TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

1921

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN
I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

REDAKTION:
POVL DRACHMANN

REDAKTIONSUDVALG:
H. P. PRIOR, C. F. JARL, F. H. J. RAMBUSCH

1921

KJØBENHAVN
NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)

INDHOLDSFORTEGNELSE FOR 1921

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 1 1. JANUAR 1921

Økonomiske Direktiver.

Finanskonferencen i Brüssel og Erhvervslivets Frigørelse.

Af cand. polit. *Povl Drachmann.*

TIDEN efter Krigen bragte ikke den Tilstand af normale Forholds Genoprettelse, af Opblomstring og Eldorado, som man fra visse Sider forskudsvis havde levet vel hojt paa, og som Menigmand havde drømt om — maaske som et nødvendigt Fremtidshaab for overhovedet at komme gennem Krigsaarenes Elendighed. To fulde Aar er svundne siden Vaabenstilstanden og Blokadens Ophævelse, og dog har Evropas okonomiske Udseende saare lidt med normale Forhold endsige med Idyl at gøre. De advarende Røster, som ogsaa herhjemme lød under Krigen fra Erhvervslivets Side, og som dengang næppe nok paaagtedes i det travle Leben-lassen, viser sig nu at have været kun alt for berettigede. Men i det Mørke, hvori dansk Erhvervsliv og da navnlig dansk Industri atter ser et Aarsskifte markere Tidens Gang, er der dog et Lyspunkt, hvis Betydning ikke maa undervurderes, og hvis Tilstedeværelse maa virke opmuntrende og ansporende i højeste Grad, nemlig den Kendsgerning, at *det atter gaar mod økonomisk Frihed og Frigørelse.* Frihedsprinciperne, de paa hvilke moderne Erhvervsliv er opstaaet og baseret, har vundet den definitive Sejr over, hvad der under Krigens Tryk og unormale Forhold var konstrueret op af Kunst og Tvang og Formynderskab i økonomisk Henseende fra Statsmagtens Side. Under Protest og Advarsler fra Erhvervslivet foretoges Tvangsindgrebene — som bekendt i uhyre Grad i de krigsførende Lande, men ogsaa dybt indgribende selv i de neutrale — men da de militære og nationale Hensyn meget snart indgik Alliance med diametralt modsatte Hensyn og Kræfter, nemlig sociale og demagogiske, forblev baade Protester og Advarsler ørkeslose. I den farlige Overgangstid, da Evropa skiftede fra Krig til Fred, og da navnlig de besejrede Lande rystedes af indre Brydninger, maatte Erhvervslivets Mænd endog lide den Skæbne at blive Syndebukke og Sonofre for Folkelidenskaberne. Da var der ikke længere nogen Tvivl om, at den Vej, der allerede var betraadt under Krigen med Statens Overtagelse og Ledelse af snart sagt alle okonomiske Funktioner i Samfundet, var den eneste rette, den eneste, der førte til fuld Valuta baade for Arbejdere og Forbrugere. Aldrig har Revolutioner været indstillet saa konsekvent paa disse Maal som dem, der fulgte i Verdenskrigens Kølvand. Og aldrig har det frie økonomiske Liv, udpint og bastet som det var, staaet tilsyneladende mere værgelost overfor de nye Storme end da.

Tiden har her vist sig at være den bedste og sikreste Forbundsfælle for det frie Erhvervsliv, dets Mænd og Principer. Da Psykosens og Ordenes Tid var forbi, og det blev til bitter Alvor med Genrejsningen, viste det sig, nogle Steder brat, andre Steder umærkeligt, men sikkert, hvorledes de nye Principer, alle de Systemer, der var udtænkt saa sindrigt, saa matematisk ufejlbarligt, der havde rummet saa store og saa forfængelige Forhaabninger baade for de nye Samfundsledere og for den store Masse, hvorledes de faldt sammen stykkevis i deres egen Hulhed og Negativitet.

Saa længe Verden er saa stærkt i Ulave, som

endnu er Tilfældet, er det vel farligt at forudsige eller blot fastslaa noget. Men paa disse Omraader tor man alligevel med Sikkerhed sige, at *Vendepunktet er passeret.* Og midt i den alvorlige og bitre økonomiske Krise, som nu er inde og som kun alt for tydeligt endnu bærer Krigstidens Stempel paa sig, tør derfor Erhvervslivets Mænd Landene over konstatere Sejren for de Principer, al moderne Økonomi er uadskilleligt knyttet til. Det store Attentat mod de økonomiske Love og Idéer — det der paa een Gang var økonomisk Mord og Selvmord — er afslaaet. Gennem bitre Skuffelser og dyrt betalte Fejltrin, der alle kræver at gøres gode igen, markeres i de forskelligste Former, men i Realiteten ens Landene over *Statsidéens totale Fejlslagning.*

Hvad man nu end kan gaa ind til af ny økonomisk Politik — vi sigter særlig til den Imødegaaelse af abnormt »valutabegunstiget« Konkurrence, der kan blive nødvendig — vil det sikkert være efter de velkendte Principer, hvor Staten *værner* sit økonomiske Liv, men ikke *eksproprierer* det.

For kun nogle faa Uger siden holdt den Statsmand, om hvem man vel nok tør sige, at han er den, der bedst af alle formaar at lodde Tidens Strømninger og føle Udviklingens Puls — og indstille sig derefter — *Lloyd George,* en stor Tale i den fremragende engelske industrielle Organisation, »Federation of British Industrials«, en Tale af økonomisk Art. Den engelske Premierminister, der baade har arbejdet i Fredens og Krigens Tjeneste, og som ogsaa i sit eget Rige har været med til at udbygge et statspræget økonomisk System, som man iøvrigt skulde tro var den traditionelle engelske Tankegang og Politik saa fremmed som noget, manede i sin Tale baade til Arbejdsomhed og streng Sparsommelighed saavel i den offentlige som i den private Husholdning. Men det, der i særlig Grad gav hans Ord Vægt, var hans klare Fremhæven af, at *Krigstidens Systemer maatte være forbi, og at Staten nu maatte afholde sig fra enhver Indgriben i Erhvervslivet.* Ganske interessant knyttede Lloyd George denne Fordring særlig til den Omstændighed, at en Periode af Depression nu var inde, og at denne vel ikke kunde afværges, men dog mildnes, men rigtignok kun under Forudsætning af, at Erhvervslivet selv faar Lov at afbalancere Misèren, sørge for sin egen Helbredelse. Selv en saa fremragende Statsmand som Lloyd George godtgør da direkte gennem sine Ord, at det først er, naar Konjunkturerne gaar nedad, naar *Risikoen* skal tages, at Staten for Alvor kan indse sin Begrænsning paa det økonomiske Livs Omraader og taber Lysten til at gaa det frie Erhvervsliv i Bedene!

Hvad nu imidlertid end Lloyd Georges Hovedmotiver har været, saa gjorde hans Tale kort og godt op med Statsindgrebenes System og proklamerede Erhvervslivets fuldkomne Frigørelse som den eneste Redning fra truende Kaos og Ruin. *Staten burde hjælpe Erhvervslivet i de Vanskeligheder, der var en Følge af de ekstraordinære Valutaforhold, men dertil maa dens Indgriben begrænses.*

Ikke mindst her i Danmark vil disse Udtalelser, der jo siden er blevet bekræftede gennem den danske Handelsdelegations Resultater, blive hilst med Glæde og Forventning, al den Stund vore økonomiske Forhold jo er særlig berørte af den hidtil fulgte engelske Politik. Men rent bortset fra vore egne Sorger og Bekymringer har Lloyd Georges Udtalelser, sammenholdt med adskillige tilsvarende Ytringer og Fænomener andet Steds fra, den største Interesse derved, at de giver dybere Perspektiver for hele det nye Program baade for den nationale og internationale Økonomi, der nu er sat paa Dagsordenen, og saa at sige er kodificeret i Resolutionerne fra *Finanskonferencen i Brüssel.*

Hvad man end maatte mene om de praktiske Resultater af denne Konference, hvor for første Gang efter Krigen finanskyndige Delegerede fra næsten alle Lande mødtes til Drøftelse af den internationale økonomiske Situation, maa man indrømme, at selve de *Resolutioner,* som Konferencen vedtog, adskiller sig i væsentlig Grad fra, hvad man ellers er vant til af tilsvarende Aktstykker. Resolutionerne, der fremkom fra de forskellige Underafdelinger af Konferencen, taler et klart og vægtigt Sprog, og det er ingen Overdrivelse at sige, at de tilsammen danner det økonomiske Program for Genopbygningsarbejdet i Evropa. Underafdelingerne var formede som 4 Komitéer, nemlig angaaende *Staternes finansielle Forhold, Mønt- og Valutavæsen, den internationale Handel* og *international Kredit.* Vi skal kortelig gengive Resolutionernes Hovedindhold.

Staternes finansielle Forhold. I alt forelagde 39 Nationer en Opgørelse over deres finansielle Stilling for den internationale Finanskonference. Undersøgelsen af disse Opgørelser har vist, *hvor*

overordentlig alvorlig Landenes finansielle Stilling er hele Verden over og især i Evropa. 3 af hver 4 af de paa denne Konference repræsenterede Lande og 11 af 12 af de evropæiske Lande forudser et Underskud paa Budgettet for indeværende Aar. *Den offentlige Mening er i høj Grad ansvarlig for dette Forhold.* Man stiller sig ikke klart, at der er en nøje Sammenhæng mellem disse Underskud og Dyrtiden, som over hele Verden foraarsager store Lidelser og Uro. Man trænger ind paa næsten alle Regeringer for at faa dem til at sætte sig i *nye Udgifter* — for en stor Del til Foranstaltninger af en saadan Natur, at de midlertidig giver Lindring, men som i Virkeligheden forværrer de Onder, de skulde afhjælpe. Det første Skridt er *at faa den offentlige Mening i alle Lande til at forstaa Situationen og navnlig Nødvendigheden af, at Staternes Finanser atter kommer til at hvile paa en sund Basis som Indledning til at faa gennemført de sociale Reformer, som Verden kræver.*

Offentlighedens Opmærksomhed bør især henledes paa, at *Prisfald og Genoprettelse af lykkelige Tilstande er afhængige af Produktionens Forøgelse,* og at den Omstændighed, at Staternes Udgifter stadig overskrider Indtægterne, saaledes som det fremgaar af *Underskudet paa de forskellige Landes Budget, er en af de alvorligste Hindringer for en saadan Produktionsforøgelse,* da den før eller senere maa medføre følgende Konsekvenser:

a) En yderligere Inflation af Kredit og Valuta.
b) En yderligere Forringelse af den hjemlige Valutas Købeevne og en endnu større Mangel paa Fasthed i de udenlandske Kurser.
c) En yderligere Prisstigning og Forøgelse af Udgifterne til Livsfornødenheder.

Det Land, som fører Underskudspolitik, er inde paa et Skraaplan, der fører til almindelig Ødelæggelse; intet Offer er for stort for at komme bort fra den Vej.

Det er derfor bydende nødvendigt, at enhver Regering, som den første sociale og finansielle Reform, hvoraf alle andre afhænger,

a) *indskrænker sine almindelige, tilbagevendende Udgifter,* derunder Afdrag paa Gæld, til et saadant Beløb, at det kan dækkes af de almindelige Indtægter,
b) kraftigt *indskrænker alle Udgifter til Rustninger,* forsaavidt som saadanne Indskrænkninger er forenelige med Opretholdelsen af den nationale Sikkerhed,
c) *undlader alle uproduktive, overordentlige Udgifter.*
d) *holder selv produktive, ordentlige Udgifter nede* paa det lavest mulige Beløb.

Konferencen anerkender fuldt ud de praktiske Vanskeligheder, der stiller sig i Vejen for straks at gribe ind i alle Tilfælde, men mener, at enhver Regering, saa snart det paa nogen Maade er muligt, bør *ophøre med alle uøkonomiske og kunstige Forholdsregler, som skjuler den virkelige finansielle Situation for Befolkningen;* saadanne Forholdsregler omfatter:

a) *den kunstige Nedsættelse af Prisen* paa Brød og andre Fødemidler samt paa Kul og andre Materialer ved at sælge dem under Indkøbspris til Befolkningen og Ydelsen af Arbejdsløshedsunderstøttelsen af en saadan Karakter, at den virker demoraliserende i Stedet for at fremme Lysten til Arbejde.
b) *Bibeholdelse af Afgifterne* for Benyttelse af Jernbane, Post og andre Statsvirksomheder paa et saadant Niveau, at de er *utilstrækkelige til, at de paagældende Virksomheder kan bære sig,* hvorved der ogsaa maa tages Hensyn til Forrentningen af de deri anbragte Kapitaler.

Dersom det paa Trods af alle mulige Anstrengelser viser sig umuligt at holde Udgifterne nede paa et lavere Punkt end Indtægterne, maa der paalægges *nye Skatter* til at dække Underskudet, og denne Fremgangsmaade maa skaanselsløst anvendes, indtil Indtægten tilsidst er tilstrækkelig til at dække alle de tilbagevendende ordinære Udgifter. Karakteren af disse Skatter, om *direkte eller indirekte,* maa hvert enkelt Lands særlige Forhold bestemme.

Hvis de ovennævnte Principer akcepteres og bliver bragt til Anvendelse, vil der *ikke kræves Laan til tilbagevendende ordinære Udgifter;* Optagelse af Laan i saadant Øjemed maa ophøre. I en Del Lande maa imidlertid store ekstraordinære Udgifter for Øjeblikket afholdes af Kapitalkontoen, selv om de almindelige Udgifter kan afholdes af Indtægterne. Dette gælder især de Lande, der er blevet hærget under Krigen; deres Udgifter til Genrejsning kan umuligt afholdes af de almindelige Indtægter. Det er af største Vigtighed for Genindførelsen af normale økonomiske Forhold, at de hærgede Landsdele genopbygges, og Laan i dette Øjemed er ikke blot uundgaaeli-

ge, men berettigede. Men i Betragtning af Manglen paa Kapital vil det være vanskeligt at tilvejebringe blot de Summer, som er nødvendige hertil, og kun de mest paatrængende Foretagender bor gennemfores øjeblikkeligt.

De Midler, hvorved Laan rejses, er ikke af mindre Betydning end de Formaal, hvortil de er bestemt. I Fremtiden maa de Laan, der udkræves for at tilvejebringe den absolut nødvendige Kapital, fremskaffes *fra Befolkningens opsparede Midler.* Disse opsparede Midler er imidlertid saa at sige blevet baandlagt mange Aar frem i Tiden ved den Kredit, der er givet under Krigen, og det første Skridt i Retning af at rejse nye Penge maa være at *konsolidere de svævende Forpligtelser,* der ikke har fundet fast Anbringelse, og som tynger Pengemarkederne. Disse Principer gælder baade indenlandske og udenlandske Laan, og med Hensyn til de sidste fremhæver Konferencen, at det vilde være i Kreditorlandenes egen velforstaaede Interesse at indromme Debitorlandene saadanne Lempelser, at disse kan blive i Stand til at konsolidere deres løbende Forpligtelser saa hurtigt som muligt.

(Sluttes.)

• • •

Det danske Kunstindustrimuseum.

Et Tilbageblik over de første 25 Aar.

Den 12. December 1920 var der forløbet 25 Aar, siden det danske Kunstindustrimuseum forste Gang aabnede sine Dore for Pressen og en Kreds af særlig Indbudte. Museet har ønsket at mindes denne Dag ved Udsendelsen af et smukt og saare velskrevet Festskrift, forfattet af Museets Direktør *Emil Hannover,* der her har givet et værdifuldt Tilbageblik over den svundne Aarrække. Det er kun rimeligt, at Industriforeningens Tidsskrift ogsaa har ønsket at yde sit Bidrag til Dagen, og Redaktionen ved ingen bedre Maade at gøre dette paa end gennem Offentliggørelsen af den Tale, hvormed Direktor *Harald Bing* i Museumsbestyrelsens Møde paa selve Jubilæumsdagen fejrede denne. Direktor Harald Bings Arbejde for Kunstindustrimuseets Oprettelse og Udvikling er velkendt, han danner paa bedste Maade Bindeledet mellem Museet og Industriforeningen, blandt hvis Repræsentanter i Museets Bestyrelse han indtager en særlig Hædersplads. Hans Tale, som af Direktøren velvilligst er stillet til vor Disposition i Manuskript, lyder saaledes:

— »Et Liv genoplevet i Erindringen« kunde jeg sætte som Motto paa mit Eksemplar af det Festskrift. Direktør *Emil Hannover* har forfattet i Anledning af vort Museums Jubilæum. Han har med Grundighed og sikker historisk Sans skildret de Forhold, der laa forud for dets Tilblivelse, og de Begivenheder, der fra dets Grundlæggelse og indtil Dagen idag fortjener at bevares for Eftertiden.

Vor Formand har ønsket, at jeg skulde tage Ordet, fordi jeg — som han sagde — var den eneste af Museets Stiftere, som endnu i snever Forstand tog Del i dets Ledelse. Dog, den eneste Veteran idag er jeg ikke. Thi Sæde iblandt os indtager jo endnu *Carl Michelsen,* som havde den Lykke i sin Regeringstid i Industriforeningen at sætte denne Sag i Værk og gennem en Aarrække i Spidsen for Museumsbestyrelsen at lede vort Arbejde. Alle senere Formænd ufortalt: jeg taler her for mit eget Vedkommende med fuld personlig Sandhed, jeg ved, at vor kære, afdøde *C. Nyrop* tænkte som jeg, og er sikker paa, at vor nuværende, højtærede Formand ikke vil modsige mig, naar jeg udtaler, at *Michelsen* var den, der bar de første tunge Aars Byrde paa sine Skuldre, der ved sin Arbejdskraft og store Menneskekundskab overvandt den aabenbare og skjulte Modstand, Sagen til en Begyndelse mødte, og førte vor saare skrøbelige Skude heldigt i Havn gennem Brænding og Skær. Ved sin Virksomhed herinde fra 1890-97 har han — det vil jeg sige ham netop idag — skrevet sit Navn med tydelig Skrift i den danske Industris Historie.

Ingen ved dog bedre end han, hvilken betydningsfuld Støtte han fandt fra forskellige Sider: hos Brygger *Carl Jacobsen,* der straks stillede sit Museumslegat til Raadighed og gennem Aarene vedblev at være en varm om end temperamentsfuld Ven af Museet, hos Indenrigsminister *Ingerslev,* der paa Statens Vegne trofast stod Museet bi, hos Kjøbenhavns Kommune, som delegerede selve Borgmester *Borup* ind i vor Besty-

relse. Ja, de ydre Rammer lykkedes det i forholdsvis kort Tid at tilvejebringe, og medens Haandværkerne havde travlt med at opføre den Bygning, som altid har været *Hannover* en Torn i Øjet, og som han ogsaa langer ud efter af Hjertens Lyst i sit Festskrift, medens Museumsgenstandene langsomt hobede sig op paa Industriforeningens Loft, blev det Opgaven at finde den, der kunde indblæse det nye Foretagende det indre Liv, uden hvilket Murerne murer forgæves.

Det blev *Pietro Krohn.* — Det har for mig været et af de smukkeste og kæreste Afsnit i Festskriftet at læse de Minderuner, vor Direktør har ristet sin Forgænger. Ikke at jeg noget Øjeblik har tvivlet om, at han vilde yde *Krohns* Virksomhed fuld Honnør. Men jeg havde Lov til at frygte for, at den store Forskel, der bestod mellem disse to Mænds aandelige Fysiognomi, vilde gøre det vanskeligt for Kunstneren at fremstille et Billede med den rette Portrætlighed. Det er imidlertid lykkedes over al Maade. Frem af Linierne træder ved Læsningen *Pietro Krohns* fine, sjælfulde Personlighed, hans mange indre og ydre Fortrin, hans enkelte Svagheder, den impulsive Karakter let til at begejstre, men ogsaa til Tider tilbøjelig til Modløshed. Alt dette kommer til sin Ret i Dagens klare Lys, skrevet som det er med nænsom Haand. Der er ogsaa vist fuld Retfærdighed ved Skildringen af de Vanskeligheder, der mødte vor første Direktør under Udførelsen af hans Gerning: Museets trange økonomiske Kaar, Bestyrelsens Tilbøjelighed til navnlig i de første Aar at være medbestemmende ved hans Indkøb; sidst og ikke mindst de Skranker, Museets Grundplan satte for hans Virksomhed. Denne Grundplan, der er berygtet ved sine Restriktioner og skruede Sætninger. Jeg bekender uden Stolthed, men tillige uden Ruelse eller Anger, at det er mig, der har skrevet den: ganske vist med Pistolen for Brystet. Thi af dens Affattelse afhang Kultusministeriets Sanktion til Museets Oprettelse, og denne var ikke til at opnaa for en billigere Pris. Enhver, der har kendt den, som paa Ministeriets Vegne forhandlede med mig, vil vide at vurdere Vanskelighederne. Og saa satte jeg disse Uhyrligheder paa Papiret i den sikre Tro — hvad jo ogsaa har bekræftet sig — at Livet her som saa ofte ellers er stærkere end Lovens døde Bogstav. Smukt skildret i Bogen er Forholdet mellem *Krohn* og hans to yngre Medarbejdere *Hannover* og *Been:* Paa samme Tid, de beundrede deres begavede Chef, fronderede de ikke sjældent i deres ungdommelige Iver, naar han af Opportunitets-Hensyn slog af paa, hvad der for dem stod som Museets ideelle Krav. Saa kom de sidste sorgelige Aar, da *Krohn* kæmpede den haabløse Kamp mod den snigende Sot, som fældede ham før Tiden.

Dynastiet *Hannovers* Tronbestigelse betegner mere end et Personskifte; det blev et Systemskifte. For *Krohn* var det stedse Opgaven at gøre *Nyrops* Programord — Museet skulde levendegøres — til Sandhed. Ved sine hastigt, næsten aandeløst, vekslende Udstillinger her i Museet, ved sine Foredrag om kunstindustrielle Emner, dem han holdt baade i København og rundt omkring i Provinsbyerne, øvede han en Propaganda for det dengang unge Foretagende, som han med Rette tillagde stor Vægt. *Hannover* lagde Roret om. Jeg tænker ikke saa meget paa den Ændring, han foretog i Museumsgenstandenes Opstilling, ej heller paa den uanede Evne, han lagde for Dagen, til ved en enkelt Lejlighed — den *Frohneske* Auktion — at stampe om end ikke Legioner eller Millioner, saa dog betydelige Summer op af Jorden. En Evne, som fik sin fulde Udvikling, da Museets nye Direktør kort efter omgav sig med den Nobelgarde, *Kunstindustrimuseets Venner,* som i de senere Aar baade økonomisk og moralsk har staaet Vagt om hans Gerning. Alt dette betød for saa vidt ingen ny Kurs. Men denne viste sig i Tidens Løb derved, at *Hannover* ifølge sit Temperament og Arten af sine Evner koncentrerede sit Arbejde paa Højnelsen af selve Samlingen, udskilte, hvad han mente, laa under dens Niveau, forøgede den med færre, men kosteligere Stykker. Alle hans fremragende Egenskaber kom ham til Gode ved Løsningen af denne Opgave: hans stærke kritiske Sans, hans utrættelige Samlerflid, først og sidst hans store Kundskabsfylde. Allerede i *1890* udtalte Museumsledernes Nestor, *Brinckmann* i Hamborg, om ham: »Ach ja, der Hannover, er weiss was«, og i den Menneskealder, der er forløben siden dengang, har *Hannover* ikke gjort den gamle Kenders Ord til Skamme.

Sporger man nu os, som har fulgt Museet fra dets Tilblivelse og endnu den Dag idag staar det nær, om vi her ved dets Jubilæum kan anvende Goethes Ord:

was du im Jugend erstrebst,
hast du im Alter die Fülle,

saa bliver vi Svaret skyldig; det maa afgives engang i Fremtiden. Først paa Afstand kan det bedømmes, om det Arbejde, der udføres her i Danmark i denne Fjerdedel af det 20. Aarhundrede, staar over det, som vore Forgængere præsterede i den sidste Halvdel af det foregaaende, og om der i den store jevne Befolkning ved Museets Virksomhed er udbredt bedre Forstaaelse af det gode, kunstnerisk prægede Arbejdes Værd end forhen. Thi — det maa jeg fastholde — Museet er ikke et Maal, kun et Middel, har ikke sit Hvilepunkt i sig selv, i sin Samlings Fortrinlighed, men i den Indflydelse, det over paa sin Samtid.

Dog, der er al Anledning til ved denne Lejlighed at lykønske Museets Direktør: *Emil Hannover;* thi Dagen er hans. Vi Gamle af Dage, som næppe oplever at se Museet udvikle sig i dets nye Skikkelse, faar trøste os med Skriftens Ord: »lad os kun roligt lukke vore Øjne, thi vi har skuet ind i det forjættede Land«. Men for vor Direktør staar dette forjættede Land, i Form af en ny Museumsbygning, ved den *Glückstadtske* Gave, som uformodet er dalet ned i hans Turban, nu aabent. Hvor har han dog ikke, først famlende og forsigtigt, siden stedse kraftigere og mere maalbevidst, stræbt hen til den Løsning, han nu har opnaaet.

Til Lykke da med de kommende 25 Aar, Hr. Direktør, vi ønsker Dem Held og Kraft, som De har vist Evne og Vilje, til at føre vort Museum fremad.«

Harald Bing.

□□□□□□

Sveriges Udenrigshandel.

Værdien i I. Halvaar 1920 — sammenlignet med danske Forhold.

Det svenske Kommerskollegiums sidst udkomne Meddelelser bringer en Oversigt over Værdien af Sveriges Indførsel og Udførsel i 1920's første Halvdel. Da Oversigten formentlig ogsaa har Betydning for vort Blads Læsere, skal vi bringe følgende Opstilling, som viser Indførsels- og Udførselsværdien samt Indførselsoverskudet pr. Maaned:

	Import Mill. Kr.	Eksport Mill. Kr.	Importoverskud Mill. Kr.
Januar	238,0	126,8	111,2
Februar	282,1	106,0	176,1
Marts	301,0	150,5	150,5
April	266,9	163,7	103,2
Maj	314,2	227,1	87,1
Juni	283,3	223,6	59,7
Januar-Juni 1920	1685,5	997,7	687,8

Importen naaede sin største Højde i Maj, og Nedgangen i Juni Maaned maa efter Toldindtægterne at dømme være blevet fortsat i Juli. Hvad Eksporten angaar, da viser den en stærk Stigning i Maj og Juni sammenlignet med de foregaaende Maaneder. For Eksportens Vedkommende foreligger forøvrigt ogsaa Tal for de to følgende Maaneder. I Juli var den 267,7 Mill. Kr. og i August 229,8 Mill. Kr. Importoverskudet er, som man ser, gaaet ned siden Februar Maaned.

Import- og Eksportværdiens Fordeling paa de forskellige Varegrupper i 1. Halvaar af 1920 vil fremgaa af følgende Opstilling:

	Januar-Juni 1920 Import 1000 Kr.	Eksport 1000 Kr.
Levende Dyr	20,5	0,4
Madvarer af Dyr	77,3	21,5
Korn- og Melvarer	72,4	11,8
Kolonialvarer	96,1	1,7
Frugt og Grøntsager	35,4	6,8
Sprit, Malt- og andre Drikke	27,5	2,1
Spindestoffer	101,5	7,1
Garn, Traad og Rebslagerarbejde	77,2	1,2
Manufakturvarer af Spindestoffer	258,7	13,6
Haar, Fjer og Skind m. m.	68,9	19,9
Fabrikater af Haar, Skind m. m.	23,2	1,7
Talg, Olie, Tjære, Gummi m. m.	90,0	19,0
Fabrikater af Talg, Olie m. m.	32,0	1,4
Trævarer, uforarbejdet og halvforarbejdet	3,9	22,9
Trævarer, forarbejdet	7,3	203,5
Farver og Farvestoffer	15,6	1,5
Forskellige Plantestoffer	48,5	4,4
Papirmasse, Pap og Papir	18,0	313,8
Andre Fabrikater af Plantestof	8,3	1,8
Mineraler, raa og halvforarbejdet	249,7	54,9
Mineraler, Fabrikater	21,9	64,8
Metaller, raa og halvforarbejdet	84,4	69,9
Metaller i Arbejde	78,1	52,5
Skibe, Vogne, Maskiner m. m.	151,9	93.3
Andre Varer	17,3	5,9
Tils.	1685,6	997,4

(Til Sammenligning kan anføres, at de tilsvarende Tal for Danmarks Vareomsætning var 1401 Mill. Kr. og 802 Mill. Kr., i hvilke sidste dog er indbefattet en Eksport af 128 Mill. Kr. for Varer af fremmed Oprindelse.)

Som man ser, repræsenterer Mauufakturvarer af Spindestoffer (Tekstilvarer) den største Indførselspost, derefter kommer Mineraler. Den største Udførselspost falder paa Papirmasse, Pap og Papir, derefter følger Trævarer.

Værdien af Sveriges maanedlige Eksport siden Begyndelsen af 1918.

	1918 Mill. Kr.	1919 Mill. Kr.	1920 Mill. Kr.
Januar	76,4	95,6	126,8
Februar	89,6	70,1	106.0
Marts	99,0	76,7	150,5
April	98,1	86,0	163,7
Maj	130,9	125,7	227,1
Juni	139,8	128,0	223,6
Juli	117,3	178,4	267,7
August	130,5	170,4	229,8
September	132,2	158,5	
Oktober	101,2	166,0	
November	130,0	164,8	
December	106,4	169,0	

Værdien af den svenske Eksport er, som foranstaaende Opstilling viser, steget stærkt i den senere Tid. I Aarets første Maaneder er Udførslen almindeligvis mindre end senere paa Aaret, hvilket ret naturligt staar i Forbindelse med, at Vinterens Is lægger Hindringer i Vejen for Østersøtrafiken og dermed Træ- og Malmeksporten.

Som man ser, ligger navnlig de sidste Tal væsentlig højere end de danske maanedlige Eksporttal, men paa den anden Side er jo ogsaa de svenske Importværdier større. Alt i alt viser den svenske Handelsomsætning ingen større principiel Adskillelse fra den danske, som det ogsaa fremgaar af de til Sammenligning anførte Totalsummer for 1920's første Halvaar. Den i Aarets Løb stærkt markerede Kursforskel mellem dansk og svensk Valuta lader sig da vanskeligt udlede af Handelsstatistiken alene.

□□□□□□

Mindre Meddelelser.

Den gode Vilje gør det ikke alene.

Dette synes man at kunne sige om mange af de nyoprettede Bedriftsraad. Disse, der som bekendt har til Formaal at drage Arbejderne med ind i Virksomhedernes Ledelse — til lige Gavn saavel for denne som Arbejderne selv samt til Forbrugernes Betryggelse — har nu virket f. Eks. i Østrig, hvor de indførtes ved Lov, i saa lang Tid, at visse Erfaringer kan overses. Disse er tilsyneladende saa som saa. For at komme over det Punkt, der øjensynlig er det mest ømme, nemlig Arbejdernes ikke alt for overvældende Interesse for Sagen, har man ment at maatte oprette særlige *Kursus for Bedriftsraadslære*. Saadanne er foranstaltet af Socialiseringskommissionen, men har hidtil vist sig temmelig resultatløse. Til det første Kursus meldte der sig kun faa Hundrede Deltagere, der tilmed overvejende bestod af »Intellektuelle«, navnlig Jurister, og af Fagforeningsembedsmænd. De fleste af Deltagerne faldt ydermere fra, øjensynlig overvældet af den megen Visdom — østrigske Beretninger klager over, at Undervisningen har været vel »teoretisk« — saaledes, at kun ganske faa meldte sig til den afsluttende Prøve.

Nu har Fagforeningerne selv taget Sagen i deres Haand og opretter nye Kursus paa et mere »praktisk« Grundlag. Særlige »Arbejderkamre« skal virke med disse Opgaver, og man venter da noget bedre Resultater. — For almindelige dødelige kunde det jo ellers synes at være et noget bagvendt Forhold, at man saaledes først møjsommelig skal lære Arbejderne, hvorledes de skal bære sig ad med at »deltage i Ledelsen«. Alt i alt et nyt Bevis for, at det ikke er gjort med at vedtage Love og skabe Rammer, hvor det dog er *Indholdet*, det kommer an paa.

Evropas Gæld til De Forenede Stater.

For »Chase National Bank« har en amerikansk Nationaløkonom forsøgt at opstille en Oversigt over, hvad Evropa skylder De Forenede Stater.

Hovedresultatet af denne Undersøgelse er ifølge »Norges Utenrikshandel«, at Evropa den 15. September 1920 skyldte mere end 3500 Millioner Dollars til private Forretningsmænd, Banker og Korporationer i Amerika. Dette Tal omfatter hverken de evropæiske Staters Gæld til De Forenede Staters Regering, som værdsættes til 10,000 Millioner Dollars, eller evropæiske Værdipapirer i amerikansk Besiddelse. Beløbet paa 3500 Millioner Dollars er kommet til blot fra 1. Januar 1919 til 15. September 1920. Indtil førstnævnte Dato var Evropa Kreditor med 200 Millioner Dollars i løbende Poster; men derefter stiftede Evropa Gæld til Amerika til et Beløb af 3772 Millioner Dollars, hvoraf Størstedelen efter Juli 1919, da den amerikanske Regering ophørte med at give Forskud for at finansiere Eksporthandelen. De Forenede Staters gunstige Handelsbalance med Evropa under samme Periode paa 20 Maaneder beløb sig til 6600 Millioner Dollars, og fra Midten af Aar 1919 er det hele blevet en aaben Regning.

At en saa stor Kreditdannelse overhovedet blev mulig, maa tilskrives det Faktum, at London har virket som Formidler mellem De Forenede Stater og Kontinentet, for hvilket den for en stor Del har paataget sig det finansielle Ansvar. London har med Sterling eller Dollars paa kort Betalingstermin købt Størstedelen af de Lire, Francs eller andre kontinentale Valutaer, som er kommet til De Forenede Stater. Den har ogsaa kontant eller med kort Kredit købt fra De Forenede Stater store Kvanta Varer, som den igen har solgt til Kontinentet paa lang Kredit. Som Følge af denne Handelspolitik sank Sterling uforholdsmæssigt, medens de kontinentale Vekselkurser holdtes over det Niveau, som de nødvendigvis maatte være faldet til uden Londons Hjælp.

● ● ●

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Forhandlingerne med Regering og Rigsdag.

Efter den i vort sidste Numer omtalte Henvendelse fra Industriraadets Side til Statsministeren er Forhandlingerne vedrørende eventuelle Kriseværnsforanstaltninger for Industrien henvist til et af Rigsdagen nedsat særligt Udvalg. Til Forhandling med dette har Industriraadet valgt en Delegation bestaaende af: Direktør *H. P. Prior*, Direktør *Benny Dessau*, Direktør *Max Ballin*, Fabrikant *C. F. Jarl*, Direktør *Chr. H. Olesen* og Fabrikant *H. Sebbelov*. Forhandlingerne paabegyndtes umiddelbart for Jul og har hidtil nærmest drejet sig om en Udredning af de enkelte Industriers Forhold.

Vi benytter Lejligheden til at fremhæve, at det i Industriens egen Interesse er *afgørende nødvendigt, at alle Forhandlinger om herhenhørende Forhold med Regeringen eller det nævnte Rigsdagsudvalg sker gennem Industriraadet,* hvis Sekretariat staar til Disposition for alle Industriraadsorganisationens Medlemmer, for hvilke den nævnte Delegation eller Underudvalg heraf vil være Talsmand.

Industriraadets Valutaudvalg ophævet.

Det tidligere omtalte Valutaudvalg, der af Industriraadet var nedsat til Støtte for Raadets Repræsentation i Valutakommissionen, er nu ophævet. Udvalgets Arbejde saavel som det indsamlede Materiale er overdraget Industriraadets Sekretariat og vil komme til Anvendelse ved de ovennævnte Forhandlinger med Regering og Rigsdag.

Belgiske Toldbegunstigelser i Brasilien.

Efter hvad Industriraadet har bragt i Erfaring, har Brasilien tilstaaet Belgien en betydelig Toldbegunstigelse derved, at den brasilianske Indførselstold er blevet nedsat med 20 pCt. for en Række belgiske Varer, hvis Import er særlig betydningsfuld.

Det lader sig ikke for Øjeblikket overse, i hvilken Grad den anforte Begunstigelse vil være til Skade for den danske Industris Afsætningsmuligheder i Brasilien, men det kan som Eksempel anføres, at en bestemt dansk Vare netop for Tiden synes at have Muligheder for betydelig Afsætning til Brasilien, og at den belgiske Industri paa dette Omraade optræder som den stærkeste Konkurrent for den danske. Under Hensyn hertil og fordi det i al Almindelighed vil virke generende for vor Industrieksport, at Belgien faar en saadan Preferencestilling, har Industriraadet rettet en Henvendelse til Udenrigsministeriet med Anmodning om, at Spørgsmaalet om Opnaaelse af en lignende Toldnedsættelse for danske Varer snarest maa blive taget op til Undersøgelse.

Ophævede hollandske Eksportforbud.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at Udførselsforbudene fra Holland er ophævede for følgende Varer: Potaske (bidende og kulsur), Natronopløsning, Klorkalk og Natriumsalte, Asbest, Hestekøretøjer, smeltet og usmeltet animalsk Fedt og Blandinger af Fedt saa vel som Blandinger af Fedt med vegetabile Olier eller Fedt, Kohaar og alle deraf forfærdigede Artikler, Lim af enhver Sort, Trækul, Læge- og Forbindstoffer (undtagen Opium af enhver Art samt Kokain).

Nye norske Importforbud.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet er der i Norge udstedt en Række nye Importforbud, bl. a. for Orgler, Harmonium, Fajance, Rammer, lakerede og semskede Skind og Huder, Skind og Huder til Bundtmagerarbejde, forskellige Manufakturvarer (navnlig af Silke), Bygningssnedkerarbejder af udenlandske Træsorter, samt af Eg, Bøg og Birk, forskellige Slags Konserves og Ost.

Et Eksemplar af den paagældende Kundgørelse ligger til Eftersyn i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. E 53.*

Britiske Eksportforbud.

I Industriraadets Sekretariat — *Journal Nr. E 50* — henligger til Gennemsyn et gennem Udenrigsministeriet modtaget Eksemplar af Liste over de den 1. Novbr. f. A. gældende britiske Eksportforbud.

Finland frigiver Valutahandelen.

Finlands Regering har nu ophævet de Restriktioner, som angaar Handelen med udenlandsk Valuta, og som har været gældende siden 19. December 1919. Forbudet mod at sende finske Sedler eller Checks lydende paa finsk Mønt til Udlandet er tilbagekaldt. En Udlændings Tilgodehavende af finske Mark, være sig i Sedler eller i Checks, kan uden videre godskrives ham paa frit disponibel Konto i finsk Bank.

Ophævede Udførselsafgifter for Jern.

I Forbindelse med tidligere Meddelelse kan vi nu oplyse, at Udførselsafgifterne i Luxemburg for Jern m. m. er blevet ophævet.

Eksporten fra Estland.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet er der fastsat nedenstaaende Regler for Eksport fra Estland:

Eksportørens Forpligtelse til at sælge 25 pCt. af den ved Eksporten indvundne udenlandske Valuta til Statskassen ophæves, til Gengæld skal Eksportøren betale en Eksportskat, hvis Højde er afhængig af den paagældende Vares Værdi paa Verdensmarkedet. Denne Eksportafgift kan udgøre indtil 30 pCt. af Værdien og skal betales enten i det Lands Valuta, hvortil Varen udføres, eller i Sterling.

Redaktion: Povl Drachmann. Redaktionsudvalg: H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •
Nr. 2 15. JANUAR 1921

Økonomiske Direktiver.

Finanskonferencen i Brüssel og Erhvervslivets Frigørelse.

Af cand. polit. *Povl Drachmann.*

(Sluttet.

NAAR man har sagt Offentligheden saa mange »Sandheder«, draget hver enkelt Borger saa stærkt til Ansvar for *hans* Rolle i den samlede Samfundshusholdning, som vi saa det i den foregaaende Artikel, er det forstaaeligt, at Finanskonferencen har ladet sig det være særlig magtpaaliggende gennem *Oplysning og Klarlæggelse* at skabe det fornødne Grundlag for at kunne kræve og vente den Forstaaelse og Solidaritetsfølelse, som hver enkelt maa vise. Konferencen betoner da ogsaa stærkt det nødvendige i, at *hvert enkelt Lands finansielle og økonomiske Forhold i saa vidt Omfang som muligt bliver bekendt.*

Vel er Konferencens Program internationalt, men navnlig paa dette Omraade kan man ikke frigøre sig for det Indtryk, at her henvender dens Udtalelser sig i særlig Grad til *danske* Forhold. En saadan Mangel paa almen-økonomisk Forstaaelse, en saa usolidarisk Opfattelse fra de forskellige Erhvervsgrenes Side af vor øjeblikkelige økonomiske Krise, en saadan Hævden af snever *Stands*politik paa en almen *Lands*politiks Bekostning, som man nu er Vidne til i den offentlige Diskussion i vort Land, lader sig — heldigvis — kun forklare ved manglende Indsigt. Kender man Vilkaar og Veje for dansk økonomisk Oplysningsarbejde, kan Resultatet i og for sig ikke overraske. Saa meget mere maa alt tilskynde til at gøre Fortidens Synder gode igen! —

For at skabe ogsaa internationale Oversigter foreslaar Finanskonferencen, at Folkeforbundets permanente Sekretariat bør fortsætte det Arbejde, det har paabegyndt i Retning af at undersøge *Staternes indbyrdes finansielle Forhold,* og den foreslaar, at Folkenes Forbunds Raad anmoder alle sine Medlemmer og alle de paa Konferencen repræsenterede Nationer om regelmæssigt at tilstille det ikke blot *Budgetoverslag* og de endelige Budgetforslag, men ogsaa halvaarlige Opgørelser over de virkelige Indtægter og Udgifter. Samtidig bør Landene opfordres til at give saa nøjagtige Oplysninger som muligt om det gældende *Skattesystem,* og om hvad hver enkelt Stat anser for gavnligt med Hensyn til *den økonomiske Opdragelse af den offentlige Mening Verden over.*

Ved Hjælp af de saaledes fremskaffede Oplysninger vil Folkenes Forbund blive sat i Stand til at udarbejde Pjecer til periodisk Udgivelse, hvori de forskellige Landes egne og indbyrdes finansielle Stilling fremstilles, og som klarlægger de forskellige gældende Skattesystemer.

Konferencen er af den Mening, at det vil være nødvendigt nøjagtig at følge de ovenfor skitserede Principer, for at Staternes finansielle Forhold atter kan komme til Hvile paa en sund Basis. Hvis det ikke lykkes et Land saa hurtigt som muligt at føre disse Principer ud i Livet, er der ikke noget Haab for det om at vinde frem igen. Til at sætte Regeringerne i Stand til at bringe disse Principer til Anvendelse *maa alle Samfundsklasser yde deres Bidrag.* Industrien maa organiseres saaledes, at Arbejderne opmuntres til at præstere det størst mulige Arbejde, kun derved vil Arbej-

derne være i Stand til at opnaa de forbedrede Levevilkaar, som det er ethvert Lands Formaal at sikre sin Befolkning. Alle Befolkningsklasser, især de rige, maa være villige til at paatage sig de Byrder, som er nødvendige for at forbedre den nuværende Situation. For at bringe nærmere Overensstemmelse tilveje mellem Tilbud og Efterspørgsel er det frem for alt enhver patriotisk Borgers Pligt at udvise den størst mulige *Sparsommelighed* og saaledes gøre alt, hvad der staar i hans Magt, for at fremme *det almene Vel.* Saadanne Ofre fra de enkelte Borgeres Side er absolut nødvendige for at skabe det rette Grundlag for de finansielle Forholdsregler, som udkræves for at bringe Staternes Finanser paa Fode igen.

Mønt- og Valutaforhold. Angaaende disse Problemer fremhæver Konferencen Nødvendigheden af at komme bort fra den *Inflation,* som den *overdrevne Udstedelse af Pengerepræsentativer* har forvoldt næsten overalt. Det vil føre for vidt at komme nærmere ind paa dette specielle Felt, men følgende Sætninger skal dog fremhæves: Seddelcirkulationen m. m. maa begrænses. Regeringerne maa indrette deres Udgifter efter Indtægterne. Bankerne og særlig Seddelbankerne skal unddrages ethvert politisk Præg og skal udelukkende ledes efter de Principer, en forsigtig Finanspolitik angiver. Skabelsen af »vild« Kredit maa ophøre, og Regeringerne saavel som Kommunerne maa ikke alene afholde sig fra at forøge deres svævende Gæld, men ogsaa bestræbe sig for gradvis at konsolidere den eller afbetale den. Kredit maa, saa længe den ikke kan reguleres alene ved Rentefodens normale Indflydelse, kun ydes for at tilfredsstille økonomiske Behov.

Basis for Sundhed paa disse Omraader er jo imidlertid at søge i *den internationale Vareudveksling,* og her fremhæves det, at det vil være nødvendigt at *fritage Handelen for enhver Kontrol og for alle Hindringer,* som endnu er til Stede i den internationale Handel. Ogsaa Indskrænkningen af Forbruget fremstilles som en paatrængende Nødvendighed, men iøvrigt behandledes disse Problemer mere udførligt af en anden Komité, hvis Resolution nedenfor gengives. Sluttelig anbefaledes snarlig Genindførelse af Guldmøntsystemet overalt, hvor dette var fraveget, ligesom Centralseddelbanker bør oprettes i de Lande, hvor saadanne ikke findes. Ethvert Forsøg paa at begrænse Valutafluktuationen ved at skabe *en kunstig Kontrol med selve Valutaoperationerne fastslaas som forfejlet og skadelig.* Slige Forholdsregler vil blot modvirke de naturlige Korrektiver for Fluktuationerne.

Den internationale Handel. Om dette betydelige Problem, der jo i ikke mindre Grad end den nationaløkonomiske Virkelighed har været præget af Krigstidens Foranstaltninger, udtaler Konferencen følgende:

Konferencen fastslaar, at den første Betingelse for Genoptagelsen af den internationale Handel er *Genoprettelsen af en virkelig Fred,* Afslutningen af de Krige, der endnu føres, og Sikkerhed for Haandhævelse af Freden i Fremtiden. En stadig Atmosfære af Krig og Krigsforberedelser er skæbnesvanger for Udviklingen af den gensidige Tillid, som er en Nødvendighed for Genoptagelsen af de normale Handelsforbindelser. En lige saa vigtig Faktor er Landenes indre Sikkerhed, thi Udenrigshandelen kan ikke trives, hvis Landets indre Forhold ikke indgyder Tillid.

Konferencen udtaler sin Tillid til, at Nationernes Forbund vil gribe enhver Lejlighed til at sikre Fredens fulde Genoprettelse og dens faste Haandhævelse.

Konferencen fastslaar, at en Forbedring af den finansielle Situation for en stor Del afhænger af den hurtigst mulige Genoptagelse af det gode Forhold mellem Nationerne. Konferencen slutter sig særlig til det øverste Raads Erklæring af 8. Marts 1920, som paapeger Nødvendigheden af, at der mellem de Stater, der er opstaaede eller er udvidede som Følge af Krigen, straks og fuldt ud genoprettes et venskabeligt Samarbejde, og at der organiseres en uindskrænket Vareudveksling for, at Enheden i Evropas Økonomi ikke skal svækkes ved Skabelsen af kunstige økonomiske Skranker.

Konferencen udtaler Ønsket om, at hvert Land saa vidt og saa hurtigt som muligt bestræber sig for en *gradvis Genoprettelse af den frie Handel,* saadan som den bestod før Krigen, blandt andet ved Ophævelse af de kunstige Indskrænkninger, som Udenrigshandelen har været underkastet, og af den Prisforskel, der har været fastsat for Varer, eftersom de var bestemt til Eksport eller til Hjemmeforbrug.

Den internationale Finanskonference udtaler som sin Overbevisning, at de ustadige Valutakurser er en alvorlig Hindring for den normale Udenrigshandels Genoprettelse.

Den internationale Finanskonference vil med Glæde hilse de Skridt, som Nationernes Forbund maatte foretage for at sætte de Lande, som under de nuværende Forhold ikke kan indkøbe de til deres Genopbyggelse nødvendige Produkter, i Stand til at erholde foreløbig *Handelskredit* paa dertil egnet og anerkendt Grundlag.

Den internationale Finanskonference udtaler som sin Formening, at Istandsættelsen, Forbedringen og den rationelle Udnyttelse af Verdens Samfærdselsmidler og særlig de af Krigen ramte Landes er af vital Betydning for Genoptagelsen af Verdenshandelen.

International Kredit. Herom udtaler Konferencen sig i Overensstemmelse med de ovenfor belyste Principer, idet det fremsættes som en første Betingelse for Kreditens Genoprettelse, at de offentlige Finansforhold bringes i Orden, at Inflationen og Usundheden i Pengevæsenet ophører, og at Handelen gives fri. Imidlertid erkendes det, at da en saadan Forbedring af Forholdene vil kræve lang Tid, vil det være nødvendigt for, at visse Lande, der ikke uden Hjælp fra Udlandet kan rejse sig og komme til Kræfter uden gennem Ydelse af kommerciel Kredit, faar tilstaaet en saadan Kredit paa længere Sigt. Angaaende dette fremsættes da et detailleret Forslag om et internationalt Kreditsystem med en tilhørende Organisation, som imidlertid ikke nærmere skal udredes paa dette Sted.

Som man ser, sætter Finanskonferencen saaledes Fingeren paa næsten alle Tidens ømme Punkter i finanspolitisk Henseende og et mere alvorligt Opgør med Krigstidens Statsindgreb og Statsformynderskab kan vel vanskeligt tænkes. At dette skulde blive Resultatet af den første store internationale Konference efter Krigen er da særdeles tankevækkende. Er end Forholdene yderst forskellige i de forskellige Lande, og kan end akute Kriser komme til at kræve visse ekstraordinære Foranstaltninger, vil dog næppe noget Land i sin økonomiske og finansielle Politik komme udenom Brüssel-Konferencens velunderbyggede Resolutioner. Dertil har Lærepengene, der rundt om har maattet betales under Krigstidens Systemer, været for dyre!

Lands-Industrimødet Torsdag den 27. Januar 1921.

Industriraadet har nu fastsat Tidspunktet for det tidligere omtalte Lands-Industrimøde til Torsdag den 27. Januar 1921 Kl. $10^1/_2$ Formiddag i Industribygningens Udstillingssal.

Mødets Program:

Kl. $10^1/_2$ Fm. Foredrag af Industriraadets fungerende Formand, Direktør *H. P. Prior*, om Industriens vanskelige Situation.

Kl. 12—2 Frokostpause.

Kl. 2 Foredrag af Direktør *Poul C. Poulsen*, om Brændselsspørgsmaal.

Foredrag af Dansk Arbejdsgiverforenings Formand, Bogtrykker *H. Langkjær*, om International Socialpolitik.

Efter Foredragene vil der blive Lejlighed til Diskussion.

Der vil blive udstedt Indbydelser til Ministrene, Ministeriernes Embedsmænd samt forskellige andre Autoriteter, de svenske og norske Industriorganisationer og til en Række Organisationer indenfor Erhvervene.

Til Industrimødet vil der fortrinsvis blive udstedt Adgangskort til Personer, der repræsenterer industrielle Virksomheder, der er Medlemmer af Industriraadsorganisationen, og kun saafremt Pladsforholdene maatte tillade det, vil der ogsaa i meget begrænset Omfang blive udstedt Adgangskort til Medlemmer af Industriforeningen i København. Man skal derfor anmode Medlemmerne af Industriraadsorganisationen om inden den 22. ds. at tilstille Industriraadets Sekretariat, Vestre Boulevard 18, København B, (Kontortid 9—4) Meddelelse om, hvorvidt de ønsker at lade sig repræsentere ved Industrimødet og i bekræftende Fald af hvem, idet man da omgaaende skal tilstille dem Adgangskort, der maa medbringes ved Mødet som Legitimation.

Saafremt Pladsforholdene tillader det, vil saadanne Medlemmer af Industriforeningen i København, som ikke repræsenterer industrielle Virksomheder under Industriraadsorganisationen, efter den 22. ds. ved Henvendelse til Industriforeningens Sekretariat kunne faa udleveret Adgangskort til Overværelse af de forskellige Foredrag.

Industrien ønsker Restriktionerne ophævede.

Den 14. December 1920 har Industriraadet afsendt følgende Skrivelse til Handelsministeriet:

»Blandt de mange Restriktioner, der under Krigen fra Regeringsmagtens Side blev paalagt Erhvervslivet, udgør Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 1. Februar 1917 om Foranstaltninger til Forebyggelse af utilbørlig Udnyttelse af Konjunkturerne med senere Tillægsbekendtgørelser en særlig Gruppe, der trods nogen Modstand fra Erhvervslivets Side endnu staar ved Magt, men som formentlig allerede for længe siden burde have været ophævet.

Industriraadet vil nu være af den Formening, at da enhver væsentlig Forudsætning for Udstedelsen af Bekendtgørelsen af 1. Februar allerede i længere Tid har ophørt at eksistere, vil det uden nogen Betænkelighed kunne lade sig gøre helt at ophæve Bekendtgørelsen. Forholdet er jo nemlig ikke blot det, at Verdensmarkedets Pris og dermed den frie Konkurrence paany gør sig gældende i fuldt Omfang som prisbestemmende Faktorer ved enhver Vareomsætning her i Landet, men ogsaa dette, at vi nu staar overfor nedadgaaende Priser, der end ikke levner en nogenlunde rimelig Avance, men snarere medfører Tab. Ligesom Bekendtgørelsen derfor i de fleste Tilfælde vil have mistet ethvert reelt Indhold, fremtræder imidlertid desto grellere det ufuldstændige og uretfærdige i Bekendtgørelsens Affattelse. Saa langt som man nu har fjernet sig fra den rent ekstraordinære Blokadesituation, som Bekendtgørelsen skylder sin Tilblivelse, vil det saaledes forstaas, hvor urimelig en Regel det er, at Maksimum for den for en Virksomhed tilladte Avance altid er den i Aarene forud for 1917 opnaaede, uanset om Avancen i paagældende Virksomhed da var meget ringe eller meget høj, og uanset hvilken Avance, der har været den normale i paagældende Branche.

Ogsaa Formaalet med Kædehandelsbekendtgørelsen af 19. Maj 1917 maa nu siges at være ganske forældet, idet der under de nuværende nedadgaaende Tider ikke vil være nogen Fare for, at en Vare skal blive urimelig fordyret ved Handelsfortjeneste, selvom den skulde blive omsat i flere end de paabudte Led. Men langt snarere vil Bekendtgørelsen nu komme til at staa som en ganske meningsløs Hindring for den i Øjeblikket paakrævede naturlige Varefordeling her i Landet.

Man tør derfor haabe, at de nu fremkommende Krav fra Erhvervenes Side om Ophævelsen af de samtlige herhenhørende prisregulerende Bestemmelser vil blive taget til Følge.«

P. R. V.
H. P. Prior.

Danmarks Handelssamkvem med Frankrig.

Det franske Eksportorgan slaar til Lyd for stærkere Udvikling.

Det ansete franske Tidsskrift »L'Exportateur français« bringer i sit 2det Oktobernumer en Artikel om den økonomiske Situation i Danmark. Artiklen, der er ledsaget af Billeder fra Kjøbenhavns Frihavn og et Portræt af Handelsminister Tyge I. Rothe, lyder i Oversættelse saaledes:

»Takket være Frankrigs og de Allieredes Sejr hører Danmark til de Lande, som efter Verdenskrigen er blevet større, og som føler sig stærkere. Genforeningen mellem Moderlandet og Nordslesvig bliver netop nu fejret ved de slesvigske Repræsentanters Indtræden i den danske Rigsdag. Ved denne Genforening er Danmarks Befolkning vokset til 3 200 000 Beboere.

Denne Nation, hvis Land kun er lille i Udstrækning, men som er stor og betydningsfuld ved sin stadig fremskridende Kultur og sin Ensartethed, viser et alvorligt Ønske om at træde i nærmere saavel intellektuel som økonomisk Forbindelse med Frankrig. I Aarenes Løb er Danmark aldrig ophørt med at opretholde en Indførsel fra Frankrig, som, naar Hensyn tages til det ringe Befolkningstal, maa kaldes anselig.

Ønsker man Cifre?

I Aaret 1913 beløb Frankrigs Eksport til Danmark sig til 21 Mill. Kr. Under Krigen gik denne Eksport selvfølgelig meget tilbage, i 1918 var den saaledes 4 400 000 Kr., men allerede for Aaret 1919 gik Eksporten stærkt frem og naaede 52 800 000 Kr. Den Indførsel, Frankrig i de samme Aar havde fra Danmark, var relativt ringe. I 1913 3 200 000 Kr., i 1918 2 300 000 Kr., i 1919 5 300 000 Kr.

Det vil sikkert være af Interesse nærmere at gennemgaa enkelte af de Varegrupper, der repræsenterer Frankrigs Eksport til Danmark og Importen fra dette Land i det sidste Aar, for hvilket Statistik foreligger, nemlig 1919. Den største Gruppe af franske Eksportvarer repræsenteres af Vin paa Flasker og Fustager til et Beløb af 7 600 000 Kr., derefter kommer Helsilkevarer til et Beløb af 6 300 000 Kr., Halvsilkevarer med 4 500 000 Kr., Cognac med 4 200 000 Kr., Dæk til Cycler og andre Hjulringe med 3 500 000 Kr., Kolonialvarer med 1 400 000 Kr., Raakaffe med 1 200 000 Kr., og Parfumer med 1 200 000 Kr.

Naar Hensyn tages til Folkemængden og Levefoden i Danmark, vil det saaledes ses, at dette Land er en god Aftager saavel af de franske Vinprodukter som af en Række af Landets Industrivarer.

Frankrigs Køb i Danmark har i det samme Aar 1919 hovedsagelig bestaaet i Smør, af hvilket man har aftaget for 2 300 000 Kr. Ingen anden Gruppe kommer op paa 1 Mill. Kr. Forskellige Arbejdsmaskiner naar

op til 900 000 Kr. og Frø til Udsæd 800 000 Kr., Kryolit, af hvilket Frankrig i 1918 aftog for 1 600 000 Kr., repræsenterer i 1919 kun 271 000 Kr., og danske Porcelænsarbejder, for hvilke Frankrig ogsaa altid har haft Interesse, repræsenterer 267 000 Kr.

Danmarks Hovedeksport ligger nu som tidligere paa Landbrugsprodukterne. Det er de levende Dyr, Flæsk, Mælkeriprodukter og Æg, som danner de store Grupper indenfor det lille Danmarks Eksport. Men det maa meget stærkt fremholdes, at i de sidste Aar har Danmark med sejg Energi oparbejdet en konkurrencedygtig Industri, som vil være i Stand til at spille en Rolle paa de store Verdensmarkeder.

Da Danmark altsaa er en god Kunde hos Frankrig og tragter efter saa vidt muligt at forhøje sine Køb hos os, saa fortjener dette Land, at vi interesserer os for dets Industri. Danmark ejer en ret betydelig og anset Fabrikation af Værktøjsmaskiner, elektriske Maskiner, elektrisk Tilbehør, Kabel og Traad foruden Maskiner til Mejeri-, Cementindustri, og den kemiske Industri. Fra Danmark med dets Fiskerierhverv kan foruden selve Fisken skaffes kraftige og solide Fiskerimotorer, og i den sidste Tid har Landet oparbejdet en Møbelindustri, der har vundet Anseelse rundt omkring, og hvis Produktionsevne for Tiden naar op til 70 Mill. Kr. om Aaret.

Naturligvis har den danske Industri, som alle andre Landes, været overordentlig haardt trængt af Kulnøden og af de sociale og økonomiske Rørelser under og efter Krigen. Gennem Forhandling mellem Arbejdsgivere og Arbejdere er frivilligt indført 8-Timers-Arbejdsdagen, og Arbejdslønnen har ikke blot fulgt Dyrtiden, men endog overfløjet den betydeligt. Trods disse Forhold kan den danske Industri paa sit nuværende Stade betegnes baade som arbejds- og konkurrencedygtig.«

Efter en Omtale af Industriraadet og dettes Eksportbureau slutter Bladet saaledes:

»Det har syntes os nyttigt at henlede Opmærksomheden paa den Interesse, der for Frankrig kan ligge i at sætte sig i Forbindelse med denne Organisation, og paa den Fordel som begge Nationer vil kunne nyde deraf takket være den regelmæssige Dampskibsforbindelse mellem Landene, som nu foregaar normalt.

Vi sammenfatter vore Udtalelser i et godt Raad til den franske Handelsverden: rejs selv til Danmark for at knytte Forbindelser der. Før Krigen rejste vore Eksportører kun lidet, nu er Situationen imidlertid ved at skifte, hvilket kun er godt. Man kan rejse til Danmark paa 36 Timer. Det er kun en ubetydelig Rejse.«

— — —

Idet vi med Tak kvitterer for disse anerkendende og korrekte Oplysninger om den danske Industri, vil vi med Glæde hilse enhver Fransk Velkommen, der kommer til vort Land for nærmere at sætte sig ind i vore Forhold, ligesom dansk Industri sikkert med Glæde vil hilse enhver Bestræbelse for en stærkere Udvikling af det gensidige Handelssamkvem mellem de to Lande.

▫▫▫▫▫▫

Fra Tysklands Industri.

Forskellige Beretninger fra forskellige Sider synes stadig samstemmende i dette, at trods nok saa mange og iøjnefaldende Vanskeligheder for det tyske Folk — saa er Opgangslinien, Genopbyggelsen begyndt og ad sikre Veje. Et saadant lille Træk som dette viser, hvorledes Tilliden til Tysklands Ydeevne ogsaa vokser; i Løbet af den sidste Maaned har tyske Waggonfabriker faaet Bestilling fra *Belgien* paa Levering af 3000 Godsvogne; Tilbudene fra de tyske Værker var pr. Vogn ca. 3000 frcs. under de belgiske Tilbud, og de belgiske Fabriker var ikke at bevæge til billigere Priser. Naar man i Tyskland glæder sig over, at Belgien saa bestemte sig for de tyske Vogne, saa er det ikke alene og især for selve Forretningen deri, men først og mest fordi et Træk som dette viser, at man i Udlandet, og endda det tidligere mest fjendtlige Udland, stoler paa Leveringsevnen, og altsaa regner de genopbyggende og arbejdende Kræfter i Tyskland for stærkere end de nedbrydende og urovækkende; at man trods Uro endnu og maaske især til Vinter dog stadig gaar fremad til fastere Forhold. I samme Retning taler en Række Bestillinger, der fra Rusland — det angives over skandinaviske Lande — er gjort i den tyske *Jernindustri*, navnlig for Smaavarer. Netop denne Del af den tyske Jernindustri har haft nogle meget vanskelige Tider, og man er derfor godt tilfreds med disse Bestillinger, hvis Omfang skal være stort, og Betalingen skal være forud sikret. Og til denne almindelige Tilfredshed kommer sikkert ogsaa det, at man dermed føler sig inde paa den Vej mellem Tyskland og Rusland — den paa en Gang saa store Forbruger og Frembringer — som var haard for Krigen, og som ikke mindst i den kommende Tid vil være en Livsbetingelse næsten for det tyske Samfund. Mod Rusland retter mange Øjne sig: amerikanske, engelske, tyske; og de nordiske Landes? — Og der er jo ingen Tvivl om, at en Styrkelse af det russiske Folks sunde Erhvervsliv og Økonomi vil fremskynde Tilintetgørelsen af Bolshevismens Magt. — Ogsaa den engelske Industri aftager i stigende Grad i hvert Fald tyske Raavarer; saaledes er der i September leveret adskillige Tusind Tons Zink (og graa Zinkblik) til *England*. Ja, selv til *Japan* og *Sydamerika* gaar betydelige Mængder Zink og Zinkprodukter.

Den for Tysklands Industri saa betydningsfulde og karakteristiske *kemiske Storindustri* faar ogsaa af Forholdene, som de udvikler sig i Verdensøkonomien, Opmuntring og Udsigter for Genrejsning. Saaledes for *Farvestofindustrien*. Fra Holland eller rettere Hollandsk-Indien meddeles (gennem en Beretning fra en førende Java-Bank), at Erfaringen har lært den derværende Tekstilindustri, der har været stærkt søgt af Sælgere af baade schweiziske og amerikanske Farvestoffer, at disse Farver ikke er saa gode som de gammelkendt tyske og i det hele ikke kan konkurrere med disse; under de nuværende Forhold maa man ganske vist, men nødtvungen, købe de schweiziske og amerikanske, men ønsker snarest muligt de gamle (tyske) Farver tilbage. — Og en Generalforsamling, der midt i September holdtes i Manchester i

Calico Printers Association (de engelske Bomuldstrykkeres Organisation), en Sammenslutning, der repræsenterer Verdens største Farvestofforbrugere, førte egentlig, og altsaa fra England, den samme Tale; der vurderedes ikke den engelske Farvestofindustris Ydeevne særlig højt; det var kun ved Hjælp af de Farvestoffer, man fik ikke blot fra Schweiz og Amerika, men i de senere Tider ogsaa atter fra Tyskland, at Industrien nogenlunde kunde holdes vedlige. Man dadlede iøvrigt ved denne Lejlighed den Fusion, som — under Regeringens Tryk — var tilvejebragt mellem de to førende og eneste væsentlige Fabriker for engelske Farvestoffer. Man maatte stadig holde sig Tilforslerne udefra sikrede, først og fremmest fra Schweiz, men ogsaa fra Tyskland, samtidig med at man selvfølgelig maatte haabe paa og støtte Udviklingen af den engelske Industri, ogsaa paa Farvestoffernes Omraade. Af de fire Veje, der kunde gaas, nemlig: at give helt fri Indførsel for de fremmede Varer, at paalægge Beskyttelsestold, at understøtte direkte den indenlandske Industri eller endelig at bruge Indførselslicenser — har den engelske Regering valgt denne fjerde og sidste.

For et andet Led af den tyske, kemiske Storindustri, nemlig *Kvælstofindustrien*, synes Fremtiden ogsaa aaben; omend nok stadig store Vanskeligheder, indefra og udefra, er tilstede, saa taler dog f. Eks. en Beretning fra Valparaiso i selve Chile — Salpeterproduktionens gamle Hovedland — et ejendommeligt Sprog, af Interesse baade for Landbruget som Kvælstofforbruger og ikke mindst for tysk Industri som Kvælstofproducent. I Øjeblikket, siger Beretningen, staar den chileniske Kvælstofproduktion under Højkonjunkturens Tegn, til Fordel for hele Landet. Prisen for Salpeter er omkring 17 sh for en Quintal (46 kg), hvad der regnes at give en Fortjeneste af ca. 5—6 sh pr. Quintal, mod før Krigen en Fortjeneste af 3/4—1 sh, hvad endda regnedes for gunstigt; men Fremtiden synes ikke Chile saa lys; rundt i de store Lande er der bygget Kvælstofværker, i Krigstiden for militære Formaal, men nu til Landbrugets Tjeneste, og især i Tyskland og bedst — og derfor farligst der. Beretningen vil mene, at Tysklands Ydeevne som Kvælstofproducent ikke alene er stor, men stigende, og øjner den Mulighed, at Tyskland en Dag ikke blot producerer nok til eget Landbrug (og Industri), men ogsaa aabner en storstilet Eksport og vil kunne indtage en saadan Stilling paa Verdensmarkedet, at det kan true Chiles Industri; ja, Beretningen gaar dertil at sammenligne — hvad dog ikke i hvert Fald fuldtud gælder — Chiles Salpetervinding med den indiske naturlige Indigoproduktion, der blev næsten knust af den tyske syntetiske Fabrikation af Indigo.

— Men selvfølgelig, trods alle Lyspunkter og trods sikker Stigning og Genrejsning, saa er der jo indadtil og udadtil ogsaa Tegn nok paa, at Tysklands gamle Dage ikke helt bliver Tysklands nye. Et saadant lille Minde om, hvad den mellemliggende Tid har kostet, er dette: I det store rumænske Jordolie-(Petroleums-) selskab Steuea Romana havde det tyske Petroleumsselskab store Aktiemængder; de er nu endeligt overdragne til et engelsk-fransk-rumænsk Konsortium, og dermed er, for Øjeblikket og vist for lange Tider, det Kapitel sluttet, som handlede om Tysklands Forsøg paa direkte at vinde Adgang til de Kilder, hvorfra det saa betydningsfulde Raastof for Nutiden hentes. — Der vil forlanges Anspændelse nok af alle Evner i det tyske Folk et langt Stykke Tid endnu, og navnlig mere Handling og mindre Teori og Snak — men det gælder for Resten mange andre Steder!

□□□□□□

Mindre Meddelelser.

Den første danske Dampturbine i dansk Skib.

Dampskibsselskabet »Dana«s Damper »Danemark«, bygget paa Baltica-Værftet i Kjøbenhavn, er stukket i Søen som det første danske Skib, i hvilket der er installeret en dansk Enkeltdampturbine.

»Danemark« er en moderne Trampbaad paa 3200 Tons Lasteevne, den maaler 269 Fods Længde, 39 Fods største Bredde og 17 Fod 8 Tommers Dybde. Den er udstyret med alle mulige Bekvemmeligheder og Hjælpemidler for saavel Officerer som Mandskab.

Dampturbinen, der er konstrueret af Professor *Thomsen* ved Polyteknisk Læreanstalt, er leveret af Maskinfabriken »Atlas« i Kjøbenhavn, og den frembyder mange Fordele fremfor andre Skibsdampturbiner først og fremmest derved, at det er en *Enkeltturbine*.

»Danemark«s Enkeltturbine udvikler ved normal Gang 750 effektive HK, dens Omdrejningstal er ca. 4000 pr. Minut, men gennem Tandhjul nedsættes Omdrejningerne til Skrueakslen til ca. 80 pr. Minut. Herved opnaas en meget økonomisk Gang af Turbinen, og det langsomme Omdrejningstal af Skrueakslen giver Skruen en god Virkningskraft.

Paa Skibets Prøvetur har Dampturbinen staaet sin Prøve. Under Manøvreringen viste det sig, at Omskiftningen fra frem til back ikke virker langsommere end ved Skibsmaskineanlæg med Stempelmaskineri. Skibsteknikere regner da ogsaa med, at Dampturbinen inden længe vil komme til at spille en betydende Rolle for Søfarten.

Den tyske kemiske Industri 1913—19.

Følgende Statistik viser Udviklingen i denne store tyske Industri:

Aar:	Antal Bedrifter	Antal Arbejdere	Gennemsnitlig Aarsløn for hver Arbejder
1913:	15 042	277 629	1266 M.
1914:	15 014	245 980	1274 -
1915:	14 914	219 646	1344 -
1916:	14 993	256 420	1493 -
1917:	15 129	334 851	1950 -
1918:	15 204	360 256	2468 -
1919:	15 060	294 766	3612 -

Størst Tilbagegang efter Krigens Ophør viser Industrien i Køln og Hamborg, henholdsvis med Tilbagegangsprocenterne 32 og 28 mod den for hele Riget gældende Procent af 18,8 (maalt ved Antal af beskæf-

tigede Heldags-Arbejdere). — Leipzig er den By, der baade m. H. t. Antal af Bedrifter og Antal af Arbejdere staar højst, 2648 Virksomheder, med 125 559 Arbejdere, derefter Køln med henholdsvis 2562 og 121 537, Berlin med 2518 og 68 393, Hamborg med 2043 Bedrifter og 72 859 Arbejdere. — For 1920 antages, at Bedrifts- og Arbejdertallene vil vise en svag, men dog kendelig Stigning — Lønningerne derimod en meget stærk, idet der nu udbetales mange Lønninger paa 10 000 M., ja mere.

* * *

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Industriraadets Repræsentation i London.

Fra 1. Januar 1921 er Industriraadet igen blevet repræsenteret i London, idet den tidligere Leder af »Danish Trade Office«, Ingeniør Kai Mygind, samtidig med at han er Leder og Medindehaver af Jernbetonfirmaet Peter Lind & Co., har lovet paa forskellig Maade at varetage det danske Industriraads og den danske Industris Interesser i England.

Arrangementet, der dog endnu kun har en foreløbig Karakter, gaar ud paa, at Ingeniør Mygind dels skal holde Industriraadet à jour med Udviklingen af industrielle, kommercielle og sociale Forhold i England, dels paa anden Maade skal understøtte de hjemlige industrielle Interesser i England. Det er saaledes bl. a. Tanken, at danske Industridrivende skal kunne opnaa Ingeniør Myginds Assistance ved deres Forretninger. Saafremt Medlemmerne af Industriraadsorganisationen derefter maatte ønske at gøre Brug af en saadan Hjælp, vil det være nødvendigt, at Henvendelse herom finder Sted til Industriraadet, der da eventuelt vil bede Ingeniør Mygind tage sig af den paagældende Sag.

Ind- og Udførselstilladelse for Varer i Belgien.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn under *Journal Nr. E 54* et gennem Udenrigsministeriet modtaget Eksemplar af Bekendtgørelse af 2. Decbr. 1920 fra det belgiske Ministerium for Industri, Arbejde og Levnedsmiddelforsyning, indeholdende en Fortegnelse over de af de Varer, der sorterer under nævnte Ministerium, for hvilke der kræves Ind- eller Udførselstilladelse.

Varemesse i Königsberg.

Industriraadet har gennem Handelsministeriet indhentet Oplysninger om den Varemesse, der agtes afholdt i Königsberg Pr. i Dagene 13. til 20. Marts d. A. Messen vil omfatte følgende: Tekstilvarer (inkl. dermed beslægtede Varer). Læder, Skotøjs- og Lædervarer. Husholdningsgenstande, Isenkram og Staalvarer (inkl. Glas og Keramik). Nærings- og Nydelsesmidler. Teknik og Bygningsvæsen.

Der er stillet en meget bekvemt beliggende Plads til Disposition for Messen, og der vil blive bygget en Hal med et Fladerum af 10 000 Kvadratmeter. Saafremt der bliver tilstrækkelig Tilgang af danske Firmaer, vil der blive indrettet en særlig dansk Afdeling. Danske Firmaer, der agter at deltage i Messen, vil gennem Konsulatet i Königsberg Pr. kunne erholde nærmere Oplysninger.

Messe i Utrecht.

I Forbindelse med Meddelelse i Tidsskriftet af 15. Juli f. A. har Industriraadet gennem Udenrigsministeriet modtaget Meddelelse om, at den 5. nederlandske Messe i Utrecht vil blive afholdt i Dagene 6. til 16. Septbr. 1921 i Stedet for som tidligere meddelt i Februar Maaned s. A.

Fritagelse for tyske Udførselsafgifter.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at Udførselsmyndighederne i Tyskland har erholdt en generel Bemyndigelse til at fritage for Udførselsafgifter under følgende Forudsætninger:

1) at Udførselsbevillingen er givet før den 10. Maj 1920 eller Andragende indgivet inden 21. April s. A.

2) at den Forretning, der ligger til Grund, er afsluttet før 10. Maj 1920.

3) at Andrageren er Producent af den paagældende Vare, og at denne er solgt til Udlandet paa Betingelser, der bevirker, at Betalingen af Afgiften bringer Tab.

4) at det drejer sig om Varer, der efter deres Beskaffenhed under sædvanlige Omstændigheder ikke har kunnet fremstilles i Tidsrummet fra Forretningens Afslutning til den 1. Oktbr. 1920.

Indførsel til Kanada.

Der er fastsat Regler angaaende Udfærdigelse af Fakturaer paa Varer bestemt til Indførsel i Kanada.

Nærmere Oplysninger kan faas ved Henvendelse til Industriraadets Eksportbureau, Vestre Boulevard 18, hver Dag fra 9—12 og 1—4.

Fra Biblioteket.

Biblioteket er aabent Hverdage Kl. 10 F. til 10 Aft. Søndage Kl. 10—4.

Følgende Bøger er indgaaede i Biblioteket:

143. Giesserei-Zeitung. 16. J. Berl. 1919 ff.
147. Felgentraeger, W. Theorie, Konstruktion und Gebrauch der feineren Hebelwage. Lpz. 1907. 316 S.
151. Dahl, R. Leitfaden zum Berechnen der Wechselräder beim Gewindeschneiden an der Leitspindel-Drehbank. 13. Aufl. Berl. 1919. 167 S.
152c. Hesse, F. W. Der Modeltischler. 3. Aufl. Lpz. 1919. 194 S.
153. Sondén, Kl. Om fukt i tegelbyggnader. Stockh. 1904. 73 S.
153c. Diesener. Baukonstruktionen des Zimmermanns. 5. Aufl. Lpz. 1919. 247 S.
156. Dyke, A. L. Automobile and Gasoline engine Encyclopedia. 11. ed. St. Louis 1920. 948 S. (Tvl.).
156. Haugestad, O. Automobil ABC. 2. Udg. Kria. 1919. 252 S.
159c. Seeligmann, F. u. Zieke, E. Handbuch der Lack- und Firnisindustrie. 2. Aufl. Berl. 1914. 1090 S.
159c. Andés, L. E. Handbok för målare och lackerare. 2. Uppl. Stockh. 1914. 148 S.
164. Blas, Julie & Rosi Hatz. Korbflechten. 4. Aufl. Regensburg (u. A.). 78 S.
165. Schwalbe, C. G. & Sveber, R. Betriebskontrolle in der Zellstoff- und Papierindustrie. Berl. 1919. 263 S.
167. Benon, M. Sättmaskinen förr och nu. Stockh. 1909. 84 S.
167. Archiv für Buchgewerbe. 56 ff. Lpz. 1919 ff.
168. Gress, E. G. The art & practice of typography. 2. Ed. N. York 1917. 222 S. (Tvl.).
169c. David, L. Photographisches Praktikum. 3. Aufl. 693 S. (Tvl.).
175. Blount, B. Cement. Lond. 1920. 296 S.
175. Hool, G. A. & Johnson, N. C. Concrete engineers handbook. N. York 1918. 908 S.
177. Malmborg, C. Acetylenbelysning. Stockh. 1899. 176 S.
189. Bong, J. M. Möbelsnickaren på Landet. 4. Uppl. Stockh. 1914. 55 S.
189. Collin, Maria. Skånsk konstväfnad. 4. Uppl. Lund 1914. 67 S. (Tvl.).
198. Philippi, E. Torfkraftwerke. Berl. 1919. 139 S.
205. Hauch, L. A. Danmarks Trævækst. I. Kbh. 1919. 138 S.
231. Bericht über die internationale Baufach-Ausstellung Leipz. 1913. Lpz. 1917. 380 S. (Tvl.).
249. Riemann, H. Musik-Lexikon. 9. Aufl. Berl. 1919. 1374 S.
249. Sachs, Curt. Real-Lexikon der Musikinstrumente. Berl. 1913. 460 S.
258. Drews, M. Was muss der Baufachmann vom Kalkulieren wissen. Lpz. 1919. 149 S.
260. Bobé, L. Bogen om Frederiksberg Slot. Kbh. 1919. 70 S.
269. Statistique des Accidents du travail 1907—1908. Bruxelles 1919—20.
273. Cunningham, W. The progress of capitalism in England. Cambr. 1916. 155 S.
273. Peschke Koedt, A. Det radikale Tvangsstyre. Kbh. 1919. 196 S.
284. Nielsen, C. V. Dansk Handelsleksikon. Kbh. 1920. 477 S.
287. Peiser, H. Grundlagen der Betriebsrechnung in Maschinenboreanstalten. Berl. 1919. 110 S. (Tvl.).
287. Profit sharing. Its principles and practice. Utdrag paa Norsk ved N. W. Rogstad. Kria. 1919. 77 S.
287. Profit sharing. Its principles and practice. A collaboration (5 Forfattere). N. York 1920. 338 S.
288. Danmarks Søfart og Søhandel fra de ældste Tider til vore Dage. I—II. Kbh. 1919. (2 Bd.).
290. Industrial management. The engineering magazine. 57 ff. 1919 ff.
291. Sveriges industriförbund 1910—20. Minnesskrift. Stockh. 182 S.
294. An Encyclopædia of industrialisme. Lond. (u. A.). 553 S.
304. Taylor, F. W. The principles of scientific management. N. York 1919. 144 S.
304. Slichter, S. H. The turnover of factory labor. N. York 1919. 474 S.
304. Parkhurst, F. A. Applied methods of scientific management. 2. Ed. N. York 1917. 349 S.
304. Babcock, G. D. & Trautschold, R. The Taylor system in Franklin management. 2. Ed. N. York 1918. 267 S.
340. Mützel, H. Kortümkunde. Berl. 1919. 214 S.
347a. Andersen, H. N. Tilbageblik. Kbh. 1914 (ɔ: 1920). 170 S. (Tvl.).
348b. Lavedan, P. Leonard Limosin et les émailleurs francais. Paris 1913. 128 S.
348b. Foville, J. Pisanello et les Medailleurs italiens. Paris (u. A.). 127 S.

Notitser.

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. i hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktionen modtager med Glæde Meddelelser fra Industrien om Nyheder o. l. af almen industriel Interesse.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 3 1. FEBRUAR 1921

Industrimødet den 27. Januar 1921.

Industriens Stilling til Øjeblikkets Vanskeligheder.

DEN økonomiske Krise, der navnlig har ramt vor Industri saa haardt, gjorde det naturligt, at det Lands-Industrimøde, hvortil Industriraadet havde indkaldt den 27. Januar, fandt overordentlig stor Tilslutning. At man imidlertid ogsaa fra andre Sider end fra Industrien selv tillagde Mødet Betydning, viste paa glædelig Maade den overordentlig stærke Repræsentation fra Regering, Rigsdag og vore øverste Myndigheders Side, som Industriraadet havde den Ære at se som sine Gæster. Til Stede var saaledes: Statsminister *Neergaard*, Handelsminister *Rothe*, Indenrigsminister *Berg*, Forsvarsminister *Berntsen*, Landbrugsminister *Madsen-Mygdal*, Trafikminister *Slebsager*, desuden Rigsdagens Industriudvalg, den sønderjyske Erhvervsdelegation, Overpræsidenten, Borgmestre samt en Række af Centraladministrationens øverste Embedsmænd, yderligere Repræsentanter for andre Erhvervsorganisationer, Landbruget, Handelen o. s. v. Vore Nabolande var repræsenteret ved Direktør *Hj. von Sydow* samt Direktør *Ivar Larson* fra Svenska Arbetsgifvareföreningen, Kaptajn *F. Dahl* fra den norske Arbejdsgiverforening og Direktør *Wikman* fra Helsingfors.

Mødet, der ialt havde samlet ca. 750 Deltagere, aabnedes Kl. $10^1/_2$ Formiddag i Industriforeningens store Udstillingssal og indledes af Industriraadets fungerende Formand, Direktør *H. P. Prior*, der bød Velkommen. Derefter valgtes Direktør *Harald Bing* til Dirigent, og som første Handling vedtoges det at sende følgende telegrafiske Hilsen til Industriraadets Formand, Ingeniør *Foss*:

»Danske Industridrivende, samlede til Landsmøde den 27. Januar, sender deres Forstemand, Alexander Foss, en Hilsen, med Ønske om, at han snart fuldt helbredet kan genindtage sin ledende Stilling indenfor Landets Erhverv«.

Man gik derefter over til Mødets Dagsorden, som indledes af Direktør *H. P. Prior* med et Foredrag om »Industrikrisen og Arbejdsløsheden«. Vi gengiver dette Foredrag omstaaende, ligesom Tidsskriftet vil offentliggøre Mødets øvrige Foredrag. Det maa være nok at fremhæve, at Direktør Priors Tale med sin klare Fremstilling af Industriens Stilling blev en vægtig Argumentation for det Krav om en Toldregulering, som allerede det sidste Industrimøde i November 1919 havde rejst. I Korthed kan det siges, at Direktør Prior præciserede Industriens nuværende Vanskeligheder derhen, at den økonomiske Tilstand, som Toldloven regnede med inden Krigens Begyndelse, maatte blive genoprettet *dels* ved en Told-à jour-Føring, *dels* ved et midlertidigt Importafgift-System, der tog Hensyn til den af en lav Valuta abnormt begunstigede udenlandske Konkurrence.

Efter Direktør Priors Tale, der modtoges med stærkt Bifald, fulgte en Diskussion, der paa udmærket Maade supplerede Indledningsforedraget. I Diskussionen deltog blandt andre »Dansk Arbejde«s Formand, Direktør *Chr. H. Olesen*, som fremhævede Nødvendigheden af i den vanskelige Situation at købe Landets egne Frembringelser, endvidere Grosserer *Tandrup* fra Aabenraa, der gjorde Rede for den tyske Eksportpolitiks særlig ødelæggende Virkninger for Søn-

derjylland, samt Telefondirektor *Johannsen*, der med udmærkede Eksempler paaviste, hvorledes en indenlandsk Industri, selv om den er toldbeskyttet, bidrager til at holde Priserne nede, idet Udlandet retter sin Prispolitik herefter. Udmærkede Eksempler i samme Retning fremdroges ogsaa af Fabrikant *Nielsen*, Pedershaab Maskinfabrik. Vi skal senere bringe et Referat af disse interessante Udtalelser.

Efter en Frokostpause holdt Direktør *Poul C. Poulsen* et Foredrag om »Brændselsspørgsmaalet«, hvori han støttende sig til et fortrinligt Materiale paaviste vort vanskelige Brændselsproblem og navnlig gjorde Rede for Erfaringer om Tørvs og Brunkuls Anvendelse. Ogsaa dette Foredrag hilstes med levende Bifald og fulgtes af en Diskussion, i hvilken blandt andre Professor *Schou* deltog som Formand for Indenrigsministeriets tekniske Udvalg. Endvidere havde Driftsbestyrer *Engholm* Ordet for særlig at anbefale Anvendelsen af Tørv til Sugegasværker, samt Ingeniør *Nyeboe*, der gav nærmere Oplysning om Tørveindustrien og den af ham foreslaaede Centralisering.

Som sidste Hovedtaler gav Arbejdsgiverforeningens Formand, Bogtrykker *H. Langkjær*, endelig en fortrinlig og tankevækkende Oversigt over det ved Washington-Kongressen paabegyndte internationale socialpolitiske Arbejde. Man fik herigennem et levende Indtryk af, hvor vanskeligt det er at lovgive efter internationale Regler paa disse Omraader, og hvor varsom ikke mindst de smaa Lande maa være overfor hele denne nye Bevægelse. Ogsaa dette Foredrag gav Anledning til Diskussion, hvori blandt andre deltog Formand for Smede- og Maskinarbejdernes Forbund, Hr. *I. A. Hansen*, der ud fra sine Synspunkter kritiserede Foredraget, men dog ikke kom udenom at maatte indrømme Nødvendigheden af en Lønnedgang. Hr. I. A. Hansen beklagede, at Forstaaelsen af den indenlandske Produktion ofte var strandet paa politiske Skær, og fastholdt iøvrigt Troen paa 8-Timers-Dagen m. m. Hr. Langkjær replicerede hertil, medens Folketingsmand *Drachmann* paapegede, at en af de største Hindringer for den af Hr. I. A. Hansen paakaldte fordragelige Udvikling var den socialdemokratiske Presses Behandling af alle økonomiske og sociale Spørgsmaal.

Dagsordenen var hermed udtømt, og da Tiden var stærkt fremskreden, afsluttede Direktør Prior Mødet med en Tak til Dirigenten for dennes udmærkede Ledelse af Forhandlingerne. Allerede kort efter Frokostpausen var der fra Ingeniør Foss indløbet et Takketelegram, der oplæstes under Forsamlingens Bifald.

Alt i alt maatte Dagen siges at føje et nyt værdifuldt Led i Lands-Industrimødernes Række. I en overordentlig vanskelig Situation, hvor Begreberne selv indenfor Industriens egne Kredse delvis er uklare som Følge af selve Forholdenes Uklarhed, men navnlig i Offentligheden er overordentlig prægede af Mangel paa Forstaaelse, kan man sikkert ikke tillægge det tilstrækkelig stor Betydning, at der saaledes fra Industriens egen Side gives vægtige og vejledende Indlæg i Dagens Problemer. Dette var da saaledes Tilfældet baade paa told- og handelspolitiske, det tekniske og socialpolitiske Omraade, og atter har dansk Industri da haft Lejlighed til at dokumentere, at den ogsaa i Ord og Udredning evner at gøre sin Indsats i vort Lands økonomiske Udvikling, en Kendsgerning, der forhaabentlig vil finde sin Anerkendelse i, at det øvrige Samfund ogsaa *viser* sin Forstaaelse for de fælles Problemer. Selv om Regeringens Afslag siden er kommet imellem, tror vi dog ikke, at Mødet har været uden Betydning selv paa det toldpolitiske Omraade.

Regeringen og Industrien.

En Udtalelse af Industriraadet overfor Regeringens Stilling.

Som Afslutning paa Forhandlingerne i Rigsdagens Industriudvalg har Statsministeren som bekendt meddelt, at Regeringen ikke agtede at stille Forslag om Importforbud eller midlertidige Importafgifter eller Toldforhøjelser.

Hvad det først og fremmest gjaldt om var at naa til en Nedsættelse af Produktionsomkostningerne, men Regeringen erkendte fuldt ud de store Vanskeligheder, Industrien under de foreliggende Forhold har at kæmpe med, og vilde bistaa den med alle saadanne Foranstaltninger, som kunde træffes uden at spærre Prisfaldet ude og vanskeliggøre vor Eksport.

Saaledes var Regeringen villig til at forhandle

om midlertidige Jernbanefragtnedsættelser af særlig Betydning for Industrien, om midlertidig Ophævelse af tyngende Toldsatser paa Raa- og Hjælpestoffer, om Begunstigelse for dansk Arbejde ved Statsanskaffelser og Køb af Materialer til Foretagender, der udføres med Statsstøtte, og i ganske særlige Tilfælde om Statens Hjælp til Afhjælpning af midlertidige Kreditvanskeligheder.

I Anledning af disse Udtalelser, der udsendtes Onsdag den 2. Februar gennem Ritzaus Bureau, samledes Industriraadets staaende Udvalg allerede næste Dag og vedtog følgende Udtalelse:

»Da Industriraadet i Begyndelsen af December Maaned f. A. henvendte sig til Statsministeren, var det for at klarlægge Aarsagerne til den truende Krise og fremhæve den overordentlig store Arbejdsløshed, der maatte blive dens Følge. Medens Industrien ikke har krævet Støtte overfor det almindelige Konjunkturnedslag, ønskede man at henlede Regeringens Opmærksomhed paa Virkningerne af de abnorme Told- og Valutaforhold, der ganske stred mod den gældende Toldlovs Forudsætninger. Industrien henstillede, at status quo i disse Forhold genoprettedes. Man mente gennem hertil sigtende Foranstaltninger, som man kun kunde betragte som en Retfærdighedshandling overfor Industrien, at kunne afbøde i al Fald en meget betydelig Del af de Ulykker, man ellers maatte forudse.

Resultatet af denne Henvendelse blev Nedsættelsen af Rigsdagens Industriudvalg, til hvilket Regeringen henviste Industrien. Paa sin Side opfordrede Industriraadet sine Medlemmer til under Hensyn til de Forhandlinger, der saaledes var indledet, saa vidt muligt ikke at foretage Skridt i Retning af Standsninger og Afskedigelser. Det er da ogsaa en Kendsgerning, at der rundt om i dansk Industri netop i Tillid til de løbende Forhandlinger er arbejdet med direkte Tab blot for at undgaa en forhastet Standsning, selv om der absolut ingen Afsætning har været, og man kun har arbejdet paa Lager.

Efter at Statsministeren igaar i Rigsdagens Industriudvalg har erklæret, at Regeringen ikke agtede at stille Forslag om Importforbud eller midlertidige Importafgifter eller Toldforhøjelser og kun har bebudet en Række Lettelser, der vilde være velkomne som et Supplement til en effektiv Ordning, men sikkert vil vise sig uvirksomme overfor den samlede Situation, er Produktionsproblemet i Danmark ført ind i et efter vor Mening skæbnesvangert Spor.

Medens man i andre Lande dels allerede har truffet effektive Foranstaltninger til midlertidigt Værn af Landenes Produktion, dels overvejer Mulighederne for Gennemførelsen af saadanne, er Danmarks Industri fremdeles prisgivet en tiltagende valutabegunstiget Konkurrence.

Selv under disse Forhold vil Industrien selvfølgelig til det yderste søge at bevare det danske Marked for dansk Virksomhed, men Industriraadet maa efter at have peget paa de Vanskeligheder, der maa paaregnes, fralægge sig ethvert Ansvar for Krisens videre Udvikling.«

Vedrørende de af Regeringen bebudede Lettelser tilraades det de Virksomheder, der maatte have Interesse heraf, snarest at henvende sig til Industriraadet.

• • •

Industrikrisen og Arbejdsløsheden.

Foredrag holdt paa Industrimødet den 27. Januar 1921 af Direktør *H. P. Prior.*

Da Industriraadsorganisationen sidst kaldte sine Medlemmer til Landsmøde — det var den 12. November 1919 paa Kjøbenhavns Raadhus — stod Industrien i vort Land saavel som i næsten alle andre evropæiske Lande i Krigens *sociale* Efterdønningers Tegn. Den store Uro, Feberen, der nødvendigvis maatte følge den hærgende Verdenskrig, havde bemægtiget sig Sindene ogsaa i de neutrale Lande. Alle vil vi mindes det storslaaede, baade tankevækkende og tankeordnende Foredrag, betitlet »Socialpolitiske Reformer«, hvori den danske Industris Fører, Ingeniør *Foss,* belyste de forskellige socialpolitiske Problemer, der da var særlig aktuelle, et Foredrag, hvis Grundsynspunkter, paa een Gang humane og tidsforstaaende, men fordrende Klarhed og Fasthed som det uundværlige Grundlag for enhver akceptabel Reform, vil have Gyldighed som Retningslinier for Industrien, saalænge disse Problemer overhovedet er fremme.

Denne Gang er det væsentlig Krigsafviklingens *økonomiske* Følger, der har foranlediget Industriraadet til atter at indkalde til Lands-Industrimøde for gennem en saadan fælles Drøftelse at bidrage til Klarlæggelse og Forstaaelse af en Situation, hvis Alvor

synes fuldt saa stærk som den, der ellers har præget disse Moder lige fra Krigens forste urofyldte Aar. Vort Haab om den kommende fredelige Tid, der skulde bringe Erstatning og Hvile efter den snart anselige Aarrække i Modgang og Usikkerhed, vi nu har bag os, maa vi stadig se udskudt. Men vi, som allerede paa et saa tidligt Tidspunkt af Krigen havde Lejlighed til at overse dennes okonomiske Folger ogsaa for vort Samfund og som siden har gjort, hvad vi kunde, for at fremhæve disse alvorlige Momenter og paavirke vort Samfunds Dispositioner i Overensstemmelse hermed, vil sikkert føle det som fornyet Pligt stadig at yde *vort* som Bidrag i de fælles Bestræbelser til Fordel for Fædrelandets Tarv. Lige saa vist som mangt og meget giver Anledning til at tro, at denne Krise vil blive den sidste, ganske vist ogsaa den vanskeligste, direkte okonomiske Eftervirkning af den store Krig, er Opfordringen saa meget des storre til alle Parter om ikke at give op overfor det, vi er midt i, eller det, som kommer.

Medens saaledes vort sidste Mode fandt Sted i Slagordene »Nationaliseringen«s og »Socialiseringen«s Tegn, er det umiskendeligt, at der i disse Retninger, paa de socialt eksperimenterende Omraader, er indtraadt en væsentlig Afklaring. »Overtagelsen af Produktionen« har hverken for Arbejderne eller Samfundet saa stor Tillokkelse mere; og ser man Problemerne fra et Forbrugerstandpunkt, saa vil baade Forbrugere og Skatteydere vistnok forelobig erklære sig tilfredse med de Stats- og Samfundsvirksomheder, man allerede er lyksaliggjort med. Erfaringerne fra Eksperimenterne ude omkring saavel som den hele vaagnende Erkendelse af, at de menneskelige og samfundsmæssige Sysler er underlagt visse uskrevne okonomiske Love, som ikke lader sig ændre hverken ved Magtsprog eller ministerielle Bekendtgorelser, er da den store Værdi, der ikke maa glemmes, naar Industrien gør op med sig selv Ansigt til Ansigt med den i mange Retningslinier tilsyneladende haablose Situation, der nu foreligger.

Men selv om Situationen saaledes er delvis socialt afklaret, maa det ikke glemmes, at netop den okonomiske Trivsel og Industriens intakte Arbejde er Grundlag og Forudsætning for en fremadskridende social Konsolidering, for en rolig og lykkelig Samfundsudvikling overhovedet: ogsaa herved bliver da den nuværende rent okonomiske Krise dobbelt betydningsfuld, kræver andet og mere end ensidige og snevre Betragtninger ved Bedommelsen af Midler til dens Afhjælpning — og paalægger Ansvar i Overensstemmelse hermed.

Det er blevet sagt, at denne Krise er ens i alle Lande. Dette er kun betinget rigtigt, forsaavidt som Krisen overalt viser samme Symptomer, medens Aarsagerne meget vel kan være forskellige og faktisk er det. Atter her gælder det da ligesom paa de socialpolitiske Omraader ikke at lade internationale Forhold og Sammenligninger være afgørende for ens Handlinger, men meget mere lade disse være afhængige af en nøje og objektiv Undersogelse af *ens egne* Forhold.

Undersoger man Begrebet »Verdenskrise«, vil man se den begynde i Amerika, hvor okonomiske Katastrofer og Arbejdsloshed allerede satte ind Maaneder for end hos os, uden at man tor paastaa, at Aarsagerne var de samme, eftersom de, forsaavidt de kunde henfores til Valutaproblemet, for Amerika betod en Eksportstandsning, hvor vi væsentlig kæmper med Importen. Men Problemet »lav udenlandsk Valuta« var allerede her aktuelt, og kun takket være Toldmure undgik Amerika ogsaa at faa sit Hjemmemarked oversvommet af fremmede Varer og derved Krisen forværret. Jeg fremdrager dette, fordi man fra ledende Sted i vort Land netop har henvist til Amerika for at vise, at Sagerne stod lige daarligt i stærkt protektionistiske Lande saavel som i Frihandelslande, hvilket skulde sige, at Helsemidlet i hvert Tilfælde ikke kan være Toldbeskyttelse.

Et Forhold, og et meget afgorende, skal jeg dog straks indromme, er *internationalt,* og det er den Del af Krisen der hidrører fra, at Produktionen, takket være at man nu i aarevis har givet efter og givet efter overfor de stadig genkommende Lonkrav m. m., til sidst er blevet saa kostbar, at den Tilstand, som Arbejdsgivere hele Verden over har forudsagt maatte komme, er indtraadt, nemlig at Forbruget simpelthen ikke har kunnet følge med mere. Det er ikke uden Grund, man nu taler om »Køberstrejke«, som blot ikke skal tages alt for bogstaveligt som Udslag af en bevidst eller odios Politik, men opfattes som det er, nemlig at man har naaet det Punkt, hvor Forbruget simpelthen bryder sammen, som enhver overbelastet Funktion eller Organisme til sidst maa gore det. Ogsaa i denne Situation vil der da være saare meget lærerigt for alle de foretagsomme Samfundsreformatorer, der har *deres* Ansvar for den Gænge, man er kommet ind i. Afviklingen af Produktionens Fordyrelse er da det Problem, man ikke kommer udenom, og naar det nu f. Eks. i Diskussionen om 8-Timers-Dagens Lovfæstelse fra visse Sider triumferende hedder, at Industrien jo end ikke kan beskæftige sine Folk alle Ugens Dage og vel derfor ikke længere kan have nogen Argumenter mod 8-Timers-Dagen, da har man Ret til at svare, at den nuværende Situation i ikke ringe Grad er en Følge af, hvad netop 8-Timers-Dagens Indforelse har paalagt Produktionslivet af enorme Byrder baade direkte og indirekte.

Industriens Avancer, som i den hjemlige Diskussion om den nuværende Krise synes at skulle spille en storre Rolle, end de faktiske Forhold, heriblandt den gennemforte Prisregulering i Krigsaarene fra Statens Side overfor Industriens Frembringelser, berettiger til, har allerede bragt *deres* Ofre — hvad et Blik paa Kurslisten turde vidne om — og Turen maa da nu komme til den Faktor, der forst og fremmest er udslaggorende, nemlig *Arbejdslonningerne,* heri indbefattet hele Arbejdsydelsen. Samtidig med Prisfaldene, særlig paa Levnedsmidler, ser vi da ogsaa overalt *Lonreduktioner* staa paa Dagsordenen — adskillige Steder allerede iværksatte. Som et sidste Punkt kunde jeg endnu anfore *Skattebelastningen af Industrien,* hvis Haardhed og Uretfærdighed maa afbodes, hvis Sundhed atter skal indtræde.

Krisens Udvikling.

Gaar vi nu over til at betragte *vore økonomiske Forhold* som afgørende for den industrielle Krise, der nu hjemsøger Danmark, møder vi straks Valutaforskydningernes Indvirkning, som atter er saa nøje knyttet til vor Handelsbalance. Dennes Udvikling i de sidste Aar er saa velkendt, at jeg ikke skal trætte med en detailleret Udredning. Det skal blot fastslaas, at det heldigvis væsentlig var ydre Aarsager, der bragte os de sidste Aars kæmpemæssige Deficit, som maatte paavirke hele vor økonomiske og finansielle Stilling. Dels svigtede Markeder, vi i stor Udstrækning havde indstillet os paa, dels havde det eksportkraftige Udland under Krigen lært sig den statskontrollerede Handelspolitiks Preference-Kunst, som vi maatte betale med Fordyrelsen af vore Raavarer og øvrige importerede Hjælpemidler, medens Færdigvareimporten nøje indrettedes efter Hensyn til vor egen Konkurrencedygtighed, samtidig med at vore Hovedeksportartikler mødtes af en statscentraliseret Indkøbspolitik, som nedskar vor nationaløkonomiske Gevinst. Særlig typisk var denne Preference-Politik, hvis høje Eksportpriser delvis kom Hjemlandets Priser og derved atter dets Konkurrencekraft til Gode, som bekendt for de engelske Kuls Vedkommende. Om Brændselsspørgsmaalet vil vi fra dette Sted høre nærmere idag; jeg understreger her blot Spørgsmaalets nationaløkonomiske Side. For at man dog ikke skal tro, at det kun var de engelske Kul, der udnyttedes paa denne Maade, vil jeg anføre, at den svenske Rederiforening for ganske nylig har beklaget sig til det svenske Handelsministerium over, at svenske Skibe for Bunkerkul i tyske Havne maa betale indtil 5000 Rigsmark pr. Ton, medens Prisen til tyske Dampere opgives at være $367^1/_2$ Rigsmark — en Preference-Politik, som vistnok slaar enhver Rekord!

Enhver Industrimand kender iøvrigt fra sit Omraade Tilstedeværelsen af en saadan Preference-Politik, hvis Alvor jo meget ofte har været forøget ved samtidig virkende Statsrestriktioner, saasom Udforselsafgifter o. s. v., hvorved man har gjort det umuligt for de neutrale Købere at komme uden om den Byrde, de skulde belastes med.

Medens nu de fleste af disse uheldige Fænomener, som indefra suppleredes med Arbejdsforholdenes Udvikling, hemmende Statrestriktioner m. m., har gjort sig gældende allerede i længere Tid, har dog samtidig visse Forhold delvis afbalanceret deres ødelæggende Indflydelse paa den danske Produktion, idet saaledes de høje Valutakurser vestpaa foruden at fordyre Raavarerne ogsaa har lagt en vis Dæmper paa Konkurrenceimporten, medens denne Import fra Lande med lav Valuta, særlig Tyskland, i stort Omfang har været hemmet af en samtidig Mangel paa Leveringsdygtighed.

Uventet brat var det da, at man i afvigte Efteraar kunde konstatere, at disse neutraliserende Forhold i stadig stigende Grad var ved at tabe deres Gyldighed. Paa een og samme Gang prægedes den vestlige Import, navnlig fra Amerika, af de ved Krisen derovre fremtvungne Realiseringer af de der oparbejdede mægtige Lagre af færdige Varer, medens Tysklands Leveringsdygtighed kom ind i et helt nyt Spor, hvorved den tyske Konkurrence kom til at ramme hidtil uberørte Industrigrene, endog saadanne, der arbejder med oversøiske Raastoffer. Disse Forhold, i sig selv skæbnesvangre for vor indenlandske Produktion, gjorde sig tilmed gældende paa et Tidspunkt, da Markedets Optagningsevne allerede var føleligt begrænset, ligesom den finansielle Krise begyndte at gøre sig stærkt gældende. Skønt den danske Industri i sig selv var sund og ganske overvejende tør siges at have ført en baade forsigtig og forsvarlig Finanspolitik (de rene Krigsforetagender var jo i Virkeligheden indenfor den reelle Industri saare faa, skønt Industrien ofte gøres ansvarlig for de mange Døgn-Foretagender, som i Gullaschtiden skød frem, som oftest fra Sider, der havde med alt andet end Industri at gøre), kunde det ikke undre, at den under Trykket af saa mange samvirkende uheldige Forhold maatte naa *Brudgrænsen* for sin Modstandsevne, en Modstandsevne, som man dog samtidig med Stolthed kan notere er blevet opretholdt i saa lang Tid, f. Eks. et godt Stykke længere end i andre tilsyneladende mere begunstigede Nabolande. Jeg tillader mig at fremhæve dette for om muligt at imødegaa de Paastande, der nu er fremme, om, at den nuværende Krise skulde være Bevis for den danske Industris »Unaturlighed«.

Medvirkende til vor industrielle Produktions delvise Sammenbrud var den Omstændighed, at *Industriens Beskyttelse* takket være Prisniveauets Forskydninger i Forhold til Toldlovens Sats i vidt Omfang var svundet ind til et Minimum. Netop i denne Situation, hvor den danske Industri havde Brug for og Krav paa et vist Værn mod ødelæggende Farer udefra, var selv den moderate Beskyttelse, som Toldloven af 1908 hjemler, bleven saa at sige illusorisk. Naar den ene Maskine efter den anden maatte standse, den ene Virksomhed efter den anden give op, medens de Arbejdsløses Tal steg med Tusinder hver Uge, kan det ikke undre, at dette Misforhold føltes særlig haardt og bittert.

De Undersøgelser, Industriraadet i Anledning af Valutakommissionens Nedsættelse anstillede vedrørende dette Forhold, gav til Resultat, at man over en Bank kan sige, at den faktiske Beskyttelse er gaaet ned til $^1/_3$ à $^1/_5$ af, hvad Loven af 1908 tilsigtede, selvfølgelig med store Udsving til begge Sider. Ved den nævnte Undersøgelse viste det sig da ogsaa, at de enkelte Industrigrenes Opmærksomhed var i meget høj Grad henvendt paa dette Misforhold, og medens de specielle Midler, der ellers foresloges til Misèrens Afhjælpning, var højst forskellige, kunde man sige, at den nævnte Undersøgelse viste ubetinget Enighed om, at meget vilde vindes ved en Toldregulering, der fører Beskyttelsen à jour, hvorved ogsaa opstaaede Meningsløsheder, som f. Eks. negativ Beskyttelse, som den kendes i Papirindustrien og Chokoladeindustrien, atter fjernes.

Vil man derfor drøfte Midler til den nuværende Krises Afhjælpning, kommer man ikke udenom en saadan Told-à jour-Føring som det centrale — og som et Krav har den det gode, at den ikke blot maa

siges at være nødvendig og hensigtsmæssig, men og-saa en ubetinget Retfærdighedshandling.

Jeg har understreget, at det navnlig i den kritiske Situation, vi nu er inde i, er forstaaeligt, at Industrien vender Blikket mod Toldlovens Virkninger for at se, om vi dog ikke selv har det mindste at sætte mod de mange Foranstaltninger, der nu udefra sættes i Gang mod os for at slaa vor Produktion i Stykker; men dermed være ikke sagt, at det er første Gang, Industrien rejser dette Spørgsmaal offentligt. Jeg sagde i min Indledning, at det overvejende var de sociale Problemer, der beskæftigede os ved det sidste Lands-Industrimøde, men allerede den Gang var vi dog ogsaa paavirket af det nye økonomiske Tryk, som Konkurrencen udefra lagde paa os, kun saa kort Tid efter at vi var sluppet over Blokadetidens Tab og Genvordigheder. Jeg havde selv den Ære i et Foredrag, betitlet »Prisstigning og Toldpolitik«, at klarlægge den Situation, som med Hensyn til Prisstigningens Indvirkning paa Beskyttelsestoldsatserne den Gang forelaa. Mit Foredrag sluttede med Forslag om en Resolution, en Resolution, der vedtoges enstemmigt, og som havde følgende Ordlyd:

»Som Følge af det uhyre Fald i Pengerepræsentativernes Værdi og den dermed forbundne Prisstigning er Tolden paa Indførslen til Danmark, der aldeles overvejende er fastsat som Vægttold, ikke mere i Overensstemmelse med Forudsætningen for den gældende Toldlov af 1908.

En almindelig Revision af Toldloven, under hvilken der bl. a. vil være at tage Hensyn til Udlandets Forholdsregler, forsaavidt de rammer dansk Marked og danske Varer, vil formentlig ikke kunne gennemføres paa det nuværende Tidspunkt. Indtil dette kan blive Tilfældet, maa det imidlertid være naturligt at genoprette den Situation med Hensyn til Toldlovens Virkninger, som forelaa ved Krigens Udbrud. Den danske Industri, samlet til Landsmøde paa Kjøbenhavns Raadhus den 12. November 1919, formener, at dette ikke alene er naturligt fra et fiskalt Synspunkt til Lettelse af de overordentlig store Byrder, der bl. a. gennem Selskabsbeskatningen i særlig Grad rammer Industrien, men ogsaa nødvendigt som et Mindstemaal af Foranstaltninger til at modvirke Standsninger af danske Erhverv, der beskæftiger store Dele af Befolkningen.«

Denne Resolution blev indsendt til Regering og Rigsdag, men man syntes ikke her at dele Industriens mørke Syn paa den kommende Udvikling og fandt i hvert Fald ikke Anledning til at gennemføre den Reform, Industrien foreslog, ja end ikke til med Industriens Mænd at drøfte den eller de Motiver, der havde været bestemmende for dens Fremkomst. Med det omtalte Materiale vedrørende Valutaproblemet i vor Haand er vi idag i Stand til at sige, at hvis vor Henstilling den Gang var blevet fulgt, hvis man ikke for Gud ved hvilken Gang i dette Land havde ofret Realitetshensyn for politiske og teoretiske, da havde det danske Samfund været sparet for Millioner og atter Millioner Kroner, og Tusinder af de Arbejdsløse, der nu gaar ledige, havde endnu haft deres Arbejde. Jeg tror heller ikke, at den finansielle Situation tør siges at have udviklet sig saaledes, at de forøgede Statsindtægter ved en saadan Reform vilde have været betydningsløse. I al Fald har Industriernes finansielle Situation været tilstrækkelig stærkt præget af den Uretfærdighed i Selskabsbeskatningen, som stadig er til Stede i vor Skattelovgivning. Men man vendte altsaa det døve Øre til, og saaledes førte da mange samvirkende Forhold udefra og Mangel paa Støtte indefra os ud i den Krise, vi nu er inde i.

Beskæftigelsesmomentet.

Det, der giver den industrielle Krise sin særlig alvorlige Karakter, er dens uadskillelige Sammenhæng med *Arbejdsløsheden*. Det hænger sammen med det Forhold, som paa een Gang er Industriens Fortrin og dens Acilleshæl, nemlig det store Antal Mennesker, den beskæftiger. Jeg brugte Ordet Fortrin, men det var maaske værd at betone, at dette Fortrin ikke er et tilfældigt økonomisk Lune, men simpelthen en Nødvendighed til Løsning af Befolkningsproblemet. For at belyse dette vil jeg anføre, at *vort Landbrug*, der jo betegnes som Landets bærende Erhverv, for ca. 70 Aar siden var i Stand til at sysselsætte omtrent 60 Procent af hele Befolkningen, i 1900 derimod 41 Procent og i 1910 35 Procent, medens de industrielle Syslers Beskæftigelsesevne er steget i tilsvarende Forhold, saaledes at *Industri og Haandværk* nu giver Arbejde til næsten $^1/_3$ af Landets Befolkning.

Disse Tal viser klart og tydeligt, at vort Landbrug, hvis Udvikling og Trivsel vi alle er stolte af og ogsaa erkender os afhængige af, selv i vort Land under en intensiv Driftsudvikling har delt al anden agrarisk Produktions Skæbne, nemlig at være forholdsvis *sterilt* med Hensyn til Beskæftigelsesevne. Det eneste Erhverv, som er i Stand til at optage en sund Befolknings rapide Tilvækst, er og bliver da Industrien, thi selv om ogsaa Handel og Skibsfart kommer i Betragtning, er det en kendt Sag, at ogsaa disse Erhverv har den befolkningsmæssige Mangel ikke at kunne beskæftige større Personale i Forhold til deres Omsætning. Landbruget vil derfor ikke kunne afvise vort industrielle Problem som sig uvedkommende, thi det er altsaa fornemlig det Befolkningsoverskud, som Landbruget ikke selv kan sysselsætte, der finder Optagelse i vor Industri. I 50-Aaret fra 1850 til 1901 har vore Landdistrikter saaledes maattet sende 460,000 Mennesker bort som ude af Stand til at finde Beskæftigelse paa Landet, eller fordi deres Evner nu drev dem til en anden Livsvej. Deraf gik 300,000 til vore Byer, d. v. s. hovedsagelig til Industrien, medens Resten, 160,000, gik til Udlandet, altsaa tabtes ved Udvandring. Skulde man foretage det rent teoretiske Tankeeksperiment, at man »opgav« den danske Industri, maatte altsaa ikke blot ca. 1 Million Medborgere øjeblikkelig henvises til Udvandring, men selv fra det tilbageblevne agrariske Danmark vilde der aarlig som ved en Forblødning gaa en konstant Strøm af Udvandrere. Jeg spørger, om det ikke for en Nation vil være ganske umuligt og umoralsk at skulle opdrage

sine Børn med Udvandring for Øje og som bevidst Maal?

Jeg har indskudt dette Billede, som jeg udtrykkelig betegner som rent Tankeeksperiment, paa dette Sted, fordi det maaske dog kan tjene til at ordne visse Tanker, man nu fra visse Steder gør sig om Forholdet mellem vort Landbrug og vor »unaturlige« Industri. Bliver først Tankerne saaledes ordnede, er det min Overbevisning som mit Haab, at den noget umotiverede Diskussion om Problemet »Land og By«, som her og der finder Sted, maa kunne ledes ind i mere objektive og fordragelige Former, præget af, at vi dog alle er Borgere i det fælles Fædreland.

Tilbage bliver den Realitet, jeg pegede paa, at Industrikriser som Følge af det udviklede Forhold foruden finansielle og nationaløkonomiske Sorger, som alle Kriser bereder, og som vi jo bl. a. ved, at Valutakrisen i Øjeblikket bereder vort Landbrug, i sit Kølvand følges af det moderne Samfundslivs Svøbe, *Arbejdsløsheden.*

Med Rette har da ogsaa *Handelsministeren* nylig paa et offentligt Møde understreget, at man ved Bedømmelsen af eventuelle Midler til Afhjælpning af den nuværende industrielle Kris maatte se dette væsentlig som et Problem om Arbejdsløshed. Det skal villigt indrømmes, og jeg tror, at de fleste af de Tilstedeværende allerede af bitter Erfaring kan samstemme heri, at en Standsning af Industrien betyder Tab for Virksomhederne, Tab, der kan blive saa store, at det hele maa opgives for maaske aldrig mere at komme i Gang igen. Men ser man *rent principielt* paa Forholdet, da vil *Virksomhederne,* repræsenterende den saakaldte »Kapital«, dog have den Mulighed at klare Krisen ved at lægge Forretningerne om fra Produktion af egne Varer til Salg af fremmede, altsaa med andre Ord gaa i Agenttjeneste for den udenlandske Produktion, der har beredt ens egen Fabrikationsvirksomhed Undergangen. Det er hverken noget tiltalende eller opmuntrende Perspektiv, men i en Nødssituation *er* det en Udvej, der endda, naar det første Tab er taget, maaske kan blive mere lukrativt, i al Fald mindre brydsomt, end under de senere Aars usikre Forhold at drive industriel Produktion i dette Land. En saadan Udvej findes ikke for *Industriens Arbejdere,* hvis man da ikke ogsaa vil anvise dem at gaa i Tjeneste hos Udlandets Produktion, hvilket vil sige udvandre.

Saaledes er da det centrale i den nuværende Industrikrise *Arbejdsløsheden,* og den Standsning af betydningsfulde Erhvervsgrene, som Raadhus-Mødets Resolution forudsagde, er nu en Kendsgerning, som hverken kan omdisputeres, eller som det vil være klogt at overse. Det er en kendt Sag, at det ogsaa er denne Side af Kriseproblemet, der fylder Regeringerne rundt om med alvorlig Bekymring, ikke blot som en Ulykke i sig selv, men ogsaa som en Sten paa den tilstrækkelig møjsommelige Vej fremad mod rolige Tider.

De særlige Erfaringer, vi selv raader over paa Arbejdsløshedens Omraade, maa jo ogsaa tilskynde os til ikke at lade noget uforsøgt, hvorved vi kunde *undgaa at skabe* Arbejdsløshed *fremfor at afhjælpe den; med andre Ord finde Midler til at holde vore Virksomheder i Gang.*

Krise og Kriseværn.

Ser man paa Forholdene, som de ligger hos os, vover jeg at paastaa, at dette ikke er umuligt, i al Fald for en stor Del af den nuværende Arbejdsløsheds Vedkommende, gennem en saadan Foranstaltning fra Statens Side, som vi allerede i 1919 foreslog, og *som ikke indeholder noget Krav om forøget Beskyttelse* udover, hvad den gældende Toldlov eller rettere sagt *dens Forudsætninger* regnede med, altsaa blot *Hævdelse af status quo ante bellum.* Dette taget i videste Forstand, saaledes at *ogsaa Valutastillingen* tages i Betragtning, idet jo ikke mindst denne har forrykket Forholdene paa uforudset Maade, hvilket jeg straks skal belyse. Opfatter man status quo-Begrebet, saaledes som rigtigt og retfærdigt er, vilde man derved have Midler til at imødegaa den Undergravning af vort eget Erhvervsliv, som vi dog vel i Længden ikke kan være udeltagende Tilskuere til.

Jeg skitserede for den økonomiske Udvikling, der havde ført til den nuværende Kalamitet, og jeg betonede, at Udviklingen kom særdeles brat, og jeg vil gerne yderligere understrege, at den den Dag idag udvikler sig med lavinemæssig Karakter.

Naar dette er Tilfældet, er det kun alt for tydeligt, fordi den almindelige Depression, Købeulysten, de fyldte Lagre, Forholdene vestfra o. s. v. har faaet en stadig mægtigere Forbundsfælle i Importen fra et bestemt Land, nemlig fra Tyskland, hvis abnorme Valuta her spiller den afgørende Rolle. Takket være sin Valuta og sin delvis ved kunstige Regeringsforanstaltninger muliggjorte relativt lave Arbejdsløn betyder Tyskland i Øjeblikket en frygtelig Trusel overfor sine Nabolandes Erhvervsliv, men i ganske særlig Grad overfor vort. Man fornærmer vistnok ingen, naar man sammenligner det Problem, der herved fremkommer, med Problemet om, hvorvidt man skal lade et Fallitbo, der tvangsrealiserer, ødelægge en sund Forretningsvirksomhed. Thi endnu er det meste af Tysklands Økonomi baseret paa »Papierwirtschaft«, hvor vi andre maa betale reelle Værdier baade i Lønninger, Skatter m. m.

Der har været anstillet Undersøgelser i en Række af højst forskellige danske Industrifag, omfattende lige fra Tobaksfabriker til Filthattefabriker og Glasindustri, hvor det har vist sig, at Beskæftigelsesgraden i Øjeblikket er nedsat til 50 Procent, altsaa Halvdelen af Arbejderne afskedigede, samtidig med at en stor Del af det endnu arbejdende Personale har faaet indskrænket Arbejdstid, alt sammen som ganske overvejende Følge af den indbrydende tyske Import. Skulde Konkurrencen tages op mod denne, viste det sig, at den eneste Vej maatte være en Reduktion af Arbejdslønnen, men denne maatte i saa Tilfælde ned til $^1/_4$ à $^1/_3$ af den nuværende! Selv om det fra alle Sider maa kræves og forhaabentlig ogsaa fra Arbejderne selv vil blive indset, at de hidtidige Lønninger, der er givet som Dyrtidstillæg, nu i Samklang med Prisfaldene *maa* ned, hvis vi overhovedet skal opret-

holde Arbejde og Beskæftigelse, saa maa dog en saadan voldsom Reduktion vistnok siges at være hverken mulig eller ønskelig. Her er det da, at der bør sikres en gradvis Afvikling ved, at den paagældende Produktion faar den Støtte, den har Krav paa, til at fortsætte under *fair* Konkurrenceforhold.

Medens ingen tænker paa at kunne værge sig mod den almindelige økonomiske Afslappelse, som maa regulere sig selv, bliver da Forholdet et ganske andet overfor en Import som den tyske, der kommer ind i vort Land under fuldkommen abnorme Forhold. At den tyske Konkurrence udvikler sig med denne Voldsomhed staar ganske vist i grel Modsætning til den Skepsis, hvormed man i sin Tid mødte de første tyske Tilbud. Nu maa det siges, at Tyskerne selv gennem en saare lidet tiltalende Forretningsmaade bidrog hertil, idet Løfter afgaves og Kontrakter sluttedes uden nogensinde at blive indfriet eller overholdt, ligesom Valutatillæg og Udførselsafgifter fordyrede Varerne uforudset og paa ganske ulovlig Vis. Denne Politik, der som bekendt paa adskillige Omraader direkte provoceredes fra den tyske Stats Side, skabte ikke Tillid til Tyskernes Evne til virkelig Konkurrence. Allerede den Gang var det iøvrigt paafaldende, at den ganske uanstændige Opskruning selv af en Gang fastsatte Kontraktpriser fandt Sted paa Omraader, hvor der fra Kobbermarkedets Side, altsaa fra den danske Industri, *ingen Konkurrence eksisterede,* hvilket vistnok bør være et Memento om, hvad vi har i Vente, hvis vi virkelig skulde gaa den Vej at vælge at prisgive vor egen Produktion for at nyde godt af den billige udenlandske Import. Det skulde da nok vise sig, at den »Billighed« ikke varede et Øjeblik længere end nødvendigt, det vil sige indtil den konkurrerende danske Industri var slaaet ned, hvorefter man da satte sine Priser paa det danske Marked efter Reglerne for den Kunst at faa den størst mulige Gevinst hjem for den mest betydende Vare, som de store tyske Syndikater er sande Mestre i. At disse Syndikater saa langt fra er blevne svækkede af Krig og Revolution, saa at de endog takket være disse to Faktorer idag er i en stærkere og for os farligere Udvikling end nogensinde før, er en Kendsgerning. — Efterhaanden som der atter kom Liv i den tyske Industri, blev imidlertid den tyske Eksport mere effektiv, samtidig med at Markkursen paa Kjøbenhavns Børs sank stadig mere, indtil Resultatet nu er det, at stadig større Dele af dansk Erhvervsliv lammes af Importen sydfra.

Der er jo tilmed det beklagelige, at de billige Varer, Tyskland sender os, ingenlunde omfatter Artikler som Kul eller andre Raastoffer, som vi alle med Glæde vilde hilse velkommen til de lavest mulige Priser. Dels er jo Tyskland afskaaret fra at levere disse Varer, dels viser det Eksempel, jeg før nævnte med Forskellen i den tyske Pris for Bunkerkul til tyske Skibe og til svenske, hvor overordentlig maalbevidst Tyskerne udnytter de Omraader, hvor de har eller kan skaffe sig et vist Monopol. Atter et Memento til dem, der nu for en øjeblikkelig Fordel vil ofre vor egen Produktion!

I denne Forbindelse er der da ikke Tale om, at denne tyske Konkurrence skyldes Overlegenhed i Teknik, Organisation eller Produkternes Kvalitet. Hvis det var saaledes, maatte den danske Industri selv om at tage Forholdet op til Behandling og se at naa op til samme Standpunkt som den tyske Industri. Der er ej heller Tale om, at denne billige Import er noget varigt, man kan bygge paa for en længere Fremtid; i saa Tilfælde maatte det indrømmes, at Sagen var overordentlig problematisk, og om man da ikke alligevel maatte henvise den danske Industri til Afvikling snarest muligt. Man kan imidlertid ikke leve af at leve billigt, og det, der foreligger, er i Stedet en ganske abnorm Situation, der trods det, at Forholdene burde kunne regulere sig selv i vor Favør, kunstigt opretholder den lave tyske Valuta, som er hele Problemets Kerne, og som foruden i Tysklands hele Skæbne vistnok tør siges paa een Gang at bunde i Fredstraktatens Bestemmelser og i den tyske Seddelpresses Ydedygtighed!

Der er derimod intet i den hele Situation, der garanterer, at den danske Produktion, naar den først er knust, atter vil kunne rejse sig. Jeg tør her som min personlige Overbevisning sige: *tvertimod!*

Det er dette, der gør denne Krise saa betydningsfuld for Industrien — vi føler det sikkert i vid Udstrækning, at denne Gang gælder det: *at være eller ikke være.*

Det er jo særlig paa Arbejdslønnen, paa Brændselsudgifter, men ogsaa paa en Mængde andre Omkostningskonti, at den tyske Valuta giver den tyske Eksport dette Forspring fremfor vor normalt arbejdende Industri. Disse Forhold er saa kendte, at jeg her skal nøjes med at angive et Par bestemte Eksempler paa den tyske Konkurrences Virkninger, som bedre end andet vil anskueliggøre, hvor Tampen brænder:

Tobaksindustrien. For en 35 Øres Cigar bevirker Forskellen mellem Arbejdslønnen i Danmark og i Tyskland, at de danske Fabrikanter maa betale 8,7 Øre i Arbejdsløn, medens den tyske Fabrikant, omregnet til Dagskurs, kun betaler 2,6 Øre pr. Cigar. Forskellen er altsaa 6,1 Øre for en Cigar. Paa Grund heraf kan den tyske Cigar sælges til en lavere Pris end den danske og kommer som Følge heraf tilmed ind i en lavere Skatteklasse, hvorved der spares ca. 4 Øre pr. Cigar i Skat. Den tyske Cigar vil altsaa i Detailpris kunne sælges til 25 Øre, medens den danske Cigar koster 35 Øre.

For en 25 Øres Cigar er Forskellen i Arbejdsløn 4 Øre, og paa Grund af den lavere Skat kan de tyske Cigarer sælges til 19 Øre pr. Stk., medens de danske koster 25 Øre.

Pianoindustrien. Arbejdslønnen udgør i Danmark for Fremstillingen af et godt opretstaaende Klaver ca. 500 Kr. I Tyskland er den tilsvarende Arbejdsløn 1500 Mark eller efter en Kurs af 10 — 150 Kr.

Alene paa denne Konto er der altsaa en Forskel i Fremstillingsomkostningerne paa 350 Kr., og da Grossistprisen for et Piano af den omhandlede Art er 15—1600 Kr., vil man forstaa, hvad denne Forskel betyder for den danske Industris Konkurrenceevne.

Kalkindustrien. Ved Fremstilling af 100 kg Kalk maa den danske Industri betale en Arbejdsløn af Kr. 3,48 og en Brændselsudgift af Kr. 3,75, medens den

tyske Industris tilsvarende Udgifter er 87 Øre og Kr. 1,42. Forskellen bliver altsaa Kr. 6,21, og man vil forstaa, hvad dette betyder, naar Salgsprisen for 100 kg Kalk er Kr. 14,00.

Teglværksindustrien. For Teglværksindustrien udgør Arbejdslønnen ved Fremstillingen af 1000 Sten Kr. 25—30, medens Arbejdslønnen for den tyske Industri kun er Kr. 5—6. Brændselsudgiften er for de danske Teglværker Kr. 20—25, og for de tyske Teglværker Kr. 5—8.

Der er altsaa en Forskel i disse Produktionsomkostninger af fra Kr. 35—41 pr. 1000 Sten.

Hvor stor Betydning dette har, kan man allerbedst se, naar man ser paa de sønderjydske Teglværkers Stilling. Egernsund-Teglværkerne kan ikke sælge, medens Flensborg-Teglværkerne, med hvem Egernsund-Teglværkerne tidligere havde fælles Salgsorganisation, kan eksportere deres Sten til Danmark.

Brændselsudgifterne er i ovennævnte Eksempler beregnet efter en Kulpris af 120 Kr. pr. Ton.

Ved Fremstilling af et *Cyklestel* er den danske Arbejdsløn 16 Kr. og den tyske Arbejdsløn 4 Kr.; og for en *Glødelampe* udgør Forskellen i Arbejdslønnen for en Lampe 26 Øre. Jeg kan i denne Forbindelse bemærke, at Tolden for en saadan Lampe er 1 Øre.

For *Jernstøberierne* stiller Forholdet sig tilsvarende slet. Det Støbegods, der her i Landet kan fremstilles for Kr. 110 pr. 100 kg, leveres fra Tyskland for Kr. 60. Tolden for saadant Støbegods er 3 Øre pr. kg.

Det, man straks vil spørge om, er, om en saadan à jour-Føring af Tolden, som Industrien altsaa ønsker, vil være til nogensomhelst Nytte overfor en saa abnorm Konkurrence som den, jeg her har belyst. Jeg vil hertil straks sige, at den vil være til stor Nytte, selv om den ikke overalt skulde være tilstrækkelig, og som jeg før fremhævede, vil det ikke være uberettiget at lade en status quo-Regulering ogsaa tage Hensyn til en saadan Forskydning i de økonomiske Forudsætninger for vort Erhvervsliv, som en saadan valutabegunstiget Konkurrence betyder. At denne Del af Problemet maa blive den sekundære, vil paa ingen Maade betyde, at den vil være den mindst betydningsfulde.

De vil alle vide, at Industriraadet i Begyndelsen af December f. A. rettede en *Henvendelse til Statsministeren* for at klarlægge Situationen for ham og navnlig pege paa den store Arbejdsløshed, der maatte blive den uvægerlige Følge, hvis Industrien ingen Forstaaelse møder i denne Kamp. De vil ogsaa vide, at denne Henvendelse resulterede i Nedsættelsen af et *Rigsdagsudvalg,* for hvilket Industriraadet paa de forskellige Industrigrenes Vegne har forelagt et righoldigt Materiale til Belysning af den Situation, jeg her har omtalt. Om Resultatet af disse Undersøgelser og de senere Overvejelser og politiske Forhandlinger, der vel maa blive Følgen, kan her selvfølgelig intet siges. Vi maa blot haabe, at det Materiale, som vi nu altsaa direkte har lagt frem for vor Regering og Lovgivere, maa overbevise dem om, at Situationen er alvorlig, saa at man vil være lydhør for vore Argumenter.

Hele Kriseværnsproblemet er jo ikke noget specielt for Danmark. I adskillige andre Lande har man allerede for Aar og Dag siden søgt at udbedre det Toldværn, der paa Grund af det ændrede Prisniveau var blevet saa lidet effektivt. Som jeg allerede nævnte ved sidste Industrimøde, havde *Frankrig* den Gang multipliceret sine Toldsatser i Forhold til Prisstigningen med Koefficienter fra 1 til 3. Siden er *Belgien* gaaet samme Vej og har indført midlertidige Forhøjelser med Koefficienter fra 3 til 5. I *Schweiz* er man ikke gaaet denne generale Vej, men har forhøjet Toldsatserne fra 20 til 900 Procent for forskellige Satser, herunder Jernvarer, Glasvarer, Margarine o. s. v. De Lande, som ikke er gaaet disse Veje, har gennem komplicerede Systemer med *Importforbud, Importafgifter* o. s. v. søgt at gardere sig. Adskillige af disse Foranstaltninger kan mange af de Tilstedeværende tale med om af dyrekøbt Erfaring. Jeg tænker saaledes paa de *finske* og *norske* Importforbud o. s. v. Selv det gamle Frihandelsland *England,* der jo iøvrigt netop gennem sin statsregulerede Handelspolitik har skabt sig en indirekte, men særdeles effektiv Beskyttelse, er gaaet til visse Importforbud, f. Eks. mod Farvestoffer, og stærk Beskyttelse for Automobiler, Musikinstrumenter m. m. En vægtig Støtte har ogsaa den indenlandske Produktion deri, at det er forbudt Statsinstitutionerne i England at dække deres Forbrug hos udenlandske Fabriker. I *Tyskland* er Statssystemet for Import og Eksport som bekendt særlig udviklet, og medens Importforbud har begrænset Indførslen, har Tyskland i lang Tid selv sat sig ud over sin Valutabedrøvelighed ved at opkræve Tolden i Guld. Men netop den ulyksalige tyske Valuta, eller rettere den Eksport den begunstiger, er Aarsagen til, at disse Problemer i den sidste Tid overalt er taget op til ny Behandling og denne Gang med ganske bestemt Adresse mod den tyske Import, der opfattes enten som »unfair« eller som slet og ret »dumping«. Det er karakteristisk, at endog *De Forenede Stater* begynder at beskæftige sig med dette Forhold.

Allerede i den i Efteraaret nedsatte *Valutakommission* havde Industriraadet gennem sine Repræsentanter, Fabrikant *C. F. Jarl* og Direktør *Max Ballin,* understreget Valutaproblemets Alvor for vor Industri og Nødvendigheden af at træffe Forholdsregler til Imødegaaelse af den truende Fare. Det lykkedes som bekendt ikke at føre vore Anskuelser til Sejr ved denne Lejlighed. Herom skal jeg i denne Forbindelse være varsom med at fælde nogen Dom. Naar man tager Risikoen, kan man lade Valutaproblemer løse sig selv, idet det jo er Valutasvingningernes Opgave automatisk at udjevne de Misforhold, der er til Stede; men overfor et Valutaproblem som det tyske er denne passive Politik ikke paa sin Plads, thi her forhindrer som sagt rent abnorme Momenter den Selvafbalancering, der skulde være naturlig. Venter man derfor paa dette Omraade, at Forholdene skal rette sig af sig selv, vil man løbe Fare for at forbløde, medens man venter paa Bedringen. *Saaledes* er kort sagt vor Situation overfor den tyske Import.

Skæbnen har villet, at vi i de genvundne Landsdele har den allerbedste Lejlighed til at vurdere dette Problem, og vil man ikke lade sig belære af Arbejdsløs-

hed, Kapitaltab og andre Værdier, der staar paa Spil i vort Land, burde da Forholdene i de sønderjyske Landsdele være nok til at faa vor Regering og Rigsdag til at lytte til Erhvervslivets Krav.

Om disse Landsdeles Erhvervsliv, for hvilke vi har den Glæde at se Repræsentanter til Stede i vor Midte idag, kan man i Sandhed sige, at det ved, hvor Skoen trykker. De har ikke blot disse Misforhold i al deres Grelhed inde paa Livet af sig, men de har ogsaa daglig for Øje, hvorledes Tyskerne paa deres Side af Grænsen har indført Guldmarkbetaling for Toldbeløb, varierende efter Valutaens Stand.

De Henvendelser fra sønderjysk Side, som derfor i disse Dage er rettet til Regering og Rigsdag, falder da i god Traad med de principielle Krav, vi har rejst fra Industriraadets Side, og det Materiale, vi har fremlagt i det omtalte Rigsdagsudvalg.

Den bedste og alvorligste Illustration til alle de forskellige Forhold, jeg nu har skildret, er imidlertid Tallet paa Arbejdsløse, som nu allerede andrager ca. 60,000, og som er i stadig Vækst. Vi er snart oppe paa samme Tal, som da Arbejdsløsheden under den værste Blokadetid i 1918 kulminerede. Men medens den daværende skyldtes standsede Tilførsler, saaledes at vi kun havde Valget mellem *Understøttelse* eller *Nødhjælpsarbejder*, har vi dog i den nuværende Krise ogsaa den Udvej ved hensigtsmæssige Foranstaltninger at holde vore Arbejdere beskæftigede ved deres normale Arbejde, staar med andre Ord overfor et Problem, hvis Løsning vi dog delvis selv er Herre over.

Støtte eller ikke.

Jeg ved, at saa snart man antyder en saadan Støtte til Arbejdslivets Opretholdelse, mødes man af Kravet om, at vi ikke maa opretholde de Erhverv her til Lands i Kraft af kunstige Foranstaltninger, som det kaldes. Jeg har allerede understreget, at Industrien i denne Situation ikke har rejst Krav om videregaaende Beskyttelse end før Krigen, men kun ønsket en status quo-Politik, Opfyldelsen af et Retfærdighedskrav, som vi maaske hidtil har kunnet give Afkald paa, men nu maa understrege Nødvendigheden af at faa opfyldt, fordi det nu danner Forudsætningen for vor Eksistens. Naar derfor Krisen er en Kendsgerning, forekommer det mig, at det ikke er os, der med de Midler, vi foreslaar, vil skabe kunstige Erhverv, naar vi vil arbejde for, at Virksomheder, der for længst har vundet Borgerret her i Landet, opretholdes. De Foranstaltninger, der træffes for at modvirke Arbejdsløsheden gennem Igangsættelse af Nødhjælpsarbejder, synes mig langt snarere at være Skridt henimod Skabelsen af kunstige Erhverv. Vi tillader, at den tyske Industri takket være en abnorm Valutasituation fylder Landet med billige tyske Cigarer, og for at afhjælpe den Arbejdsløshed, der fremkommer, giver vi os til at brolægge Amager Boulevard. Er dette ikke en kunstig Maade at bekæmpe Arbejdsløsheden paa?

Eller er det naturligere, at Samfundet undlader at føre nogle Toldsatser à jour som en midlertidig Foranstaltning mod en ekstraordinær Situation og i Stedet belaster sig selv med Millionudgifter til direkte Understøttelse af de Arbejdsløse, der bliver Ofrene for denne Politik? Vil man hermed sige, at dette betales i hvert Fald af Skatteyderne, som altsaa antages at svare i Forhold til deres Evne, vil jeg dertil sige, at dette Argument gælder ikke. Der er ingen Tvivl om, at det er de selv samme Forbrugere, der høster den tilsyneladende Fordel ved det ene Skridt, som ogsaa maa betale Omkostningerne ved det andet. Thi ved en Opgivelse af vor egen Produktion maa vi nødvendigvis forøge vor Import ogsaa fra andre Lande end Tyskland, hvilket vil medføre stigende fremmede Valutaer og altsaa dyrere Varer for alle. Har virkelig Krigsaarenes Handelspolitik og det sidste Aars Valutaproblem ikke lært os, at vort Lands Handelsomsætning som alle andre Landes i sidste Instans er en Vareudveksling, Vare mod Vare, og at vi derfor hellere maa give vore Arbejdere noget at bestille end blot gennem Skatter at holde dem gaaende ledige, tilmed da jo ogsaa andre end rent økonomiske Grunde taler herfor? Vi kan ikke slumpe til at faa hele vor Import billigt og dog opretholde en lønnende Eksport; og alligevel er det øjensynlig dette, der foresvæver mange af de Folk, der nu saa hastigt har deres Dom i Orden overfor det Problem, Industriens Standsning stiller os i disse Dage.

Det er ogsaa blevet anført, at Industrien, som jo havde tjent saa godt under Krigen, nu selv maatte bære sine Tab. Det er klart, at vi maa bære vore Tab, og dem har vi saa sandt i stor Udstrækning. Men man gaar videre, idet man nemlig forestiller sig, at vi kan opretholde en tabbringende Produktion med den Kapital, vi har indtjent. Jeg har allerede berørt Spørgsmaalet om Industriens Avancer, men for helt at belyse den Tankegang, der her giver sig Udslag, skal jeg dog opstille et bestemt Eksempel fra en landskendt Virksomhed indenfor Blikvareindustrien, der ikke tør siges at have haft daarlige Kaar under Krigen. I de 5 Aar fra 1915—1919 har denne Fabrik udbetalt ialt 1,680,000 Kr. til sine Aktionærer, i Dividender fra 7 til 20 Procent. Overfor Kravet om, at disse misundelsesværdige Aktionærer nu maa om at holde Virksomheden i Gang, maa det være nok at oplyse, at alene Arbejdslønnen i 1920 for samme Virksomhed udgør 1,800,000 Kr., altsaa mere end disse 5 Aars samlede Udbytte. Og foruden Arbejdsløn har jo en Fabrik ogsaa Udgifter til Kul, Raamaterialer, Maskiner, Forrentning o. s. v. med samlede Beløb, der vel nok overstiger Arbejdslønnen adskillige Gange.

Det maa være nok at anføre disse Tal. Jeg skal endda ikke opholde mig ved det besynderlige i selve Fremgangsmaaden, enten man nu tænker sig disse Penge opkrævet til Genindbetaling, i hvilket Tilfælde jeg tror, at Opkrævningerne vil komme til at fordele sig saa nogenlunde jevnt over hele Landet, eller at man mener, at Virksomhederne af deres disponible Fonds skal skaffe disse Kapitaler. End ikke den bedst konsoliderede Virksomheds Midler vil jo forslaa til blot en Brokdel af de Summer, der her er Tale om. At ligge stille er dyrt nok, men at producere med Tab er en Umulighed.

Nej, man maa ikke forlange Urimeligheder af os, hverken privatøkonomiske eller nationaløkonomiske.

Man kan forlange af os, at vi arbejder lige saa godt og lige saa økonomisk som Udlandets Produktion, men alt maa være under lige Vilkaar. At forlange af os, at vi under ulige Vilkaar skal præstere det umulige, maa man derimod ikke.

Jeg har nu søgt at give en Oversigt over det Problem, der hedder »Industrikrisen og Arbejdsløsheden«. Jeg vil da kun til Slut endnu en Gang betone, at Situationen er *ekstraordinær* og som saadan berettiger til *ekstraordinære Midler*. Det er ogsaa en Nødssituation, der berettiger til Nødværge-Foranstaltninger. Alligevel ønsker den danske Industri fra Statens Side kun at faa genoprettet *status quo* for det økonomiske Grundlag, den er indstillet paa, og paa hvilket den har ydet et Arbejde i de sidste 20—30 Aar, som turde være det bedste Bevis for baade dens Sundhed og Naturlighed som dansk Erhvervsgren og dansk Samfundsfaktor.

Kriseproblemet har to Sider, den *almindelige Konjunkturnedgang* og den specielle Indflydelse, som *abnorme Konkurrenceforhold,* altsaa Valutaen, foraarsager. Mod Konjunkturnedgangen ønsker vi ingen Beskyttelse, thi vi holder fast ved det økonomiske Livs Frihed og uhindrede Evne til at regulere sig selv som den naturlige og mindst kostbare Ordning af Forholdene. Vore Ønsker gaar kun ud paa at faa vort naturlige Konkurrenceniveau genoprettet overfor ekstraordinære og ulige Forhold udefra. At angive nogen exakt Formel, hvorefter dette kan gøres, vil jeg ikke komme ind paa her. Det rette Forum til Afgørelsen heraf ligger andet Steds. Jeg kunde tænke mig at samle de forskellige Faktorer i en Generalnævner, for hvilken der kan gives Udtryk gennem Indførelse af *midlertidige Importafgifter.* Sideløbende hermed vilde jeg anse det for naturligt, om man paa samme Maade som i England gennemførte, *at der i en Tid som denne ved Arbejder, der udføres af Stat og Kommune eller med Tilskud herfra, skal anvendes Materialer, f. Eks. Sten, Kalk m. m. af indenlandsk Oprindelse.* Paa Grundlag heraf maa det da blive vor egen Sag at føre Kampen og bringe vort Arbejde frem til fornyet Blomstring.

Ligesom jeg da paakalder baade Statsmagtens og det øvrige Samfunds Forstaaelse af vore Vilkaar under almene Synspunkter og ikke mindst appellerer til Forstaaelsen af Vekselvirkningen mellem Erhvervene, saaledes vil jeg slutte med at paakalde de samfundsmæssige Hensyn i Industrien selv, underbygget af Sammenhold og Enighed, som vor Ledestjerne i den nuværende mørke Stilling.

Diskussionen.

Efter Direktør Priors Foredrag fulgte en Diskussion, hvis forskellige Indlæg vi i deres Hovedtræk her skal gengive.

Direktør *Chr. H. Olesen* vilde som Formand for »Dansk Arbejde« i Tilslutning til Direktør Priors Foredrag understrege Nødvendigheden af, at man maa støtte Landets egen Produktion i en ganske anden Grad end før. Vi maatte vise en bedre Forstaaelse af vore økonomiske Forhold og maatte bort fra de gamle Paastande om, at Danmark ikke egnede sig for Industri. Vi burde tage Lære af Forholdene i andre Lande, hvis naturlige Betingelser for Industrivirksomhed svarede til vore eller endog var daarligere. Taleren kunde saaledes henvise til en Artikelserie af Ingeniør West i »Berlingske Tidende«, der belyste, hvorledes Lande som Schweiz og Württemberg, der for deres Raastoffers Vedkommende havde ganske anderledes Vanskeligheder at kæmpe med end vi, har forstaaet at oparbejde en Industri af Verdensbetydning. Begge disse Lande, der oprindelig var Agrarlande, havde nemlig gennem maalbevidst Samarbejde mellem alle Partier indenfor Landets Grænser og med Forstaaelse fra Regeringen oparbejdet deres Industri, som nu leverede en værdifuld Eksport, skønt baade Raastoffer og færdige Varer skulde transporteres mange Hundrede Kilometer, inden de naaede henholdsvis Fabriken eller Afskibningshavnen. Resultatet var en større Nationalformue og et Indbyggerantal pr. Kv. Kilometer opdyrket Land af 121 i Schweiz og 130 i Württemberg mod 87 i Danmark.

Skal vi naa tilsvarende Resultater, maa der vises en anden Forstaaelse af Produktionsproblemet. Vor Teknik og Handels Dygtighed er anerkendt vidt omkring. I tusindvis sidder unge Danskere i indflydelsesrige Stillinger Verden over. I de fleste Tilfælde er deres største Bekymring den, at de ikke har kunnet faa Lov at benytte deres Evner i deres Hjemland. Navnlig i en ekstraordinær Krisetid som denne bør da Forstaaelsen fra alle Sider paakaldes, saa at vi fuldt kan udnytte vore Evner og skabe et større Danmark. (Bifald).

Grosserer *Tandrup,* Aabenraa, vilde, som Formand for den sønderjydske Erhvervsdeputation, der havde søgt Regering og Rigsdag om Støtte mod den tyske Konkurrence, takke for Indbydelsen til Mødet. Han og hans Fæller følte dette som at blive knyttet nærmere til det gamle Danmark. Taleren gav derefter i en Række Eksempler, en udmærket Illustration af, hvorledes den tyske Valutakonkurrence virkede fuldstændig lammende for saa at sige alt Erhvervsliv i Sønderjylland. De private Indkøb syd for Grænsen trodsede enhver Beskrivelse, og det var nødvendigt at skabe et Værn, hvis ikke Grundlaget for Sønderjyllands Genopbygning skulde svinde bort. (Bifald).

Telefondirektør *Fr. Johannsen* pegede paa den store Misforstaaelse, det var at tro, at man vilde faa sine Varer billigere, naar man ikke opretholdt en indenlandsk Industri. Med fortrinlige Eksempler fra Kjøbenhavns Telefonselskab viste Taleren, hvorledes den udenlandske Industri meget nøje tager Hensyn til de danske Fabriker. Selv paa Omraader, hvor man ingen dansk Produktion havde, betalte det sig at støtte en saadan, idet man derved samtidig fik Tilbudene fra Udlandet betydeligt ned under, hvad man hidtil havde betalt. Disse lave Tilbud var udelukkende en Følge af, at der kom indenlandsk Konkurrence. Telefonselskabet havde i visse Tilfælde foretrukket at bringe Ofre til Fordel for Skabelsen

af en indenlandsk Produktion og havde ikke fortrudt det, idet man siden havde haft en ganske anden stærk Stilling overfor Udlandet. I Mellemtiden var tilmed de danske Fabriker for disse Artikler blevet fuldt ud konkurrencedygtige. Ogsaa hvor flere fremmede Lande konkurrerede paa det danske Marked, kunde man være sikker paa, at der var Prisaftaler, som holdt Priserne oppe, og at den indenlandske Produktion, selv om man syntes, man bragte Ofre for at opretholde den, var den bedste Prisregulator heroverfor. Udlandets Storindustri deler ganske kynisk Landene mellem sig, og hvor det lille Lands Industri falder bort, skal de store nok vide at diktere deres Priser. Hvis vi skulde miste vor Industri, vilde vi blive stillet i Lighed med de russiske Randstater, Balkanstaterne og de sydamerikanske Stater, der ligesom Danmark er Landbrugslande, men ingen Industri har og derfor bliver udnyttet i en Grad, som ingen, der ikke kender Forholdene nærmere, gør sig noget Begreb om. Vi vilde da synke ned til en Nation af anden Rang, prisgivet de Lande, som bedre har forstaaet deres Tid og Betingelserne for industriel Udvikling. (Stærkt Bifald).

Fabrikant *P. Nielsen,* Brønderslev, fremdrog nogle Eksempler i Tilslutning til den foregaaende Taler. Taleren havde i sin Tid opfundet en Maskine, som kunde lave en bestemt Artikel, der tidligere udelukkende kom fra Udlandet og kostede 90 Øre. Taleren kunde straks fremstille denne Artikel langt billigere og satte sin Pris til 60 Øre, som han selv syntes egentlig var for høj. Straks begyndte Tyskerne at sætte deres Pris ned, og ½ Aar efter var de nede paa 50 Øre. Taleren gik ned til 40 Øre, men Tyskerne fulgte med, og til sidst var man helt nede paa 22½ Øre! Altsaa en Artikel, som Udlandet lod os betale med 90 Øre, fik vi ned paa en Fjerdedel, fordi vi selv tog Konkurrencen op. Taleren nævnte andre Eksempler i samme Retning og sluttede med at paakalde Landbrugets Forstaaelse af disse Forhold. Naar Industri ikke kan eksistere uden Beskyttelse, siger Landboerne straks, at saa hører denne Industri ikke hjemme her. De kan ikke forstaa, at den Smule Toldbeskyttelse, der gives, sparer dem for at maatte købe Varerne i Udlandet og betale dem med langt højere Priser. (Bifald).

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Handelsbalancen.

Vor Vareomsætning i November Maaned f. A. viser en betydelig Nedgang i Importen, nemlig 262 Mill. Kr. mod 301 Mill. Kr. i Oktober Maaned. Samtidig viste Eksporten en Opgang, nemlig ialt 177 Mill. Kr. mod 157 Mill. Kr. i Oktober, heraf indenlandske Varer 162 Mill. Kr. og for Varer af fremmed Oprindelse 15 Mill. Kr. Den i Aarets sidste Maaneder indtraadte Bedring kommer imidlertid for sent til at paavirke det samlede Aarsresultat, idet Importen i Maanederne Januar—November udgjorde 2,8 Milliarder mod en Eksport af 1,6 Milliarder, altsaa et Deficit omend mindre end det tilsvarende i 1919.

Ogsaa en Virkning.

Hvor 8-Timers-Dagen er gennemført ved Lov, har den som bekendt vist sig saa uelastisk, at den er blevet til største Skade selv for de Virksomheder, der iforvejen frivilligt havde akcepteret den korte Arbejdstid. De alvorlige Følger, der ofte staar i skarp Modstrid med selve Lovens Aand, belyses udmærket af en Meddelelse fra Sverige. Her klager Skrædderfirmaerne over, at deres gamle Kunder efterhaanden forsvinder fra Forretningerne. Kunderne er nemlig flyttet over til Skrædersvendene, som benytter deres Fritid til at sy hjemme hos sig selv og herved underbyder de Forretninger, de selv er ansatte i. Ved Hjemmearbejdet nøjes Svendene nemlig med en betydelig lavere Betaling end den, de betinger sig af Arbejdsgiverne. At en saadan illoyal Konkurrence baade er i Modstrid med Loven og samtidig vil have det hele Fags Ødelæggelse til Følge, er en Selvfølge.

Engelsk Ekspansion i Sveriges Industri.

Det mægtige Lever-Koncern, *Lever Brothers Ltd.* i *Port Sunlight,* hvis Aktiekapital er 130 Mill. £, og hvis Leder er den kendte Lord Leverhulme, har i den senere Tid gjort Forsøg paa at erobre den svenske Sæbeindustri; denne har, som anden svensk kemisk-teknisk Industri, i de sidste Tider haft mange Vanskeligheder at kæmpe med, ikke mindst overfor udenlandsk Konkurrence. Det engelske Koncern har allerede i nogen Tid haft en Salgscentral, Sunlight-Co., i Sverige, og derudfra er nu Bestræbelserne i Gang eller allerede fuldendte for Opkøb af Barnängen (for c. $5^1/_2$ Mill. Kr.) og seks andre Fabriker (i Stockholm, Gøteborg og Malmø) for c. $4^1/_2$ Mill. Kr. Herigennem vil Lever Brothers i Virkeligheden beherske hele det svenske Sæbemarked, de enkelte Fabriker beholder dog deres gamle Ledelse. — At Sveriges Befolkning og Presse ikke med Begejstring har set denne Udvikling, er en Selvfølge.

▫▫▫▫▫▫

Notitser.

Nærværende Numer af »Tidsskrift for Industri« foreligger væsenlig forsinket for at kunne bringe Direktør Priors Foredrag paa Industrimødet d. 27. f. M. samt tilhørende Diskussion. Mødets øvrige Foredrag offentliggøres i de følgende Numre.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 4 15. FEBRUAR 1921

Brændselsspørgsmaalet.

Foredrag holdt af Direktør *Poul C. Poulsen* ved Industrimødet den 27. Januar 1921.

EN Hovedaarsag til vor daarlige Handels- og Betalingsbalance, vor Valutas lave Stand, har vi i *Brændselsspørgsmaalet*. Direkte og indirekte har de høje Kulpriser trykket os gennem Krigsaarene og indtil Dato. Som Bevis paa det indirekte Tryk skal jeg nævne et Selskab, jeg har Kendskab til, nemlig: Kastrup Glasværk. I den første Halvdel af 1920 havde Selskabet en lønnende Eksport i Hvidglas til England, men i Slutningen af Aaret ophørte denne Eksport ganske ved tysk Konkurrence. Man udbad sig nærmere Underretning om de tyske Priser — men Repræsentanten i England svarede hertil, at det nyttede ikke, det danske Firma tilbød til samme Pris som tyske Firmaer; det vilde ganske vist medføre den Fordel for Englænderne, at Tyskerne satte Priserne yderligere ned, men det vilde ikke kunne hjælpe det danske Firma. For Glasfabrikation er Kul et Hovedraastof, og det er jo klart, at naar vi skal betale Kul med en Pris, der er blot 2 à 3 Gange saa høj som den, Tyskerne betaler, saa er Eksport alene af den Grund udelukket eller saa godt som udelukket. Den samme Erfaring har jeg gjort med Hensyn til min egen Virksomheds Produkter, og adskillige andre Firmaer sikkert ligeledes, og desværre bliver det ikke alene paa Eksportmarkedet, men ogsaa paa det indenlandske Marked, det mærkes. Fremmede Varer, fremstillede ved Hjælp af billigere Brændsel og billigere Arbejdskraft, strømmer ind paa det indenlandske Marked, og alting peger paa, at uden Beskyttelse under den ene eller anden Form vil den danske Industri ikke kunne klare sig, ikke kunne skaffe Arbejde til dens Udøvere.

Brændselsspørgsmaalet er et af vor Tids allervigtigste Problemer. Hvor stor en Rolle det spiller, vil jeg gerne belyse med nogle Tal:

I Aaret 1914 indførtes af udenlandsk Brændsel (Kul, Koks) ialt ca. 3 600 000 Tons, medens Forbruget af indenlandsk Brændsel androg — omregnet i Kul — ca. 300 000 Tons. Prisen var i 1914 i Gennemsnit pr. Ton for indført Brændsel Kr. 18,80, eller den samlede Udgift for Landet ialt ca. 68 Mill. Kroner.

De tilsvarende Tal for 1920 anslaas til ca. 2 666 000 Tons indført Brændsel til en Værdi af ca. 495 Mill. Kr., eller i Gennemsnit pr. Ton Kr. 188. Forbruget af *indenlandsk* Brændsel i 1920 omregnet i Kul kan anslaas til ca. 1 400 000 Tons.

For ret at forstaa, hvad Udgiften til udenlandsk Brændsel betyder, bør man se Beløbet i Forhold til Landets samlede Eksport af indenlandske Varer, og det viser sig da, at medens det Beløb, der i 1914 betaltes for udenlandsk Brændsel, androg ca. 9 pCt. af Aarets Eksport, udgør det i 1920 ca. 33 pCt., skønt Indførslen er ca. 27 pCt. mindre.

De sidste to Maaneder har ganske vist bragt en voldsom Nedgang i Prisen for Kul, men det Beløb, der betales for udenlandsk Brændsel, er stadig for stort, og Spørgsmaalet bliver derfor ad hvilke Veje det kan bringes ned. Svaret herpaa bliver:

For det første gennem den stærkest mulige Udnyttelse af indenlandsk Brændsel og mulige Kraftkilder og dernæst gennem rationel økonomisk Udnyttelse af Brændslet, ɔ: størst mulige Brændselsøkonomi.

Som indenlandsk Brændsel kommer praktisk talt kun *Tørv* og *Brunkul* i Betragtning, idet den indenlandske Skovhugst næppe kan drives videre end Tilfældet var i Tiden før Krigen.

Tørvespørgsmaalet.

Jeg skal da først behandle *Tørvespørgsmaalet* som det vigtigste og vil begynde med at meddele de Erfaringer, jeg har indhøstet i 1920 ved Anvendelse af sjællandske Tørv i den af mig ledede Virksomhed:

I Foraaret 1920 paalagde eller anbefalede de forskellige Tørvefabrikantforeninger deres Medlemmer ikke at overskride følgende Priser ab Station:

Jysk Torvefabrikantforening	Kr.	40,00
Fyn og Loll.-Falster do.	»	42,00
Sjællandsk do.	»	46,00

Jydernes Pris gjaldt Tørv af 40 pCt. Vand- og Askeindhold, Fynboerne og Lolland-Falster regnede med 40—45 pCt. og Sjællænderne endelig med 45 pCt.

Carlsberg købte i Foraaret 1920 paa Sjælland ca.

14 000 Tons Tørv til Levering i Sæsonen og til en Pris, der svarede til ca. 42 Kr. paa Station. Af det kontraherede Kvantum har vi til Dato modtaget ca. 7000 Tons, eller kun Halvdelen, og vi vil ikke faa leveret ret meget mere. Grundene til, at vi kun har faaet leveret Halvdelen af det bestilte Kvantum, er flere, dels skyldes det naturligvis den daarlige Sæson, dels at vi stoppede Leverancen fra forskellige Firmaer paa Grund af den slette Vare, vi modtog, og endelig at nogle Producenter ikke onskede at fortsætte med Leverancen, efter at vi bragte de kontraherede Bestemmelser om Fradrag for Aske- og Vandindhold til Udforelse.

De leverede Torv kom derefter til at staa os i følgende Priser:

for Tørv direkte tilkørt Kedlerne........	Kr. 66,62
» Tørv, der oplagredes i Skur hos os og derefter bragtes til Kedlerne........	» 72,44
» Tørv, der forst stakkedes	» 72,91
Gennemsnitsprisen paa Indfyringsstedet blev	» 70,66

Hertil kom saa Udgifter foranledigede ved Overgangen til Fyring med Torv, f. Eks. Ombygning af Fyrene, ligesom der for vort Vedkommende krævedes flere Kedler i Brug samt naturligvis større Personale. I ovennævnte Pris er heller ikke medregnet Forskellen mellem indladet og udladet Vægt. Da jeg var blevet opmærksom paa, at her var en betydelig Forskel, lod jeg i Dagene fra den 24. August til den 27. Septbr. konstatere, hvad den belob sig til. Vi modtog i de Dage 443 Tons, og der viste sig da at være en Manco paa 3,6 pCt. Dette er et Forhold, man bør have Opmærksomheden henvendt paa.

Medens en Normaltorv, der ikke maa have over 45 pCt. Vand og Aske, burde indeholde mindst 2500 nyttige Kalorier, har de modtagne Torv efter 104 Analyser kun indeholdt 1838 nyttige Kalorier i Gennemsnit. Naar Tallet endda er blevet saa højt, skyldes det, at 2 af Leverandorerne saa at sige udelukkende har leveret Normaltorv, idet det største Antal Leverandorer har sendt os Torv af slet eller meget slet Kvalitet. De bedste af vore Tørv var oppe paa et Kalorieindhold af 3266, og de daarligste helt nede paa 725. Man kan ikke regne med, at Tørv under 1000 Kalorier overhovedet kan brænde, og det er meningslost at koste Fragt, Korsel og andre Udgifter paa saadanne Torv som de sidste.

Regner man med et Gennemsnitsindhold af 1838 Kalorier, medgaar der til at ekvivalere 1 Ton prima Kul mellem 4 à 5 Tons Tørv. Hertil skal da yderligere bemærkes, at der paa Carlsberg er anvendt Fyr, specielt indrettede med Henblik paa Torvefyring; saaledes har vi 3 Kedler med gennemhullede Planriste og en 4de Kedel med Halvgasfyr og Trapperist, foruden at alle vore Malt-Kollefyr er forsynede med Specialriste. Man tor ikke regne med, at der, uden saadanne særlige Fyrriste samt Anvendelse af Underblæst, alle Steder lader sig opnaa samme Nyttevirkning som paa Carlsberg. Dansk Brændsels- og Kontrolforening regner saaledes med en mindre Nyttevirkning end vi. Det vil af det her sagte forstaas, at sjællandske Torv har været et meget dyrt Brændsel i 1920.

Man har i Dansk Brændsels- og Kontrolforening opstillet en Skala for, hvad man kan betale for Torv i Forhold til Kul med forskelligt Kalorieindhold. Jeg skal senere komme tilbage til denne meget instruktive Tabel, som ses her, og hvis Tal taler for sig selv.

For at konstatere, hvad der maatte betales for *Tørv til Husholdningsbrug,* naar man var nødt til at købe i smaa Partier, lod jeg i August Maaned hos 18 forskellige Handlende i København indkobe 2 hl Torv hos hver. Prisen for disse Tørv laa mellem 4,35 og 6,00 Kr. pr. hl, eller Kr. 90,62 henhv. 164,38 pr. Ton, og deres nyttige Varmeværdi mellem 1226 og 2300 Kalorier: i Gennemsnit ca. Kr. 119,55 pr. Ton og i Kalorier ca. 1750.

Den Pris, som er betalt for disse Tørv i Forhold til den Varmeværdi, der findes i 1 Ton gode amerikanske Kul, saaledes som disse Kul leveredes os i August Maaned til den af os betalte hojeste Pris, nemlig Kr. 230 pr. Ton, uaflæsset paa Bryggerierne, og indeholdende ca. 7900 Kalorier, ligger mellem Kr. 375 og Kr. 822. For at se, hvorledes Prisen for disse Husholdningstorv stillede sig i Forhold til Koks, har jeg undersogt Koks leverede fra henholdsvis Kjøbenhavn og Frederiksberg Kommune til en Pris af Kr. 11 pr. hl, Koks fra et herværende Kulfirma til 12½ Kr. og endelig Kokssmuld til en Pris af Kr. 6½ pr. hl. Gennemsnitsværdien af de 4 Koksprover var 6339 Kalorier. Til at ekvivalere 1 hl Koks af denne Varmeværdi udfordres af de indkobte Husholdningstorv 4,34 hl, svarende til ca. Kr. 21. Sjællandske Tørv, som de i 1920 kunde købes i Kjøbenhavn, er folgelig et meget dyrt Husholdningsbrændsel.

For at faa Torve- og Brunkulsspørgsmaalet alsidigt belyst udsendte Industriraadet i Efteraaret en Skrivelse til dets Medlemmer, hvori det anmodede om at faa Oplysning om indhostede Erfaringer, og et overmaade stort Antal Medlemmer har besvaret Raadets Skrivelse, hvorfor jeg herved bringer alle d'Herrer Raadets Tak.

Det indgaaede Materiale var meget oplysende. Det viser sig, at Erfaringerne fra Jylland, saaledes som man ogsaa kunde vente, er langt bedre end de paa Sjælland indhostede Erfaringer. For overmaade mange Virksomheder har det betydet en stor okonomisk Vinding i 1920 at anvende Torv.

Der foreligger dog ogsaa adskillige Klager over jyske Tørv, stemmende overens med mine personlige Erfaringer med Hensyn til sjællandske Torv. Klager, der viser, at der overalt trænges til Vejledning i Tørvefabrikation, naar baade Producent og Forbruger skal tilfredsstilles i Fremtiden. De fleste Meddelelser fra Jylland lyder imidlertid gunstige. Varmeværdien har oftest ligget mellem 3 à 4000 Kalorier, og det angives almindeligt, at der udfordres kun 2 à 2½ Tons Tørv for at ekvivalere 1 Ton Kul. Prisen har i mange Tilfælde været under den af Jysk Tørvefabrikantforening ansatte Maksimalpris, og jo nærmere Virksomhederne ligger Moserne, jo større okonomisk Fordel har man ganske naturligt haft. Et stort Antal Virksomheder har, tvunget af Forholdene, begyndt at bruge Torv — og er blevet varme Tilhængere af Tørvefyring.

Paa den anden Side mangler det heller ikke i Jyl-

land paa daarlige Erfaringer. En Virksomhed melder saaledes, at Gennemsnittet af Vand- og Askeindhold efter 5 Analyser var 69,34 pCt., skønt Askeindholdet kun var mellem 0,8 og 1,59 pCt.

Meddelelserne fra Sjælland bekræfter ganske mine egne Erfaringer. I de fleste Tilfælde har Tørvene været af samme ringe Kvalitet som af mig omtalt; der meddeles saaledes om Askeindhold indtil 42,2 pCt., og der herskede derfor i mange Tilfælde den stærkeste Mistillid til Tørveleverandorerne. Ogsaa Priserne stillede sig ofte altfor højt. Dog mangler det heller ikke herfra paa gunstige Erfaringer; der meddeles saaledes om Torv med indtil 3500 Varmeenheder, og der er Virksomheder paa Sjælland, som, naar de ligger i Nærheden af Mosen, har haft gode Torv paa Plads for 35—45 Kr.

Meddelelserne om Brug af Tørv paa Fyn lyder meget forskellige — de fynske Tørv synes ofte at have været leveret i ringe Kvalitet, hvorimod jyske Torv, der bruges meget paa Fyn, som oftest er leveret i fortrinlig Kvalitet.

Det er nodvendigt, at der i Fremtiden bruges saa mange danske Torv som muligt — ogsaa *sjællandske* — og Sporgsmaalet er, hvorledes skabes der et sundt Grundlag for Torvefabrikation, Tørvehandel og Torvebrug?

Det er Borgerpligt at bruge Torv, saa længe de er lige saa billige som udenlandsk Brændsel, i visse Tilfælde maaske endda noget længere; alle Pengene bliver jo i Landet. Men det er ogsaa Borgerpligt for Producenterne at levere en Vare, der svarer til Begrebet *Normaltørv* — en Vare, der er i Overensstemmelse med, hvad der bliver tilbudt, i Overensstemmelse med, hvad der kontraheres om, og herpaa har det i det forløbne Aar skortet i et uhyre Antal Tilfælde, saaledes at der er skabt en kun altfor begrundet Mistillid — navnlig paa Sjælland — til Torv. Erfaringen viser imidlertid, at der ogsaa paa Sjælland kan produceres gode Tørv, saa det, det aabenbart skorter paa hos mange af Producenterne, er Forstaaelse af Fabrikationen. Jeg har saaledes set det meningsløse Forhold, at mange af de daarligste Tørv er producerede af den bedste Tørvemasse. Det er forstaaeligt, at der mangler Fagkundskab, naar man tager i Betragtning, at Tørvefabrikationen er tidoblet siden 1914, men saaledes som Prisen for udenlandsk Brændsel nu stiller sig, og saavidt man tor skønne, fremtidig vil stille sig, kan der kun regnes med Salg af Tørv, forsaavidt det drejer sig om absolut prima Vare.

Den sjællandske Tørvemasse er ofte rig paa Aske. Askeholdige Torv kan vel bruges til Husholdningsbrug, men det kan ikke betale sig at forsende særlig stærkt askeholdige Torv, og de kan ikke bruges i Industrien, fordi Nyttevirkningen falder stærkere, end Vand- og Askeindholdet stiger. Tørvefabrikanten maa have Kendskab til Mosen, og der er ingen Mening i at skære Tørv, der indeholder 35 à 42 pCt. Aske. Det kan ikke nytte at sætte et større Apparat op ved en Mose, end Forholdene tillader, og der maa være den nødvendige Læggeplads.

Som Eksempel paa manglende Fagkundskab skal jeg nævne, at der i Foraaret kom en Mand til mig. Vedkommende, der i alle Maader gjorde et tilforladeligt Indtryk, fortalte mig, at han havde en Mose paa Haanden og tilbød mig 14 Mill. Tørv til rimelig Pris og paa den Betingelse, at Carlsberg stillede den nødvendige Driftskapital til Disposition. En Undersogelse viste imidlertid, at der kun var Læggeplads til 1 à 2 Mill. Tørv i en Sæson, og det er desværre langt fra noget ukendt, at man saaledes slet ikke kan stole paa at faa leveret det Kvantum Torv fra en Mose, man har indrettet sig paa at skulle modtage, og hvorefter man har truffet sine Dispositioner.

Det kan heller ikke nytte at skære Torv længere hen paa Aaret, end at man erfaringsmæssigt kan vente at faa Torvene færdige; i modsat Fald fordyres Produktionen ofte i uhyggelig Grad.

Jeg anser det for aldeles nødvendigt, at der findes Oplagsskure ved Mosen, saaledes at Tørvene kan oplagres, naar de er torre; derved kan Transporten udstrækkes over et længere Tidsrum — maaske over hele Vinteren — hvorved der skabes Arbejde om Vinteren ved Mosen, og Transporten paa Banerne fordeles. Det er ogsaa af stor Betydning for Industrien, at Tørvene kan kores direkte til Kedlerne, og Brugen fordeles over hele Aaret.

Som Forholdene nu stiller sig med Kul, kan der som for nævnt kun være Tale om at sælge absolut prima Tørv — Begrebet »Normaltorv« maa ændres — og skal der bruges Tørv i Landet ud over den Mængde, der brugtes i 1914, maa alle Omkostninger bringes saa langt ned som muligt. Den Prisstigning, Torvene undergaar fra Mose til Forbruger, maa reduceres, Tabet paa Vejen maa bringes ned til det mindst mulige og baade Producent og Handlende nojes med en rimelig Fortjeneste.

Det er nodvendigt, at Torvene fremstilles saa billigt som muligt og billigere end i det forløbne Aar. Jeg har ikke megen Viden til, hvad det koster at fremstille Tørv, men jeg skal eksempelvis nævne 2 Virksomheder, der selv fremstillede Tørv. I det ene Tilfælde kostede Torvene incl. Forrentning af Mose 23 Kr. ab Mose henhv. 28 Kr. paa Station, i det andet Tilfælde 51 Kr. paa Station, incl. Afskrivninger. Det sidste Tal fortæller iøvrigt om manglende Fagkundskab, og ser man paa Tabellen, jeg har her, viser denne, at der ikke kan være Tale om Priser som den sidste.

Der trænges paa mange Maader og paa mange Steder til Undervisning i Tørvefabrikation. Vi bor have et torveteknisk Institut, der kan afgore. om den foreliggende Torvemasse overhovedet bor skæres — et Institut, der kan give Raad med Hensyn til, hvor stort et Apparat det kan betale sig at stille op og meget andet.

Jeg kunde tænke mig Oprettelsen af et saadant Institut i Samarbejde mellem Fabrikantforeningerne og Hedeselskabet og dertil med Støtte af Staten som den Vej, der maa gaas. Kan Opgaven ikke loses paa denne eller lignende Maade, saa bør Staten tage Affære. — Vel ved jeg, at Sparsommelighed maa staa i Forgrunden, men Samfundet har ikke Raad til at undlade at gøre noget her. Maaske var den torvetekniske Side af Sagen — hvortil bl. a. ogsaa horer en af Fagfolk foretagen systematisk Undersogelse af alle Moser og

af, hvor meget der bør skæres paa bestemte Egne for ikke at gøre disse brændselstomme i en nær Fremtid — en Opgave for Teknologisk Institut.

Industriraadets Tørveudvalg.

Industriraadet nedsatte i Efteraaret 1920 et Tørveudvalg for paa Opfordring af Jysk Tørvefabrikantforening at forhandle om en »Normalkontrakt«. Udvalget førte mange Forhandlinger med den jyske Forening og ogsaa enkelte med Sjællands Tørvefabrikantforening. Man enedes vel i 1920 med den jyske Forening om en Normalkontrakt og om, hvad man skulde forstaa ved Normaltorv, men Udvalget gjorde iøvrigt som sit Hovedsynspunkt gældende, at der maatte skabes et Tillidsforhold mellem Køber og Sælger, og at dette bedst kunde ske gennem Oprettelse af Salgskontorer. Vi udtalte, at disse Salgskontorer burde have Mæglere paa mange Pladser og med Hensyn til de mosetekniske Spørgsmaal støtte sig til en anden Institution, f. Eks. Hedeselskabet.

Der synes at være nogen Forstaaelse af vort Synspunkt, men der kom i 1920 ingen Salgskontorer i Jylland eller paa Sjælland — derimod er der oprettet et rent Salgskontor i Odense. De Efterretninger, jeg har om dette Kontor, tyder paa en meget forstandig Ordning, men Kontoret har uheldigvis ikke været meget brugt. Jeg finder, at hvad Salget angaar, da er et Salgskontor som det fynske den Vej, vi maa ind paa. Kontoret vil efterhaanden kunne udskyde daarlige Købere og daarlige Producenter. Omkostningerne ved Kontoret vil med stigende Omsætning blive minimale. Der vil gennem saadanne Kontorer kunne skabes den Tillid i Tørvehandelen, der maa være Grundlag for al sund Handel — der vil kunne skaffes billigere Tørv, derved at den Mellemhandel, som Torvene ikke i Fremtiden kan bære, undgaas. Jeg anbefaler denne Sag paa det varmeste til de respektive Foreningers fornyede Overvejelse, og jeg kan meddele, at Sagen er under Overvejelse i den jyske Forening, idet jeg har modtaget Meddelelse om, at der i disse Dage bliver oprettet et Salgskontor i Grindsted.

Industriraadet foreslog i Efteraaret Nedsættelse af en Brændselskommission; det var Raadets Tanke, at Kommissionen — saaledes som Tankens Fader, Direktør Gregersen, udtalte — skulde nedsættes paa bred Basis, ɔ: omfatte Repræsentanter for alle med Brændselsspørgsmaal og Kraftanlægsspørgsmaal arbejdende Kommissioner og ikke mindst Repræsentanter for Transporten. Det er nemlig en bydende Nødvendighed, at Tørvene bruges saa nær Produktionsstedet som muligt, og at de transporteres saa billigt som muligt. Vi maa komme bort fra, at der kores Tørv fra det Indre af Landet til Søstad og omvendt Kul fra Havn til det indre Land, eller Tørv fra Nordjylland til Sydjylland og omvendt. Industriraadets Forslag har givet til Resultat, at Indenrigsministeriet har nedsat et teknisk Udvalg, bestaaende af overmaade kyndige Mænd, og det maa haabes, at der stilles alle Hjælpekræfter og Hjælpemidler til Raadighed for disse Mænd, saaledes at Tørvesagen kan blive klaret. Det er givet, at kun virkelig gode Tørv kan konkurrere med de Kulpriser, vi formentlig maa regne med i Fremtiden, og at Tørvene ikke kan bære lang Forsendelse.

I Aaret 1920 er der jo skaaret en meget betydelig Mængde Tørv her i Landet, det vil sandsynligvis dreje sig om ca. 2,4 Mill. Tons mod ca. 200 000 de sidste Aar før Verdenskrigen. At opretholde en Produktion af samme Størrelse som sidste Aar eller blot saa stor som i Aarene under Krigen maa vel desværre betragtes som en Umulighed, naar man ser hen til de Kulpriser, vi paa Basis af Forholdenes Udvikling kan skønne bliver de fremtidig gældende, men Bestræbelserne maa — af nationaløkonomiske Grunde — være rettede mod at holde Produktionen saa højt oppe som paa nogen Maade muligt og forsvarligt.

Betingelserne for at naa et saadant Resultat er imidlertid, saaledes som man vil have forstaaet af mine Udtalelser her, først og fremmest:

1) at Kvaliteten bliver absolut prima (ɔ: Kvaliteten maa være som i gamle Dage).
2) at Produktionsprisen bringes ned,
3) at Forbruget koncentreres mest muligt i Omegnen af Produktionsstedet,
4) at Forsendelsen sker med de færrest mulige Udgifter.

Hvad Spørgsmaalet om Pris og Kvalitet angaar, har jeg intet at føje til, hvad jeg alt har sagt. Hvad Forbrugsstedet angaar, skal jeg bemærke, at hvis Forholdene ikke muliggor tilstrækkelig Brug af Tørv i Nærheden af Produktionsstedet, maa det tages under Overvejelse, hvilke andre Veje der eventuelt bør gaas for at opnaa det storst mulige Forbrug af Tørv, om man eventuelt skal ansætte en særlig lav Specialfragt for Tørv for paa denne Maade at støtte den sunde Tørveindustri — og dette mener jeg maa gøres, indtil anden Ordning er indført og normale Forhold indtraadte, om man bør gaa over til Brikettering eller — som af Ingeniør Nyeboe foreslaaet — oprette Kraftcentraler ved de større Moser.

Naar de nævnte Betingelser er tilstede, og naar der saa — ved Hjælp af passende Organer — er skabt et sundt Grundlag for Tørveproduktion og Tørvehandel, bliver det Statens og Kommunens, Erhvervenes og Borgernes Opgave at opretholde Produktionen af det indenlandske Brændsel ved at anvende Tørv i den Udstrækning, som Forholdene til enhver Tid gor det forsvarligt samfundsøkonomisk set.

Jeg vil gerne slutte min Omtale af Tørv med at udtale, at det, naar alt kommer til alt, og naar man erindrer sig de Overraskelser, vi har været udsatte for under Verdenskrigen, maaske vilde være rigtigt i en vis Udstrækning at betragte vore Tørvemoser som Reservebrændsel for Eftertiden. I hvert Fald vil det ikke kunne forsvares at opskære Moser fuldt ud i saadanne Egne, hvor man fra gammel Tid er indrettet paa Brug af Tørv, og hvor Tilførsel af Kul er forbundet med særlig store Forsendelsesudgifter.

Gennem mine Udtalelser tror jeg d'Herrer har faaet Forstaaelsen af, hvilke talrige Problemer der rejser sig ved en Overvejelse af Spørgsmaalet om fortsat Brug af Tørv, og hvilken kæmpemæssig Opgave der alene her paahviler Indenrigsministeriets tekniske Udvalg.

Jeg skal herefter gaa over til Spørgsmaalet

DANSK BRÆNDSELS- OG KONTROLFORENING

Brændsels Art	Indhold af Vand +Aske %	Nyttig Brændværdi V. E.	Kedlens Virkningsgrad %	Fordampningstal	Pris pr. Ton Brændsel frit leveret paa Fabrikken																								
Kul	ca. 12	7000	71	7,8	300	290	280	270	260	250	240	230	220	210	200	190	180	170	160	150	140	130	120	110	100	90	80	70	60
	" 18	6500	70	7,1	273	264	255	246	237	228	219	210	200	191	182	173	164	155	146	137	128	118	109	100	91	82	73	64	55
	" 24	6000	70	6,6	254	246	237	228	220	212	203	195	186	178	169	161	152	144	135	127	118	110	102	93	85	76	68	59	51
	" 30	5500	67	5,7	220	212	204	197	190	183	176	168	161	153	146	139	132	124	117	110	102	95	88	81	73	66	58	51	44
	" 36	5000	65	5,1	196	190	183	177	170	163	157	150	144	137	131	124	118	111	105	98	92	85	79	72	65	59	52	46	39
Olie		10000	80	12,5	480	464	448	432	416	400	384	368	352	336	320	304	288	272	256	240	224	208	192	176	160	144	128	112	96
Tørv	30	3400-3700	67	3,6	138	134	129	125	120	115	111	106	101	97	92	88	83	78	74	69	65	60	55	51	46	42	37	32	28
	35	3200-3400	66	3,4	131	126	122	118	113	109	105	100	96	92	87	83	78	74	70	65	61	57	52	48	44	39	35	31	26
	40	2900-3100	65	3,05	117	113	110	106	102	98	94	90	86	82	78	74	70	66	62	59	55	51	47	43	39	35	31	27	23
	45	2600-2800	62	2,6	100	97	93	90	87	83	80	77	73	70	67	63	60	57	53	50	47	43	40	37	33	30	27	23	20
	50	2300-2500	60	2,25	87	84	81	78	75	72	69	66	63	61	58	55	52	49	46	43	40	38	35	32	29	26	23	20	17
	55	2000-2200	55	1,8	69	67	65	62	60	58	55	53	51	49	46	44	42	39	37	35	32	30	28	25	23	21	18	16	14
	60	1750-1900	50	1,4	54	52	50	49	47	45	43	42	40	38	36	34	32	31	29	27	25	23	22	20	18	16	14	13	11
	65	1450-1600	43	1,0	38	37	36	35	33	32	31	29	28	27	26	24	23	22	21	19	18	17	15	14	13	12	10	9	8
	70	1150-1300	35	0,67	26	25	24	23	22	21	21	20	19	18	17	16	15	15	14	13	12	11	10	9,5	8,6	7,7	7	6	5
Brunkul	45	2800	64	2,8	108	104	101	97	93	90	86	83	79	75	72	68	65	61	57	54	50	47	43	39	36	32	29	25	22
	50	2500	62	2,4	92	89	86	83	80	77	74	71	68	65	62	59	56	52	49	46	43	40	37	34	31	28	25	22	18
	55	2200	58	2,0	77	74	72	69	67	64	62	59	56	54	51	49	46	44	41	38	36	33	31	28	26	23	21	18	15
	60	1900	54	1,6	62	60	58	55	53	51	49	47	45	43	41	39	37	35	33	31	29	27	25	23	21	18	16	14	12
Bøgebrænde	20	ca. 3400	65	3,45	132	128	124	119	115	111	106	102	97	93	88	84	80	75	71	66	62	58	53	49	44	40	35	31	27
	25	" 3150	64	3,15	121	117	113	109	105	101	97	93	89	85	81	77	73	69	65	61	57	53	49	45	40	36	32	28	24
	30	" 2900	63	2,85	110	106	102	99	95	91	88	84	80	77	73	70	66	62	58	55	51	48	44	40	37	33	29	26	22
	35	" 2650	62	2,55	98	95	92	88	85	82	78	75	72	69	65	62	59	56	52	49	46	43	39	36	33	29	26	23	20
	40	" 2400	60	2,25	87	84	81	78	75	72	69	66	63	61	58	55	52	49	46	43	40	38	35	32	29	26	23	20	17
Fyr og Gran	20	ca. 3640	67	3,8	146	141	136	132	127	122	117	112	107	102	98	93	88	83	78	73	68	63	58	54	49	44	39	34	29
	25	" 3375	65	3,4	131	126	122	118	113	109	105	100	96	92	87	83	78	74	70	65	61	57	52	48	44	39	35	31	26
	30	" 3110	64	3,1	119	115	111	107	103	99	95	91	87	84	80	76	72	68	64	60	56	52	48	44	40	36	32	28	24
	35	" 2845	62	2,75	106	102	99	95	92	88	85	81	78	74	71	67	63	60	56	53	49	46	42	39	35	32	28	25	21
	40	" 2580	61	2,45	94	91	88	85	82	79	75	72	69	66	63	60	57	53	50	47	44	41	38	35	31	28	25	22	19

Brunkul.

For Krigen var Brunkul uden nogen praktisk Betydning for Landet, idet Omkostningerne ved Brydningen ikke kunde blive dækkede ved den daværende lave Kulpris.

Efterhaanden som Kulpriserne steg, begyndte man i Foraaret 1917 fra privat Side at bryde Brunkul, saaledes ved Brande, Fasterholt, Troldhede m. fl. Steder. Imidlertid laa Priserne til at begynde med ret varierende, idet Ejerne af Brunkulslejerne forlangte indtil 10 Kr. pr. Ton opgravede Brunkul blot i Afgift for Retten til at udnytte Lejet, og Opgravningsomkostningerne for de vanskeligst tilgængelige Kul naaede op til ca. 70 Kr. pr. Ton, hvorved 1 Ton Brunkul kom til at koste lige saa meget som 1 Ton Stenkul.

Staten greb da ind ved Brændselsnævnet og fastsatte Maksimalpriser fra 18—32 Kr. pr. Ton ab Station, idet der ikke alene blev taget Hensyn til Kullenes Kvalitet, men ogsaa til Mængden af Overjord og Lejets Afstand fra Stationen.

Inden en saadan Fastsættelse af Maksimalpris kunde finde Sted, havde Brændselsnævnet imidlertid — for at faa en Værdimaaler ved Beregningen af Prisen — i Juli Maaned 1917 ved Ekspropriation erhvervet et Brunkulsleje ved Troldhede, i hvilket der hidtil ikke var produceret nævneværdigt af Private, og et af private Entreprenører udnyttet Brunkulsleje ved Fasterholt.

Brændselsnævnet, som allerede tidligere havde foretaget Undersøgelsen af saavel Fasterholt- som Troldhedelejet, paabegyndte i Slutningen af Juli 1917 Forarbejderne til Brunkulsbrydningen i Fasterholt, som dreves for Statens Regning indtil Foraaret 1919, medens Arbejdet i Troldhedelejet i Slutningen af August 1917 blev overdraget til et Entreprenorfirma, som vedblev med Brydning i dette Leje indtil August 1919.

I 1920 blev opdaget en Del nye Lejer, hvoraf Fiskebæk vel nok er det betydeligste. Efter at Banen til Videbæk blev aabnet, har Lejet været i Stand til at levere 300—500 Tons Brunkul pr. Dag, idet den forløbne Tid har været benyttet til at afdække et meget stort Areal.

I 1917 blev der ialt brudt ca. 18,000 Tons Brunkul, og Mængden er derefter steget til ca. 240,000 Tons i 1920.

Ogsaa ved Brydning af Brunkul viste det sig i Begyndelsen, at der savnedes fornoden Fagkundskab. Jeg prøvede saaledes i 1917 at bruge Brunkul, men gjorde saa sorgelige Erfaringer — f. Eks. blev der leveret flere Vognladninger Glimmerler, der slet ikke kunde brænde — at jeg indstillede Forsogene og først nu i 1920 atter har genoptaget dem.

Prisen for Brunkul blev for Carlsbergs Vedkommende i 1920 ca. 57 Kr. ved Kedelhus for Kul indeholdende 2300—2700 Kal., og Brunkullene stillede sig saaledes fordelagtigere i Brugen end Tørv.

De Meddelelser, der er tilgaaede Industriraadet vedrørende Brugen af Brunkul, er meget forskellige. Det synes, som der medgaar 2½ à 3 Tons Brunkul til Erstatning af 1 Ton Kul, men de fleste Viksomheder foretrækker dog Tørv, selv om dette Brændsel stiller sig dyrere, idet Tørv til Gengæld — vel at mærke naar det er gode Torv — indeholder flere Varmeenheder end Brunkul.

Der klages ofte over, at der ved Anvendelsen af Brunkul samler sig Aske i Trækkanalen, og ligeledes over, at de giver ilde Lugt, hvilket bl. a. gor Brunkul uanvendelige til Husholdningsbrug, navnlig i Huse med flere Etager. Det meddeles ogsaa, at Brunkul oftest kun indeholder ca. 2300 Kalorier.

Handelen med Brunkul er som bekendt reguleret ved Indenrigsministeriets Bekendtgorelse af 19. Oktober 1920. Prisen er forskellig, rettende sig efter Indholdet af nyttige Varmeenheder, og bl. a. findes den overmaade heldige Bestemmelse, at det overhovedet ikke er tilladt at transportere Brunkul, der indeholder under 1950 Kal.

Det vilde have været heldigt, om noget lignende havde været gældende for Tørvehandelen.

Brunkul har den Fordel, at de kan brydes over hele Aaret, og Brugen deraf kan saaledes fordeles regelmæssigt, naar blot de nødvendige Vogne til Transporten er til Stede, men i saa Henseende har der lydt adskillige Klager i det sidste Aar.

Med de nuværende Kulpriser, og de, man formentlig maa regne med i Fremtiden, opstaar ogsaa for Brunkullenes Vedkommende det Sporgsmaal, om det stadig kan betale sig at bruge dette Brændsel, eller om man skal lade det henligge som Reservebrændsel for Eftertiden. Skal man fortsat bruge Brunkul, gælder det om ikke alene at levere den bedst mulige Kvalitet, men ogsaa at faa dem frem til en lavere Pris end den nugældende.

Ser man paa Dansk Brændsels- og Kontrolforenings Tavle, viser det sig, at Prisen nødvendigvis maa bringes ned, og at Brunkul i hvert Fald ikke kan bære normal Fragt.

Det er min personlige Mening, at Brugen af Brunkul enten maa henvises til Omegnen af Produktionsstedet, eller man maa gaa over til Tørring eller Brikettering. Herved opnaar man at faa en langt mere anvendelig Vare, og man undgaar at transportere det meget Vand, som Brunkul indeholder. Jeg kunde videre tænke mig, at man for ogsaa at skaffe billig Varme og Kraft til Torring og Brikettering gik den Vej — som af Ingeniør Nyeboe foreslaaet — at anlægge Kraftcentraler ved Produktionsstedet.

Af Tavlen, som hænger her, fremgaar det, at regner man med en Kulpris af 82—91 Kr. pr. Ton for Kul, indeholdende 6500 Kalorier, kan der højst betales 28—31 Kr. pr. Ton for Brunkul med 2500 Kalorier, frit i Virksomheden.

Man vil saaledes se, at man ved nærmere Overvejelse af Brunkulsspørgsmaalet kommer til ganske samme Resultat som for Tørvs Vedkommende, og at de Forudsætninger, som betinger en fortsat Brug af Tørv, ligeledes gør sig gældende med Hensyn til Brunkul.

Iøvrigt maa jeg udtale, at ogsaa Brunkulssporgsmaalets Losning er af storste Vigtighed og paatrænger sig hurtig Behandling i Indenrigsministeriets tekniske Udvalg.

Endelig skal jeg gaa over til Sporgsmaalet:

Brændselsøkonomi.

Her er vi saa heldige at have en Hjælpeinstitution i *Dansk Brændsels- og Kontrolforening.* Denne Institution har Bud til enhver Virksomhed, egentlig til hver Borger i Landet. D. B. & K.-Forening stiftedes paa Forslag af Direktør Gunnar Gregersen ved Industriraadets Initiativ i Juni 1918. Foreningens Formaal er at søge Anvendelsen af indenlandsk Brændsel fremmet og at fremme Økonomien ved alle brændselsforbrugende Anlæg. Som Mønster tjente lignende Foreninger i Udlandet, navnlig svenske, engelske og tyske Foreninger. Man var straks klar over, at Foreningens Virksomhed maatte baseres paa frivilligt Grundlag og omfatte saa vidt muligt alle brændselsforbrugende Anlæg men Omraadet var saa stort, og Midler og Personale saa begrænset, at man til at begynde med maatte lade de smaa Forbrugere ligge og tage fat paa Industriens Højtryksanlæg og Ejendommenes Centralvarmeanlæg. Disse Anlæg var lettest at organisere og kunde ventes hurtigst at give Resultat. Man venter dog snart at kunne gøre noget for Gasværker og Bagerier, men ogsaa alle Husholdningsildsteder trænger, saaledes som Spare-Udstillingen paa Teknologisk Institut til fulde viste, til Støtte og Raad fra et Laboratorium, og et saadant maa paa den ene eller den anden Maade oprettes.

Foreningens kontrolerende Virksomhed foregaar ved Undersøgelser, som foretages af en Ingeniør i Reglen 2 Gange aarligt paa hvert Højtryksanlæg. Forslag til Forbedring af Fyring og Anlæg følger herefter. idet det ogsaa undersøges, om Virksomheden kan anvende indenlandsk Brændsel med Fordel. Fyringsundersøgelse er en Specialitet, der kræver megen Øvelse, og det er kun de færreste Driftsingeniører og Maskinmstre, der kan afse Tid fra deres iforvejen stærkt optagne Dag til at sætte sig ind i den Art Kontrol, saaledes at de kan staa Maal med de af Foreningen udsendte Ingeniører, der kommer med de mange Erfaringer, samlede fra mange forskellige Virksomheder. Foreningen har da ogsaa med Glæde konstateret, at Ingeniører og Maskinmestre nu oftest modtager dens Repræsentanter som det, de ønsker at være — en kærkommen Hjælp til deres Arbejde.

Ved Centralvarmeanlægene har man anset det for nødvendigt at føre et mere udvidet Tilsyn end ved Højtryksanlæg, da der jo kun sjældent er nogen teknisk uddannet Kraft at støtte sig til. Muligheden og Sandsynligheden for en mindre god Økonomi er for Haanden, og Foreningen har da ogsaa her Erfaring for mange slemme Tilfælde af Ødslen med Brændsel. For mig, der har haft Lejlighed til at følge Foreningens Virksomhed i de halvtredie Aar, den har eksisteret, staar det klart, at en saadan Institution slet ikke kan undværes — havde vi den ikke, maatte vi skaffe os den. Den blev til under Krigen, har nu overstaaet de fleste Børnesygdomme, og det er givet, at den ved de Erfaringer, der er indsamlede og fremdeles vil blive indsamlede, under alle Forhold vil kunne spare mægtige Summer for vort Samfund. Foreningens Virksomhed omfatter alt, hvad der vedrører Fyring samt Udnyttelse af Varme og Kraft, og jeg vil gerne kort omtale nogle enkelte karakteristiske Eksempler af de mange, Foreningen ligger inde med.

Paa hvert Sted undersøges Røgen — Kulsyren alene giver ingen paalidelig Oplysning om Forbrændingens Bonitet; man finder altfor ofte ubrændte Gasarter ved Siden af Kulsyre ,og blot en Procent Kulilte betyder et Varmetab af 4—7 pCt. af Kullenes Brændværdi. CO Indholdet er meget almindeligt for Tørve- og Brunkulsfyr, almindeligt ved Magasinkedler og ikke sjældent ved Kulfyr. Man har saaledes set et Stokerfyr med 10 pCt. Kulsyre og 10 pCt. uforbrændte Gasarter — Tabet var her 46 pCt. af Kullenes Brændværdi.

I en større Fabrik var anbragt registrerende CO_2 Maaler, og Røgprøverne udtoges i Slutningen af sidste Træk lige før Spjældet. Der var som Regel ca. 10 pCt. CO_2, og man mente at arbejde med god Økonomi. Foreningen udtog ved Eftersynet Røgprøver bag Ildkanalen, altsaa paa et Sted, hvor endnu ingen Fortynding af Røgen ved falsk Luft, som strømmer til gennem Utætheder i Kedlens Murværk, kan have fundet Sted, og fastslog 15 à 16 pCt. CO_2 og 2 à 3 pCt. uforbrændte Gasarter. Et Sted, hvor der fyredes med Træhakkelse, konstateredes 10 pCt. uforbrændte Gasarter. Fyret blev ombygget, og Resultatet blev en CO_2 pCt. af 16, uden uforbrændte Gasarter. Naar det drejer sig om Tørve- og Brunkulsfyring tilraader Foreningen at anvende Underblæst, hvorved i Reglen vil kunne indvindes 10 à 20 pCt. Besparelse.

Et meget ømt Punkt ved alle Højtrykskedler er Indmuringen, og det er kun meget faa Anlæg, hvor der ikke kan eftervises Utætheder, som influerer mere eller mindre stærkt paa Økonomien.

Foreningen søger overalt at faa indført den størst mulige Udnyttelse af Spildedampen. Betydningen heraf vil forstaas, naar det erindres, at Nyttevirkningen i en Dampmaskine er 10—14 pCt., naar Spildedampen gaar i Luften, og ca. 80 pCt., naar den kan fuldt udnyttes. Paa en større Fabrik indvandtes 25 pCt. Besparelse i Brændsel alene ved rationel Udnyttelse af Spildedampen. — En Fabrik anmodede om en grundig Undersøgelse og Forslag til eventuelle Forbedringer. Foreningen afholdt Fordampingsprøver og indicerede Maskinen ,hvorved det viste sig, at baade Kedel og Maskine ,arbejdede i høj Grad uøkonomisk; efter at man havde foretaget forskellige mindre Ændringer, gik Brændselsforbruget ca. 40 pCt. ned. Ved saadanne Undersøgelser anvendes 2—4 Mand, der har Lejlighed til dagevis kritisk at gennemgaa hele Anlæget, og Foreningens specielt uddannede og opøvede Ingeniører har ofte kunnet anvise ændrede Arbejdsmetoder. Foreningens væsentligste Arbejder falder ude omkring paa Anlægene, og man stræber først efter at faa rettet de Mangler og indføre de Forbedringer, som kan opnaas uden væsentlige Ændringer ved Anlægene. Man kunde være tilbøjelig til at tro, at der i den Henseende ikke var ret meget at gøre, men Erfaringen viser, at der paa de allerfleste Steder kan paavises Mulighed for Besparelse, og at Anlægenes Virkningsgrad i Almindelighed staar langt under, hvad der skulde kunne opnaas efter deres Indretning. Jeg kan f. Eks. nævne mit eget Virkefelt, Carlsberg Bryggerierne. Her blev

Kedelanlæget anerkendt som et Mønsteranlæg, medens vi ved Foreningens Raad fik en betydelig Besparelse ved vore mange Maltkøller. Ogsaa den Bygning, vi i Øjeblikket befinder os i, er et Eksempel: her opnaaede man en 30 pCt. Besparelse ved Varmeanlæget.

Dansk Brændsels- og Kontrolforening udover en samfundsnyttig Virksomhed og fortjener den storst mulige Støtte — saavel fra det Offentliges som fra Privates Side — for at kunne fortsætte og udvide sin Virksomhed. Hvad en Besparelse paa 10—20 pCt. vil betyde i samfundsmæssig Henseende fremgaar af de Tal, jeg nævnede i mine Indledningsbemærkninger. Imidlertid skorter det paa tilstrækkelig Stotte. Der er alt for mange Virksomheder, der mangler i Foreningens Medlemsliste, og der er tilmed nogen Tilbøjelighed til at melde sig ud, naar den første Inspektions Resultater foreligger. Men mine Eksempler viser, at Fejlen ligger snart et, snart et andet Sted, og selv om det drejede sig om en i alle Henseender monstergyldig Virksomhed, saa bør en saadan Virksomhed alligevel blive i Foreningen — fordi Foreningens Virksomhed kommer alle til Gode, fordi det maa og kan siges, at Foreningen arbejder med paa at forbedre den danske Krones Værdi og den danske Handels- og Betalingsbalance.

Gennem storst mulige Brug af indenlandsk og særlig gennem storst mulig Økonomi med alt foreliggende Brændsel skal vi søge at hjælpe paa vort Samfunds Status.

I denne Forbindelse kommer ogsaa Problemet om Udnyttelse af de hjemlige Kraftkilder, Vand og Vind, i Betragtning. For Vandkraftens Vedkommende anslaar kyndige Folk den Energimængde, der ialt kan faas, som svarende til Indførslen af 100,000 Tons Kul aarlig. Vandkraftsspørgsmaalet bor naturligvis undersoges til Bunds, og dette gores for Tiden af en af Ministeriet for offentlige Arbejder nedsat Kommission. Saa dette Sporgsmaal vil jo nok blive lost — men saa er der Vindkraften. Vind har vi jo i Reglen nok af her til Lands, og det synes, som der nu er en Mulighed for ved Hjælp af Vindmotorer af ny Model at omsætte Vindkraften til elektrisk Kraft — uden Akkumulator — der indfores direkte i bestaaende Højspændingsledninger. Der er dannet et Studieselskab til Vindkraftens Udnyttelse, bestaaende af de mest kyndige Mænd paa dette Omraade. Dette Selskab bør stottes. Det er naturligvis muligt, at Resultatet ikke bliver stort — maaske lig 0 — men der er ogsaa Mulighed for et endda meget rigt Resultat. Her har vi ikke Raad til at lade være at gore noget. Nu har vi de gode Mænd — nu maa det gøres. Ogsaa dette Sporgsmaal hviler paa Indenrigsministeriets tekniske Udvalg.

De sidste Aars Begivenheder har tilstrækkelig vist Brændselsspørgsmaalets uhyre Betydning for vort Lands Økonomi. Heldigvis har Forholdene nu udviklet sig saaledes, at den store Brændselsudgift, der truede med at blive en alvorlig Fare for vort Lands Økonomi, synes at ville gaa meget betydeligt ned. Alligevel er det stadig en Udgiftspost, vi maa have den største Opmærksomhed henvendt paa. Vi maa huske, at nogle faa Procent Besparelse betyder Millioner af Kroner. De Retningslinier, vi bør slaa ind paa, skal ikke føre til Opretholdelsen af en kunstig forceret indenlandsk Produktion, men vi maa søge at skabe de bedst mulige Betingelser for en virkelig rationel Udnyttelse af de naturlige Betingelser, vort Land har for at fremstille Brændsel. Gennem en Organisering af Handelen maa vi genskabe Tilliden hos Forbrugerne og ved en passende Nedsættelse af Fragten lette Transporten og gøre Oplandet større. Ved et energisk Oplysningsarbejde maa Forbrugerne gores bekendt med, i hvilke Tilfælde og hvorledes man med Fordel kan anvende det danske Brændsel, og sidst, men ikke mindst, skal vi for *alle* Forbrugeres Vedkommende søge muliggjort en virkelig planmæssig Brændselsøkonomi.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Franske kemiske Industrier.

For de første 8 Maaneder af Aarene 1919 og 1920 stiller Frankrigs Import og Eksport sig saaledes (udtrykt i Millioner Frcs.)

Indførsel:	1919	1920
Kemiske Fabrikater......	654	570
Ler- og Glasvarer........	74	229
Kautschukvarer..........	238	185
Udførsel:		
Kemiske Fabrikater......	227	773
Ler- og Glasvarer........	66	120
Kautschukvarer..	144	284

Som man vil se, er Frankrigs Eksport paa disse Omraader tiltaget stærkt, medens Importen samtidig hovedsagelig er gaaet ned.

Schweiz viser Vejen.

Efter indgaaende Overvejelser har det schweiziske Forbundsraad vedtaget en midlertidig Ændring af Toldtarifen, der muliggør specielle Forhøjelser suppleret med en Ret til Begrænsning af Vareimporten. Disse Foranstaltninger, som ikke mindst skyldes Hensynene til den tyske Konkurrence, er kommet i Stand baade af fiskale Hensyn, af Hensyn til hele Industrikrisen og til Arbejdsløsheden.

Notitser.

Meddelelse fra Bibliotekaren. Medlemmer af Industriforeningen, som har Bøger til Laans fra før December 1920, bedes snarest tilbagelevere disse eller, hvis De ønsker at undgaa Hjemkaldelse, telefonere til Byen 4313 for at forny Laanet.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 5 1. MARTS 1921

Produktionens „Safeguarding" i andre Lande.

Overalt undtagen i Danmark træffer man nu Forholdsregler mod den abnorme Konkurrence.

MEDENS den danske Regering foreløbig har ment at kunne sige Nej til Industriens Ønsker om Støtte mod den abnorme Konkurrence udefra, har dennes ruinerende Følger, der ogsaa virker i andre Lande, bevæget Regeringerne rundt om til aktive Skridt. Vi har tidligere omtalt, hvorledes forskellige Lande, f. Eks. Frankrig og Belgien, allerede for længere Tid siden har bragt deres Toldsatser i Overensstemmelse med det ændrede Prisniveau. Til disse mere almindelige Forskydninger i Toldlovenes Virkninger rundt om er jo siden den rent abnorme Konkurrence kommet, der skyldes ekstraordinære Valutaforhold i visse Stater. De ødelæggende Virkninger heraf har nødvendigvis maattet virke stærkt alarmerende; og paa tvers af alle politiske Hensyn og alle Dogmer ser man nu rundt om Regeringerne travlt beskæftigede med at udtænke eller gennemføre værnende Foranstaltninger for den indenlandske Produktion. I Sverige og Holland er Problemerne endnu Genstand for indgaaende Undersøgelser. I Norge har man besluttet sig til et System, der delvis ad administrativ Vej indfører de fornødne Værneforanstaltninger. Særlig interessante er dog Forholdsreglerne i Schweiz og England, hvorom en nylig udgiven Pjece af Direktør *Chr. H. Olesen*, »Industrisituationen«, giver følgende Oplysninger.

I *Schweiz* gik Forslaget om at bemyndige Forbundsraadet til at forhøje den gældende Toldtarif og til at belægge hidtil toldfri Varer med Indførselsafgift meget glat igennem Parlamentet. Den stærkeste Modstand — i al Fald den *i Ord* stærkeste — kom fra den lille kommunistiske Gruppe. Ved den endelige Afstemning faldt der 95 Stemmer *for* og 39 Stemmer *imod* Loven; dette er en aldeles overraskende stærk Strømkæntring, idet man saa nylig som ved Aarsskiftet — altsaa for 5 à 6 Uger siden — ansaa en Toldforhøjelse for at være uigennemførlig, baade i Forbundsraadet og i Forbundsforsamlingen.

Hovedæren for Lovens Gennemførelse maa vistnok tillægges Præsident *Schulthess,* som personlig har virket meget stærkt for at gøre Offentligheden klar over Sagens alvorlige og paatrængende Karakter. I en længere detailleret Udtalelse til Pressen motiverer han Forbundsraadets Politik bl. a. paa følgende Maade:

»I Øjeblikket er 30,000 Arbejdere fuldstændig uden Beskæftigelse, og 80,000 gaar delvis ledige. Vi løber den Risiko, at en hel Række af vore industrielle Virksomheder bliver lammede og maaske ødelagte. Kan vi da lade Tingene gaa deres Gang og praktisere »wait-and-see-Politiken«. Der er visse Folk, som raader til dette og siger, at alt vil rette sig af sig selv, og at Krisen vil føre os til Helbredelse. *Det tror jeg ikke paa.*

Vor Stilling er *meget mere alvorlig end under Krigen.* Den Gang drejede det sig om at skaffe Raamaterialer og at undgaa Udførselsrestriktioner, men der var Efterspørgsel efter baade Industriens og Agerbrugets Produkter. I Øjeblikket drejer det sig om en *Salgskrise,* som jeg frygter for vil blive langvarig.

Efter min Mening kan Schweiz ikke komme denne Krise igennem uden at søge at holde Arbejdet oppe. Det er unyttigt at tale vidt og bredt om Arbejdsløshedens *Farer,* det gælder om at *bringe Ofre for dette Arbejde, som skal frelse os.*«

Med Hensyn til det andet af den schweiziske Regering stillede Forslag: *Importbegrænsningen,* synes det, at Stemningen er stærkt delt i Forbundsforsamlingen. Overgangen til anden Behandling blev vedtaget med ret kneben Majoritet, og det er derfor aabenbart, at store Kredse i Schweiz — ligesom her hos os — klart indser, at en *Forbudspolitik* vil være et risikabelt handelspolitisk Skaktræk i al Fald for smaa Stater.

Fra *De Forenede Stater* fremkommer Meddelelser om, at Kongressens Tolduvalg er i fuld Virksomhed med Udarbejdelsen af en hel ny Tarif. Enkeltheder foreligger ikke endnu, men man er ganske klar over, at den nye Tarif vil betegne en meget kraftig Svingning bort fra den »mildere Kurs«, som prægede Wilsons Præsidentperiode. Som bekendt har de amerikanske Toldbegreber en fra vore stærkt afvigende Natur; amerikansk Toldbeskyttelse gaar ofte nær til og undertiden over den Grænse, *hvor Protektion bliver til Prohibition.*

For saa vidt er den amerikanske Toldpolitik ikke af særlig *principiel* Interesse for os, men den kan muligvis faa en ikke ringe og ikke helt behagelig *praktisk* Interesse, idet Landbrugsbeskyttelsen synes at være stærkt paa Dagsordenen derovre, og der har jo allerede tidligere været Røster fremme, som klagede over den Import af dansk Smør, som vi i det sidste Aarstid har faaet i Gang paa det nordamerikanske Marked.

Hvor stærkt den amerikanske Protektionisme vil evne at spænde Buen, er det ikke let at skønne over paa nærværende Tidspunkt. Det lyder ikke beroligende, naar *Dingley-Tarifen* — den hidtil skarpeste Protektionslov, som er praktiseret nogensteds — bliver genopstillet som Mønster. Men som Symptom paa den aldeles ekstraordinære og uberegnelige Uro, der behersker de internationale Handelsforhold, er ogsaa den amerikanske Toldpolitik af Betydning for os, idet den viser, at Tendensen overalt gaar i Retning af at gardere Hjemmemarkedet.

Mest ejendommeligt udvikler Forholdene sig dog i *England.* Det vil være bekendt, at Regeringen — der støtter sig paa en parlamentarisk Koalition af moderate Liberale og Unionister — allerede i Foraaret 1920 fik en *Anti-Dumping-Bill* forkastet i Underhuset. Ikke desto mindre forbereder *Lloyd George* en ny Lov imod Dumping og imod den Handelskonkurrence, som fremkommer i Kraft af »low exchanges«.

Naar man ved, i hvilken Grad den gamle Modsætning mellem Frihandelens Tilhængere og Protektionisterne sætter Lidenskaberne i Bevægelse netop i England, maa det vække den største Opmærksomhed, at Lloyd George vover et nyt Forsøg. Den engelske Regerings Chef er en saa udpræget Parlamentspolitiker, at han sikkert *ikke uden meget stærke saglige Grunde* vil byde sine Modstandere en saadan politisk Chance.

I Pressen er der da ogsaa ført en Række Forpostfægtninger. Medens den Asquith'ske Presse overdænger Regeringen med Haan og stempler Lloyd George som en Forræder imod Liberalismens Grundprinciper, kritiserer de ultrakonservative Blade Regeringens Politik som en svag og ufyldestgørende Politik. De forlanger nemlig, at Regeringen ikke alene skal værge den engelske Industri, men den skal resolut gennemføre en fuldstændig fiskal Reform og søge det brændende Spørgsmaal, *Finansernes Konsolidering,* løst ved Toldbeskatning.

Det er tvivlsomt, om denne konservative Pression vil kunne paavirke Regeringen, selv om der indenfor Englands Forretningsverden i Øjeblikket blæser en meget haard Vind imod en Forcering af den direkte Indtægtsbeskatning. Den forhadte E. D. P. — *Excess Profits Duty* — har kureret den engelske Købmand for Troen paa den direkte Skats ubetingede Fortrin, men trods dette er Uviljen mod Beskatning gennem Told saa udbredt — ikke mindst i Bankverdenen — at en fiskal Toldreform næppe ligger indenfor Sandsynlighedernes Grænse.

Imidlertid nærmer det Øjeblik sig, da Hovedslaget skal finde Sted, idet Parlamentet den 15. Februar er traadt sammen. Ved den Lejlighed fik man den officielle Bekræftelse paa, at Regeringen er besluttet paa at gribe ind i Arbejdsløshedsspørgsmaalet ved Lovgivningsforanstaltninger. I den ualmindelig kortfattede »Kings Speech«, hvormed Samlingen aabnedes, hedder det saaledes:

»De vil faa forelagt til Behandling et Lovforslag, som vil forøge den Hjælp, som i Henhold til *Unemployment Insurance Act* tildeles de Arbejdsløse. Ligeledes vil der blive forelagt Underhuset Forslag til Forholdsregler gaaende ud paa at værne (»safeguarding«) Landets vigtige Nøgleindustrier og særlig *rettede imod illoyal og abnorm industriel Konkurrence.* Jeg stoler fast paa, at disse Bestræbelser vil blive støttede ved et ærligt og aabent Samarbejde mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, thi det er gennem Kapitalens og Ar-

bejdets Samvirken i gensidig Tillids og Forstaaelses Aand, vi kan finde en hurtig Losning paa dette alvorlige Sporgsmaal.«

Med disse Ord fra Kronens Side er Sagen bleven en Programsag for Lloyd Georges Ministerium. Ordene er forsigtige, i Stedet for det udfordrende »protection« bruges Omskrivningen »safeguarding« — men Hovedsagen er klar nok: at ogsaa i Frihandelslandet England er Sporgsmaalet om at værne Hjemmemarkedet saa brændende, at Statens Overhoved officielt og utvetydigt gor sig til Talsmand for den Grundsætning, *at Landets Erhvervsliv ikke maa udsættes for »unfair and abnormal competition«*.

Vi kan supplere disse Udtalelser i Trontalen med de Meddelelser, der senere ifolge den engelske Dagspresse er kommet frem om Regeringens Planer. Disse viser sig at være særdeles vidtgaaende, idet man overfor al Indforsel fra fremmede Lande med lav Valuta agter at lægge en særlig Værditold, der nojagtig afbalancerer Førskellen i Valutaen. Denne Værditold skal revideres hver tredie Maaned.

Dette er nojagtig, hvad den danske Industri har onsket i Konsekvens af den Genoprettelse af den okonomiske status quo før Krigen, som indeholdes i de fremsatte Ønsker. De engelske Planer gaar dog endnu videre, idet visse Varer, hvis Fabrikation betragtes som vigtig for britisk Økonomi, de saakaldte Nogleindustrier, kun vil blive tilladt mod licence. Endelig er det Meningen, at det skal kunne forbydes at indfore Varer, som i England agtes solgt til en lavere Pris end i Oprindelseslandet.

Med disse Bestemmelser har den engelske Regering klart tilkendegivet, at den ikke til Fordel for gamle Teorier og Dogmer onsker at ofre Landets Produktion i Kampen mod en Konkurrence, hvis Abnormitet paa Forhaand forhindrer Muligheden af den nationale Produktions Hævdelse. Byrderne ved den direkte Understottelse af de Arbejdslose har været for store i England, og Troen paa, at det engelske Samfund i sin Helhed til Stadighed vil kunne drage Fordel af den billige udenlandske Import, for ringe.

Maatte tilsvarende opportune Betragtninger faa Overtaget ogsaa herhjemme, inden deres Rigtighed er blevet godtgjort ved alt for slaaende Argumenter — med andre Ord inden det er for sent. Thi overfor disse Problemer maa det ikke glemmes, at vi ogsaa her er langt mindre modstandsdygtige end de storre Lande, og den Skade, der derfor kan anrettes hos os, af langt mere dybgaaende og blivende Betydning.

Hvorom alting er, vidner imidlertid Meddelelserne udefra om, at de Ønsker, den danske Industri har fremsat, har været baade velbegrundede og moderate og absolut ikke af en Karakter, der berettiger til paa Basis heraf at stemple den danske industrielle Produktion som en »unaturlig« Erhvervsgren, der nu »kunstigt« kræver at opretholdes. De økonomiske Veje, Lande som Schweiz og England betræder, behøver vi saa sandt ikke at skamme os for at slaa ind paa som Middel til Forhindring af det totale Sammenbrud, der nu truer store Dele af vor Økonomi, med tilhorende skæbnesvangre Arbejdsloshed.

International Socialpolitik.

Foredrag holdt paa Industrimodet den 27. Januar 1921 af Bogtrykker *H. Langkjær.*

1.

Det internationale socialpolitiske Samarbejde i dets nuværende Form er en typisk Frugt af Verdenskrigen. Det adskiller sig paa afgorende Vis fra den foregaaende Fredsperiodes internationale Socialpolitik, der ganske vist skred frem under et stadigt Tryk fra Arbejderbevægelsens Side, men desuagtet hovedsagelig skyldte nationalt Initiativ sine Resultater. Naar Arbejderne vil tilegne sig den egentlige Ære for disse Resultater, som overhovedet for Udviklingen af det internationale politiske Samarbejde, saa bør det i den historiske Sandheds Interesse fastslaas, at Arbejdernes Indsats i det væsentlige log klassepolitisk Sigte. Vel glimrede ogaa andre Formaal paa Programmet; jeg behover kun at nævne Afrustningen. Men Krigen satte en tyk Streg over dette som over saa mange andre Punkter i Arbejdernes internationale Program. De stod og faldt med det mægtige tyske Socialdemokrati. Og det vil sige, at de faldt meget dybt. Hvergang de tyske Socialdemokrater stemte for en Krigsbevilling — og det gjorde de til — ringede Ligklokkerne over Fortiden. Krigen blev fort af og for Nationalismen, uden at Socialdemokratiet ydede nævneværdig Modstand.

Det er da umuligt at sige, hvor langt den socialpolitiske Internationalisme vilde have været fremme i dette Øjeblik, hvis vi ikke havde faaet Verdenskrigen. Men jeg er tilbojelig til at mene, at den ingenlunde vilde være sakket agter ud. Og navnlig tror jeg, at den vilde have nydt Fremme uden at gribe altfor

forstyrrende ind i de enkelte Landes Ordning af deres særlige Forhold og Varetagelsen af deres særlige Interesser. Det, der skete ved Krigens Afslutning, var derimod det, at man for straks at faa et fast System bar sig ad med Landene paa samme Maade, som naar man stikker Rekrutter i Trøjen. Uniformeringen skulde, bortset fra visse, særlig asiatiske Undtagelser, gennemføres med eet Slag.

Og Grunden ligger jo lige for. Verdenskrigens sociale Heksegryde var begyndt at koge over. Skrigene fra det skoldede Rusland opskræmmede, hele det slagne Mellemevropa sydede og boblede, og Krisen smittede vidt og bredt. Derfor fik man fra alle Sider travlt med at finde Midler, hvorved man kunde dæmpe eller slukke det rødglødende Fyr.

Selve Krigsforholdene havde mægtigt udvidet Staternes Virkeomraade og Myndighed overfor Borgerne og deres Anliggender. De fordum frie Kræfter blev kort i de strammeste Tøjler, da man paastod, at hele Samfundet ellers vilde blive kørt i Grøften. Det var Reguleringernes, Restriktionernes, Rationernes, Statsformynderiets gyldne Dage. Men hvor vidt man end drev dette System, Arbejderbevægelsen blev stadig mere paagaaende, og den saakaldte sociale Uretfærdighed udbasuneredes i Tide og i Utide som det store Verdensonde, ved hvilket vi alle vilde gaa til Grunde, dersom der ikke blev gjort noget alvorligt for Arbejderklassen, for den Samfundsklasse, som man — i nogle Lande med liden Føje — forestillede sig som Afdelinger af et Verdensproletariat, der ikke blot truede med at sønderbryde sine Lænker, men ogsaa vilde slaa hele Kulturen til Døde med Stumperne af dem.

Saa var det, at velmenende Mænd, og deriblandt Sejrherrernes førende Politikere, gjorde de internationale socialpolitiske Ideer til deres, og de gjorde det paa den Maade, at de sagde: Arbejderklassens Krav maa i vid Udstrækning imødekommes, og det maa ske ved Hjælp af en Institution, der har hele den civiliserede Verden bag sig, og som derfor kan regulere Arbejdsforholdene paa en og samme Maade overalt.

Præsident Wilson var den første, der gav Udtryk for de nye Ideer, og i Tiden nærmest efter Verdenskrigens Afslutning blev der ligefrem Konkurrence mellem de ledende Statsmænd om at vise den største Beredvillighed til at tjene Arbejderklassen. Lad mig til Belysning heraf citere nogle Udtalelser.

Fra Fredskonferencen i Paris sendte Wilson i Efteraaret 1918 et Budskab til Kongressen i Washington. I dette Budskab hed det blandt andet:

»Det Spørgsmaal, der staar i Spidsen for alle Spørgsmaal i hvert Land under den nuværende store Opvaagnen, er Arbejderspørgsmaalet. Vi kan ikke vedblive at gaa frem i den nuværende Retning. Vi kan ikke leve et rigtigt Liv som Nation eller opnaa sandt Held som industrielt Samfund, hvis Kapital og Arbejde skal vedblive at være Modstandere i Stedet for at være Kompagnoner. Det er ikke en Vej til sandt Velfærd. Vi maa finde en anden Vej. Den maa føre ikke blot til Forlig, men ogsaa til et ægte Samarbejde og Kompagniskab, der hviler paa virkeligt Fællesskab i Interesser og Deltagelse i Kontrol. Vore Forretningsmænds Begavelse og vore Arbejderes sunde, praktiske Sans kan sikkert skabe et saadant Kompagniskab, naar de engang nøjagtig bliver klar over, hvad det er, de søger, og naar de ærligt og oprigtigt antager et fælles Maal med Hensyn til det.«

I disse Programord gik Præsident Wilson meget vidt og skabte blandt andet Grundlaget for den meget omstridte Bevægelse, der kaldes Arbejdernes Andel i Ledelsen og Kontrol med Virksomhederne.

I lignende Retning udtalte sig senere den engelske Arbejdsminister *Barnes*. Men mest betegnende er dog det Svar, som *Clemenceau* i Maj 1919 gav paa en Note, som den tyske Udenrigsminister, Grev *Brockdorff-Rantzau,* havde tilstillet Fredskonferencen. I den tyske Note hævdedes det, at alene *Arbejderne* skulde bestemme om Arbejderlovgivningen. Til saa megen Radikalisme vilde Clemenceau ikke være med. »De allierede og associerede Demokratier«, skrev han, »anser det for deres Pligt at *samarbejde med Arbejderne* ved Udformningen af denne Lovgivning, men de mener, at *hele Samfundet* skal vedtage Lovene«.

Men saa tilføjede han: »I Modsætning til Forholdet i den tyske Note maa der ikke bestaa nogen Modstrid mellem Regeringernes og Arbejdernes Synspunkter og Interesser. Denne foregivne Modstrid vil sandsynligvis kun kunne findes hos de Regeringer, der ikke har andet demokratisk end Navnet.«

Og med Henblik paa den Konference i Washington, som allerede dengang var berammet, skrev Clemenceau videre: »De allierede og associerede Regeringers Forslag gaar videre end det tyske Forslag. Arbejderne er ikke alene ikke udelukkede fra Arbejdskonferencen, men Arbejdsgiverne faar kun en Fjerdedel af den samlede Repræsentation paa den internationale Konference. Regeringernes Delegerede repræsenterer Arbejderne og ikke Grupper eller Foreninger.«

Altsaa, Regeringerne stiller sig ganske til Arbejdernes Disposition, Arbejdsgiverne reduceres til et lille Mindretal, og hele den internationale Arbejdsordning, hele dette sociale Verdens-Samarbejde skal alene tjene Lønarbejdernes Interesser.

Dette Udgangspunkt er indlysende ensidigt. Hvorfor skal den internationale Arbejdsordning kun se paa Arbejdernes Fordel og kun beskæftige sig med de private Erhvervs Lønarbejdere? Staterne, der stiller sig til Arbejdsordningens Disposition, beskæftiger jo selv en uhyre Mængde Arbejdere og Funktionærer, som ogsaa deltager i Arbejderbevægelsen og derved meget ofte ser bort fra, at de er i Samfundets Tjeneste og ansat paa Vilkaar, der slet ikke tillader dem at anvende de private Arbejderes Kampmidler. Netop i disse Samfundsklasser gærer det ustandseligt, Strejker og Strejketrusler hører til Dagens Orden, vigtige Samfundsfunktioner bringes atter og atter i Fare. Men med Hensyn til disse Funktionærer og Arbejdere maa hver Stat skøtte sig selv, der er ikke Tale om en mellemfolkelig Ordning; Spørgsmaalet ligger udenfor Arbejdskonferencen, og denne fortsætter i Krigsaarenes Spor med at *regulere* Forholdene i de private Erhverv, der bestandig maa holde for, bestandig skal tilfredsstille Statskontrolens Initiativ. Og bestandig drejer det sig kun om Arbejdernes Rettigheder, nej, om at give Arbejderen *flere* Rettigheder. Med Hen-

syn til Pligter holder man sig alene til Arbejdsgiverne. Dette er den store Svaghed ved den internationale Arbejdsordning, og deri maa man søge Grunden til, at Systemet virker uligeligt og i sine økonomiske Konsekvenser ogsaa kan blive til Skade for Arbejderne selv.

Det er maaske forklarligt nok, at Wilson udtalte sig, som han gjorde. Vi ved alle, at Forholdet mellem Kapital og Arbejder i Amerika ikke er et saadant, at Arbejderen trækker det længste Straa. Den amerikanske Arbejder er ikke, som f. Eks. den danske, beskyttet og privilegeret af Lovgivningen og endnu mere af sine egne store Organisationer. Men lad Wilsons Tale have været paa sin Plads i hans eget Land, den havde ikke Adresse til et Land som f. Eks. Danmark, hvis sociale Forhold ligger helt anderledes. Og saa kommer dertil, at Amerika slet ikke deltager i det internationale socialpolitiske Arbejde. Amerika fulgte ikke Wilson. Det staar udenfor — som en uafhængig, almægtig Kreditor for et gældbundet Evropa, hvor Nationaliteterne er ved at ruinere hinanden fuldstændigt under deres Konkurrence om de Smuler, der er tilbage.

Tiderne skifter imidlertid hurtigt. Meget har forandret sig til det værre i de sidste 2 Aar. For 2 Aar siden havde man kun Øje for, at Lønarbejdernes Stilling maatte forbedres, hvis der skulde være Haab om Samfundsfred og Arbejdsfred. Man saa Problemet udelukkende fra den sociale Side. Nu derimod trænger det økonomiske Problem sig voldsomt paa og fremkalder Rystelser, som føles haardt i alle Samfundsklasser. Nu gælder det mindre om at fordele Livsgoderne efter en internationalt kontrolleret Standard end om at anspænde alle Kræfter for at skaffe Udkommet. Det internationale Problem overdøves af det nationale. Derfor har den internationale Lovgivning heller ikke gjort de Fremskridt, man havde ventet, og store Vanskeligheder vil fremdeles møde den.

Men idet vi aabent udtaler os om Manglerne ved den nugældende internationale Arbejdsordning og protesterer mod at blive gjort til Ofre for rigoristiske og forhastede Beslutninger, glemmer vi paa den anden Side ikke, at Ordningen er Udtryk for en stor Idé, og at den er et Led i Folkeforbunds-Pagten.

Det vil efter vor Overbevisning være en Lykke for Verden, om denne Pagt kan opretholdes og virke i Overensstemmelse med de Idealer, der besjælede dens Grundlæggere. Men om denne Lykke vil times Verden, ved vi ikke. Som Udenrigsminister *Scavenius* nylig udtalte: Vi maa værne os imod at lade vore Forhaabninger gælde for Virkeligheden. Virkeligheden og Sandheden er, at Folkenes Forbund endnu er en meget spæd Plante, der trænger til megen Røgt og Pleje for ikke at visne, før den har sat Blomst.

Ganske det samme gælder om den internationale Arbejdsordning. Skal den blive til Velsignelse for Samfundene, maa den plejes med Kærlighed, men røgtes med Forstand. Skal dens Vækst blive naturlig, maa den ikke opelskes ved Drivhusvarme. Kun i Virkelighedens barskere, men ogsaa sundere Luft, der ikke er dampfyldt af allehaande Illusioner, er der Haab om, at den kan trives.

II.

Kapitel XIII i Fredstraktaten af 28. Juni 1919 indeholder Bestemmelserne om Oprettelsen af en hele Verden omfattende Arbejdsorganisation. Denne Organisation bestaar af en Generalkonference af Medlemmernes Repræsentanter og et internationalt Arbejdsbureau. Konferencen skal samles saa ofte, det er fornødent, og mindst en Gang om Aaret. Hver af de under Folkenes Forbund hørende Stater sender 4 Repræsentanter til Konferencen. Af disse Repræsentanter skal de to være Regeringsrepræsentanter, een Arbejdsgiverrepræsentant og een Arbejderrepræsentant. De Delegerede kan være ledsagede af tekniske Raadgivere, højst to for hver af de paa Konferencens Dagsorden opførte Sager.

Konferencens Resultater opnaas gennem Stemmeflerhed. Hver af Repræsentanterne paa Konferencen har 1 Stemme uden Hensyn til, hvor stor eller lille den Nation er, som han repræsenterer. Til at beslutte Vedtagelsen af Konventioner kræves dog en Majoritet af $^2/_3$ af de mødende Delegeredes Stemmer.

Det internationale Arbejdsbureau staar under Kontrol af en Styrelse paa 24 Personer, hvoraf de 12 skal være Regeringsrepræsentanter, de 6 Repræsentanter for Arbejdsgiverne og 6 Arbejderrepræsentanter. 8 af de 12 Repræsentanter skal vælges af de Lande, som har størst Betydning i industriel Henseende, medens de andre 4 vælges af de Lande, som udpeges dertil af Konferencens Regeringsrepræsentanter, som ikke repræsenterer de 8 nævnte Lande.

Den Omstændighed, at De Forenede Stater ikke har tiltraadt Folkenes Forbund eller Arbejdsorganisationen, har medført, at Danmark har faaet en Repræsentant i Styrelsen, nemlig Hr. Departementschef Vedel. Som Formand for Styrelsen er valgt M. Fontaine, som er fransk Regeringsrepræsentant. Administrationen af Arbejdsbureauet ledes af en af Styrelsen valgt Direktør, som staar i Spidsen for en stor Stab af Medarbejdere. Til Direktør er valgt den fra Krigen bekendte franske Ammunitionsminister M. Albert Thomas.

Jeg vil senere faa Lejlighed til at komme nærmere ind paa de paa Konferencen i Washington i Oktober—November 1919 vedtagne Konventioner, men skal blot her give nogle almindelige Oplysninger om Betydningen af Vedtagelsen af saadanne Konventioner.

Naar en Konvention er vedtaget paa Konferencen, skal samtlige Regeringer inden et Aar, i visse Tilfælde inden 18 Maaneder, forelægge et Lovforslag, sigtende til Gennemførelse af Konventionens Bestemmelser i det paagældende Land. Hvis Regeringen ikke foretager dette Skridt, har ethvert andet Medlem af Folkenes Forbund, eller rettere af den internationale Arbejdsorganisation, Ret til at indbringe Sagen for den internationale permanente Domstol. I Kapitel XIII staar der ikke noget om, hvilken Straf den nævnte Domstol i Undladelsestilfælde kan idømme; men der staar i Artikel 419, at hvis et Medlem ikke retter sig efter den internationale Domstols Afgørelse, »har ethvert andet Medlem Ret til mod vedkommende Medlem at anvende de Forholdsregler af økonomisk Karakter, som Udvalgets Betænkning eller Domstolens Afgørelse har erklæret for anvendelige i dette Til-

fælde«. Det maa derfor utvivlsomt erkendes, at den internationale Arbejdsorganisation ikke savner Midler, som vil være egnede til at fremtvinge de som Følge af vedtagne Konventioner nødvendige Lovforslags Forelæggelse.

Jeg skal i denne Forbindelse nævne, at det ogsaa kan have ubehagelige Følger, hvis en vedtagen Lov, sigtende til at føre Konventionens Bestemmelser ud i Livet, ikke gøres effektiv. Ethvert Medlem af Arbejdsorganisationen kan indgive Klage herover, og Klagen vil da blive gjort til Genstand for Undersøgelse i et særligt Udvalg. Dette Udvalgs Afgørelse kan indbringes for den internationale permanente Domstol, som træffer den endelige Afgørelse.

Men et Medlems Forpligtelser overfor de vedtagne Konventioner strækker sig dog ikke længere end til Forelæggelse af saadanne. Hvis Forelæggelsen for de lovgivende Myndigheder ikke medfører Tilslutning, er Medlemmet ikke yderligere forpligtet.

Nu er Sagen jo ogsaa den, at der utvivlsomt vil kunne komme til at foreligge Tilfælde, hvor en Regering ved en Vedtagelse af Konferencen bliver tvunget til at forelægge en Konvention, imod hvis Vedtagelse den selv har stemt; ja, det er jo endda muligt, at ikke alene Landets Regeringsrepræsentanter, men at samtlige det paagældende Lands Repræsentanter har stemt imod den paagældende Konvention. Hvis disse Repræsentanter da i nogen Maade har givet Udtryk for deres Folks Stilling til den paagældende Sag, vil man jo paa Forhaand kunne være nogenlunde sikker paa, at Konventionen i al Fald ikke foreløbig vil blive Lov i det paagældende Land.

Den internationale Arbejdsorganisation omfatter nu ca. 50 af Verdens Lande. Tyskland, som ikke endnu har faaet Adgang til Folkenes Forbund, har dog faaet Tilladelse til at tilslutte Arbejdsorganisationen. Af ikke deltagende Lande nævner jeg Amerika, Rusland, de nye Østersøstater og nogle asiatiske Lande. Det internationale Arbejdsbureau, den store og omfattende Organisations Kontor har ikke alene den Opgave at tilrettelægge og ordne selve Arbejdet ved de aarlige Konferencer, men ogsaa vaage over, at de paa Konferencerne opnaaede Resultater bliver effektive. Direktøren raader i Øjeblikket over en Stab af Embedsmænd, hvis Tal betydeligt overstiger 100. Bureauet begyndte sin Virksomhed i et midlertidigt Lokale i London, men er i Løbet af afvigte Sommer flyttet til Genève, hvor det nu har sine Kontorer i en stor smukt beliggende Ejendom et Stykke udenfor Byen. Arbejdet indenfor Bureauet er, bortset fra de sædvanlige Sekretariats- og Administrations-Forretninger, delt i 3 Afdelinger: den diplomatiske Afdeling, den videnskabelige Afdeling og den tekniske Afdeling. Den diplomatiske Afdeling forbereder Konferencens Møder og har desuden Arbejdet med at overvaage, at Konventionerne bliver lovfæstede og gennemførte. Den videnskabelige Afdeling indsamler og udsender Oplysninger om alle Emner vedrørende den internationale Ordning af industrielle Arbejdsforhold. Bureauets Flid har jeg haft rigelig Lejlighed til at konstatere, idet Arbejdsgiverforeningens Hovedkontor modtager saa mange Tryksager fra Bureauet, at det næsten er uoverkommeligt at tilegne sig Indholdet. Der kommer saaledes dagligt et Blad, som indeholder Udklip om Arbejdsforhold fra alle Verdensblade. Dernæst modtager vi ugentlig en Bulletin vedrørende Bureauets almindelige Arbejde. Fra 1. Januar udkommer endvidere en maanedlig Revue, indeholdende større Afhandlinger om forskellige Emner vedrørende Arbejdsforholdene. Hertil kommer en Række Smaaskrifter, udsendte af den tekniske Afdeling: »Studier og Rapporter«, indeholdende dels Undersøgelser om forskellige videnskabelige Spørgsmaal, dels Referater af Konferencer og andre Møder vedrørende Arbejdsforhold.

Den tekniske Afdeling har iøvrigt til Pligt at holde Bureauet underrettet om Udviklingen paa de vigtigste sociale Omraader og har en Række særlige Afdelinger vedrørende Udvandring, Arbejdsløshed, Landbrugsspørgsmaal, Søfartsspørgsmaal, russiske og Bolshevikspørgsmaal, social Forsikring, Kooperation og industriel Hygiejne. Endelig er der oprettet en særlig teknisk Afdeling, som skal foretage en Undersøgelse angaaende Produktionen.

Foruden de nævnte Kontorer, som alle har deres Hjemsted i Bureauets Hovedkontor i Genève, har man Korrespondenter i Paris, London, Rom og Washington, hvis Virksomhed gaar ud paa at holde Bureauet nøje underrettet om alle Foreteelser indenfor Arbejdsforholdene og om alt, hvad der vedrører Gennemførelsen af Konferencens Beslutninger.

M. Thomas er, som det antagelig vil være almindelig bekendt, en meget energisk Mand, og det Arbejde, han allerede har præsteret for at starte Arbejdsbureauet og for at faa en betydelig Institution ud deraf, aftvinger Respekt. Man har utvivlsomt i M. Thomas fundet en Leder, som nok skal sørge for, at den internationale Arbejdsorganisation ikke glemmes. Vi vil derfor gøre klogt i at regne med denne Institution og vil bedre være i Stand til at staa imod, naar der fra den nye Organisations Side rejses Krav, som vi anser for uantagelige, naar vi i Forvejen har ladet os forberede. (Sluttes).

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Handelsbalancen i 1920.

Beklageligvis fortsætter Handelsstatistikens Tal for December ikke i det gode Spor, som man var kommet ind i, idet Indførslen andrager 294 Mill. Kr. mod en Udførsel af kun 149 Mill. Kr., hvoraf $11^1/_2$ Mill. Kr. repræsenterer Genudførsel. For hele Aaret 1920 andrager Importen 3,1 Milliard Kr. mod en Eksport af 1,8 Milliard Kr., hvoraf 240 Mill. Kr., Genudførsel.

Ogsaa i disse Tal skulde man da synes at have den mest levende Opfordring til snarest at træffe de hensigtsmæssige Foranstaltninger, der kunde bremse lidt paa Importen.

Industrieksporten i 1920.

Ifølge en Opgørelse i »Dagbl. for Industri og Haandværk« andrager Værdien af eksporterede danske Industrivarer i 1920 ca. 250 Mill. Kr. At den officielle Statistik ikke anfører saa store Tal for vor Industrieksport, ligger deri, at denne henfører visse Varer,

som man sikkert har Lov at betegne som udpræget industrielle, til vor Landbrugseksport. De største Eksportværdier har følgende Grupper: Konserves m. m. 28 Mill. Kr., Sukker 27 Mill. Kr., Manufakturvarer, Beklædningsgenstande (heri Skotøj o. l.) 27 Mill. Kr., Olier (vegetabilske o. l.) 69 Mill. Kr., Maskiner, Værktøjer o. l. 55 Mill. Kr., Cement m. m. 16 Mill. Kr., Skibe 25 Mill. Kr.

Hertil kommer imidlertid, at den store Gruppe »Andre Varer« paa 159 Mill. Kr. indeholder Industrivarer til Beløb af ca. 125 Mill. Kr. Tager man Hensyn hertil, vil man se, at dansk Industri og Haandværk i 1920 har haft en Eksport paa ikke mindre end ca. 375 Mill. Kr.

Købestævnet i Fredericia.

Fra Formanden for Dansk Købestævne, Departementschef *Busck-Nielsen*, har Industriraadet modtaget en kraftig Appel om at medvirke til en livligere Deltagelse i Købestævnet fra Industriens Side. Som bekendt er baade Stævnet selv saavel som dets Bestyrelse reorganiseret i Henhold til de Ønsker, der har været fremme ikke mindst fra Industriside, og det maa da være naturligt, at Industrien møder bedre op end hidtil, hvor Stævnet unægtelig har frembudt visse Mangler.

Købestævnets Formaal er jo ikke blot at fremme Afsætningen af danske Produkter til danske Handlende, iøvrigt ogsaa til Udlandet, men ogsaa at fremme *Befolkningens Kendskab til og Interesse for dansk Industris og Haandværks Frembringelser.* Som Forholdene ligger, er denne sidste Del af Stævnets Mission maaske ikke den mindst vigtige, og selv i Tilfælde, hvor en Industri ikke maa antages at have nogen direkte Interesse i at deltage i Købestævnet, bør dettes indirekte Virkninger ikke glemmes, men forpligte vor Industri til at yde sin Indsats til Fordel for den rette Vurdering af vort Lands Produktionsbetingelser.

Fransk Lovforslag om Udbyttedeling.

Fra et særlig nedsat Udvalg er forelagt for det franske Kammer et Udkast til Lov om Udbyttedeling og i det væsentlige gaaende ud paa følgende:

Hver Person eller Selskab, som driver Erhvervs- eller Handelsvirksomheder, er forpligtet til ved Aarets Udgang at henlægge 15 pCt. af Nettoindtægten som Arbejdernes Andel heri. En højere Procent er tilladt. I saadanne Tilfælde skal der tages særligt Hensyn til Familiefædre med stor Familie; men der maa iøvrigt være Frihed til at yde forskelligt til de forskellige, dog saaledes at enhver, der har været i Arbejdet i mindst 6 Maaneder, har Ret til Del i Udbyttet. — Af de 15 pCt. udbetales de 10 pCt. til Arbejdere og Funktionærer i vedkommende Virksomhed, medens de 5 pCt. henlægges til en Distriktskasse for vedkommende Fag eller Erhvervsgren, ud fra hvilken Kasse de indkomne Beløb ved Aarets Udgang fordeles ligeligt til samtlige Arbejdere eller Funktionærer i Faget eller Erhvervet indenfor Distriktet.

Forslaget, som det saaledes er udformet, har mødt Kritik fra begge Sider, baade fra Arbejderne og Arbejdsgiverne. Der bliver ikke mindst gjort gældende, at naar Udbyttedelingens Princip saaledes knæsættes ved Lov fra Regeringens Side, taber det alt det egentlig værdifulde: baade vil det hurtigt bevirke, at Andelen i Udbyttet glider ind i vedkommende Virksomheds Løn som en selvfølgelig Ting, og det vil ogsaa have til Følge, at den i Udbyttedelingen værende Mulighed for at skabe Interessefællesskab mellem Arbejdsgiver og Arbejder, øge Arbejdsviljen og styrke den personlige Aand vil svækkes, ja rent ophæves, naar Staten fast og procentvis lovfæster Delingsprincipet, endelig rettes ogsaa den Kritik mod Forslaget, at det i Virkeligheden er et statsligt Overgreb i den enkelte Statsborgers Dispositionsfrihed, en delvis Konfiskation. Lovgivningsvejen turde da heller ikke for Reformer i denne Retning være den rette.

* * *

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Importforbud i Finland.

Som bekendt har der i Finland været Importforbud paa saa godt som alle Industrivarer, og det har været vanskeligt at opnaa Dispensation.

De fleste Importforbud er imidlertid nu blevet hævede.

Industriraadets Eksportbureau har modtaget en officiel Fortegnelse dateret den 9. Februar 1921 over de Varer, hvis Import dog indtil videre er forbudt til Finland, samt en Afskrift af Statsraadets Bestemmelse angaaende Eksport-Import udstedt den 9. Februar 1921.

Fortegnelsen over de importforbudte Varer omfatter navnlig saadanne Varer, som Finland selv kan producere i tilstrækkelig Mængde samt Luksusvarer.

Af importforbudte Varer, som har Interesse for Danmark, bør særlig nævnes:

Kød og Produkter af Kød, Pølser, Kødekstrakt, Korn malet og umalet, Frugter, Ost, Kiks, Bisquits o. lign., Cacao, Chocolade, Sukker, Konfekt, Konserves, Kondenseret Mælk, Tobak, Cigarer og Cigaretter, Silke, raa og forarbejdet, forskellige Tekstil- og Manufakturvarer, Tæpper, Hatte, Herre- og Damekonfektion, Spadserestokke, Rammelister, Møbler, Papirvarer og Tapeter, Luksusfodtøj, Sadelmagerarbejde, Pelsværk, Guld- og Sølvarbejder, Kunststøbearbejde af Jern og andre Metaller, Vaaben, Knive og Gafler, forsaavidt de kan henføres under Luksus, visse Jern- og Staalvarer, Automobiler og Vogne undtagen Lastautomo-

biler, Musikinstrumenter, Ler-, Fajance- og Porcelænsvarer samt Glasvarer, der kan henføres til Luksus, Æter, Æteriske Olier, Parfumer, Kosmetiske Midler m. m., Frugtætere samt Essenser, Bitter Mandelolie, Mentol, Heliotropin og andre i Parfumeindustrien anvendte vellugtende Stoffer; Toiletvand og -Midler, Galanterivarer.

En nøjagtig Fortegnelse over de importforbudte Varer ligger til Eftersyn paa Industriraadets Eksportbureaus Kontor, Vestre Boulevard 18, Værelse 6, hver Dag fra 9—12 og 1—4.

Et dansk-czekoslovakisk Handelskammer.

Den 10 Januar d. A., stiftedes paa Initativ af den czekoslovakiske Gesandt, M. P. Bozinow, et dansk-czekoslovakisk Handelskammer, hvis Stiftere er: Direktørerne O. E. Andersen, Max Ballin, Svend Bramsen og Benny Dessau, Grosserer Hjalmar Hartmann, Overretssagfører Harald Koeh, Direktør Anders Nielsen, Direktør Chr. H. Olesen, Grosserer Poul Plum, Bankdirektør H. Rye, Grosserer H. Sehaeke, Forpagter Chr. Sonne, Grosserer B. Stilling-Andersen, Grosserer V. Walther. Til Formand valgtes Grosserer Hjalmar Hartmann.

Kammerets Sæde er Kjøbenhavn, hvor dets daglige Virksomhed foreløbig er henlagt til Longangsstræde 20, og er det Formaalet gennem Kammeret at søge udbredt størst muligt Kendskab til Handels- og Industriforhold i begge Lande til gensidig Gavn for dansk-czekoslovakisk Virke.

Belgiske Im- og Eksportforbud.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget et Eksemplar af en Fortegnelse over de gældende *belgiske* Ind- og Udførselsbestemmelser. Nævnte Fortegnelse henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat *Journal Nr. 55.*

Importen til Tyskland.

I Industriraadets Sekretariat henligger under *Journal Nr. 56* til Gennemsyn en Fortegnelse over de Varer, hvis Indførsel til Tyskland er tilladt uden særlig Bevilling.

Indførselstolden i Polen.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Eftersyn under *Journal Nr. 57* en Afskrift af polsk Forordning, hvorefter det ekstraordinære Valutatillæg til Indførselstolden nedsættes eller bortfalder for en Række Varer.

Handelstraktaten med Spanien.

I Anledning af at Handelstraktaten mellem Danmark og Spanien er opsagt til Ophør den 20. Marts d. A. at regne, skal Industriraadet herved anmode alle de af Industriraadsorganisationens Medlemmer, som maatte være interesserede i Handelen paa nævnte Land, om at indsende Meddelelse derom til Industriraadet.

□□□□□□

Ledigt Legat i Industriforeningen.

Den 28 April d. A. uddeles af Enkefru I. E. E. Olsens Legat for Haandværkslærlinge, der tilhører Haandværkerforeningen og Industriforeningen i Kjøbenhavn, 2 Portioner paa hver 100 Kr. aarlig i 2 Aar til Haandværkslærlinge særlig af Maskin- og Byggefagene.

Legatet er bestemt for Uddannelse af Lærlinge i de to sidste Læreaar.

Blanketter til Ansøgninger kan afhentes paa Industriforeningens Kontor (9—4) indtil den 15 Marts d. A.

□□□□□□

Industriforeningens Generalforsamling.

Mandag den 21. Marts 1921 Kl. $3^1/_2$ Em. holder Industriforeningen i Kjøbenhavn sin ordinære Generalforsamling i Industriforeningens Foredragssal (Indgang Vestre Boulevard 18) med følgende Dagsorden:

1. Beretning om Foreningens — herunder Industriraadets — Virksomhed og Tilstand siden sidste ordentlige Generalforsamling.
2. Fremlæggelse til Efterretning af det reviderede og deciderede Regnskab for det forløbne Regnskabsaar.
3. Valg af Repræsentanter for de egentlige Medlemmer.
4. Valg af Repræsentanter blandt de i Henhold til § 4 valgte Delegerede.

Det i Lovenes § 20 d omhandlede Valg af Repræsentanter blandt de i Henhold til Lovenes § 4 valgte Delegerede vil finde Sted samme Steds $^1/_2$ Time for Generalforsamlingens Begyndelse. Som Legitimation ved Generalforsamlingen forevises Medlemskort.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN

· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 6 15. MARTS 1921

Hvide Kul i Danmark.

Harte Vandkraftværk.

DET er kun faa Uger siden, Vandkraftanlæget ved Tange indviedes. Dets 3 Turbiner à ca. 1800 HK — ialt ca. 5400 effektive HK — begyndte at snurre og Elektricitet at strømme fra Dynamoerne til Transformatorerne og derfra ud til andre fjerne Omformere og til Forbrugsstederne. Og Danmarks hidtil — og sikkert for lange Tider — største Vandkraftcentral var aabnet. Men er Gudenaacentralen, som dens officielle Navn er, end den største her i Landet — den første er den ikke. Selv naar bortses fra Vandmøller og Smaaværker, er der en lang Række Forgængere — ligesom det var at haabe, at den vil faa en Del Efterfølgere, selv om det ikke kan blive mange. Med »hvide Kul« er vi kun slet forsynede hertillands, navnlig da i Sammenligning med vore Nabolande Sverige og Norge.

Undersøgelser og Maalinger, der er foretaget af forskellige Sagkyndige, synes at fastslaa, at meget over 100 Mill. Kilowattimer vil Landets samlede »Vandfald« overhovedet ikke kunne præstere — og med Fordel næppe meget over 80 Millioner. — Der er ialt ca. 80 Fald — større og mindre.

Af de 80 Mill. KWT, man med Fordel mener at kunne udbygge, stammer 5 Mill. KWT fra fynske, 4½ Mill. fra sjællandske og Resten, ca. 70 Mill., fra jyske Aaløb. Denne Opgørelse paa 80 Mill. KWT aarlig Produktion er imidlertid teoretisk, for saa vidt som kun Fald og Vandføring er beregnet. Hvor Anlægene skal lægges, og hvorledes de skal udbygges, kan først afgøres ved Boringsundersøgelser o. l.

Gennem større Vandkraftanlæg, der er sat i Drift, udnyttes i Øjeblikket kun ialt ca. 8000 HK og udvindes 12,8 Mill. KWT aarlig, nemlig ved Tange 6000 HK og 10 Mill. KWT, ved Harte 1500 HK og 2 Mill. KWT, ved Bygholm 300 HK og 0,5 Mill. KWT, ved Allinggaard 200 HK og 0,35 Mill. KWT. Faldet ved de 4 nævnte Kraftstationer er henholdsvis 10, 25, 6 og 6 Meter. — Ved Holmaa, Varde, er endelig et Anlæg paa 1200 HK og 1 Mill. KWT under Udbygning.

Af Vandkraftmuligheder, som er nærmere undersøgt, skal blot nævnes Fald i Gudenaa ved Vestbirk med 2 Mill. KWT og Mattrupaa, Mattrup, 0,5 Mill. KWT, yderligere Skjernaa 0,9 Mill. KWT, Egebjerg, Horsens, 0,7 Mill. KWT, Holstebroaa, Holstebro, 1,8 Mill. KWT, Funderaa, Silkeborg, 0,6 Mill. KWT.

Af disse Anlæg er der for Vestbirk (Gudenaa) og Holstebro (Holstebroaa) udarbejdet fuldstændige Projekter, og interesserede Højspændingsværker har indsendt Planerne til Ministeriet for offentlige Arbejder med Koncessionsansøgning. — For Anlæget ved Egebjerg var man færdig med Projekteringen i Løbet af forrige Maaned. For disse tre Anlæg kan Arbejdet saaledes sættes i Gang i Løbet af faa Uger; Forholdene er undersøgt saa nøje, at samtlige Jord- og Bygningsarbejder formentlig kan garanteres færdige til Brug 8 Maaneder efter Paabegyndelsen af Arbejdet. Bliver de maskintekniske og elektrotekniske Anlæg straks bestilt, kan disse Anlæg sikkert ogsaa staa færdige til Brug efter ca. 8 Maaneders Forløb.

De Anlæg, hvor Undersøgelserne ikke synes saa langt fremme, er følgende: Skiveaa, Stubbergaardsø 4,5 Mill. KWT, Gudenaa, Klostermølle.

2,3 Mill. KWT, Skjernaa 5 Mill. KWT, Hallebyaa, Kattrup (Sjælland), 2 Mill. KWT, Elkjærholm ved Kolding 0,3 Mill. KWT.

Endnu mangler imidlertid det store vigtige Arbejde, som en samlet Oversigtsplan over Danmarks Vandkraftanlæg vil være[1]). En saadan Plan sammen med en Plan, der viste Forslag til Brændselscentraler for Tørve- eller Brunkulsfyring ved henholdsvis Moser og Brunkulslejer, bør være Endemaalet. I Forbindelse med disse Planer skulde der selvfolgelig udarbejdes et fuldstændigt Forslag til Ledningsnet m. m. til Centralisering af Elektricitetsforsyningen.

Naar Tidsskriftet har ønsket at omtale disse Problemer og gøre Begyndelsen med en Beskrivelse af Harte-Værket, er det, fordi dette ogsaa vil kunne komme til at spille en ikke ringe Rolle ved Overvejelserne af Sporgsmaalet: Forsyning af de sønderjyske Landsdele med Elektricitet. Paa et Tidspunkt, hvor vi endnu burde leve under Indtrykket af de store Vanskeligheder, Afhængighed af Tilførsel fra Udlandet altid vil betyde, er der al mulig Grund til at udnytte hver selv nok saa lille Chance (vel at mærke der kan udnyttes paa forsvarlig Maade) for saa vidt muligt at dække indenlandsk Behov ved indenlandsk Vare. Og dette gælder alle Varer, her ogsaa *Brændsel og Energi.*

[1]) En saadan Plan er imidlertid under Udarbejdelse ved en af Ministeriet for offentlige Arbejder nedsat Kommission.

Tilledningskanalen ovenfor Værket.

Harte-Anlæget.

Med sine ca. 2 000 000 KWT er dette langt mindre end Tangeanlæget — men ogsaa af en helt anden Art. Medens førstnævnte disponerer over store Vandmasser, men med mindre Fald, er det netop den betydelige Faldhojde, der er det interessante ved Harte-Værket.

Den, der blot een Gang har været i Kolding, vil huske det stærkt kuperede Terræn. Byen ligger dels i en Dal ved en Aa, Koldingaa, der kommer fra Hojdedrag Nord og Nordvest for Byen og i en stor Bue lober udenom den og derfra gennem den ud i Koldingfjord — dels opad dennes stærkt skraanende Sider.

Aaen dannes saa at sige af sine Biaaer, af hvilke to, V. Nebel- og Alminde Aa, afvander et Nedslagsareal paa ca. 150 km² mellem Kolding og Vejle, hojt over Koldingaaen. De nævnte Aaer

er yderligere Aflob fra en lang Række Soer, blandt hvilke Stallerup Sø faa Kilometer Nordvest for Kolding. Og det geniale ved Bygningen af Harte-Værket er nu dette, at man i Stedet for at lade de nævnte Aaer og Soer danne Tillob til Koldingaa ved at beskrive en stor Bue ud mod Vest — ved Anlæg af en Dæmning har tvunget hele Vandmassen gennem en nyanlagt Kanal eller rettere Række af Kanaler, der fører det en langt kortere Vej ned i Koldingaa gennem et Vandkraftværk og med betydeligt Fald.

Ved at lægge en Dæmning tvers over V. Nebelaa-Dalen mellem Ferup og Stubdrup, stuves nu alt dette Vand op til en Hojde af 26,0 m over dansk Nulpunkt — vistnok det hojeste Fald, der vil kunne skaffes i Danmark. V. Nebelaaens Vand tvinges derved til at folge Almindeaaens Lob i *modsat* Retning af denne Aas tidligere naturlige Fald, ligesom herved de flade og sure Arealer, der betegnes Nørresø og Sonderso, fyldes med Vand; dette Vand søger nu atter Aflob til Stallerup So, der tidligere afvandedes til Alminde

Vandkraftstationen og Tilløbsledning.

Aa, og Stallerupsoen skaffes atter Aflob gennem den nygravede Kanal til Koldingaa-Dalen, hvis Bund ud for Kraftstationen ligger i Kote 0. — Denne Kanal er det sidste Stykke gravet i Siden af Skrænterne mod Koldingaadalen. Faldhøjden er 25,4 m, svarende til en maksimal Effekt paa Kraftstationen af 1500 HK = ca. 1000 KW. — Den i Bakkesiden gravede Kanal afsluttes i en ca. 85 m lang Betonkanal, der er fort ud paa en Bakkeknold, hvorfra saa endelig Vandet ledes gennem en ca. 80 m lang Rorledning ned til Kraftstationen. Rørledningen har en Diameter paa 1,8 m og er bygget af Pladejern, der foroven har en Tykkelse af 6 mm og forneden af 8 mm. Ro-

Med den af Hedeselskabet ved Maalinger fundne Gennemsnitsværdi pr. km^2 for Nedbør paa dette Sted i Jylland og med den Gennemsnitsvandforing, som med de derværende Jordbundsforhold svarer til denne Nedbor, har man i Projektet regnet med i et Normalaar ved fuld Udnyttelse af Faldhojden 24—25 m aarligt at kunne præstere lavt regnet ca. 1,8 Millioner KWT. Ved de i Byggeaaret dagligt foretagne Vandmaalinger ved Brensmade Bro viste det sig imidlertid, at Vandforingen i det Aar fuldt udnyttet vilde svare til en ca. 2,3 Mill. KWT, saaledes at den i Projektet udregnede Vandforing paa det smukkeste holdt Stik.

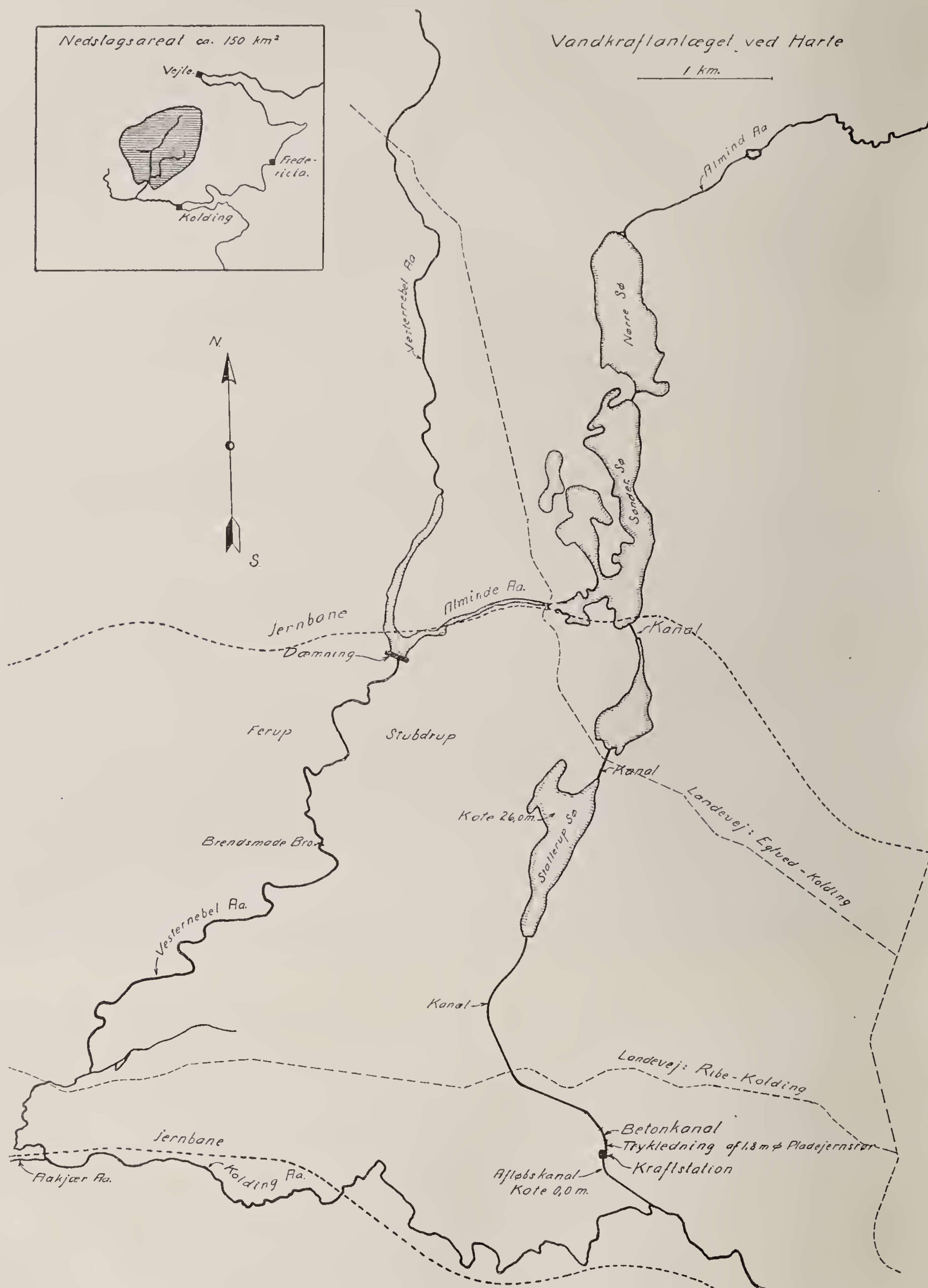
Nedslagsareal ca. 150 km²
Vejle.
Frede-ricia.
Kolding
Vandkraftanlæget ved Harte
1 km.
N.
S.
Almind Aa
Nørre Sø
Sønder Sø
Vesternebel Aa
Alminde Aa.
Jernbane
Dæmning
Kanal
Ferup
Stubdrup
Kanal
Kote 26,0 m.
Stallerup Sø
Landevej: Egtved - Kolding
Brendsmade Bro
Vesternebel Aa.
Kanal
Landevej: Ribe-Kolding
Betonkanal
Trykledning af 1,8 m ⌀ Pladejernsrør
Kraftstation
Afløbskanal
Kote 0,0 m.
Jernbane
Aakjær Aa.
Kolding Aa.

ret er foroven forsynet med en Spjældventil, der automatisk lukkes, hvis Stromhastigheden, f. Eks. ved Rorbrud, skulde overskride den normale. Roret er tillige omtrent paa Midten forsynet med en Ekspansionsmuffe, der tillader det at »arbejde« uden Paavirkning af Aarets og Dognets skiftende Temperaturer.

Paa Centralen er installeret 2 Stk. dobbelte Francisturbiner, leverede fra Mahler i Vejle, hvilke ved en Nettofaldhojde paa 23 m udvikler hver 525 HK, og 1 Stk. enkelt Turbine, der yder 300 HK, alle med horisontal Akse og 750 Omdrejninger pr. Minut. Turbinerne er forsynede med Svinghjul og automatiske Olietryksregulatorer. — Til Turbinerne er forbundne med en stiv Flange-Kobling henholdsvis 2 Stk. Generatorer paa hver 500 KVA og 1 Stk. Generator paa 300 KVA. Generatorerne, der er forsynede med direkte koblede Magnetiseringsdynamoer, leverer 3-faset Vekselstrøm med 50 Perioder ved en Spænding af 380 Volt og er direkte uden Mellemled forbundne til Transformatorer, der optransformerer Spændingen til 10 000 Volt. — Til hver Generator svarer en Manovresøjle, hvorpaa er anbragt Volt- og Ampèremeter og KW-meter for den frembragte Vekselstrøm samt et Jevnstrøms-Ampèremeter til Magnetiseringskredslobet. Endvidere er anbragt Betjeningskontakter til grov og fin elektrisk Fjernregulering af Generatorspændingen, til elektrisk og mekanisk Udløsning af Olieafbryderen (der findes kun mekanisk Indkobling af denne), Signallampe for Olieafbryderen samt Betjeningshaandtag til elektrisk Fjernstyring af Turbinens Omdrejningstal o. s. v.

Ved Jordarbejderne har der i den Tid, da der blev arbejdet paa fuld Kraft, været beskæftiget ca. 350 Mand, og der er i samlet Arbejdslon til disse blevet udbetalt ca. 1,2 Mill. Kr.

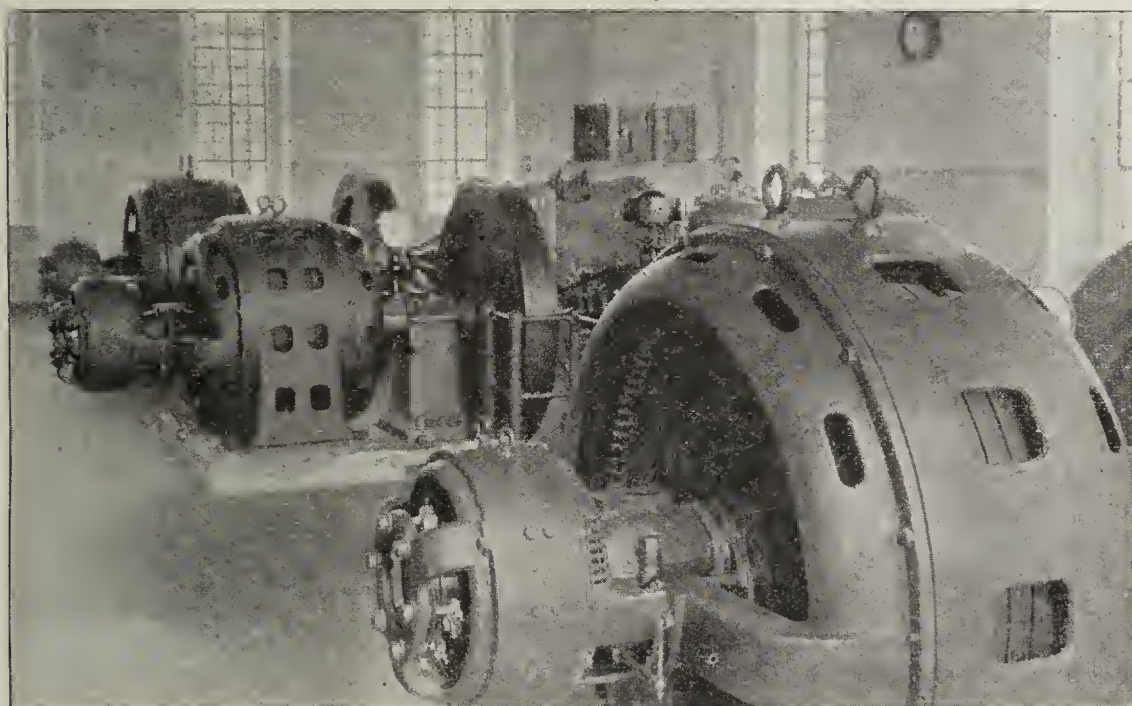

Maskinsalen.

Anlægssummen fordeler sig iovrigt omtrent saaledes:

Jordbygningsarbejder inkl. Broer o. lign.	ca. Kr.	1 460 000
Erstatninger	» »	650 000
Kraftstation og Funktionærboliger	» »	940 000
Forbindelsesledning til det dampdrevne Værk	» »	60 000
Laaneomkostninger o. lign.	» »	490 000
Ialt	ca. Kr.	3 600 000

Man vil heraf se, at af den samlede Anlægssum er ⅓ direkte udbetalt i Arbejdsløn til Jordarbejderne alene, og det kan derfor med Rette fremhæves, at Harte-Anlæget har bidraget ikke lidet til Afhjælpning af Arbejdslosheden. Nationalokonomisk set er Anlæget da ogsaa i saa Henseende af Betydning.

G. G.

International Socialpolitik.

Foredrag holdt paa Industrimødet den 27. Januar 1921 af Bogtrykker *H. Langkjær.*

(Sluttet.)

III.

Fra den første internationale Arbejdskonference, som afholdtes i Washington i Tiden fra 29. Oktober til 29. November 1919, foreligger 6 Konventioner og nogle Henstillinger.

I Konferencen deltog Repræsentanter for 41 Stater.

De 6 Konventioner angik følgende Forhold:

1) Arbejdsløsheden.
2) Kvinders Arbejde for og efter Barnefødsel.
3) Kvinders Anvendelse til Arbejde om Natten.
4) Lavalder for Børn i industrielle Virksomheder.
5) Unge Menneskers Anvendelse til Natarbejde i Industrien.
6) Arbejdstiden i industrielle Virksomheder.

Efter at Konferencens Dagsorden var bleven bekendt, foranstaltedes der mellem de skandinaviske Lande forskellige Raadslagninger om, hvilken Stilling man skulde indtage til den foreliggende Dagsordens Punkter, og paa et interparlamentarisk Møde i Stockholm holdt Ingeniør Alex. Foss et Indledningsforedrag om den internationale Socialpolitik, saaledes som den ytrede sig efter Fredsslutningen.

Ved en Gennemgang af Konferencens Dagsorden kom Ingeniør Alex. Foss til det Resultat, at de planlagte Foranstaltninger til Beskyttelse af Arbejderne kun i ringe Grad havde Bud til de nordiske Lande. Han gik tværtimod med Rette ud fra, at den sociale Lovgivning i disse Lande forlængst havde løst de Opgaver, som nu søgtes løst ad international Vej, og han tilføjede, at man i de nordiske Lande kun kunde glæde sig over, at den øvrige Verden nu fulgte efter.

Vi kunde imidlertid paa det daværende Tidspunkt kun regne med de opstillede Programpunkter. Den nærmere Udformning var forbeholdt Konferencen, og jeg tør formode, at de Resultater, denne er kommet til, har virket overraskende ogsaa paa Hr. Ingeniør Alex. Foss. Men i samme Grad som Konferencens Resultater har virket overraskende i de Kredse, hvor man har en mere nøgtern Opfattelse af, med hvilken Fart social Lovgivning og sociale Foranstaltninger tør fremmes, vil Konferencens Deltagere sikkert blive udsat for Skuffelse, efterhaanden som de faar Kendskab til Virkningerne af det forcerede Tempo, i hvilket Reformerne paa de sociale Omraader er søgt gennemført.

Vil man undersøge, hvorledes de øvrige Deltagere i Washington-Konferencen har stillet sig til en almindelig Ratifikation af alle de vedtagne Konventioner, saa ser man, at disse som Helhed indtil dette Øjeblik kun er ratificeret af et eneste Land, nemlig Grækenland. I alle andre Lande behandles endnu Spørgsmaalene i de forskellige lovgivende Forsamlinger, og der iagttages overalt en vis Ængstelse for blankt at ratificere disse Bestemmelser, selv om man i adskillige Lande ved Lovforanstaltninger allerede har indført Regler, der ganske eller for en meget væsentlig Del svarer til de i Washington vedtagne.

For Danmarks Vedkommende vil Følgen af Konferencens Beslutninger blive Forelæggelsen for Rigsdagen af 5 sociale Love, af hvilke i hvert Fald de 3 maa møde afgjort Modstand hos de danske Erhverv.

Det første af disse Forslag angaar Kvinders Arbejde for og efter Barnefødsel. Washington-Konventionens Bestemmelse gaar ud paa, at der indføres absolut Forbud mod Kvinders Arbejde 6 Uger — efter Omstændighederne 9 Uger — efter Nedkomsten med Ret for en Kvinde til at forlade sit Arbejde 6 Uger før Nedkomsten.

Endvidere skal en diegivende Kvinde være berettiget til at faa fri 2 Gange ½ Time hver Dag i Arbejdstiden for at kunne amme Barnet, og i Virksomheder, hvor 25 Kvinder eller derover er beskæftigede, skal der være et særligt og i den kolde Tid opvarmet Lokale, hvor de arbejdende Mødre kan give deres Børn Die. En Arbejdsgiver vil være uberettiget til at opsige en saadan Kvinde, medmindre hendes Fraværelse strækker sig over mere end 15 Uger. Han vil ogsaa være uberettiget til at foretage en Opsigelse, der bliver virksom under hendes Fraværelse. Der skal af offentlige Midler efter nærmere Bestemmelse drages Omsorg for, at de saaledes stillede Kvinder faar en Understøttelse, der skønnes at være tilstrækkelig for Moderens og Barnets Underhold.

Lovforslaget omfatter kvindelige Arbejdere i Industri, Transport og Handel samt Kontorpersonalet i disse Virksomheder.

Man maa nu mene om disse humane Foranstaltninger, hvad man vil, og Meningerne maa forventes at være stærkt delte, men om et kan der antagelig kun herske en Mening, at de heromhandlede Kvinder vil blive en saa usikker Arbejdskraft i Virksomhederne, at Arbejdsgiveren vil nære store Betænkeligheder ved at opretholde et Engagement, naar han kan formode at blive udsat for de af de heromhandlede Forhold flydende Forstyrrelser, og dette vil atter medføre, at de Kvinder, man her tilsigter at beskytte paa en saa effektiv Maade, kan komme til at staa uden Erhverv og derfor blive uheldigere stillede, end om de havde været den vidtgaaende Beskyttelse foruden.

I Forhold som disse tror jeg, at man vil tjene de Formaal, man søger at fremme, virksommere, hvis man undlader at træffe alt for rigoristiske Forholdsregler, som ved Siden af mange andre Ulemper vil medføre, at den Hensynsfuldhed, som fra Arbejdsgivernes Side altid maa forudsættes at være til Stede overfor Kvinder under de heromhandlede Omstændigheder, væsentlig svækkes.

Men her rejser sig iøvrigt det Spørgsmaal, om disse Foranstaltninger er paakrævet gennem de Erfaringer, man har om den nugældende Lovs Virkninger.

Ved Bestemmelser i Fabriksloven er det forbudt de omhandlede Kvinder 4 Uger efter Nedkomsten at arbejde i Virksomheder, som hører under ovennævnte Lov, medmindre de ved Lægeattest godtgør, at de paa et tidligere Tidspunkt er i Stand til at optage deres Arbejde. Det er interessant at erfare, at saadanne Attester i meget betydeligt Omfang udstedes,

saa Lægeautoriteterne med andre Ord ikke skonner, at det vil være forbundet med nogen Fare for Moder eller Barn, om den af den nugældende Lov paabudte Hviletid ikke overholdes i hele sit Omfang. Det turde dog derfor være paa sin Plads nojere at undersoge, hvorvidt videregaaende Foranstaltninger virkelig nodvenddiggores af Hensyn til de fodende Kvinder og den opvoksende Slægt, forinden man skrider til saa vidtgaaende Foranstaltninger som de, det foreliggende Lovforslag tilsigter.

Der er imidlertid et Moment i det hele Sporgsmaal, som jeg ikke vil undlade at paapege, og jeg vil betegne det som et Faremoment.

Det er Sporgsmaalet om Omfanget af den Understottelse, der vil blive tilstaaet de fødende Kvinder. Medens det saaledes under den hidtil gældende Lov har været af nogen Interesse for disse Kvinder at bevare deres erhvervsmæssige Stilling og gøre Fraværelsen saa kort som mulig, saa vil den Omstændighed, at Washington-Konventionen kræver en ikke nærmere fastsat Understøttelse, men dog en Understottelse saa stor, at Moder og Barn kan have sit Udkomme, meget let bevirke, at det kan blive gjort til en Forretning for de fødende Kvinder at være fraværende i hele Understottelsesperioden. Det forekommer mig, at man her staar overfor et Spørgsmaal, hvis Afgorelse meget let kan fore til at forringe disse Kvinders Initiativ, og Sporene fra den planlose Arbejdloshedsunderstøttelse maa virke skræmmende. Jeg har derfor i det Udvalg, som har forberedt et foreliggende Forslags Fremlæggelse for Rigsdagen, paa det indstændigste fraraadet disse Bestemmelsers Indforelse, og jeg maa opfordre de interesserede Erhvervsorganisationer til at virke for, at det foreliggende Forslag ikke bliver Lov.

I det andet Forslag angaaende Forbud mod Kvinders Anvendelse til Arbejde om Natten træffer vi en gammel Kending. En Gang tidligere har et Forslag herom været forelagt den danske Rigsdag med det Resultat, at det forkastedes, og det vil vel næppe gaa Forslaget bedre denne Gang, idet dette Lovforslags Vedtagelse ikke alene vil betyde en Krænkelse af Kvindens Autonomi, men ogsaa et nyt Indgreb i vort Erhvervslivs frie Udvikling. Efter min Opfattelse maa et Samfund som vort, der i alle andre Retninger anerkender Principet om Kvinders Ligestilling med Mændene, med Hensyn til Spørgsmaalet om Kvinders Anvendelse til Arbejde om Natten træffe sin Afgorelse i Henhold til Kvindernes egen Stilling dertil. Selv om man ikke i al Almindelighed kan sige, at alle Sporgsmaal, der i særlig Grad vedrører en enkelt Samfundsklasse eller en enkelt Del af Samfundets Borgere, udelukker, at alle andre end Samfundsklassen selv eller vedkommende Gruppe af Samfundets Borgere kan have Medbestemmelsesret over dette, maa vi dog mene, at naar Kvinderne bestemt modsætter sig, at der paa et Omraade som dette udoves et Formynderskab over dem, skal deres Opfattelse respekteres. Da det tidligere herhjemme blev forsogt at indføre Forbud mod Kvinders Natarbejde, rejstes der fra Kvindernes egen Side en saadan Modstand, at det blev forkastet. Denne Modstand er forstaaelig ud fra den Betragtning, at Kvinderne ikke onsker at blive udelukket fra Konkurrencen med Mændene. De praktiske Virkninger af Lovforslaget vil nemlig for det forste blive, at de Kvinder, der i Øjeblikket er beskæftigede ved Natarbejde, mister deres Erhverv, og for det andet vil det blive meget vanskeligt for Kvinderne at opnaa Arbejde i saadanne Virksomheder, hvor der er Mulighed for gennem Overarbejde eller Flerskifte at komme til at arbejde i Tiden mellem 10 Aften og 5 Morgen. En saadan Lovs Ikrafttræden vil i Virkeligheden betyde, at 2-Holds-Driften i vore Virksomheder bliver i hoj Grad vanskeliggjort for ikke at sige umuliggjort, og det er jo højst sandsynligt, at vi netop, hvis den nuværende korte Arbejdstid væsentlig opretholdes, i langt hojere Grad end tidligere maa gaa over til 2-Holds Drift for at udnytte det forhaandenværende Maskinmateriel i saa hoj Grad som muligt. Men Bestemmelsen er ikke alene skadelig for Erhvervslivet, den er ogsaa, saaledes som den er udformet i Lovforslaget, i sig selv ganske meningslos udfra den Betragtning, at Natarbejde vil virke skadeligt for Kvindernes Sundhed. Som Forholdene er nu, drives i mange Virksomheder 2-Holds Drift paa den Maade, at de kvindelige Arbejdere i andet Skift slutter deres Arbejde Kl. 12 Aften, saaledes at de kan naa deres Hjem med sidste Sporvogn . Hvis man nu tænker sig, at det forelagte Lovforslag blev Lov, vil det vel med megen stor Vanskelighed være muligt at anbringe et 2-Holds-Skifte i Tiden mellem Kl. 5 Morgen og Kl. 10 Aften, men dette vil medfore for de kvindelige Arbejdere, at de paa Grund af den manglende Sporvognskorsel vil være nodt til at staa op Kl. 3—3½ om Morgenen. Det turde vel være et stort Sporgsmaal, om det ikke i Længden vil være lige saa undergravende og nedbrydende for deres Helbred Dag efter Dag at begynde deres Arbejde paa dette Tidspunkt af Døgnet som at afbryde det Kl. 12 om Aftenen.

Jeg vender mig nu mod det tredie af de for Rigsdagen foreliggende Forslag, nemlig det af en Kommission udarbejdede Forslag til Lov om Arbejdstid i Industri og Haandværk og lignende Virksomheder. Forslaget er tiltraadt af samtlige Arbejderrepræsentanter, og der er skabt et Flertal for Forslaget ved, at de af Regeringen (Ministeriet Zahle) udnævnte Kommissionsmedlemmer, som alle er Embedsmænd, har sluttet sig til Arbejdernes 12 Medlemmer. Repræsentanter for Landets forskellige Erhvervsorganisationer har i en Betænkning udforligt motiveret, af hvilke Grunde Lovforanstaltninger maa fraraades. — De Betænkeligheder, som Erhvervenes Repræsentanter i Kommissionen har givet Udtryk, er i stadig stigende Grad tilstede, og efterhaanden griber Betænkelighederne ogsaa stærkt om sig i andre Lande.

Selv i Lande, hvor 8-Timers-Dagen er gennemfort ved Lov, er der meget stærk Modstand imod at ratificere Washington-Konventionen. Dette skyldes sikkert for en stor Del, at denne Konvention gaar videre end de Love, der er vedtaget i de fleste Lande, idet den fastsætter Maksimal-Arbejdstiden til 8 Timer om Dagen og 48 Timer om Ugen og indeholder en detailleret Angivelse af, hvilke Industrigrene Loven skal finde Anvendelse paa. Love af en saadan Art har man kun i Norge, Czechoslovakiet, Holland, Schweiz,

Uruguay og New Zeeland, medens man i andre Lande vel har en 8-Timers-Lov, men den er ikke bunden indenfor saa snevre Grænser, som Tilfældet vil blive, hvis man fulgte Washington-Konventionen. I nogle Lande som Finland, Polen, Tyskland, Østrig, Spanien og Portugal fastsætter Loven en 8-Timers-Arbejdsdag som almindelig Regel, men den aabner Adgang for Administrationen til nærmere at fastsætte, hvilke Fag og Arbejder Loven skal komme til Anvendelse paa, og til at meddele Dispensationer fra Lovenes almindelige Regler. I forskellige australske Stater og Canada og i nogle af De Forenede Stater har man Love, der opretter Mægling og Voldgift i Arbejderstridigheder gennem Voldgiftsret el. lign. Institutioner, og disse Institutioner og Myndigheder er der i Loven tillagt Bemyndigelse til bl. a. at fastsætte en Maksimal-Arbejdsdag.

Den i den senere Tid opstaaede Utilfredshed med 8-Timers-Arbejdsdagens Indforelse bevirker ikke blot, at man i de Lande, hvis Lovgivning ikke er naaet til Washington-Konventionens striete Regler, er betænkelig ved at gennemfore disse, men ogsaa i de Lande, hvis Love er i Overensstemmelse med Washington-Konventionen, er der en stærk Bevægelse fremme for ikke yderligere at binde Lovgivningsmagten til at bevare de uheldige Regler, der en Gang er indfort, gennem en Ratifikation af Konventionen. Man har fra forskellig Side forsøgt at opnaa visse Lempelser med Hensyn til Washington-Konventionens Ratifikation, saaledes at man ratificerer den med Forbehold. Typisk synes det mig at være, at der fra Tysklands Side har været rettet Spørgsmaal til Det internationale Arbejdsbureau om at opnaa Tilladelse til at ratificere Washington-Konventionen med det Forbehold, at man vel akcepterede en gennemsnitlig 8-Timers-Arbejdsdag hele Aaret igennem eller for storre Perioder af Aaret, men saaledes at Administrationen fik Frihed til at fordele Arbejdstiden indenfor Aaret eller indenfor længere Perioder efter eget Skon. I England er man endnu ikke skredet til Lovgivning, og om en Række af de engelske Stater gælder det samme. I det mægtigt opblomstrende Syd-Amerika, i Japan og Britisk-Indien, disse Hjemsteder for en fremvoksende haard Konkurrence med Evropa, er 8-Timers-Dagen kun Fremtidsmusik. For disse sidste Landes Vedkommende fastsætter selve Washington-Konventionen iovrigt Bestemmelser, der bevirker, at de bliver gunstigere stillet i Konkurrencen overfor de evropæiske Lande. Et Land som Japan faar efter Konventionen Tilladelse til at have en Arbejdstid paa 57 Timer om Ugen med Undtagelse af Raasilkeindustrien, hvor Grænsen endogsaa sættes til 60 Timer, og i Britisk-Indien indforer Konventionen en 60 Timers Arbejdsuge. I Frankrig har man vel en Lovfæstelse af 8-Timers-Dagen, men den praktiske Gennemførelse er overdraget til Administrationen, og Regeringen har i den Anledning nedsat en Kommission, der skal undersoge, hvilke Virkninger Indførelsen af den 8-Timers-Arbejdsdag har.

I Washington-Konventionens Beslutning findes ingen Begrænsning af Overarbejde. Man har kun udtalt et almindeligt Ønske om, at dette maatte blive reguleret, og fastsat Bestemmelse om, at Overtidsarbejde skal betales med mindst 25 pCt. udover den almindelige Arbejdsløn, men ikke desto mindre indeholder det foreliggende danske Lovforslag en Bestemmelse om, at Arbejderne ikke maa have mere end 50 Overarbejdstimer om Aaret; det vil sige ikke en Gang 1 Time om Ugen. Denne Bestemmelse gaar saa vidt ud over, hvad man vil kunne vente bliver fastsat selv i de Lande, der eventuelt vil slutte sig til Washington-Konventionen, og den vilde stille vort Lands Erhvervsliv i ganske særlig Grad vanskeligt i Konkurrencen med Udlandet. Det kan saaledes nævnes, at i Finland er Overtidsarbejde fastsat til indtil 10 Timer om Ugen og 150 Timer om Aaret, i Norge til 10 à 15 Timer om Ugen og i Sverige til 25 Timer om Maneden eller 150 Timer om Aaret pr. Arbejder.

Paa Grund af Arbejdernes omfattende Organisation, der jo blandt andet har bevirket, at deres internationale Forbindelse har været meget stærk allerede for Krigen, og paa Grund af de herskende sociale Forhold, hvor Frygten for revolutionære Tilstande var stærk, lykkedes det Arbejderne og de arbejdervenlige Stromninger indenfor de forskellige Regeringer under Forhandlingerne i Washington at drive Arbejdsgivernes Repræsentanter og adskillige Regeringsrepræsentanter længere ud, end det egentlig var i Overensstemmelse med disses eget Ønske. Efterhaanden som man nu rundt om i Landene har faaet Øjnene op for den internationale Arbejdsorganisations nærmere Arbejdsmetode, og efterhaanden som Frygten for Voldsomheder fra Arbejderklassens Side bliver mindre, idet Samfundet mere og mere bliver klar over, hvilke Magtmidler der i Virkeligheden staar til dets Raadighed overfor Angreb fra en enkelt Samfundsklasses Side, er Trangen til Modstand blevet stærkere og stærkere. Man samler sig dels for at bode paa de Overrumplinger, som har fundet Sted, dels for at sikre sig imod nye Overrumplinger. Et Eksempel herpaa har man blandt andet i den anden internationale Konference, der afholdtes i Genua i Juni Maaned 1920. Ved denne lykkedes det at faa forkastet den foreslaaede Konvention om Indførelsen af 8-Timers-Arbejdsdagen til Søs, idet den ikke opnaaede den i Fredstraktatens Bestemmelse krævede ²/₃ Majoritet. Andre Tegn i den Retning er den Holdning, der indtages fra den schweiziske og franske Regerings Side overfor den kommende tredie internationale Konference, Landbrugskonferencen i Genève i Oktober Maaned d. A., idet der fra begge disse Regeringers Side hævdes den Anskuelse, at Overførelse af Washington-Konventionens Bestemmelser for industrielle Virksomheder paa Landbruget vil medføre saadanne Forhold for dette Erhverv, at man maa sætte sig derimod med alle Midler. Man kan derfor vente, at i hvert Tilfælde den franske Regering vil gøre Brug af den Ret, som enhver Regering har i Henhold til Artikel 402 i Fredstraktaten, og nedlægge Indsigelse imod, at Landbrugsspørgsmaalene i det hele taget opføres paa Konferencens Dagsorden. Der vil derefter fra Konferencens Side kræves en Majoritet paa ²/₃ for til Trods for denne Indsigelse at opretholde Sporgsmaalene paa Dagsordenen, og man skulde tro, at det ikke vil falde vanskeligt ved fælles Optræden fra nævnte Regeringers Side og alle Arbejdsgiveres Side at op-

naa, at alle Landbrugsspørgsmaal udskydes, derunder ogsaa Spørgsmaalet om lovfæstet Arbejdstid i Landbruget.

Washington-Konventionen angaaende Arbejdstiden er i Princippet tiltraadt af Arbejdsgiverforeningens Delegerede paa Konferencen. Det var formentlig det næstbedste, som under de givne Forhold kunde opnaas, thi hvis man ikke havde ydet denne principielle Tilslutning, havde man været udsat for, at mere vidtgaaende Krav var blevet gennemført, saa presserende som Spørgsmaalets Løsning blev gjort. Jeg nærer imidlertid ikke nogen Betænkelighed ved at udtale, at den danske Lovgivningsmagt vilde paadrage sig et meget betydeligt Ansvar, hvis den ved Lov fastsætter en Maksimal-Arbejdsdag eller -Uge for Erhvervene. Jeg fraraader ikke en Lovfæstelse af en Maksimal-Arbejdsdag under Henvisning til, at vi allerede i det danske Samfund gennem Overenskomst har gennemført den, men jeg fraraader den, fordi det er min Overbevisning — og alle Dage har været min Overbevisning — at vi i Danmark ikke vil være i Stand til at opretholde denne korte Arbejdstid. Naar vi overenskomstmæssig er gaaet med dertil, saa beviser det intet andet og ikke mere, end at danske Arbejdsgivere ikke er Principryttere. Verdensforholdene gjorde det muligt — maaske ogsaa nødvendigt — at foretage Eksperimentet. Men naar der nu inden føje Tid aabnes for Konkurrencens Sluser, saa turde det hænde, at ogsaa Arbejderne blev nødt til at skænke den Kendsgerning nogen Opmærksomhed, at de Lande, med hvilke vi konkurrerer, i væsentlig Grad raader over Raamaterialer og derfor har et meget betydeligt Forspring for os, der kun vil faa vor Indtægt gennem Forarbejdningen. Skulde det blive os muligt ved vore Hænders energiske Arbejde at opveje den Fordel, andre Lande har ved at være i Besiddelse af Raamaterialer, skulde det jo kun kunne glæde enhver dansk Mand, men jeg tror ikke derpaa; og den Dag, det viser sig, at vore Anlæg, vore industrielle Foretagender, ikke kan opretholdes i Konkurrencen med en normal Arbejdsdag paa 8 Timer, maa der ikke ligge en lovmæssig Hindring i Vejen for, at Arbejdet udstrækkes over flere Timer. Jeg haaber ogsaa, det skal blive muligt, inden den bitre Nød driver dertil, at faa Arbejderne til at indse, at der ikke er megen Glæde ved at staa arbejdsløs paa Gaden med de velbevarede Principper som det eneste, han har i Behold.

Naar jeg her i Dag har indtaget det Standpunkt saa kraftigt som muligt at fraraade Lovfæstningen af de 3 af de paa Washington-Konferencen vedtagne 6 Konventioner, er det i og for sig med nogen Betænkelighed. Jeg er nemlig fuldstændig klar over, at man skal vogte sig for at undervurdere Betydningen af de Vedtagelser, som Arbejds-Konferencerne kommer til. Det kan ikke nytte, at man vil forsøge paa at indtage en fuldstændig isoleret Stilling. Vi vil ikke i Længden kunne gennemføre et saadant Standpunkt. Ganske vist er Forholdet, som jeg allerede har nævnt, det, at Fredstraktaten ikke paalægger Danmark som Medlem af Folkenes Forbund andet end en Pligt til at forelægge de fornødne Lovforslag. Der staar udtrykkelig herom i Artikel 405, 8. Stk.:

»Naar en Henstilling ikke har medført nogen Lovbestemmelse eller andre Forholdsregler, der kan gøre Henstillingen effektiv, eller dersom et Konventionsudkast ikke faar Tilslutning af den eller de Autoriteter, under hvem Spørgsmaalet henhører, skal Medlemmerne ikke være yderligere forpligtede.«

Men den Selvstændighed, som herved er tilsikret de enkelte Stater, har unægtelig sin Begrænsning. Jeg skal i saa Henseende tillade mig at citere en Indberetning fra Det internationale Arbejdsbureau. Indberetningen nævner de Forslag til Konventioner, som just er forelagt af Regeringen, og som jeg tidligere har omtalt. Derefter hedder det ordret:

»De Regeringer, der var repræsenteret paa Konferencen, er forpligtede til at forelægge dem til Ratifikation. Ethvert Land, som forsømmer at gøre dette eller ikke udfører det paa rigtig Maade, maa ikke alene helave sig paa mulig økonomisk Straf, som uden Tvivl kun vil blive anvendt i meget aabenlyse Tilfælde, men langt vigtigere er den Kendsgerning, at deres Delegerede hvert Aar maa løbe Spidsrod paa en almindelig Arbejdskonference, idet det sikkert ikke alene vil være Arbejdernes Delegerede, som vil optræde som skarpe Kritikere i saadanne Tilfælde, men Arbejdsgiverne vil ogsaa være lidet tilbøjelige til at bære over med Slaphed med Hensyn til Administrationen i rivaliserende Industrilande. Der vil ikke være nogen Mulighed for at neddysse Overtrædelser eller Omgaaelser eller at tilsløre dem ved lange diplomatiske Forhandlinger; det vil være nødvendigt at besvare de Anklager, der bringes frem til offentlig Drøftelse. Det er den nye Organisations repræsentative Side, der skaber dens Styrke, og den Kendsgerning, at Konferencen vil blive afholdt hvert Aar med fuld Adgang for Offentligheden, thi selv naar Konferencen ikke holder Møder, vil Det internationale Arbejdsbureau vedligeholde sin Forbindelse med den offentlige Mening gennem sin Bestyrelsesrepræsentation, hvis ene Halvdel er valgt af Arbejdsgivernes og Arbejdernes Grupper paa Konferencen.«

Monsieur Thomas har her udsendt en saare kraftig Paamindelse til Nationer, som maatte have Lyst til at smøge Konferencens Beslutninger af sig. Den tager, som man vil have set, direkte Sigte paa de Lande, som ikke opfylder deres Forpligtelse til at fremsætte de paagældende Lovforslag, men de — hvorfor ikke bruge det rette Ord — Trusler, som Monsieur Thomas fremsætter, har utvivlsomt ogsaa haft et videre Formaal. De fremhæver jo netop den moralske Paavirkning, som et Land vil komme under, hvis det vil søge at indtage en Særstilling, men en saadan moralsk Paavirkning vil Landet ganske utvivlsomt blive Genstand for, selv om det opfylder sin rent formelle Pligt — altsaa fremsætter de fornødne Lovforslag — men derimod konsekvent forkaster disse. Saadanne Lande vil blive udsat for et Tryk fra de øvrige Lande, som *har* indført de paagældende Bestemmelser, og at et saadant Tryk vil komme til at virke kraftigst overfor de smaa Nationer, behøver jo ingen nærmere Paavisning.

Jeg har allerede fremhævet, at der vil kunne forekomme Tilfælde, hvor et Land af Hensyn til sine særlige Forhold *maa* undlade at lovfæste Konventio-

ner fra Arbejds-Konferencerne, og et saadant Tilfælde mener jeg, at Danmark staar i for de tre af mig nærmere omtalte Konventioners Vedkommende. I saadanne Tilfælde maa man have Lov til at indtage sin Særstilling, men man maa naturligvis saa ogsaa tage Konsekvenserne og udsætte sig for de Ubehageligheder, der kan blive Følgen deraf. For de specielle Tilfælde, jeg her har omtalt, vil jeg nu være tilbøjelig til at tro, at Forholdene vil udvikle sig saaledes rundt omkring i Verden, at vor Stilling vil blive mødt med Forstaaelse, og Betænkeligheden ved at gaa imod Arbejds-Konferencen vil derfor ikke komme til at virke med den samme Styrke her som i al Almindelighed. Men naar jeg har gjort disse Bemærkninger, er det for at vise, at denne Vej — at forkaste Lovforslagene — ikke vil være farbar i Længden.

Vi kommer til at søge, om der ikke findes andre Midler til at værge sig mod Konference-Beslutninger, som vil kunne komme til at virke hemmende eller maaske endog ødelæggende paa vort Erhverv. Jeg kan for mit Vedkommende kun se, at der her er én Vej at gaa. Vi maa se at naa derhen, at selve Konferencen paavirkes, saaledes at det undgaas, at uheldige Beslutninger overhovedet tages, og saaledes at det sociale Samarbejde virkelig bliver til Gavn og til Højnelse for *alle* Samfund, ikke ensidigt til Skade eller Gunst for bestemte Samfundsklasser, for særlige økonomiske Landsinteresser.

De smaa Lande maa derhos med Billighed kunne forlange, at der ikke overfor dem anvendes moralske eller andre Magtmidler, saalænge større, rigere og mægtigere Lande, efter hvem de af ren Selvopholdelseshensyn maa rette sig, ikke har taget Konferencens Beslutninger til Følge. De smaa Lande kan og skal ikke være Forsøgskaniner for nye Arbejdsordninger.

Vi hverken er eller vil i Fremtiden være Modstandere af socialpolitiske Fremskridt, tværtimod. Men vi kan ikke gaa i Spidsen.

Ud fra disse Forudsætninger vil danske Arbejdsgivere med Glæde arbejde med i det internationale Samarbejde paa Arbejdsomraadet saavel ved Deltagelse i de aarlige Kongresser som i det almindelige Samarbejde med Det internationale Arbejdsbureau.

▫▫▫▫▫▫

Den nye Sukkerordning.

Importafgifter indføres for Chokolade- og Sukkervareindustrien.

Da i Slutningen af 1920 Verdensprisen for Sukker faldt stærkt og gik betydeligt under den Pris af Kr. 1,60 pr. kg, den danske Industri maatte betale for Industrisukkeret til Fordel for det almindelige Sukkerforbrug, bortfaldt efterhaanden Forudsætningerne for Sukkerordningen og denne er nu som bekendt delvis ophævet, idet Rationeringen er bortfaldet. Under Forhandlingerne om denne Ophævelse havde Industriraadet Lejlighed til paa Industriens Vegne at fremhæve de Synspunkter, man herfra maatte gøre gældende. Industriraadet kunde kun være glad ved, at Rationeringen blev ophævet, da det har været til Gêne for de industrielle Virksomheder, at de ikke til enhver Tid havde fri Adgang til at købe det Kvantum Sukker, de havde Brug for. Derimod fandt Industriraadet, at det vilde virke meget uheldigt, om man bevarede de engang fastsatte høje Priser for Industrisukker og herved forhindrede, at de Varer, hvortil der anvendes Sukker, i fuld Udstrækning kom til at deltage i det almindelige Prisfald. Hvis man bevarer de høje Priser, vil en Ophævelse af Sukkerrationeringen nemlig ikke føre til, at Chokolade- og Sukkervareindustrien faar Lejlighed til at udnytte sine Anlæg fuldt ud, idet de høje Priser, der maa vedblive at gælde, fordi man kunstigt holder Sukkerprisen oppe, vil formindske Forbruget i betydelig Grad. Herved vil Produktionsomkostningerne pr. Enhed forhøjes meget betydeligt, og selv om man, saaledes som Landbrugsministeriet foreslog, vilde paalægge en Afgift paa Importen svarende til Forskellen imellem Verdensmarkedsprisen og den danske Pris paa Sukker, vilde den danske Chokolade- og Sukkervareindustri af ovennævnte Grund være stillet meget ugunstigt i Forhold til de udenlandske Fabriker, der kan arbejde for et Marked, hvor de naturlige Priser og det naturlige Forbrug er tilstede. Hertil kommer, at den udenlandske Industri ikke løber nogen Risiko ved den høje Sukkerpris, idet den ikke skal betale den høje Sukkerafgift, med mindre Varerne kan afsættes paa det danske Marked, medens den danske Industri straks ved Produktionens Begyndelse maa betale Afgiften. Industriraadet maatte derfor indtage det Standpunkt, at man enten maatte ophæve Sukkerordningen helt og give Industrien Adgang til at købe sit Sukker til Verdensmarkedets Pris, eller at man ogsaa maatte bevare Importforbudet for Chokolade- og Sukkervarer, lige saa længe Forbudet mod at importere udenlandsk Sukker er i Kraft. Naar det er Hensigten, at Industrien skal bære Omkostningerne ved Sukkerordningen, er det efter Industriraadets Formening et billigt Forlangende, at man samtidig beskytter Industrien mod den udenlandske Konkurrence, saaledes at den af den danske Statsmagt trufne Ordning ikke kommer til at begunstige den udenlandske Industris Stilling paa det danske Marked. Dette har nemlig i høj Grad været Tilfældet under denne hidtil bestaaende Sukkerordning. I de første 11 Maaneder af 1920 blev der saaledes importeret 1035 Tons Spise- og Kogechokolade. Heraf er 876 Tons indført efter Importforbudets Ikrafttræden. I 1913 udgjorde Importen af nævnte Varer 355 Tons og Importen i 1920 har saaledes været 3 Gange saa stor som Importen i 1913. I 1913 udgjorde Importen 11 pCt. af den danske Industris Produktion; i 1920 under Importforbudet er den vokset til at udgøre 20 pCt. Det vil altsaa sige, at man først ved kunstige Foranstaltninger begrænser den indenlandske Industris Produktion for at kunne eksportere Sukker og derefter tillader, at den udenlandske Industri erobrer den Del af Markedet, som Landets Industri paa Grund af Rationeringen ikke kan tilfredsstille.

Landbrugsministeriet har, som det fremgaar af den nu udstedte Bekendtgørelse, ikke ment at kunne imødekomme Industriraadets Krav om, at Importforbudet

for Sukker og Importforbudet for Sukkervarer enten begge blev ophævet eller opretholdt lige effektivt. Man er blevet staaende ved Indførelsen af en Importafgift, men har dog ydet Erhvervene den Indrømmelse, at de interesserede Erhvervsorganisationer faar Adgang til at udpege Repræsentanter, der skal raadspørges ved Fastsættelsen af denne Afgift, og Industriraadet har som særlig Sagkyndig paa dette Omraade udpeget Formanden for Chokolade- og Sukkervarefabrikantforeningen, Fabrikant Axel Engel. Ifølge den udsendte Bekendtgørelse skal Afgiften fastsættes under Hensyn til Forskellen i Sukkerprisen i Danmark og i Udlandet.

Under Forhandlingerne paapegede Industriraadet, at det var absolut nødvendigt, hvis man beholdt den høje Sukkerpris, at give en Godtgørelse ved Eksport af Varer indeholdende Sukker, idet ellers enhver Eksport af saadanne Varer var udelukket. I den Tid, da den danske Sukkerpris laa under Verdensmarkedsprisen, blev der fra Ministeriets Side nøje paaset, at der ved Eksport blev betalt en Afgift svarende til den tilstedeværende Forskel. Nu er det omvendte Forhold tilstede, og Industriraadet har derfor hævdet, at det maatte være en Selvfølge, at Statskassen nu ydede en Godtgørelse svarende til Forskellen. Dette Standpunkt har Landbrugsministeriet tiltraadt, saaledes at der ved Henvendelse til Statens Fordelingskontor, Slotholmsgade 10, Kjøbenhavn, fremtidig vil blive refunderet Eksportører af Varer, der indeholder Sukker, jfr. Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 20. Febr. 1920, en Godtgørelse svarende til Forskellen i Verdensmarkedsprisen og Indlandsprisen paa det paagældende Kvantum Sukker, naar det dokumenteres, at vedkommende Vare er eksporteret.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Danmarks Folketal.

Som foreløbig Resultat af Folketællingen den 1. Februar d. A. udgør Danmarks Folketal 3 269 000. Stigningen fra sidste Folketælling i 1916 udgør 348 000, men heri er indbefattet 163 000 Indbyggere i de sønderjyske Landsdele. Af Danmarks samlede Befolkning monstrer Byerne 1,4 Mill. Indbyggere, Landdistrikterne 1,8 Millioner, bymæssige Bebyggelser (større Stationsbyer, Villaforstæder o. l.) 65 000. Hovedstaden Kjøbenhavn har 700 000 Indbyggere, medens de næststørste Byer (med Forstæder) er Aarhus 80 000, Odense 60 000, Aalborg 55 000. Af Byer med over 10 000 Indbyggere findes ialt 23. Den procentvise Tilvækst udgjorde for Kjøbenhavn 9,8, for Provinsbyerne 8,5 og for Landdistrikterne 3,5.

Saaledes afgiver da selve Folketællingen et nyt Bevis for, at det er ugørligt at betragte Danmark som det udprægede Landbrugsland, man fra visse Sider gerne vil gøre det til.

Andels-Konkurrence med Statsstøtte.

Medens vore Industrier kæmper en bitter Kamp for Tilværelsen, en Kamp, hvori man fra Statens Side endog nægter dem det Værn, Toldloven tilsiger dem, ser man kun alt for ofte, at Statens Midler enten direkte eller indirekte bruges til Skade for den hjemlige Produktion. Vi vil ikke her opholde os ved de store Summer, der nu bevilges til Nødhjælpsarbejder, altsaa til Afhjælpning af Arbejdsløsheden, og som dog i saa mange Tilfælde gaar mir nichts dir nichts ud af Landet til yderligere Benefice for den Valutakonkurrence udefra, der just har en stor Del af Arbejdsløsheden paa sin Samvittighed, men skal blot fremhæve et særligt Forhold. Dette belyses ved en Henvendelse til Rigsdagen fra Fabrikant *N. P. Utzon* og angaar en statsfinancieret Konkurrence til bestaaende Fiskenetfabriker. Vi møder her det samme Billede som saa mange andre Steder. Først skrider Staten ind mod den legitime Industri og paalægger den Rationering og Prisregulering m. m. Industrien yder loyalt sin bedste Medvirkning i Tillid til Statens Løfte om senere at faa en hjælpende Haand til Gengæld, hvis Tiderne skulde kræve det. Da saa Krigen er forbi, og Vanskelighederne melder sig, yder Staten et Laan til Fiskeriet paa ½ Million Kroner til Indkøb af Redskaber m. m. Pengene anvendes til Oprettelse af en Andels-Fiskenetfabrik, som Fiskerne nominelt ejer, men som altsaa oprettes ved Statens Hjælp ved Laan, der er amortisationsfrit de første 10 Aar og forrentes med 4 Procent, medens selve Virksomheden som Andelsselskab er skattefri.

Til yderligere Belysning af dette Stykke Nationaløkonomi tjener, at den indenlandske Produktion af Fiskenet, der altid har bestræbt sig for at betjene Forbruget saa godt som muligt, er mindst dobbelt saa stor som det hjemlige Behov og altsaa for Halvdelen er henvist til Eksport. Da denne er standset for Tiden, har Fabrikerne allerede 300 Arbejdere gaaende ledige. Under slige Forhold synes da den projekterede Andels-Fabrik med Statsstøtte at være dobbelt uforsvarlig — rent bortset fra de Erfaringer, man just for Tiden høster med Hensyn til Andelsfabriker.

Industrisituationen.

Jo mere man beskæftiger sig med den øjeblikkelige industrielle Krise, des mere klar bliver man over, hvor stærk Trang der er til nøgtern og klar Orientering paa de herhenhørende Omraader. Økonomisk Tænkning, navnlig naar den gaar lidt i Dybden eller kræver større Perspektiver, er øjensynlig ikke den stærke Side herhjemme, men heldigvis tør man samtidig sige, at dette ikke skyldes Befolkningens manglende Interesse, men derimod at der gøres saa uhyre lidt for at give den enkelte virkelig Indsigt i Problemerne. Gamle Slagord og overfladiske Meninger faar derved Lov at herske uhindret videre Aar efter Aar, fra Slægtled til Slægtled, uanset hvilke store Forandringer de økonomiske Forhold baade ude og hjemme undergaar.

Det maa derfor hilses med Glæde, naar Erhvervenes egne Folk tager et Oplysningsarbejde op — dets Betydning understreges kun alt for stærkt af den nuværende Situation. Til Belysning af denne danner da en af Direktør *Chr. H. Olesen* udgiven Pjece, »Indu-

strisituationen«, (Hage & Clausens Forlag) et saare værdifuldt Bidrag. Forfatteren gaar lige løs paa Dognets Problemer, og i en klar og velskreven Fremstilling gennemgaar han Grundlinierne for vor industrielle Udvikling og belyser navnlig Krigsaarenes Arbejde, der jo nok kunde have sikret Industrien noget større Forstaaelse, end der nu ydes den. Dernæst omtales den nuværende almindelige Depression, dens Aarsager og Virkninger og særlig det Supplement, denne Depression har faaet gennem den tyske Valuta-Dumping. Forfatteren omtaler de midlertidige Foranstaltninger til Værn mod det industrielle Sammenbrud, der er ønsket fra Erhvervenes Side, og kommer herved ind paa det kunstigt og uansvarligt opfanatiserede Modsætningsforhold mellem By og Land. Med Tal og klare Argumenter vises Uholdbarheden heri, og Forfatterens Appel om at lade Fanatismen vige til Fordel for fordragelig og nøgtern Drøftelse burde henvende sig til titusindvis af Læsere, ikke mindst i vort Landbrug.

Der drages i Pjecen en Sammenligning mellem Industriens Betingelser i Danmark og i andre smaa Lande, f. Eks. Schweiz, der for Raastoffernes Vedkommende har ganske anderledes Vanskeligheder at kæmpe med end vi. Endvidere gives en Oversigt over de forskellige Foranstaltninger, der i andre Lande allerede er truffet mod den nuværende Krisetilstand og navnlig mod den abnorme valutabetingede Konkurrence. Vi har jo allerede i vort forrige Hefte henvist til Pjecen i denne Forbindelse.

Paa Basis af denne fortrinlige Fremstilling, saavel almen som aktuel, slutter Forfatteren med en alvorlig Henstilling til Regeringen om at ændre Signaler. Vel er Landbruget vort Hovederhverv, men vi bør dog ikke derfor se bort fra vore andre Muligheder og Pligter. Vi maa bort fra Principrytteriet og være rede til at tage Konsekvenserne af Udviklingen som den nu en Gang er.

Oasen.

I en Avispolemik angaaende det andetsteds berørte Emne: Landbrug og Industri, alias Frihandel og Toldbeskyttelse, replicerer Hr. Ingeniør Aage Westenholz overfor en Skildring af de skæbnesvangre Følger, det vil faa, hvis vi alene opretholder Frihandelsdoktrinen, paa følgende Maade: »Til Slut vil jeg kun ønske Danmark den Fremtid, som fra modsat Side fremstilles for det Tilfælde, at vi virkelig skulde blive det eneste Frihandelsland. Gid Danmark da maa blive som en Oase i Ørkenen; gid vort Land og enhver af os Danske maa blive »udpint« paa den Maade, at vi faar alt, hvad vi ønsker, billigt, ja, helt gratis. Saa kan vi ogsaa producere billigt og i Masse, saa vort Marked kan blive ikke det lille Danmark, men hele den store Verden.«

Ja, hvis man var sikker paa det, saa var det selvfølgelig altid en Trost; men vi kunde dog ønske, at Hr. Westenholz, inden han udtrykte sig saa forhaabningsfuldt, havde stiftet Bekendtskab med f. Eks. Diskussionen paa Landsindustrimødet fornylig, hvor det jo netop paavistes, hvor dyrt man maa betale for sine Varer udefra, saa snart man ikke har en indenlandsk Produktion til at afbalancere Priserne. At Alverden skulde kappes om at levere os Varer næsten til Foræring, mens vi selv sagtens skulde tage gode Priser hjem for vore Eksportprodukter, er vel overhovedet ret usandsynligt. Men rent bortset herfra og fra al anden teoretisk Diskussion, maa man have Lov at advare mod at betegne vor Stilling i en Udvikling, der foreløbig har kostet ca. 80 000 danske Arbejdere deres Beskæftigelse og bragt store Dele af vor Økonomi til Ruin, med Udtrykket »Oase«. Situationen er for alvorlig til, at en saadan Lignelse ikke virker mest som bitter Haan.

□□□□□□

Industriforeningens Generalforsamling.

Vi minder om, at Industriforeningens ordinære Generalforsamling finder Sted Mandag den 21. Marts d. A. Kl. $3^1/_2$ Eftm. i Industriforeningens Foredragssal, Indgang Vestre Boulevard 18. Dagsordenen paa Generalforsamlingen m. m. fandtes offentliggjort i vort forrige Numer.

□□□□□□

Notitser.

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. i hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktionen modtager med Glæde Meddelelser fra Industrien om Nyheder o. l. af almen industriel Interesse.

Flytninger. For at undgaa Forstyrrelser i Forsendelsen af Tidsskriftet bedes Flytninger meddelt Bladets Ekspedition, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B, Telf. 8100, Lokal 20.

Manglende Hefter af »Tidsskrift for Industri« maa kræves erstattet af Postvæsenet, hvis dette har forsømt at aflevere Tidsskriftet. Dettes Omdeling har Industriforeningen intet direkte Ansvar for. Reklamationer bør altid ske snarest muligt. Enkelte Hefter kan evtl. købes i Ekspeditionen à 50 Øre.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 7 1. APRIL 1921

Regeringen og Industrien.

De tilbudte Lettelser og Kriseforanstaltninger fra Statens Side.

DE Forhandlinger, der i nogen Tid har været fort mellem Statsministeren og Industriraadet vedrorende de Tilsagn, Regeringen mente at kunne give, samtidig med at den afslog Industriens Ønsker om almindelige Foranstaltninger mod Krisen, har nu fort til et forelobigt Resultat. I Overensstemmelse med sin Udtalelse af 2. Februar d. A., hvori Industriraadet betegner de omtalte Lettelser »som velkomne som et Supplement til en effektiv Ordning, men sikkert uvirksomme overfor den samlede Situation«, maa Industriraadet stadig hævde, at disse Foranstaltninger paa ingen Maade kan anses som Middel til at afhjælpe Industrikrisen i større Udstrækning. Selvfolgelig hindrer dette dog ikke, at disse Foranstaltninger vil kunne blive af Interesse for visse Virksomheder. Uden at man derfor overfor Statsministeren har opgivet Ønsket om Gennemførelsen af virkelig effektive Foranstaltninger, har Industriraadet fort Forhandlinger med Statsministeren om Forstaaelsen af de givne Tilsagn. Denne Forhandling er forelobig resulteret i Fastlæggelsen af følgende Tilsagn med tilhorende Betingelser, der er opstillet fra Statsministerens Side.

1. Nedsættelse af Jernbanefragterne.

Betingelsen for, at der kan opnaas Nedsættelse af Jernbanefragter er dels, at saadanne Nedsættelser holdes indenfor de Grænser, Statsfinansernes Tarv paabyder, dels at den eller de Virksomheder, der onsker Nedsættelsen, kan paavise, at denne vil være en Betingelse for, at regelmæssig Beskæftigelse kan opretholdes for et storre Antal Arbejdere indenfor vedkommende Bedrift.

2. Nedsættelse af tyngende Toldsatser paa Raa- og Hjælpestoffer.

En saadan Nedsættelse kan finde Sted ikke blot, hvor der er negativ Beskyttelse (d. v. s. hvor Tolden paa de anvendte Raastoffer overstiger Tolden paa den færdige Vare), men ogsaa i Tilfælde, hvor en Ophævelse af Raavaretolden vil styrke den danske Industris Stilling i Konkurrencen.

3. Begunstigelse af dansk Arbejde.

Ved Arbejder, der udfores for Staten, vil der i storre Omfang end tidligere blive anvendt dansk Arbejde, og der er fra Statsministeren til de forskellige Ministre rettet Opfordring til at lade udgaa Instruktion til de forskellige Statsinstitutioner om fortrinsvis at anvende dansk Arbejde, selv om dette maatte stille sig saa meget dyrere end udenlandsk Arbejde, at man efter den hidtil fulgte Praksis ikke kunde foretrække dansk Arbejde. I Tilfælde, hvor det drejer sig om Begunstigelser af ekstraordinært Omfang og særlig, hvor det drejer sig om ved Arbejder, der udføres af Kommuner eller Private med Statstilskud, at anvende Materialer af dansk Oprindelse, vil der i de enkelte Tilfælde kræves en nærmere Forhandling, hvor det navnlig maa godtgøres, at Anvendelsen af dansk Arbejde i de paagældende Tilfælde vil være af Betydning med Hensyn til Beskæftigelsen af Arbejdere.

4. Statshjælp til Afhjælpning af Kreditvanskeligheder.

Ifølge Statsministerens Udtalelser vil der i Almindelighed ikke være Tale om Støtte af de større industrielle Virksomheder, idet saadanne antages gennem deres sædvanlige Bankforbindelser og ved Hjælp af deres egne Reserver at kunne bringes ud over Vanskeligheder af midlertidig Natur. Tilsagnet tager derimod fornemmelig Sigte paa saadanne mindre og ikke kapitalstærke Virksomheder, som væsentlig er henviste til stedlige Pengeinstituter med begrænsede og allerede haardt anspændte Midler. Til saadanne Virksomheder vil der, naar de i og for sig maa anses for solide, kunne ydes midlertidige Forstrækninger af Statskassen indenfor Grænser, som bliver at fastsætte ved Forhandling med de bevilgende Myndigheder, saafremt saadan Hjælp maatte anses for nødvendig for at undgaa midlertidig Standsning eller væsentlig Indskrænkning af Arbejdsstyrken.

Angaaende Fremgangsmaaden med Hensyn til Anmodninger for at opnaa Gennemforelsen af de paagældende Tilsagn henviser vi til vor Vejledning sidst i Heftet under Organisationsmeddelelserne. Her skal blot fremhæves, at *alle Forhandlinger vedrørende disse Spørgsmaal maa ske gennem Industriraadet.* Naar man paa Grundlag af det saaledes fremskaffede Materiale har faaet det fornødne Overblik, er det, saavidt vides, Regeringens Hensigt at søge Lovhjemmel for de Foranstaltninger, der maa være at udføre i Henhold til de fremsatte Anmodninger.

Om rationel Udnyttelse af Tørv.

Undersøgelser vedrørende Tørveproduktionen med Henblik paa Udnyttelsen af Tørvemassen paa Stedet i Tørvegasgeneratorer til Drift af Gasmaskiner.

Af Ingeniør, Driftsbestyrer, cand. polyt. *O. Engholm.*

Brændselsspørgsmaalet er i Løbet af de sidste Maaneder undergaaet en gennemgribende Forandring; de Synspunkter, der sidste Efteraar gjorde sig gældende, passer ikke mere, og forhaabentlig vil Situationen vise sig at være nogenlunde stabil, saaledes at vi ikke atter om et halvt Aar skal begynde forfra og revidere vore Dispositioner en Gang til.

Ved Direktør Poul C. Poulsens Foredrag den 27. Januar d. A. ved det store Landsindustrimøde blev udtalt Forhaabninger ikke alene om Brændselssituationen i al Almindelighed, men ganske særlig synes det mig, at Direktør Poulsen saa mere forhaabningsfuldt end strengt tilladeligt paa Mulighederne for en Opretholdelse af vor hjemlige Brændselsproduktion, og man kan her sige desto værre eller heldigvis, alt efter ens Synspunkter eller Interesser. Situationen synes mig tvertimod, saaledes som jeg udtalte ved Mødet, i Øjeblikket ganske uholdbar med Hensyn til Opretholdelsen af vor hjemlige Brændselsproduktion, det er min Overbevisning, at der i Sommeren 1921 praktisk taget ikke vil blive produceret en eneste Ton Tørv. De rene Produktionsomkostninger for Tørven, der i 1917 var 8 à 12 Kr. pr. Ton i Arbejdsløn, var i 1920 oppe paa det 3 til 4 dobbelte af dette Beløb, og vi maa sikkert regne med, at der i Sommeren 1921 i ren Arbejdsløn mindst vil medgaa 20 Kr. pr. Ton Tørv, inden den staar stakket paa Tørrepladsen. Naar hertil kommer Kørsel til Bane, Jernbanefragt eller Skibsfragt og atter Kørsel, vil man se, at man let kommer til at betale 40 til 50 Kr. for en Ton Tørv paa Forbrugsstedet.

Dansk Brændsels- og Kontrolforenings Skema angiver, at der til ovennævnte Tørvepris for middelgode Tørv svarer en Kulpris paa 110 Kr. pr. Ton for Kul med 6000 VE, altsaa ikke særlig gode Kul; da vi i Øjeblikket kan købe denne Kvalitet Kul for ca. det halve, synes Udsigterne for Tørven ikke meget lyse. At opnaa en Konkurrencemulighed for Tørven ved en Forædling er næppe rimelig; min Opfattelse er lige den modsatte, nemlig at vi maa skaffe en til et praktisk Formaal tjenlig Tørvemasse med de mindst mulige Produktions- og Transportomkostninger, og Opgaven er altsaa først at undersøge de tekniske Muligheder, der er, for at spare Hovedmængden af Transportomkostningerne ved at bruge Tørven i Mosen og Størsteparten af Produktionsomkostningerne ved at indrette vore tekniske Anlæg til at kunne benytte et saa billigt Tørveprodukt som muligt.

Saaledes som jeg fremførte ved ovennævnte Møde, er der virkelig tekniske Muligheder for en saadan Udnyttelse af Tørvemassen, og denne er i første Række baseret paa, at Energien kan omformes i Elektricitet og derved let transporteres til Forbrugsstederne. Denne Side af Sagen er saa velkendt og har saa ofte været fremme, at jeg her ikke nærmere skal komme ind paa den, men den anden Side af Sagen, som jeg netop berørte i min Artikel af 15. November 1920 i »Tidsskrift for Industri«, synes endnu ikke at være teknisk løst paa en fuldt ud tilfredsstillende Maade. Schweger Moor Centralen ved Osnabrück, der er bygget i 1911, og som har 3000 HK fordelt paa 4 Gasmaskiner og et Moseareal paa 1000 ha, har ikke været vellykket, Driften har været besværlig og usikker, og Hovedaarsagen hertil har dels været den, at Sæsondriften i Tørvemosen har skabt store praktiske Vanskeligheder i Retning af, at det ikke har været muligt til enhver Tid at fremskaffe den fornødne Tørv, saaledes at man til Tider i udstrakt Grad har maattet tage sin Tilflugt til andet Brændsel, ligesom ogsaa Lagringen og

Transporten har været mangelfuld og har voldt Vanskeligheder. Endelig har Generatoranlægene været anlagt med særligt Henblik paa Produktionen af forskellige Biprodukter, hvilket har fordyret Anlæget og kompliceret Driften.

Der foreligger nu i Tyskland et Utal af Projekter til Torvecentraler og Brunkulscentraler i meget stor Stil hovedsagelig med Dampturbinedrift, hvor Brændslet altsaa forbrændes under en Dampkedel; af lignende Centraler findes ogsaa adskillige i Drift saavel i Tørvedistrikter som i Brunkulsdistrikter.

Den tekniske Mangel ved saadanne Anlæg ligger imidlertid deri, at de netop kræver Kvalitetsbrændsel. Tørvens Konsistens og Fugtighedsgrad bliver af aller største Betydning. Sæsondriften og de deraf følgende store Lagre og hoje Produktionsomkostninger kommer man altsaa ikke uden om ad denne Vej.

Som jeg fremforte i min ovennævnte Artikel og atter gentog ved Landsindustrimodet, er der opnaaet store saavel praktiske som tekniske Erfaringer paa Drift af Tørvegasgeneratorer i Forbindelse med Gasmaskiner, idet en hel Række af vore Elektricitetsværker under Krigsforholdene blev tvunget ind paa denne Drift, og til Trods for, at der her blev benyttet Dieselmotorer, der i flere Retninger ikke er rigtigt dimensionerede, naar de skal bruges som Gasmaskiner, maa de praktiske Erfaringer siges at være tilfredsstillende, og de tekniske Forbedringer, som er indførte, har været betydningsfulde, saaledes at de samlede Erfaringer giver fuldstændig Sikkerhed for, at et saadant Anlæg kan bygges teknisk forsvarligt og kan virke okonomisk tilfredsstillende samt er fuldt paalideligt i den praktiske Drift. Et Skridt videre maa man imidlertid, for at Sagen, saaledes som Forholdene har udviklet sig, kan faa praktisk Betydning.

Transportudgifterne maa reduceres til et Minimum ved at flytte Elektricitetsværket ud i Mosen, og Produktionsomkostningerne for Torven maa reduceres betydeligt ved at skabe Muligheder for at udnytte Tørvemateriale, der ikke kræver nævneværdig Behandling, og som kan produceres praktisk taget hele Aaret rundt; et saadant Materiale har hidtil ikke fundet Anvendelse eller kunnet finde Anvendelse, simpelthen fordi det overhovedet ikke kan betale sig at transportere det, saaledes at det altsaa udelukkende er henvist til Brugen paa Stedet.

Jeg skal nu i nedenstaaende give en Fremstilling af, hvad der formentlig teknisk og praktisk set er muligt at opnaa paa dette Omraade. Varmefordelingen i et Gasmaskineanlæg kan i sine Hovedtræk sættes som følger i Procent af den i Brændslet værende nyttige Brændværdi:

Nyttiggjorte Varmeenheder i eff. HK. .	20	pCt.
Tab i Gasgeneratoren	15	»
Mekanisk Tab og Hjælpemaskinerier. .	5	»
Varmetab i Kolevandet	25	»
Varmetab i Udstødningen	35	»
	100	pCt.

I nedenstaaende tages forelobig intet Hensyn til Askeprocenten.

Den vandfri Torvemasse sættes til en Brændværdi paa 5500 VE pr. kg.

Den Varmemængde, der medgaar til Vandets Opvarmning og Fordampning, sættes til 620 VE pr. kg, idet man foruden selve Fordampningsvarmen, 540 VE, regner 80 VE pr. kg til at opvarme Vandet fra 20 ° C. til Kogepunktet.

De i Kolevandet og i Udstodningsprodukterne tabte VE udgør, som nævnt, ialt ca. 60 pCt. af de samlede VE; og det vil teknisk set være muligt at udnytte ca. de 50 pCt. heraf, altsaa 30 pCt. af de samlede VE, til Opvarmning og Fordampning af en Del af det i den vaade Tørvemasse værende Vand. I det efterfolgende regnes derfor med ovennævnte 30 pCt. af VE udnyttet til Fordampningen.

Undersoger man nu en Torvemasse med forskellig Vandprocent, faar man forst som Udtryk for den i Vandet (og altsaa med Torven benyttet som Brændsel tabte Varme) bundne Varme (se hosstaaende grafiske Fremstilling).

a og a 1 $x_1 = 6{,}2\ y$

For de i Torvemassen værende totale VE faar man

b. $x_2 = 5500 - 55\ y$

Den praktiske Varmemængde faar man som Differens imellem ovennævnte eller

c. $x_3 = 5500 - 61{,}2\ y$

Tegner man nu en Linie, der har ovennævnte 30 pCt. storre Værdier end Linien b, faar man

d. $x_4 = 7150 - 71{,}5\ y$

Denne Linie er kun et Udtryk for de VE, der kunde være opnaaet, dersom der i Tørvemassen netop havde været Vand at fordampe til fuld Udnyttelse af de 30 pCt. af VE. — Dette er jo ikke

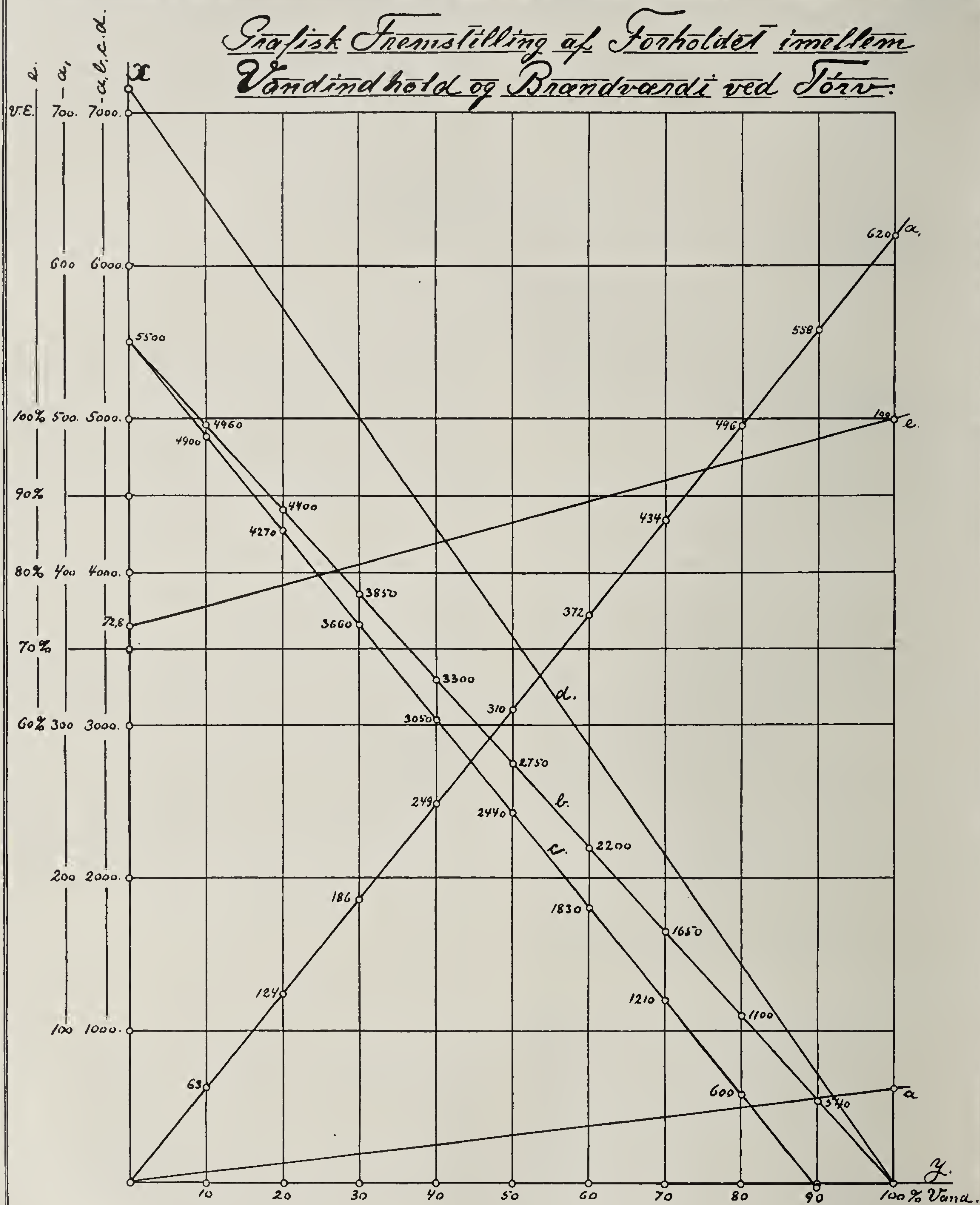
Grafisk Fremstilling af Forholdet imellem Vandindhold og Brandværdi ved Tørv.
e. V.E.
a,
a, b, c, d.
x
y.
100% Vand.
11-2-1921.
O. Engholm.

Tilfældet for den øverste Del af Kurven, idet der her ikke er Vand nok, og heller ikke for den nederste Del af Kurven, fordi der *der* er for meget Vand. I et bestemt Punkt stemmer Forholdene imidlertid, og dette Punkt findes ud af Formlerne:

$$x_4 - x_2 = x_2 - x_3, \text{ d. v. s.}$$

$$7150 - 71{,}5\ y - 5500 + 55\ y = 5500 - 55\ y - 5500 + 61{,}2\ y.$$

$$1650 - 16{,}5\ y = 6{,}2\ y$$

$$22{,}7\ y = 1650.$$

$$y = 72{,}8\ pCt.$$

Ved 72,8 pCt. Vand i Tørven er der altsaa netop det fornødne Antal VE i Kolevandet og Udstødningsprodukterne til med 50 pCt. Nyttevirkning at fordampe alt Vandet i en tilsvarende Tørvemasse, saaledes at der efter Forbruget af 1 kg vandfri Tørvemasse atter forefindes 1 kg vandfri Tørvemasse, der er frembragt ved at fordampe Vandet i ca. 3,7 kg Tørvemasse med 72,8 pCt. Vand.

Havde Tørven nu haft over de 72,8 pCt. Vand, og man kun havde haft de forudsatte 30 pCt. af VE til Fordampningen, vilde Enderesultatet selvfølgelig være blevet, at man ikke havde faaet vandfri Torv, men en vis Procent Vand i den Tørvemasse, der blev tilbage.

Dette Forhold lader sig udtrykke grafisk i Kurven e, hvor x Aksen er inddelt i pCt. Vandindhold for Fordampningen, y Aksen i pCt. Vandindhold efter Fordampningen. Kurven, der er en ret Linie, gaar gennem y = 0, x = 72,8 og y = 100, x = 100, og den fremkommer iøvrigt ved i Formlen

$x_4 - x_2 = x_2 - x_3$ at tilføje et Tal x_1, altsaa

$x_4 - x_2 = x_2 - x_3 - x_1$, hvor x_1 findes af Formlen $x_1 = 6{,}2\ y$, idet y_1 er Vandprocenten efter Fordampningen.

Det Antal kg Tørvemasse før Afdampningen, der svarer til 1 kg Tørvemasse efter Afdampningen, udregnes let ud fra det Synspunkt, at de skal indeholde lige mange VE, og der viser sig da det mærkelige Forhold, at dette Tal praktisk taget er konstant og ligger omkring 3,7 kg.

Ønsker man nu, hvad jeg senere skal vise svarer til det praktisk fordelagtigste, at Tørvemassen efter Fordampningen endnu skal have ca. 25 pCt. Vand, da viser Linien e, at dette kan opnaas, naar den Tørvemasse, der skal behandles, har 80 pCt. Vand, og der vil altsaa medgaa ca. 3,7 kg Tørvemasse med 80 pCt. Vand for at producere 1 kg Torvemasse med 25 pCt. Vand.

Ovennævnte Tørvemasse med 25 pCt. Vand vil, som Linie c viser, have en nyttig Brændværdi paa ca. 4000 VE pr. kg.

De i foranstaaende Beregninger benyttede Talværdier stemmer selvfølgelig ikke under alle Forhold med de praktiske Tal, dels fordi Tørvemassen altid indeholder en vis Askeprocent, dels fordi Brændværdien af den vandfri Torvemasse kan variere ikke lidt. De endelige Beregninger for en bestemt Mose maa altsaa korrigeres efter de Analyser, som først og fremmest maa fremskaffes.

Regnes ved Gasmaskinedrift med 20 pCt. nyttiggjort Varme og med 4000 VE pr. kg (25 pCt. Vand), faar man, at 1 kg af denne Tørvemasse kan producere et Ækvivalent for 800 VE, d. v. s. med 860 VE pr. KWT og 85 pCt. Nyttevirkning for den elektriske Maskine, ialt 1010 VE pr. KWT, d. v. s. ca. 1,26 kg Tørvemasse pr. produceret KWT eller ca. 4,7 kg Torvemasse med 80 pCt. Vand for hver produceret KWT.

De 15 pCt. Tab i Gasgeneratoren forudsætter, at denne indstilles paa fuld Udnyttelse af Brændslet, altsaa uden Hensyn til Udvinding af Biprodukterne, og er under disse Forhold fuldt opnaaelig med en Torvemasse med 25 pCt. Vand. En yderligere Nedsættelse af Vandprocenten vil næppe have nogen økonomisk Betydning, idet man ved mere vandfri Tørv blot maa blæse mere Damp op igennem Generatoren.

Fordelen ved paa den her omtalte Maade primært at benytte en meget vaad Tørvemasse, uden at Gassens Kvalitet forringes, og uden at de til den store Vandmasses Fordampning nødvendige VE nedsætter den samlede Driftsøkonomi, er — foruden disse i og for sig ikke smaa Fordele — i første Række den, at der derved formentlig vil kunne opnaas en Drift af Torvemosen Aaret rundt. Det til Mosens Drift nødvendige Materiale bliver derved mindre og bedre udnyttet. Arbejderspørgsmaalet simplificeres, idet den dyre Sæsonarbejder undgaas. Vanskeligheden ved at skaffe midlertidigt Logi bortfalder, Lagringsspørgsmaalet simplificeres eller bortfalder helt.

Naar hertil føjes, at en Torvemasse af ovennævnte Art, der skal udnyttes paa Stedet, for en stor Del maa kunne transporteres ved Pumpning, vil det formentlig være indlysende, at Produktionsomkostningerne maa blive en lille Brøkdel af, hvad den almindelige Torveproduktion koster. En Pris af f. Eks. 2 Kr. pr. Ton frit paa Værket

af en Tørvemasse med 80 pCt. Vand vil saaledes sikkert vise sig at være højt ansat.

Det er, som det vil ses, en Forudsætning, at det vil være muligt at fremskaffe en Tørvemasse med ca. 80 pCt. Vand eller derunder paa en billig og bekvem Maade, og som saadan havde jeg forudsat, at en simpel Klaring af den i Vand opslemmede Torvemasse, der ved Pumpning var bragt fra Mosen op i det umiddelbart ved Elektricitetsværket liggende Klaringsbassin, var tilstrækkelig. Hvor meget Vand, Tørvemassen frivilligt afgiver paa denne Maade, har næppe forud været indgaaende prøvet, idet man altid tidligere har staaet overfor den Opgave at bringe Vandindholdet ned til saa lave Værdier, at dette aldrig vilde være opnaaeligt ved Klaring alene. Ingenior Nyeboe er som bekendt interesseret i nogle nye Metoder, ved hvilke man paa en let Maade kan formindske Tørvemassens hygroskopiske Egenskaber, saaledes at Massen alene ved Klaring kan komme ned under 70 pCt. Vand, altsaa langt lavere end hvad jeg her har sat som onskelig Grænse; og disse Forsøg var det da ogsaa, der fik mig til at tænke nærmere over Sagen.

Hvorvidt den almindelige Tørvemasse i opslemmet Tilstand allerede vil kunne tilfredsstille forannævnte Fordringer, har jeg forsøgt ved Laboratorieforsog at undersøge, og jeg har opnaaet at faa en 95 pCt. Torvemasse, der i ca. 2 m Højde var anbragt paa et Sandfilter, til i 4 Døgn at afgive saa meget Vand, at Massen kom ned paa 84 pCt. Vand. Forsøget var imidlertid ret ufuldstændigt, idet hele Filterarealet kun var 5 cm i Diameter, saaledes at der er grundet Haab om i Praksis at komme endnu længere ned.

Forsog over en forud udtørret Torvemasses hygroskopiske Egenskaber gav ganske interessante Resultater, idet det viste sig, at en Torvemasse, der forud i 1 Døgn havde været underkastet en Udtorring ved ca. 80 ° C. og derefter atter opslemmet til en 90 pCt. Opløsning, i mindre end 12 Timer afgav saa meget Vand, at Massen kom ned paa imellem 45 og 50 pCt. Vandindhold.

Mulighederne er altsaa til Stede for at kunne fremstille Tørvemasse med ikke over 80 pCt. Vand paa en billig og bekvem Maade hele Aaret rundt, og selve Tørvemassens Konsistens saavel i vaad som i tørret Stand og de Fordringer, der vil blive stillet til denne Konsistens for at faa det bedst mulige ud af den i Gasgeneratoren, kræver selvfølgelig nøje Overvejelser og indgaaende Forsøg.

En anden Forudsætning for, at hele det forudangivne System for Tørveproduktionen skal have praktisk Betydning er, som nævnt, at Torringsanordningen ved Hjælp af Kolevandet og Udstødningsprodukterne fra Gasmaskinen teknisk set lader sig udføre uden for store Udgifter. Selve den forudsatte 50 pCt. Nyttevirkning af et saadant Anlæg er formentlig efter de Erfaringer, man har fra Udnyttelsen til andre Formaal, opnaaelig, men den konstruktive Side af Sagen samt Fastsættelsen af Størrelsen af de nødvendige Transmissionsoverflader for Varmeoverføringen maa indgaaende undersoges.

Muligvis vil det vise sig fordelagtigst at indrette Gasmaskinens Kølekapper som Dampkapper.

Endelig er det ikke udelukket, at Torvemassen (med særligt indrettede Kolekapper) direkte kan pumpes igennem hele eller en Del af Kølekapperne og der altsaa opvarmes til Vandets Kogepunkt eller derover, saaledes at Udstødningsprodukterne m. m. derefter afgiver den fornødne Fordampningsvarme.

Vi har her hjemme Firmaer med store Erfaringer paa dette specielle Omraade, hvis praktiske Losning nok var sit Arbejde værd.

Naar man vil have et Overblik over, hvor store Anlæg af forannævnte Art, der vil kunne bygges i vore Tørvemoser, maa man begynde med at bestemme, hvor megen Energi en Mose repræsenterer pr. Arealenhed.

Regnes i Middeltal 2 m Torvelag i en Mose, faar man efter foranstaaende, at 1 ha ialt vil kunne afgive Brændsel til en Produktion af ca. 1 000 000 KWT.

Regnes endvidere for en Sikkerheds Skyld, at et saadant Tørve-Elektricitetsværk vil komme til at arbejde med 3000 Timer aarlig Benyttelsestid af den samlede installerede Maskinkraft, faar man, idet man f. Eks. forudsætter, at der skal være Brændsel til 25 Aar, at der kan installeres ca. 13,3 KW for hver ha Moseareal. En Mose paa 300 ha kan altsaa udbygges med et 4000 KW Anlæg, f. Eks. bestaaende af 4 Stk. 1000 KW (1500 HK) Gasmaskiner. Aarsproduktionen kan efter ovenstaaende komme op paa 12 000 000 KWT, og Anlægsudgifterne exkl. Tørvemosen og det dertil hørende Driftsmateriale kommer med de nuværende Priser næppe paa 5 000 000 Kr., d. v. s. med 12 pCt. til Forrentning og Afskrivning højst *5 Øre pr. KWT* for denne Post.

Personaludgifterne ved den forudsatte intensive

Drift vil antagelig ikke komme over 180 000 Kr. aarlig eller *1,5 Øre pr. KWT.*

De aarlige Udgifter til Vedligeholdelse, Olie og Smaaudgifter kan sættes til ca. 1 pCt. af Anlægsudgifterne eller *0,5 Øre pr. KWT.*

For Brændslet maa regnes en Pris frit paa Værket (da Anlægs- og Driftsudgifterne for Mosen ikke er inkluderet i ovenstaaende). Det Materiale, der er Tale om, er en Tørvemasse med 80 pCt. Vand, der formentlig i yderligere opslemmet Stand kan pumpes ind til Klaringsbassiner paa Værket, og af dette Materiale skal bruges ca. 5 kg for hver produceret KWT, d. v. s. 60 000 Tons Masse aarlig.

Denne Masse kan, som tidligere nævnt, umulig koste over 2 Kr. pr. Ton (færdige lufttørrede Torv stablede paa Tørrepladser koster med Sæsondrift nu ca. 20 Kr. pr. Ton), d. v. s. 120 000 Kr. aarlig eller *1 Øre pr. KWT.*

Sidstnævnte Værdi for Brændslet er selvfølgelig ganske kalkulatorisk, men det er min Overbevisning, at Udgifterne vil vise sig endog betydelig mindre, dels fordi Produktionen maa kunne foregaa Aaret rundt, dels fordi hele Transporten for en stor Del maa kunne foregaa ved Pumpning.

De samlede Udgifter inkl. Forrentning samt fuld Afskrivning i 25 Aar bliver altsaa ca. *8 Øre pr. KWT.*

Af den her omhandlede aarlige Produktion paa 12 000 000 KWT, der kun kan opnaas ved Samarbejde med andre Værker, maa regnes med et Tab paa ca. 33 pCt., saaledes at *Udgiften pr. solgt KWT altsaa bliver ca. 12 Øre.*

Jeg er ganske klar over, at foranstaaende Talværdier og Beregninger vil kunne kritiseres og maa revideres mange Gange, forinden det endelige praktiske Maal er naaet.

Tal og Beregninger er imidlertid nødvendige for at skaffe Forstaaelse, og jeg vil derfor gerne have dem betragtet ud fra dette Synspunkt.

Jeg maa slutte med at udtale, at Udnyttelsen af vort hjemlige Brændsel paa en fornuftig og okonomisk forsvarlig Maade ikke er mindre vigtig nu end før, og vi har forhaabentlig af Krigen lært, at man staar sig ved indenfor de praktiske Muligheders Grænser kun at stole paa sig selv og gøre sig saa uafhængig af den øvrige Verden som muligt. En anden Sag er det, at man ikke kan vente, at det private Initiativ alene skal kunne løse saadanne Opgaver, der i en vis Retning ogsaa er Samfundsopgaver. Staten maa her ikke alene virke regulerende, saaledes at der samfundsmæssigt bliver Fornuft i Tingene, men den maa ogsaa kunne ventes at tage det indledende Initiativ for at faa de forskellige Muligheder prøvede i Praksis, saa vil det private Initiativ sikkert nok besørge Resten.

● ● ●

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Forhandlingerne med Regeringen.

Som omtalt i vor ledende Artikel er Forhandlingerne mellem Statsministeren og Industriraadet nu resulteret i Præciseringen af de forskellige Tilsagn, i Henhold til hvilke Industrien anmodes om at gøre sine Ønsker gældende.

1. *Nedsættelse af Jernbanefragterne.*

Anmodningerne fra de Virksomheder, for hvilke en Nedsættelse af Jernbanefragter i Henhold til ovenstaaende vil være af Betydning, maa indeholde fyldige og nøjagtige Oplysninger om alle Forhold, der kan tjene til at belyse den foreliggende Sag, og navnlig om nedennævnte Punkter:

a. For hvilke Varer der ønskes Fragtnedsættelse.
b. Den nugældende Fragtsats Størrelse.
c. Den Nedsættelse, der ønskes.
d. Hvilke Grunde, der kan anføres til Støtte for en saadan Nedsættelse (herunder særlige Oplysninger om Fragtnedsættelsens Betydning for den færdige Vares Pris og dermed dens Indflydelse paa Deres Konkurrenceevne overfor Udlandet).
e. Erklæring om, at den ønskede Fragtnedsættelse er en Betingelse for, at regelmæssig Beskæftigelse kan opretholdes for et større Antal Arbejdere indenfor Deres Virksomhed med nærmere Angivelse af det Arbejderantal, der under de forskellige Forudsætninger kan beskæftiges.

2. *Nedsættelse af tyngende Toldsatser paa Raa- og Hjælpestoffer.*

Anmodninger om Foranstaltninger i denne Henseende maa navnlig indeholde Oplysninger om:

a. For hvilke Varer der ønskes Toldnedsættelser, og hvilken Position de indgaar under.
b. Størrelsen af den Nedsættelse, der ønskes.

c. Hvilken Betydning Raavaretolden har for den færdige Vares Pris, og hvorledes Deres Fabrikationspris staar i Forhold til Priserne fra Deres udenlandske Konkurrenter.

d. Erklæring om, at en Nedsættelse af den eller de paagældende Toldsatser vil være af væsentlig Betydning for at holde et større Antal Arbejdere beskæftiget, samt Oplysning om, hvormange Arbejdere der kan holdes beskæftiget under de forskellige Forudsætninger.

Det bemærkes, at Toldnedsættelser, der formindsker den bestaaende Beskyttelse for andre Industrigrene, ikke vil kunne forventes.

Endelig vil der blive Tale om Udbetaling af Godtgørelse for toldpligtige Materialer og Genstande af indenlandsk Oprindelse, der anvendes ved Reparation af Skibe. Hvis dette Forhold har Interesse for Dem, bedes De indsende Oplysninger om:

a. Hvilke Varer det drejer sig om.

b. Størrelsen af Tolden paa den færdige Vare.

c. Størrelsen af Tolden paa de Raavarer, der anvendes til Fremstilling af de omhandlede Varer.

d. Størrelsen af Deres Salg af vedkommende Varer til Brug ved Reparationer og Ombygninger af Skibe.

3. *Begunstigelse af dansk Arbejde.*

Naar der er Tale om Leverancer til Staten eller Leverancer til Arbejder, der udføres med Statsstøtte, vil Industriraadet derfor henstille til de paagældende Industrivirksomheder at træde i nærmere Forhandling med de Autoriteter, der forestaar de paagældende Indkøb, for at faa tilvejebragt en Ordning, hvis det viser sig, at der fremkommer udenlandske Tilbud, hvormed de danske Virksomheder ikke kan konkurrere. I Tilfælde, hvor der ikke opnaas et tilfredsstillende Resultat, vil Industriraadet være villig til at yde sin Assistance.

4. *Statshjælp til Afhjælpning af Kreditvanskeligheder.*

Ansøgning om at opnaa Statslaan maa bl. a. indeholde Oplysninger om:

a. At en saadan Hjælp er nødvendig for at undgaa midlertidig Standsning eller væsentlig Indskrænkning af Arbejdsstyrken.

b. At Deres sædvanlige Bankforbindelser ikke har kunnet yde Dem dette Laan.

c. Grunden til, at dette ikke har været Tilfældet.

Endvidere maa der fremsendes fyldige Oplysninger om alle de Forhold, man iøvrigt mener maatte være af Betydning ved Bedømmelsen af de foreliggende Spørgsmaal.

Det bemærkes, at de omhandlede Oplysninger vil blive gennemgaaet meget kritisk, og da det kun er et forholdsvis meget begrænset Beløb, der stilles til Raadighed, vil det kun være i ganske særlige Tilfælde, at der vil kunne forventes opnaaet et Laan. Hvis der til Klarlæggelsen af de ansøgende Virksomheders Forhold maatte kræves særlige Undersøgelser, maa Omkostningerne hertil afholdes af den paagældende Virksomhed.

I Overensstemmelse med de med Statsministeren førte Forhandlinger vil de heromhandlede Foranstaltninger — med Undtagelse af de under Punkt 3 nævnte Begunstigelser for dansk Arbejde — først blive gennemført efter Forhandling mellem Regeringen og Industriraadet. *De Virksomheder, der gennem deres Brancheorganisation er Medlem under Raadet, og for hvem det under de anførte Forudsætninger vil være af Betydning, at der træffes Foranstaltninger indenfor de her nævnte Omraader, maa derfor indsende eventuelle Anmodninger til den paagældende faglige Organisation, der sammenarbejder og videresender de indkomne Anmodninger til Industriraadet, der derefter i Forening med Repræsentanter for vedkommende Fag fører de videre Forhandlinger med Regeringen.*

De Virksomheder, som mener at kunne komme i Betragtning, men som ikke er Medlem af en af de anførte Foreninger, bedes sende eventuelle Anmodninger direkte til Industriraadet og ikke til de respektive Ministerier.

Import til Kanada.

Paa Industriraadets Eksportbureaus Kontor henligger der Afskrift af det kanadiske Tolddepartements Bestemmelser angaaende Udfærdigelse af Fakturaer paa Varer, der er bestemt til Indførsel i Kanada.

Import til Letland.

Paa Industriraadets Eksportbureaus Kontor ligger til Gennemsyn en Beretning fra det kgl. Danske Konsulat i Riga angaaende de nye lettiske Indforselsbestemmelser.

Handelen paa Vladivostok.

Bestemmelser vedrørende Indførselstold til Vladivostok henligger til Gennemsyn i Industriraadets Eksportbureau hver Dag fra 9—12 og 1—4.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 8 | 15. APRIL | 1921

Industriens Vanskeligheder.

Industriraadet og Forhandlingerne om mulige Kriseforanstaltninger.

I den Aarsberetning, som den fungerende Formand, Direktør *H. P. Prior,* aflagde paa Industriforeningens Generalforsamling den 21. f. M., og af hvilken vi skal bringe udførligt Referat i et følgende Numer, maatte Omtalen af Industriraadets Virksomhed faa særlig Interesse under de nuværende Forhold, og vi skal derfor her gengive Direktør Priors Udtalelser om disse Forhold.

Som jeg fremhævede ved Generalforsamlingen ifjor, udtalte Direktør Prior, havde Vanskelighederne allerede den Gang begyndt at vise sig for forskellige Industrigrenes Vedkommende, idet vi paa Grund af de høje Priser og Arbejdslønningerne samt under Hensyn til den abnorme lave tyske Valutakurs stod meget daarligt i konkurrencemæssig Henseende overfor vort sydlige Naboland. Indenfor Industriraadet var vi allerede i Slutningen af Aaret 1919 klar over, hvilke alvorlige Konsekvenser, de ovennævnte Forhold kunde faa for vor Industri, særlig under Hensyn til, at den ved Toldloven af 1908 fastsatte Toldbeskyttelse paa Grund af Prisniveauets Stigning var reduceret til næsten at være uden Betydning, saaledes at Landet i Virkeligheden laa aabent for Konkurrencen udefra. Paa Landsindustrimødet i November 1919 vedtoges derfor en Resolution om en Forhøjelse af Vægttoldsatserne i Overensstemmelse med Prisniveauet.

Jeg skal ikke dvæle ved, hvilke Virkninger saavel i fiskal Henseende som med Hensyn til Spørgsmaalet om Opretholdelsen af vor Industri det vilde have haft, om Regeringen havde fulgt Industriens Henstilling, men kun nævne, at dette ikke skete.

Det stærke Fald i den danske Krones Værdi førte til, at man paa Initiativ af vore Storbanker i Slutningen af 1919 nedsatte Valutaraadet, i hvilket Industriraadet blev repræsenteret ved Fabrikant Jarl med Direktør Ballin som Suppleant. Ihvorvel end Forringelsen af Kronens Værdi ikke kan siges at være til Skade for Industrien, idet en lav Valuta virker som en Beskyttelse mod Import og en Præmie for Eksport, faldt det os dog ikke ind at ville modsætte os Foranstaltninger, der kunde tjene til Ophjælpning af Kronens Værdi, fordi en Udvikling i Retning af en stadig faldende Valuta kunde blive til den største Skade for det danske Samfund i sin Helhed og indeholde en alvorlig Trusel mod vort Lands økonomiske Selvstændighed.

I Valutaraadet støttede Industriraadets Repræsentanter de Bestræbelser, der var fremme for at begrænse den overflødige Import og arbejde for, at Beholdningerne af udenlandsk Valuta fortrinsvis blev reserveret til Indkøb af Raavarer o. l. Da der fremkom Forslag om, at Valutaraadets Arbejde skulde have en nødvendig Basis gennem en Lov om Afgivelse af Valutaattester for at faa Importtilladelse, stottede Industriraadet dette Forslag. Som bekendt blev det ikke vedtaget, og Valutaraadet opløstes derefter ifjor Foraar.

Da Valutakommissionen ifjor Sommer blev nedsat, repræsenteredes Industriraadet i denne ligeledes ved Fabrikant Jarl med Direktør Ballin som Suppleant. Til Støtte for disse blev der den 22. September f. A. af Industriraadet nedsat et særligt Udvalg bestaaende af Fabrikant Engel, Fabrikant Jacob, Ingeniør Otto Meyer, Direktør Ove Munck, Direktør Chr. H. Olesen, Dr. polit. F. Pio, Fabrikant Sebbelov, Direktør Zahle og

med Redaktør Drachmann som Sekretær. Som det vil erindres, fremkom der fra Valutaudvalget en Flertalsindstilling og forskellige Mindretalsindstillinger. Industriraadets Repræsentanter tiltraadte Flertalsindstillingen, der gik ud paa Indførelsen af Importforbud for visse Luksusvarer, samt en Nedsættelse af den da gældende Rationering af Sukker og Hvede med 25 pCt. og en Nedsættelse af Ølindustriens Raavareforbrug ogsaa med 25 pCt., idet Industriraadets Repræsentant dog tog Afstand med Hensyn til en Rationering af Ølindustriens Raavareforbrug og tog visse Forbehold overfor den yderligere Rationering af Sukker og Hvede.

Allerede den Gang var man begyndt ret føleligt at mærke Konkurrencen fra Lande med en lavere Valutakurs end vor, og da specielt fra Tyskland, og fra Industriens Side maatte man derfor lægge den allerstørste Vægt paa at faa aabnet en Mulighed for at faa Industrien beskyttet mod denne Konkurrence. Grunden til, at Industriens Repræsentanter sluttede sig til Flertallets Indstilling, uagtet Industriraadet i Almindelighed maatte finde det uheldigt, at der blev indført yderligere Restriktioner, laa da ogsaa deri, at man gennem Tiltrædelsen af Flertalsindstillingen opnaaede, at der i denne Indstilling blev medtaget en Udtalelse om, at en særlig Behandling af Toldforholdene var nødvendig. Denne Udtalelse fik følgende Ordlyd:

»I det væsentlige at indskrænke Forslagene om Valutaforbedring til en Henvisning til Toldændringer — saaledes som nedenfor af Mindretallet foreslaaet — vil efter Flertallets Mening være at betræde Veje, hvor de tekniske, sociale og politiske Vanskeligheder er saa store, at der næppe kan være Haab om i en nærmere Fremtid at naa et praktisk Resultat.

Flertallet henleder dog Regeringens Opmærksomhed paa, at det nuværende internationale Prisniveau paa ikke uvæsentlige Punkter har forrykket Forudsætningerne for Toldloven af 1908, hvad der for enkelte Industriers Vedkommende yderligere er skærpet ved den abnorme Valutasituation, og man henstiller derfor, at der skabes Adgang til snarligt at faa dette Forhold behandlet.«

I en Særindstilling fra Industriraadets Repræsentant blev det yderligere understreget, at en Opretholdelse af den nationale Produktion maatte være Hovedsagen, og at en Omordning af Toldsatserne i Overensstemmelse med det ændrede Prisniveau vilde virke effektivt i Retning af at indskrænke overflødigt Forbrug og sikre Landets Produktivitet.

Regeringen afviste som bekendt Valutakommissionens Forslag.

Først i December Maaned henvendte Industriraadets fungerende Formand, Direktør H. P. Prior, og Raadets Næstformand, Direktør Benny Dessau, sig til Statsministeren for at forespørge, hvilken Stilling Regeringen vilde indtage med Hensyn til Forholdsregler til Imødegaaelse af den abnorme udenlandske Konkurrence, der stedse blev mere og mere faretruende.

Efter denne Sammenkomst fulgte Forhandlingerne med det af Rigsdagen nedsatte Industriudvalg, og paa Grundlag af Oplysninger fra de forskellige Industrier tilstillede vi efterhaanden dette Udvalg Memoranda for 14 Industrigrene, hvori vi nærmere gjorde Rede for Beskaffenheden af de bestaaende Vanskeligheder samt fremsatte Forslag med Hensyn til Imødegaaelse af disse. Fra vor Side nedsattes den 18. December f. A. et Udvalg bestaaende af Direktør Prior, Direktør Dessau, Direktør Ballin, Fabrikant Jarl, Direktør Chr. H. Olesen og Fabrikant Sebbelov til Forhandling med Rigsdagsudvalget angaaende denne for Industrien saa vigtige Sag.

Imidlertid blev vi afskaaret fra mere indgaaende mundtlig at gøre Rede for det Materiale, som vi havde tilstillet Rigsdagsudvalget, idet der under 3. Februar fra Regeringen udsendtes en officiel Udtalelse, i Henhold til hvilken man afviste Tanken om midlertidige Foranstaltninger i Retning af Toldforhøjelser, Importafgifter el. lign. til Støtte for den danske Industri imod Konkurrencen udefra. Derimod erklærede man sig fra Regeringens Side villig til under visse Omstændigheder at træffe Foranstaltninger af følgende Art til Støtte for Industrien:

Nedsættelse af visse Jernbanefragter.

Nedsættelse af tyngende Toldsatser paa Raa- og Hjælpestoffer.

Begunstigelse af dansk Arbejde ved Statsleverancer.

Statshjælp til Afhjælpning af Kreditvanskeligheder.

I et Cirkulære af 12. Marts til Industriraadsorganisationens Medlemmer har vi nærmere redegjort for de Forudsætninger, hvorunder der kan blive Tale om at yde Støtte af ovennævnte Art — ogsaa gengivet i »Tidsskrift for Industri« — og jeg skal derfor ikke ved denne Lejlighed komme nærmere

ind herpaa, men jeg ønsker kun at fremhæve, hvad jeg allerede mundtlig har udtalt overfor Statsministeren, *at Industriraadet ikke mener, at disse Foranstaltninger paa nogen Maade kan anses som et Middel til Afhjælpning af Industrikrisen* i Almindelighed, men at de kun kan betragtes som en ikke særlig omfattende Hjælp til et meget begrænset Antal Virksomheder.

Vi følger derfor med den største Opmærksomhed, hvorledes Forholdet udvikler sig mellem Tyskland og de Allierede, og har da i ganske særlig Grad Opmærksomheden henvendt paa det Lovforslag om 50 pCt.-Afgiften, som for faa Dage siden er blevet fremsat i det engelske Parlament. Efter vor Opfattelse er der nemlig skabt en ganske ny Situation i Tilfælde af, at man i England og i de andre Ententelande beslutter sig til at gennemføre Foranstaltninger af den Art, som der er Tale om i nævnte Lovforslag. Hermed vil nemlig Spørgsmaalet om den valutabegunstigede Konkurrence — som udtalt fornylig af den engelske Premierminister — være løst for Englands og de andre Ententelandes Vedkommende. *Samtidig vil de handelspolitiske Konsekvenser heraf for os blive saa uoverskuelige, at jeg tror, det vil blive yderst vanskeligt for vor Regering fremdeles at paatage sig Ansvaret for ikke at træffe de ekstraordinære Foranstaltninger, Situationen kræver.*

▫▫▫▫▫▫

Danmarks Vareomsætning med Udlandet i 1920.

Efter den nu foreliggende Opgørelse af Danmarks Vareomsætning med Udlandet i 1920 har Det stat. Departement foretaget følgende foreløbige Opgørelser.

Værdien af Specialindførslen og -udførslen (altsaa Transitvarer ikke medregnet) i 1920 og i en Række foregaaende Aar fremgaar af følgende:

	Indførsel til Forbrug Mill. Kr.	Udførsel af indenl. Varer Mill. Kr.	Import-overskud Mill. Kr.
1896—1900 gnstl.	366	250	116
1901—1905 —	444	342	102
1906—1910 —	571	437	134
1911	623	537	86
1912	740	597	143
1913	777	637	140
1914	718	780	÷62
1915	1029	979	50
1916	1250	1177	73
1917	1017	968	49
1918	910	710	200
1919	2394	740	1654
1920	2949	1575	1374

Som det vil ses, udgjorde Indførselsoverskudet i 1920 1374 Mill. Kr. mod 1654 Mill. Kr. i 1919 og langt ringere Beløb i Aarene forud herfor. Nedgangen fra 1919 til 1920 skyldes udelukkende Stigning i Udførselsværdien, idet Værdien af Indførslen var betydelig større i 1920 end i 1919. Ved Bedømmelsen af Indførselsoverskudet maa det tages i Betragtning, at Avancen paa Transitomsætningen ifølge den foretagne Opgørelsesmaade ikke er fradraget, men altsaa maa opføres som en særlig Post i Betalingsbalancen. Ligeledes maa det erindres, at der normalt er og maa være Indførselsoverskud paa Grund af den i Handelsstatistiken brugte, forskelligartede Værdiansættelse (cif-Priser for Indførsel og fob-Priser for Udførsel), og dette har i Aaret 1920 gjort sig meget stærkt gældende paa Grund af de høje Fragter. Det af de danske Skibe indtjente Fragtbeløb bliver altsaa ligeledes en selvstændig Post i Betalingsbalancen.

Værdien af *Indførslen* i 1920 og 1919 skal for de vigtigste Varegrupper meddeles i nedenstaaende Oversigt.

Indførsel til Forbrug.

	1920 Mill. Kr.	1919 Mill. Kr.
Uformalet Korn og Bælgsæd	101	91
Foderstoffer	155	69
Kolonialvarer o. l.	128	166
Garn, Rebslagerarbejde o. l.	84	70
Manufakturvarer af Silke	39	66
do. af Uld o. l.	118	115
do. - vegetabilske Stoffer	144	208
Beklædningsgenstande o. l.	73	45
Talg, Olie, Kautschuk, Harpiks, Tjære o. l.	153	103
Træ, uforarb. og bearbejdet	127	118
Forsk. Plantestoffer (herunder olieholdige Frø)	209	132
Gødningsstoffer	83	88
Mineralske Brændselsstoffer	516	268
Raat Jern o. l.; groft forarb. Jernvarer	151	125
Mere forarbejdede Jernvarer	103	68
Andre Metaller og Arbejder heraf	71	53
Skibe, Vogne, Maskiner, Instrumenter og Ure	191	132
Alle andre Varer	503	477
Tilsammen	2949	2394

For de fleste Varers Vedkommende var Priserne i hvert Fald i den første Del af Aaret 1920 stadig stigende. Det skal nævnes, at den gennemsnitlige Indførselspris pr. 100 kg i 1920 og 1919 var henholdsvis for Majs $35^2/_3$ Kr. og 34 Kr., for Bomuldsfrøkager godt 55 Kr. mod ca. 47 Kr., for Soyabønner $66^1/_2$ Kr. mod lidt under 50 Kr., for Stenkul omtrent 19 Kr. mod omtrent $11^1/_2$ Kr. og for Stangjern ca. 55 Kr. mod godt 49 Kr. Alene Indførselsværdien af mineralske Brændselsstoffer androg 516 Mill. Kr. i 1920 mod 268 Mill. Kr. i 1919 eller ca. 17,5 pCt. af den samlede Indførselsværdi i 1920 mod ca. 11,2 pCt. i 1919 og ca. 9,1 pCt. i 1913.

Mængden af de indførte Varer var i 1920 for nogles Vedkommende større, for andres mindre end i 1919. Som Varer, hvoraf der indførtes betydelig større Kvanta i 1920 end i 1919, kan nævnes Foderstoffer (Oliekager), Petroleum, Benzin og andre Brændselsolier, Papirmasse, olieholdige Frø, mineralske Brændselsstoffer, medens det modsatte var Tilfældet for de fleste Kolonialvarer, Tobak, Vin, de fleste Manufakturvarer, Bjælker, savskaarne og høvlede Brædder, Automobiler m. fl. Varer.

I omstaaende Oversigt er iøvrigt anført Mængden

af Specialindførslen af en Del vigtigere Vareposter i Aarene 1920, 1919 og 1913.

Indførsel til Forbrug.

	1920 Mill. kg	1919 Mill. kg	1913 Mill. kg
Uformalet Korn, undt. Majs	19,5	55,8	459,9
Majs	249,0	196,3	403,3
Hvedemel	11,7	17,3	59,5
Oliekager	270,8	131,6	585,9
Tørrede Frugter	6,4	8,7	6,8
Ris, formalet	7,3	14,2	9,5
Kaffe	20,3	28,4	16,3
Tobak, ufabrikeret	6,4	13,5	4,7
Vin	6,1	8,3	4,2
Bomuld	4,8	6,9	6,0
Metervarer, uldne (L. N. 158—160)	2,7	4,1	1,9
— vegetabilske (L. N. 148—153)	3,7	10,6	3,2
Belysningspetroleum	67,8	62,4	80,2
Andre mineralske Olier	100,3	69,8	43,9
	1000 m³	1000 m³	1000 m³
Trælast, hovlede Brædder o. l. af Naaletræ	555,9	924,0	987,0
	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg
Træmasse	68,0	33,6	59,3
Frø, Frugter o. l. til Oliepresning	182,4	168,9	112,7
Papir, alm., uden paalagt Farve (L. N. 211)	13,2	10,8	7,5
Fosfor-, Kvælstof- og Kaligødning	263,3	331,8	241,2
Stenkul og Briketter	2298,1	2034,4	3294,9
Koks og Cinders	406,2	288,5	274,9
Raajern	35,5	24,1	44,2
Façonjern, alm. Stangjern	75,4	81,1	79,8
Sorte Jernplader	59,2	56,6	34,2
	1000 Stkr.	1000 Stkr.	1000 Stkr.
Automobiler	3,5	6,1	0,8

Som Hovedresultat af de her meddelte Oplysninger kan det fastslaas, at Forskydningen i Indførslen i 1920 i Forhold til 1919 gennemgaaende er gaaet i Retning af større Indførsel af Raa- og Hjælpestoffer og mindre Indførsel af Nærings- og Nydelsesmidler.

Værdien af *Udførslen af indenlandske Varer* udgjorde i 1920 1575 Mill. Kr. mod 740 Mill. Kr. i 1919, altsaa over det dobbelte. Dette skyldes hovedsagelig den stigende Produktion af Landbrugsprodukter og dermed stigende Udførselsmængde, idet de fra Udlandet opnaaede Priser vel gennemgaaende var noget højere i 1920 end i 1919, men ikke saa meget, at dette kunde forøge Udførselsværdien i betydelig Grad. I dette Forhold — stærkt opskruede Importpriser uden tilsvarende Kompensation i vore Eksportindtægter — ligger som i en Nøddeskal Aarsagen til vor øjeblikkelige Misère gemt. For Heste var den gennemsnitlig opnaaede Pris noget lavere i 1920 end i 1919, nemlig 1873 Kr. pr. Stk. mod 2058 Kr., hvilket hænger sammen med den overordentlig stærke Stigning af det udførte Antal (jfr. nedenfor). For Flæsk, Smør og Æg var der nogen Prisopgang, idet de gennemsnitlig opnaaede Priser for disse Varer i 1920 og 1919 var henholdsvis for Bacon 424 og 400 Kr. pr. 100 kg, for Smør 663 og 620 Kr. pr. 100 kg og for friske Æg 667 og 579 Kr. pr. 100 Snese. For levende Hornkvæg opnaaedes gennemsnitlig i 1920 849 Kr. pr. Stk. mod 749 Kr. i 1919, medens der for fersk Okse- og Kalvekød var en Nedgang i Prisen fra 340 Kr. pr. 100 kg i 1919 til 285 Kr. i 1920.

For de vigtigste Varegrupper er *Værdien* af Udførslen i 1920 og 1919 anført i følgende Oversigt.

Udførsel af indenlandske Varer.

	1920 Mill. Kr.	1919 Mill. Kr.
Levende Dyr (undtagen Fisk o. l.)	113	27
Flæsk, Kød o. a. Slagteriprodukter	239	36
Smør, Fløde, Mælk og Ost	537	243
Æg	183	99
Fisk, Skaldyr o. l. (undtagen Konserves)	13	32
Fedt, Konserves m. fl. Spisevarer	28	15
Frø til Udsæd	25	23
Havesager m. v.; Frugter	40	28
Sukker	27	12
Manufakturvarer; Beklædningsgenstande o. l.	27	14
Uberedte Huder og Skind	19	24
Olier (vegetabilske)	69	26
Cement, Flint, Kryolit m. v.	16	6
Maskiner, Automobiler o. l.	55	27
Skibe	25	4
Alle andre Varer	159	124
Tilsammen	1575	740

Som ovenfor berørt forøgedes *Mængden* af de udførte Landbrugsvarer meget stærkt i 1920. Som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt var Udførslen af Smør i dette Aar ikke saa meget mindre end Udførslen i 1913, og for de sidste Maaneder af Aaret var Udførslen paa det nærmeste naaet op til det normale. Til Gengæld spillede Udførslen af Fløde ikke nogen væsentlig Rolle i 1920. Udførslen af Æg var i 1920 endog betydelig større end i 1913, ligesom Udførslen af fersk Kød var noget større end i sidstnævnte Aar. Til Gengæld var Udførslen af levende Hornkvæg stadig langt mindre end før Krigen, hvilket i endnu højere Grad var Tilfældet med Flæsk, hvoraf der i 1920 kun udførtes ca. $^1/_3$ af det for Krigen normale Kvantum. Af Heste udførtes der i 1920 et lidt mindre Antal end i 1913. For alle disse Vare var der imidlertid en meget stor Stigning i Udførselsmængden i Forhold til 1919, i hvilket Aar Produktionen endnu var stærkt hemmet paa Grund af de under Krigen svigtende Varetilførsler. I 1920 fortsattes og forøgedes endvidere den i 1919 stedfundne Udførsel af Ost og Kartofler (tildels oparbejdet til Kartoffelmel), af hvilke Varer der ikke før Krigen var Udførsel af Betydning.

Mængden af de vigtigste Udførselsvarer i Aarene 1920, 1919 og 1913 ses iøvrigt af hosstaaende Oversigt.

Udførsel af indenlandske Varer.

	1920	1919	1913
	1000 Stkr.	1000 Stkr.	1000 Stkr.
Heste	22,9	1,3	25,3
Hornkvæg	61,1	32,3	152,4
	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg
Flæsk	42,4	0,9	126,4
Okse- og Kalvekød, fersk	17,5	8,0	15,1
Smør	74,8	36,6	91,0
Fløde	2,7	1,7	28,5
Sødmælk	6,2	2,5	0,5
Ost	9,7	2,6	0,3
	Mill. Sn.	Mill. Sn.	Mill. Sn.
Æg	27,3	16,9	22,7
	Mill. kg	Mill. kg	Mill. kg
Korn, uformalet	20,9	11,6	89,0
Rugmel	11,5	8,0	4,7
Kartofler	214,4	125,5	13,9
Hvid- og Rødkaal	5,0	10,4	8,5
Kartoffelmel og -stivelse	3,2	1,9	»
Sukker	15,8	9,2	45,8
Uberedte Huder	4,3	5,5	9,4
Kokosolie	8,9	1,3	6,4
Soyaolie	10,4	5,2	3,9
Kugleflint	15,5	11,0	25,0
Portland-Cement	37,6	4,7	239,5

Med Hensyn til de *Lande*, hvortil de udførte danske Landbrugsprodukter blev afsat, kan nævnes, at Storbritannien i 1920 var Hovedaftageren af Flæsk, Smør og Æg. Saa godt som hele Udforslen af Flæsk gik til dette Land. Af det udførte Kvantum Smør aftog Storbritannien i 1920 betydeligt over Halvdelen mod betydeligt under Halvdelen i 1919. Foruden til Sverige og Norge udførtes der i 1920 en Del Smør til U. S. A. (8,6 Mill. kg Drittelsmør af en samlet Udførsel paa 73,1 Mill. kg); desuden udførtes mindre Kvanta til Tyskland, Belgien, Frankrig og andre Lande. Af Æg gik de fire Femtedele af Udførslen til Storbritannien, og Hovedparten af den resterende Femtedel til Norge og Sverige, medens der saa godt som ingen Udførsel af denne Vare fandt Sted til Tyskland; i 1919 aftog sidstnævnte Land derimod en Fjerdedel af hele Ægudførslen. Paa den anden Side gik langt den overvejende Del af Hesteudførslen i 1920 til Tyskland, og af Udførslen af Hornkvæg aftog Tyskland Halvdelen, medens godt en Fjerdedel gik til Sverige og Størstedelen af Resten til Schweiz. Af Kød udførtes langt den største Del til Norge og Sverige. Kartofler, hvoraf Udforslen i 1920 som nævnt var ret betydelig, udførtes hovedsagelig til Tyskland, men betydelige Partier heraf gik til Storbritannien, og endog til U. S. A. fandt der en ikke ringe Udførsel Sted (ca. 29 Mill. kg. af en samlet Udførsel paa ca. 214 Mill. kg). Endelig skal nævnes, at Tyskland ligeledes var Hovedaftageren af Ost (to Trediedele af den samlede Udførsel); en Sjettedel af Udførslen gik til Storbritannien, og Resten udførtes til en Mængde forskellige Lande, hvoriblandt Norge, Sverige og Østrig aftog de største Kvanta.

□□□□□□

Industriforeningen.

Valg af Bestyrelse, Industriraad og faste Udvalg.

Det paa Generalforsamlingen den 21. Marts nyvalgte Repræsentantskab afholdt Onsdag den 30. Marts sit første Møde for at foretage Valg til Industriforeningens Bestyrelse, til Industriraad samt til de faste Udvalg og endvidere af Formand og Næstformand for Repræsentantskabet.

Mødet ledes af Forsamlingens Alderspræsident, Fabrikant *John Messerschmidt.* Man foretog først Valg af *Bestyrelsen.* Samtlige afgaaende Medlemmer genvalgtes. Bestyrelsen, der straks efter Repræsentantskabsmødet konstituerede sig, har følgende Sammensætning:

Bestyrelsen:

Direktør H. P. Prior, Formand.
Direktør Benny Dessau, Næstformand.
Direktør Max Ballin.
Ingeniør Alex. Foss.
Kontorchef Victor Henriksen.
Fabrikant John Messerschmidt.
Borgmester H. C. V. Møller.

Da Ingeniør Alex. Foss har ment, at han ikke er saa rask, at han for Tiden tør paatage sig Hvervet som Formand for Industriforeningens Bestyrelse og Industriraadet og derfor har afgivet dette, har Bestyrelsen overdraget Direktør H. P. Prior nævnte Hverv.

Man har dog formaaet Ingeniør Foss til fremdeles at beholde sit Sæde i Bestyrelsen og i Industriraadet.

Til Næstformand for Bestyrelsen og for Industriraadet er genvalgt Direktor Benny Dessau.

Derpaa fulgte Valg af Medlemmer til *Industriraadet.* Som nyt Medlem valgtes Direktør P. Dorph Broager i Stedet for Konferensraad C. Gammeltoft, der ønskede at udtræde af Industriraadet. Herefter har Industriraadet følgende Sammensætning:

Industriraadet:

Direktør H. P. Prior, Formand.
Direktør Benny Dessau, Næstformand.
Ingeniør M. A. Abrahamson.
Direktør Max Ballin.
Direktør Harald Bing.
Direktør H. Blache.
Direktør Allan Bock.
Fhv. Statsbanedirektør O. Busse.
Direktør P. Dorph Broager.
Fabrikant Axel Engel.
Ingeniør Alex. Foss.
Bankdirektør, Etatsraad Emil Glückstadt.
Direktør Gunnar Gregersen.
Direktør Valdemar Hansen.
Direktor R. Helweg.
Direktør E. F. Jacob.
Fabrikant John Jacobsen.
Fabrikant C. F. Jarl.
Direktør F. A. Kjær.
Bogtrykker H. Langkjær.
Fabrikant L. Larsen.
Teglværksejer L. Laursen.
Direktor Fr. Lausen.
Fabrikant John Messerschmidt.
Professor Karl Meyer.
Direktør Ove Munck.
Hof-Pianofabrikant Knud Møller.
Fabrikant E. Nobel.
Direktor Chr. H. Olesen.
Direktør A. C. Owen.
Direktør Allan Petersen.
Overretssagfører, Dr. polit. Frantz E. Pio.
Direktør Poul C. Poulsen.
Direktør F. Preisler.
Direktør, Kaptajn F. H. J. Rambusch.
Direktør Holger Schmidt.
Fabrikant Holger Sebbelov.
Direktør H. Vestesen.
Direktør Torben Zahle.

Til de faste Udvalg foretoges derefter Valg, hvorefter Udvalgene har følgende Sammensætning:

Udstillingsudvalget:

Direktor Benny Dessau.
Direktør Gunnar Gregersen.
Kontorchef Victor Henriksen.
Kgl. Hof-Pianofabrikant Axel R. Møller.
Fabrikant Rudolph Nielsen.
Hof-Metalstøber Carl Rasmussen.
Fabrikant Holger Sebbelov.

Biblioteksudvalget:

Driftsbestyrer O. Engholm.
Kontorchef Victor Henriksen.
Arkitekt Emil Jorgensen.

Legatudvalget:

Fabrikant John Messerschmidt.
Direktor H. Arentz.
Bogbindermester Anker Kyster.
Borgmester H. C. V. Moller.
Hof-Sadelmagermester Lauritz Petersen.

Foredrags- og Undervisningsudvalget:

Fabrikant John Messerschmidt.
Driftsbestyrer O. Engholm.
Direktor Gunnar Gregersen.
Kontorchef Victor Henriksen.
Tomrermester H. J. Kornerup Koch.
Bogbindermester Anker Kyster.
Bogtrykker H. Langkjær.

Bygningsudvalget:

Foreningens Formand.
Murermester, Raadmand P. Gram.
Tømrermester, cand. polyt. O. V. Kayser.

Til *Formand og Næstformand for Repræsentantskabet* genvalgtes henholdsvis Direktør R. Helweg og Tomrermester O. V. Kayser.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Land og By.

I Anledning af Industriens Onsker om at faa genoprettet sit lovlige Toldniveau er der som bekendt navnlig fra Dansk Landmandsforenings Side rejst en fuldkommen Kampagne mod Industri og Haandværk. Kampagnen gaar ud paa, at der ikke bor ydes Byerhvervene nogensomhelst Støtte i den nuværende Krise, og at det i og for sig vilde være en Lykke, hvis disse Erhverv forsvandt, da de er ganske »unaturlige« for vort Land. Heroverfor stilles da Landbruget som det eneste berettigede nationale Erhverv, og med en Ensidighed, ja Fanatisme, som heldigvis ingenlunde deles af hele vort Landbrug, præker den nævnte Forening Krig mod Byerne.

Af et Foredrag, som en af denne Kampagnes mest fremtrædende Deltagere, Hr. Godsejer Brabæk, har holdt fornylig i Kolding, gengiver vi efter den stedlige Presse følgende Udtalelse:

»Der siges fra Industriens Side, at naar der er gaaet saa mange Arbejdere fra Landet til Byerne, er Grunden den, at Landbruget ikke har haft Driftsmuligheder, saa det har kunnet beskæftige saa mange Arbejdere som tidligere. Men Sagen er den, at vi ikke har været i Stand til at yde samme Pris for Arbejdet som de andre Erhverv. *Vi maatte indføre Raastoffer og forædle dem, og det betalte sig ikke*«.

Naar nu hele Landmandsforeningens Argumentation er lagt an paa at dokumentere, at Industrien intet Krav har paa Hensyntagen, da den maa baseres paa udenlandske Raastoffer og altsaa er »unaturlig« for vort Land, finder vi det højst ejendommeligt, at Hr. Brabæk her kommer til at røbe, at det danske Landbrug øjensynlig ikke er meget mere »naturligt«, al den Stund ogsaa det maa indfore sine Raastoffer og forædle dem.

Naar det da er saaledes, at selv Hr. Brabæk maa erkende dette, mon det da ikke var paa Tide, at man opgav al den ørkeslose Tale om »naturlige« eller »unaturlige« Erhverv og i Stedet sogte at afhjælpe de konkrete Ulykker, vi nu har inde paa Livet af os, ud fra Grundbetragtningen af, at vort Fædreland dog ogsaa i økonomisk Henseende er en Enhed, hvis enkelte Dele man ikke kan skille ud fra hinanden — selv om Lysten dertil er nok saa stor. Faar Landmandsforeningen Held med sin byfjendtlige Kampagne, tror vi, at det meget snart vil resultere i store og ubehagelige Problemer, som Landbruget da staar ene om at løse.

Man fristes saaledes til at minde om, at Byerne i de seneste Aar af samtlige Indkomst- og Formueskatter, der jo nu udgør Hovedparten af vore Statsindtægter, har betalt 78 pCt. mod Landdistrikterne 22 pCt. Selv Hr. Brabæk vil vel næppe undvære Byerne paa dette Omraade?

Handelsbalancen — tvivlsom Glæde.

Handelsstatistiken viser for Januar Maaned en Indforsel af 167 Mill. Kr. og en Udførsel af 130 Mill., hvoraf 7 Mill. fremmede Varer. Disse Tal betyder i Sammenligning med, hvad man ellers har været vant til i de sidste Par Aar, en mægtig Nedgang i Forskellen mellem Import og Eksport. Endnu i December androg denne Forskel saaledes ca. 150 Mill. Kr. De nye Tal er da ogsaa blevet modtaget med udelt Glæde, og travle Penne har været i Virksomhed for at vise, at nu gaar det fremad. Den formindskede Import har bl. a. maattet tjene til Stotte for Regeringens negative Politik overfor Industrien, idet man heraf har udledet, at Konkurrencen jo ikke kan være saa slem.

Vi deler ikke ganske denne Glæde. Den stedfundne Importnedgang er jo nemlig en Følge af, at baade Produktion og Forbrug paa unaturlig Maade er *lammet*, og eftersom vor Hovedeksport, nemlig Landbrugsvarerne, som bekendt ikke er ramt af denne Krise, burde disse Maaneder snarere fremvise et betydeligt Overskud af vor Eksport overfor Importen, for at vi skulde kunne dele den almindelige Tilfredshed.

Vor Valuta taler jo ogsaa stadig sit alvorlige Sprog, og alt opfordrer saaledes til snarest at afslutte den »afventende« Politik overfor Industriens Ødelæggelse. Hvad endelig den mindskede Import og Industriens Konkurrence angaar, saa er for det forste den reelle Import stor nok til at skade den iforvejen ramte danske Industri, og for det andet er det ikke mindst *Tilbudene* sydfra, der øver deres ruinerende Virkning, Tilbud, hvis Realisering jo forst vil sætte sig Spor i Handelsstatistiken senere hen.

De hojst forvirrede Anskuelser, som saaledes stadig raader overfor vort Kriseproblem, synes da at danne en kraftig Opfordring for Regeringen til snarest muligt at sætte nye og grundige Undersogelser i Gang for at faa Situationen udredet — og handle derefter.

Fra Kvælstofmarkedet.

I *den tyske Kvælstofindustri* er for nogen Tid siden dannet en Sammenslutning, *Stickstoff-Syndikat* i Ber-

lin, af alle de forende tyske Værker, deriblandt *Badische Anilin- u. Sodafabrik* (Habers Metode), Deutsche Ammoniak-Verkaufsvereinigung, Bayerische Stickstoffwerke og Gasværkernes og Koksværkernes Sammenslutning. Syndikatet har nu grundet en særlig Organisation, *Stickstoff-Kredit*, G. m. b. H. i Berlin, med en forelobig Kapital paa 500 Mill. Mark. Dette Selskabs Formaal er at yde Kredit til det tyske Landbrug og derved lette Kobet af Kvælstofgodningsstofferne fra de nævnte Fabriker.

Som Regel vil Krediten direkte være at yde til Mellemhandlere, Andelsforeninger o. l., og disse skal saa lade den komme Landbruget til Gode. Krediten ydes paa følgende Vilkaar: 50 pCt. af Købesummen skal erlægges kontant; de øvrige 50 pCt. behøver først at indbetales inden 30. Novbr. 1921 paa Varer, der er kobt nu i Foraaret; og saaledes, at Krediten løber rentefrit indtil 1. Marts, derefter indtil 31. Aug. til Rigsbankdiskonto og endelig indtil 30. Novbr. til en Rente af 1 pCt. over Rigsbankdiskontoen.

Tysk Eksport og Chilesalpeter.

Kampen imellem det tyske Luftkvælstof og Chilesalpeter er nu for Alvor begyndt, idet man fra tysk Side har frigivet saa megen Kvælstofgødning til Eksport, at den svarer til 25 000 Tons Luftkvælstof. Chilesalpeterens Priser har i sidste Halvaar været stadig dalende. Efter Regeringens Tilskyndelse dannedes der nylig i Chile en Sammenslutning mellem de forskellige Producenter, ogsaa de tyske, en Sammenslutning, der har 98 pCt. af hele Chiles Produktion i sin Haand. Man haaber, at den vil kunne bedre Salgsvilkaarene. Produktionen var i Jan.—Novbr. 1919: 32,3 Mill. Quintals (1 Quintal = c. 50 kg), i de samme Maaneder i 1920 50 Mill. Quintals, og Eksporten i de to Tidsrum henholdsvis 13 Mill. og 54 Mill.

● ● ●

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Oprindelsescertifikater for Varer, der afsendes til England.

Det engelske Parlament har nu vedtaget den meget omtalte 50 pCt.-Afgiftslov ved en saakaldt German Reparation Bill. Denne Lov gaar i Hovedtrækkene ud paa følgende:

Den britiske Importør af tyske Varer skal til det engelske Toldvæsen erlægge saa stor en Del af Varernes Værdi, som Finansministeriet til enhver Tid maatte bestemme, dog ikke udover 50 pCt. De af Toldvæsenet i Henhold til Lov oppebaarne Beløb anvendes efter nærmere Bestemmelse af Finansministeriet til Afbetaling paa de Forpligtelser, som er overtagne af Tyskland ved Versailles-Traktatens Reparationsbestemmelser.

Ved tyske Varer forstaar Loven:

1. Varer, som er direkte konsignerede (first consigned) fra Tyskland til U. K.
2. Varer, som udelukkende er fremstillede eller frembragte i Tyskland.
3. Varer, som delvis er fremstillede eller frembragte i Tyskland, medmindre 25 pCt. af Værdien eller derover kan henfores til Forarbejdningsprocesser, som Varerne har undergaaet, efter at de sidst har forladt Tyskland.

Loven tager altsaa ikke alene Sigte paa Varer af hel eller delvis tysk Oprindelse, men omfatter ved Bestemmelsen under 1) endogsaa Varer af ikke-tysk Oprindelse, der konsigneres direkte fra Tyskland til U. K.

Afgiften rammer ikke Varer, der transiteres eller omlades i U. K., naar der stilles behørig Garanti for Varernes Genudførsel.

For Danmarks som for andre Landes Vedkommende betyder denne Lov, at man for Vareforsendelser til England maa vende tilbage til det fra Krigstiden kendte System med Udstedelse af Oprindelsescertifikater.

Hvad der skal dokumenteres af den danske Afskiber, er da dels, at Varerne ikke oprindelig er konsignerede fra Tyskland til England, dels at de helt og holdent er frembragte udenfor Tyskland, eller saafremt de delvis er frembragte i Tyskland, at 25 pCt. eller mere af Værdien skyldes Forarbejdning, som Varerne er undergaaet siden de sidst forlod Tyskland. Der har været fort adskillige Forhandlinger mellem Erhvervsorganisationerne, Industriraadet og Grosserer-Societetets Komité paa den ene Side og Statsmyndighederne, Udenrigsministeriet og Generaltolddirektoratet paa den anden Side om, hvorledes dette System bedst kunde gennemføres for Danmarks Vedkommende, og man er da naturlig kommen til det Resultat, at Hovedgrundlaget for Ordningen maa blive det samme som under Krigen, at Arbejdet med Undersøgelsen skal foretages af Erhvervsorganisationerne ved Hjælp af disses Eksperter.

Om den nærmere Ordning har Industriraadet for sit Vedkommende allerede den 6. April gennem Ritzaus Bureau udstedt nedenstaaende Meddelelse:

Efter at en endelig Ordning nu er tilvejebragt med Hensyn til de Oprindelsescertifikater, som det efter den engelske 50 pCt.-Afgiftslov bliver nodvendigt at udstede for alle Varer af Værdi ikke under 5 £, der

skal eksporteres fra Danmark til Storbritannien, vil Fremgangsmaaden ved denne Udstedelse for Industriraadets Vedkommende være følgende:

Vareforsendelserne skal undersøges af de af Industriraadet antagne Eksperter, Professor Karl Meyer og Professor E. Thaulow, idet Arbejdsfordelingen mellem disse bliver saaledes, at Professor Thaulow skal undersoge alle jern- og maskinindustrielle Produkter og Professor Meyer alle andre Varer.

Professor Karl Meyer kan træffes i Industriraadet, Vestre Boulevard 18, fra Kl. 9—10 Fmd. hver Tirsdag, Onsdag, Fredag og Lørdag, og Professor Thaulow vil kunne træffes samme Steds og til samme Klokkeslet hver Mandag og Torsdag.

Efter Eksperternes Godkendelse vil Industriraadet paategne Certifikaterne, som derefter yderligere skal paategnes i Generaltolddirektoratet, Slotsholmsgade 2, forinden de kan afleveres i det britiske Konsulat, Toldbodvej 28.

Blanketter til Certifikaterne, der skal udstedes hvert i 3 Eksemplarer, kan afhentes i det britiske Konsulat, Toldbodvej 28, og i Industriraadet, og Blanketter til en Erklæring til Industriraadet, der forlanges udstedt som Betingelse for Industriraadets Ekspedition af Certifikatet, vil kunne faas ved Henvendelse til Bogtrykkerfirmaet Nielsen & Lydiche, Vestre Boulevard 18.

Importafgifter for Varer fremstillet af Mel.

Den 19. Februar d. A. henvendte Industriraadet sig til Landbrugsministeriet for at opnaa, at der under Hensyn til den store Forskel i Prisen paa dansk Hvedemel og Prisen paa udenlandsk Hvedemel blev udstedt Importforbud for Varer fremstillet af Hvedemel, idet den paagældende danske Industri, der paa Grund af Importforbudet for Hvedemel var henvist til at bruge det dyre danske Hvedemel, ellers vilde komme til at bukke under i Konkurrencen med den udenlandske Industri.

Landbrugsministeriet har ikke ment at kunne gaa med til Indførelsen af dette Importforbud, og der er nu truffet den Ordning, at der paalægges Varer fremstillet af Hvedemel en Importafgift, der beregnes under Hensyn til Forskellen mellem Hvedemelsprisen i Danmark og i Udlandet. For Tiden fastsættes denne Importafgift paa Grundlag af en gennemsnitlig udenlandsk Hvedemelspris af 58 Kr. pr. 100 kg og en dansk Hvedemelspris af 83 Kr. pr. 100 kg.

De nærmere Regler er iøvrigt saaledes, at Indførslen af Kiks uden Sukker og Kiks med Sukker, Biscuits (Kager), Vafler uden Fyld, Vafler med Fyld, Macaroni samt Honningkager kun maa finde Sted, naar vedkommende Importør ved Indførslen til Toldvæsenet afleverer en af Det statistiske Departements Fordelingskontor meddelt Indførselstilladelse, hvilken Tilladelse er Udtryk for, at den paagældende Afgift er betalt.

Til nærmere at beregne Afgiften for de ovennævnte Varer har der været nedsat et Udvalg, i hvilket Industriraadet har været repræsenteret ved Herr Direktør Stau, A/S Engelsk-dansk Biscuitfabrik. Ved Udforslen af de ovennævnte Varer udbetales der en Godtgorelse beregnet efter tilsvarende Grundlag. Eksportører, der ønsker en saadan Godtgorelse, maa ved Indførslen fremskaffe Attest fra vedkommende Toldmyndigheder for Størrelsen af det Parti Varer, der udføres, og denne Attest skal derefter forelægges for Statistisk Departements Fordelingskontor, gennem hvilket Kontor Udbetalingen finder Sted.

Handelsraadgiver i London.

Fra den danske Generalkonsul i London, Hr. Chr. Rottboll, har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at han fremtidig som Handelsraadgiver vil være knyttet til det danske Gesandtskab i London og som saadan paa dettes Vegne behandler Handels- og Industrisager under Gesandtskabets Adresse, 29 Pont Street, London S. W. 1, medens Generalkonsulatets Kontor vedblivende er 8 Byward Street, London, E. C. 3, hvor som hidtil bl. a. alle Søfartssager behandles.

Industriraadets Repræsentation i London.

Som tidligere meddelt her i Tidsskriftet, er Ingeniør Kai Mygind for Tiden Industriraadets Repræsentant i London, og den med ham trufne Ordning er naturligvis upaavirket af Hr. Rottbølls Udnævnelse som Handelsraadgiver, men denne vil sikkert paa mange Maader kunne være til Støtte for den videre Udvikling af Arbejdet til Fremme af den danske Industris Interesser i England, og man vil sikkert i saa Henseende kunne forvente et frugtbringende Samarbejde mellem Generalkonsulen og Ingeniør Mygind.

Messe i Milano.

Der afholdes i Milano en international Varemesse 12.—27. April d. A. omfattende saavel Landbrugs- som industrielle Produkter. Tryksager ligger til Gennemsyn i Industriraadets Eksportbureau.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 9 | 1. MAJ | 1921

Max Ballin.

Født 12. Juni 1865, død 12. April 1921.

I 1907 faldt det i min Lod at holde et Foredrag i Ingeniørforeningen om den danske Industri og dens Fremtidsudsigter.

Det kan ikke undgaas, at jo mere man beskæftiger sig med denne Sag, desto stærkere Indtryk faar man af den Betydning, som maa tillægges de enkeltes Arbejde. I hint Foredrag sagde jeg herom som følger:

»Tænker vi paa de danske Industrier, som har vundet nogen Betydning, vil vi vistnok uden større Vanskeligheder kunne paavise, at det er enkelte Personer, som her har repræsenteret Initiativet, selv om den enkelte ikke har staaet helt ene om det.«

og jeg nævnede i denne Sammenhæng som nogle faa, men alt andet end udtømmende Eksempler:

Brygger J. C. Jacobsen og hans Søn, Segelcke, Philip Schou og H. P. Prior. Jeg fik Tilslutning fra alle Sider under den udforlige Diskussion, som fulgte paa Foredraget, deriblandt fra Professor B. Bøggild, som erkendte, at Smørproduktionen var gaaet over til Industri, og fremhævede Segelckes store Fortjeneste af det danske Landbrug. Jeg sagde ogsaa, at der var Industrier, hvor et saadant personligt Initiativ havde manglet, og nævnede i denne Sammenhæng bl. a. den danske Læderindustri. Dette blev imødegaaet i Dansk Garvertidende af Fabrikant John Messerschmidt i en Artikel af stor Interesse. Med Rette fremhævede han blandt dem, der allerede den Gang var gaaet i Spidsen, og hvor personligt Initiativ havde spillet en stor Rolle: Aktieselskabet M. J. Ballins Sønner.

Hvad der siden er sket i denne Industri har i høj Grad bekræftet, hvad Fabrikant Messerschmidt i sin Tid udtalte. Dansk Garveindustri er fra et Haandværk hævet til et Højdepunkt, som fortjener vor Tak og Beundring. I første Linie skyldes det sikkert den altfor tidlig bortgaaede Direktør *Max Ballin*. Selve Udviklingen i Garveriets Historie vil sikkert blive belyst fra anden Side af mere kyndige end jeg, men Udviklingen i det danske Garveri har alle vi, som følger denne Sag med den største og varmeste Interesse, i lange Tider set. I stor Udstrækning har det danske Garveri ikke alene været i Stand til at tilfredsstille vort indenlandske Behov, men ogsaa møde den udenlandske Konkurrence paa lige Fod. Vi vil forhaabentlig komme igennem den vanskelige Periode, som vi nu har. Efter Uvejret vil Solen atter skinne, og de Resultater, der paa denne Maade er opnaaet, vil sikkert ikke være spildt. Blandt det meget, som Max Ballin fik udrettet, vil hans store og betydningsfulde Virksomhed for den danske Garveindustri utvivlsomt bære rige Frugter.

Men Ballins Virksomhed indskrænker sig jo ingenlunde til Garveriet, skønt det var hans Hovedfag og hans Hovedinteresse. Jeg har siddet sammen med ham i Industrifagene fra det Øjeblik, da disse blev stiftede. Jeg har set hans voksende Interesse og store Virksomhed i Arbejdsgiverforeningens Forretningsudvalg. Han var en utrættelig Dommer i den faste Voldgiftsret fra dens første Begyndelse, og det skyldes ikke mindst ham, at denne Ret blev stiftet, og at Kampen paa dette Omraade i stort Omfang blev forvandlet til en Strid om Retten. Denne skal nok tilsidst sejre og Domstolen afløse Kampen. Syndikalisterne, som vil slaa det hele i Grus, har sikkert ingen Fremtid at vente her, og det vil ogsaa gælde her, at Kampen med de hensynsløse Midler hører en svunden Tid til.

Men mest af alt ønsker jeg paa dette Sted at omtale Max Ballins store Arbejde i Industriraadet under Krigen. Ligesom Max Ballin var et udmærket og interesseret Medlem af Industriforeningens Bestyrelse, ofrede han fra først til sidst meget Arbejde paa Industriraadet og de af Krigen for dette skabte Opgaver. Da saaledes et Fællesudvalg blev nedsat af Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet for at give Justitsministeriet Svar paa de mangfoldige Spørgsmaal vedrørende de tilstedeværende Forraad for Danmarks Forsyning, for at have et Grundlag for Afgørelsen i dette Ministerium, overtog Ballin hurtigt den ledende Stilling fra Industriens Side. Dispensationsudvalget bestod af to Medlemmer fra Grosserer-Societetet og to fra Industriraadet. Til en Begyndelse og i ganske faa Møder var jeg Formand, men bad hurtigt Ballin om at overtage Arbejdet, da andet Arbejde faldt i min Lod. Dette gjorde han da ogsaa fra det første til det sidste med utrættet Arbejdskraft og stort Humor. Denne Udvidelse af Justitsministeriet, som det paa en Maade var, har gjort uendelig Nytte under Krigen og har sjældent grebet fejl. De Raad og Oplysninger, vi paa denne Maade kunde fremskaffe, var af største Betydning for Justitsministeriet under dets Afgørelser.

Justitsministeriet, som forvaltede Udførselstilladelserne, havde under hele Perioden megen Grund til at tage Hensyn til Læderet, som havde stor Betydning for Tyskerne som krigsførende Magt, fordi Soldaterne brugte Læderet til mange Ting, først og fremmest til Støvler og Seletøj. Sagen interesserede i høj Grad saavel de krigsførende allierede Magter, for hvem det gjaldt om at gøre Udførslerne til Tyskland saa smaa som muligt, ikke mindst naar det gjaldt Hæren, som det danske Landbrug, der, som ganske naturligt er, ønskede at blive af med Huderne til højst mulig Pris og forny sit Indkøb vestfra. I denne Situation søgte Justitsministeriet Raad og Vejledning hos Garverne selv, og Max Ballin som Formand for disse og selv den største Garver var jo naturligt paa sin Plads her. I denne Stilling har han givet mange og værdifulde Oplysninger og fremsat Forslag, der var skikkede til, saa godt det lod sig gøre, at forene de i høj Grad modstridende

Interesser i denne Sag, politiske saavel som økonomiske. Jeg ved, at man i Justitsministeriet har sat megen Pris paa hans gode Raad og Vejledning og draget stor Nytte deraf.

Men dette var jo kun en enkelt Side af hans store Virksomhed under Krigen. Som en anden fortjener det at nævnes, at Max Ballin som Medlem af et andet Fællesudvalg, som vi senere kaldte for Kompensationsudvalget, var en udmærket Raadgiver for et andet Ministerium, nemlig Udenrigsministeriet. Det drejede sig her om at veksle danske Varer med tyske og østrigske. Som Suppleant til dette Udvalg og som Formand for Erhvervenes Fællesudvalg og i denne Egenskab ogsaa for Varendvekslingen sydpaa, har jeg haft rig Lejlighed til at vurdere og sætte Pris paa alle de Raad og den Vejledning, vi fik fra hint Udvalg, hvis praktiske Arbejde, ligesom i de tidligere nævnte Udvalg, var meget stor. Naar derfor Regeringen onskede at dekorere Ballin med Kommandørkorset, var det dobbelt fortjent, fordi han i høj Grad havde gjort sig fortjent af sit Land.

Hvad Max Ballin saaledes har udrettet i de Udvalg, i hvilke han gjorde et kæmpemæssigt Arbejde, og i Det staaende Udvalg, hvori vi aldrig savnede hans gode Raad og Medarbejde, bør ikke glemmes. I den Tid, som kommer, vil man sikkert se tilbage paa Krigen og dens Begivenheder som afgørende for Danmarks Skæbne i mange Aar. Man vil glemme Modsætningerne og Striden og holde sig til, hvad der er naaet og udrettet under Krigen. For dem, der har haft den store Fordel at tælle Max Ballin blandt Medarbejderne, vil der være dobbelt Grund til at mindes ham. Vi, som har kendt ham godt, beundrer hans utrættelige Arbejdskraft, hans altid redebonne og gode Humør, hans Hjertelighed og hans fremragende Dygtighed. Vi vil savne ham meget.

Alex. Foss.

In memoriam Max Ballin.

Alle vi, for hvem Industriens Udvikling i vort Fædreland er blevet en Livsopgave, som vi efter Evne soger at lose, ikke alene ud fra vore egne smaa egoistiske Synspunkter, men ud fra Betragtninger, der med Overbevisningens fulde Styrke viser os Nødvendigheden af at hævde Industriens Stilling som en uundværlig Samfundsfaktor, maa med den største Smerte og Følelse af dyb Sorg se, at en af de betydeligste indenfor vore Rækker er gaaet bort under de mest tragiske Omstændigheder, som en opslidt og knækket Mand, i et Øjeblik, da Situationen former sig saa alvorlig som aldrig tilforn, og hvor vi ikke har nogen Mand at undvære.

Det er naturligt, at Tabet af *Max Ballin* indenfor Industriens Organisationer, idet jeg her specielt tænker paa *Industriraadet,* har optaget alle Tanker, siden Efterretningen om hans sørgelige Skæbne som en Løbeild hin Søndag Aften spredtes over Byen. At Ballins Personlighed har gjort sig gældende langt ud over Organisationernes Kreds, har vi det bedste Bevis paa gennem den uhyre Opsigt og almindelige Beklagelse, som Ballins Endeligt har vakt i saa at sige alle Befolkningens Kredse. Der er jo næsten ikke talt om andet i Dagene derpaa, og skønt Ballin, der af Naturel var en Fredens Mand, jo ikke var bange for at kaste eller tage en Handske op, naar saa skulde være, og derfor maatte have Fjender, har sikkert alle, Venner som Fjender, sænket Kaarden for ham.

Jeg har nydt den Berigelse og Glæde, som det var, at arbejde sammen med Ballin i Industriraadet siden dettes Indstiftelse i 1910. Ballin var en af de første, med hvem Sporgsmaalet om denne Institutions Oprettelse blev droftet, og med sin hurtige Dømmekraft var han ogsaa straks klar over, hvilken Betydning den kunde faa for det i hurtig Fremvækst værende industrielle Næringsliv, der allerede havde vist sin Evne til at optage og beskæftige saa mange Hjerner og Hænder, som ellers vilde være henvist til Udvandring. Ballin var da ogsaa selvskreven som Medlem af det forst valgte Industriraad under Industriforeningen, efter at han kort Tid iforvejen var blevet indvalgt i denne Forenings Bestyrelse.

Ballin, der allerede var godt kendt fra sit Arbejde indenfor Arbejdsgiverforeningens Omraade, blev da ogsaa indenfor den nye Organisation, der særlig havde sit Arbejdsfelt paa det industripolitiske Omraade, bl. a. overfor Regering, Lovgivningsmagt og Udland, hurtigt taget i Brug, og det skal siges om ham, at man aldrig kaldte forgæves paa ham.

Faa har som Ballin vist en saa utrættelig Energi i Arbejdet. Var han optaget om Dagen, kunde han sige, at imellem 12—2 om Natten var han i Reglen at træffe paa sit Kontor, og skont ofte opfattet i Spog, rummede det en Virkelighed, som ikke sjeldent blev konstateret. Ballin var en Arbejdskraft, som vilde være blevet straffet og boy-

kottet, hvis han havde staaet i de almindelige Arbejderes Rækker, thi for ham gjaldt ingen Normalarbejdsdag, og dog mindes jeg næsten aldrig at have mødt ham i daarligt Humør. Et Par mærkelige Unoder havde dog Ballin. Han mødte altid, og ganske regelmæssigt, nojagtigt et Kvarter efter ethvert Mødes Begyndelse, men man vænnede sig dertil som noget uundgaaeligt og tog det med et Smil — og som Ballin kunde ryge! Ustandseligt blev den ene morke Cigar tændt efter den anden, og kun modstræbende opgav han sin Cigar, naar Formanden ved Møderne opfordrede Deltagerne til ikke at ryge. Jeg mindes ogsaa en Gang, da Ballin selv ledede et Møde og havde indtaget sin Plads paa Talerstolen. Fra en tyk Cigar udsendte han svære Røgskyer, idet han med et Blink i Øjet anmodede de tilstedeværende om ikke at ryge!

Ballin var altid tilrede med Raad og Daad, naar man havde noget paa Hjerte og henvendte sig til ham. Store Summer har han sikkert uegennyttigt givet ud, hvor det tiltrængtes, og et godt og klogt Raad kunde man som oftest hente hos ham. Selvfølgelig kunde han se forkert paa en Sag, men han gav altid sit Raad ud fra sin bedste Overbevisning, og gik det modsat, var han altid den første til at indrømme sin Fejltagelse.

Jeg kunde længe blive ved at tale om Ballin og hans ejendommelige Personlighed, men alting maa jo have sin Begrænsning, og jeg skal indskrænke mig til at sige, at under Krigen naaede Ballin, som det vil være alle samfundsinteresserede Medborgere bekendt, sin storste og betydningsfuldeste Udfoldelse. Altid idérig og i Aktivitet. Alle de fornævnte gode Egenskaber blev taget i Brug gennem en Række Hverv i Ind- og Udland, der blev ham betroede saavel af Regering som Organisation, samtidig med at han havde en betydelig og ansvarsfuld Gerning at varetage i sin egen store og omfattende Virksomhed. At han her kæmpede for sine Interesser og derved ofte indirekte tjente Næringslivets Interesser i al Almindelighed, skal regnes ham til Ære. Uden Frygt som han var til at tage sine Standpunkter, og ikke let at lobe om Hjorner med, blev han ofte angrebet og misforstaaet, ja lagt for Had og uretfærdigt behandlet. Han havde vel ogsaa nok sine svage Punkter, men jeg tror ikke, at nogen, selv hans Modstandere, vil gøre ham mindre af denne Grund.

Af særlig Interesse, til Forstaaelse af Ballins Betydning for Industriforeningen, vil jeg fremhæve, at i de efter Industriraadets Indstiftelse nærmest paafølgende Aar, med dets grundlæggende Arbejde for Industriraadets Organisation under Ingeniør Foss' geniale Ledelse, var Ballin stadig en interesseret Medarbejder, saaledes at det i ikke uvæsentlig Grad ogsaa skyldes ham, at Industriraadet, da Krigen brød ud, ikke alene stod fuldt rustet til at varetage Industriens Interesser, men tilmed i sin korte Levetid havde erhvervet sig en saadan Autoritet, at det faldt ganske naturligt, da denne Organisation tog Initiativet og i Virkeligheden blev den førende blandt Organisationerne til Varetagelsen af Landets Interesser paa Erhvervslivets Omraade under hele Krigen.

Ingeniør Foss har i sine Mindeord allerede nævnt to af de vigtigste Udvalg, for hvilke Ballin var Formand og udførte et betydningsfuldt Arbejde under Krigen, i Forstaaelse henholdsvis med Udenrigs- og Justitsministeriet, nemlig de af Grosserer-Societetet og Industriraadet i Fællesskab nedsatte Kompensationsudvalg og Dispensationsudvalg. Desuden var Ballin Medlem af flere af de af Industriraadet eller af dette i Forbindelse med andre Organisationer nedsatte Udvalg, saasom nogle af de i Anledning af den dansk-engelske Handelsoverenskomst oprettede Rationeringsudvalg. Fra dets Nedsættelse den 15. Januar 1915 var Ballin Medlem af Englandsudvalget, der senere gik over til det saakaldte »staaende Udvalg« under Industriraadet. Han var Medlem af »Erhvervenes Fællesudvalg« fra dets Oprettelse den 23. Februar 1917. Senere blev han et interesseret Medlem i det af Arbejdsgiverforeningen og Industriraadet i Forening oprettede »Social-politiske Udvalg«, og videre bør nævnes, at han vistnok var Fader til Idéen til det af de samme Organisationer stiftede »Erhvervenes Pressesekretariat«. I 1920, da Ingeniør Foss og Direktør Dessau var fraværende paa Grund af Sygdom, fungerede Ballin som Næstformand i Industriforeningen og i Industriraadet.

Nu er altsaa Ballin ikke mere, og vi, som har arbejdet sammen med ham og holdt af ham og i dybeste Smerte er blevet Vidne til hans Tragedie, vil ogsaa gerne søge at forstaa ham til det sidste. Det ligger da nær at sporge, hvorledes en Mand, om hvem man kan sige saa meget godt, og som i Medgangens Tider kunde naa saa store og betydningsfulde Resultater baade for sig selv og sit Samfund, i Modgangens Dage, da man turde stille de største Forventninger til ham, kunde bryde saa fuldstændigt sammen. Der er næppe

Tvivl om, at Aarsagen til denne Katastrofe maa søges i, at Ballin i Virkeligheden gennem sin rige Udfoldelse havde vist en daarlig Økonomi med sine tilsyneladende uudtømmelige Kræfter og saaledes stod uden Modstandskraft, da Vanskelighederne med uanet Styrke brød ind over ham. I modsat Fald tror jeg ikke, at Ballin havde givet op for at overlade Vanskelighederne til andre.

Ballins Minde vil blive bevaret og holdt i Ære, saaledes som det staar for os fra de Aar, da han i sin fulde, usvækkede Kraft gjorde sin Manddomsgerning iblandt os.

H. P. Prior.

— — —

For den store Befolkning stod Ballin efterhaanden mindre som den omstridte Person end som den ubestridelige Dygtighed, den glimrende Forretningsmand. — Hans Venner kendte hans Uegennytte, og hans Medarbejdere i Krigsaarene vil erindre ham som den fortræffelige Forhandler, klar og skarp.

Men der er endnu en Side af Ballins rigt facetterede Personlighed, som det vil være nærliggende at pege paa, ikke mindst her i Industriens eget Tidsskrift, nemlig: Ballin, som den overlegne Industriorganisator.

Der skal her først mindes om Ballins banebrydende Arbejde for Indførelsen af *Hurtiggarveriet* i Danmark. Med meget Klarsyn saa han de Muligheder for langt billigere Produktion, de nye Fremgangsmaader aabnede. Det menes, at den første Fabrik for regelmæssigt Hurtiggarveri i Evropa har ligget enten i Milano eller paa H. C. Ørstedsvej, og er den danske ikke den ældste, er Max Ballin sikkert blandt de allerførste i Verden, der har gennemeksperimenteret og derpaa i Praksis indført den nye Proces (Valkegarvningen). Formentlig har han ikke forladt den gamle Garvning i Strøkar uden Vemod — den ældre Fremgangsmaade gav sikkert bedre Læder, men han erkendte, at det var usælgelig dyrt, og slog da ind paa de nye Veje, stedse forbedrende Fabrikatet, saa det uden Tvivl staar blandt de bedste.

Medens en lang Række Garverier, indenlandske som udenlandske, ved forrige Aarhundredes Slutning derfor kæmpede med Vanskeligheder og maatte standse — den gamle Vej var haabløs — foretrak Ballin fremfor at give op at bryde nye Veje. Det var besværligt i en Nedgangsperiode og under vanskelige Forhold at bygge en ny Produktion op og forny Slægtens Traditioner. Men han forstod, at det for at konkurrere først og fremmest gjaldt at være ikke alene blandt de første, men helst de allerførste, og mange af de Maskiner og Arrangementer, som indførtes paa Fabriken paa Ørstedsvej, har eencifrede Fabrikationsnumre.

Naar man ved Industri forstaar Produktion, tilsigtende af Raamaterialer ved moderne Hjælpemidler paa billigst mulig Maade, med mindst muligt Spild og under stadig Kontrol at fremstille Salgsvarer, saa var det *Industri*, Ballin byggede op. At han indførte Hurtiggarveriet, betød nemlig ikke en »Ændring«, som naar man skifter en Frakke eller et Par Sko. De nye Fremgangsmaader forudsatte en mægtig Forøgelse af Produktionen og dermed af Afsætningen, men navnlig ogsaa en *fuldstændig Omlægning* af store Dele af Virksomheden, der i og for sig ikke direkte havde med Garvningen, selve Garveprocessen, at gøre: Masseproduktionen af Hud (»Bløse«, d. v. s. Huden med Haar og Kødrester fjernet) forudsatte saaledes Opbevaring i friskt rindende Vand, ellers raadnede den. Det var for dyrt. Ballin løste Opgaven hurtigt og let ved at opbevare sin Bløse i meget stærkt fortyndet Formalin (desinficerer). — — — Efter den egentlige Hurtiggarveproces i Valker maa følge en Tørring af det vaade Læder, der enten forudsætter store Arealer, der er kostbare, eller ogsaa at man ad mekanisk Vej fjerner Fugtigheden, eventuelt lader den fordampe rask ved hurtig Luftfornyelse eller Anvendelse af varm Tørreluft i Tørrestuer, alt Fremgangsmaader, der rummer Vanskeligheder for Læderets Konsistens eller Farve. Ballin anvendte en behændig Kombination af alle disse Veje; Vanskelighederne havde han forudset og var klar over, paa hvilken Maade han vilde eksperimentere sig frem. — — Den Række af Raamaterialer og Hjælpemidler, der bruges i et moderne Garveri, købtes i hans Virksomhed efter Analyse eller Attest og underkastedes i Laboratorierne straks efter Modtagelsen den nøjeste Kontrol: Garvestoffer, baade de faste og de flydende, Tran, Degras etc. — alt blev omhyggeligt undersøgt, og *hurtigt*. Og kom man derfor spadserende med sin Analysejournal og 3-5 Decimaler i den, der havde kostet 6-8 Timers ekstra Slid, kunde man risikere et tørt Smil: »De kan godt beholde de to sidste Decimaler, hvis jeg saa kunde faa mine Analyser saa meget hurtigere, at det er mig muligt at reklamere. Sandsynligvis er »Anstrengelserne« for at

skaffe de to sidste Cifre *saa* store, at Nøjagtigheden ingen Rolle spiller *økonomisk.*«

Og ikke ene Raamaterialerne, men Halvfabrikata, Varen paa sin Vej gennem Virksomheden, og Helfabrikatet, prøvedes.

Det ligger i Sagens Natur, at man bliver ikke *saa* duelig en Fabrikleder uden grundig Forud-dannelse. Ballin havde ved Siden af sin Praksis erhvervet sig en saadan, dels hjemme, dels trindt om i Udlandet, vistnok navnlig dog ved Garveri-forsøgsstationen i Wien hos Nestor blandt Garverikemikerne, den endnu levende, men højt bedagede Gehejmeraad Eitner. Og med det næste Slægtled af fremragende Videnskabsmænd indenfor Garverikemien stod Ballin i stadig Forbindelse, Mænd som Parker, Procter, Paessler o. s. v. — Han fulgte omhyggeligt med i Tidsskrifterne, dog selvfølgelig uden at kunne hellige sig de rent videnskabelige Sysler — det tillod Tiden ham ikke — men han var forbausende godt inde i Stoffet og uhyre interesseret.

— — — — — Hvad Ballin skabte i Aarene omkring 1900—1905, kæmpende sig frem mod Konjunkturerne, var *Industri*. Han sejrer ved Plan, ved forstandig Anvendelse af tekniske Hjælpemidler og Kontrol.

De Vilkaar, under hvilke dansk Industri i det hele arbejder, er ikke tillokkende, men for Ballin var Produktionen en Lidenskab, og det var en Fryd at følge ham paa hans daglige, regelmæssige Lyntourné gennem Fabriken hver Formiddag efter Postgennemgang. Iført sin hvide Kittel og efter at have forsynet sig med talrige Cigarer foretog han sin Runde i det store Etablissements forskellige Afdelinger. Hans fænomenale Hukommelse gjorde, at han nøje vidste, *hvad* der burde være færdigt, og hvor langt man burde have været. Hver Afdelingsleder blev underkastet en kort, men grundig Eksamination — Besked blev givet hurtigt og knapt — der var ikke Tid til megen Talen, og med de enkelte Arbejdere kom han sjældent eller aldrig i personlig Forbindelse, dog viste tilfældige Begivenheder tydeligt, at der hos ham bankede et varmt Hjerte for den arbejdende Mand.

Med Max Ballin har dansk Industri da mistet en af sine bedste Mænd. Langsomt gaar det op for Folk, hvor meget han egentlig fyldte. Værdien af hans Indsats i Arbejdet under Krigen maales bl. a. ved den *Enstemmighed,* hvormed man næsten fra alle Sider i Befolkningen har beklaget den triste Skæbne, der ramte en Mand med saa stort et Arbejde bag sig og om hvem man turde vente, at han havde endnu en lang og virksom Livsdag for sig.

Gunnar Gregersen.

▫▫▫▫▫▫

Moritz Heineke.

Den 6. April 1921 afgik Direktør *Moritz Heineke* ved Døden 45 Aar gammel.

Fra 1911 sad Direktør Heineke som Medlem af Industriforeningens Repræsentantskab, og saavel Foreningen som dansk Industri overhovedet har ved hans Død mistet en dygtig og maalbevidst Arbejdskraft.

Som Søn af Jernstøber H. Heineke kom Moritz Heineke allerede som 18aarigt ungt Menneske ind i Jernstøberivirksomheden, og fra sit 30. Aar sad han som Direktør for A/S De forenede Jernstøberier. Ikke blot hans egen Virksomhed nød godt af hans Arbejdsiver og Arbejdsevne, men paa Grund af de særlige og udprægede Evner, Moritz Heineke havde som Organisator, var han fra 1912—19 Formand for Foreningen af Fabrikanter i Jernindustrien. Indtil sin Død var han Næstformand i Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark, Medlem af Arbejdsgiverforeningens Hovedbestyrelse og af Forretningsudvalget for Industrifagene. Direktør Heineke ofrede disse store Organisationer indenfor Jern- og Metalindustrien ikke blot en stor Del af sin Arbejdsdag, men ogsaa hele den Iver og Energi, hvormed han i saa rigt Maal var udstyret. Som flere af de andre ledende Mænd havde han i en Aarrække siddet i Sammenslutningens Forretningsudvalg under Ingeniør Alex. Foss' Formandsskab og lært af hans Retlinethed og Klarhed i Forhandlingen. Indtil sine allersidste Dage deltog han i de vigtige Forhandlinger om Overenskomsterne indenfor Jernindustrien. Han var med til den sidste lange Række Møder hos Forligsmanden og havde sin store Andel i de Forligsforslag, som denne kunde stille. Straks efter tog han paa Rejse til Flensborg, men blev paa denne syg; en Lungebetændelse forværrede hans Tilstand, og omgivet af sin Familie afgik han ved Døden i sit Hjem om Morgenen den 6. April.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Kulproduktionen i Tyskland.

Efter Opgivender i »Stahl und Eisen« var Kulproduktionen i Tyskland i 1920 76 pCt. af, hvad den var før Krigen. I 1913 produceredes i Tyskland (eksklusive Saar-Kullejerne, hvis Udbytte er Frankrigs Ejendom, og Elsass-Lothringen, der nu er fransk Territorium) ca. 174 Mill. Tons. Fra 1917 og til Slutningen af 1919 var Produktionen kun 68 pCt. af den tidligere (1913). I 1920 fandt en Stigning Sted, idet Tallene gik op fra 108 til 131 Mill. Tons.

Produktionen fordelte sig saaledes i 1920 — Tallet i Parentesen betegner Produktionen i 1913 —: *Øvre-Schlesien* 31 686 000 Tons (43 435 000), *Ruhrdistriktet* 88 250 000 (114 487 000), *Sachsen* 4 056 000 (5 470 000), *andre Distrikter* 7 355 000 (10 238 000), ialt 131 347 000 (173 620 000).

Udvandringen fra Danmark.

Statistisk Departement har i disse Dage offentliggjort en Oversigt over Udvandringen fra Danmark i Aaret 1920 og foregaaende Aar. Som et Memento til den øjeblikkelige alvorlige Situation oplyses det da, at Udvandringen allerede ifjor var steget til 6300 Personer, medens den i 1919 kun udgjorde 3341 og i 1918 endda kun 793 Personer. Tallet for 1920 er ganske vist mindre end for Aarene forud for Verdenskrigen, idet der dengang udvandrede 8 à 9000 Personer aarlig her fra Landet.

Af Interesse for de øjeblikkelige Drøftelser: Byerhverv kontra Landbrug er det ogsaa at se, hvorledes de Udvandrede fordelte sig efter Livsstilling. Af de 3735 voksne Mænd var: 917 Landbrugere, 917 Tyende og Arbejdsmænd, 877 Haandværkere, 572 Handlende, 110 Sømænd og 342 andre Livsstillinger. Departementet oplyser, at Stigningen i Udvandrernes Antal i 1920 sammenlignet med 1919 falder aldeles overvejende paa Landbrugere, Tyende og Haandværkere.

I et nogenlunde normalt Aar som 1920 er det altsaa ikke mindst Landbruget, der bidrager til Udvandringen, samtidig med at det maa erindres, at en stadig Strøm af Mennesker gaar fra vore Landdistrikter til Byerne — altsaa repræsenterer en »indenlandsk« Udvandring. Hvorledes man under disse Forhold stadig kan opretholde Fiktionen om, at den danske Industri baade er »unaturlig« og »overflødig«, er ikke godt at forstaa.

● ● ●

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Oprindelsescertifikater.

Gennem den britiske Legation er det meddelt, at følgende Varer er undtagne fra Kravet om Oprindelsescertifikater i Henhold til den herom trufne Ordning:

Majs; Flæsk og Skinke, samt al Slags fersk og frosset Kød, deri indbefattet Fjerkræ og Vildt i levende eller død Tilstand; Smør; Ost; Æg i Skal; Fisk, fersk og i Daase; Kondenseret Mælk; Raa Frugt; Grønsager; Olivenolie; Genever; Korender; Figner; Rosiner; Svibler, undtagen Liljekonval; Afskaarne Blomster; Marmor; Kalksten; Sandsten og kiselsur Sandsten; Svovl; Kork (uforarbejdet); Is; Tagskifer; Jern- og Kobberkis; Raasilke-Affald (knubs and noils); Hør og Hørfrø; Mekanisk Træmasse; Spartogræs; Halmpap; Sikkerhedstændstikker; Kartofler og Løg fra Frankrig, Spanien, Portugal og Middelhavslandene; Vin, Cognac og Likører fra Frankrig, Spanien, Portugal og Italien; Træ og Tømmer fra Frankrig, Spanien, Norge, Sverige, Finland og Middelhavslandene; Granit fra Sverige og Norge; Jern og metalholdig Erts og Skrabjern fra alle Lande undtagen Danmark, Holland og Belgien; Husholdnings- og personlige Effekter, der tilhører Rejsende til Det Forenede Kongerige; Aviser og andre Tryksager af ikke tysk Oprindelse og som er trykt i det Lands Sprog, hvori de er fremkommet; Mønt- og Banksedler fra ikke tyske Stater; Tomme Poser; Sække; Fustager o. lign. er ligeledes undtagne, naar Importøren kan fremskaffe tilfredsstillende Bevis for, at disse er oprindelig blevet udført fra Det Forenede Kongerige, eller dersom Importøren giver Erklæring om Sagernes ikke tyske Oprindelse.

Meddelelse fra Industriraadets Eksportbureau.

Fra Spanien er der modtaget en Fortegnelse over Varer, for hvis Vedkommende ogsaa udenlandske Firmaer kan komme i Betragtning ved offentlige Licitationer i Aaret 1921.

Nærmere Oplysninger kan faas i Industriraadets Eksportbureau, Vestre Boulevard 18, hver Dag fra 9—12 og 1—4.

Minimumstold paa danske Varer til Frankrig.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet er der paa Foranledning af Det danske Gesandtskab i Paris truffet den Ordning, hvorefter der indrømmes danske Varer Ret til at blive fortoldet efter Minimumstarifen, selv om de føres gennem Tyskland, naar Varerne er ledsaget af de sædvanlige franske Oprindelsescertifikater, og det fremgaar af de Dokumenter, der ledsager Varerne, at disse straks fra Afsendelsesøjeblikket var bestemt for Frankrig, og Transiten sker uden unødigt Ophold, eller ogsaa Varerne fremsendes plomberede af det danske Toldvæsen.

Finske Toldsatser og Eksportafgifter.

De for indeværende Aar fastsatte nye finske Toldsatser og Eksportafgifter ligger til Gennemsyn paa Industriraadets Eksportbureaus Kontor hver Dag fra 9—12 og 1—4.

Udstilling i Cardiff.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at der i Maj—Oktober 1922 vil blive afholdt en »Welsh National Exhibition« i Cardiff. Udstillingen, hvis Præsident er Premierminister Lloyd George, har først og fremmest til Formaal at manifestere de Fremskridt, der i de sidste hundrede Aar er sket i Wales, ikke alene paa Handelens og Industriens Omraader, men ogsaa med Hensyn til Undervisning, paa Kunstens Omraade og i det hele taget paa ethvert Omraade, hvor Wales frembyder Ejendommeligheder, som skønnes at være af Interesse for andre.

Fremmede Landes Deltagere vil kunne rejse en særlig Bygning paa Udstillingsarealet. Priserne vil, for Arealer fra 500—1000 »square feet« i de af Komitéen rejste Bygninger, blive 10 sh. pr. »square foot«. Særlig Aftale kan dog træffes med udenlandske Deltagere om større Arealer »en bloc«.

For udendørs Plads vil Prisen blive 5 sh. pr. »square foot«. Der vil efter nærmere Aftale kunne opnaas Tilladelse til Salg paa Udstillingen af danske Frembringelser.

Henvendelser om Deltagelse i Udstillingen kan ske til Sekretæren, Mr. Andrew M. O'Brien, 4 Mount Stuart Square, Cardiff.

Messe i Bordeaux.

I Dagene fra 15—30 Juni d. A. afholdes en Messe i Bordeaux, der staar aaben for saavel fremmede som franske Varer og omfatter alle Artikler, baade Raavarer og færdige Produkter.

Tryksager vedrørende denne Messe ligger til Gennemsyn paa Industriraadets Eksportbureaus Kontor hver Dag fra 9—12 og 1—4.

Handelsforbindelse mellem San Francisco og Danmark.

Ifølge Indberetning fra den danske Konsul i San Francisco har »Seattle Chamber of Commerce« udnævnt en Delegation paa 5 Forretningsmænd, der i Maj Maaned i indeværende Aar vil rejse til Danmark, Sverige og Norge for der at knytte Handelsforbindelser. Delegationens Formand er Hr. Haakon Hammer.

Udstilling i Riga.

Der afholdes i Riga i August Maaned d. A. en international Industri- og Landbrugsudstilling.

Oversigt over Udstillingens forskellige Afdelinger ligger til Gennemsyn paa Industriraadets Eksportbureaus Kontor hver Dag fra 9—12 og 1—4.

International Mejeriudstilling i Buenos Aires.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget nogle Eksemplarer af Program og Reglement for den internationale Mejeriudstilling, som vil finde Sted i Buenos Aires i Tiden fra 8. til 27. Maj d. A.

Disse Tryksager henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat *Jour. Nr. 58.*

Udstilling i Buenos Aires.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget nærmere Oplysninger om Verdensudstillingen i Buenos Aires i 1922. Udstillingen vil finde Sted under Nationalregeringens Auspicier og under Præsident, Dr. Hipolito Irigoyens, Protektion. Aabningshøjtideligheden er fastsat til den 9. Juli 1922. Der vil blive rejst en Pavillon paa 6000 m^2 for de skandinaviske Lande.

Under Hensyntagen til den Deltagelse, der maatte finde Sted fra andre Lande, vil der blive opført andre Pavilloner enkeltvis eller i Grupper i Overensstemmelse med Betydningen af disse Udstillinger.

Endvidere vil der blive opført følgende Pavilloner, i hvilke Udstillingerne vil faa international Karakter:

Pavillon for Automobiler 10 000 m^2, for Luftfartøjer 8 000 m^2, for Maskiner 10 000 m^2 og for Kunst 4 000 m^2.

Den Del af Terrænet, hvor der ikke er opført Bygninger, vil blive benyttet til Haver, Friluftsteatre, Sportspladser, Forlystelser, etc. etc.

Det er Hensigten at søge Udstillingen gjort til et gyldigt Udtryk for Industriens, Kunstens og Videnskabens Frembringelser i Almindelighed.

▫▫▫▫▫▫

Kataloger, Bøger o. l.

Et rigt illustreret Pragtværk vil i den nærmeste Fremtid blive udgivet i San Francisco, Cal. I fem statelige Bind vil Værket, hvis Titel bliver »The story of the exposition«, bringe en til de mindste Detailler gennemført Fremstilling af den internationale Panama-Pacifik Udstilling i 1915. Danske Prænumeranter kan sikre sig Bogen ved Henvendelse til Exposition Auditorium, San Francisco.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18. Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 10 | 15. MAJ | 1921

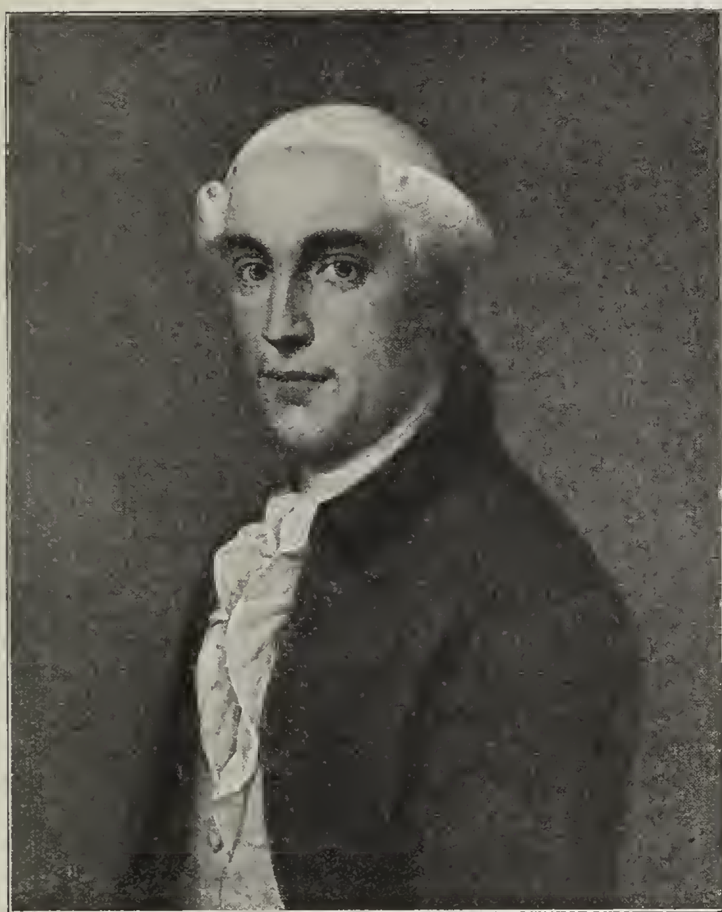

Niels Lunde Reiersen.

I Anledning af 125 Aars Jubilæet.

FLITTIGE Besøgende i Industriforeningens daglige Medlemslokaler vil sikkert have lagt Mærke til det smukke gamle Portræt, som hænger der af *Niels Lunde Reiersen.*

Det er malet af Erik Pauelsen og giver os — om end ikke uden et Stænk af den Sentimentalitet, der var det 18. Aarhundredes Malerkunst egen — Billedet af en Mand med klare, skarptskaarne Træk, en lige Næse, en Mund med et vist energisk sammenbidt Drag og et Udtryk af rolig, kold Overlegenhed.

Netop saadan var Niels Lunde Reiersen, en af de interessanteste og mest fremragende Typer paa det 18. Aarhundredes Ræson, som vi har i Danmark. Forretningsmand til Fingerspidserne, kvik og klar i sine Foretagender, praktisk og ligetil i sin Væren, hurtig og overlegen i sine Afgørelser, skarp og lidet sentimental i sin Opfattelse af Sager og Personer, nøjsom for sin egen Person og arbejdsom som en Bi, saadan var Manden.

Han var født 16. Februar 1742 i Kjøbenhavn.

Faderen, Peter Reiersen, var Bogholder og Meddirektør ved det almindelige Varemagasin og Kontrolør ved den tidligere kongelige Silkefabrik. Allerede i sit 19. Aar blev han Faderens Medhjælper ved Varemagasinet, men viste sig hurtigt at være egnet til noget mere selvstændigt end det at være Bogholderiassistent. Med sit klare Blik paa alle Forhold var han hurtigt paa det rene med, at det gamle kongelige Varemagasin — et af det 18. Aarhundredes mange Statsforetagender — ledede daarligt og uhensigtsmæssigt. Hildet som man var i de merkantilistiske Teorier, lod man sig ikke afskrække hverken af Tab eller Bedragerier, men støttede og opmuntrede stadig de mest mærkværdige og for Landets naturlige Forhold lidet passende Fabriker og Handelsforetagender — Pengene blev jo i Landet, mente man, og det var det eneste saliggørende.

Det var paa dette Omraade, at den unge Reiersen allerede fra sine første Ansættelsesaar med en velsignet Aabenhjertighed forstod at skære ind. Han var selvfølgelig som alle sine samtidige Merkantilist af Anskuelse, men aldrig i højere Grad end, at han med sit tidligt udviklede købmandsmæssige Syn paa Sagerne var mod enhver Forretning, der medførte Tab.

Allerede i sit 21. Aar fik han Lejlighed til at lægge sit praktiske Syn for Dagen. Regeringen havde i 1763 faaet den Ide, at der kunde skabes et Marked i Byen Thorn i Polen og sendte derfor et Parti af de Varer derhen, som havdes paa Lager og solgtes fra det kgl. Varemagasin, deriblandt naturligvis ogsaa Silkevarer af dansk Tilvirkning. Noget særlig Kendskab til det polske Marked havde man ikke, lige saa lidt noget Begreb om, hvilke Varer det havde Brug for, heller ikke syntes tidligere mislykkede Foretagender — som f. Eks. at søge at oprette et Afsætningsomraade i Middelhavslandene — at afskrække.

Denne Gang vilde man dog gerne skaffe sig Besked, og det er betegnende for den Tillid, den unge Reiersen maa have skaffet sig, at han — kun 21 Aar gammel — blev sendt afsted med Varerne.

Det var den rette Mand, man havde valgt, thi af ham fik man Besked — og tydelig Besked om, at det hele var en ganske mislykket Spekulation. Der var i det hele taget slet ikke Afsætning for noget af det, der var sendt derned. Det var ikke Silke, der kunde sælges, men raffineret Sukker, Sirup, tørret Fisk, Sild, Tran samt enkelte af de Varer af oversøisk Art, der havdes paa Oplag i Kjøbenhavn. Man sporer i denne Opgivelse en klar Sans for Virkeligheden og en sund Købmandsindsigt i den Kritik, han giver af de Varer, han havde haft med. De islandske, jyske og færøske Uldvarer fandt levende Bifald, men de kjøbenhavnske Uld- og Silkevarer gjorde slet ingen Lykke. Klædevarerne var for lange i Stykkerne, havde for smalle Kanter, for svag Appretur og en altfor uakkurat Indpakning. Priserne var desuden for høje. Med Silketøjerne var det rent galt. De var mindst 30 pCt. for dyre og blev ansete for »slette baade af Bonitet og Dessein.«

Kollegiet var meget tilfreds med den unge Reiersens Rapport — men fortsatte ikke desto mindre Forsøgene i den en Gang begyndte Retning — selvfølgelig og som sædvanlig med stort Tab.

Men Reiersen brugte man. 1768 blev han Bogholder og Kasserer i det da nyoprettede General-Magasins-Kontor, hvis Direktør blev den unge hollandske Købmand Frederik de Coninck; og 1769 blev han Sekretær i den nydannede Fabrikskommission, en Stilling, der 1774 forandredes til Fabrikskommissær for Kjøbenhavn og Omegn.

Det er som saadan, at Reiersen viste en virkelig indsigtsfuld og forstandig Opfattelse af dansk Industri. Han forstod at skære gennem alle Fordomme og naa ind til Sagens Kerne, at dømme klart og nøgternt og rent forretningsmæssigt om de mange Industriforetagender, som Staten støttede. Af hans mange Erklæringer faar man et klart Billede af det Letsind og den Dilettantisme, der raadede i Datidens »Statssocialisme«, og hvilken til Tider rent ud taabelig, for ikke at sige noget værre, Opfattelse, der herskede om Statens Magt og Evne til at lede og støtte industrielle og kommercielle Foretagender. Hvis man i vor Tid skulde trænge til Argumenter mod Statsforetagender af enhver Art, kan man i det 18. Aarhundredes Regeringspolitik finde Arsenaler fulde af dem.

Det hører til Reiersens Fortjeneste klart og tydeligt at have godtgjort dette.

Reiersens Kritik gælder baade Personer og Sager. Han er ikke det mindste imponeret af tilsyneladende Sagkundskab, men dømmer efter Resultaterne. Han stiller sig bestemt mod de tidligere saa kritikløst udbetalte Tilskud og Understøttelser, som enhver, der begyndte paa en ny Virksomhed, var vant til at faa udbetalt af Statskassen. Reiersen begynder altid med at spørge:

»Kan der stilles Sikkerhed for et eventuelt Forskud, hvis ikke — nej«. Han havde intet imod, at duelige Svende etablerede sig, navnlig naar de selv kunde skaffe Midlerne dertil, »men at etablere dem ved kongeligt Forskud paa en Tid, da Svendene kun ere faa, er utjenligt. Sjælden vide de de økonomiske Iagttagelser, som ere saa saare nødvendige og vanskelig læres, naar Anlæget sker ikke for egen, men for kongelig Regning. Dernæst foraarsages derved ofte Uorden iblandt Svendene, enhver finder sig misfornøjet med sin Stand, alle ville være Mestere«.

Ganske naturligt gaar Reiersens Undersøgelser ogsaa altid ud paa, om der er Trang til den Virksomhed, som ønskes oprettet. Hvis ikke, fraraader han den. Han spørger først og fremmest om Afsætningen af en Vare, for han raader til at støtte Udvidelser eller give Understøttelser og Laan, thi »Debiten er Sjælen for enhver Fabrikation«.

Det er tydeligt, at for en Mand med et saa klart og forretningsmæssigt Blik som det, Reiersen ejede, var det naturligere at være selvstændig Købmand og Fabrikant end Embedsmand.

Det varede derfor ikke længe, inden Reiersen slog ind paa privat Virksomhed, idet han 1774 overtog den kongelige Silkefabrik. Man skulde jo ikke paa Forhaand antage, at Silkefabrikation var nogen lønnende Virksomhed i Danmark, og sikkert er det ogsaa, at havde den været henvist til at eksistere ved egen Kraft, vilde den hurtigt være gaaet i Stykker. Nogen økonomisk Forretning var det ikke; den havde aldrig nogen Sinde forrentet de Kapitaler, der var bleven anbragt i den, medens den var Statsforetagende. Naar Reiersen i det hele taget indlod sig paa at overtage den, var det kun fordi han, som den Købmand han var, forstod at udnytte alle Konjunkturer og skaffe sig de Tilskud og de Fordele, som Tidens Lyst til Fabriksanlæg gav. Vist er det, at under Reiersens Ledelse blev der sikkert gjort alt det ud af Silkefabrikationen, som gørligt var.

Men nægtes kan det heller ikke, at det ikke var som Fabrikant, Reiersen tjente sin Formue. Det var som Handlende i stor Stil, som Deltager i Firmaet Coninck & Reiersen, et Handelshus, der beskæftigede sig med alle de Forretninger, som Datidens Storhandel gav sig af med, især Handel paa Ostindien og Kina, Assurandørvirksomhed og med Pengeforretninger af enhver Art. Man kan roligt sige, at der næppe er et Omraade, hvor der kunde gøres Forretning, uden at Reiersen er med paa det. Han deler saaledes ogsaa Tidens Lyst til at drive Landbrug i stor Stil. 1785 købte han Godserne Nysø, Jungshoved, Oremandsgaard, Liendal, Høfdinggaard og Skuderupgaard i Præstø Amt, og selvfølgelig gennemforer han alle Tidens Reformer, Udstykning, Hoveriafløsning, o. s. v.

Reiersen er saaledes paa en Gang Købmand, Fabrikant og Godsejer, selv Sjælen i alle Foretagender, inde i alle Detailler, paapasselig og nøjagtig i Smaating og dog en Grand-seigneur, der forstod at vise sig og føre sig, rundhaandet, hvor det gjaldt at ofre noget, der var Mening i, og sparsommelig paa de Omraader, hvor der kunde tjenes noget. Ingen løb om Hjørner med ham, hverken Bønder eller Slægtninge. Han var venlig, men bestemt, holdt, hvad han havde lovet, men forlangte ogsaa nøje opfyldt, hvad andre var gaaet ind paa at yde ham. Nogen blødsøden Natur var han ikke, Følsomhed har næppe trykket ham; havde han foretaget et Skridt, fortrød han det ikke, gjorde aldrig noget om, thi som han udtrykker sig i et Brev: »Enhver er Mester over sine Handlinger og Fremgangsmaader.«

Det passer derfor ogsaa saare nøje til Reiersens Tankegang og Følemaade, at han inden sin Død — den indtraf 1795, da han var 53 Aar gammel — nøje disponerede over sin Formue. Med Undtagelse af nogle Pensioner til nære Slægtninge og Tjenere gav han hele sin Ejendom til en Fond, hvis Renter »skulle halvt for Kjøbenhavn og halvt for samtlige Sjællands smaa Købstæder anvendes til aarlig udsættende Præmier og Opmuntringer til Manufakturvæsenets og Industriens Udvidelse og Forøgelse saavel i det Teoretiske formedelst gode og nyttige Skrifters Forfatning og vigtige, nyttige, lærerige, betydelige Værkers Oversættelse i det danske Sprog som i det Praktiske formedelst nye og nyttige Anlæg og deres fortsatte Drift til Landets og menig Mands Fordel.«

Den Grundkapital, »Den Reiersenske Fond« begyndte med, var 500 000 Rdl. Fonden selv maa ikke angribes, kun Renten maa anvendes efter ovenstaaende Formaal. Bestyrelsen er overladt tvende Eksekutorer, og det er betegnende for Reiersens Mangel paa Tillid til Statsadministration, at han i sit Testamente bestemmer, at det Regnskab, som hans Eksekutorer skal aflægge, »ingen Tid, under hvad Navn det end være maatte, maa være undergiven eller henhøre under

noget Collegium, Departement eller kongelig Indretning enten med Foranstaltninger, Ordres, Revision eller andet.« Hvor meget Reiersen end tilhørte sin Tid og var Barn af det 18. Aarhundrede i Tanker og Anskuelser, er han dog helt igennem fordomsfri og overlegen; han tror paa Dygtighedens og Personlighedens Ret til selv at ordne og styre sine Sager uden Indblanding fra nogen Side. Han troede ikke paa Statens Almagt og Visdom. Selvstændig og sikker, klar over Maal og Midler, er han en af de første danske Industridrivende i stor Stil. Alene som saadan er han værd at mindes, men for dansk Industri kommer yderligere hertil den Tak, som skyldes hans Fond, og som nu i 125 Aar har uddelt sine Renter til Gavn for Industriens Dyrkere, baade store og smaa.

Man kan roligt paastaa, at der blandt de mange, der i dette Tidsrum har vundet et Navn indenfor dansk Industri, findes kun saare faa, der ikke har nydt godt af den Reiersenske Fonds Rundhaandethed, enten paa den ene eller den anden Maade.

R. Berg.

• • •

Industriforeningen 1920—21.

Mandag den 21. Marts Kl. 3½ Eftm. afholdt Industriforeningen sin aarlige Generalforsamling under Ledelse af Direktor *Harald Bing.* Til Behandling forelaa folgende Dagsorden:

1. Beretning om Foreningens — herunder Industriraadets — Virksomhed og Tilstand siden sidste ordentlige Generalforsamling.
2. Fremlæggelse til Efterretning af det reviderede og deciderede Regnskab for det forløbne Regnskabsaar.
3. Valg af Repræsentanter for de egentlige Medlemmer.
4. Valg af Repræsentanter blandt de i Henhold til § 4 valgte Delegerede.

ad 1. Den fungerende Formand, Direktør *H. P. Prior,* aflagde Beretning og udtalte herunder:

I det Aar, der er forlobet siden Industriforeningens Generalforsamling den 23. Marts 1920, er der hverken indenfor Foreningens Bestyrelse eller dens Repræsentantskab foregaaet nogen Forandringer i disses Sammensætning, naar undtages, at Repræsentantskabets mangeaarige Formand, Oldermand O. V. Kayser, ved Repræsentantskabets konstituerende Mode efter Generalforsamlingen ifjor fremsatte Ønske om at trække sig tilbage fra Formandspladsen og foreslog Repræsentantskabets hidtidige Næstformand, Direktor R. Helweg, valgt i hans Sted. Man mente indenfor Repræsentantskabet at maatte imodekomme dette Ønske, og som Udtryk for sin Anerkendelse af Oldermandens store Interesse for Foreningen i den Tid, han havde fungeret som Repræsentantskabets Formand, vedtoges det at vælge ham til Næstformand for Repræsentantskabet. Jeg benytter Lejligheden til at udtale en Tak til Oldermand Kayser for hans store Interesse og Arbejde for Foreningen gennem de mange Aar.

Vi har fornylig modtaget Meddelelse om, at Maskinfabrikant C. F. Danstrup af Helbredshensyn onsker at udtræde af Repræsentantskabet og af Industriforeningens forskellige Udvalg. Ogsaa til Fabrikant Danstrup vil jeg gerne ved denne Lejlighed udtale en Tak for hans mangeaarige Virksomhed indenfor Industriforeningen.

Industriforeningens Medlemstal var den 1. Marts 1920 4723 og den 1. Marts 1921 4644, altsaa en Tilbagegang paa 79 Medlemmer, der dog kun er ca. halvt saa stor som den Tilbagegang, der fandt Sted forrige Aar som Følge af den for to Aar siden gennemførte Kontingentforhojelse.

I Aarets Løb er der af Industriraadsorganisationen udtraadt forskellige Virksomheder og en enkelt Organisation, nemlig Teglværksforeningen for Jylland, der imidlertid væsentligst bestod af en Række mindre Teglværker, men Landets storre Teglværker er stadig Medlemmer af Industriraadsorganisationen gennem Teglværksforeningen af 1893. Paa den anden Side har Industriraadet i Aarets Løb kunnet glæde sig ved Indmeldelse af forskellige nye Organisationer og Virksomheder, herunder bl. a. Foreningen af Straa- og Filthattefabrikanter og Foreningen af Guldlistefabrikanter og Barokforgyldere i Danmark, navnlig har det været os en Glæde, at der i Aarets Lob er indtraadt en Række sonderjydske Virksomheder i vor Organisation. Ved Beretningsaarets Begyndelse var der 1700 Virksomheder indmeldt i Organisationen, medens Medlemsantallet idag er 1650.

Naar jeg videre skal give en Fremstilling af Industriforeningens Virksomhed i det svundne Aar, falder det naturligst at omtale de faste Udvalgs Virksomhed, men forinden jeg gaar over hertil, vil jeg gerne meddele, at jeg paa Hs. Majestæt Kongens 50 Aars Fodselsdag den 26. September ifjor, i Forbindelse med Formændene for Landets ovrige Hovederhvervsorganisationer, havde Foretræde for Hs. Majestæt for at overrække ham en Adresse, hvori vi tolkede vor Taknemmelighed for den Interesse, Hs. Majestæt altid havde vist vore Erhverv.

I det svundne Aar er der indenfor Industriraadet sket den Forandring, at Konferensraad C. Gammeltoft, efter at være udtraadt af Direktionen for A/S De danske Sukkerfabrikker, har onsket ligeledes at udtræde af Industriraadet. Jeg benytter Lejligheden til at udtale en Tak til Konferensraaden for den Interesse, hvormed han altid har omfattet Industriraadet og dettes Arbejde.

Udstillingsudvalgets Virksomhed har indskrænket sig til at være medvirkende ved Udstillingen »Billigt

Byggesæt« i November ifjor og ved den nylig afsluttede Fagskoleudstilling. Initiativet til Udstillingen »Billigt Byggesæt« kom fra Centralforeningen for Parcelejere og Villaejere i Kjøbenhavn og Omegn og Kjøbenhavns almindelige Boligselskab, der i en Skrivelse af 16. September f. A. til Industriraadet søgte Samarbejde med Raadet med Hensyn til den paatænkte Udstilling. Raadet henviste Sagen til Industriforeningens Udstillingsudvalg, der efter en første Behandling af Spørgsmaalet forelagde Sagen for Bestyrelsen og fik dennes Bemyndigelse til at deltage med de to nævnte Foreninger i Arrangeringen af Udstillingen under Forbehold af, at Industriforeningen ikke var økonomisk forpligtet overfor et eventuelt Underskud. Udstillingen fandt Sted i Tiden fra den 16.—30. November, og dens økonomiske Udbytte var over Forventning, medens den paa det belærende Omraade lod noget tilbage at ønske.

Fagskoleudstillingen var projekteret af Centralorganisationen for Fagskolerne, der ligeledes søgte Udstillingsudvalgets Bistand. Denne sidste Udstilling var en god og belærende Udstilling, der vakte offentlig Opmærksomhed for Lærlingespørgsmaalet, en Opmærksomhed, der sikkert trængte ind i mange Hjem, hvor Drenge og Piger skal tage den vigtige Beslutning om, hvilket Fag der skal vælges til Livsstilling.

Ved Forhandling med Skoledirektøren arrangeredes der gratis Besøg paa Udstillingen for de ældste Kommuneskoleklasser, circa 1000 Elever havde saaledes ledsaget af Lærere fri Adgang til Udstillingen.

Udstillingsudvalgets Bestræbelser for at faa industrielle Virksomheder til at benytte vor Udstillingssal til Fremvisning af vor hjemlige Produktions Udvikling har desværre været resultatløse, den eneste Industri, der forsaavidt reflekterede paa vor Opfordring, var Tekstilindustrien, som imidlertid efter en Generalforsamlingsbeslutning erklærede at have opgivet Tanken. Vi har derfor været nødsaget til, for dog at være i Stand til at faa et pekuniært Udbytte af vor Udstillingssal, at udleje den til forskellige Forretningsfirmaer til Afholdelse af Salgsudstillinger, men vi haaber, at den Tid ikke skal være altfor fjern, da Industriforeningens Udstillingssal bliver fuldt optaget af de Udstillinger, den er bestemt for til Fremme af Industri og og Haandværk.

I Direktør Dessaus Sygdomsforfald har Direktør Gunnar Gregersen fungeret som Formand for Udstillingsudvalget.

Biblioteksudvalget har i det forløbne Aar arbejdet med den tekniske Reorganisation for Øje. Paa Tidsskrifternes Omraade har man saavidt muligt søgt at raade Bod paa de Lakuner, som opstod under de sidste Aars Censur og vanskelige Transportforhold. Ligeledes har man bestræbt sig for, saavidt Midlerne tillod, at anskaffe Værker, der var til at faa og endnu manglede i at gøre Biblioteket til en Standardsamling af nordisk og fremmed industriel og teknisk Literatur.

Bibliotekets Midler har kun tilladt Anskaffelse af tekniske og industrielle Bøger, hvorfor den mere underholdende Literatur (Rejsebeskrivelser og desl.) er trængt i Baggrunden; dette har været saa meget mere berettiget, som Folkebibliotekerne udmærket kan tilfredsstille den Side af vore alment interesserede Medlemmers Behov. Men for ogsaa at hjælpe disse Medlemmer til egnet Literatur er der i Biblioteket det forløbne Aar igennem meddelt ligefremme Boglister, som Medlemmerne blot har behøvet at aflevere paa Kommunens Biblioteker for at faa den ønskede Læsning, og dette har disse vist sig særdeles taknemmelige for.

I Aarets Løb har det tillige været en Opgave at faa den anselige Bogmasse katalogiseret og rubriceret i Overensstemmelse med internationale Regler og Systemer netop for tekniske Biblioteker, og dette er nu saaledes i Gang, at der om kort Tid vil foreligge trykt Katalog, og dette vil foruden at være Katalog over Biblioteket næsten kunne betragtes som Fortegnelse over den bedst brugelige Literatur indenfor Teknikens og Industriens forskellige Fag.

Den stigende Benyttelse af Biblioteket viser stadig, hvilken Brug der er for teknisk Literatur og ikke mindst har dette vist sig i de Ønsker, der fra Provinsen sendes Biblioteket.

Tidsskrift for Industri har fortsat sin hidtidige Udvikling og i stigende Grad taget Del i Drøftelsen af de mange aktuelle Emner, der nu berører Industrien. Tidsskriftet kan glæde sig ved et stadig voksende Samarbejde med andre Fagskrifter og ikke mindst med Dagspressen. Imidlertid har ogsaa vort Tidsskrift faaet de store Vanskeligheder at føle, hvorunder alle Bladforetagender i stigende Grad har arbejdet i det sidste Aar. Den uhyre Stigning i alle Omkostninger lige fra Papir til Porto har maattet mane til den største Sparsommelighed for ikke at paavirke Regnskabet alt for ugunstigt. Tidsskriftet har da ogsaa gaaet med indskrænket Sideantal, idet man har foretrukket at opretholde den gode Papirkvalitet og øvrige Udstyr. Takket være vor særlige Annonceordning har vi ved Forhøjelsen af Annoncepriserne i al Fald delvis kunnet afbøde baade Udgiftsstigningen og Nedgangen i selve Annoncemængden, saaledes at det samlede Underskud paa Tidsskriftets Konto for det første halve Aar af indeværende Regnskabsaar endog er under det tilsvarende Beløb ifjor. Men rigtignok har siden Nytaar de daarlige Tider gjort sig saa stærkt gældende, at man maa være forberedt paa, at det samlede Aarsunderskud i al Fald ikke bliver mindre end ifjor, og for næste Regnskabsaar synes Udsigterne mørke, med mindre en stærk Nedgang i Papirpris og Arbejdsløn finder Sted. Alligevel maa Tidsskriftets finansielle Status ikke mindst i Sammenligning med andre Fagblade siges at være relativt tilfredsstillende.

Dansk Industriberetning for Aarene 1915—1918 (begge Aar inkl.) er nu saa nær sin Fuldendelse, at det antagelig vil være muligt at udsende den i Løbet af 1 Maaned. Værket vil blive paa ca. 700 Sider.

Foredragsudvalget har i det forløbne Aar i vidt Omfang draget Nytte af, at der ikke længere paa anden Maade var disponeret over Foredragssalen, og der er saaledes afholdt ikke mindre end 20 Foredrag angaaende forskellige Emner af følgende:

Professor Edv. Lehmann,
Inspektør M. C. Harding,
Professor H. I. Hannover,

Pastor Harald Kryger,
Dr. phil. Fred. Poulsen,
Dr. phil. Ditlef Nielsen,
Farmer E. Andersen,
Direktor Gunnar Gregersen,
Inspektor Carl Gronenberg,
Forfatter Holger Rosenberg,
Lektor Karl Berlin, Malmo,
Redaktor Waldemar Bülow, Lund,
Forfatter Olaf Linck,
Fru Marie Anholm og
Driftsbestyrer O. Engholm.

Paa Grund af, at Foredragssalen var lejet ud til Udstillingen »Billigt Byggesæt« fra Midten af November til Midten af December Maaned, afholdtes ingen Foredrag i dette Tidsrum, men Medlemmerne af Foreningen havde mod Forevisning af Medlemskort Adgang til Udstillingen »Billigt Byggesæt« samt til et Foredrag Lordag den 27. November i Teknologisk Instituts Festsal, hvor Mobelarkitekt Vald. Hvass og Ingenior M. Frandsen talte om Parcelbevægelsen og Udparcelleringernes tekniske Forhold.

Legatudvalget har i Beretningsaaret uddelt folgende Legater:

Af Kaptajn og Malermester C. A. Bruuns og Hustrus Rejselegat er der uddelt 3 Portioner, hver paa 800 Kr., nemlig til

Møbeltegner Oskar Valdemar Rasmussen,
Broderitegnerske, Froken Louise Hansen og
Mekaniker Harald Kroigaard, der tillige fik 500 Kr., som var skænket af en kjobenhavnsk Grosserer til den Maskinist, der i 1920 erholdt Bruuns Legat.

Af Læge Jacob Pinques' Legat er der uddelt 2 Portioner, hver paa 500 Kr., til Overværkforer Johs. F. Brandt-Nielsen og Blikkenslager P. E. Johansen.

Til H. C. Ørsteds Legat havde der meldt sig 6 Ansogere, af hvilke ingen forekom Udvalget at være tilstrækkelig kvalificerede, hvorfor det vedtoges ikke at uddele dette Legat i 1920.

Handskefabrikant W. T. Danielsens og Hustrus Rejselegat paa 160 Kr. blev uddelt til Handskemager Vilhelm Charles Peter Dupont.

Bygningsudvalget har siden sidste Generalforsamling afholdt 3 Moder, ved hvilke er behandlet en Række Sager vedrorende forskellige Reparations- og Ombygningsarbejder. Desuden har man indgaaende droftet de ved sidste Generalforsamling omtalte ret betydelige Byggeplaner, gaaende ud paa Opforelsen af en 3 Etages Bygning paa langs gennem Industribygningens Gaarde, indeholdende Udstillings- og Kongreslokaler, men paa Grund af de urolige Forhold og hoje Materialepriser og Arbejdslonninger har vi besluttet at se Tiden an forelobig.

Med Hensyn til Lejeforholdene i Bygningen skal nævnes Folkekokkenets Flytning i Maj 1920, hvorefter Udstillingssalene efter den nodvendige Istandsættelse atter har været udlejet til forskellige Udstillinger. Endvidere har Firmaet Brodrene Dahl fra 15. Januar d. A. overtaget Fabrikant E. A. Christensens Lokaler. Industricafeen, der efter Direktor Carl Jorgensens Fratræden er overgaaet til et Aktieselskab, har for egen Regning omdannet Spejlsalen til Kabaretlokalet »Bonbonnière«, og Lejemaalet fortsættes dog med visse af Industriforeningen fastsatte Bestemmelser med Hensyn til Lokalernes Anvendelse m. m.

Angaaende Officersforeningen skal bemærkes, at den i April f. A. blev opsagt til Fraflytning, bl. a. af Hensyn til den urimelig lave Leje — 11 000 Kr. Huslejenævnet nægtede imidlertid at godkende Opsigelsen, hvorfor Industriforeningen forlangte Lejen forhojet til ca. 30 000 Kr., svarende til, hvad der andet Steds i Bygningen betales for lignende Lokaler. Ved Sagens Behandling i Huslejenævnet vilde dette, trods Industriforeningens Forestillinger, kun gaa med til en Forhojelse af 7000 Kr., saaledes at Lejen altsaa fastsattes til 18 000 Kr. Industriforeningen agter derfor inden 15. April d. A. at sende Officersforeningen en fornyet Opsigelse til Fraflytning April Flyttedag 1922.

Industriraadet. Navnlig for overfor Offentligheden at klarlægge Industriraadets Stilling til Industrikrisen fandt der som bekendt under 27. Januar et *Landsindustrimøde* Sted her i Kjobenhavn, ved hvilket der afholdtes folgende Foredrag:

Direktor H. P. Prior: Industrikrisen og Arbejdsløsheden.

Direktor Poul C. Poulsen: Brændselsspørgsmaalet.

Bogtrykker H. Langkjær: International Socialpolitik.

Da der saaledes fornylig fra Industriraadets Side offentlig er redegjort for vor Stilling til den foreliggende Industrikrise og det for Industrien saa vigtige Brændselsspørgsmaal — specielt Mulighederne for Anvendelse af indenlandsk Brændsel — skal jeg senere hen i dette Foredrag nojes med kort at redegore for Udviklingen af denne Sag og vil her kun gerne udtale en Tak til Direktor Poulsen for det store Arbejde, som han i det svundne Aar har viet Undersogelsen af Mulighederne for Anvendelse af indenlandsk Brændsel.

Med Hensyn til *Kulspørgsmaalet* skal bemærkes, at medens Danmark i de vanskeligste Aar 1917, 1918 og 1919 kun havde en samlet Kulimport af henholdsvis 2,1, 2,2 og 2,3 Mill. Tons, stillede Forholdene sig for Aaret 1920 som Helhed betragtet noget gunstigere, idet den samlede Import belob sig til 2,7 Mill. Tons. I denne Forbindelse bør det dog erindres, at den aarlige Import for Krigen var ca. 3,5 Mill. Tons.

Foraaret 1920 udviste paa Kulomraadet en for Danmark meget kritisk Situation. Den danske Industri havde kun Kul liggende svarende til ca. 1 Maaneds Forbrug; det samme var Tilfældet for Privatbanerne, medens Gasværkerne havde Forsyninger til 1½ Maaned og De danske Statsbaner til ca. 2½ Maaned. Gang paa Gang horte man om Strejketrusler fra de engelske Kulminearbejderes Side, Trusler, der i Forsommeren havde den ubehagelige Følge, at Storbritannien overfor os, som overfor mange andre Lande, satte begrænsede Rationer for Eksport af Kul.

Medens Danmark under Krigen — ikke mindst under Undervandsblokaden i 1917 og 1918 — havde faaet et meget værdifuldt Supplement af Kul fra Tyskland, viste Krigens Udfald hurtigt, at Tyskland ikke blot ikke evnede fortsat at give os Kul, men Spa-Overenskomsten i Foraaret 1920 forbod Tyskland at udføre Kul til andre Lande end de Allierede.

Som sagt, Forholdene tegnede i Foraaret 1920 til at udvikle sig i en for Danmark meget uheldig Ret-

ning. Vel var Importen af amerikanske Kul begyndt saa smaat i 1919, men der var dog ikke kommet rigtig Fart i denne Import, saaledes at de amerikanske Tilførsler kunde siges at være et betydende Led i den almindelige Kulimport.

I Sommerens Løb begyndte man her hjemme for Alvor at tage fat paa den amerikanske Kulimport. Baade Handelsimportørerne og de store kulforbrugende Virksomheder (med Handelsimportører som Mellemled) købte Kul i Amerika.

Sommermaanedernes Kulsituation tegnede sig uregelmæssigt, og den stadig eksisterende Frygt for Kulminestrejke i Storbritannien udløstes da ogsaa med den store Minestrejke i Oktober Maaned, paa hvilket Tidspunkt Priserne paa Kul efterhaanden havde naaet et Maksimum, der med Strejkens Afslutning og November Maaneds Begyndelse slog om i først langsomt og derefter stærkt faldende Kulpriser.

Medens de amerikanske Afskibere under de opadgaaende Priser havde holdt sig tilbage, var man nu meget ivrig efter at levere de omkontraherede Partier Kul, saaledes at denne nye Situation gav adskillige Importører og Virksomheder betydelige Tab, der dog sikkert i det store og hele faldt udenfor de industrielle Virksomheder, idet disse som Regel havde disponeret meget forsigtigt.

Aarsagen til Kulprisfaldet skyldes den almindelige Verdenssituation, maaske dog yderligere forstærket ved Frankrigs Kulpolitik, der, efter at Spa-Overenskomsten havde tvunget Tyskland til betydelige Kulleverancer til Frankrig, gav sig Udslag i en almindelig »holden sig borte« fra det britiske Kulmarked. Storbritannien blev svigtet af sin største Aftager, og Prisfald blev Følgen. (Sluttes.)

▫▫▫▫▫▫

Svenske Toldforhøjelser til Beskyttelse af Industrien.

Den 30. April d. A. fremsatte den svenske Handelsminister Malm i den svenske Rigsdag Forslag om Forhøjelse af 508 Toldsatser omfattende bl. a. Møbler og Snedkerarbejder, Kurve- og Børstenbinderarbejder, Tapet, Garn, Tekstilvarer og vævede Stoffer, Fajance, Porcelæn, Jern- og Metalvarer, Maskiner, Musikinstrumenter og flere andre. Langt det overvejende Antal Toldsatser foreslaas forhøjet med 100 pCt. Det er Meningen, at Loven skal gælde til 1ste Juli 1922.

Af den største Interesse er det imidlertid at se den Motivering, hvormed Handelsministeren fremsatte sit Forslag. I Motiverne hedder det:

»De Grunde, som først og fremmest synes mig at tale for den foreslaaede Forholdsregel, har *dels* været Nødvendigheden af under den yderst prekære Stilling, hvori store Dele af den svenske Industri for Tiden befinder sig, at drage Omsorg for, at Krisen ikke faar et saadant Forløb, at den industrielle Virksomhed og dermed ogsaa den økonomiske Udvikling i Landet kommer til at lide ubodelig Skade, *dels* Vigtigheden af i størst muligt Omfang at søge at forebygge og begrænse *den store Arbejdsløshed*, som følger i den industrielle Krises Spor.

Hertil kommer, *at naar et Flertal af Verdens stærkeste Industrilande har fundet sig foranlediget til gennem Indførselsforbud eller vidtgaaende Toldforhøjelser paa den allermest virksomme Maade at værne om deres Industriers Interesser*, synes det ikke rimeligt, at Statsmagterne i et lille Land som Sverige skulde forholde sig passive overfor de uhørte Vanskeligheder, med hvilke det svenske Næringsliv — delvis paa Grund af den stærke Varetilførsel fra Udlandet — for Tiden maa kæmpe.

Den stærkest vejende af de Indvendinger, som er bleven fremført imod en — selv blot midlertidig og i Omfang ret begrænset — Toldforhøjelse, synes at være den, at en saadan Forholdsregel kunde være egnet til at *hindre en forsat ønskelig Nedgang i Prisniveauet* eller endog medføre en ny Prisstigning.

Under de forhaandenværende Forhold har Ministeren imidlertid anset disse Betænkeligheder for væsentlig overdrevne. Naar Toldforhøjelserne, som foreslaaet, holdes indenfor maadeholdne Grænser, tør det forventes, at den stærke Konkurrence imellem de svenske Virksomheder i Forening med den sikkert meget betydningsfulde Konkurrence, som vedblivende maa imødeses fra Udlandet, vil medføre, at Toldforhøjelsen i den nævnte Henseende ikke faar anden Indflydelse end, at det almindelige Prisfald maaske — skønt ingenlunde sikkert — kommer til at gaa frem i noget langsommere Takt. Særlig maa i denne Sammenhæng fremhæves, at naar den i Udsigt stillede Nedsættelse af Jernbanefragterne bliver gennemført, vil den virke i prisnedsættende Retning.«

▫▫▫▫▫▫

Tysklands Raastofimport.

Det første Spørgsmaal, de italienske Delegerede stillede til Brysseler-Konferencen, var dette: *Hvor store er de tyske Indkøb af Raastoffer i Aarene 1919 og 1920?* Dette Spørgsmaal er jo af den største Interesse for Tysklands Nabolande, ikke mindst for dem, der trues af den tyske Industris Konkurrence.

Enkelte af de som Svar paa Spørgmaalet fremførte Tal skal her anføres efter en officiel tysk Meddelelse; Tallene for 1920 lider selvfølgelig endnu af stor Ufuldstændighed og gælder endda kun Halvaaret Jan.—Juli:

	Værdien i 1000 Papirmark af tysk Raastofimport: 1919	1. Halvaar 1920:
Raabomuld	1 193 580	2 708 960
Jute	80 487	276 018
Hør, Hamp o. a.	259 673	—
Raatobak	732 131	1 879 733
Terpentinharpikser	58 443	138 993
Kautschuk	142 099	301 251
Uld	652 100	1 370 067
Raasilke	152 000	1 002 295

De følgende Tal angiver ikke *Værdien*, men Mængden af de indførte Raastoffer for de samme to Tidsrum, udtrykt i *100 kg:*

	1919	1. Halvaar 1920.
Træ	5 695 974	1 746 392
Skind og Huder	226 833	285 326
Jernertser	21 983 360	34 517 840
Øvrige Ertser	629 585	3 555 121
Garvestoffer	152 411	184 396

For 1919 beløb den samlede Raastofimport sig til en Værdi af 8327 Mill. Papirmark; for 1920 vil, som Tallene tydelig nok viser, Importværdien være steget meget stærkt, vel nok til op imod det 4-dobbelte. Det anførte Tal viser klart, hvilken Fremgang det sidste Aarstid har sat i den tyske Industri. Vil man sammenligne disse Tal med Tallene fra før Krigen, maa man omregne de henholdsvis 8327 Mill. Papirmark for 1919 og de (løst anslaaet, men vist næppe for højt ansatte) c. 33 000 Mill. Papirmark for 1920 til Guldmark, ikke efter den ydre Kurs, men efter den indre Værdi af den tyske Papirmark. Og denne er efter Tysklands egen Beregning efter Forholdet Papirmark : Guldmark = 1 : 4,8; saa faas for 1919 en Raastofimport af c. 1735 Mill. Guldmark, for 1920 af c. 6900 Mill. Guldmark. Hermed skal saa sammenlignes Tysklands Import før Krigen: den var af Raastoffer i Gennemsnit i Aarene 1911—13 4725 Mill. Guldmark. — Selvom man nu hertil maa tage i Betragtning: de stigende Varepriser (ogsaa udover Guldværdien), det store egne Forbrug ved tømte Varelagre o. l; og det usikre ved Tallene for 1920, saa fremgaar det dog umiskendeligt, i hvilken Grad tysk Industri er i Fremgang og trods alt arbejder sig frem, selvfølgelig med en mægtig Støtte i den Eksportfavorisering, den tyske Valuta betyder.

❁ ❁ ❁

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Industriraadets Eksperter

Som Industriraadets Eksperter ved Udstedelse af Oprindelsescertifikater har foruden d'Herrer Professorerne Karl Meyer og E. Thaulow, følgende Herrer lovet at fungere: Forstanderen for Aarhus tekniske Skole, Hr. Kaptajn *Høegh Guldberg*, Ingerslevplads, Aarhus, der vil medvirke ved Vareforsendelser fra Firmaer i Jylland, og Hr. Stadsingeniør *H. V. Rygner*, Klaragade 19, Odense, der varetager samme Hverv for Fyn.

Henvendelse om Undersøgelse kan for de nævnte to Landsdeles Vedkommende ske direkte til de to Herrer.

Forordninger i det besatte Omraade i Tyskland.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget to Forordninger, som den interallierede Rhinlandskommission har udstedt dels angaaende Toldordningen i det besatte Omraade i Tyskland og dels angaaende Oprettelsen af Ind- og Udførsels Kontrol i samme Omraade.

Forordningerne henligger til Eftersyn i Sekretariatet.

▫▫▫▫▫▫

Præmieringen af den mindre Industri.

Det af Industriraadet nedsatte Udvalg meddeler følgende om Udfaldet af »Præmieringen af den mindre Industri« for Finansaaret 1920—21:

Der indgik 49 Anmeldelsesskemaer, hvorpaa der tildeltes 9 Præmier til et samlet Beløb af 2850 Kr. (Statsbidrag).

De 9 Præmietagere er:

L. Vedel Andersen, Vedelsgade 51, Vejle.
Børneflag m. m. .... 200 Kr.
Jakob Halvorsen, Sandegyde, Faaborg.
Kageruller, Kødbankere, Tværhaner, Hækleballier, Legetøjsspande m. m. ..... 250 -
Hansen & Jørgensen, Sundevedsgade 15, Kbhvn.
Sænkesmedegods .... 500 -
Fritz Anders Sarup, Førstesvend hos Hansen & Jørgensen, Sundevedsgade 15, Kbhvn. .... 200 -
M. Jørgensen, Nørregade, Bramminge.
1 Stk. sammensætteligt Trælegetøj kaldet »Geniet« .... 300 -
L. Juul Larsen, Blegdamsvej 114, Kbhvn.
Trappeautomater .... 500 -
Johannes Matzen, Ruthsvej 6, Hellerup.
Maskinforarbejdede Aarer af dansk Træ. . 500 -
Fr. Nielsen, Godthaabsvej 14, Kbhvn.
Smedede Værktøjer .... 200 -
Carl C. Seheutz, Krystalgade 10, Kbhvn.
Diverse Haandmaskiner, Gasborde ...... 200 -

2850 Kr.

▫▫▫▫▫▫

Ledigt Legat i Industriforeningen.

Af *H. C. Ørsteds Legat* vil den 12. Juli d. A. en Portion af 200 Kr. være at tildele en Industridrivende eller Haandværker, som i det forløbne Aar har frembragt noget nyt og godt i sit Fag.

De, som mener at kunne komme i Betragtning, kan inden den 1. Juni d. A. indsende Andragende med fornødne Oplysninger til Industriforeningen, Kbhvn. B.

Særlige Skemaer til Udfærdigelse af Ansøgninger om dette Legat forefindes ikke.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 11 1. JUNI 1921

Arbejdsgiverforeningens 25 Aars Jubilæum.

TORSDAG den 19. Maj havde Dansk Arbejdsgiverforening bestaaet i 25 Aar. Jubilæet blev fejret ved en Række stilfulde og værdige Festligheder, der afsluttedes med en pompøs Aftenfest i Raadhushallen Fredag den 20. Maj. Fra nær og fjern strømmede Lykønskningerne ind til Arbejdsgiverforeningen, og paa Industriforeningens Vegne frembar Formanden, Direktør *H. P. Prior*, og Næstformanden, Direktør *Benny Dessau*, en hjertelig Lykønskning og overrakte Arbejdsgiverforeningen en monumental Porcelænsvase.

Dansk Arbejdsgiverforenings Historie i de forløbne 25 Aar er en interessant Beretning om den betydningsfulde Udvikling, Arbejdsforholdene er undergaaet, og om den store Indsats, vidtskuende Mænd har ydet i Arbejdet for at skabe og udforme den Arbejdsordning, der nu danner Grundlaget for det danske Erhvervslivs Organisation. I en følgende Artikel vil vi vende tilbage til en nærmere Omtale af det store Arbejde, der i den svundne Tid er udført, og de Ideer, der har dannet Grundlaget herfor.

Udenrigsstyrets Omorganisation.

Der var, da Verdenskrigen for henimod 7 Aar siden begyndte, næppe ret mange, der troede, at vort Udenrigsministerium vilde komme til at undergaa den Udvikling, det faktisk er undergaaet, eller som havde tænkt sig et saa godt Resultat af det intime Samarbejde, der til Landets Gavn etableredes mellem Udenrigsministeriet og Erhvervene.

Det er af den allerstørste Betydning for Danmarks økonomiske Trivsel, at vi meget indgaaende følger Udviklingen, ikke alene i de store, men ogsaa i de mindre Lande i hele Verden, og sørger for at faa saa hurtige og paalidelige Underretninger om, hvad der sker, ja helst om hvad der kan antages at ville ske, som det overhovedet er muligt; den økonomiske Kamp mellem Landene bliver stadig mere tilspidset, og Regeringerne vil formentlig paa langt mere intensiv Maade, end det var Tilfældet før Krigen, gribe ind for ved Forbud og Restriktioner af forskellig Art at fremme sine egne Interesser.

Det er et stort og mangesidigt Arbejde, der maa gøres af Erhvervene for at sikre og udvide deres udenlandske Markeder, og hertil behøver de al den Hjælp, der kan ydes dem af en aarvaagen, energisk, kyndig og handledygtig Udenrigsrepræsentation.

Det er utvivlsomt rigtigt, hvad De Forenede Staters Udenrigsminister udtalte ved Kongressen i Januar f. A., at der maa findes en Maade, ved Hjælp af hvilken alt Udenrigshandelen vedrørende Stof kan blive behandlet under eet, derved at det overlades Udenrigsministeriet at stille det i den rette Belysning og give det den rigtige Anvendelse. Mangel paa Fællesoptræden og Samarbejde i Behandlingen af Udenrigshandelens Opgaver virker splittende paa den samlede Udenrigspolitik. Uden en Centralledelse, der samler alle Traade i sin Haand, benyttende alt det indsamlede Materiale, berøves Udenrigsministeriet Brugen af de økonomiske Vaaben, Landet besidder, under Arbejdet for at fremme dets Interesser.

Fra Erhvervenes Side maa man derfor med Glæde hilse den store Udvidelse af vor udenrigske Repræsentation, der ved den nu gennemførte Lov har fundet Sted. Af hele den Aand, der har præget Reformarbejdet, og af de Motiver, der har været bestemmende herfor, kan man se, at Hovedformaalet netop har været at skabe en Organisation til Varetagelse af Erhvervslivets Interesser. Reformen peger ikke alene i Retning af, at vor officielle Repræsentation i Udlandet vil yde den danske Erhvervsdrivende den beredvilligste Støtte, men man har ogsaa sat sig det videre Formaal at udføre et Pionerarbejde for dansk Foretagsomhed.

Som Ingeniør Alex. Foss engang udtalte, er Verden fuld af Chancer ogsaa for danske Virksomheder; men man kan blot ikke vente, at de stegte Duer skal komme flyvende til os. Der maa et Arbejde til, et stort og omfattende Arbejde, som maaske ofte vil strække sig over en Aarrække, før end Maalet kan naas. I dette Arbejde skal vore udsendte Repræsentanter, og da navnlig de, der sendes til de oversøiske Pladser, gaa foran og vise, hvor der er Chancer, der passer for os.

Det er noksom bekendt, hvilken Gavn Tyskland har haft af sine Konsuler ved Oparbejdelsen af den tyske Industrieksport. Selvfølgelig kan man ikke uden videre drage Slutninger fra den store tyske Industristat til vore egne mindre Forhold; men fra Erhvervenes Side nærer man den Tro, og heri er man blevet bestyrket gennem det udmærkede Arbejde, der under Krigen er blevet udført af Udenrigsministeriets Embedsmænd, at en stærk og kyndig Repræsentation i Udlandet vil være af den største Betydning for Erhvervslivet.

Lovgivningsmagten har sluttet sig til denne Anskuelse og har — trods de yderst vanskelige Tider — besluttet sig til at bevilge de store Beløb, den udvidede Repræsentation vil koste; det er med Rette blevet fremhævet, at denne Udgift ikke er nogen uproduktiv Udgift, og at den derfor kunde og burde bevilges, selv om Tiderne ellers langt fra opfordrer til at udvide Statens Budget ved at forhøje Lønninger og ansætte nye Statsembedsmænd. Her er vi i Virkeligheden ved hele Sagens Kernepunkt, nemlig at det, den drejer sig om, er en Foranstaltning, der skal være til økonomisk Gavn for det danske Samfund.

Trods al den Tillid, man paa Forhaand nærer til de Resultater, der vil kunne opnaas gennem den nu stedfundne Omorganisation af Udenrigsministeriet og vor udenrigske Repræsentation, kan det jo ikke forud garanteres, at de stillede Forventninger vil blive opfyldte. Lovgivningsmagten har villet understrege, at det delvis er et Eksperiment, man indlader sig paa, ved at tidsbegrænse forskellige af de nyoprettede Poster, saaledes at de kan bortfalde om 5 Aar. Alle vil sikkert være enige om, at den gennemførte Reform i sin Helhed kun kan og skal opretholdes,

hvis Resultaterne kommer til at svare til Merudgifterne, ca. 3 000 000 Kr. aarlig. Om dette bliver Tilfældet, vil i høj Grad afhænge af, om det lykkes at finde og vælge de rette Mænd. Som ofte fremhævet af Industriraadets Repræsentant, Kaptajn Rambusch, i den Kommission, der har udarbejdet den Betænkning, paa Grundlag af hvilken Lovforslaget blev til, er det ikke nok at oprette mange Poster og at sikre deres Indehavere en Løn, som tillader dem den nodvendige repræsentative Optræden; det afgørende er at finde de rette Mænd; og en Post maa hellere lades ubesat end besættes med en Mand, der ikke skønnes at være virkelig egnet til den.

Udenrigsministeriet har i sin Stab adskillige dygtige og indsigtsfulde Mænd, der under Krigsaarenes Arbejde har faaet en erhvervspolitisk Indsigt, der nu vil kunne danne Basis for deres fremtidige Arbejde; men de forslaar ikke til Besættelsen af alle de nye vigtige Poster; der maa nødvendigvis tages Mænd udefra.

Spørgsmaalet om at vælge de rigtige Folk vil særlig blive brændende, hvor det drejer sig om Besættelsen af Posterne paa visse oversøiske Pladser. Det er her, Chancerne for Danmark er størst og videst, det er her, der kan blive en Mulighed for at foroge eller skabe et Marked for danske Industrivarer, og det er her, vor Udvandrerstrøm maa gaa hen, hvis den danske Industri skal slaas ned, og vi i Stedet for at eksportere Industrivarer maa gaa over til at eksportere Befolkningsoverskudet. Til disse Poster er det ikke nok at have veltjente, brugbare Folk. Der kræves meget mere; thi kun hvis man finder de Mænd, der har de fornødne Kvalifikationer, vil disse Poster blive til virkelig Nytte. Besættelsen af dem maa ikke først og fremmest være et Led i en Karrière, men de maa besættes med Mænd, der betragter det som en stor Livsopgave at varetage Danmarks Interesser netop paa det paagældende Sted, og som vil være Oplysningskontor, Handelsraadgiver og Emigrationsagent, alt efter de Krav, Varetagelsen af det danske Erhvervslivs Interesser vil stille til dem der.

Indenfor Industrien nærer man Tillid til, at Udenrigsministeriet vil magte de store nye Opgaver, det har paataget sig, og løse dem under fortsat intimt Samarbejde med Erhvervene, navnlig gennem *Oplysningsbureauet for Erhvervene*. Den meget betydelige Indflydelse, der ved Loven er givet Erhvervene paa Organisationen og Ledelsen af Oplysningsbureauet, kan vanskelig tænkes storre, naar det skal være en ministeriel Institution; en saadan vil utvivlsomt hurtigere, lettere og sikrere end en privat Institution kunne skabe det intime Samarbejde med vore Gesandter og Konsuler, som er nødvendigt, naar de skal instrueres om Indhentelse og Behandling af Oplysninger til Brug for Erhvervslivet. Det vil sikkert ikke mangle hverken paa Lyst eller Evner til at udfore Arbejdet.

Desværre har den nu gennemførte Reform medført, at Departementschef, Kammerherre Clan, som særlig har varetaget de erhvervspolitiske Sager, er traadt ud af Udenrigsministeriet. Det vil ikke for Industriens Mænd være nødvendigt at minde om det Arbejde, Kammerherre Clan under Krigen har udført netop for Erhvervene. I den forste Periode under Krigen var det ham, det kom til at paahvile at skabe en Ordning, der kunde sikre Landet de nødvendige Tilforsler. Senere gik Afsluttelsen af Handelsoverenskomsterne over til Erhvervsorgaisationerne, og det skyldtes i høj Grad Kammerherre Clan, at det fortrinlige Samarbejde, der udvikledes mellem Udenrigsministeriet og disse, kom i Stand. Kammerherre Clan var en af de forste til at se og til i Gerning at indrømme, at de handelspolitiske Spørgsmaal, Krigen skabte, kun kunde løses i nøje Forstaaelse med Erhvervene, og hans Arbejde blev da at forbinde det praktiske Livs Indsigt med den skolede Diplomats Erfaringer.

Indenfor Industrien vil man altid nære den storste Taknemlighed mod Kammerherre Clan for det fortræffelige Arbejde, han har udført, og for den Hjælp, han gennem sine indsigtsfulde Raad har ydet Erhvervenes Mænd i Krigens mange kritiske Situationer.

* * *

Foranstaltninger til Gunst for Industrien.

Som tidligere omtalt afgav Regeringen for nogle Maaneder siden Tilsagn om at ville træffe særlige Foranstaltninger til Gunst for Industrien i Retning af Nedsættelse af tyngende Toldsatser paa Raa- og Hjælpestoffer, Nedsættelse af Jernbanefragter, Ydelse af Statslaan og visse Begunstigelser for dansk Arbejde ved offentlige Leverancer. Fra Industriens Side er der ikke blevet

lagt Skjul paa, at disse Foranstaltninger ikke kunde tjene til Afhjælpning af den herskende Industrikrise i al Almindelighed, men da de kunde være til væsentlig Støtte for enkelte Industrivirksomheder, har Industriraadet indsamlet et udforligt Materiale fra sine Medlemmer, og paa Grundlag af dette Materiale har Regeringen nu truffet forskellige Afgørelser med Hensyn til Foranstaltninger indenfor de angivne Rammer.

Nedenstaaende skal anføres de Foranstaltninger, der saaledes nu vil blive gennemført, uden at vi paa nærværende Tidspunkt skal kommentere de forskellige Afgørelser:

1. *Toldnedsættelser.* Der er blevet aabnet Papirindustrien Adgang til at faa tilbagebetalt Tolden for den Træmasse, der anvendes i Fabrikationen, uanset om den paagældende Raavare allerede er indfortoldet eller først indfortoldes nu. Ordningen gælder til 31. Oktober d. A. Herved er den Abnormitet, at Tolden paa Raavarer var højere end Tolden paa den færdige Vare, fjernet. Behandlingen af de øvrige gennem Industriraadet rejste Toldspørgsmaal er henvist til Generaltolddirektør Kofoed, med hvem Industriraadets paagældende Udvalg er traadt i Forhandling.

2. *Fragtnedsættelser.* Efter nærmere Foranstaltning fra Indenrigsministeriet vil der kunne ydes en Fragtgodtgørelse til Teglværker, Kalkværker, Tørvefabriker, Skærvefabriker og Kartoffelmelsfabriker (for Transport af Fabrikskartofler), for Varer og Materialer, hvis Transport er paabegyndt i Tiden mellem Overenskomstens Indgaaelse og den 31. Oktober d. A. Forudsætningen for, at Fragtgodtgørelse kan ydes, er, at de transporterede Varer er tilvirkede i Danmark, at den paagældende Virksomhed stiller i Udsigt, at den, naar Begunstigelsen tilstaas den, vil kunne opretholde en passende Beskæftigelsesgrad, og at den er villig til at nedsætte Prisen paa sine Produkter med et Beløb, der svarer til Fragtnedsættelsen. Nævnte Ordning gaar kun ud paa Godtgørelse af 30 pCt. af den til Statsbanerne erlagte Fragt. For Tegl- og Kalkværksprodukters Vedkommende, angaaende hvilke der, som meddelt i Bladene, allerede er truffet en Ordning, ydes Godtgørelsen af de 30 pCt. saavel af den til Statsbanerne erlagte Fragt som af den for Transporten paa Privatbaner eller Sejlskibe m. v. erlagte Fragt. Ordningen er for Teglværkernes Vedkommende foreløbig truffet mellem Indenrigsministeriet og Teglværksforeningen af 1893 og Teglværksforeningen for Jylland. Teglværker, der staar udenfor disse Foreninger, vil kunne komme ind under Overenskomsten efter nærmere Forhandling med Indenrigsministeriet. Angaaende de andre Industrier har Industriraadet indledet Forhandlinger med Indenrigsministeriet for at faa truffet en endelig Ordning.

Der føres ogsaa Forhandling om Fragtgodtgørelse til andre end de ovenfor nævnte Industrier, men en endelig Overenskomst herom vil ikke kunne sluttes, før Regeringen har forhandlet derom med Rigsdagens Industriudvalg.

3. *Ydelse af Statslaan.* Der vil under visse Betingelser af Staten kunne ydes Laan, der forrentes med 6 pCt. — Det er Hensigten, at Laanenes Varighed skal være 6 Maaneder, dog saaledes at de eventuelt vil kunne fornyes. Den endelige Afgørelse om Ydelsen af Laan er ikke truffet endnu. Behandlingen af de forskellige Sager er af Regeringen overdraget til Statsgælddirektøren, med hvem Industriraadet fører Forhandlinger om de modtagne Andragender, og for hvem Industriraadet forelægger sine Udtalelser samt de Resultater, man er naaet til gennem en kritisk Revision af de paagældende Virksomheders Regnskab.

• • •

Industriforeningen 1920—21.

(Sluttet.)

Hvad Fremtiden paa Kulomraadet vil bringe, er ikke nemt at sige. At vi i nær Fremtid skulde komme ned paa Fredspriser, er vel næppe troligt. En stor ny Kamp vil muligvis komme mellem Arbejderne og de britiske Kulmineejere, der nu er fritagede for økonomisk Regeringskontrol ved Driften af Minerne.

Afvikling af Krigstidens overordentlige Foranstaltninger. Da efterhaanden Forholdene med Hensyn til Tilførsler og Konkurrence udefra blev nogenlunde normale, bortfaldt dermed Forudsætningerne for de under Krigen indførte ekstraordinære Reguleringsforanstaltninger. Ud fra Ønsket om det frie Erhvervslivs Udfoldelse maatte Industriraadet derfor gøre sig til Talsmand for, at disse Foranstaltninger snarest kunde blive ophævede. Et af de Forhold, vi maatte lægge størst Vægt paa, var Ophævelsen af Udførselsforbudene. Paa dette Omraade blev der udført et stort Arbejde af Direktør Ballin, der navnlig i Valutaraadet var en energisk Talsmand for, at disse Forbud skulde ophæves. Det maa sikkert ogsaa tilskrives Direktør Ballins Arbejde, at Afviklingen af Udførselsforbudene blev saa heldigt gennemført. Ved Udgan-

gen af 1920 var saa godt som alle Udførselsforbud, der ikke skyldtes særlige Forhold, ophævet, og det af Grosserer-Societetet og Industriraadet nedsatte Fællesudvalg vedrorende Dispensationssager kunde dermed afslutte sin Virksomhed. Industriraadets Repræsentanter i dette Udvalg var Direktor Ballin og Kaptajn Rambusch, der her under Krigen har udfort et meget stort Arbejde. Udvalgets Sekretariat er paa udmærket Maade blev ledet af Udvalgets Sekretær, Direktor Gunnar Gregersen.

Et andet Punkt vedrørende Afviklingen af de særlige Foranstaltninger, hvor Industriraadet maatte gribe ind, var Sæbesporgsmaalet. Under Krigen var der indfort meget indgaaende regulerende Bestemmelser. Disse gjaldt ikke for den udenlandske Industri, og da den udenlandske Konkurrence efter Krigens Ophor meldte sig med stor Styrke, var den danske Industri gennem denne Handicapning meget daarligt stillet. I halvandet Aar søgte Industriraadet ved Forhandlinger med Den overordentlige Kommission at faa den til at ophæve de omhandlede Krigsforanstaltninger, saaledes at der kom til at gæde de samme Regler for den danske som for den udenlandske Industri. Da Kommissionen uden nogen Begrundelse ikke vilde gore dette, forelagde Industriraadet Sagen for Indenrigsministeriet i en Skrivelse, der samtidig blev offentliggjort i Pressen. Indenrigsministeriet indsaa, at vort Krav kun var ret og billigt og efterkom kort efter Industriraadets Anmodning om at ophæve alle de for Sæbeindustrien gældende regulerende Forordninger.

Jeg skal endelig nævne, at Industriraadet i December 1920 samtidig med Grosserer-Societetets Komité rettede en Henvendelse til Handelsministeriet om Ophævelse af Bekendtgørelsen af 1. Februar 1917 om Avanceregulering og Bekendtgørelsen om Kædehandel. I Januar Maaned anmodede Raadet endvidere Handelsministeriet om, at Bekendtgørelsen af 27. November 1916 om, at Forhøjelse af Priser paa Levnedsmidler ikke maatte finde Sted uden forudgaaende Meddelelse til Den overordentlige Kommission, maatte blive ophævet.

De her nævnte Forordninger er som bekendt nu ophævet.

Efter at Den overordentlige Kommission var blevet ophævet den 15. Januar d. A., og efter at de avanceregulerende Bestemmelser — som nævnt — var blevet ophævet, undtagen forsaavidt angaar indførselsforbudte Varer, ansaa Erhvervenes raadgivende Udvalg sit Arbejde for afsluttet og opløste sig den 27. Januar 1921. Erhvervenes raadgivende Udvalg, der blev nedsat den 17. Juni 1918, har udført et meget stort og for Erhvervene yderst nyttigt Arbejde. Industriraadets Repræsentanter var Fabrikant Sebbelov og Direktør Slomann. Efter dennes Dod indvalgtes Direktør Jacob. Industrien skylder de nævnte Herrer megen Tak for den dygtige og indsigtsfulde Maade, hvorpaa de har varetaget det særdeles byrdefulde Hverv, der var blevet dem paalagt.

Der er i Aarets Løb behandlet en lang Række Sager af stor Betydning for de Virksomheder, som de har vedrørt. Eksempelvis skal saaledes anføres de Forhandlinger, der i den senere Tid er fort med Landbrugsministeriet angaaende Sukker- og Melordningen, hvilke er resulterede i, at der for Varer, til hvis Fremstilling der er anvendt Sukker og Mel, er blevet fastsat Importafgifter under Hensyn til, at den danske Industri er henvist til her i Landet at købe Sukker og Mel til Priser, der ligger meget betydeligt over Verdensmarkedsprisen. Af Hensyn til den udenlandske Konkurrence har dette Spørgsmaal navnlig været af den storste Betydning for *Chokolade- og Sukkervareindustrien* samt for *Macaroni-, Kiks- og Biscuitfabrikationen*.

Jeg skal i ovrigt afholde mig fra en Opremsning af de mange enkelte Sager, Industriraadet og dets Sekretariat i Aarets Løb har behandlet, men kun i store Træk omtale de forskellige Udvalgs og Afdelingers Virksomhed, for til Slut at omtale Raadets Indsats i Behandlingen af det aktuelle Valuta- og Kriseproblem.

Konsulatudvalget. Da Etatsraad Olesen traadte ud af Industriraadet, valgtes Kaptajn Rambusch til Formand for Konsulatudvalget i Stedet for Etatsraaden, og som nyt Medlem indvalgtes Direktor Fr. Lausen.

I Aarets Løb har Konsulatudvalget foruden at beskæftige sig med de almindelige løbende Sager vedrørende Oprettelsen og Besættelsen af Konsulatstillinger rundt om i Verden tillige beskæftiget sig med de meget omfattende Spørgsmaal, der er opstaaet i Tilknytning til den forestaaende Omorganisation af Udenrigsministeriet og vor udenrigske Repræsentaton. Af de herhenhørende større Sager, Konsulatudvalget har beskæftiget sig med, kan nævnes Organisering af vor udenrigske Repræsentation i følgende Lande:

Sydamerika,
Rusland,
Schweiz,
Nederlandene,
Kina,
Japan,
Italien,
Østrig, Ungarn,
Balkanlandene.

Da Ingenior Foss grundet paa Sygdom ikke kunde deltage i Arbejdet i den i 1919 nedsatte Kommission til Udarbejdelse af en ny Organisationslov for Diplomat- og Konsulatvæsen, valgte Industriraadet Kaptajn Rambusch til som Suppleant for Ingenior Foss under dennes Sygdom at indtræde i nævnte Kommission. Kaptajn Rambusch forbandt saaledes paa en særdeles heldig Maade Hvervet som Formand for Industriraadets Konsulatudvalg og som Medlem af den nævnte Kommission og udforte begge Steder et meget stort Arbejde. Hovedretningslinierne for nævnte Arbejde var, at Omorganisationen af vor udenrigske Repræsentation skude udfores saaledes, at der blev skabt et Grundlag for den bedst mulige Varetagelse af Erhvervenes Interesser. I Overensstemmelse hermed og med Industriraadets fulde Tilslutning indtog Kaptajn Rambusch det Standpunkt, at Udgifterne til en god og fyldig Repræsentation i Udlandet vilde være særdeles vel anvendt, naar man herved fik skabt en Repræsen-

tation, der kunde varetage Erhvervenes Interesser. En vigtig Forudsætning herfor var, at de paagældende Stillinger blev beklædt med Mænd, der besad det fornødne Kendskab til Erhvervslivets Forhold.

Som bekendt har den nævnte Kommission for nogen Tid siden afgivet sit Forslag, og naar der herved i saa høj Grad, som det er Tilfældet, er taget Hensyn til Erhvervenes Interesser, maa det sikkert tilskrives Kaptajn Rambuschs store og indsigtsfulde Arbejde indenfor Kommissionen.

Eksportbureauets Virksomhed har i det svundne Aar, som man kunde vente det, været præget af de politiske og økonomiske Forhold i Evropa og Amerika ligesom af de sociale og finansielle Forhold her i Landet.

I Begyndelsen af Aaret var Forespørgslernes Antal forholdsvis ringe, men efterhaanden som Strejkelysten ebbede ud, og Bestillingerne fra Udlandet aftog, begyndte danske Firmaer atter at henvende sig til Bureauet.

Der er i Beretningsaaret modtaget ca. 1150 Skrivelser og udsendt ca. 1600 Skrivelser.

For at holde vort Oplysnings-Kartotek à jour, udsendtes der i August Maaned ca. 3600 Spørgeskemaer til danske industrielle Firmaer. Der indkom ca. 2000 Besvarelser, som alle er blevet indregistrerede i Bureauets Kortsystemer.

Bureauets Leder, Ingeniør Lange, har i Aarets Løb adskillige Steder i Provinsen — bl. a. ved Dansk Købestævne — holdt Foredrag om den danske Industri og dens Eksportmuligheder.

Eksportbureauet har i Slutningen af forrige Aar ført Forhandlinger i Helsingfors med Importmyndighederne.

En Række danske Gesandtskaber og Konsulater i Udlandet henvender sig ret flittigt til Bureauet med Forespørgsler, navnlig Konsulaterne i New York, London, Paris, Madrid, Melbourne, Kristiania, Buenos Aires.

Ogsaa de udenlandske Gesandtskaber og Konsulater henvender sig ofte til Eksportbureauet. Navnlig har det norske, belgiske, spanske, nederlandske og amerikanske Konsulat gjort flittigt Brug af Bureauet. I denne Forbindelse maa særlig nævnes den amerikanske Legation, hvis Handelsafdeling i det hele har gjort dansk Eksportindustri betydelige Tjenester i det forløbne Aar.

Endelig skal nævnes, at vi under Hensyn til de stedfindende Rigsdagsforhandlinger om en Omorganisation af Danmarks Udenrigsrepræsentation overvejer Planer om en Udvidelse af Eksportbureauets Virksomhed og paaregner i denne Forbindelse et nøje Samarbejde med Dansk Eksportforening.

Arbejdsgiverforeningens og Industriraadets socialpolitiske Udvalg. Blandt de Spørgsmaal, der har været behandlet i dette Udvalg, kan nævnes Lovfæstelsen af 8-Timers Arbejdsdagen, samt Lovforslagene om Kvinders Arbejde før og efter Nedkomsten og Forbudet mod Kvinders og unge Menneskers Natarbejde. Endvidere har Udvalget bl. a. gennem Nedsættelsen af et særligt Udvalg beskæftiget sig indgaaende med Funktionærspørgsmaalet. Endelig har man medvirket ved den Sammenslutning, der er foregaaet mellem Principalorganisationerne, der nu er samlet under Dansk Principalforening.

Udvalget har i Aarets Løb udgivet Pjecen »Økonomisk ABC« af Dr. jur. Carl Ussing. Denne Pjece har vakt megen Opmærksomhed og er blevet trykt i et Antal af over 40,000 Eksemplarer.

I Efteraaret har den vanskelige Stilling, Industrien er stedt i paa Grund af den udenlandske Konkurrence, selvsagt overskygget alle andre Spørgsmaal, og det egentlige social-politiske Arbejde er derfor — blandt andet ogsaa paa Grund af Travlheden indenfor Arbejdsgiverforeningen i Anledning af Arbejderforhandlingerne — traadt noget i Baggrunden. Imidlertid holder Udvalget sig stadig à jour med Udviklingen i Udlandet og indsamler Materiale til Belysning af de store sociale Spørgsmaal, der før eller senere kan ventes at ville dukke op.

Erhvervenes Pressesekretariat, som blev oprettet af Industriraadet i Forbindelse med Arbejdsgiverforeningen, har udsendt sin Beretning for det første Aar af sin Virksomhed. Af denne Beretning fremgaar det, at Erhvervenes Pressesekretariat paa en for Industrien tilfredsstillende Maade har lagt Rammerne for det Arbejde, der blev overdraget det, og har paa en særdeles heldig Maade bidraget til at vejlede den offentlige Mening med Hensyn til Spørgsmaal, der vedrører Industrien.

Pressesekretariatet har udsendt ca. 100 Fællesartikler til Dagspressen i Kjøbenhavn og Provinserne og en lang Række Artikler til de enkelte Blade. Det har holdt vore Søster-Organisationers faglige Blade i Sverige, Norge og Finland underrettede om den sociale og økonomiske Situation i Danmark og har fra Tid til anden ogsaa bragt Artikler i andre udenlandske Blade.

Pressesekretariatet har endvidere oprettet et Arkiv med tilhørende Kartotek for Avis- og Tidsskriftsartikler. Dette Arkiv er stillet til Raadighed ikke blot for Industriraadet og Arbejdsgiverforeningen og vore Underorganisationer, men ogsaa for Politikere, som maatte ønske at benytte det.

Jeg kunde ønske overfor Industriforeningens Medlemmer at paapege den Nytte, som de kan have af at træde i Forbindelse med Pressesekretariatet, og den Betydning det kan have, at der ved enhver Lejlighed gives Sekretariatet Oplysninger fra de enkelte Industriforetagender. Pressesekretariatet har sendt Industriraadsorganisationens Medlemmer en Rundskrivelse med Anmodning om systematisk at faa sendt Oplysninger fra Industriens Verden. Det er mig bekendt, at de Virksomheder, som har holdt Pressesekretariatet à jour med deres nye Anlæg og nye Fabrikation, har haft den største Glæde af den Maade, hvorpaa Sekretariatet har skaffet Virksomhederne Forbindelse med Pressen og derigennem med Publikum.

Det af Industriraadet nedsatte Udvalg til *Præmiering af den mindre Industri* har i Beretningsaaret uddelt 11 Præmier. Der indgik 40 Anmeldelsesskemaer; heraf opfordredes de 17 Anmeldere til at indsende Prøver af deres respektive Fabrikata, og der tildeltes Præmier til et samlet Beløb af 2600 Kr. (Statsbidrag).

De 11 Præmietagere er:

Vognfjedersmed G. Hüche, Bronderslev:
Udelukkende Vognfjedre .... 250 Kr.

Smedemst. J. Frandsen, Gærup pr. Korinth:
Et Seletøjsbeslag: Rygbojler, Spænder og Knastringe .... 250 »

Mekaniker Henrik Hansen, Kiddesvej 24, Vejle:
Diamantværktoj: Skære-Skive, Afdreje-diamanter m. m. for Haand- og Fod-kraft .... 350 »

Smedemester C. P. Jeppesen, Falsted pr. Stensgaard:
Haveriver, Skuffejern, Roehakker m. m. Autogensvejseanlæg .... 100 »

Bogbinder J. M. Touborg, Nørre Nissum:
Marmorpapir til Bogbind o. l. .... 300 »

Karetmager Ejner Jensen, Viborggade 61, Kbhvn.:
Tøjruller .... 200 »

Værktøjsfabrikant P. Thomsen, Frederiksberg, Randers:
Snittapper, Snitbakker, Klupper, Rørskærerhjul, Lokkestempler og Matricer 200 »

Smed og Maskinfabrikant Karl Klausen, Nymark St.:
Forskellige Typer Stopringskruer .... 200 »

Snedkermester Uffe Bek, Fabriken »Intarsia«, Ringe:
Tegnerekvisiter .... 300 »

Klejnsmedemester Aage Scholler, Sindshvilevej 24, Kbhvn.:
Udstansede Pensel-, Karskruppe- og Kalkkosteringe .... 250 »

Smedemester H. Christensen, Lunde pr. Lunde St.:
Radrenserskær, Hakkelseknive, Sakseknive .... 200 »

2600 Kr.

Industriraadets Repræsentation i London. Som omtalt i forrige Beretning var cand. jur. Johs. Hansen under sit Ophold i London Repræsentant for Industriraadet. Efter at Kandidat Hansen er kommet tilbage, har man truffet Arrangement med den tidligere Leder af Danish Trade Office, Ingenior Mygind, der nu er Medindehaver af et Ingeniørfirma i London, om at være Repræsentant for Raadet og navnlig bistaa os med Fremskaffelse af Oplysninger om Forhold i England, der er af særlig Interesse for Industrien.

I denne Tid, hvor den Udvikling, der foregaar i England med Hensyn til Beskyttelse for Industrien mod den udenlandske Konkurrence, har den allerstorste Betydning for os, har vi haft særdeles megen Glæde af Ingeniør Mygind, der har udfort et stort Arbejde for at holde os underrettet om denne Udvikling. Ingeniør Mygind vil endvidere kunne bistaa Industriraadsorganisationens Medlemmer ved Fremskaffelse af særlige Oplysninger samt ved Ordningen af særlige Sager. I Tilfælde, hvor Ingeniør Myginds Assistance i saa Henseende onskes, maa der rettes Hen vendelse herom til Industriraadet.

ad 2. Repræsentantskabets Formand, Direktor *R. Helweg,* forelagde derefter det reviderede og deciderede Regnskab for Regnskabsaaret 1. Juli 1919 til 30. Juni 1920. Regnskabet toges uden Diskussion til Efterretning.

ad 3. Derefter fulgte *Valg af Repræsentanter* for de egentlige Medlemmer. De i Henhold til Lovenes § 22 afgaaende var følgende:

Maskinfabrikant C. F. Danstrup.
Direktør Benny Dessau.
Driftsbestyrer O. Engholm.
Raadmand P. Gram.
Direktor Gunnar Gregersen.
Kobbersmedemester Charles V. Jensen.
Arkitekt Emil Jorgensen.
Tømrermester O. V. Kayser.
Oldermand P. O. Olsen.
Hof-Sadelmagermester Lauritz Petersen.

Fabrikant *C. F. Danstrup* ønskede af Helbredshensyn ikke Genvalg, og i hans Sted valgtes Direktor *A. B. C. Hansen.* De ovrige Herrer genvalgtes.

ad 4. Til Efterretning forelaa Meddelelse om de stedfundne Valg til Repræsentanter blandt de i Henhold til Lovenes § 4 valgte Delegerede, nemlig for industrielle Organisationer og Virksomheder. Dette Valg havde i Henhold til Lovenes § 21 fundet Sted paa et Delegeretmøde umiddelbart forinden Generalforsamlingen.

Resultatet havde været Genvalg af samtlige afgaaende Repræsentanter, nemlig:

Direktor A. Arentz.
Fabrikejer Alfred Benzon.
Direktor Harald Bing.
Direktør H. Blache.
Konsul K. C. Bloch.
Fhv. Statsbanedirektør O. Busse.
Ingenior P. Dorph Broager.
Fabrikant Axel Engel.
Ingeniør Alex. Foss.
Bankdirektør, Etatsraad Emil Glückstadt.
Direktor Valdemar Hansen.
Direktør M. Heineke.
Direktor R. Helweg.
Fabrikant C. M. Hess.
Konsul F. L. Hey.
Fabrikant E. F. Jacob.
Fabrikant C. F. Jarl.
Direktør F. A. Kjær.
Direktør A. Knudsen.
Fabrikant M. Kragelund.
Fabrikant L. Larsen.
Teglværksejer L. Laursen.
Fabrikant Rudolph Nielsen.
Direktør Chr. H. Olesen.
Direktor A. C. Owen.
Direktør Allan Petersen.
Direktør Poul C. Poulsen.
Direktor F. Preisler.
Fabrikant H. Vestesen.
Direktor Torben Zahle.

Med en Tak til Dirigenten sluttede Generalforsamlingen.

Engelske Straffebestemmelser mod Tyskland.

Det var at vente, at de i sin Tid indførte Straffebestemmelser mod Tyskland vilde blive ophævet, efter at Tyskland nu har tiltraadt de Allieredes Ultimatum. Dette synes imidlertid ikke forløbig at være Tilfældet med Hensyn til den engelske 50 pCt.-Afgift. Paa Forespørgsel herom i Parlamentet er det i hvert Fald bleven udtalt af den engelske Regering, at denne Afgiftslov ikke vil blive ophævet forløbig, inden man havde set, hvorledes de nye Regler vilde komme til at virke. I de første 6 Uger har Afgiften indbragt den engelske Statskasse et Beløb af 9000 £. Saaledes som man kunde forudse, har Afgiftsloven tilfulde opfyldt sit Hovedformaal, nemlig at holde de tyske Varer borte fra England og befri den engelske Industri for den ødelæggende Konkurrence fra den valutabegunstigede tyske Industri. Heri ligger vel ogsaa Hovedgrunden til, at den engelske Regering ikke ønsker at ophæve Loven forløbig, idet man ikke vil give Afkald paa denne stærke Beskyttelse for den engelske Industri. For den engelske Statskasse betyder Loven, som det vil ses af det latterlig ringe Beløb, den har indbragt, formentlig kun Udgifter, og Lloyd Georges Udtalelser om, at England gennem denne Afgift skulde faa Dækning for en stor Del af Skadeserstatningen, har vistnok ikke været alt for alvorlig mente. Da der for nogle Dage siden blev stillet en Forespørgsel til den engelske Premierminister om, hvornaar han mente, Afgiftsloven vilde opfylde Forventningerne i saa Henseende, foretrak han da ogsaa ganske at undlade at give noget Svar. Da 50 pCt.-Afgiftsloven ikke ophæves, skal fremdeles alle Forsendelser til England m. v. i samme Udstrækning som tidligere være ledsaget af Oprindelsescertifikater.

Spørgsmaalet om 50 pCt.-Lovens Bortfald staar sikkert i nøje Forbindelse med Gennemførelsen af den Pligt, Tyskland nu har paataget sig, til bl. a. at betale et Beløb, der svarer til 26 pCt. af Eksportværdien. Det maa herved bemærkes, at denne Bestemmelse ikke maa forstaas saaledes, at Tyskland er forpligtet til at paalægge en Eksporttold af 26 pCt. Tyskland har blot paataget sig Forpligtelsen til at betale det nævnte Beløb, men er ikke bundet til at fremskaffe dette Beløb paa nogen bestemt Maade. Det staar saaledes Tyskland frit, om det vil lægge en høj Afgift paa nogle Varer og en lav Afgift paa andre Varer, eller om det overhovedet ikke vil lægge nogen Afgift paa Eksporten, men skaffe Beløbet tilveje paa anden Maade. Der vil dog maaske være størst Rimelighed for at antage, at Beløbet paa en eller anden Maade vil blive tilvejebragt gennem en Afgift paa Eksporten, og der vil derfor være Grund til for de Virksomheder, der afslutter Forretninger paa Tyskland, at tage fornødent Forbehold i saa Henseende.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Industriraadets Eksperter.

Industriraadet meddeler, at dets Ekspert, Professor Karl Meyer, fra og med Begyndelsen af Juni kun vil være at træffe i Industriraadets Certifikatkontor Tirsdag, Onsdag og Fredag Kl. 9—10, og ikke som hidtil ogsaa om Lørdagen.

Oprindelsescertifikater for Varer til England.

I Forbindelse med Meddelelsen i Tidsskriftets Nr. 8 meddeler Industriraadets Sekretariat, at det i Henhold til stedfundne Forhandlinger ikke for Fremtiden vil være nødvendigt, at Certifikaterne paategnes i Generaltolddirektoratet.

Import- og Eksportforhold i Siam.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget et Eksemplar af en af det siamesiske Handelsdepartement udgivet Adressebog over Siams Eksportører og Importører. Nævnte Bog, der tillige indeholder Oplysninger om Toldforhold og Import- og Eksportforhold i Siam, henligger til Eftersyn i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. E 59.*

Et Tørvesalgskontor.

Ifølge Meddelelse fra Sjællands Tørvefabrikantforening er der nu af denne oprettet et Salgskontor for Torv. Salgskontorets Adresse er Vestervoldgade 4, København B.

▫▫▫▫▫▫

Notitser.

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. i hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, København B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. – Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 12 15. JUNI 1921

Industriraadets Eksportbureau 1915—1921.

I 1915, da man herhjemme var kommet saa nogenlunde gennem Verdenskrigens første Aar, begyndte man at indrette sig paa en varig Krigssituation, og her var det navnlig Eksporten, det gjaldt. Der kunde selvfølgelig ikke være Tale om nogen videre Eksport til oversøiske Lande, og Mellemevropas Situation var heller ikke saadan, at der kunde tænkes paa Eksport af danske industrielle Varer dertil. Det Land, som mest havde Varebehov, var Rusland, som allerede i 1915 sendte en Mængde Agenter til Skandinavien for at undersøge, hvilke Industrivarer de skandinaviske Lande kunde frembringe.

I Sommeren 1915 udgav Teknologisk Institut et illustreret Eksportkatalog paa forskellige Sprog bl. a. paa Russisk, navnlig omfattende den mindre Industris Frembringelser, og der blev aabnet en Eksportbors, som blev meget livlig besogt især af Udlændinge.

Dette gav Anledning til, at Industriraadet tog Tanken op om at foranstalte en Eksportudstilling, der skulde vise Udlandet og da navnlig Rusland, hvad dansk Industri kunde yde. Udstillingen fandt Sted i August Maaned 1915 og var meget stærkt besogt. Udstillingen blev ledet af Ingeniør Hj. Lange, der i Foraaret 1915 var kommet tilbage fra Rusland, hvor han havde opholdt sig i ca. 11 Aar. Ingenior Lange fik paa Udstillingen Lejlighed til at sætte udenlandske Forespørgere i Forbindelse med de danske Fabrikanter, og man begyndte allerede i danske industrielle Kredse at interessere sig for den store Aftager mod Øst.

For at fortsætte det ved Eksportudstillingen indledede Arbejde nedsatte Industriraadet i Efteraaret 1915 et Eksportudvalg med Direktor *Dessau* som Formand. Dette Udvalg foreslog Oprettelsen af et Eksportbureau, som fik Navnet »Industriraadets Eksportbureau«, og som begyndte sin Virksomhed den 1. Oktober 1915. Til at lede de daglige Forretninger blev der nedsat et Arbejdsudvalg med Fabrikant *Jarl* i Spidsen, medens selve Bureauet blev ledet af Ingenior *Lange*.

Arbejdet i Eksportbureauet antog snart et saadant Omfang, at man maatte fordele Arbejdet paa flere Hænder, og Ingenior *Ove Meyer* medvirkede ved Ledelsen af det daglige Arbejde sammen med Ingenior *Lange* fra 1. Marts 1916 til Sommeren 1917.

I April 1916 blev der udsendt Cirkulærer til danske Legationer og Konsulater i Udlandet, til de forskellige herværende Konsulater og hjemlige Institutioner og Firmaer angaaende Eksportbureauets Dannelse, og der begyndte nu et stærkt Agitationsarbejde fra Eksportbureauets Side, dels udadtil gennem vore Konsulater, dels herhjemme ved Udsendelsen af Sporgeskemaer til samtlige industrielle Virksomheder, samt ved en Række Foredrag, som Ingeniør Lange holdt her i Kjøbenhavn, men navnlig i Provinsen. Disse Foredrag gik ud paa at oplyse Industridrivende om Eksportforhold i al Almindelighed og navnlig at gore opmærksom paa Fordelene ved Specialisering, Massefabrikation, Udgivelsen af Kataloger, Brochurer etc. paa fremmede Sprog, Emballageteknik m. m. Disse Foredrag blev afholdt ved Dansk Arbejdsgiverforenings og Landsforeningen »Dansk Arbejde«s Møder ligefra 1916 og indtil Dato.

De gode Resultater, som Udstillingen i 1915 havde haft at opvise, havde ogsaa virket opmuntrende paa Købestævnets Bestyrelse i Fredericia, og Eksportbureauet havde under Sommerkøbe-

stævnet i 1916 forlagt sin Virksomhed til Købestævnet i den Uge, dette varede.

I Slutningen af 1916 foretog Ingeniør Meyer en Rejse til Stockholm, hvor han besøgte Sveriges Allmänna Exportförening, og til Kristiania, hvor han besøgte Norges Oplysningskontor for Næringsveiene. De Erfaringer, Ingeniør Meyer medbragte fra disse to Kontorer, blev af stor Nytte for den kontormæssige Organisation af Eksportbureauets Arbejde.

Som et Led i Propagandaen for dansk Industri blev der i Slutningen af 1916 af Handelsministeriet paabegyndt Udgivelsen af en Handelskalender, til hvis industrielle Afdeling Eksportbureauet stillede sit Materiale til Raadighed.

Tanken om Afholdelse af Udstillinger var oppe flere Gange, men paa Grund af Lokalemangel var det umuligt at gennemføre Eksportudstillinger i stor Stil. Teknologisk Institut genaabnede sin permanente Udstilling, Eksportbørsen, og der blev etableret Samarbejde mellem Eksportbørsen og Eksportbureauet.

I Tyskland og i Sverige havde man navnlig i 1917 begyndt at mærke Manglen paa Raamaterialer, og man var i vid Udstrækning begyndt at anvende Erstatningsmaterialer. I Tyskland var der blevet afholdt Udstillinger af Erstatningsmaterialernes Anvendelse i Industrien, og ogsaa i Sverige havde Svenska Teknologföreningen i Stockholm foranstaltet Foredrag og Udstillinger af lignende Art.

Ingeniør Lange besøgte som Eksportbureauets Repræsentant Erstatningsudstillingen i Stockholm og fik Tilsagn om, at Udstillingen, der var tænkt som Vandreudstilling i de svenske Provinser, ogsaa kunde komme til Kjøbenhavn. Fra den 15. September 1917 blev den svenske Udstilling i Industribygningen aabnet med et Foredrag om Industriens Erstatningsproblemer af Ingeniør *Nauclér* fra Svenska Teknologföreningen.

Ingeniør Lange deltog ogsaa i en »Erstatningskonference« i den elektriske Industri i Malmø 1917.

Hidtil havde Arbejdet for dansk Eksportindustri været af ren saglig Art; man havde gjort Propaganda for dansk Industri ved Udstillinger, ved Tidsskrifts- og Avisartikler, Foredrag, Udsendelse af Propagandamateriale i Udlandet o. lign., men efterhaanden som Tiden gik, kom et nyt og meget vigtigt Moment ind i Spørgsmaalet Industriens Eksport, nemlig det handels-politiske. De forskellige Overenskomster angaaende Vareudvekslingen, som Danmark havde sluttet under Verdenskrigen, blev mere og mere præget af politiske Synspunkter, og det gik efterhaanden op for Handelens og Industriens Folk, at de ikke alene maatte vise Dygtighed paa deres specielle Omraader, men ogsaa maatte studere de handels-politiske Konjunkturer.

Den nære Tilknytning, Eksportbureauet havde til Industriraadet, bevirkede, at Eksportbureauet maatte drages ind i Industriraadets handels-politiske Arbejde. Industriraadet og Grosserer-Societetets Komité havde paa et temmelig tidligt Stadium af Krigen deltaget i de handels-politiske Forhandlinger baade vestpaa og sydpaa, men Afslutningen af de forskellige Overenskomster, som disse to Organisationer med deres Delegerede i Udlandet havde arbejdet for, viste Nødvendigheden af, at alle de danske Hovederhverv sluttede sig sammen for ved fremtidige Forhandlinger at give de danske Forhandlere den størst mulige Autoritet.

De fire danske Hovederhverv organiserede et Slags Erhvervenes Velfærdsudvalg, det saakaldte »Erhvervenes Fællesudvalg«, og da Landbruget og Industrien i Slutningen af 1917 og 1918 kom ind i den store Raastofskrise, forsøgte man at opnaa Muligheder for Tilførsel fra Finland og Rusland.

For dansk Industri var Spørgsmaalet Afsætning ikke mere aktuelt. Der var tilstrækkelige Ordrer, men for faa Raamaterialer. Man vidste, at Finland laa inde med ret store Lagre af industrielle Raastoffer, og at Landet samtidig led af den frygteligste Mangel paa Levnedsmidler. Erhvervenes Fællesudvalg sendte derfor Ingeniør Lange til Finland i Marts Maaned 1918, og Resultaterne af de i Finland førte orienterende Forhandlinger blev et Forslag til en Overenskomst, som blev sluttet i Kjøbenhavn i April Maaned. Denne Overenskomst indeholdt Regler for Vareudvekslingen mellem Finland og Danmark, og der opstod da ogsaa en ret livlig Vareudveksling mellem de to Lande. Det maa dog siges, at de Forventninger, man havde stillet til Finlands Eksportevne m. H. t. industrielle Raastoffer, ikke helt blev opfyldt, idet politiske Forhold tvang Finland til at fordele Eksporten, saaledes at kun en mindre Del kom Danmark tilgode.

For at holde fast ved vor Industris store Kunde, Rusland, og sikre sig russiske Raamaterialer baade til Landbrug og Industri, sendte Erhvervenes Fællesudvalg i Sommeren 1918 Ingeniør

Lange til Moskwa. Resultatet blev ligesom for Finlands Vedkommende et Forslag til en Handelsoverenskomst, som imidlertid ikke blev ført ud i Livet paa Grund af den af Ententen i Efteraaret 1918 etablerede Blokade af Sovjetrusland.

I Efteraaret 1918 var der atter en Erstatningsudstilling og denne Gang i Malmø; den blev besøgt af Ingeniør Lange, som derefter gjorde Rede for de Fremskridt, man i Sverige havde gjort ved Anvendelsen af Erstatningsstoffer.

Som et Led i Bestræbelserne for at fremme Eksportindustrien indkaldte Eksportbureauet til Møder af Motorfabrikanterne for at drøfte, hvorvidt en Sammenslutning af Fabrikerne og en Specialisering maaske kunde gøre den danske Motorindustri mere konkurrencedygtig paa det udenlandske Marked. Der blev ligeledes sammenkaldt et Møde af Barakfabrikanterne og Repræsentanter for Maskinsnedkerierne, og dette sidste Møde resulterede i, at man dannede en Sammenslutning, der sendte Repræsentanter til Paris for at forsøge paa at faa Ordrer paa Maskinsnedkerarbejder og Baraker til de hærgede Egne i Nordfrankrig.

For at holde den danske Industri à jour med de Nyheder, der kom frem i de andre Landes Industrier, blev Ingeniør Lange i 1918 sendt til Leipzigermessen og 1919 til Frankfurtermessen og Messen i Utrecht, ligesom han ogsaa iaar blev sendt til Leipzigermessen.

Disse Messebesøg har forsaavidt haft med den danske Industris Eksportinteresser at gøre, som Ingeniør Lange ikke alene fik Lejlighed til at se og siden gøre Rede for de nye Ting, der fremkom, men ogsaa at sætte sig grundigt ind i Messeteknik. Disse Erfaringer er kommet Købestævnet i Fredericia tilgode — Købestævnet, som er et vigtigt Led i den danske Eksportindustris Propagandavirksomhed. Hvert Aar siden 1916 har Ingeniør Lange opholdt sig i Fredericia under Købestævnetiden og har ved Foredrag gjort Deltagerne i Stævnet opmærksom paa de Eksportmuligheder, der forelaa. Senest i 1920 under Møbelstævnet anbefalede Ingeniør Lange en Sammenslutning i den danske Møbelindustri, og Sammenslutningen fandt Sted, men desværre saa sent, at den ikke formaaede at bøde paa Møbelindustriens Eksportvanskeligheder, som først og fremmest bestod i Importforbud i de Lande, hvor vi før har haft et godt Marked, samt den ifjor indtrædende store Verdensdepression.

I 1919 og 1920, da Eksporttrangen igen voksede, blev Eksportbureauets Virksomhed atter indstillet paa Hvervearbejdet for dansk Industri i Udlandet — et Hvervearbejde, som ikke kunde bøde paa Mangel paa Afsætning, idet Ordrerne fra Udlandet blev sjældnere og sjældnere. Det vil staa enhver klart, at det er umuligt at vente sig nogen Eksport, naar alle Købere over hele Verden erklærer Generalstrejke.

Man havde herhjemme stadig Opmærksomheden henvendt paa Afsætningsmulighederne i Rusland, som lige siden 1918 havde været afskaaret fra at faa Varer udefra. Eksportbureauet blev draget ind i Arbejdet for Genoptagelsen af Handelsforbindelsen med Rusland, et Arbejde, som havde en ren handels-politisk Karakter.

Ingeniør Lange blev i Januar Maaned sendt til Stockholm for at undersøge, hvorvidt der kunde aabne sig Muligheder for at sende danske Varer til Rusland. Den russiske Handelsdelegation i Stockholm — den eneste Repræsentation Rusland har i Skandinavien — udarbejdede et Forslag til Betingelserne for Genoptagelsen af Handelen paa Rusland, og for at drøfte disse Forhold blev Grosserer-Societetets Komités og Industriraadets Ruslandsudvalg omdannet og erstattet med Erhvervenes Ruslandsudvalg, hvori foruden de to ovennævnte Organisationer ogsaa Landbruget og Dansk Dampskibsrederiforening deltager. Ingeniør Lange blev valgt til Sekretær for dette Udvalg, hvis Arbejde jo helst skulde resultere i en fornyet Afsætning af vor Eksportindustris Varer til Rusland, som for Tiden er det eneste Land, der viser nogen Købelyst.

Eksportbureauets Bestyrelse, nemlig Industriraadets Eksportudvalg, havde omtrent fra Eksportbureauets Begyndelse indset Nodvendigheden af, at de Bestræbelser her i Landet, der gik i samme Retning som Eksportbureauets Arbejde, nemlig at virke til Fremme for dansk Eksportindustri, burde forenes til fælles Arbejde under fælles Ledelse, og der var da ogsaa fort Forhandlinger lige siden 1916 med Bestyrelsen for Dansk Eksportforening, for at de to Institutioner kunde smeltes sammen.

I de sidste Par Aar, da Spørgsmaalet om en forøget Propaganda for vor Industri blev mere og mere aktuelt, tog disse Forhandlinger Fart og er nu resulterede i en Sammenslutning, der bestaar i, at Eksportforeningen har valgt en ny Bestyrelse med 6 Medlemmer fra Grosserer-Societetet og 6 Medlemmer fra Industriraadet.

Eksportforeningen og Industriraadets Eksport-

bureau kommer saaledes for Fremtiden til at arbejde som een Institution, som bibeholder Benævnelsen »Dansk Eksportforening«, og som foreløbig har Lokaler i Vestre Boulevard 36 (i Musikkonservatoriets Hus). Der er blevet dannet et Arbejdsudvalg, bestaaende af:

Konsul Erik S. Henius (Formand).
Grosserer Axel Schmidt.
Direktør A. B. C. Hansen.
Grosserer Wm. Heering.
Ingeniør Ove Meyer.

Eksportindustri er ikke alene et industrielt, men ogsaa et kommercielt Spørgsmaal, og at Handelen og Industrien her ikke alene maa række hinanden Haanden, men ogsaa maa arbejde intimt sammen, turde være en Selvfølge, og Eksportforeningens Bestyrelse og dennes Arbejdsudvalgs Sammensætning turde da ogsaa give en Garanti for, at dansk Eksportindustri baade fra Industriens og Handelens Synspunkt vil kunne faa en god Støtte i den nye Institution.

Det daglige Arbejde i Eksportforeningen vil blive ledet af Eksportforeningens tidligere Sekretær, Ingeniør Oluf, og Ingeniør Lange, der samtidig er knyttet til Industriraadet og, som ovenfor nævnt, til Erhvervenes Ruslandsudvalg.

Naar Industriraadets Eksportbureau efter godt og vel 5 Aars Forløb er smeltet sammen med en ældre Søsterorganisation, Dansk Eksportforening, kan det se tilbage paa fem strenge og begivenhedsrige Arbejdsaar, som nu er afsluttet i en saare vanskelig Periode for de danske Erhverv.

Vor Lovgivningsmagt har indset Betydningen af, at alle Kræfter i Landet maatte medvirke til Afhjælpning af de nuværende vanskelige Tilstande, og Udenrigsministeriets Omordning er et haandgribeligt Bevis for Bestræbelserne i denne Retning.

Man har som bekendt ved Ministeriets Omordning særlig lagt Vægt paa det kommercielle Efterretningsvæsen, idet vore Repræsentanter i Udlandet i højere Grad end hidtil skal virke for vore Erhverv.

Det er Meningen, at det fra vore Repræsentanter i Udlandet indkomne Oplysningsmateriale skal samles og behandles i et Oplysningskontor for Næringsvejene, som sikkert vil komme i et nøje Samarbejde med Handelens og Industriens Oplysningskontor: Dansk Eksportforening.

Naar Oplysningsarbejdets Betydning i de senere Aar er blevet fastslaaet i saa høj Grad, som den seneste Tids Begivenheder viser det, skyldes dette for en stor Del det Arbejde, som Industriraadet gennem sit Eksportbureau har udført for Landets Industri. At Oplysningsarbejdet nu bliver organiseret paa en meget bred Basis, er et Bevis for, at det hidtidige kommercielle Oplysningsarbejde, som Industriraadets Eksportbureau i en vanskelig Periode har ydet, allerede har vist store og gode Resultater, og de indsamlede Erfaringer og Materialer vil sikkert ved en videre Koncentrering af vort kommercielle Efterretningssystem være et værdifuldt Aktiv.

Et mindre Industrimøde.

Som bekendt er Resultatet af Industriraadets Forhandlinger med Regeringen om Støtte til den danske Industri blevet, at Regeringen ikke har ment at kunne imødekomme Industriraadets principale Ønske om Støtte i Retning af Indførelse af midlertidige Importafgifter el. lign. Derimod har Regeringen erklæret sig villig til indenfor visse Rammer at yde Støtte i Retning af Nedsættelse af Jernbanefragter m. v. — Foranstaltninger, som Industriraadet ikke mener, paa nogen Maade kan anses som et Middel til at afhjælpe Industrikrisen i al Almindelighed, men kun egnet til at yde nogen Hjælp for visse Industriers Vedkommende. Industriraadet er derfor af den Opfattelse, at den danske Industri gaar en meget kritisk Tid imøde, hvorfor man bl. a. under Hensyn til den i Pressen stedfundne Debat om, hvorvidt Industrien her i Landet maa anses for naturlig eller ikke, har ønsket gennem en Diskussion at klarlægge Industriens Stilling og Vilkaar.

Dette Ønske har vundet Genklang hos Handelsministeren, der paa sin Side gerne vil orienteres angaaende Industriens Stilling, og Resultatet er derfor blevet, at der *Tirsdag d. 14. Juni, Kl. 10 Fm.*, afholdtes et Møde i Industriraadet, hvor Handelsministeren kom til Stede, og hvortil endvidere var indbudt Medlemmerne af Rigsdagens Industriudvalg, Embedsmænd fra forskellige Ministerier, Erhvervsorganisationernes Bestyrelser, Formændene for de indmeldte Organisationer samt Repræsentanter for Pressen. Paa

Mødet holdt Industriraadets Formand, Direktør *H. P. Prior*, et Indledningsforedrag, hvorefter der blev Lejlighed til for de enkelte Industridrivende at gøre Rede for Forholdene indenfor deres Industri.

Et udførligt Referat af Mødet, hvis Drøftelser maa imødeses med den største Interesse af Industriens Mænd, vil fremkomme i vort næste Numer.

▫▫▫▫▫▫

Dansk Industriberetning 1915–1918.

Som det vil være bekendt, har Industriforeningen siden 1906 hvert Aar udgivet en Industriberetning. Det sidste Bind, der foreligger, er »Dansk Industriberetning 1914«; for de efterfølgende Aar var det ikke muligt at udgive en Industriberetning hvert Aar, idet Industriforeningens og Industriraadets Sekretariat i Krigsaarene var optaget af det store ekstraordinære Arbejde, der i disse Aar paahvilede Industriens Organisationer.

Indenfor Industrikredse var man imidlertid klar over den Betydning, Dansk Industriberetning havde haft, og den midlertidige Standsning i Udgivelsen betød derfor ikke, at Tanken om vedblivende at udgive en Industriberetning var skrinlagt. Da Afviklingen af Krigsarbejdet var overstaaet, blev det overdraget cand. polit. Olaf Knudsen at udarbejde en Fremstilling af dansk Industris Historie under Verdenskrigen, idet man fandt det hensigtsmæssigt at samle denne Fremstilling under eet i Stedet for at lade udarbejde en Beretning for hvert Aar. Resultatet af dette Arbejde foreligger nu i Form af et Værk i 2 Bind paa ialt 919 Sider.

Vi vil senere vende tilbage til en nærmere Omtale af det højst interessante Værk, og vi vil derfor indskrænke os til at gengive følgende Uddrag af det varmtfølte Forord, hvormed Industriforeningens Formand, Direktør *H. P. Prior*, indleder Beretningen:

»Nogle vil maaske mene, at den historiske Fremstilling af, hvad der skete under Verdenskrigen, nu har mindre Interesse. Hertil maa bemærkes, at Afvejelsen af de forskellige Forholds og Begivenheders Betydning vinder i Paalidelighed, naar man ogsaa kender de sidste Led i Kæden; en sammenhængende Fremstilling af Begivenhederne, foretaget medens de fandt Sted, vilde let have faaet Tilfældighedens Præg. At der gives en saavidt muligt paalidelig Fremstilling af Forholdene, er efter vor Formening saa meget vigtigere, som vi nærer den Overbevisning, at der er noget at lære af Begivenhederne i Krigsaarene. Beretningen om, hvorledes Erhvervsorganisationerne i Forstaaelse med Regeringen afsluttede Handelsoverenskomster med de krigsførende Landes Regeringer og bar Hovedparten af det Arbejde og det Ansvar, der var forbundet med den hele Ordning af vore handelspolitiske Forhold under Verdenskrigen, har ikke alene Interesse for de Mænd, der deltog i Arbejdet, for de Virksomheder, det lykkedes at holde i Gang, og for de i Virksomhederne beskæftigede Arbejdere, men den har Bud til videre Kredse, ja til enhver, hvem Danmarks Lykke og Fremtid ligger paa Sinde.

Man har i Fremstillingen tilstræbt at lægge de Forhold, som vedrører *Industrien*, saa *aabent* frem som muligt. For Helhedsbilledets Skyld har man desuden medtaget Omtalen af en Del Forhold, som kun indirekte har berørt Industriens Stilling. Hvor det Industriraadet tilhørende Materiale ikke har givet Oplysning om Begivenheder eller Forhold, og man derfor væsentlig har maattet bygge paa Formodninger, er dette imidlertid angivet i Teksten. I denne Forbindelse bør det erindres, at nærværende Industriberetning saavidt vides er den eneste mere omfattende Skildring af Danmarks Kaar under Verdenskrigen, der hidtil er udkommet her i Landet; Historikerne vil sikkert til sin Tid have Lejlighed til at øse af flere Kilder end dem, der har været tilgængelige for Industriberetningens Redaktion, og vil utvivlsomt rette noget og fuldstændiggøre andet.

Dog formener vi, at ikke alene de Detailler, der vedrører Industrien, men ogsaa Helhedsbilledet er rigtigt, og vi haaber, at det er lykkedes at gøre Rede for, hvilken Indsats Industriraadet og den danske Industri har gjort i Arbejdet for at opretholde Danmarks økonomiske Liv i en af de vanskeligste og mest farefulde Perioder i Landets Historie.

Vi har den Tro, at Eftertiden vil kunne drage Nytte af de Erfaringer, der blev høstet under Verdenskrigen, og vi stoler trygt paa, at Historiens Dom vil blive, at Industriens Mænd under Udførelsen af det Arbejde, som paahvilede dem, først og fremmest havde hele det danske Samfunds Tarv for Øje.«

▫▫▫▫▫▫

C. F. Danstrup.

Natten mellem den 1. og 2. Juni afgik Fabrikant *C. F. Danstrup* ved Døden, 74 Aar gammel.

Fra 1904—1921 var C. F. Danstrup Medlem af Industriforeningens Repræsentantskab, og han sad tillige i en Aarrække i Udstillingsudvalget; begge Steder gjorde han trods sin store Beskedenhed et dygtigt og velfunderet Arbejde.

I 1881, da C. F. Danstrup var 34 Aar gammel, grundlagde han sammen med Professor E. P. Bonnesen Firmaet Bonnesen & Danstrup, hvis Centralvarmeanlæg i den Grad har slaaet igennem, at Virksomheden har været underkastet større Udvidelser i Aarenes Løb. Fra 1890 var Danstrup Eneleder af Firmaet, indtil han kort før sin Død paa Grund af Sygdom trak sig tilbage og overlod Virksomheden til sin Søn, Fabrikant J. P. Danstrup, som nu fører den videre.

C. F. Danstrup hørte til de stille Mænd i Landet; men hans hjertelige, nationale Sindelag og hans redelige Iver for Industriens Sag sikrer hans Minde en smuk Plads i Industriforeningens Historie.

▫▫▫▫▫▫

Arbejdsintensitet indenfor tysk Jernindustri.

Medens man indenfor dansk Industri, ja hele det danske Samfund fra ansvarlig Side følger Konkurrenceudviklingen i Evropa med den alvorligste Opmærksomhed, og her navnlig Konkurrencen sydfra, er man i Tyskland beskæftiget med at overveje ganske lignende Spørgsmaal, men paa langt længere Sigt. Det er der — som det iøvrigt er her og alle Vegne — navnlig Frygten for, at man ikke skal kunne bære *samtidig* en betydelig Forøgelse af Timelønnen og en stærk Reduktion af Arbejdstiden. Det, man foreløbig beskæftiger sig med i ledende Kredse indenfor Jernindustrien, er Arbejds*intensiteten*, som man øjensynlig havde ventet skulde stige med den formindskede Arbejdstid og den forøgede Lønning.

Om dette interessante Emne skriver det berømte Tidsskrift »Stahl und Eisen« følgende:

Det kan i Almindelighed indrømmes, at Arbejdslysten indenfor den tyske Industri i nogen Tid er taget til. I det store og hele er Arbejderens *Time*ydelser naaet Standpunktet før Krigen. Totalydelsen af Arbejde staar dog ikke ubetydeligt under Standpunktet før Krigen begrundet paa Indførelsen af 8-Timers-Arbejdsdagen og andre Aarsager som Arbejdsferier, forbigaaende Arbejdsnedlæggelser og Overgangen til Fredsarbejde, og dette trykker det samlede Resultat af Timeydelse meget betydeligt ned. Til denne Slutning kommer ogsaa Direktør, Dr. Roser i en Undersøgelse, som han foretager over Arbejdsydelsen i Jernindustrien, og som han har offentliggjort i »Zeitschrift des Vereins deutscher Ingenieure«. Som Bevis for sin Opfattelse, at den tyske Arbejders virkelige værdifulde Aarsydelser i det store og hele er sunket betydeligt fra 1913—1920, bringer han nedenstaaende Kurve. Gennem denne vises en Arbejders aarlige Produktion saavel som Lønomkostninger for 1000 kg Varer, og netop i et Staalværk, et Jernvalseværk og et Jern-

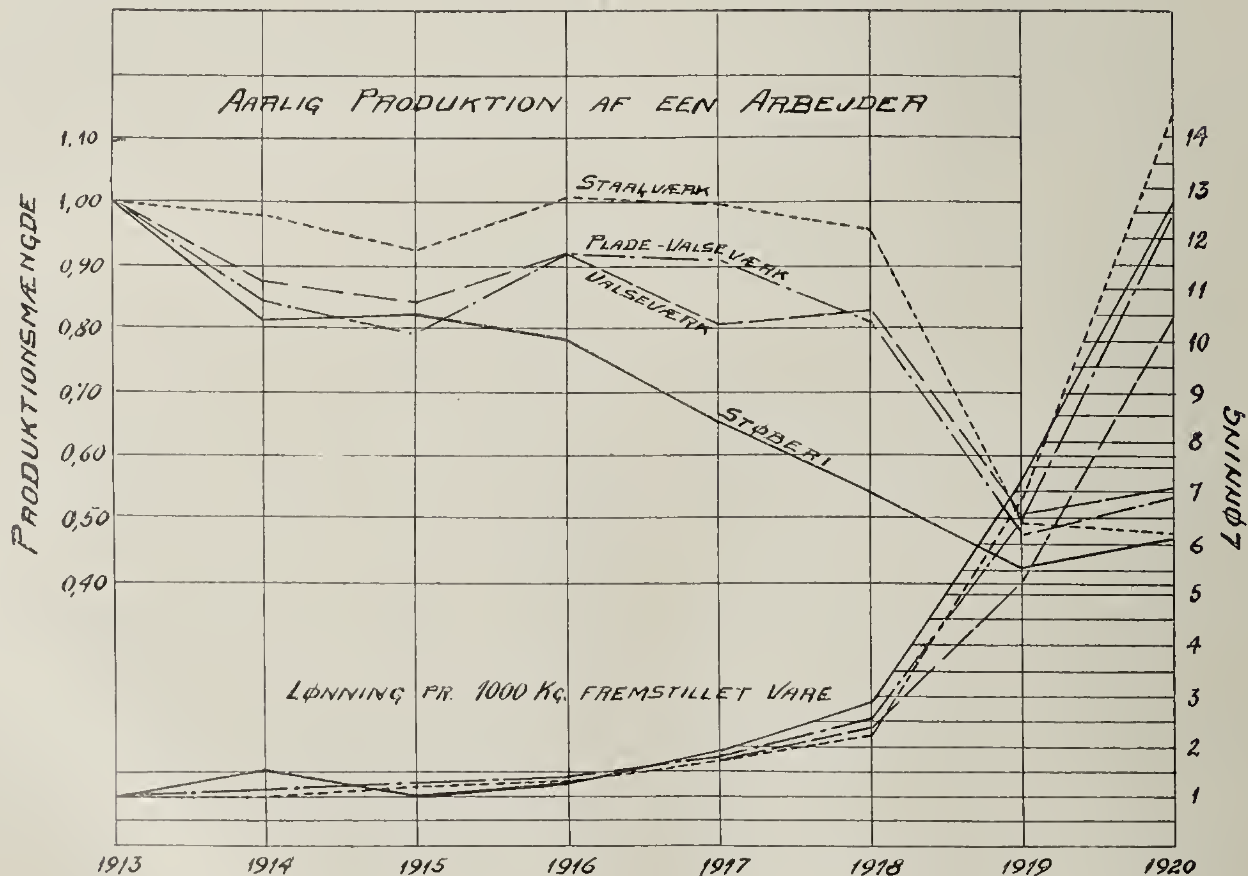

Diagram over de aarlige Variationer i Produktion og Lønning indenfor den tyske Jernindustri.

støberi. Fremstillingen viser tydeligt, i hvor høj en Grad Indførelsen af 8-Timers-Dagen i forskellige Industrigrene har formindsket Arbejderens aarlige Produktion (ca. 50 pCt. i Aaret 1920 imod 1913). Sammenstillingen viser endvidere, at Lønnen pr. produceret Ton i de omtalte Aar er fordoblet 10—15 Gange.

Med den nuværende høje Pris paa Raastoffer er det efter det her fremførte klart, at Omkostningerne ved Fremstillingen af tyske Varer er steget til et Tal, der svinger mellem det 20- og 40-dobbelte af Prisen i 1913, alt efter Arten og Mængden af de Raastoffer der er anvendt. Da Omkostningerne ved Fremstillingen af de samme Varer i Udlandet paa dette Tidspunkt kun er det 3-5-dobbelte af Prisen før Krigen, varierende efter Varens Art og Landet, viser der sig for den tyske Industri den sørgelige Udsigt, at naar der indtræder en Bedring i Markværdien, ophører dens Konkurrenceevne paa Verdensmarkedet i Løbet af kort Tid, hvis der ikke hurtigst muligt bliver fundet et Middel til at nedsætte Fremstillingsomkostningerne.

□□□□□□

Mindre Meddelelser.

Handelsbalancen i April 1921.

Endelig ser vi engang igen en Maanedsopgørelse for vor Vareomsætning med Udlandet, som viser et Overskud for Udførslen.

I April Maaned 1921 har vi indført for 111,4 Mill. Kr. Varer og udført for 132 Mill. Kr. (deraf 123 Mill. Kr. indenlandske Varer). Overskudet for vor Handelsbalance bliver saaledes for denne Maaned 20,6 Mill. Kr. I samme Maaned 1920 var Underskudet 110 Mill. Kroner.

Det gunstige Resultat fremkommer hovedsagelig ved den stærkt formindskede Kulimport — 6 Mill. Kr. mod 21,5 Mill. Kr. i Marts 1921. — Men bemærkelsesværdigt er det ogsaa, at Maaneden kun viser meget ringe Indførsel af Kopra og slet ingen Indførsel af Soyabønner, saaledes at Gruppen »forskellige Plantestoffer« er gaaet ned fra en Indførsel i Marts Maaned med 10,8 Mill. Kr. til 1,5 Mill. Kr. i April Maaned.

I det hele taget kan det fastslaas, at den positive Handelsbalance for April 1921 ingenlunde er saa opmuntrende et Fænomen, som det ved første Øjekast kunde synes; thi dens Baggrund er en Række stillestaaende danske Industrier.

Svensk Tændstiktrust.

I Anledning af, at Svenska Tændstiksfabriken, A.B. indbyder til Tegning af et stort Obligationslaan, meddeles følgende om denne svenske storindustrielle Virksomhed. Den omfatter Fabriker i Jönköping, Anneberg, Västervik, Todaholm, Uddevalla og Vännersborg. Aktiekapitalen er paa 45 Mill. Kr.; derpaa vandtes i 1920 en Nettofortjeneste af 12,95 Mill., i 1919 af 12,73 Mill. Kr. Aktiebolagets Produktion beløber sig til 20 pCt. af hele Verdensproduktionen. I 1920 fremstilledes Tændstikker for 105 Mill. Kr., deraf gik for 95 Mill. Kr. til Udlandet. Virksomheden ønsker et Laan paa 35 Mill., blandt andet til at modvirke den vanskelige Kreditydelse til Kunderne i de forskellige oversøiske Lande. En Vanskelighed har Fabriken for Tiden, idet Rusland er ophørt at være Leverandør af Træ til Tændstikkerne; et Lyspunkt er det derimod, at den japanske, ret betydelige Tændstikindustri i hvert Fald foreløbig ikke synes nær saa farlig en Konkurrent, som den var det, især før Krigen. Grunden hertil er for to af de store Markeder, Australien og Indien, tydelig nok: i Australien er Racekampen mod alt japansk saa stærk, at japanske Varer overalt har svært ved at hævde sig; i Indien gælder dette Forhold ikke, her er derimod den japanske Valutas, Yen's, Højde i Virkeligheden skadelig for Indførslen af japanske Varer, begunstiger altsaa de forholdsvis billigere svenske.

Parfumer og Toiletartikler til Kina.

Tyske Korrespondenter melder, at der i Kina gør sig stærk Efterspørgsel gældende efter evropæiske Parfume- og Toiletvarer. Efter Peking Daily News indføres der i Aaret 1920 for 776 000 £ af disse Varer.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Oprindelsescertifikater.

I Forbindelse med tidligere Meddelelse i Dagspressen meddeler Industriraadets Sekretariat, at det fra 27. f. M. ikke mere er nødvendigt at faa udstedt Oprindelsescertifikat for Varer, der eksporteres til England.

For Varer, der eksporteres til Australien, skal derimod stadig udstedes Oprindelsescertifikat, og der maa som hidtil kun være indtil 5 pCt. af Varens Værdi, der hidrører fra Materiale eller Arbejde af tidligere engelsk-fjendtlig Oprindelse.

Certifikaterne skal som hidtil først paategnes af Raadets Eksperter (for Sjællands Vedkommende af Professor Karl Meyer, Nørregade 36, og Professor E. Thaulow, Dr. Elisabeths Allé 7, for Fyn af Stadsingeniør H. V. Rygner, Klaragade 19, Odense, og for Jylland af Kaptajn G. Høegh Guldberg, Ingerslevplads, Aarhus) og derefter i Industriraadets Sekretariat, forinden de kan paategnes i det britiske Konsulat.

Nærmere Oplysninger om Udstedelse af Oprindelsescertifikater kan faas ved Henvendelse til Industriraadets Sekretariat, Værelse Nr. 1, Telefon 8100, Lokal 15.

Fragtnedsættelse paa Privatbanerne.

Som meddelt i sidste Numer af Tidsskriftet, omfattede den Fragtgodtgorelse, Staten havde givet Tilsagn om at ville yde Tørveindustrien, Sten- og Grusindustrien samt Kartoffelmelsindustrien, kun Transport paa Statsbanerne, medens Teglværksindustrien fik Godtgorelse saavel for Transport paa Statsbaner som for Transport paa Privatbaner og paa Skibe. Industriraadet paapegede straks overfor Regeringen, hvor uretfærdigt en saadan Begrænsning vilde virke, idet f. Eks. over Halvdelen af de jyske Torvemoser er beliggende ved Privatbaner, og saaledes slet ikke vilde faa Andel i Fragtgodtgorelsen, ligesom det for Skærvefabriker og Grusgrave, der leverer Grus til Kjobenhavn og som er beliggende ved Privatbaner, vilde være fuldkommen ødelæggende, om de ikke fik Fragtgodtgørelse, naar deres Konkurrenter, der ligger ved Statsbaner, fik en saadan Godtgorelse.

Resultatet af denne Henvendelse er blevet, at der nu for de nævnte Industrier er eller vil blive indrommet Fragtgodtgorelse for Transport saavel paa Statsbaner som paa Privatbaner. Endvidere er Staten — forelobig for bornholmske Virksomheders Vedkommende — gaaet ind paa at yde et vist Tilskud til Sejlskibsfragten for Brosten og Skærver.

Dansk Industriberetning 1915—1918.

I Vinter er der blevet udsendt en Subskriptionsindbydelse paa »Dansk Industriberetning 1915—1918« til alle Industridrivende, og de Virksomheder, der ved denne Lejlighed tegnede Abonnement, vil faa Beretningen leveret for den da fastsatte nedsatte Pris af Kr. 8,00. Bogen vil iovrigt, saavidt Oplaget strækker til, ved Henvendelse til Dansk Industriberetnings Redaktion, Vestre Boulevard 18, kunne kobes for en Pris af Kr. 15,00. Beretningens forste Bind, der giver en samlet Fremstilling af Industriens Kaar i al Almindelighed under Verdenskrigen, kan faas særskilt for Kr. 5,00.

Forholdene paa Kjøbenhavns Toldbod.

I Januar Maaned iaar henledte Industriraadet Finansministeriets Opmærksomhed paa de mange Klager, der fremkom navnlig ogsaa fra industrielle Virksomheders Side over, at der ved Ind- og Udladning af Varer paa Kjobenhavns Toldbod beregnedes meget hoje Arbejdspenge, der forhindrede Benyttelsen af Toldboden og fordyrede Varerne meget stærkt, naar de importeredes eller eksporteredes med Rutebaade, der havde Anlægsplads paa Toldboden. Der fremførtes saaledes forskellige Eksempler paa, at disse Arbejdspenge var meget hojere end de Takster, der navnlig i Frihavnen betaltes for lignende Ydelser, ligesom man iovrigt ogsaa mente at henlede Opmærksomheden paa, at Arbejdstempoet paa Toldboden var meget utilfredsstillende.

Tolddepartementet udtaler om disse Forhold i sin Svarskrivelse af 6. Maj bl. a. følgende:

»Pladsforholdene paa Toldboden er ret indskrænkede, og man har derfor anset det for paakrævet i nogen Grad at drage Omsorg for, at Toldboden ikke i altfor stor Udstrækning beslaglagdes af indladende Skibe, navnlig ikke af Skibe, der vilde foretage Indladning af Partigods i storre Mængde. De paa Toldboden gældende Arbejdspengesatser kan derfor nok siges at være forholdsvis hoje for storre Partier ensartet Gods. Derimod kan Taksterne ikke med Rette siges at være for hoje for mangeartet Gods, der er besværligt at behandle. De af Industriraadet fremdragne Eksempler paa iojnefaldende Forskelle mellem Toldbodens og Frihavnens Arbejdspengesatser angaar da netop ogsaa storre Mængder ensartet Gods.....

Om end saaledes Misforholdet mellem Satserne i det her fremdragne Tilfælde i Virkeligheden ikke er saa stort som af Raadet angivet, maa det dog alligevel — som ovenfor anfort — erkendes, at Toldbodens Takster for Partigods er forholdsvis hoje. Imidlertid har man allerede haft sin Opmærksomhed henvendt paa denne Omstændighed, og man har derfor i Øjeblikket under Overvejelse, paa hvilke Punkter Forholdene maatte tillade en Nedsættelse i den omhandlede Arbejdspengetakst.

Med Hensyn dernæst til den fremsatte Klage over Arbejdstempoet paa Toldboden skal man udtale, at denne Klage i al Fald næppe kan tage Sigte paa Indladning af Gods. Paa Grund af de indskrænkede Pladsforhold har Koretojer med Gods til Indladning ganske vist ofte nogen Ventetid paa Toldboden, men selve Indladningen kan ikke foregaa i raskere Tempo, idet Godset ekspederes saa hurtigt, som Skibene kan tage fra. Saafremt Arbejdstempoet derude iovrigt skulde lade noget tilbage at onske, skal man drage Omsorg for, at en Bedring af Forholdet saavidt muligt sker.«

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjobenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 13 | 1. JULI | 1921

Industrimødet den 14. Juni 1921.

Regeringen manes til at støtte Industrien.

INDUSTRIRAADET havde indkaldt til et nyt Møde den 14. Juni, for at man paa dette kunde klarlægge Industriens Stilling og Vilkaar og belyse Spørgsmaalet om, hvorvidt Industrien her i Landet maa anses for naturlig eller ikke.

Mødet havde fundet en saa overordentlig stor Tilslutning, at det maatte afholdes i Industriforeningens Udstillingssal, og foruden ca. 500 Industrimænd fra Landets forskellige Egne bemærkede man mellem de særlig indbudte Handelsminister *Rothe,* Formanden for Grosserer-Societetets Komité, Grosserer *Lillienschiold*, Arbejdsgiverforeningens Formand, Bogtrykker *Langkjær,* Direktør i Udenrigsministeriet, Kammerherre *O. C. Scavenius,* Departementschef *Busck-Nielsen,* Kammerherre *Clan,* Generaldirektør *Koefoed,* Bankinspektør *Green,* Folketingsmændene *Fraenkel, Reedtz-Thott, Rode, Kayser, H. P. Hansen,* Slagelse, og *Niels Frederiksen,* og som Repræsentanter for Socialdemokratiet Folketingsmændene *Stauning, Borgbjerg* og *Hauge* samt Formand for Smede- og Maskinarbejdernes Forbund, Hr. *J. A. Hansen.*

Industrien har kun Grund til at være tilfreds med Mødets Forløb, om man end maa beklage, at saa mange Medlemmer i Modsætning til vore Gæster forlod det, førend det var sluttet, et Forhold, som det kunde have virket nedslaaende paa de Talere, der med vægtige Indlæg gik i Ilden for Industriens Sag.

Direktør *Harald Bing* overtog Dirigenthvervet, og Industriraadets Formand, Direktør *H. P. Prior,* indledede med en kort Meddelelse om, at man ikke paa dette Møde vilde komme ind paa Gentagelser fra andre Industrimøder, men ønskede at give sit Bidrag til at klarlægge den for Industrien overordentlig vanskelige Situation samt hos Befolkningen gøre sit til at afhjælpe Manglen paa Forstaaelse af og Kendskab til den danske Industri. Direktør *Prior* holdt derefter sit andetsteds i Bladet offentliggjorte Foredrag om »Industriens Vilkaar i Danmark«.

Efter Foredraget, der hilstes med minutlangt og begejstret Bifald, fik forskellige ledende Mænd indenfor Industri og Politik Ordet.

Direktør *Gunnar Gregersen* paaviste, støttet af en Række meget klare og overskuelige grafiske Fremstillinger, den øjeblikkelige uhyggelige Arbejdsløshed i Danmark og de uhyre Udgifter, den foraarsagede Landet. Direktøren gennemgik tillige de forskellige Forholdsregler, som andre Lande med saavel højere som lavere Valuta havde foretaget for at beskytte deres Industrier, og kunde virkningsfuldt slutte sin Udredning med at pege paa, at Danmark i Øjeblikket kun ydede Industrien en ganske minimal Toldbeskyttelse og til Beskyttelse af Industrien gennem Fragtlettelser og Løfter om Driftslaan kun havde foretaget Foranstaltninger, som var uden nogensomhelst praktisk Virkning.

Vi skal i et senere Numer bringe Direktør *Gregersens* Udtalelser og gengive hans grafiske Fremstillinger, ligesom vi vil bringe udførlige Referater af de Udtalelser, som fremkom fra de øvrige Industrimænd.

Direktør *Lausen,* Aarhus Oliefabrik, Kaptajn *Rambusch,* Direktør *Sebbelov* og Oldermand *Rasmussen* paaviste i korte og klare Foredrag den

forfærdende Situation, hvori forskellige danske Industrier (Spiseolieindustrien, Jernindustrien, Tekstilindustrien og Møbelindustrien) for Tiden befandt sig, og alle paalagde, hver ud fra sine Oplysninger, energisk Regeringen hurtigst muligt at træffe Foranstaltninger, som kunde forhindre Arbejdsløshed og støtte Erhvervene.

Fabrikant *E. F. Jacob* manede i rammende Ord Regeringen til ufortøvet at foretage Toldforhøjelser og opfordrede ligesom de øvrige Talere til at lægge alle gamle Doktriner til Side og se Situationen i Øjnene, som den er.

Mellem Politikerne tog Folketingsmand *Hauge* (Socialdemokrat), *Ove Rode* (Radikal), og Baron *Reedtz-Thott* (Konservativ) Ordet for alle paa deres Partiers Vegne at *opfordre Regeringen til ufortøvet at tage Industriens Sag op til Drøftelse*, og tilsagde den *deres Partiers Støtte til en fordomsfri Undersøgelse af de Midler, der kan raade Bod paa Krisen.*

Efter Forslag af Dirigenten vedtog Forsamlingen enstemmigt følgende Resolution:

»Deltagerne i Industrimødet den 14. Juni 1921 opfordrer Industriraadet til at rette en fornyet Henvendelse til Regeringen om at genoptage Industrispørgsmaalet til Behandling, saaledes at der gennem Foranstaltninger fra Statsmagtens Side tilvejebringes effektive Midler til Modarbejdelse af den for vort Samfund saa katastrofale Erhvervskrise.«.

Industriens Vilkaar i Danmark.

Foredrag holdt paa Industrimødet den 14. Juni 1921 af Direktør *H. P. Prior.*

Det vil maaske undre Dem, at jeg, der idag skal tale om Vilkaarene for vort Erhvervsliv, særlig for vor Industri, begynder med at tale om *Understøttelsesvæsenet.*

I Virkeligheden er det imidlertid ganske naturligt og ment i fuldt Alvor.

Erhvervsliv og Understøttelsesvæsen er nemlig kun to Sider af samme Sag, og netop i Øjeblikket og under Hensyn til Formaalet med mine Udtalelser er det af største Betydning, at dette indses, og at Sammenhængen og Vekselvirkningen mellem disse to Sider kommer til at staa klar i Almenhedens Bevidsthed.

Sammenhængen mellem Erhvervsliv og Understøttelsesvæsen er da denne:

at det arbejdende, fortjenende Erhvervsliv er den nationale Forretnings *Aktivside.*

Understøttelsesvæsenet maa føres paa *Passivsiden* — paa Omkostnings-Kontoen.

Og *Vekselvirkningen* mellem dem er denne: *at jo mere Erhvervslivet blomstrer, desto mindre kræver Understøttelsesvæsenet, og jo mere Erhvervslivet sygner hen, desto større Summer kræver Understøttelsesvæsenet*, bortset naturligvis fra det i Forhold til Folkemængden væsentlig *konstante* Tilskud, Understøttelsesvæsenet i ethvert Kultursamfund efter Naturens Orden maa give til dem, der paa Grund af Alder, Svagelighed eller anden Aarsag er ude af Stand til at arbejde.

Tager man altsaa kun Hensyn til den arbejdsdygtige Befolkning og den Form, hvori Understøttelsesproblemet i Øjeblikket paatrænger sig med største Styrke, kan man kalde dette for *Arbejdsløshedsproblemet.*

Men netop i denne Form maa Erhvervsproblemet i allerførste Linie henføres til Industrien, hvilket simpelt hen beror paa, at kun et industrielt arbejdende Land er i Stand til at ernære en saa tæt Befolkning som *Danmarks*, hvor Befolkningstætheden jo nu er oppe paa 74,8 Mennesker pr. km^2 (1916).

Medens Landet i 1860, da vi i det væsentlige levede paa vort Landbrug, bortset fra de i 64 tabte Landsdele, kun rummede ca. 1 600 000 Mennesker, levede der paa den samme Jord i 1916 paa det nærmeste 3 Millioner Mennesker — 2 921 362 — altsaa meget nær ved det dobbelte Antal. Dette skyldes ikke Landbrugets Overgang til intensiv Drift, thi i Forhold til Folkemængden beskæftiger Landbruget nu en langt mindre Del af den samlede Befolkning. I 1860 over Halvdelen (53,3 pCt.), nu kun en Trediedel.

Men det skyldes den industrielle Udvikling med hele den Udvikling, som knytter sig til den — Transportvæsenet med videre. Og i denne industrielle Udvikling har Landbruget selv ved sin Overgang til intensiv Drift sin rigelige Andel. Det har det ved sin egen Industrialisering, der blev nødvendig for Fremstillingen af forædlede Produkter, og som kaldte paa dansk Industri til Fremstilling af en Mængde Motorer, Arbejdsmaskiner og nye Redskaber, som det industrialiserede Landbrug skulde benytte. Det har videre sin Andel i Udviklingen af vor Industri ved i Sammenhæng med sin Overgang til intensiv Drift at afskyde en omfattende Husflidsproduktion af Tekstilvarer, som forarbejdedes paa Gaardene, hvor Produktionen af Uld og Hør, Spinding og Vævning, var integrerende Dele af Bedrifterne, der endnu ved Midten af forrige Aarhundrede forsynede mere end tre Fjerdedele af Befolkningen med dens væsentligste Forbrug af en Række Tekstilvarer som Vadmel, groft Klæde, Lærred o. s. v., hvortil maa føjes Landbrugets Selvforsyning med Vogne, Redskaber og Fodbeklædning. Altsaa bortset fra, at Landet havde Valget mellem at eksportere sit Befolkningsoverskud eller at anvende det industrielt, bør der i denne Forbindelse erindres om, at en ganske væsentlig Impuls til industriel Udvikling er

kommet fra Landbruget selv, i fuldkommen Modsætning f. Eks. til *England*, hvor en klar bevidst *Politik* fra Statens Side kastede det engelske Erhvervsliv over fra Agrarkursen til Industrikursen. Der var *Landbruget* endnu i det 16. Aarhundrede tilfreds med at afhænde sin Uld til hanseatiske Købmænd og lade den forarbejde til Klæde i Flandern, men Staten var ikke tilfreds med det. Den begunstigede ved alle Midler Udviklingen af en Klædeindustri, der blev Udgangspunktet for den industrielle Udvikling i *England*, og den slog i *Georg I*.s Trontale 1721 den Maksime fast, som den havde arbejdet efter, saa længe *England* overhovedet selv havde været Herre over sin Økonomi, nemlig, at »intet hæver den almindelige Velstand saa meget som Indførsel af Raastoffer og Udførsel af Fabrikater«. Hos os har den industrielle Udvikling derimod et helt andet Udgangspunkt. En Industripolitik har vi overhovedet aldrig haft siden Merkantilismens Dage. Lige saa lidt en Erhvervspolitik, der har taget Sigte paa Landets Erhvervsliv som et samlet Hele. Derimod har vi haft en Landbrugspolitik, der ad mangfoldige Veje — faglige og almindelige Læreanstalter, Ejendomsfordeling, Importforbud og ogsaa Toldpolitik — har støttet Landbruget under dets Udvikling til et Forædlingslandbrug, d. v. s. til et industrialiseret Landbrug, og netop i nærmeste Forbindelse med denne Udvikling, som direkte og indirekte Virkning af den, er der saa skudt en Industri frem, der har gjort det muligt at optage baade den Del af Landbrugets Befolkningsoverskud, der faktisk ikke kunde finde Beskæftigelse i Landbruget, og Byernes Befolkningsoverskud. Men nu, da Landbrug som Industri føler sig trykket af den Ændring i Afsætningsforholdene, der har gjort sig gældende efter Krigen, om end jo langtfra i samme Grad for Landbruget som for Byerhvervene, ser man skævt til denne Industri. Man synes ikke at forstaa, at dens Trivsel er Betingelsen for overhovedet at kunne beskæftige Landets Befolkning og i den nuværende Situation mindske den uhyre Arbejdsløshedsbyrde; *men vil man da ogsaa tage Konsekvensen af dette Standpunkt?* Vil Landbruget alene forsørge de arbejdsløse, eller vil det eksportere dem? Thi et Danmark, der lever paa sig selv, d. v. s. paa sit Landbrug, kan man udmærket godt baade tænke sig og faktisk naa til. Man kan naa til det ad politisk Vej, saavel gennem en aktiv Politik, der handler, som gennem en passiv Politik, der lægger Armene over Kors. Og man vil i et saadant Land ved nedsat Levefod og Opgivelse af megen Kulturvirksomhed, som Landbruget for en Del er tilfreds med og for en anden Del er utilfreds med, kunne føre en nøjsom, men fredelig Tilværelse, hvor man har Dagen og Vejen, saaledes som den foresvæver mange som Idealet. Men een Ting kan man ikke. Man kan ikke leve saa mange som nu. Vi maa ned imod Folketallet fra Tresserne, d. v. s. vi maa af med henimod Halvdelen af vor Befolkning, eller Landbruget maa underholde den.

Vil man sige, at jeg sætter Sagen paa Spidsen, maa jeg bestemt modsige dette. Sagen lader sig kun klart belyse ved, at man drager den ud i dens Konsekvens, og jeg siger kun min Hjertens Mening, naar jeg udtaler: *at denne Konsekvens er os langt nærmere, end baade Land og By aner.* Men er denne Konsekvens først inde paa Livet af os, er det for sent, meget for sent at erkende den. Thi et maa vi vel erindre, at hvad vi her taler om, er ikke i første Linie Penge eller Maskiner eller graa Teorier eller hvilkesomhelst andre døde Ting — *men det er levende Mennesker.* Mennesker paa Gader og Stræder, ja selv ude paa Landet, som hver Dag skal have noget at spise og klæde sig i og en Seng at søge til om Natten. Men ligger den anførte Konsekvens først inde paa Livet af os, saa har disse Mennesker netop ikke alt dette. Saa taler man til sultne Mennesker, hvor man endnu kan tale til mætte, saa staar man overfor en Befolkning, der er pisket op af Savn og Frygt for Fremtiden. En saadan Befolkning overvejer ikke længere, den giver ikke Tid til at lægge Statsroret om, den forlanger Handling med øjeblikkelig Virkning, og den handler selv. Den slaar itu for sig selv og os alle, hvad ikke Slægtled atter kan hele, den spørger mindst af alt om, hvad der baader den i det lange Løb eller om Samfundsinteresserne som Helhed. Naar den har fortæret eller ødelagt det bestaaende Samfunds Lagre og Værdier, synker den sammen paa Ruinerne, og de, der bliver tilbage, vil, naar de atter kommer til deres Fornufts Brug, maaske ikke være flere, end at der kan begyndes forfra i et Danmark, der kan leve en middelalderlig Tilværelse paa sig selv, d. v. s. paa sit Landbrug.

Mine Herrer, det er ingen Fantasier, jeg her opruller for Dem. Jeg kan henvise til Mr. *Keynes,* der sikkert hele sit Liv igennem har tænkt økonomiske Tanker i en kold og klar Hjerne. Han var den bedste Mand, det engelske Finansministerium kunde finde, da det skulde have en Repræsentant ved Fredsslutningen i *Versailles* og ved det øverste Raad. Og han skriver i 1919:

»Paa det evropæiske Kontinent bæver Jorden, og der er ingen, som ikke hører Jordskælvet rumle. Og her er det ikke til at spise af som lidt »unormale Arbejdsvanskeligheder«, men et Spørgsmaal om Liv og Død, om at krepere af Sult eller at eksistere, og hvad vi er Vidne til, er allerede en døende Civilisations frygtelige Krampetrækninger.«

Jeg er ikke helt uenig med ham, men vender mine Tanker fra Evropa til vort eget Land, og jeg spørger mig selv, er vi i Stand til at bjerge os i Sammenbrudet? Jeg er tilbøjelig til at tro det. Men som alt i denne Verden beror det jo paa visse Forudsætninger.

Der er først og fremmest visse rent elementære Sætninger, Befolkningen i sin Helhed maa forstaa. Thi vi lever jo ikke i en Tid, hvor Kongen eller Statsministeren kan sige: »Saadan skal det være«. I parlamentarisk styrede Lande med almindelig Valgret lader de store Spørgsmaal sig ikke løse udenom den brede Befolkning paa Landet som i Byen. Hvis den ikke kan begribe, at Landbrugsvirksomhed alene ikke kan bære en Befolkningstæthed paa 74,8 Mennesker paa Kvadratkilometeren og saa høj Kulturfod, saa nytter det ikke, om den kan alle sine Klassikere paa Fingrene. Saa er den *økonomisk* saa uoplyst, at der overhovedet ikke har nedfældet sig økonomisk Begreb i den endnu.

Dersom Befolkningen ikke kan forstaa, at de Arbejdsløse billedlig talt er som Slaggerne fra de kolde Kedler og at Landet ikke *kan* ernære dem i det lange Løb, er den maaske saa religiøst afstemt, at den venter, der i det rette Øjeblik skal regne Manna ned fra Himlen — men enhver Mulighed for *økonomisk* Tankegang ligger den fjern, og jeg kan spare mine Ord. Men tør jeg vente, at disse kan naa Bevidstheden, der dog har Rede paa de simpleste økonomiske Vekselforhold, turde det være paa Tide, at jeg gik over til at undersøge Mulighederne for industriel Udvikling her i Landet.

Danmarks industrielle Muligheder.

Jeg vil begynde med Begyndelsen, bl. a. fordi denne indeholder et Moment, der kan stemme os optimistisk, og det har vi stærkt Brug for.

Begyndelsen er Markedet, d. v. s. Muligheden for at finde Afsætning for vore Varer. Det kan ikke nytte, man vil producere eller omsætte, hvis der ikke er eller kan blive et Marked, der har Varer behov. Lyspunktet for os ligger nu i, at vi indfører en Del Industrivarer, som vi kan lave selv, og det beror i høj Grad paa os selv, om vi vil forsyne dette Marked eller ikke. Vor Politik paa dette Omraade ligger i vor egen Haand. Fra to Sider vil man modsige mig. Der findes Forbrugere, som hverken saar eller spinder, men dog som Markens Liljer vil klædes paa alligevel — og klædes billigt paa, og til dem vil Landbruget slutte sig, der nok saar, men ikke mere spinder, og som vil have Klæder og Sko til samme Verdensmarkedspris, som bestemmer, hvad de faar for deres egne Varer. I Landbrugets Ræsonnement paa dette Punkt er der jo noget Hold, men vi maa huske paa, vi staar i en ekstraordinær Situation, i en, hvor det, som *Keynes* siger, gælder Spørgsmaalet om Liv og Død, om at eksistere eller dø af Sult. Under alle Overvejelser paa dette Punkt ligger et Kor fra 60 000 Struber. De kan blive flere endnu, og de kan sætte i saa kraftigt, at de enkelte Stemmer ganske overdøves. Men det lader sig heller ikke sige paa Forhaand, at dansk Industri til Afløsning af fremmed vil gøre Varen dyrere. Er dansk Ost dyrere, fordi den beskyttes med 20 Øre pr. Kilo. Jeg tror det ikke, fordi den indre Konkurrence er stærk, og fordi der uden om os drives en Eksportpolitik, der udmærket forstaar at bryde indenlandske Forsøg paa at udnytte Beskyttelsen paa Bekostning af Forbrugerne. Jeg henviser herom til mine Bemærkninger i mit Foredrag »Nogle told- og handelspolitiske Betragtninger«, holdt i Elektroteknisk Forening den 27. Februar 1914, Side 19. Dette skal jeg imidlertid ikke komme ind paa her, hvor det desværre vil føre for vidt at gaa i Detailler. Jeg peger kun paa, at her er et Punkt, hvor Sagen i en ikke uvæsentlig Grad ligger i vor egen Haand; vi behøver ikke at spørge nogen om Forlov. Vi har i den Del af det danske Industriforbrug, der nu leveres udefra, en Margin, som kan formindskes. *Hver Krone, der tjenes ved en dansk Vare, som fortrænger en udenlandsk, er nøjagtig saa god som en Krone, indtjent ved Eksport. Den er lige saa god i Kapitalværdi, og den er lige saa god i Henseende til sin Evne til at beskæftige danske Hænder.*

Men en anden Gruppe vil modsætte sig med det Motiv, at vi netop ikke er Herre over Spørgsmaalet, at et Land, hvis Import vi tilbageviser, vil hævne sig ved at lukke for vor Eksport. Denne Side af Sagen maa overvejes for hvert enkelt Tilfælde. Vi kan næppe rammes i vor Eksport paa andre Steder end i Landbrugseksporten. Overfor denne har man nu ikke hidtil generet sig, men den maa naturligvis vares. Men Hovedkunden her er ikke det Land, der nærmest vil kunne vente sin Eksport til os tilbagevist.

Hovedsagen er, at vi i vor Import af fremmed Industri har en Margin, som vi først maa vende os imod, fordi den repræsenterer et nyt Marked for os, som vi selv er Herre over at tilegne os, fordi det sparer Udgift for vor nationale Forretning og tilfører vort Land mere Arbejde; endelig fordi det vinder den Tid for os, som er alt, naar det gælder Eksport af Industrivarer. Til dette Spørgsmaal skal jeg nu vende mig.

Til Trods for den Kendsgerning, at vor Industri og vor Industrieksport i vor Tid har arbejdet sig frem fra Aarti til Aarti, hævder mange her i Landet, at dettes naturlige Beskaffenhed ikke egner sig for industriel Produktion. Ellers maatte vi være naaet langt videre. Man peger paa Landbrugets Eksport, der i 1913 udgjorde over 554 Mill. Kr. — naar man tager Landbrugsindustrien i videste Forstand med — og sammenstiller den med Industriens, der samme Aar kun androg 66 Mill. Kr., et Tal, den dog havde hævet sig op til fra kun 20 Millioner i 1888.

Dette viser, saaledes ræsonnerer man, at dansk Industri ikke er udviklingsdygtig. Den kan, naar man kunstigt, ad politisk Vej, gennem Toldbeskyttelse begunstiger den, til en vis Grad forsyne Hjemmemarkedet, men den kan aldrig naa til Konkurrencedygtighed i Verdensmarkedet, hvilket er let forstaaeligt, fordi vi mangler »*de naturlige Betingelser*« for en Eksportindustri. Landet har ikke Raastofferne, navnlig ikke Metaller og Kul.

Hvad det her gælder om, er ikke Postulater; endnu langt mindre er det Bebrejdelser fra Erhverv til Erhverv eller fra Klasse til Klasse. Forstaar vi ikke, at Tiderne er saaledes, at der *maa* arbejdes sammen, hvis ikke alle Erhverv og alle Klasser skal ende i Grøften, saa er al Tale omsonst.

Derfor maa Modstandernes Postulater tages op, ikke for at udveksle dem med andre Postulater, men for at stille dem i skarp Belysning af Kendsgerningerne, saaledes at Modstanderen selv, hans gode Vilje forudsat, maa indse, at de er ubegrundede.

Idet jeg da *foreløbig* ser bort fra Spørgsmaalet om Jern og Kul, gør jeg opmærksom paa, at al Industri kræver en vis Tid til sin Udvikling, og at denne finder Sted over ganske bestemte Etapper, nemlig *først Erobringen af Hjemmemarkedet, og paa denne Basis Dygtiggørelse til Eksport.* Vender vi os til det Land, der har afgivet Typen paa industriel Udvikling: *England*, finder vi denne Regel klart bekræftet. England bebegyndte som et ekstensivt arbejdende Agrarland. De første primitive Rørelser i Retning af Industri findes

i det 14. Aarhundrede, men hele dette Aarhundrede, dernæst det 15. og 16. forlober under Hansestædernes haarde Formynderskab, der holder engelsk Industri og Handel nede. 1597 afkastes Aaget, Hansestædernes økonomisk Central i London — the steel yard — ophæves, og Landet beslutter sig til at tage sin Økonomi i egen Haand. Enhver tænkelig Løftestang sættes nu ind under den industrielle Udvikling, men trods Kul og Jern, trods en intelligent og arbejdsvillig Befolkning, forløber hele det 17. Aarhundrede, inden Landet har erobret sig selv og dygtiggjort sig til Eksport af Industrivarer, bortset naturligvis fra ganske enkelte Foretagender, der er i Spidsen for Udviklingen.

Men lad os vende os til vor egen Tid og vort eget Lands Hovedeksportindustri: Mejeriet. Ved Midten af forrige Aarhundrede kunde man endnu høre dansk Smør i England anført under Titlen: »Mastefedt«, skønt vi herhjemme havde tilvirket Smør i Aarhundreder. Endnu i 1882, da det første Andelsmejeri anlagdes, tilvirkedes der efter *Anders Nielsen, Svejstrup Østergaard*, kun Eksportsmør paa Herregaardene, medens det almindelige Bondersmørs ringe Kvalitet fremgaar af, at det noteredes ca. *25 Øre* lavere pr. Pund end Eksportsmørret. Nu er hele Landbruget med, men det har, som man ser, kostet Tid og vilde have været umuligt, dersom ikke Resultatet af Segelckes, Fjords og fremragende Teknikeres Arbejde havde nedfældet sig hos Producenter, der allerede gennem Menneskealdres Forsyning af Hjemmemarkedet havde erhvervet sig Forstaaelse af Varen og dens Tilvirknings Teknik.

Denne Nødvendighed for en industriel Tilvirkning, at kræve en vis Udviklingstid, inden den helt kan udfolde sig og naa det tekniske Standpunkt, som er Forudsætningen for Eksport, er saa almengyldig, men finder desuagtet saa ringe Forstaaelse udenfor Industrien, at jeg finder det nødvendigt at dvæle lidt ved den.

Den beror paa tre Forhold: *Markedsforbindelser. Kapitalansamling* og en *Befolkning*, der ikke alene er industrielt trænet i al Almindelighed, men som særlig er det i den Industri, man vil udvikle til Eksportindustri. Det sidste Forhold er det mindst paaagtede, men ikke desto mindre langt det vigtigste, hvorfor jeg skal opholde mig særlig ved det efter lige at have berørt de andre.

Uden Marked — ingen Produktion, hvoraf følger, at Eksportmarkedet maa findes eller oparbejdes af det Erhverv, som særlig beskæftiger sig hermed, Handelen. Det er vist meget tvivlsomt, om vort Landbrug nogensinde havde fundet England, dersom det ikke havde haft Købmandsøjne til at se for sig. Det samme kræver enhver anden Industri. Det er vist meget sjældent, en Producent naar til Forbindelse med et Importland uden gennem en Købmand, enten en, der handler selvstændigt, eller en, Producenten tager i sit Brød.

En Eksportartikels Indarbejdelse kræver Kapital. Faa, der ikke har haft med Sagen at gøre i Praksis, aner, hvilke Summer der medgaar, inden en i og for sig fuldkommen konkurrencedygtig Artikel kan fremstilles i en saadan Godhed, Masse, Form og Udstyrelse, at den kan erobre sig blivende Plads i et Eksportmarked. Derfor kræves der et vist Overskud af Kapital i et Land og i et Erhverv, for det kan skride til Eksport.

Industrien i andre Lande.

Men om man har den nødvendige Kapital til Raadighed, kan man dog ikke, som altfor mange tror, derved fremtrylle en Eksportvirksomhed. Dertil kræves en specielt anlagt og specielt trænet Befolkning. Derfor ser man ogsaa, at næsten al Industri begynder med Teknikere og Arbejdere fra andre Lande, saadanne nemlig, der hjemmefra er trænede i den paagældende Industri. Hatte-, Ur- og Silkeindustrien er indført i *England* af Franskmænd, den finere Klædeindustri ved Hollændere. Vore Jernbaner og Sporvogne anlagdes af Englændere, vor Glasindustri af Tyskere og vor Asfaltindustri af Franskmænd. Ja, om det saa er vort Smør, er det i første Linie Holstenere, der har lært os at lave det godt. Mon Landmanden ikke tænker over, hvad Grunden er til, at han endnu har et vist Hold i det engelske Marked med sit Smør, medens dog Lande, der er mindst lige saa godt anlagte for Smørproduktion som Danmark, og som paa Grund af deres Størrelse forlængst kunde have kvalt de engelske Konsumenter i Smør, som Argentina, Kanada og Australien, stadig maa taale, ja vige for den danske Konkurrence. Ja, det beror netop paa dette Forhold. Disse Lande savner Arbejdere, der i Træning med Hensyn til denne specielle Produktion og i almindeligt Kulturstandpunkt er anvendelige for den. Sig til en almindelig argentinsk Arbejder, selv en Mejeriarbejder, at han skal passe paa Termometret i Flødetønden, der skal holde en vis Grad, for Fløden kan kernes, og han vil ganske misforstaa Sagen. Han vil stikke sin smudsige Pegefinger i Flødetønden og *føle* sig til, om Fløden er tjenlig. Derved kan han naturligvis tage fejl af Temperaturen og inficere Fløden med Alverdens Bakterier, kort og godt umuliggøre et Produkt, der er tjenlig til Eksport. Dette og intet andet er Grunden til, at disse Lande ikke kan konkurrere Danmark ud. De kan nu og da sende en Ladning Smør, der falder fin ud, giver en god Avance og frister til fast Ordre. De ti næste Sendinger er Mastefedt, som der tabes store Penge paa. Betingelsen for Eksport af Industrivarer til Masseforbrug: *en godt tilvirket, holdbar, ensartet og i Masse fremstillet Artikel*, er ikke tilstede i hine Lande og kan ikke være tilstede, fordi de mangler, hvad en Forfatter har kaldt en *social Muldaflejring* paa Produktionsstedet. Tag en Dreng fra *Liverpools* Dokker og smid ham ind i en Bomuldsballe; naar han kommer ud af den anden Ende, vil han kunne sige, om det er indisk Bomuld eller amerikansk, han har været i, og hvilken dansk Bondedreng findes der, som ikke ved, at Flødetønden maa han ikke røre ved. Naar man ved, at *Sverige* allerede i det 16. og 17. Aarhundrede var en af Verdens største Jernproducenter, at allerede Gustav Vasa — 1523-1561 — stillede den svenske Jernindustri paa en helt ny Basis, idet han indrettede Jernværker og Kanonstøberier, som det berømte Værk ved *Tåberg*, at Industrien yderligere udvikledes ved Indkaldelse af Hollændere i det 17. Aarhundrede, i hvilket

anlagdes Højovne i *Finspång*, hvis Produkter naaede Verdensry, saaledes at Sverige endnu i det 18. Aarhundrede kunde forsyne England med Jern og i det hele gik for at sidde inde med Verdens første Jernindustri — naar man ved dette, forstaar man, at svenske Staalværker idag raader over Støbeformænd, der i Generationer har arbejdet med Jern, og som saa at sige er opdraget til at behandle Jern. Noget ganske tilsvarende finder man i højeste Grad i *Tyskland*, f. Eks. i Traadfabrikationen, hvor der er Slægter, der har beskæftiget sig med Traadtrækning, saa længe der kan huskes tilbage, og det er klart, at »*dermed udvikledes en fuldkommen fastliggende Rutine og en bestemt Specialisering, hvorved der opnaaedes et fortrinligt Produkt*«. Man vil derefter maaske forstaa, hvorledes Manglen af en saadan Arbejderstab af Mænd, der kan tælle Aner af trænede Jernteknikere og Arbejdere gennem mange Generationer, rejser Vanskeligheder ved f. Eks. Anlæget af et Staalstøberi i Danmark, som man ikke kender i Sverige.

En saadan social Muldaflejring har i Danmark endnu kun kunnet danne sig i Landbrugsindustrien, fordi Befolkningen, naar man ser bort fra den tidligere omtalte Husindustri og Haandværk, kun har givet sig af med Naturproduktion.

Vor Industri er ung. Merkantilismens Industri blev paa et Par ganske enkelte Undtagelser nær slaaet ned under den dybe Nedgang efter Napoleonskrigene. De svage Tegn til en ny industriel Udvikling, der viste sig efter 1840, sporedes navnlig i *Holsten* og udløstes derfor af Forbindelsen med dansk Erhvervsliv i 1864, saaledes at Nutidens Industri i Hovedsagen ikke strækker Rødderne længere tilbage end til dette Aar. I 1872 konstateredes her i Landet 1400 Virksomheder, der betegnedes som »Fabriker eller fabrikmæssigt drevne Virksomheder«, af hvilke dog mange slet ikke var Industri, men større Haandværksbedrifter. De beskæftigede tilsammen ca. 30 000 Arbejdere, hvoraf de 14 000 arbejdede i Virksomheder, der enten var anlagt eller udvidet til Virksomheder af fabrikmæssig Karakter efter 1864. Kun 54 af 1400 Virksomheder havde over 100 Arbejdere, og de vigtigste Industrier, de repræsenterede, var Cigar- og Tobaksfabrikationen, Ølbrygning, 2 Sukkerraffinaderier, 1 Skibsbyggeri og Glasværk, nogle Jernstøberier, Porcelæn-, Sprit- og Papirindustri.

I Forbindelse med den Højkonjunktur, som udviklede sig i Tyskland efter Krigen 1870—71, fandt der ogsaa her i Danmark en ret livlig industriel Udfoldelse Sted, som afsatte Grundlaget for flere af vore store Industriselskaber netop i disse Aar. Men fra 1873 fløvede denne Udvikling igen af, og Tiaaret 1875—1885 betegner ikke meget mere end Stagnation, selv om der ogsaa i disse Aar dannedes enkelte betydelige Industriforetagender. I 1885 var der i Virksomheder med mekanisk Drivkraft kun beskæftiget ialt 20 000 Arbejdere, hvad der gav sig et klart Udtryk i vor svage industrielle Repræsentation paa Udstillingen i 1888.

I Modsætning til os var en Række andre Lande rundt omkring os netop i Firserne af forrige Aarhundrede allerede naaet vidt frem i Industri. England var selvsagt endnu det førende Land, men Tyskland havde allerede da, fra det i 1878 opgav sin Frihandelsinklination for at indgaa Fornuftægteskabet med Beskyttelsen, lagt det industrielle Grundlag, der en Menneskealder senere skulde føles som en Trusel af England. I 1882 talte Tyskland 10 000 industrielle Virksomheder med mere end 50 Arbejdere hver. Det kunde allerede den Gang med 3 Millioner Tons forarbejdet Jern pege paa en Produktion i denne Branche, der androg tre Fjerdedele af den engelske i 1880, og ligeledes begyndte det at hale godt ind paa England i dets andet industrielle Hovedemne, Bomuld.

Men ogsaa mindre Lande begyndte at komme med. Belgien naaede i disse Aar op til at forarbejde en halv Million Tons Raajern, og Schweiz, hvis industrielle Udvikling der straks bliver Anledning til at komme tilbage til under andet Synspunkt, havde i 1886 en Eksport af Industrivarer paa 500 Millioner Francs.

Industrien og Befolkningen.

Virkelige Industritællinger, der skarpt skelner mellem Haandværk og Industri, er ikke afholdt herhjemme. Jeg maa altsaa hjælpe mig med, hvad der foreligger, og søge at naa Sandheden ved at supplere det med mit praktiske Kendskab til Forholdene. Den første Industritælling i dansk Forstand, der altsaa omfatter baade Haandværk og Industri, afholdtes i 1897. Indenfor disse Erhverv fandtes ialt 77 000 Virksomheder, der tilsammen beskæftigede 271 000 Mennesker. Kun godt 5 pCt. af disse Virksomheder, nemlig 4000, benyttede mekanisk Drivkraft i en samlet Styrke af 48 000 HK., men disse 5 pCt. af alle industrielle Virksomheder beskæftigede 28,4 pCt. af alle industrielle Arbejdere eller 77 000. Noget over Halvdelen af samtlige Virksomheder, der anvendte mekanisk Drivkraft, var anlagt efter 1880, saaledes at man tør hævde Firsernes Aarti som Udgangspunktet for en industriel Udvikling i Danmark i moderne Forstand.

Den næste Industritælling finder Sted i 1906 og viser en betydelig Stigning i Antallet af Mennesker beskæftigede i Haandværk og Industri, nemlig til 317 000, medens den anvendte Maskinkraft er vokset til 113 000 HK.

I 1914 er de beskæftigede Menneskers Antal gaaet op til 350 000 og den anvendte Hestekraft til 230 000.

Procentvis andrager Stigningen fra 1897 altsaa:

	Personel	Maskinkraft
1906	17,0 pCt.	135,4 pCt.
1914	29,15 »	379,25 »

Skal jeg af denne Opgørelse, der, som nævnt, omfatter baade Haandværk og Industri, udskille den egentlige Industri, staar jeg naturligvis ikke helt sikker. Efter en meget forsigtig Gennemgang af de enkelte Fag tør jeg angive, at der i 1916 i den egentlige Industri beskæftigedes 160 000 Mennesker. For denne Industris Aktivside, for det, den tilfører Landet af Arbejde og Kapital, savner Befolkningen Forstaaelse, bl. a. paa Grund af vor Industris Ungdom, men hovedsagelig fordi vor Befolkning er saa fortvivlet slet skolet i Økonomi og økonomisk Politik. Fra henimod et Aarhundrede tilbage for Verdenskrigen er alt med

smaa kritiske Afbrydelser gaaet jevnt fremad. Vi har i det væsentlige ernæret vor stærkt stigende Befolkning paa en stadig stigende Levefod. Vor Kultur har fra Aarti til Aarti paalagt Staten større og større Generalomkostninger, som den dog har kunnet bære. Den almindelige Opfattelse har været, at Landbruget klarede Forretningen; man har ikke lagt Mærke til, at Landbruget nok klarede Landbrugsbefolkningen, men at denne blev stadig mindre i Forhold til den samlede Befolkning, og at dennes stadig større Overskud, som Landbruget ikke kunde beskæftige, i det væsentlige blev beskæftiget i Industrien i videre og snevrere Forstand. Til denne Industri saa Landbruget skævt, fordi den, som det hedder, »trak Landbefolkningen fra Landet«, hvilket i Virkeligheden vil sige, at dens højere Lønninger drog en Stigning af Arbejdslønnen paa Landet efter sig. Til denne Industri saa ogsaa Arbejderne skævt, fordi de ikke fandt disse Lønninger høje nok, og da vor parlamentariske Regering i det væsentlige er bestemt enten ved Landbruget eller ved Arbejderne, saa maatte ogsaa Regeringen og Politikerne se skævt til den. Købmændene tænker efter deres Erhvervs Natur ikke langt frem i Tiden. De vil købe billigst muligt og sælge dyrest muligt, øge Omsætningen mest muligt, hvilket vil sige, at den skal foregaa hurtigst muligt. Men ogsaa Handelens største Mænd, som f. Eks. i sin Tid *Tietgen*, forstod, at kun *Produktion* kan betrygge et Lands Fremtid, fordi kun Produktion kan beskæftige Hænder i nævneværdig Grad, og her atter Industriproduktion praktisk talt uden anden Grænse end den, Afsætningsmulighederne sætter; Landbrugsproduktionen derimod kun under Hensyn til det tilstedeværende Areal, der her i Landet ikke er stort.

Industriens *Aktivside* har, ung, som vor Industri er, endnu ikke kunnet tildrage sig Befolkningens Interesse, uagtet den har Blade i sin Historie, der beretter om Foretagender, som har sat dybe Spor i Danmarks økonomiske og kulturelle Udvikling. Jeg spørger da, vil *Passivsiden* kunne gøre det. Vil den Opdagelse, at Industriens Svigten i Øjeblikket betyder 60 000 Arbejdsløse, som jo skal underholdes, kunne det? Er de 60 000 nok, eller skal der flere til. Skal der virkes saa kraftigt tilbage paa Skatteyderne, at disse endelig engang vaagner og spørger, hvorfor man da i Himlens Navn ikke gør sit yderste for at skaffe disse Mennesker noget at bestille. Vil Landbruget da svare som en Taler nylig i Vordingborg: »Lad dem sulte, til de vil arbejde for Eksistensminimumet«. Er det *Karl Marx's* Reservearmé og *Lasalles* »jernhaarde Lønningslov«, der kaldes paa, saa ved jeg nok, hvad Svaret bliver. Men er det *Arbejde*, der kaldes paa, nytter det ikke at pege paa en Industri, der allerede er lagt i Ruiner. Under den slumrer da dræbt Initiativ og tabt Kapital deres evige Søvn, som ingen Politik, der kommer bagefter, kan vække dem af.

De manglende Raastoffer.

Jeg kan fatte mig i Korthed med Hensyn til Spørgsmaalet om de manglende Raastoffer som Bevis for, at Industri skulde ligge unaturligt for os. Var dette rigtigt, maatte det meste af *Evropas* Industri være unaturlig. Før 1914 var England og Tyskland Verdens største Bomuldsfabrikanter, men jeg ved ikke af, at der gror Bomuld i England eller Tyskland. Den gror i Indien og Amerika. Lige saa lidt er den engelske Silkeindustri baseret paa Silkeavl i England. At Tyskland var førende i elektrisk Industri, fandt man ganske naturligt, uagtet faa af de Raavarer, man anvender f. Eks. til Kabler: Kobber, Bomuld, Bly eller Gummi findes i Tyskland, at den samme Industri er unaturlig her, uagtet den faktisk beskæftiger Mennesker i Tusindvis og er begyndt at eksportere, kan man høre selv af Folk, man skulde tro tænkte, før de talte, og tager vi vor Porcelænsindustri, som indtager en førende Stilling, anvender den kun i ringe Udstrækning dansk Raastof, idet bornholmsk Porcelænsjord er mindre egnet for Fabrikationen. Ja, vor Landbrugsindustri selv anvender jo Hundreder af Millioner til Indkøb af Raastoffer fra Lande i andre Verdensdele, og vil man se det typiske Land for Imødegaaelsen af det gamle Slagord om naturlige Betingelser for Industri, skal man vende sig til Schweiz. Formodentlig venter man, at dette bjergfyldte Land skal raade over Kul og Metaller, men det er netop ikke Tilfældet. Dets Bjerge er kun en »naturlig« Hindring mere, forsaavidt de gør Transporten til og fra Schweiz langt kostbarere end f. Eks. til os. Søhavne har Landet som bekendt ingen af, følgelig er al Transport til og fra det den dyrest mulige. Kul og Jern har det heller ikke, men alligevel har det en blomstrende Industri, der i visse Brancher er førende, og som i 1905 beskæftigede 625 000 Mennesker ved en Maskinkraft af 540 000 HK. Jeg minder om dette Lands verdenskendte Industrier, der strækker sig fra Ure, Spilledaaser og Chokolader til de Turbiner, som udløser Energien i Niagarafaldet til industrielt Brug.

At alt dette er muligt, ligger i, at jo mere Udviklingen af Samfærdselsmidlerne er skredet fremad, desto mere er Spørgsmaalet om Raastofferne traadt tilbage som *naturlig* Hindring for en Industri. At det er en misundelsesværdig Fordel, bl. a. af politiske Grunde, at sidde paa Raastofferne, skal jeg ikke nægte, men det vedkommer mig ikke i denne Forbindelse. *Naturlig* er enhver Industri, der i Kraft af Ledelsens Intelligens og Arbejderstabens Dygtighed kan skabe produktivt Arbejde for den Del af Landets Arbejdskraft, som ikke kan finde Plads i Naturproduktionen.

Og til Belysning af denne Anvendelse i Naturproduktionen, altsaa her væsentligt i Landbruget, som visse Teoretikere jo ogsaa fabler om, ja forsøger i stor Stil at føre ud i Praksis gennem en omfattende, statsunderstøttet Udstykning, vil jeg foreslaa følgende Tankeeksperiment:

Der er i Danmark 2,8 Millioner Hektarer Jord — god og daarlig — som anvendes til Agerbrug. Man regner, at 7 Hekt. middelgod Jord er tilstrækkelig til at ernære en Husstand. Lad os gennemsnitlig regne lavt med 10 Hekt., som vi maa, naar vi tager den daarlige Jord med, og der kan da ialt blive Plads i det egentlige Landbrug til 280 000 Husstande — altsaa skarpt begrænset. Der findes i Danmark 700 000 Mænd over 25 Aar, af hvilke de fleste vel gerne vil have Lov til efterhaanden at skabe sin egen Husstand. Holder vi os imidlertid til de 280 000 Husstande og

regner hver Husstand til 5 Personer, saa vil det sige, at der teoretisk set skulde være Agerjord nok til at ernære 1 400 000 Mennesker, men saa er vi ogsaa snart ved Vejs Ende. Danmark har nu en Befolkning paa ca. 3 200 000, og der bliver altsaa straks 1 800 000 Mennesker tilovers, som skal beskæftiges ved andre Erhverv, Administration, Transportvæsen o. s. v. Jeg tvivler om, at de 280 000 smaa Landbrug vil kunne drives saa intensivt, at de ikke alene vil kunne skaffe Føden til sine egne, men ogsaa for en ikke uvæsentlig Del til den største Portion, som i høj Grad vil være henvist til uproduktive Erhverv. Og ikke nok hermed. Hvis Landbruget direkte skal ernære saa mange Mennesker som 1 400 000, maa det drives meget intensivt, og det vil forudsætte en saa uhyre Import af Raaprodukter til Landbruget, at dette vil komme til at dele ganske de samme Kaar som Industrien, der maa indføre sine Raastoffer og derfor kaldes »unaturlig«. Hvad Levefoden angaar, vil det blive et Stykke Middelalder, og jeg tror ikke, at her bliver lysteligt at være — og hvor skal vi sende vort fremtidige Befolkningsoverskud hen? Den ringeagtede Industri derimod kan, hvad der baade er dens Svaghed og Styrke, give Brødet til et saa at sige ubegrænset Antal Husstande, og jeg skal til Sammenligning igen pege paa Schweiz, der, uden selv at eje Raamateriale i nævneværdig Grad, beskæftiger 700 000 Mennesker alene i Industrien. Lad nu dette Tankeeksperiment være, hvad det er, saa tør jeg sige, at Sandheden, som vi skulde se lige i Øjnene, inden det bliver for sent, er den, at det for os er umuligt at ernære vor Befolkning uden en endda kraftig udviklet Industri. Er det ikke nok at bevise dette ved, at Industrien har givet Arbejde til dem, Landbruget ikke kunde anvende, skal det ogsaa vises ved, at Landbruget faar Lov til at forsørge dem, naar Industrien ikke længere kan beskæftige dem, under en voldsom akut Krise, saa er Landbruget meget tungnemt. Men Livets Skole har ingen Sinkeklasser. Den forlanger, at alle skal følge med: den kender heller ikke til humane Hensyn, men straffer Sinkerne strengt.

Dansk Industripolitik.

Jeg har ved Kendsgerninger paavist Nødvendigheden af en Industri her i Landet, og at Manglen paa Raastoffer intet betyder for Udviklingen af en Industri.

Deraf følger saa, at Spørgsmaalet ogsaa tages op i vor Politik; at Industripolitik ligesom Landbrugspolitik og uden Snævertsyn indgaar som integrerende Del af vor økonomiske Politik, og deraf følger saa atter, at Stillingen, som det i Luften frit svævende Agrarland, der kan leve af sig selv og paa sig selv, maa opgives. Udviklingen kan tidsnok tvinge os ind paa denne Vej. Indtil da maa vi tillige have en Industri, og med Hensyn til denne maa vi tilpasse vor Politik til andre Landes. Forøvrigt intetsomhelst andet, end hvad Landbruget har gjort alle Dage. Erhvervet har haft det Held at erholde et Hovedmarked i et Land, der lod dets Varer passere frit over sine Grænser. Stod det selv overfor en generende Konkurrent i en Artikel, skal det siges til dets Ros, at det gav Frihandelsprinciperne en god Dag og smed baade dem og til Overflod »humane Hensyn« og andet generende Inventar ned ad Trapperne og laasede Døren saa forsvarligt efter sig, at det f. Eks. har været umuligt at indføre det udmærkede, sunde og billige argentinske Kød her i Landet, ligesom Farvebestemmelsen i Margarineloven peger i ganske samme Retning; saa vidt har Industrien aldrig tænkt at gaa, men naar Lande, hvis Økonomi sænker deres Valuta saa lavt, at de i deres Eksport kommer til at indtage Stillingen som Udsalget fra det fallerede Bo, med den Virkning paa os, at vore Arbejdere til syvende og sidst ikke kan faa Brødet, fordi de kan købe deres Produktion til Fallitbopriser, er det vist paa Tide, Landbruget klarer for sig og os andre, hvad det egentlig mener om dette Forhold mellem lave Priser og Arbejdsløshed. Jeg hører ikke til dem, der har stor Tro til saakaldte økonomiske Love, men en af de faa, jeg tror paa, har jeg før nævnt fra denne Plads, og jeg vil nævne den igen: *Man kan ikke leve af at leve billigt.* Man lever af det, man fortjener, og findes der intet Arbejde, er der heller ingen Fortjeneste. Man maa saa leve af Understøttelse, der falder tilbage paa dem, der endnu er i Arbejde.

Folk, der ikke forstaar Omsætningens Teknik, hævder, at her i Øjeblikket slet ikke *købes* mange tyske Varer. Maaske ikke, men saa *tilbydes* der saa mange flere, og naar Tilbudene ikke fører til Køb, ligger det i, at de tvinger danske Producenter til at sælge med Tab, idet de tager Konkurrencen op. Jeg gør det saaledes i videst muligt Omfang i min egen Forretning, og mange andre gør det for ikke at blive kastet ud af Markedet. Men enhver kan jo sige sig selv, at i Længden gaar det ikke. I Længden er det umuligt for Selskaber eller Privatmænd at værge Arbejdet i Landet, naar Staten i en højkritisk Situation, fremkaldt ved Sammenbrud af andre Landes Møntsystem og hundrede andre Ulykker, bliver staaende med Armene overkors.

Til Belysning af, at Paastanden om, at der ikke finder nogen betydelig Import af Industrivarer Sted, skal jeg nævne et Par Eksempler, der viser, at dette heller ikke altid holder Stik:

I April Maaned 1921 er der indført 70 Tons Dæk til Cykle- og Hjulringe.

Den maanedlige Gennemsnitsimport i 1913 var 44 Tons.

Af Skotøj er der importeret 45 000 kg mod en Gennemsnitsimport af 24 000 kg i 1913.

Af Avispapir blev der slet ikke importeret noget i 1913. I April Maaned iaar er der derimod importeret ikke mindre end 410 Tons.

Af forskellige Slags Flasker blev der i 1913 importeret ca. 60 Tons om Maaneden. I April Maaned iaar har Importen været 300 Tons.

I Efteraaret paaviste Industriraadet overfor Regeringen, at Fremstillingen af Cykler her i Danmark vilde være stærkt truet, hvis der ikke blev truffet Foranstaltning til Modvirkning af den tyske Konkurrence. I hvor høj Grad dette har slaaet til, kan man se deraf, at der i April Maaned iaar er importeret 19 Gange saa mange Cykler som den maanedlige Gennemsnitsimport i 1913, og i de 4 første Maaneder af 1921 er der

af komplette Cykler importeret et Kvantum af 270 Tons eller 5 Gange saa meget som Importen i *hele* 1913.

Man maa iøvrigt ikke overse den Kendsgerning, at selv om Importen for mange Industriers Vedkommende ikke er steget i Forhold til Importen i 1913, saa betyder en Bibeholdelse af den normale Import under den nuværende Forretningsloshed, at en langt større Del af den effektive Forsyning af Markedet er overgaaet til den udenlandske Industri. Tror man det klogt at indrette dette Land til Losseplads for andre Landes Valutadumping, saa kan det naturligvis gøres, støttet af et agrarisk Venstre og af den politiske Figur, der bærer Paaskriften: den principielle Frihandler; ja, ingen skal saamænd forsværge det — maaske ogsaa af nogle Arbejdere, der endnu ikke har hørt, at Grenen, de sidder paa, knager. Det lader sig som sagt gøre, men ogsaa kun en Tid, vistnok kun en meget kort Tid endnu, saa vil Huset ligge dèr, og man ligger, som man har redet. Saa vil vi kunne købe alt her i Landet under Produktionspris, hvilket imidlertid ikke vil gore os rigere, fordi vi ikke vil have noget at købe for uden lige til Levnedsmidler. Dem vil vi saa igen komme billigt til, fordi Landbruget vil give os Pengene til dem, naturligvis ogsaa kun en Tid. Hvad der saa derefter vil komme, skal jeg ikke udmale, de, der lever, vil faa det at se, og det bliver ikke noget kønt Syn.

Andre Landes Industripolitik.

England, Frihandelsdogmets Vugge, og dets Alter endnu mere end dets Arne, skal nu faktisk beskyttes ved en særlig Dumpingtold af 33⅓ pCt. for alle Varer, Administrationen skønner det praktisk at beskytte. Det har Indførselsforbud mod Farvestoffer, og 26 pCt. Afgiften overfor Modstanderne fra Krigen er i Vente. I Schweiz har man forhøjet Toldsatserne; medens dette skrives, modtager jeg Meddelelse om, at Schweiz yderligere har vedtaget Restriktioner for ved Kontrol af Indførslen at beskytte Industri og Landbrug. Iforvejen findes omfattende Importforbud, saaledes at Importen af mange Industrivarer kun kan ske efter særlig Tilladelse. I Frankrig og Belgien har man foretaget en generel Forhojelse af Toldsatserne. Forholdsregler som disse er gennemført ogsaa i mange andre Lande, og foruden de tilsigtede Virkninger medfører de, at Industrieksporten fra Landene med sammenbrudt Valuta i højere og højere Grad bliver koncentrerede paa Danmark, hvis Grænser praktisk talt ligger fuldstændig ubeskyttede, idet det beskedne Forlangende om en automatisk Forhøjelse af Tolden i Overensstemmelse med den synkende Pengeværdi jo end ikke har fundet Regeringens Øre.

I U. S. A. er man slaaet ind paa den rene og skære Merkantilisme, der i Loven om Handelsmarinen af 1920 griber tilbage paa *Cromwells* Navigationsakter af 1651.

Vi maa værge os!

Kan man virkelig ikke se, at Tendensen med eller mod Regeringens Ønsker, i al Fald indtil videre gaar, og paa Grund af en Række Forhold, jeg ikke i et enkelt Foredrag kan gaa nærmere ind paa, *maa* gaa i Retning af, at hvert Land værger sig okonomisk, saa godt, det kan, med eller mod saakaldte økonomiske Principer?

Kan man virkelig endnu ikke se, at Øjeblikket kræver en Handelspolitik, der uden smaalige Hensyn og Principer er beredt til at kaste sig i Brechen, saa i Øst og saa i Vest, hvor og hvorledes de stadig vekslende Angrebspunkter og Angrebsmaader gør det nødvendigt. Man skulde tro, at selve det karakteristiske i Situationen — den rige Afveksling, maatte kunne øve en vis Tillokkelse for en virkelig Erhvervspolitiker, men desto værre er her jo ikke Tale om et spændende politisk Spil, men om en jernhaard Nødvendighed, hvis Vægt jo først føles af os, der staar med Ansvaret for store Forretninger, men som vi synes, Arbejdsløshedstallene ogsaa har maattet aabne Politikernes og Befolkningens Øjne for, her saa godt som overalt ellers i *Evropa.*

Lad mig i Tilslutning til min Paavisning af Nødvendigheden af at opretholde vor Industri anføre, at jeg indtil videre anser det for mest formaalstjenligt for os først og fremmest at have vor Opmærksomhed henvendt paa Forædlingsindustrien, fordi en saadan giver mere Arbejde og kræver en højere kultiveret Arbejder end den saakaldte Sværindustri med sin forholdsvis store Anvendelse af Raaprodukter — som vi skal kobe, i Forhold til den ringe Margin, som disse Varer levner til Produktionsomkostningerne. Jeg har rig Erfaring for, at en maalbevidst gennemført Industripolitik fra de Landes Side, som vi skal købe Raaprodukterne fra, netop paa Grund af denne lille Margin kan have let Spil med os trods vore gode Transportveje. Sværindustrien har ogsaa sine Talsmænd hos os, der hævder, at vi i Sammenhæng med vor Beliggenhed ved Vandet gennem billig Transport skulde være særlig egnede for denne Side af Industriproduktionen. Jeg skal ikke nægte, at ogsaa Sværindustrien kan opvise gode Resultater her i Landet, og jeg ser med Glæde, at vi fører vor Industri saa langt ned imod de rene Raastoffer som muligt, men at fremføre den paa Basis af den nævnte Betragtning forekommer mig farligt. Derfor holder jeg i første Linie paa den mere forædlede Industri, men enhver maa jo sætte sin Energi ind der, hvor han mener, der er Chancer. Hovedsagen for mig har været at bringe til Forstaaelse, at Talen om Industri som noget unaturligt for os er meningslos. Den Industri, der kan skabe Beskæftigelse for Landets Borgere, er en naturlig Industri, og i Øjeblikket er dén mere end naturlig, den er nødvendig, og dens Sammenbrud vil kaste os ind i en Katastrofe, Slægtled ikke vil kunne arbejde os ud af igen.

»Hvor og hvorledes vil man beskæftige Danmarks opvoksende Ungdom uden Industri?«

Jeg har nu talt, mine Herrer. Andre kunde utvivlsomt have talt meget bedre og mere overbevisende, men jeg har ikke stillet mig selv paa denne Plads. Jeg ved kun, at jeg har talt ud af min inderste Overbevisning, saaledes som en lang Erfaring har nedfældet den hos mig.

For 30 Aar siden begyndte jeg min Forretning med

en laant Kapital af 10 000 Kr. og 2 Mand, 2 Kvinder og en Dreng. Paa dette Grundlag staar jeg idag som Chef for en Bedrift, der omfatter et Personel af alle Grader paa 1750 Mennesker. Regner jeg disses Familier med, er det dog ingen ringe Del af *Danmarks* Befolkning, hvis Velfærd er knyttet til Udviklingen af denne ene Bedrift. Men ved Siden af mig staar jo heldigvis mange andre, der kan paavise lignende Resultater. Større og mindre, kan vi, Industri og Haandværk alene give ⅓ af Landets Befolkning Brødet.

Og hvis man nu tror, at jeg staar her og fører Ordet for min og mines Skyld, saa tager man mægtigt fejl. I vore Funktionærers og Arbejderes Bebrejdelser mod os, kan der være baade Ret og Uret, jeg gør her saa at sige mit Testamente som dansk Industriel, fordi jeg ikke tror, at Tiden er til altfor megen Tingen. I dette højtidelige Øjeblik bryder jeg mig heller ikke om at tinge om Ret og Uret. Men et vil jeg hævde, at disse Bedrifter, der er skabt under et Arbejde og en Spænding, som næppe nogen kender, der ikke har været med til det, ikke er skabt *alene* for Profitens Skyld. Og den Tilfredshed, det giver os at have skabt disse Virksomheder, beror ikke i første Linie paa den Indtægt, vi har af dem; den kunde være erhvervet lettere, men netop paa, at deres Tilbliven har gjort dette Land *rummeligere*, øget dets Muligheder for at bære en tættere Kulturbefolkning, end det overhovedet er muligt i et rent Agrarland. Naturligvis kan der i vor Klasse som i enhver anden peges baade paa Snyltere og paa Kapitaljægere, men overfor Spørgsmaalet om, hvad vi betyder for Landet, og om vi er en Politik værd, er Spørgsmaalet kun, hvad vi som Helhed har udrettet. Og her peger jeg roligt tilbage paa de før opgivne Tal over beskæftigede Arbejdere og Industrieksport i det sidste halve Aarhundrede. Og for mit eget Vedkommende peger jeg lige saa roligt fremefter: jeg kan gaa og arbejde videre andetsteds, og mange Driftsledere kan gøre som jeg. Men for deres Skyld, der ikke kan det, den store Funktionærstab og Arbejdernes Tusinder, der heller ikke kan det, ser jeg Fremtiden i Møde med stor Bekymring. Den Politik, der vil forsvare, at vi midt imellem Beskyttelseslande og stillet overfor et Land, der konkurrerer med os, ikke med sin Produktion, men med sin Valuta, skal staa faktisk uden Værge, vil jeg anmode om at paavise, *hvor og hvorledes den vil beskæftige Danmarks opvoksende Ungdom i Fremtiden uden Industri.* Dette maa der kræves Svar paa, ikke med Talemaader eller Følelsesudbrud, lige saa lidt som med økonomisk Stuelærdom eller Slagord som »naturlige« og »unaturlige« Erhverv, men med klare Tal og Kendsgerninger. Kan man ikke give dette Svar, og bliver man dog staaende med korslagte Arme, saa driver man en Politik paa bedste Beskub, men en saadan Politik i et kritisk Øjeblik er en »va banque« Politik. En saadan er Spil — det vil omtrent sige Modsætningen til Statsmandsskab.

Jernindustrien Juni 1921.

Tale ved Industrimødet den 14. Juni 1921 af Direktør, Kaptajn *F. H. J. Rambusch.*

De bedrøvelige Forhold, der har hersket her i Landet siden Efteraaret 1920, har i høj Grad ramt Jernindustrien, som ved Udgangen af Oktober beskæftigede ca. 50 000 Arbejdere og i Midten af Marts (før Lock-out og Strejke) 30 pCt. mindre. At ca. 15 000 af Jernindustriens Arbejdere gaar ledige betyder for dem et dagligt Indtægtstab af ca. 300 000 Kr., og at Fabrikerne taber betydeligt ved at gaa med stærkt indskrænket Beskæftigelsesgrad, eller maaske endog ligge helt stille, trænger næppe til nærmere Forklaring.

Medens Gennemsnitsfortjenesten for Smede og Maskinarbejdere i Aarene fra 1904—14 sukcessivt steg fra 42,8 til 56,4 Øre, var den i September—Oktober 1920 naaet til 246,9 Øre; medens den forstnævnte Stigning svarede ret nøje til Dyrtidstallene, svarer Stigningen ved Udgangen af 1920 til ca. 1500 Kr. aarlig udover, hvad Dyrtidstallene berettiger, hvilket selvfølgelig har influeret meget stærkt paa det økonomiske Resultat af Driften i mange Virksomheder. Eksempelvis skal nævnes, at i en Virksomhed, der i 1920 gennemsnitlig har beskæftiget ca. 350 Arbejdere (Smede, Formere og Arbejdsmænd), andrager det Beløb, der er udgivet i forøget Arbejdsløn, uden at det har frembragt synlige Resultater, ca. 900 000 Kr.

Naar det nu erindres, hvor høje Priser man har maattet betale for Kul, Jern og Staal, og at Funktionærerne stadig rejste Krav om at tjene mindst lige saa meget som Arbejderne, er det ganske klart, at Produktionen maatte blive dyr, og Afsætningsmulighederne formindskes. Det skal gerne indrømmes, at Jernindustriens Arbejdere nu synes at kunne indse, at de Fortjenester, de har tilkæmpet sig under Krigen, maa reduceres for at muliggøre Afsætning. Men selv om Materialerne er blevet billigere, saa kan dog hverken dette Forhold eller den reducerede Arbejdsløn formindske Værdien af, hvad der haves paa Lager saavel af Raamaterialer som af færdige Varer, og hvor gerne man end vil reducere sine Lagre, selv med Tab, saa har dette i over et halvt Aar praktisk talt været umuligt. Salget herhjemme er under ¼ af, hvad det var i de samme Maaneder ifjor, og i Udlandet næsten 0.

Umuligheden af at konkurrere med Tyskland under de nuværende Valutaforhold turde være tilstrækkeligt bekendt; Timefortjenesten for de dygtigste Maskinarbejdere ligger der omkring 7 Rmk., altsaa ca. 63 Øre, medens *Middeltallet* for hele Landet hos os ved Udgangen af 1920, som nævnt, var 246,9 Øre og Maksimum i visse københavnske Fabriker over 3 Kr.

For almindeligt Jernstøbegods til Maskiner, Bygninger, Vand- og Gasledninger er Prisen her i Landet f. T. omkring 80 Øre, men det tilbydes fra Tyskland til Priser fra Halvdelen og lige ned til Fjerdedelen af den danske Pris frit leveret og fortoldet.

Man tager næppe meget fejl ved at regne, at en

jevnt dygtig tysk Fagarbejder ikke tjener mere end 300 Rmk. om Ugen, og at han kun ved at udvise den allerstørste Nøjsomhed og Sparsommelighed kan leve deraf med Familie; de tyske Arbejdere har altid stillet meget beskednere Fordringer end de danske, og de lever sikkert nu under Kaar, som ingen dansk Arbejdsgiver hverken vil eller kan give sine Arbejdere.

For at faa Sammenligning mellem Levefoden i Danmark og i Tyskland kan man, som en overordnet, kommunal Embedsmand har gjort efter nylig at være vendt hjem fra en Rejse i Tyskland, benytte Pristallene, der for Danmarks Vedkommende, sammenlignet med Forholdene før Krigen, er ca. 2,5 imod ca. 14 i Tyskland. Med lige Levefod skulde Markkursen altsaa være forringet med 14 : 2,5 = 5,6, altsaa være 15,9 (89 : 5,6) i Stedet for 89. Da Markkursen nu er ca. 9, er det som Følge deraf 15,9 : 9 = 1,77 Gange billigere at leve i Tyskland.

Sammenligner man nu ligestillede Arbejdere og Funktionærer i Danmark og Tyskland og regner Marken til 9 Øre, finder man, at Forholdet mellem tyske og danske Indtægter for Arbejdere er omtrent som 1 : 3,9, hvoraf atter udledes, at saafremt man antog, at Levefoden for Arbejdere i Danmark og Tyskland var omtrent ens før Krigen, er den nu her i Danmark, sammenlignet med Tyskland, mere end dobbelt saa god.

Det, Tyskland for Tiden præsterer, kan vistnok med Rette betegnes som »Dumping« af Arbejdskraft.

Under de nuværende Forhold er Eksport praktisk talt umulig, ligegyldigt hvor rationelt man gennem en Aarrække har indrettet sig derpaa ved systematisk Tilrettelæggelse af Serie- og Massefabrikation, og hertil kommer saa, at de Lande, til hvilke man før Krigen kunde eksportere, nu i de sidste Maaneder har rejst høje Mure af Toldforhøjelser og Importforbud, saaledes at Eksport i Virkeligheden er umulig.

Man hører jevnlig den Paastand fremsat, at den tyske »Dumping« ikke betyder ret meget, da vi for Tiden kun indfører lidt fra Tyskland, men vi har indført meget, nemlig for ca. 275 Millioner Kroner væsentligst Industrivarer fra Tyskland i de første 8 Maaneder af 1920. Den triste Baggrund for den store Arbejdsløshed er Tilstedeværelsen af tyske Tilbud, med hvilke det for os er umuligt at konkurrere, og som svækker Købelysten i meget høj Grad, selv om der ikke reflekteres paa dem.

Vil man ikke træffe mere energiske Foranstaltninger til Støtte for Industrien end hidtil, faar den snart ikke andet at eksportere end Mennesker, og dette er endda umuligt til vore Broderlande, fordi Arbejdsløsheden der er lige saa stor, til Tyskland, fordi man der kun vil give kortvarige Opholdstilladelser og modsætter sig permanent Indvandring, til Amerika, fordi man der begrænser Indvandringen ved Love, og til Rusland tør næppe nogen udvandre, førend Forholdene bliver væsentligt bedre, og hvor længe det vil vare, kan ingen sige.

De Fragt- og Toldlettelser, der er indrømmet af Bevillingsmyndighederne, samt de Smaalaan, som er stillet i Udsigt, kan kun hjælpe ganske enkelte Industrier. Hvad skal der blive af den Tredjedel af Danmarks Befolkning, der lever af Industri og Haandværk, naar der ikke kan skaffes Arbejde i tilstrækkelig Mængde? De andre to Tredjedele af Landets Befolkning vil næppe ret længe kunne udrede den nødvendige Arbejdsløshedsunderstøttelse, der, efter hvad Direktør Gregersen nylig oplyste, i det sidste Aarstid har andraget meget betydelige Beløb.

Som bekendt androg Statens Udgifter til Arbejdsløshedskasserne i de seks Krigsaar desuden 66 Mill. Kr., og i Tilskud til kommunale Hjælpekasser og kommunale Dyrtids- og andre Foranstaltninger har Staten anvendt 171 Mill. og til prisregulerende Foranstaltninger 393 Mill. Som man ser, er det forfærdende store Tal, det drejer sig om.

Jeg skal tillade mig at bringe i Erindring, at ved Landbruget beskæftigedes der i 1801 508 000 og i 1911 1 004 000, Tilvækst ca. 100 pCt. Ved Industri og Haandværk i 1801 72 000 og i 1911 753 000, Tilvækst over 1000 pCt.; den samlede Befolkning udgjorde i 1801 296 000 og i 1911 2 757 000. Tilvæksten har altsaa udgjort ca. 1 831 000, hvoraf Landbruget har optaget ca. 496 000 og Haandværk og Industri ca. 681 000.

Vil man virkelig her i Landet ikke foretage det, man i næsten alle andre Lande har foretaget eller er i Begreb med at foretage, for i saa høj Grad som muligt at afbøde Misèren, men kun se til? Som »Finanstidende« for 25. Maj skrev, maa man næsten lede med Lup paa Verdenskortet for at finde et Sted, hvor der er Rester af Frihandel tilbage. At de andetsteds anvendte Midler ikke straks kan hjælpe, er ganske klart; men vedbliver man at vente, stadig klyngende sig til Teorier, som man selv i England har indset Umuligheden af at opretholde, hvor tiltalende og ideale de end kan synes at være, vil en Katastrofe næppe kunne undgaas.

□□□□□□

Regeringens Svar til Industrien.

Handelsministeren skal foranstalte en Undersøgelse.

Resolutionen fra Industrimødet den 14. Juni blev straks oversendt til Regeringen, og den 23. Juni indløb dennes Svar.

Statsminister *Neergaards* Skrivelse, som er stilet til Direktør *H. P. Prior*, lyder:

»Som Svar paa Industriraadets ærede Henvendelse af 17. ds. skal jeg udtale, at Regeringen ligesom hidtil vil gøre alt, hvad der staar i dens Magt, for at afhjælpe Arbejdsløsheden og mildne Industrikrisen, uden dog at fordyre Levevilkaarene og Produktionsomkostningerne her i Landet og skabe Vanskeligheder for vor Udførsel. Til Brug ved Regeringens fremtidige Overvejelser i denne Sag blev det i et idag afholdt Ministermøde overdraget Indenrigsministeren at tilvejebringe en Redegørelse for Arbejdsløshedsforholdene i Almindelighed og Handelsministeren

at foranstalte en fornyet Undersøgelse vedrørende Aarsagerne til og Midlerne til Afhjælpning af den herskende Industrikrise.«

Hertil har Industriraadets Formand offentligt knyttet følgende Bemærkning:

»Industriraadets Formand, Direktør H. P. Prior, udtaler i Anledning af den fra Statsministeren modtagne Skrivelse, at han hilser de af Regeringen trufne Beslutninger som et Udtryk for, at det nu er Regeringens Hensigt at søge Udveje til en effektiv Afhjælpning af den store Erhvervskrise. Industriraadet vil tilsige sin mest ubetingede Støtte til Gennemførelsen af de Undersøgelser, Regeringen nu vil foretage, og haaber, at disse Undersøgelser maa blive fremmet med størst mulig Energi og Kraft, saaledes at man snarest maa kunne naa frem til Behandlingen af de positive Forslag, som man forstaar, at Handelsministeren agter at forelægge med Hensyn til de Midler, som maa bringes i Anvendelse.«

□□□□□□

Importen til Spanien.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet skal alle Varer til Spanien være ledsaget af Oprindelsescertifikater, da de ellers falder ind under den spanske Toldlovs højeste Tarifer.

□□□□□□

Kataloger, Bøger o. l.

Ingeniørfirmaet Christiani & Nielsen har udsendt et nyt illustreret Album over en Række af dets Jernbetonkonstruktioner her i Landet og paa en Række udenlandske Pladser.

I Afsnittet Broer og Viadukter glæder man sig især over den slanke Bro paa 58 m Spændvidde, som Firmaet har bygget over Fnjoska for den islandske Regering, og over dets 600 m lange Jernbanebro i Petrograd. Forskellige Dok- og Moleanlæg, dels i Aalborg for Aalborg Portland-Cement-Fabriker og De danske Svovlsyre- og Superphosphatfabriker og dels i Rusland, tør ogsaa paaregne Interesse; men Industridrivende vil dog især have Fornøjelse af at se Gengivelse af de forskellige industrielle Anlæg, Christiani & Nielsen har været med til at bygge, f. Eks. Sukkerfabrikernes nye Raffinaderi, Støberi og Smedie for Kbhvns. Flydedok, Jernstøberi for Frichs i Aarhus, Lokomotivværksteder for Statsbanerne og forskellige Fabriksbygninger for Aarhus Oliefabrik.

De ødelagte Jern- og Staalværker i Nord- og Øst-Frankrig er blevet beskrevet af Vicepræsident *Baclé* i det franske Selskab til Opmuntring af den nationale Industri, som blev grundlagt i 1801 af Napoleon I.

M. Baclé har kaldt sin Pjece »La destruction systématique par les Allemands des Usines métallurgiques du Nord et de l'Est de la France pendant l'occupation militaire 1914—1918«. (Société d'encouragement pour l'industrie nationale, Paris 1920). Med ubestridelig Virkning gennemgaar Forfatteren de Ødelæggelser, denne betydelige Industri har været Genstand for fra tysk Side, og Gang paa Gang hævder han, at Ødelæggelserne ikke har fundet Sted af militære Hensyn, da Bedrifterne laa uden for Krigszonen. M. Baclé beskriver indtil de mindste Detailler 18 forskellige Virksomheder, som før Krigen beskæftigede over 42 000 Arbejdere, hvis aarlige Produktion var over $3^1/_2$ Mill. Tons Støbegods og $2^1/_2$ Mill. Tons Staal — og som nu er ødelagt i Bund og Grund, og hvis Maskiner, Produktion, Raavarer osv. osv. er bortfjernet.

Pjecen, der ledsages af Billeder af Bedrifterne før og efter Ødelæggelsen, kan ikke undgaa at gøre det dybeste Indtryk paa den industrielt interesserede Læser.

„Tables Annuelles de Constantes et Données Numériques". Offentliggørelsen af dette Værk er nu genoptaget, og Bind IV, som indeholder Meddelelser for Aarene 1913—1916 inkl., er under Trykning. Bindet falder i 2 Dele, der hver indeholder ca. 600 Sider, d. v. s. omtrent det samme som de tidligere Bind. Den første Del begynder med Kapitlet »Kompressibilitet« og ender med Kapitlet »Optisk Drejning«. 2den Del begynder med Kapitlet »Elektricitet« og ender med »Metallurgi«.

1ste Del vil være færdig i Juni 1921 og 2den Del nogle Maaneder senere.

Videnskabsmænd eller Teknikere, som ønsker Oplysninger om Tabellerne, bedes tilskrive Generalsekretæren for den internationale Komité: Generalsekretær *C. Marie*, 9 rue de Bagneux, Paris.

□□□□□□

Mindre Meddelelser.

Svovlkisfund i Finland.

Det tyske Tidsskrift »Die chemische Industrie« meddeler, at i det finske Distrikt Suistamo, hvor man tidligere ingen Malmfund har gjort, har man fornylig fundet Svovlkis af stor økonomisk Betydning. Svovlkisen skal være til Stede i stor Mængde og i en meget ren Tilstand. Den danner som bekendt Udgangspunktet for Fremstilling af Svovlsyre og Sulfit. Der er iværksat omfattende geologiske Undersøgelser, og man mener, at Staten selv vil anlægge en stor Svovlsyrefabrik i vedkommende Egn.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 14 15. JULI 1921

Dansk Industriberetning 1915—1918.

MEDENS de af Industriforeningen udgivne Industriberetninger tidligere har behandlet et Aar ad Gangen, omfatter den nu udgivne de 4 Aar 1915—18, for 1. Binds, den almindelige Dels, Vedkommende hele Krigsperioden og den derpaa følgende langsomme og vanskelige Afvikling af de Restriktioner, de krigsforende Magter havde lagt paa vort Erhvervsliv.

Beretningen, der er redigeret af cand. polit. Olaf Knudsen, giver en klar, velordnet Oversigt over de altid vanskelige, til Tider højst pinlige Vilkaar, under hvilke Industrien herhjemme maatte arbejde i det lange Tidsrum, da Folkeretsreglerne ganske blev tilsidesatte fra begge de krigsførende Parters Side. Det fremhæves med Rette, hvilken overordentlig Betydning der maa tillægges Industriraadets bestemte Holdning, støttet af Udenrigsministeren, overfor de af England opstillede Fordringer om direkte Kontrol med de hertil indførte Varer og disses videre Skæbne. Det lykkedes herved at opnaa, at Erhvervenes Kontrol med disse Forhold blev anerkendt som tilfredsstillende, og ligesom der d. 24. August 1915 var sluttet en Overenskomst med det tyske Gesandtskab her og Industriraadet om Indforsel af tyske Varer til Danmark, blev den dansk-engelske Handelsoverenskomst af 19. Novbr. 1915 afsluttet mellem den britiske Regering og Grosserer-Societetet og Industriraadet. Det viste sig at være af uvurderlig Betydning for dansk Industri, at Kontrolen med Overenskomsternes Overholdelse blev lagt i Hænderne paa Industriens egen Organisation. At Industrien straks indsaa Betydningen heraf og var sig sit deraf følgende Ansvar bevidst, viser sig bedst deraf, at der under hele Overenskomstens Varighed kun indtraf 4 Tilfælde, i hvilke der fra danske Industridrivendes Side skete virkelig kriminelle Overtrædelser af indgaaede Forpligtelser i Henhold til Overenskomsten. Den Loyalitet og den strenge Overholdelse af en fuldstændig Neutralitet til begge Sider, der saaledes udvistes, blev da ogsaa efterhaanden anerkendt og paaskønnet fra begge Sider.

Om det overordentlig anstrengende og fortjenstfulde Arbejde, der præsteredes af Industriraadet, baade som en Følge heraf og som en Følge af de uhyre Vanskeligheder, der opstod for Industrien ved den svigtende Tilførsel af Raastoffer, giver Beretningen udtømmende Besked. Det store Arbejde ved Fordelingen af de fra engelsk Side rationerede Tilforsler, forst mellem Erhvervene indbyrdes og dernæst mellem de enkelte Virksomheder, kunde maaske have fortjent en nærmere Omtale.

Redaktøren af Beretningen har i det store og hele afholdt sig fra at knytte Kommentarer til Betydningen af det Arbejde, som er udført af de mange, der efter Evne har medvirket til, at det Resultat, der blev naaet, blev ærefuldt for den danske Industri.

Under Læsningen bliver man dog hurtigt klar over, at Impulsen til det hele saa at sige udelukkende blev givet af een bestemt Mand, Ingeniør *Alex. Foss.* Rent bortset fra, at enhver vil kunne forstaa, hvilket kæmpemæssigt Arbejde Ingenior Foss har udført, lyser det med blændende Klarhed ud fra hver Side i Fremstillingen, at Ingeniør Foss var den, som til enhver Tid havde alle Traadene samlet i sin Haand. Det var hans Personlighed, der satte Præget paa Afgørelsen af, hvilken Stilling den danske Industri

skulde indtage overfor hver ny Situation, der dukkede op. Det var ham, der i de afgørende Øjeblikke, fuldt vidende om det mægtige Ansvar, der hvilede paa ham, turde sætte alt ind og sejre.

Ogsaa 2. Bind af Beretningen, den specielle Del, der omhandler de enkelte Virksomheder, giver en i det hele fuldtud udtømmende Oversigt over de mærkelige Forhold, under hvilke dansk Industri maatte arbejde i disse Aar. Det vilde være ørkesløst her at fremdrage Eksempler. Beretningen maa læses, og den fortjener at læses af enhver, der har Interesse for dansk Erhvervsliv. Og baade dens Emne og den Maade, paa hvilken Redaktøren har løst den ingenlunde lette Opgave, der er blevet ham stillet, gør, at ingen, der er begyndt paa Bogen, lægger den til Side, førend han er færdig med den. Det er en i Ordets bedste Forstand underholdende Læsning, der her bydes ikke alene dem, der selv har levet med i disse forvirrede Forhold, men ogsaa Efterslægten.

Karl Meyer.

● ● ●

Industriproblemet.

Foredrag holdt paa Industrimødet den 14. Juni 1921 af Direktør *Gunnar Gregersen.*

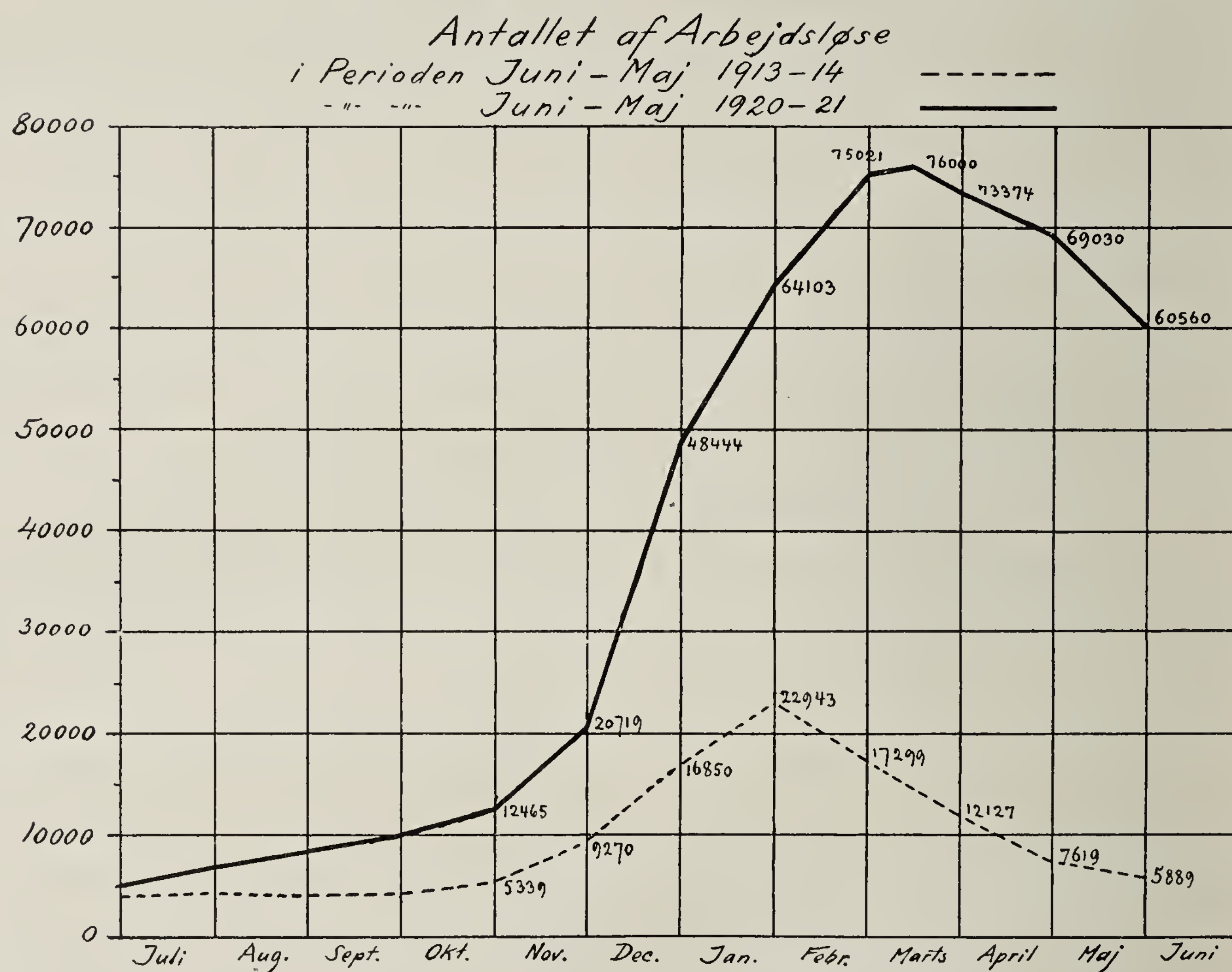

Figur 1.

Ganske kort kan jeg forelægge noget statistisk Materiale, der, hvor ufuldkomment det end er, kaster et ikke uinteressant skarpt Lys over den øjeblikkelige Situation.

Industriproblemet, som der tales om, har nemlig to Sider: en *akut* og en mere *kronisk* Side, egentlig to ret forskellige Problemer.

Den akute er den øjeblikkelige, af særlige, uforudselige Komplikationer skabte.

Ved det mere *kroniske* Problem forstaar jeg Industriens Forhold til Fremtidens Erhvervspolitik her i Landet, dens Forhold til sociale Love, Toldspørgsmaal osv.

Det er den første, den akute Krise, der i første Række foruroliger Skatteborgeren, hvis Rolle jeg et Øjeblik vil forsøge at spille. Han mener, man maatte kunne »isolere« dette, det første af de to Problemer; tage det ud af hele Industrispørgsmaalet for derved

at undgaa det ellers uundgaaelige Odium ved en i denne Sammenhæng tidsspildende Diskussion om de kendte Doktriner, der deler Folket, hvor Situationens Alvor indicerer, at vi staar samlet — og handler endog hastigt. Det bliver ellers for dyrt, frygter han!

Den Maade, hvorpaa »Industrikrisen« hidtil har manifesteret sig, er jo ved *Arbejdsløshed* — dens næste Stadium vil formentlig kunne fortjene Navn af *Landsarmod.*

Jeg holder mig til Arbejdsløsheden, der trods den aarlige og naturnødvendige Nedgang, i Maanederne Maj—Juni er af forfærdende Omfang. De Foranstaltninger, Regeringen har tilbudt at træffe for at lindre den, vil muligvis aabne Udvej for yderligere at beskæftige nogle Hundrede Sæt Hænder, men da vi iaar har et Rekordaar i Arbejdsløshed — i Øjeblikket ca. 60 000 — saa forslaar en Nedgang her, selv paa 1000 Arbejdere, jo ikke overvældende.

Tallet er, som Figur 1 viser, i Tilbagegang. Men det betyder desværre næppe andet, end at der er visse Arbejder, der *maa* foretages i Sommermaanederne. Det vil sikkert blive mindst lige saa fortvivlende igen senere hen, om ikke Krisen hurtigst imødegaas. Thi nogen Konjunkturændring til det bedre har ulykkeligvis ikke fundet Sted i de senere Maaneder og er endnu ikke at øjne.

Arbejdsløshedens triste Konsekvenser er mange. Lad mig nævne tre:

1) *Kolossale Understøttelser* fra det offentlige — formentlig for indeværende Aar ca. 59 Mill. Kr. — Tilskud, der har bragt en Række danske Kommuner paa Fallitens Rand. Af det nævnte Beløb kommer Staten maaske »kun« til at udrede 40 Mill. Kr. Men det er iøvrigt mindre væsentligt, thi det danske Samfund kommer jo til under en eller anden Form at udrede det øvrige!

Og saa næste Aar! — — —

Saa uhyre disse Beløb er, er de dog for intet at regne imod

2) den Kæmpesum, dansk Nationalformue mister ved, at *Indtægten for en Mængde Arbejde* — alt det, Størsteparten af disse Mennesker under normale Forhold kunde og vilde have udført og atter givet andre Lejlighed til at udføre osv. osv. — gaar tabt ved, at Arbejdet *ikke* udføres. Om dette Beløb kan der kun skønnes, men man skønner næppe galt ved at sige, at disse Beløb snarere vil blive over end under en Milliard Kroner. Her er med andre Ord Tab i Udsigt, der nok kunde give rette vedkommende Anledning til Foranstaltninger!

Og saa den sidste Ulykke:

3) *den moralske!* Det ødelæggende ved tvungen Lediggang for et arbejdende Samfund — der overhovedet ikke kan maales i Penge.

Hvad Arbejdsløsheden og Arbejdsløshedsunderstøttelserne koster det offentlige, viser omstaaende Tavler, hvor Beløbene 1913—14 er de indbetalte — 1920—21 de beregnede. Hver Maaned giver det ultimo denne udbetalte, respektive kalkuleret forbrugte Beløb.

At Misèren skulde kunne ordnes ene ved visse Reguleringsforanstaltninger, tror ingen. Men mon ikke noget? Der er jo dem, der mener det, og ingen Vej bør lades uforsøgt! — — Naa, ja. Det bliver jo de ansvarlige, der træffer Afgørelsen, og saa bærer Ansvaret.

Krisen er international! En Komplikation af manglende Købeevne, almindelig Stagnation etc. At det vældige Udbud af Industrivarer fra Lavvalutalandene spiller en vis, ikke uvæsentlig Rolle for denne Stagnation her i Landet, er, som vi har hørt, utvivlsomt. Selv for saadanne Varegruppers Vedkommende, hvor der endnu ingen større Import *har* fundet Sted, be-

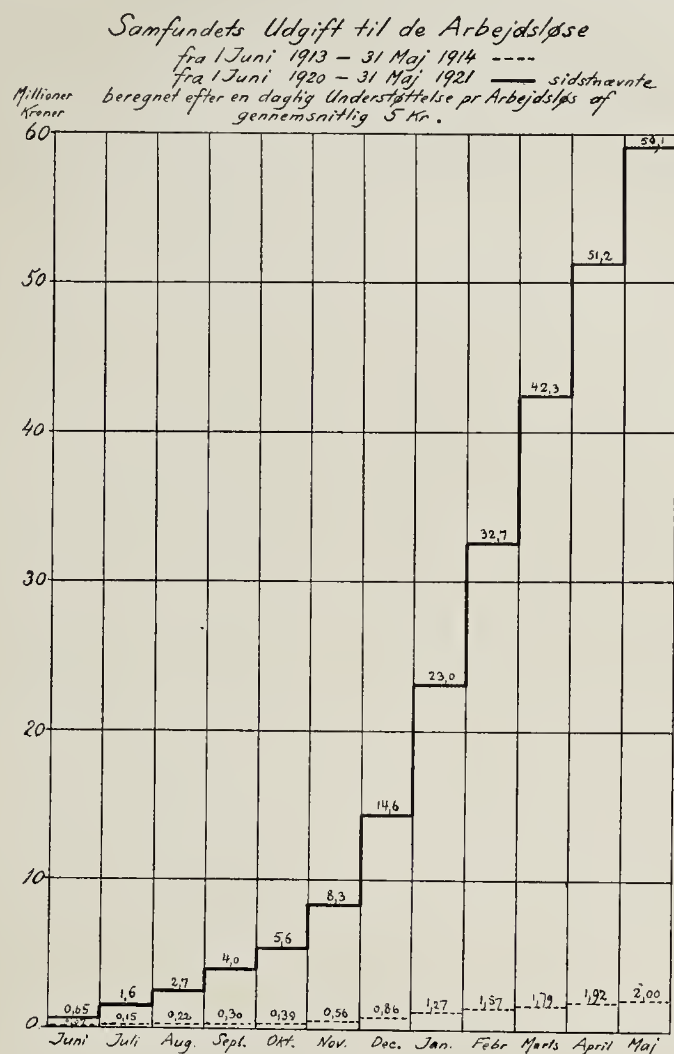

Figur 2.

virker øjensynligt det blotte Udbud en fuldkommen Lammelse af den hjemlige Produktion. Industriens Sælgere bekræfter dette: Den ansvarsbevidste Producent nøler, og *maa* nøle, med at sætte Arbejde i Gang overfor den sikre Udsigt til — ikke at faa noget solgt.

Netop det, at vi her staar overfor internationale Vanskeligheder, har gjort, at man i Industriraadet omhyggeligt har fulgt, hvad der er sket og sker i de os omgivende Lande, saa godt som Forholdene tillader det, saavel det, der sker paa Verdensscenen, som bag dennes Kulisser. Og hvad er det da, der her møder den interesserede Tilskuer?

Som oftest aktive Foranstaltninger:

Man finansierer Eksporter eller Lagerproduktion, eller man dækker Markedet imod overvældende Import paa Grund af Valutaforskelle etc. Hvert Land gaar da sine Veje. Vi har som orienterende Oversigt

udarbejdet en Række Tabeller, der viser Landene, delt i 3 Grupper:

I. Der er Højvaluta-Landene, Amerika, England, Schweiz, Spanien og Sverige, der alle gennem en Række aktive Foranstaltninger dækker sig og sin Industri imod ødelæggende Undersalg paa Hjemmemarkedet.

Oversigt over ekstraordinære Foranstaltninger til Imødegaaelse af Produktionssituationen i *Lande med høj Valuta.*

Landets Navn	Ordinær Beskyttelse i Forh. til Danmark	Særlige Foranstaltninger
Amerika	Meget stærk Toldbeskyttelse.	1. Betydelige Toldforhøjelser for en Række Landbrugsvarer. 2. Forholdsregler mod Dumping.
England	Frihandel.	1. Importforbud mod Farvestoffer. 2. Statsgaranteret Eksportkredit paa ½ Milliard Kroner. 3. Regeringsforslag om 33⅓ pCt. Beskyttelsestold for Nøgleindustrier. 4. Regeringsforslag om 33⅓ pCt. Afgift efter nærmere Bestemmelse af en Kommission for Varer fra Lande med »lav Valuta«.
Holland.....	Omtrent som Danmark.	Der foreligger Regeringsforslag om Forhøjelse af en Række Værditoldsatser. Der er gennemført forhøjet Told for Cigarer og Røgtobak.
Schweiz	Høj Toldbeskyttelse.	1. Provisorisk Forhøjelse af en Række Toldsatser. 2. Importforbud og Importregulering for Industrivarer, der kan fremstilles i Schweiz. 3. Ny Toldlov fra 1. Juli med meget forhøjede Toldsatser.
Spanien.....	Meget stærk Toldbeskyttelse.	Provisorisk Toldlov, der forhøjer Toldsatserne m. ca. 100 pCt. For Industrivarer, der fremstilles i Spanien, svares 15-50 pCt. af Værdien i Told. Hvor særlige Forhold foreligger, kan Tolden forhøjes yderligere. Tolden betales i Guld
Sverige	Stærk Toldbeskyttelse.	Regeringen har forelagt et Lovforslag o u Forhøjelse af Vægttoldsatser m. 200 pCt. og Forhøjelse af Værditoldsatserne m. 30 pCt. samt en meget betydelig Nedsættelse af Jernbanefragterne. Lovforslaget er blevet forkastet af Rigsdagen.

II. Lavvaluta-Landene, Tyskland, Østrig, Frankrig, Belgien osv., der kun i ringere Grad behøver at frygte »Syndflodsimport«, og som i høje Toldmure — der yderligere er forhøjede — eller ved ekstraordinære Foranstaltninger har sikret en passende Reservation af Hjemmemarked for den *hjemlige* Industri. Tyskland har saaledes praktisk talt *Import*forbud for alle i Landet producerede Varer.

Oversigt over ekstraordinære Foranstaltninger til Imødegaaelse af Produktionssituationen i *Lande med lav Valuta.*

Landets Navn	Ordinær Beskyttelse i Forh. til Danmark	Særlige Foranstaltninger
Tyskland....	Stærk Toldbeskyttelse.	1. Toldsatserne forhøjet i Overensstemmelse med Markkursens Fald. »Guldmarktold«. 2. Importforbud for næsten alle Industrivarer.
Østrig	Stærk Toldbeskyttelse.	Tolden erlægges i Guld. Importforbud for en Række Varer, navnlig Luksusvarer.
Belgien	Som Danmark.	1. Forhøjelse af Toldsatserne fra 3 til 5 Gange. 2. Ydelse af en Eksportkredit paa 250 Mill. Fres.
Frankrig	Stærk Toldbeskyttelse.	Generel Forhøjelse af samtlige Toldsatser i Overensstemmelse med Prisniveauet.
Norge		Visse valutamæssige Foranstaltninger mod Importen, bl. a. Importforbud for Møbler.

Og endelig

III. Den sidste Gruppe, *Danmark*, med en forsvindende Toldbeskyttelse, som ved Valutaens Tilbagegang og Pengenes synkende Værdi gøres illusorisk — ikke en Trediedel af den oprindelige, et sammensunket Dige mod Stormfloden, ikke kompenseret ved betydningsfulde Foranstaltninger, og i en Situation, der er saa meget des farligere, som al den fra anden Side afviste Import fra de Lande, der *skal* og *maa* af med Varer, nødvendigvis vil søge hertil — *og gøre vor hjemlige Industri arbejdsløs.*

Oversigt over ekstraordinære Foranstaltninger til Imødegaaelse af Produktionssituationen i *Danmark.*

Ordinær Beskyttelse	Særlige Foranstaltninger
Minimal Toldbeskyttelse.	Nærmest lig 0. Fragtnedsættelser for Sten, Tørv og Brunkul. Enkelte Raatoldlempelser — foreløbig kun Papir. Tilbud om Statslaan — i enkelte særlige Tilfælde — endnu intet.

Spiseolieindustrien.

Foredrag holdt paa Industrimødet den 14. Juni 1921 af Direktør *Fr. Lausen.*

Som Forholdene er, udtørres Industrien, og dens Levedygtighed forringes. Det, der tjentes, da der kunde tjenes noget, er beskattet saa voldsomt, at der ikke er meget tilbage — ikke nok til at modstaa Krisens Favntag.

Man drøfter og iagttager med Iver og Interesse Landets Handelsbalance, d. v. s. Import i Forhold til Eksport, men samtidig stiller man sig ret uforstaaende overfor alt andet end Landbrugets Eksport; f. Eks. Margarineindustrien hævder at ville kunne oparbejde en Eksportforretning i Margarine, hvis man ikke hindrede den deri og uden Nødvendighed. Man spiller paa et Instrument med een Streng, medens de store Lande har flere Strenge paa Buen. Udlandet er imidlertid meget opmærksom overfor den enstrengede Musik og ønsker intet hellere end at erstatte Mellemtonerne ved Import til Danmark af udenlandske Industrivarer, som tjener til at lønne og beskæftige udenlandske Arbejdere, medens danske gaar ledige og bliver betalt for at gaa ledige.

Man giver os Anvisning paa at nedbringe Arbejdsomkostningerne; der gives kun een Maade at nedbringe Omkostningerne paa, og det er forøget Omsætning, forøget Arbejde, og det er lige det modsatte, der truer os. Det vil end ikke være Industrien muligt at opretholde de nuværende Lønninger, medmindre Industrien kan faa saadanne Vilkaar at arbejde under, at den kan *forøge* sin Omsætning i Stedet for som nu at lukke Fabrikerne.

Hver Gang Ordene Told eller Importforbud nævnes, gaar der et dæmpet Tys gennem Salen — Ordene maa næsten ikke nævnes. Er man bange for dem! Hvorledes skal man saa under fri aaben Forhandling med Respekt for hinandens Meninger komme til et *Resultat.* Industrien kan naturligvis acceptere andre Former for Hjælp, blot disse Former ikke binder Handels- og Dispositionsfriheden, uden hvilken ingen Industri kan trives. Man maa bestræbe sig for at finde en farbar Kompromisets Vej.

Saa voldsomt Prisfald, som man har oplevet de sidste 6 Maaneder, er en særlig alvorlig Sag for Industrier, som skal købe deres Raamaterialer i fjerne raastofproducerende Lande for at sikre Landets Levnedsmiddelforsyning. I England har saadanne Industrier faaet refunderet en Del af tidligere erlagte Merindkomstskat som Hjælp imod Prisfaldet paa deres Lagre.

Man har skyndt sig at slaa fast fra Industriens egen Side, at man ikke ønskede nogen Hjælp imod den almindelige Konjunkturnedgang. Jeg synes, at det næsten burde paaskønnes — det vidner om stor Selvbeherskelse, forsaavidt som det er en farlig Sag for Industrien at blive svækket saa stærkt. Vilde det egentlig have været urimeligt, om man under Kontrol med ikke at *tjene* noget havde faaet Lov til at oparbejde de dyre Raastoffer til Kostpris, uden at der saa længe indførtes Masser af billige Varer fra Udlandet. Man vil indvende, at Prisnedgangen var da ikke kommen saa hurtigt, men det passer ikke; thi det er ikke længe siden, at det store Publikum knapt nok følte Prisnedgangen, fordi Detailhandelen uhindret har faaet Lov til at realisere sine Lagre, uden tilsvarende Tab som Industrien. Det havde været bedre at standse Forbruget af den dyre fremmede Valuta, der skulde bruges til Dækning af Køb af billigere, udenlandske Industrivarer og lade Hjemmeindustrien oparbejde sine dyre Raastoffer uden Tab; ogsaa uden Fortjeneste, men med fuld Beskæftigelse af dansk Arbejdskraft og ingen Import af fremmede Varer. Hvis man havde kunnet gøre det, saa havde Industriens Stilling vistnok været en Del bedre nu.

Med Hensyn til Dumping, er der to Slags:

a) Dumping, som vi kender den fra tidligere,
b) Dumping, som den vil blive i Fremtiden.

a) hidrørte fra beskyttede Industrilandes Overproduktion, en Overproduktion, som de selv skaffede sig, fordi de var sikrede en god og lønnende Afsætning for deres normale Produktion i deres eget Land, men ved at forøge deres Produktion kunde nedbringe Omkostningerne saa meget, at Eksport blev mulig til lavere Priser end det ubeskyttede Lands, der ligger aabent for al Verdens Fabrikationsoverskud, og hvor den indenlandske Fabrikant som Følge deraf ikke kan sælge sin egen Produktion i sit eget Land, endsige tænke paa Eksport.

b) Dumping i Fremtiden vil selvfølgelig vedblive at have samme Grundlag, men vil ydermere blive paavirket i højeste Grad af andre Landes lavere Valuta.

Nu er vi ude for *Dumping,* svækkede af Konjunkturtab, manglende Afsætning, fordi der er indført for mange Varer fra Udlandet, og nu raaber vi altsaa til Hjælp mod Dumping — hidtil har vi faaet Stene for Brød.

Den 24. Maj foretog jeg sammenlignende Kalkulationer paa Olier, importeret fra *Holland,* og tilsvarende raffinerede (spiselige) Olier, producerede her i Landet paa Grundlag af samme Raastofspriser. Resultatet — som jeg er i Stand til at dokumentere — er, at den hollandske Spiseolieindustri for Tiden dumper den danske med:

7,4	pCt. for	Kokosolie,
11,5	- -	Palmekerneolie,
26,3	- -	Sesamolie,
33,0	- -	Jordnødolie.

(Det er derfor vel betænkt, naar England beskytter sine nødvendige Industrier med 33 pCt.).

Disse Procenter inkluderer den danske Told, som for de tre sidstnævntes Vedkommende udgør 5 Øre pr. Kilo, eller ca. 3 pCt. af Værdien, medens Kokosolien slet ingen Toldbeskyttelse har.

Dette fra et Land, hvis Valuta staar henimod 30 pCt. over dansk Krone pari. Hvorledes ser det saa ikke ud, naar Lande som Frankrig og Tyskland med lav Valuta i Forhold til den danske Krone kommer i Eksportsving. Det er begyndt — og det er paa højeste

Tid at gøre opmærksom paa, at der ingen Tid er at spilde, hvis den danske Industri ikke skal fejes væk af Konkurrencelandenes Eksportbølge.

Den høje hollandske Valuta skulde snarere gøre det muligt for Danmark at eksportere til Holland end omvendt; men Erfaringen viser, at tvertimod næppe noget andet Land har i det forløbne halve Aar i den Grad dumpet Danmark i Olieindustrien som Holland. Holland har sine store og rige Kolonier, hvor der i Krigsaarene er oprettet talrige Oliemøller paa Raastofproduktionsstederne og med Arbejdskraft, der er billigere end noget andet Sted i Verden. Olien sender man i Tankskibe til Evropa og undersælger alt, selvfølgelig stærkest i Danmark, hvor den væsentligste Del af Industrien er praktisk talt uden nogen Beskyttelse.

England. Foruden de nyeste Forholdsregler til Beskyttelse af egen Industri etablerede England allerede under Krigen flere for Almenheden ubekendte Forholdsregler, som tilsyneladende ikke krænkede de nu forladte Frihandelsprinciper, men som tog Sigte paa at ophjælpe den engelske Industri paa Udlandets Bekostning.

For Palmekerner har Englænderne ladet deres Kolonier lægge en Eksporttold af £ 2 pr. Ton fra britiske Kolonier til Danmark, medens Kernerne gaar afgiftsfrit til England — det betyder ca. 10 Øre pr. Kilo Olie Afgift til England, inden vi blot er paa lige Fod med den engelske Raastofimport, bortset fra højere Fragt og andre Omkostninger til Danmark end til England.

Jeg ved ikke, om der er nogen, der er naive nok til at tro, at det er muligt for dansk Palmekerneolie-Industri at eksistere under slige Vilkaar. Ingen praktisk Forretningsmand vil heller være i Tvivl om, at hvis det ikke var for de ustandselige politiske og Arbejdsuroligheder i England, vilde dette Land ogsaa allerede have været stærkere inde paa vort Marked, end det nu er Tilfældet.

England gør det, som vi efter min Formening burde efterligne, nemlig hindrer Indførsel af fremmede Industriprodukter, som undersælger den engelske Industris tilsvarende Produkter; ellers vilde den engelske Industri ogsaa gaa til Grunde, saaledes som den danske vil det, hvis den danske Rigsdag hverken vilde høre eller forstaa. Da der her i Landet er tilstrækkelig effektiv, indenlandsk Konkurrence, vil jeg kalde det uforsvarligt at lade den hjemlige Industri gaa til Grunde til Fordel for den udenlandske. Vi vinder det i saa Fald aldrig ind igen. En igennem mange Aar oparbejdet Industri er i sig selv en Organisme, som man man ikke uden alvorligste Skade kan *eksperimentere* med, og har først *Udlandets Industri* erobret det danske Marked, saa slipper den ikke sit Tag. Enhver Fabrikant ved, hvad det betyder at kunne forøge sin Produktion med relativt smaa Omkostninger samtidig med at have et sikkert Marked i sit Hjemland.

Ved Sammenligninger med *Tyskland* kan jeg oplyse, at Aarhus Oliefabrik i 1920 maatte betale 2 à 3 Mill. Kr. mere i Arbejdsløn end en tilsvarende tysk Fabrik, inden Aarhus-Fabriken var paa lige Fod i den Henseende med den tyske. Efter Lønreduktionen vil nævnte Sum komme ned med ca. 1 Mill. Kr. om Aaret, men den tyske Fabrik arbejder stadig alene paa Lønomraadet over 1 Mill. Kr. om Aaret fordelagtigere end den tilsvarende danske.

Hidtil har Tysklands Konkurrence efter Krigen maaske nok været overvurderet — Tyskland har nemlig endnu ikke magtet at faa sin Eksport rigtig i Gang, men der er næppe noget, der arbejdes stærkere paa dernede end dette, og naar Tidspunktet er inde, og det vil snart komme, saa vil Danmarks Industri blive aldeles overvældet af Tyskland. Det, Tyskland en Overgang frygtede for, nemlig en Opgang i dets Valuta, behøver det næppe nu at frygte for — den lave Reichsmarkkurs vil blive en langvarig, alvorlig Fare for ubeskyttet dansk Industri.

Norge, som har Betingelser for at dumpe Danmark paa Grund af sin lave Valuta, har tilmed Toldbeskyttelse paa *alle* Olier.

Olieindustrien i Danmark har saaledes overfor Norge en uheldig Position. Medens Tolden i Norge fordyrer danske Varer med Toldens Beløb, kan den norske Olieindustri sælge Olie 15 à 20 pCt. billigere i norske Kroner end danske. Hvis Norge var stærk i denne Industri, vilde det være aldeles lammende for den danske Industri. Dog skylder jeg Sandheden at sige, at i Praksis har Nordmændene endnu ikke i synderlig Grad udnyttet denne Position; det ligger i, foruden at Olieindustri i Norge som sagt endnu ikke er stærk, at man ogsaa deroppe famler og politiserer det hele sønder og sammen, saa der overhovedet intet bliver gjort. Man skriver til os fra Norge: »Det er beklageligt, at Kursen paa danske Kroner ligger saa højt i vort Land, i den sidste Tid gennemsnitlig ca. 15 à 17 pCt. over pari Kurs, hvad der selvsagt i ganske overordentlig høj Grad vanskeliggør Salget af Deres Produkter til mine norske Venner; medens Deres Pris vel i Dag er *danske* Kr. 1,45, sælger norske Fabriker samme Vare til *norske* Kr. 1,45, hvilket altsaa er ca. 25 Øre billigere pr. Kilo«, og dernæst udstøder vor Korrespondent følgende Hjertesuk: »Jeg haaber, De velvilligst vil erindre det fortvivlede Valutaspørgsmaal og gøre Deres yderste for at kunne konkurrere ogsaa paa det norske Marked«.

Sverige. Der er det modsat med Valutaen, men Svenskerne er ved Indkøb mere nationale, d. v. s. har stadig for Øje at støtte deres egen Industri i videst muligt Omfang. Det maa derfor forundre, at den svenske Rigsdag i disse Dage har forkastet Regeringens Forslag om Forbedring og Hjælp til Industrien; saa ogsaa her udøver nu ensidig Politik og Mangel paa storsynet Handelspolitik sin underminerende Hindring for Genopnaaelse af sunde økonomiske Forhold; dog Svenskerne skal nok tilsidst ordne sig saaledes, at deres Industri bestaar.

Er der nogen, der tror, at den danske Spiseolieindustri, som har haft sin Rod her i Landet i 50 Aar og som indtil Krigen har dokumenteret at være levedygtig, altsaa hører til de *naturlige* Industrier, kan klare sig med Talemaader og en Fragtnedsættelse paa nogle Tørv. Vor specielle Industri forsyner den danske Margarineindustri med Olier til Margarine og i Kvalitet, som anerkendes at være hidtil den bedste i Verden og som derfor sætter den danske Margarine-

fabrikation i Stand til med Rette at hævde, at Danmark præsterer den bedste Margarine, ligesom Danmark præsterer det bedste Smør. Er der nogen forstandig Erhvervsmand med kommerciel Indsigt, der kan være blind for, hvad dette betyder nationaløkonomisk set; men det siger sig selv, at ved en Dumping som den, Udlandet nu kan præstere overfor Danmark, *maa* Margarinefabrikerne, der af Hensyn til Landbruget behandles som en Pariakaste, købe Olier fra Udlandet, naar Prisforskellen er saa stor. Der gives kun et Middel for Tiden, naar der skal tales om Hjælp til den danske Spiseolieindustri, og det er, at Indforsler af Olie til Margarine og maaske ogsaa af Margarine fra Udlandet gøres til Genstand for Indførselsbevilling i hvert enkelt Tilfælde ved lige Pris med tilsvarende danske Produkt.

I Aarest 5 første Maaneder er der, saavidt Avisimportlister oplyser, indført ca. $2^1/_2$ Mill. Kilo spiselige Olier, hvoraf ca. 95 pCt. er gaaet toldfrit ind til Margarinefabrikationen.

Jeg skal forsøge i kortest mulige Træk at give Dem et Overblik over Aarhus Oliefabriks Omsætningstal i 1920 for at illustrere denne enkelte industrielle Virksomheds Betydning for Landet:

Der forarbejdedes ca. 97 000 Tons til en Værdi af ca. 150 Mill. Kr., og Aarhus Oliefabrik beskæftigede ialt nærved 1000 Arbejdere og Funktionærer, til hvem der udbetaltes i Lønninger ca. 5 Mill. Kr.

I Udlandet — England, Tyskland, Holland, Amerika — og oversøisk, Vestafrika, Ceylon, Bagindien, hollandsk Indien, Australien og Kina beskæftiger Firmaet omfattende Handelsvirksomheder med mange danske i ansvarlige Poster, og vi beskæftiger efter Krigen udelukkende dansk Tonnage til Hjemførsel af Raastofferne. Ja, forøvrigt ikke alene til Hjemførsel, men saavidt muligt ogsaa til andre Lande. Ret meget kender man i officielle Kredse næppe til denne Virksomhed og dens Betydning for Landet. Jeg kan nævne et Eksempel:

Ved Udarbejdelsen af Lov om Anvendelsen af Sesamolie til Tilvirkning af Margarine blev *ikke* som næsten samtidig i Sverige Industrien spurgt, men man lod det af Staten benyttede Laboratorium udarbejde Farveskala og Anvisninger paa Basis af indkøbte — saavidt vides — tyske Olier uden overhovedet at samarbejde med den danske Sesamoliefabrik, der allerede den Gang i 13 Aar aarlig forsynede Margarineindustrien med Tusinder af Tons Sesamolie til Millioner af Kroners Værdi — vi forstod bagefter, at man i officielle Kredse ikke anede, at denne Fabrikation gik for sig her i Landet.

Senere fik vi jo Lov at rette de værste Kanter bort, saa at Bestemmelserne blev nogenlunde brugbare for Øjemedet, men — der er jo undertiden langt fra Kjøbenhavn til Aarhus.

Spiseolieindustrien har allerede maattet foretage betydelige Driftsindskrænkninger, fordi der kan købes Olier, fabrikerede i Udlandet til lavere Pris, end vi kan fabrikere her i Landet. Aarhus Oliefabrik beskæftiger saaledes i Øjeblikket kun ca. 600 Arbejdere og endda maa jeg sige, at naar Nedgangen i Beskæftigelsesgraden til Dato ikke har været større, ligger det i, at vi har ment med de yderste Ofre at maatte gøre alt, hvad der kunde gøres, for at holde Virksomheden i Gang og Arbejderne beskæftigede, indtil, som vi havde haabet, Industrien vilde blive hørt og hjulpet, men efterhaanden som vi ser, at hele Industrikrisespørgsmaalet gaar over til et politisk Fjerboldspil med den letsindigste Ignorering af de alvorligste Kendsgerninger, staar det os klart, at det ikke er hverken muligt eller forsvarligt at vedblive paa denne Maade, og vi vil utvivlsomt snart befinde os overfor den Nødvendighed paany at maatte indskrænke Produktionen og afskedige atter en større Del af vore Arbejdere. Ved Lukning af danske Spiseoliefabriker unddrages Landbruget de bedste Foderkager, og atter her maa man saa i dyre Domme indføre udenlandske, mindre gode Foderkager, forarbejdede i udenlandske Fabriker ved fremmede Arbejdere.

Hvis Regeringen vedbliver at behandle Industrien, som den hidtil har gjort, saa vil, efter hvad jeg kan dømme, flere store betydningsfulde Virksomheder tilsidst helt blive lukket. Jeg tror ikke, at det vil være til Gavn hverken for Forbrugerne eller Landet, det eneste, det vil gavne, er den udenlandske Industri, som vil takke Vorherre for, at der findes et Land som Danmark, der foretrækker at lade sine egne Arbejdere gaa ledige, medens den danske Forbruger desuden faar Lov til at betale den udenlandske Arbejders Løn og i det hele stive den udenlandske Industri af, medens den hjemlige Industri lægges øde.

Spiseolieindustrien som ogsaa flere andre Industrier paatog sig under Krigen store Risici, som set fra et ublandet Forretningssynspunkt ikke altid var lige berettigede, men vi gjorde det for at skaffe Landet de fornødne Forsyninger.

Det var af stor Betydning for Landet at faa tilstrækkelige Fodemidler og sætte Margarineindustrien i Stand til at holde Landet forsynet med Margarine tilmed baade *god* og *billig* Margarine. I intet andet Land i Verden fandtes rigeligere, bedre og billigere Margarine end i Danmark. Det skete ved Maadehold og Samvirken mellem Aarhus Oliefabrik og dens Kunder, og nu kan man knapt taale at høre Tale om Hjælp eller Hensyntagen til denne Industri.

De Industrier, som den Gang paatog sig store Risici og nøjedes med lave Priser under Udtalelser fra Den overordentlige Kommissions Side om Forbedringer senere hen, har sikkert aldrig erfaret noget i denne Retning. Den private har heller ikke de Midler til Raadighed, som en Statsmagt har, til, naar Priserne falder, at redde sig mere eller mindre ud af Tabene. Derfor har man ikke behøvet at anse den Tanke for en Urimelighed, at Staten burde have muliggjort den Industri, som, for at holde Landet forsynet, var fanget i for dyre Priser, at oparbejde de for dyre Lagre uden Tab.

Der foresvæver mange en Forestilling om, at Industrien skal hjælpes gennem den forestaaende Toldrevision; men for det første ved man ikke, hvorledes denne bliver, og »medens Græsset gror, dør Horsemor«. Medens dette Spørgsmaal berøres, vil jeg gerne udtale Haabet om, at den gamle Toldlov maa blive moderniseret, ikke alene med flere Positioner, (nødven-

dige), men ogsaa med tilbørlig Hensyntagen til Industriernes kemiske og tekniske Fremskridt og under rimelig Hensyntagen til den, hvis Skæbne det er, der afgøres. I den Henseende er der forsyndet umaadeligt ved tidligere Toldlovsrevision.

De private Virksomheders tekniske og videnskabelige Fremskridt burde gennem Samarbejde med Statsprøveanstalten f. Eks. kunne faa Indflydelse paa Udviklingen, og der savnes vel ikke her god Vilje; men Vilkaarene! I hvert Fald nogle af de talrige Resolutioner er fremgaaede af forældede Synspunkter hos Bureau-Folk, der selv savner Indblik i Tidens videnskabelige Udvikling, hvad der skal og maa føre til Inkonsekvenser og Modsigelser. Den tyske Toldlov bygges paa skarpe Definitioner, fremgaaede af videnskabelig aaben Diskussion, hvor Besynderligheder som den, den danske Lov rummer, ikke forefindes.

Kemikerne laver Analysen, men Embedsmændene vil presse Virkeligheden ind i Rammer, der ikke længere rummer den. Gennemgaaende bygges i Danmark paa *enkelte*, fysiske, ydre Forhold i Stedet for paa et samlet Billede af samtlige ydre og indre (fysiske og kemiske) Egenskaber, d. v. s. Positionernes Rammer bliver glidende og vage.

Det, der mangler, er ordentlig *Definition*, der udelukker Embedsmændene i Toldetaten fra at handle vilkaarligt efter Resolutioner uden Samraad med de Industrier, hvis Ve og Vel afhænger heraf.

Frihandelsprinciperne passer til Nutidens Forhold som Studekorsel til moderne Trafik.

Jeg forudser, at man en skønne Dag herhjemme i Panik vil styrte til at foretage forkerte og uhensigtsmæssige Foranstaltninger til Hjælp for den danske Industri for at hindre et komplet Sammenbrud — men Hjælpen vil da komme for sent.

For Tiden staar vi svagt og trænger til Støtte øjeblikkeligt for ikke at gaa til Grunde eller at faa et Grundskud, hvoraf vi aldrig kommer os.

Det maa ikke glemmes, at økonomiske Love er magtfulde, og ingen Arbejdsgiver — forresten heller ikke nogen Regering — kan permanent ignorere eller komme udenom disse Naturlove.

Mænd med Erfaring er af den Mening, at vi i Fremtiden vil opleve en Konkurrence umaadeligere end nogensinde, og ingen Regering kan forsvare at følge en »wait and see« Politik med Undladelse af alle Forholdsregler til virkelig Beskyttelse af Landets fra tidligere Aar konstaterede baade nødvendige og naturlige Industri. Her tænker jeg aldeles ikke paa Lederne eller Ejerne af Fabriksvirksomhederne, thi disse vil som Regel kunne tjene det fornødne til Livets Ophold paa en baade nemmere og behageligere Maade end ved at være Industridrivende i Danmark; men jeg tænker paa de Værdier, der er bundne i Fabrikerne, og jeg tænker paa Beskæftigelsen af Arbejderne. Begge Dele er alvorlig truede.

Der tales om naturlig og unaturlig Industri. Jeg ved ikke, om der skulde findes en enkelt Industri her i Landet, som maaske kan betegnes som unaturlig. Jeg kender den ikke, men det er i hvert Fald paa Tide, at man her i Landet gør sig det klart i Princippet, om man skal beholde den utilstrækkelig beskyttede Industri, som man har, eller ikke. I det første Tilfælde kan det næppe kaldes for meget at forlange, at disse Industrier da faar saadanne Betingelser at eksistere under, at de ikke alene kan holde sig oppe, men føre en fornuftig Tilværelse; thi ellers — altsaa i sidstnævnte Tilfælde, maatte disse Industrier hellere likvidere; kun er hertil at bemærke, at Staten, under hvis Love disse Industrier er opvokset, har Medansvar overfor en saadan Eventualitet og bør garantere den Industri, som man saaledes tror, det er rigtigt at udrydde her i Landet, en skadesløs og smertefri Likvidationstid.

Organisations- og Forenings-Meddelelser.

Handelen paa Nederlandsk Ostindien.

Handelsattaché i Nederlandsk Ostindien, Hr. W. de Cock Buning, er ankommet til Kjøbenhavn og har taget Ophold paa Paladshotellet, hvor han indtil den 25. ds. paa Værelse 101 har arrangeret en Udstilling af forskellige Produkter fra Nederlandsk Ostindien, hvilken Udstilling daglig vil være tilgængelig fra 9½ til 12½ eller senere paa Dagen efter nærmere Aftale. Denne Udstilling vil være af Interesse for mange danske Fabrikanter, idet der findes gode Standard Prøver af Raamaterialer; vi nævner blot Copra, Tobak, Fibre, Bambus, Harpiks, Gummi, Garvestoffer, Farvestoffer, Kapok, æteriske Olier, olieholdige Frø, Træ m. m.

Handelsattachéen giver gerne alle ønskelige Oplysninger til de interesserede og ligeledes Adresser paa Fabrikanter og Eksportører af ovennævnte Produkter.

Hr. de Cock Buning er iøvrigt af den Opfattelse, at der i Nederlandsk Ostindien vil være et godt Marked for adskillige danske Industrigrene, f. Eks. den elektrotekniske Industri, og vil derfor ogsaa gerne bistaa danske Eksportører med Oplysninger om Firmaer, der kan tænkes at være interesserede i Køb af danske Varer.

Kreditforholdene i Estland.

Gennem Handelsministeriet har Industriraadet modtaget et Udklip vedrørende de vanskelige Kreditforhold i Estland. Udklippet henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. 63.*

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 15 | 1. AUGUST | 1921

Arbejdsgiverforeningen gennem 25 Aar.

I Anledning af Dansk Arbejdsgiverforenings 25 Aars Jubilæum har Foreningen udgivet et rigt illustreret Pragtværk: »Arbejdsgiverforeningen gennem 25 Aar« af *Sophus Agerholm* og *Anders Vigen.*

Den statelige, særdeles velskrevne Bog, som paa Grundlag af Aktstykker og Protokoler skriver ikke blot Arbejdsgiverforeningens, men dermed ogsaa en Del af vor Samtids Historie, giver et levende og højst interessant Indblik i en Række Begivenheder, som ikke er fjernere, end at vi alle har oplevet dem, og mange af Industriens bedste Mænd endog spillet en betydende Rolle i dem.

Paa Grundlag af, hvad Bogen beretter, kan vi give en kort Oversigt over den danske Arbejdsgiverorganisations Udvikling, idet vi iøvrigt maa henvise til selve Jubilæumsskriftet.

Lavsvæsenet blev ophævet 1857, og Lavene var nu ikke længere Haandværksmestrenes fasttømrede Organisation; Industriens Udvikling og den hele Omformning af Produktionens Vilkaar, der fandt Sted i disse Aar, skabte Trangen til nye Former for Organisation. Fra 1870 samledes Arbejderne i Fagforeninger, og efterhaanden som disse voksede sig stærkere og stærkere, blev det nødvendigt for Arbejdsgiverne at søge skabt en Modvægt. Udviklingen i Danmark er derfor den samme som i de fleste andre Lande. Arbejderne bryder med Frikonkurrencens Princip ved at danne Fagforeninger til at fremtvinge bedre Arbejdsvilkaar. I Kraft af Loven om Tryk og Modtryk maa Arbejdsgiverne følge efter, og allerede i denne Udvikling ser man tydeligt den Hovedforskel, der er mellem de to Organisationer. Arbejdernes Foreninger bliver den angribende Part, medens Arbejdsgivernes Foreninger har den defensive Opgave at forsvare Arbejdsgiverne mod Arbejdernes Angreb.

Den første større Arbejdsgiverorganisation, »Foreningen af Fabrikanter i Jernindustrien i Kjøbenhavn«, stiftedes i Begyndelsen af 1885. I Sommeren 1885 søgte man indenfor Byggefagene i Kjøbenhavn at skabe en Forening. Denne sidste Forening blev imidlertid ødelagt ved det Nederlag, den led i sin første alvorlige Konflikt med Arbejderne (Snedkerkonflikten 1889). Denne Begivenhed førte imidlertid til, at Interessen for Organisationstanken blev levende indenfor Haandværkerkredse, og »Fællesrepræsentationen for Industri og Haandværk« gjorde det organisatoriske Problem til sin Sag.

En Strejke indenfor nogle kjøbenhavnske Teglværker gav i 1896 Stødet til Dannelsen af »Arbejdsgiverforeningen af 1896«. Tankens Ophavsmand var Oldermand, Murermester Vilh. Køhler, og Foreningens første Formand blev Entreprenørforeningens Formand, Folketingsmand *Niels Andersen.* Foreningen arbejdede til at begynde med under meget beskedne Kaar. I første Regnskabsaar var den samlede Indtægt saaledes 861 Kr. 36 Øre.

Fabrikantforeningerne i Jernindustrien gik i 1897 ind i Arbejdsgiverforeningen af 1896, og i 1898—99 blev der foretaget en Sammenslutning mellem Arbejdsgiverforeningen af 1896 og en Del af de under Fællesrepræsentationen hørende Mesterforeninger. Foreningens Navn blev derefter »Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening«. Den nye Forening var ret uensartet sammensat, og Rivninger mellem de forskellige Interesser udeblev ikke, men man samledes dog alle om de

Hovedtanker, der prægede Foreningens Arbejde, nemlig Principet om Hovedorganisationens Ansvar for Overholdelsen af de indgaaede Overenskomster og Forhandlingsretten paa lige Fod mellem to stærke og myndige Organisationer, repræsenterende henholdsvis Arbejderne og Arbejdsgiverne. For Arbejdsgiverforeningen maatte Hovedformaalet være at skabe Arbejdsro, og man onskede at opnaa dette ikke ved Anvendelse af Magt, men ved Ret. Den første Bestyrelse og navnlig Formanden, Niels Andersen, ansaa den tvungne Voldgift som den store Helsebod mod det Samfundsonde, Arbejdskonflikten er og altid vil være, og selv om et saa absolut Standpunkt ikke kunde gennemføres, saa beredtes herigennem Jordbunden for de senere Voldgiftsinstitutioner »Den permanente Voldgiftsret« og »Den faste Voldgiftsret«.

I 1899, da den sammensluttede Arbejdsgiverforening endnu ikke var et Aar gammel, kom det til den store Arbejdskonflikt, der endte med Afsluttelsen af Septemberforliget, og hvorved den Grundlov skabtes, hvorpaa hele Arbejdsordningen i Danmark kom til at hvile.

Selve den store Konflikt blev gennemført med stor Udholdenhed fra begge Sider. Det er imidlertid utvivlsomt, at Arbejdsgiverne var de stærkeste, og at den fuldkomne Sejr kunde være blevet deres, hvis de havde ønsket det. Herom udtalte i Rigsdagen i 1910 Professor Birck, der jo ellers ikke forsvarer Arbejdsgivernes Synspunkt, følgende:

»De Herrer (d. v. s. de socialdemokratiske Folketingsmænd) vil erindre, at denne Lock-out endte med et Nederlag for Arbejderne. Det skal siges ærligt, og det bør de Herrer selv erkende, det var et Nederlag for Arbejderne trods alle Udsmykninger. Det var saa voldsomt et Nederlag, at hvis Arbejdsgiverne havde ventet en halv eller hel Maaned til, vilde de have kunnet give dette Nederlag et synligt Udtryk. Men her vil jeg gerne mindes vor tidligere Kollega her i Tinget, min tidligere Fører, N. Andersen fra Søholm. Som Arbejdsgiverforeningens Formand viste han en saadan Fasthed i Kampen, men ogsaa et saadant Maadehold i Freden, at Resultatet af Arbejdernes Nederlag blev, hvad jeg vil kalde Arbejdernes magna charta, deres Frihedsbrev. Jeg tror, at naar en Gang Niels Andersens Historie skal skrives, vil vi alle huske den Storhed, hvormed han benyttede sin Sejr til at gøre noget, som i Virkeligheden blev til Gavn for begge Parter.«

Resultatet blev en Sejr for Tanken om Arbejdsforholdenes Ordning gennem Samarbejdet mellem to store Centralorganisationer. I en Skrivelse i 1903 fra Arbejdsgiverforeningen til »De samvirkende Fagforbund« udtrykkes det klart, hvorledes man ønsker og haaber, Udviklingen maa forme sig. I denne Skrivelse hedder det: »at en Arbejdsstandsning fra ingen af de interesserede Parters Side bor finde Sted, uden at den er godkendt af den paagældende Parts øverste Ledelse i klar Bevidsthed om dens Ansvar for, hvorledes Samfundets faglige Arbejde foregaar.«

Septemberforliget optrak i store Linier Arbejdernes og Arbejdsgivernes indbyrdes Stilling, men selvfølgelig fandt der indenfor Systemet Nydannelser Sted. En vigtig Nydannelse var Tillidsmandsinstitutionen, som skabtes ved Initiativ fra Arbejdsgiverside. Ved at indskyde Arbejdernes Tillidsmand, som et Mellemled mellem Arbejder og Arbejdsgiver, skabtes en simpel og praktisk Form for Forbindelsen mellem Arbejder og Arbejdsgiver paa Værkstedet. Denne Løsning af det vanskelige Spørgsmaal om Samarbejdet mellem Arbejder og Arbejdsgiver paa Arbejdspladsen er et vægtigt dansk Bidrag til Løsningen af hele det store Problem om Arbejdernes Andel i Ledelsen og danner et Grundlag for en sund og organisk Udvikling.

Konflikten i 1908 og navnlig den store Typografstrejke førte til Vedtagelse af Loven om »Den faste Voldgiftsret« og Loven om Udnævnelse af en Forligsmand. Om den første Lov var der opnaaet Enighed i det af Repræsentanter for Arbejdere og Arbejdsgivere bestaaende Fællesudvalg. Det, der var opnaaet ved denne Lov, blev fra Arbejdsgiverside sammenfattet saaledes:

1) Det kollektive Ansvar indført paa et meget vigtigt Omraade, stottet ved Vidneførsel.
2) Erstatningspligt i en meget brugbarere Form end tidligere.
3) Eksigible Domme.

Saaledes er større Omraader, der før var undergiven Afgørelse ved Kamp, nu underlagt Afgørelse ved Rettergang. Arbejdsgivernes Modstand mod Forligsmandsinstitutionen havde navnlig sin Grund i Ønsket om, at det skulde være de paagældende Parter, som havde det praktiske Kendskab til Forholdene, der selv ordnede Konflikterne, ligesom man ogsaa befrygtede, at en

udenforstaaende Forligsmand ofte maatte følge den Taktik at lade sine Forslag ligge midt imellem Arbejdernes og Arbejdsgivernes Standpunkt. Da Arbejderne som Regel er den krævende Part, vilde Følgen blive, at enhver Afgørelse dog bragte dem noget, selv om de ingensinde opnaaede alt, hvad de forlangte. Ved Affattelsen af Loven blev der taget noget Hensyn til Arbejdsgivernes Standpunkt, og det bestemtes, at Forligsmanden kun kunde gribe ind i en Konflikt, naar han tillagde den større Betydning, og naar de faglige Forhandlinger af en af Parterne var erklæret afsluttet uden noget Resultat.

I 1911 lykkedes det Arbejdsgiverforeningen at opnaa et meget væsentligt Resultat, idet man fra dette Aar fik afsluttet en lang Række Overenskomster med fælles Udløbstid i 1916. Herved var skabt en meget vigtig Forudsætning for at bevare Arbejdsroen og indskrænke Arbejderkonflikterne. Systemet blev brudt under Verdenskrigen og har virket for kort et Tidsrum til, at det kan bedømmes, om det har opfyldt de stillede Forventninger, men det rummer et vægtigt Bidrag til Skabelsen af en fast Arbejdsordning og er et karakteristisk Udslag af Bestræbelserne mod at naa det store Maal, Arbejdsgiverforeningens Arbejde er rettet imod, nemlig at sikre Arbejdets rolige Gang.

Krigsaarene bragte meget vanskelige Arbejdsforhold, men Arbejdsgiverforeningen gik styrket ud af disse Aar. Det viste sig atter her, i hvor høj Grad Organisationen af Arbejderne er Forløberen for Organisationen af Arbejdsgiverne. Da Landarbejderne i store Tal søgte ind i Fagforeningerne, maatte Landbrugets Arbejdsgivere gaa ind i Arbejdsgiverforeningen. Baade for Arbejdernes og Arbejdsgivernes Organisationer betyder Krigsaarene en stærk organisationsmæssig Vækst, og i 1921 havde Arbejdsgiverforeningen 18 300 Medlemmer, der i deres Virksomheder tilsammen beskæftigede over 200 000 Arbejdere.

Som Arbejdsforholdene nu har udviklet sig, er Arbejdsgiverforeningens Historie blevet en væsentlig Del af Landets Historie i de sidste 25 Aar. Ligesom Arbejderne er samlet i Fagforeninger, er Arbejdsgiverne samlet i Arbejdsgiverforeningen. Disse Centralorganisationer forhandler som ligeberettigede Faktorer om Arbejdsforholdenes Ordning, og deres Beslutninger faar afgørende Betydning for den sociale Udvikling i Danmark. Fagforeningerne er tæt knyttede til den socialdemokratiske politiske Bevægelse, mens Arbejdsgiverforeningen ikke arbejder i Tilslutning til noget politisk Parti; alligevel er Arbejdsgiverforeningen kommet til at danne det stærkeste Bolværk mod de socialistiske Fremstød. Arbejderne og Arbejdsgiverne har modstridende Interesser i mange Spørgsmaal, men de har ogsaa store fælles Interesser, fordi begges Ve og Vel er knyttet til Produktionens Udfoldelse. Det er Arbejdsgiverforeningens Styrke, at den aldrig har glemt dette, og at selv de bitreste Stridigheder ikke har ført til, at man oversaa, at Arbejderne ikke blot var Modstandere, men tillige Medarbejdere. I denne Betragtningsmaade ligger vist ogsaa noget af Forklaringen af, hvordan Haandværkets og Industriens Mænd, Københavns og Provinsens Arbejdsgivere har kunnet finde hinanden og har kunnet arbejde sammen henimod det fælles Formaal i een stor Forening.

Tekstilindustrien.

Foredrag holdt paa Industrimødet den 14. Juni 1921 af Fabrikant *H. Sebbelov.*

Tekstilfabrikantforeningen omfatter 100 Firmaer, der tilsammen driver 126 Fabriker, nemlig:

5 Bomuldsspinderier,
36 Bomuldsvæverier,
33 Klædefabriker,
41 Trikotagefabriker,
3 Farverier,
8 andre Virksomheder.

Udenfor Foreningen findes antagelig 15—20, væsentlig mindre Fabriker, der tilsammen beskæftiger 500—1000 Arbejdere.

Ialt beskæftiger Tekstilindustrien ved normal Drift ca. 12 000 Arbejdere, og Arbejdslønnen kan ved fuld Beskæftigelse anslaas til ca. 35 Mill. Kr. aarlig. Lægges hertil Lønningerne til Funktionærer og Driftsledere, naas sikkert ca. 50 Mill. Kr.

Produktionsmaskinernes Antal er:

i Bomuldsindustrien ca. 6 000 Væve,
ca. 100 000 Spindler,
i Klædeindustrien ca. 1 200 Væve,
ca. 70 000 Spindler.

For Trikotageindustriens Vedkommende foreligger ikke de nøjagtige Tal, da denne Branche først for nylig i sin Helhed er blevet organiseret, men Tallet paa Rundvæve og Strikkemaskiner er meget anseligt.

Tekstilindustriens aarlige Forbrug af dens Hoved-

raamaterialer i Bomuld, Uld, Linned og Jute (derunder indbefattet Garn) er *ca. 20 000 Tons*.

Medens Beskæftigelsesgraden i 1920 gennemsnitlig laa noget over 90 pCt., dalede den ved Nytaarstid ned til ca. 44 pCt. for yderligere i Løbet af Aarets første Maaneder at gaa ned til 27—28 pCt. Først i Løbet af Maj Maaned sporedes nogen Fremgang, og Beskæftigelsesgraden var omkring 1. Juni steget til ca. 40 pCt. — Desværre skyldes denne Fremgang ikke saa meget forøget Vareefterspørgsel som den Omstændighed, at en Del Fabriker maatte optage Driften for at faa fremstillet deres Prøvekollektioner for Efteraaret, og en Nedgang i Beskæftigelsesgraden kan derfor ventes at ville indtræde senere igen. De nævnte Procenttal betyder dog ikke, at et nøjagtig tilsvarende Antal Arbejdere har været helt arbejdsløse. Beskæftigelsesgraden er udregnet paa den Maade, at de ved indskrænket Arbejdstid beskæftigede Arbejdere er omsat til et tilsvarende Antal Arbejdere ved fuld Arbejdstid. 18 Virksomheder ligger helt stille, og Resten gaar for stærkt indskrænket Drift. Af den samlede Arbejdsstyrke paa ca. 12 000 Arbejdere kan 5—6000 regnes at have Beskæftigelse, men kun et Mindretal af disse er beskæftiget paa fuld Arbejdstid.

Ved det stærke Prisfalds Indtræden i Efteraaret stoppede Salget næsten op, Publikums Købelyst forsvandt, og Parolen blev, at naar man blot ventede, vilde Priserne blive endnu billigere. Der indtraadte overalt en formelig Køberstrejke. — Højkonjunkturen havde givet Plads for dyb Depression.

Der laa paa dette Tidspunkt en Mængde Manufakturvarer her i Landet. Dels havde Parolen i lang Tid været blot at købe ind, da Priserne stadig steg, dels var der indkøbt store Mængder Varer fra Amerika og England beregnet paa Eksport til Rusland og Østersølandene.

Denne Transithandel blev som bekendt en stor Skuffelse. Der blev ingen Handel paa Rusland. Varerne blev liggende her i Landet, og Øjeblikket kom, hvor Bankerne, der havde finansieret disse Indkøb, ofte overfor Outsider-Indkøbere, vilde have deres Penge. — Varerne maatte realiseres, hvilket, hvad enten det skete pr. Auktion eller fra Baraker og paa det gamle Jernbaneterræn eller muligvis pr. Agent ved saakaldte billige »Banksalg« Landet over, kun var egnet til yderligere at trykke Priserne og mindske Salget for den legitime Produktion.

Samtidig virkede den almindelige Depression og Forretningsstilstand paa den Maade, at selv Lande med høj Valuta som England og Sverige kunde møde frem paa vort Marked med Varepriser, henholdsvis for Bomuldsvarer og Klædevarer, der maa betegnes som rene »Dumping«-Priser, og under disse Forhold dalede Salget for de danske Tekstilfabriker brat ned til kun at andrage $^1/_5$ eller endnu mindre af deres normale Salg.

Dette er den Baggrund, paa hvilken den danske Tekstilindustris Stilling maa ses, stillet som den i Øjeblikket er overfor den alvorligste Fare, som den nogen Sinde har været udsat for. Denne Fare kommer først og fremmest fra Tyskland. Ulemperne af de skiftende Konjunkturer, Køberstrejken og de store Varelagre fik endda være — her tør man vel en Gang vente en Bedring — men saa længe Forholdet overfor Tyskland med Hensyn til Valutaen er, som det er — og man maa her ogsaa regne med Czekoslovakiet, der ogsaa har en meget betydelig Tekstilindustri og en endnu lavere Valuta — og der ikke træffes Forholdsregler til at bøde derpaa, vil Stillingen for den danske Industri være kritisk, og Udsigterne til at komme i Gang igen overordentlig smaa.

Der foreligger til Overflod Eksempler paa tyske Varetilbud, der med al ønskelig Tydelighed viser, hvorledes Situationen er, Tilbud, der til Trods for, at de danske Fabriker i Øjeblikket paa Grund af den bratte Ændring af Konjunkturerne og almindelige Depression maa sælge med Tab eller i al Fald med minimal Avance, dog ligger op til 50 pCt. under de danske Priser. Og Tilbudene omfatter alle mulige Varer: Klædevarer, Trikotage, Maskintøj, Kadetsatin, Tvistlærred, Uldgarn, Filthatte, Snørebaand og Bændler, Strømper, Ærmefoer, Serges, Fiskenet, Drivremme, Gummibaand o. s. v.

Sagen er, at den tyske Arbejdsløn paa Grund af Valutaen kun andrager omkring $^1/_4$ af den danske. Ifølge autentiske Oplysninger, som stammer fra April iaar, androg Gennemsnitsfortjenesten ved Akkord for en mandlig Væver i Tyskland *M. 5,25 pr. Time*, for en kvindelig *M. 3,78*, hvilket efter den nuværende Kurs svarer til henholdsvis ca. 50 og 35 Øre pr. Time. Her i Landet tjener en mandlig Væver *ca. 2 Kr. pr. Time*, en kvindelig *ca. Kr. 1,40*.

Den tyske Producent er desuden begunstiget ved meget væsentlig lavere Priser paa forskellige Raa- og Hjælpestoffer som f. Eks. Farvestoffer og Kemikalier — Varer, som vi netop maa købe fra Tyskland og til Priser beregnet i *Kroner*, der ligger 10 à 20 Gange over Priserne fra før Krigen. Ogsaa med Hensyn til Kulpriserne er den danske Industri fremdeles handicappet.

Der henpeges paa, at Importen af udenlandske Varer for Tiden ikke er stor. Nej, Afsætningsforholdene i det hele er jo saadanne, at de ogsaa har maattet indvirke paa Importen og det saa meget mere, som vi i 1919 importerede 3 Gange saa mange Manufakturvarer som i 1914, og i 1920 henimod det dobbelte. Importens nuværende Omfang maa jo ses i Belysning af, at vore egne Fabrikers Salg samtidig er dalet til $^1/_5$, ja undertiden til $^1/_{10}$ af det normale. Set i Forhold hertil er det ikke opmuntrende, at Importen af Manufakturvarer i dette Aars første 4 Maaneder har andraget mellem $^2/_5$ og $^1/_2$ af det normale. Det er beklageligt, at den Smule, der sælges, skal være udenlandske Varer.

Og hvad Importen fra selve Tyskland angaar, da er der eksempelvis i de samme 4 Maaneder iaar indkommet:

ca. 88 000 kg Klædevarer,
» 47 000 » Lærredsvarer ($^3/_5$ af det normale),
» 10—11 000 kg ulden Trikotage (= Importen 1914),
» 26—27 000 » Bomulds » (omtr. $^1/_2$ af normalt),
» 7—8000 kg Fiskenet,
» 125 000 Bomuldsvarer,

ja, af *Gulvklude*, i hvilken Branche vi selv har to

leveringsdygtige Fabriker, er der i de nævnte 4 Maaneder indkommet fra Tyskland 10—11 000 kg, hvilket er ca. 9 Gange mere end i det tilsvarende Tidsrum 1914.

Af konfektionerede Varer er indkommet:

ca. 44 000 kg Dameskræderarbejde,
» 76 000 » Herreskræderarbejde,
» 112 000 » Underbeklædning.

Konfektionsfirmaerne hævder, at det kan ikke betale sig at konfektionere deres Varer herhjemme, man lader det udføre i Tyskland, og de hjemlige Værksteder staar tomme.

Naar Importen i dette Øjeblik ikke er endnu langt betydeligere fra Tyskland, skyldes det naturligvis den manglende Købelyst herhjemme og maaske i nogen Grad, at Tyskland ikke paa alle Omraader endnu er fuldt leveringsdygtigt. Men dette sidste Forhold retter sig øjensynligt fra Dag til Dag. Og det fortvivlede ved Situationen er jo, at den danske Industri, som Forholdene er, ingen Indflydelse vil faa paa Forholdenes videre Udvikling, thi den kan ikke møde Konkurrencen dernedefra, endsige holde den ude.

Og det maa ikke overses, at blot Tilstedeværelsen af de tyske Varetilbud, selv om de ikke i givet Tilfælde fører til Salg, i sig selv er tilstrækkelig til at afholde den danske Købmand fra at købe danske Varer. Kun Gennemførelsen af formaalstjenlige Foranstaltninger kan her forbedre Tilstanden.

Jeg har ved Tal angivet, hvilket anseligt Omfang den danske Tekstilindustri indtager i vort Erhvervsliv. Der spørges nu, om Industrien er sund, d. v. s. naturlig her i Landet. For Tekstilindustriens Vedkommende vil jeg pege paa det Faktum, at den som *moderne* Industri betragtet næppe kan siges at være stort over en Menneskealder gammel. Den har naaet sit nuværende Standpunkt til Trods for, at den har maattet nøjes med en Beskyttelse, der var mindre end den, man i de fleste andre evropæiske Lande har anset for nødvendig, f. Eks. i vore Nabolande: Sverige, Norge og Tyskland. Trods de forholdsvis faa Aar, der er gaaet, har Tiden dog formentlig været lang nok til, at vor Industri kunde være slaaet ned af Udlandets Konkurrence, hvis den havde været usund eller unaturlig. Det er sikkert god Nationaløkonomi selv at fremstille saa mange af vore Brugsartikler som muligt, saa at Arbejdslønnen kan blive i Landet, og vi kan slippe at betale den til Udlandet. Det maa ogsaa være god Politik at have den Værdimaaler og Prisregulator overfor Udlandet, som den hjemlige Industri uimodsigelig er. Mangfoldige Eksempler haves paa, hvilke ublu Priser vi maa betale for Varer, som vi ikke selv fremstiller her i Landet. At komme nærmere ind herpaa er ikke min Opgave. Jeg skal blot henvise til de omtalte Farvestoffer, som vi er nødt til at købe fra Tyskland, der har en Slags Monopol paa Fremstillingen af dem. Ogsaa for Bomuldsgarn har vi i lang Tid under og efter Krigen for den Tredjedels Vedkommende af Forbruget, som vore egne Spinderier ikke kunde overkomme, og som vi maatte købe i England, maattet betale en Overpris af 30—40 pCt. Erfaringen viser, at saa snart Muligheden er tilstede derfor, bliver vi trukket op.

Der synes iøvrigt fra gammel Tid i al Fald i store Dele af Befolkningen af have boet en naturlig, man kan næsten sige medfødt Trang til at lave sine Klæder selv. Jeg minder om den Husflid, der har eksisteret i Aarhundreder. Der blev baade kartet, spundet og vævet i Hjemmene, baade Lærredsvarer og halv- og heluldne Varer blev der fremstillet, saakaldt Hvergarn og Vadmel. Endnu den Dag idag lader Bønderne, navnlig i Jylland, deres Uld spinde og væve til Varer, som de selv bruger. Der er adskillige Fabriker i Jylland, der arbejder i Løn for Bønderne. Jeg minder om den betydelige Husflidsproduktion af strikkede Varer, der udviklede sig i Hammerum Sogn i Jylland, og hvis Udøvere i sin Tid ved kongelig Bevilling fik Tilladelse til at forhandle Varer Landet over. Det var de saakaldte Uldjyder, der gik rundt med deres Bylt. Først arbejdede de med Haanden, senere anskaffede de sig en Strikkemaskine eller to, og nu — i vore Dage — ligger der i Silkeborg og Herning og Egnen deromkring et anseligt Antal Fabriker, der har arbejdet sig op fra denne primitive Begyndelse. Ogsaa adskillige af vore store Klædefabriker kan henvise til en lignende primitiv Oprindelse.

Endnu ved Industritællingen i 1897 fandtes her i Landet over 3000 Husflidshjem i Tekstilbranchen. I 1906 var Tallet gaaet ned til noget over 2000 og i 1914 til omkring 1000. Men samtidig er den mekaniske Fabriksdrift vokset op og har overtaget Produktionen. Det er Tidens Udvikling, der skyldes de tekniske Opfindelser og den Arbejdsdeling, der er trængt igennem i alle civiliserede Lande Verden over. Enten maatte vi følge med eller holde op at fremstille Tekstilvarer. Det forekommer mig, at det var naturligt og klogt, at vi valgte at tage Opgaven op og følge med.

De danske Tekstilfabriker har i Aaret 1920 fremstillet et Kvantum Varer, hvis Værdi kan anslaas til at ligge omkring 200 Mill. Kr. Vil man undersøge, hvilke Kapitaler Anlæget af disse Fabriker har kostet, vil man sikkert naa til et Tal, der i al Fald ikke er mindre.

Fabrikationen omfatter saa at sige alle Slags Manufakturvarer, f. Eks. grey og blegede Bomuldsvarer, kulørte og mønstrede; Foerstoffer, Blusetøj, Arbejdstøj, Sengeartikler, Floneller o. s. v. Endvidere merceriserede og trykkede Varer, Dækketøjer og Drejler. Endvidere Klædevarer fra de fineste til de groveste, Trikotagevarer i Uld, Bomuld og Vigogne, hvide Gardiner, Silkevarer, Møbelstoffer, Tæpper, Plyds, Gulvklude, Baand, Lidser, Filthatte, Bomuldsremme, Vat o. s. v.

Under Krigen viste det sig, at Tekstilindustrien var i Stand til i det store og hele at dække Landets Forbrug. En Del af de nævnte Fabrikata har været Genstand for Eksport, men som Forholdene er i Øjeblikket, er Eksportmulighederne ringe; forhaabentlig vil de vende tilbage, naar mere normale Tilstande indtræder.

Den Situation, der foreligger, skyldes Verdenskrigens Omvæltninger. De derved skabte abnorme Forhold truer store Grene af vort Erhvervsliv, der-

under ogsaa Tekstilindustrien. Saa meget mere som vor Beskyttelse iforvejen er ringe, maa vi kræve ekstraordinære Foranstaltninger truffen, der kan bringe os over denne forhaabentlig forbigaaende Vanskelighed og sætte os i Stand til atter at optage Driften og beskæftige vore Arbejdere.

Det er for os i Virkeligheden et Spørgsmaal om at være eller ikke være.

Midlertidig Toldbeskyttelse.

Tale holdt paa Industrimødet den 14. Juni 1921 af Fabrikant *E. F. Jacob.*

Danmarks Hovederhverv er altsaa Landbruget. — Det lærte vi i Skolen, og vi har jo ogsaa af og til hørt det senere i Livet. Men Erfaringen har lært os og Ingeniør Foss har i sit berømte Foredrag: »Danmark som Industriland« slaaet fast, og Direktør Prior yderligere uddybet det, at vort Lands økonomiske Velfærd maaske i næsten lige saa høj Grad hviler paa Industriens Trivsel. Saa store Kapitaler er bundne i Fabrikerne — anbragt af Private og af Bankerne — saa mange Mennesker — vel en Trediedel af Landets Befolkning — henter deres daglige Brød derfra, at man undrende maa spørge sig selv, hvorledes det har været muligt, at noget Menneske med Ansvar og Indsigt har kunnet overse dette. Og alligevel, saaledes har det været — Industrien har til Tider nærmest kun været taalt. Men i den senere Tid synes der at være foregaaet et Omslag, og med dyb Glæde har Industrien set den store Interesse, hvormed den nu omfattes af alle politiske Partier. Vi staar øverst paa det øjeblikkelige Program. Der maa gøres noget for Industrien, siger alle. »Ja, hvorfor gør I ikke noget for Industrien«, siger det ene politiske Parti til det andet, »I maa jo skamme jer.« »Sæt Vejene i Stand, byg Broer«, siger et Parti. »Nej, for en bedre Valutapolitik«, siger et andet Parti. »Lad os faa et Importforbud og Prisregulering«, siger et tredie Parti, og et fjerde Parti holder Møder. Kun eet Ord, een Ting siger intet af Partierne. Det er ikke diplomatisk, ikke klogt at sige det. Ordet maa da i hvert Fald camoufleres; at sige det lige ud vilde tyde paa Mangel paa Velopdragenhed. Og dog, vi, som kender Industriens Kaar og Levebetingelser ud og ind, som ved, under hvilke Forudsætninger vore Fabriker er anlagt, hvilken Konkurrence vi havde for Øje, da vi for Aar tilbage byggede dem og kalkulerede vore Varer, lad os samle alt vort Mod, lad os udsætte os for mange af vore Landsmænds Foragt, og lad os sige Ordet lige ud — ikke hviske det — nej, raabe det højt — saa højt, at det kan høres over det ganske Land — Told — T-o-l-d siger Told.

Ja, mine Herrer, nu er det altsaa sagt, og det maatte jo siges til Trods for, at vor Regerings Chef desværre Gang paa Gang har sagt, at kun ved egen Hjælp kunde Industrien klare sig. Endnu lyder i mine Øren Statsministerens Tale af 20. Maj ved Arbejdsgiverforeningens Jubilæum, at dette Standpunkt fremdeles var hans urokkelige Overbevisning. Men havde ikke hele Verden før 1. August 1914 en urokkelig Overbevisning om mangt og meget, og har vi ikke alle maattet revidere denne vor urokkelige Overbevisning under og efter Krigen. Verdensriget England, der før August 1914 afskyede Militærvæsen, indførte efter Krigens Udbrud tvungen Værnepligt, sendte 8 Millioner Mennesker til Fronten og 1 Million Mennesker i Døden, hvilket jo vel nok tør siges at være Revision af en urokkelig Overbevisning. Og hvorfor gjorde England dette? Dybest inde for at beskytte sin af Tyskland stærkt truede Industri. Har ikke danske Arbejdere, for hvem det var et lige saa urokkeligt Dogme, at Arbejdslønnen ikke kunde gaa ned, maattet revidere deres Tankegang, se paa, at Vognen blev vendt, og roligt tage deres Lønreduktion, fordi de indsaa, at Tiden var bleven en anden.

Selv om man af Princip er Frihandelsmand, maa man dog huske, at der er vendt op og ned paa alting, og kun det Land, der indretter sig efter Tidens Krav, kan vente at komme igennem nogenlunde helskindet. Da vi anlagde vore Fabriker, var Arbejdslønnen i Tyskland paa samme Niveau som vor. Nu er den tyske Arbejdsløn en Fjerdedel af den danske, fordi Kurserne er saa vanvittigt forandrede. Skal vi sætte Lønningerne ned til 25 à 30 Kr. pr. Uge? Hvem vil tage Ansvaret herfor? Men hvor tror man saa, vi skal kunne følge med. Saa maatte man jo tro paa Mirakler, og det gør praktiske Folk dog ikke. Vi holder os fremdeles til Tabellen, og vi ved, at naar man stiller os uløselige Opgaver, saa maa vi give op. Da vi indrettede vore Fabriker, kunde vi ikke forudse, at det halve Evropa vilde blive ukøbedygtigt, saa at der fra det øvrige Evropa og Amerika vilde fremkomme en Overproduktion, som bliver solgt til Realisationspriser, der, ganske bortset fra Valutaspørgsmaalet, gør det umuligt for den danske Industri at producere til sunde Priser. Ja, men Publikum bør have hele Nytten og Glæden af Verdensprisfaldet, siges der. Jeg tror nu, at Danmark har faaet Prisfald nok, saa meget Prisfald, at hvis den ene Halvdel af Befolkningen har haft Glæde af det, saa er den anden Halvdel bleven ruineret. Vi kan vist godt tage en lille Prisfaldspause nu. Og lad os altsaa sige det lige ud: hvis det er Alvor med, at den danske Industri skal opretholdes — og hvem er vel nærmere til at opretholde den end den danske Regering — saa maa den have en Toldbeskyttelse, der er afpasset efter de ganske særlige Forhold, som hersker i Verden. Danmark kan ikke ene Land i Verden løbe rundt som en anden Gregers Werle og hejse det ideale Frihandelskrav op i Masten, lade sine Fabriker staa stille, sine Arbejdere gaa brødløse og bringe Landets økonomiske Standard ned. Og hvorfor skal vi efter Krigen gaa rundt med Bind for Øjnene og lade, som alt var uforandret. Det gjorde vi dog heller ikke under Krigen. Da blev f. Eks. Skotøjsindustrien under almindelig Folkejubel bastet og bundet i pris-

regulerende Bestemmelser, og vi havde dog intet ondt bedrevet. Det kan eftervises, at Skotojet i Danmark under Krigen var billigere end noget andet Sted i Verden. Vi tog det med Sindsro. Krigen var jo ikke sat i Scene, for at vi skulde tjene flere Penge; og efter Opfordring af Repræsentanterne for samtlige politiske Partier gennemforte vi frivilligt den Ordning, man ønskede af os. Man stillede os saa til Gengæld i Udsigt, at hvis vi en Dag kom i Nød, skulde vor pæne Opførsel blive belønnet. Og nu er Tiden kommet. Lad os nu faa den Beskyttelse, der er lovet os. Som Formand for Skotøjsfabrikanterne tør jeg sige, at det baade er de store Fabriker, dem, der er baseret paa den store Omsætning, og de smaa Fabriker, dem, der er baseret paa de smaa Omkostninger, der lider under den tilintetgorende udenlandske Konkurrenee og derfor trænger til Beskyttelse, til Told, til en Told, der holder det fremmede Produkt ude og hjælper over den abnorme Tid, vi lever i.

Da vi den 7. April iaar havde en meget bevæget Forhandling med Skotøjsarbejderne for at bringe Loek-out'en ud af Verden, rettede en af deres Ordforere den Opfordring til os, at naar de nu resignerede og gik ned med Lønnen, burde vi, der, som de udtrykte sig, havde Indflydelse paa Regeringen, henvende os til denne for at kræve en effektiv Beskyttelse, saaledes at Fabrikerne snarest muligt kunde komme i fuld Drift igen, og alle Arbejderne blive beskæftigede. Da jeg spurgte dem, om de dermed mente en Toldbeskyttelse, saa svarede de nej; men hvad de derefter egentlig ønskede, derom savner vi endnu Oplysning. Men med uklare og taagede Foranstaltninger kommer vi ingen Vegne. Der findes intet andet Middel end det gamle Husraad: Told, og lad mig tilføje, at hvis man ønsker, at den danske Industri engang skal gøre sig gældende ogsaa paa det udenlandske Marked, saa maa man først og fremmest frede Hjemmemarkedet, thi der skaber den sig sin sunde økonomiske Basis. Saaledes har de store Industrilande, Tyskland og Amerika, altid baaret sig ad.

Landstingets Formand, Hr. Hojesteretssagforer Bülow, har paa en Generalforsamling udtalt, at Beskyttelse for Industrien vilde være som at sætte Lapper paa en gammel Klædning; satte man en Lap paa et Sted, saa vilde Tøjet briste et andet Sted. Industrien er nu først og fremmest ikke nogen gammel Klædning, den er et fint vævet og kostbart Klædebon, hvis Islæt er mange Aars Erfaring, hvis Rendegarn er mange Aars Arbejde. Og det er ikke Lapper, Industrien onsker, ej heller Lapperier som en Smule Fragtnedsættelse eller smaa billige Laan; det er en maalbevidst Beskyttelsespolitik, vi maa bede om. De politiske Partier maa igennem dette Spørgsmaal, der gaar ingen Vej udenom. Det maa løses praktisk og kan ikke afvises med virkelighedsfjerne Dogmer. Vi skal have Beskyttelse fuldt og helt, ikke stykkevis og delt, og det nytter ikke, man nedsætter Udvalg og Kommissioner, der ad Aare, naar Industrien længst er visnet hen, kommer med en Betænkning. Tiden er kostbar. Lad os faa Tolden snart, helst inden Aften, saa vi kan sætte Fabrikerne i fuld Drift hurtigst muligt og skaffe de Arbejdslose Arbejde, hvad der er meget bedre og billigere end at understøtte dem.

Og naar saa engang Verden er falden til Ro — det varer jo nok nogen Tid — naar alle Markeder er aabnede, Kurserne stabiliserede og nivellerede, saa stryg roligt Tolden. Thi saa vil det vise sig, at den har øvet sin Virkning, gjort den danske Industri stærk og modstandsdygtig, jevnbyrdig den udenlandske, og bidraget til at forbedre den økonomiske Tilstand her i Landet.

Danske Industriers Køb af danske Varer.

Vi har modtaget følgende:

Da Industriens Mænd fornylig var samlede, og deres udmærkede Formand, Direktor *H. P. Prior*, i sin glimrende Tale fremhævede Forholdene, som de netop er, og underbyggede hvert Punkt med Beviser, som det vil falde enhver Modstander vanskeligt at komme uden om, forekom det mig, at der var et Punkt, som endnu trængte til at blive belyst.

Industrien mener at burde have Beskyttelse; men naar dette Ønske er fremme, maa den ene Industrigren ogsaa søge at beskytte den anden derigennem, at der træffes faste Aftaler om indenfor selve Industrien kun at kobe *dansk Arbejde*, selv om dette i det afgorende Ojeblik er dyrere end det udenlandske — den storre Fabrikation vil hurtigt udligne Differeneen.

Enhver dansk Virksomhed bor altsaa kobe sit Forbrug *hos danske Fabrikanter* og kun, hvis Varen ikke kan faas hos disse, henvende sig til Grossisten eller til Udlandet.

Jeg har ofte haft Lejlighed til at se, at Fabriker nu køber Maskiner, Værktojer, Armatur, Stobegods m. m. fra Udlandet i Stedet for som i Krigsaarene at kobe det herhjemme. Den Beskyttelse, den ene Industri paa denne Maade kan yde den anden, er ganske betydelig og skulde synes lige til.

Landsforeningen »Dansk Arbejde« gor et stort Arbejde for at faa Staten, Kommunerne og Forbrugerne til at kobe Landets Produktion; Industriraadet burde paavirke sine Medlemmer i samme Retning, og naar dette gennemfores, vil det give Stodet til en udvidet indenlandsk Fabrikation og en Indskrænkning af Arbejdsløsheden — og det er jo det, vi alle ønsker.

Frederiksberg, Juli 1921.

H. Bohn,
Direktør.

Ny Fragtdamper med Atlas Turbinemaskineri.

Fornylig afholdtes en særdeles vellykket Provetur i Weserflodens Munding med Fragtdamperen S/S Nancy bygget til Rederiet J. Lauritzen, Kjøbenhavn, paa Unterweser Skibsværft i Bremerhafen.

Turbinemaskineriet er leveret af Maskinfabriken Atlas i Kjøbenhavn og bygget til Germaniseher Lloyd og Norsk Veritas Klasse. Det er Atlas normale Marinetype udført som Enkeltturbine, koblet til Skrueakslen gennem Tandhjuls-Udveksling. Kondensatorens forskellige Pumper trækkes fra en særlig Turbine.

Hele Anlæget arbejdede stot og roligt under de forskellige Farts- og Kulforbrugsprøver, og disse fuldførtes til Rederiets fuldkomne Tilfredshed. Skibets Lasteevne er 1750 Tons og dets Dimensioner 242 Fod × 34 Fod 5″ × 16 Fod 6″.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Handelsbalancen Maj 1921.

Vareomsætningen med Udlandet i Maj 1921 udviser en Import paa 105,7 Mill. Kr. og en Eksport af indenlandske Varer paa 103 Mill. Kr. samt af fremmede Varer paa 10,4 Mill. Kr., saaledes at der for denne Maaned bliver et Eksportoverskud paa 7,7 Mill. Kr. Dette gunstige Resultat skyldes ligesom i den nærmest foregaaende Maaned væsentligst den ringe Indførsel af Kul og den fuldstændig manglende Import af Kopra, Soyabønner og lignende Raastoffer til den indskrænkede Spiseolieindustri.

Eksportunderskudet for Maanederne Januar—Maj 1921 er nu bragt ned til 72,6 Mill. Kr. — men er saamænd alvorligt nok for den svage danske Krones Stilling.

Kamferindustrien.

Som velkendt er Kamfer ikke blot et betydningsfuldt Lægemiddel, men spiller ogsaa og navnlig i Fabrikationen af Celluloid en vigtig Rolle. Der foregaar for Tiden noget af et Kapløb imellem den naturlige og den kunstige (syntetiske) Kamfer. Den første har især hjemme paa den nu af Japan ejede Ø Formosa (Taiwan); som saa megen anden japansk Industri er denne ogsaa under Statens Styre, og det japanske Kamfermonopols Forvaltning har sat alle Kræfter ind paa at øge Fremstillingen af det naturlige Produkt; der blev ogsaa i de sidste Aar opnaaet en Fordobling af den tidligere Produktion, men man er dog endnu 20 pCt. under den maksimale Fremstilling i 1916. Japan aftager selv med sin meget stærkt voksende Celluloid-Industri langt den største Part, saaledes at der til Eksport til U. S. A. kun bliver saa meget tilbage, at det amerikanske Forbrug dækkes med ca. 60 pCt. i Forhold til før Krigen. Det er da ikke underligt, at U. S. A. melder sig som Køber til den syntetiske Kamfer, der fremstilles i Tyskland. Til New York kom lige før Udgangen af 1920 den første Ladning af tysk Kamfer siden Krigen, ca. 13000 kg., afsendt fra Hamborg for et stort New Yorker Bankhus' Regning.

▫▫▫▫▫▫

Kataloger, Bøger o. l.

Valuta-Dumping. Vi henleder Opmærksomheden paa *Ivar Moes* ypperlige lille Skrift »Valuta-Dumping. Et handelspolitisk Problem«. Forfatteren, hvis Indsigt i økonomisk Politik staar Maal med hans Evne til at orientere ogsaa jevne Læsere i et vildsomt Stof, har med »Valuta-Dumping« leveret et af de vægtigste blandt de hidtil fremkomne Indlæg for Nødvendigheden af at værge dansk Arbejde mod den abnorme udenlandske Konkurrence. I sjelden Grad stofmættet, som den er, overbevisende ved sin Argumentation og let tilgængelig ved sin Form har »Valuta-Dumping« Bud til alle, der alvorligt ønsker at klare for sig, hvori Øjeblikkets Farer for dansk Erhvervsliv ligger, og hvorfor og hvorledes de bør imødegaas.

Organisations- og Foreningsmeddelelser.

Den internationale Messe i Beiruth.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Afskrift af en Indberetning vedrørende den internationale Messe, der fandt Sted i Beiruth i Tiden fra 15. April til 31. Maj d. A.

Indberetningen henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. 61.*

Messe i Frankfurt a. M.

Gennem Handelsministeriet har Industriraadet modtaget Afskrift af en Bekendtgørelse vedrørende Ind- og Udførsel af Varer, der er bestemt for den Messe, der skal afholdes i Frankfurt a. M. i September d. A.

Bekendtgørelsen henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. 62.*

Varer tilbageholdt af Toldmyndighederne i Letland.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at visse Varer, der befinder sig i det lettiske Toldvæsens Værge, og som hidtil har været tilbageholdt af Toldmyndighederne, bliver frigivne mod Erlæggelse af en »einmaligen Ergänzungsabgabe für Aufbewahrung«. Afgiftens Størrelse regnes procentvis efter Varens Fakturaværdi.

En Fortegnelse over Afgiftens procentvise Størrelse for de forskellige Varer henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. 64.*

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 16 15. AUGUST 1921

Dansk og svensk Arbejdsløshedspolitik.

Nødsarbejder og Understøttelser.

EFTER Rigsdagsytringer og andre offentlige Meningstilkendegivelser at dømme skulde Erkendelsen af, at Arbejde er at foretrække for Understøttelse, ikke være mindre udbredt her end i Sverige. Den har imidlertid ikke som dèr sat Frugt i praktisk Handling. Ved en Lov af samme Dato som Loven om ekstraordinær Arbejdsløshedsunderstøttelse er ganske vist givet Kommunerne Tilsagn om Statsbidrag til Iværksættelse af Nødsarbejder til Sysselsættelse af Arbejdsløse, og forsaavidt er Rammerne lagt for Ydelse af Arbejdsløshedshjælp ad denne Vej. Naar det ikke desto mindre er blevet ved den gode Tanke, der altid finder levende Tilslutning, hvor den fremsættes, synes Grunden dels at være den, at flere Aars omfattende Understøttelsesvirksomhed fra det Offentliges Side efterhaanden i den Grad har vænnet Befolkningen til under Konjunkturuheld at ty til Statens Hjælpsomhed, at det Offentlige i en vanskelig Situation altid straks griber til Understøttelsesuddeling som det naturligste og simpleste, dels den, at den omtalte Lov ikke skabte et *praktisk udførende Organ* for Planlæggelsen og Paabegyndelsen af Nødsarbejder.

I begge Henseender staar *Sverige* anderledes. Her er ikke paa samme Maade i den almindelige Bevidsthed oparbejdet et *Understøttelseskrav*, som i enhver snever Vending kan gøres gældende overfor det Offentlige, og her har Staten ikke nøjedes med at henlede Kommunernes Opmærksomhed paa Nødsarbejder som en tiltalende Form for Foranstaltninger fra det Offentliges Side til at mildne Arbejdsløsheden, men har selv sat sig i Bevægelse for virkelig at faa saadanne Arbejder igangsat. Medens Danmark med andre Ord har vist overordentlig stor *Aktivitet* paa Arbejdsløshedsunderstøttelsens Omraade, men beklagelig *Passivitet* overfor den Opgave at fremskaffe Arbejdslejlighed, har Sverige omvendt været mere passiv i sin Understøttelsespolitik, stærkt aktiv i sine Bestræbelser for at aflede Understøttelsestrangen ved Anvisning af Nødsarbejde. Naar det angives, at Sverige som Resultat af *sin* Politik i dette Øjeblik har omtrent 12 000 Mand anbragt i Nødsarbejde og til direkte Understøttelser endnu kun har brugt faa Millioner Kroner, medens Danmark som Resultat af *sin* Politik kun har faa Hundreder i Beskæftigelse ved offentligt Nødsarbejde, men inden ret længe vil være oppe paa 50 Mill. Kroners Udgift til Understøttelser, er de to Lande paa anskuelig Maade placeret i Forhold til hinanden, og det næste Spørgsmaal er da, hvorledes Sverige har ordnet sig med sine Arbejdsløse for at komme fri af de store Understøttelsesbyrder.

Brydningerne i dansk Politik om *Vilkaarene* for Understøttelsesnydelse vil være i frisk Minde: skal de Arbejdsløse have en ved selve Loven hjemlet *Ret* til under de og de nærmere Betingelser at oppebære saa og saa meget fra det Offentlige, eller skal det Offentlige forbeholde sig at *prøve* hver Henvendelse om Understøttelse for sig og derefter paa Grundlag af *et Skøn* over den Arbejdsløses Omstændigheder tillægge ham en vis Understøttelse? Det første er behageligere for de Arbejdsløse, men moralsk, socialt og økonomisk fordærveligt. Ved første alvorligere Arbejdsløshed i Krigsaarene sprang Danmark ulykkeligvis lige ud i den skematiske Uddelings

System. Enhver, der præsenterer sig som Arbejdslos, faar efter en yderst problematisk Konstateren af hans Arbejdsvillighed (gennem Fremmode til Kontrol) et vist Understottelsesbelob pr. Dag enten som Tillæg til Forsikringsydelse fra en Arbejdsløshedskasse eller uafhængigt af en saadan. I Kraft af Sætningen, at det er hundrede Gange vanskeligere at tage en Mands engang erhvervede Ret fra ham end fra Begyndelsen at undlade at give ham Retten, har vi ikke siden kunnet komme bort fra Systemet. Vi har vel under den nuværende Krise, belært af de dyrekobte Erfaringer, indført *decentraliseret* Uddeling og stillet Kommunerne frit af de Arbejdsløse, som nu kun har en *Adgang* til at faa Hjælp, hvad der er afdøde Indenrigsminister *Sigurd Bergs* Fortjeneste, men det hjælper desværre ikke synderligt, naar Fortiden binder saa stærkt, at Loven i hvert Fald i de fleste Bykommuner *administreres i de tidligere Loves Aand*, d. v. s. ud fra den Forudsætning, at enhver Arbejdslos straks skal kunne melde sig med Begæring om Understottelse.

Sverige var ikke forpligtet af Arbejdsloshedskasseinstitutionen (Indforelsen af Arbejdsløshedsforsikring er forst nu under Forberedelse) og derfor ikke i samme Grad fristet til at gaa til almindelig Understottelsesydelse. Sagen blev da lagt i *Kommunernes* Hænder. Hvis en Kommune hjemsogtes af Arbejdsløshed i storre Stil, *kunde* Understottelsesvirksomhed optages, og efter nærmere Regler (*her* var Ordningen generel) bidrog Staten da til Udgifterne. Folgen var, at Kommunerne holdt igen længst muligt, og at en Række Kommuner overhovedet slet ikke kom i den Nødvendighed at anvende direkte Pengehjælp til de Arbejdsløse, der klarede sig igennem ved Opsparinger, lidt Dyrtidshjælp og andet, indtil Kommunen var kommet i Gang med Vej- eller Bygningsarbejder, eller de skaffede sig ny Beskæftigelse i privat Tjeneste. Samtidig med, at Danmark brugte ca. 40 Mill. Kr. til Understøttelser (i 1917—18), klarede Sverige sig med 5 à 6 Mill. Kr. Kun de haardt medtagne *Stenhuggerdistrikter* har modtaget Hjælp i større Omfang, men her som andetsteds fremtraadte Understottelsesydelsen som det *subsidiære*, der ikke kom til Anvendelse, før Nodsarbejder var sat i Gang i overkommelig Udstrækning, og Mulighederne for paa anden Maade at anbringe Arbejdsløse ved Kommunens Mellemkomst var udtømt.

Ikke alle Kommuner har vel staaet helt Maal med de Fordringer til Initiativ, Omtanke og Almensans, som denne Ordning stillede til dem, men dens Hovedprinciper har vist sig at være lykkelige og er siden usvigeligt fastholdt, og det praktiske Arbejde er kun ændret derhen, at det oprindelig nærmest konsultative Regeringsorgan i Arbejdsloshedssager, den straks ved Krigens Udbrud nedsatte »*Statens arbetslöshetskommission*«, er blevet direkte administrerende og har faaet Magt baade til at bistaa og kontrolere Kommunerne, det første for at sikre det rette Valg af Nødsarbejder og den ihærdigste Udnyttelse af alle Hjælpekilder paa dette Omraade, det andet for at kunne sætte Fart i vrangvillige Kommuner og hindre overflødig og irrationel Understottelsesuddeling. Sverige har altsaa bevæget sig modsat Vej: fra *Decentralisation* til *Centralisation*, hvad der er en i alle Retninger bedre Udviklingslinie end den danske. *Initiativet* er imidlertid stadig hos Kommunerne. For en Kommune har rørt paa sig overfor Arbejdsløshedskommissionen, foretages intet (bortset fra, hvad Kommunerne paa egen Bekostning maatte gaa i Gang med).

Proceduren er da gerne folgende: Kommissionen modtager Melding fra en Kommune om, at Arbejdsløsheden breder sig, og at de Arbejdsløse trænger til Hjælp. Samtidig med at indkræve nærmere Oplysninger om Antal og faglig Fordeling af de Arbejdsløse, Kommunens finansielle Forhold og Mulighederne for at igangsætte Nodsarbejder træder Kommissionen i Forbindelse med »*Skogssällskapets Statsarbeten*« i Goteborg, et privat Foretagende med halvt offentlig Karakter, som tidligere sogte at nyttiggøre Skovstrækninger og Udmarker paa Kommunernes Almindinger, og anmoder dette om at undersøge, hvad mest virkningsfuldt kan foretages indenfor Kommunens Omraade til Anbringelse af Arbejdskraft. Paa Grundlag af indkommen Rapport og yderligere Granskning af Kommunens Forhold ved Kommissionens tekniske og nationaløkonomiske Eksperter *beslutter* Kommissionen, *om*, *i hvilket Omfang* og af hvilken Art Nodsarbejder skal iscenesættes og i naturlig Sammenhæng dermed, om og i hvilket Omfang Understøttelsesvirksomhed kan paabegyndes (uden Kommissionens Samtykke kan med Virkning for Staten intet udgives til Understøttelser).

Under »Skogssällskapet«s Ledelse tages derefter hurtigst muligt fat. Selskabet raader over administrativ, teknisk og Intendantur-Kundskab. Enten lægges Arbejderne ud i saakaldte

»fasta förläggningar« (i afsides Egne) og faar der Ophold og Forplejning (beregnet til 2 Kr. om Dagen), eller arbejder i *»dagskolonier«* saa nær deres Hjem, at de kan spise og bo dèr. Lønningerne er under Hensyn til det synkende Lønniveau og til Arbejdets Egenskab af Nødsarbejde (det drejer sig altid om nyttigt Arbejde, men naturligvis ikke altid om *produktivt*) sat betydeligt lavere end Markedets, hvad i Begyndelsen har givet Anledning til en Del Uro og Obstruktion. Om dette ømtaalelige Punkt skriver Arbejdsløshedskommissionen i sin Indstilling til Regeringen følgende, der ogsaa giver Oplysning om Lønningernes faktiske Størrelse:

»For det første er Skogssällskapets Statsarbejder at betragte som en Statsinstitution, ledet af en af Regeringen udpeget Arbejdsdirektion, hvis Forvaltning aarlig gennemgaas af to, ligeledes af Regeringen udpegede Revisorer. Statsarbejdernes Virksomhed er udelukkende af almennyttig Art og tilsigter ikke nogensomhelst privat Fortjeneste. Lønpolitiken ved Nødhjælpsarbejderne er ogsaa dikteret udelukkende af offentlige, almennyttige Hensyn. Allerede fra Begyndelsen stod det klart og blev ogsaa i flere Tilfælde af Kommissionen fremholdt overfor Statsmagterne, at Lønningerne ved disse Nødhjælpsarbejder i hvert enkelt Tilfælde og paa hvert enkelt Sted *skulde være mindre end de paa det aabne Arbejdsmarked gældende*. I modsat Fald vilde Nødhjælpsarbejderne konkurrere med den private Foretagsomhed om Arbejdskraften, hvad der vilde føre til uholdbare Konsekvenser. Naar saaledes Lønningerne paa det aabne Arbejdsmarked er i Nedgang, saaledes som det for Tiden ubestrideligt er Tilfældet, bør Lønningerne for Nødhjælpsarbejderne følge efter. Ellers vilde det kunne være mere indbringende for en Arbejder at være beskæftiget med Nødhjælpsarbejde end at søge sig Arbejde paa det aabne Arbejdsmarked, hvad især nu, da en stor Del af vor Industri arbejder med forkortet Arbejdstid og tilsvarende Formindskelse af Arbejdsfortjenesten, kunde blive en Fristelse for de paagældende Arbejdere til at forlade deres Beskæftigelse for at søge Ansættelse med større Fortjeneste ved Nødhjælpsarbejde.

Hvad nu særlig angaar de i Øjeblikket gældende Lønsatser ved Statsarbejderne, bør som Udgangspunkt tages i Betragtning, at Gennemsnitsindkomsten pr. Dag for en Arbejdsløs ved Skogssällskapets Statsarbejder i December Maaned 1920 udgjorde Kr. 8,65. Under Hensyn hertil og til, at det med Sikkerhed kunde forudses, at Priser og Lønninger maatte falde i den nærmeste Fremtid, besluttede Arbejdsdirektionen for Skogssällskapets Statsarbejder sammen med Statens Arbejdsløshedskommission fra og med 1. Januar 1921 at ansætte Lønsatserne ved Nødhjælpsarbejderne saaledes, at Daglønnen skulde udgøre 5 Kr. og Akkordlønnen højst 7 Kr. (og 8 Kr. paa Steder, som har de dyreste Levevilkaar). Hertil kommer imidlertid en Familieunderstøttelse paa 1 Kr. for Hustruen og 25 Øre for et Barn pr. Dag, samtidig med at enhver ved Nødhjælpsarbejde beskæftiget Arbejdsløs erholder et Par Vinterstøvler og en ulden Trøje (Sweaters) efter den svenske Hærs Model til saa lav en Pris, at dette for en beregnet Beskæftigelsestid af 8 Uger svarer til et udbetalt Beløb af 18 Øre om Dagen. Paa de faste Arbejdspladser faar den Arbejdsløse Kost og Indkvartering for en Pris af 2 Kr. om Dagen, hvad der giver Statsarbejderne en beregnet Merudgift af 1 Kr. pr. Dag og Person. Paa de faste Arbejdspladser kommer dertil en Erstatning for Søn- og Helligdage samt for Rejse- og Regndage af 2 Kr. pr. Dag ligesom fri Rejse til Arbejdspladsen samt frit Lægetilsyn. Da Kommissionen endvidere foreslaar, at Huslejehjælp o. l. af offentlige Midler i visse Tilfælde skal kunne ydes ogsaa de ved Nødhjælpsarbejder ansatte Arbejdsløse, turde den ovenfor nævnte Beslutning angaaende Fastsættelsen af Lønningerne ved Nødhjælpsarbejderne til de nævnte Beløb for Øjeblikket være forsvarlig. Ved at indtage dette Standpunkt har Kommissionen selvfølgelig ogsaa tænkt paa Statens økonomiske Situation, som for Tiden kræver meget stor Forsigtighed.«

Kommissionen har med Kraft hævdet dette sit Standpunkt og modtager ingensomhelst ved Utilfredshed med Lønnens Størrelse eller Arbejdets Art begrundet Vægring ved at tage Nødsarbejde. Den paagældende slettes umiddelbart af Listerne over understøttelsesberettigede og kan ikke vente sig nogen Hjælp i Henhold til den ekstraordinære Arbejdsløshedslov. Efterhaanden som det bliver vanskeligere for de Arbejdsløse at klare sig uden det Offentliges hjælpende Haand, har Efterspørgslen efter Nødhjælpsarbejderne ogsaa været stigende, og for Tiden bestræber Kommissionen sig for at naa op til 15 000 beskæftigede, hvorved man haaber at kunne holde Tallet paa *understøttede* nede paa et lignende Niveau. Det hele storstilede Nødsarbejds-Foretagende, der gør svensk Energi og Organisationstalent al mulig Ære, er bygget op i Løbet af Foraars- og Sommermaanederne. Der arbejdes i Øjeblikket paa over 100 Arbejdspladser spredt over hele Landet. Det kræver selvfølgelig ogsaa *sine* Bekostninger — foreløbig er dog ikke for 1921 afsat mere end ca. 30 Mill. Kr. til dette Formaal foruden, hvad Kommunerne, der forudsættes at skulle participere med en Trediedel af hele Udgiftsbeløbet, men efter det sidst foreliggende menes ikke at være i Stand til at udrede mere end 15 pCt., yder — men der er den væsentlige Forskel fra det til Understøttelse anvendte, at her bliver *en Række for Landet nyttige Anlæg tilbage*, som ellers ikke var kommet i Stand foreløbig. Og saa er der ikke talt om de *moralsk gode* Virkninger af den svenske Form for Arbejdsløshedshjælp. *Sven Røgind.*

Politiske Udtalelser ved Industrimødet den 14. Juni 1921.

Folketingsmand Hauge:

Jeg kan give min fulde Tilslutning til det meste af det, som Industriraadets Formand her har sagt. Navnlig kan jeg give min Tilslutning til hans Beklagelse over, at man i saa ringe Grad har været lydhør for Industriens Klager og Advarsler, som Tilfældet er. Det er jo ikke første Gang, vi beskæftiger os med Industrikrisen. Ved flere Lejligheder er der tidligere indgaaende talt om den, og det er sagt, at hvis der ikke blev foretaget visse Foranstaltninger, saa vilde vi se, at Krisen blev permanent, den vilde blive meget langvarig og meget ødelæggende. Det er jo bedroveligt, at der er saa store Dele af det danske Folk, som Tilfældet er, der ikke har Forstaaelse af, at Industrien er en Nødvendighed for Danmark. Det er nemlig indlysende, at hvis man ikke var i Stand til i Industrien at give Befolkningen Beskæftigelse, saa vilde store Dele af Befolkningen være henvist til at udvandre, de vilde simpelthen ikke kunne faa Foden her i Landet, vilde ingen Beskæftigelse kunne faa. Man kan mene om et industrielt Danmark, hvad man vil. Man kan mene om Industrien, at den er et Onde, man kan mene, den er et Gode. Men givet er det, at den er en Nødvendighed; er den et Onde, er den i hvert Fald et nødvendigt Onde. Vi kan vel tænke os et Danmark uden Industri, men det blev et ringere Danmark, end vi nu har, et andet Danmark. Danmark vilde da være uden al Fremtid. Dette maa gaa op for Befolkningen som Helhed. Det er endnu ikke gaaet op for den, thi ellers vilde Forholdet ikke have været dette, at man lod Industrikrisen gaa sin egen Gang, saaledes som man har gjort indtil nu, uden at gribe ind. Det afgørende i denne Sag er, som Direktør Prior sagde: Hvad skal vi gøre ved Menneskene? Hvordan skal vi beskæftige dem? Det afgørende er: Hvorledes skaffer vi de 60 000, der nu er arbejdsløse, Beskæftigelse? Hvorledes klarer vi Vinteren? Thi det vil jo dog ganske afgjort blive saaledes, at de 60 000 vil blive til endnu flere Tusinder. Landbruget kan ikke modtage dem, det er udenfor al Diskussion, om Landbruget kan det eller ikke. Det ved alle, at Landbruget ikke er i Stand til at beskæftige blot en Brøkdel af de Arbejdsløse. Søfarten kan heller ikke beskæftige dem, Handelen ejheller, og vort Fiskeri ligger delvis stille. Der er kun Industrien at henvise til. Det var vel muligt at anbringe nogle Titusinder ude paa Landet ved nyoprettede Brug der, men det kan man ikke gøre i en Haandevending, det vil tage Tid, det vil tage lang Tid. Det er ikke muligt at beskæftige Menneskene her i Landet paa anden Maade, end vi hidtil har beskæftiget dem. Vi maa have en Industri, eller ogsaa maa Befolkningen udvandre. Derom tror jeg ogsaa, vi hurtigt kan blive enige, det maa vi nødvendigvis kunne blive, fordi ingen vil kunne modsige, at det er saaledes. Vi kan jo ogsaa blive enige om, at vi staar i en Krise, en svær Krise, en haard Krise, at vi ikke er i Stand til at give Menneskene Beskæftigelse. Men saa er vi ikke enige længere. Enigheden er ikke længere til Stede, men man diskuterer om Krisens Aarsager, om dens Forløb, om hvordan Fremtiden vil vise sig. Regeringen afviser al Tale om Indgriben fra Statens Side af nævneværdig Art, har i al Fald hidtil gjort det. Jeg vil slet ikke nævne de Smaating, der er gjort, for det ved jo alle, at det ikke har været af den Beskaffenhed, at det kunde løse det Spørgsmaal, her er Tale om. Regeringen afviser vort Krav om, at der skal træffes særlige Foranstaltninger for at faa Befolkningen beskæftiget igen, og jeg forstaar ogsaa, at dette Møde er sammenkaldt og sat i Scene for at gøre endnu et Forsøg paa at formaa Regeringen til at ændre sit Syn, ændre sin Stilling, sin Politik overfor Industrien.

Jeg vil gerne tilkendegive vort Syn paa Krisens Aarsager.

Der er jo ingen Tvivl om, at Krisen er af en meget sammensat Beskaffenhed. Jeg tror ikke, man vil modsige mig, naar jeg paastaar, at en Del af Grunden til, at vi har den store Arbejdsløshed, at vi har den store Vanskelighed ved at afsætte vore Varer, skyldes, at vi i 1919 og 1920, navnlig i 1919 og tildels i 1920, foretog meget store Opkøb af Varer i Udlandet, beregnede for en væsentlig Del til Eksport, og at denne Eksport ikke har kunnet finde Sted, og Varerne derfor har maattet blive her i Landet, hvor man nu i nogen Tid har søgt at afhænde dem. Jeg tror, vi maa se Sagen, som den virkelig er, thi først naar vi gør dette, vil vi ogsaa have Mulighed for at komme til fuld Forstaaelse af, hvad der skal gores. Den almindelige Erhvervsnedgang har ført til, at Befolkningens Købeevne er dalet. Det er klart, at de Arbejdsløses Købeevne er meget svækket, de køber kun fra Haanden i Munden, køber kun de nødvendigste Ting, har kun lidt at købe for. Nogle kan have en Sparekassebog og kan paa den hæve nogle Penge hver Uge til Supplering af Understøttelsen, men der er mangfoldige, som ikke kan dette, som ingen Tærepenge har ud over den, som de faar af det Offentlige. Deres Købeevne er selvfølgelig meget stærkt svækket. Andres Købelyst er svækket. Man haaber stadig paa yderligere Prisfald, holder sig tilbage. Jeg tror, disse Ting maa nævnes som Aarsag til, at vi staar saa slet i det, som vi staar.

Der kunde nævnes andre Ting, det skal jeg ikke gøre. Jeg har kun villet nævne dette. Det nævnes ogsaa almindeligt fra Regeringens Side, naar Talen er om, at der skal træffes Forholdsregler. Man siger, at det er umuligt at gøre noget ved dette Forhold, naar der ligger saa betydelige Varebeholdninger her i Landet. Helt umuligt var det nu ikke, men derom skal jeg ikke sige noget ved denne Lejlighed. Det kan være forbeholdt Industriudvalget, som forhaabentlig efter dette Møde lever op til Daad — jeg kan ikke sige ny Daad, men til Daad. Men foruden det, jeg har nævnt her, er det utvivlsomt, at Udlandets Konkurrence i overordentlig høj Grad generer vor Industri, idet de Lande, der har den lave Valuta, er i Stand til at sende deres Varer herop og undersælge os paa en saadan Maade, at vore Virksomheder ikke kan konkurrere og holdes i Gang.

Der er altsaa flere Aarsager, men deraf følger og-

saa, at der ikke kan gives noget Universalmiddel til Afhjælpning af Krisen. Jeg tror ikke, det er muligt ved en enkelt Foranstaltning at raade Bod paa den herskende Misère, men det er heller ikke nødvendigt. Man kan sige, at Vanskelighederne er større, Forholdet er mere kompliceret, og det er rigtigt. Jeg mener imidlertid, at dersom man uden Fordomme og uden anden Hensigt end denne at finde Vej ind til Krisens sande Aarsager og derefter finde Midler til at raade Bod paa dem tager fat paa Sagen, saa vil man ogsaa kunne naa saadanne Resultater, at vi kan sige, vi er i Stand til at ride Krisen af uden altfor stort Besvær. Det kan jeg tilsige vor Støtte til. Det Tilsagn er forøvrigt givet ved flere Lejligheder allerede tidligere. Jeg gør det paany og vil gøre det saa indtrængende, som jeg paa nogen Maade kan, overfor den høje Regering, der har en Repræsentant her, thi det er Regeringen, denne Sag i første Linie hviler paa. Jeg vover at paastaa, at der endnu ikke er gjort endog blot saa meget, at man virkelig paa objektiv Vis har prøvet paa at finde Vej ind til Krisens sande Aarsag. Vi har nok et Industriudvalg, men det har ikke gjort sig store Anstrengelser endnu for at finde virkelig Vej ind til Krisens Aarsag, og endnu mindre har Industriudvalget gjort noget Forsøg paa at finde Midler til at faa den afhjulpet. Oplysningerne er meget mangelfulde endnu, og jeg tror, det er overmaade nyttigt, om dette Møde kunde give Stødet til, at Industriudvalget vil gaa i Gang med at faa Sagen klarlagt paa en saadan Maade, at ingen mere kan være i Tvivl om, at her og der er det, at Vanskeligheden ligger. Thi først naar man har fuld Klarhed over dette, er der Mulighed for Forstaaelse mellem Partierne.

Vor Regering har hidtil indtaget det Standpunkt at sige, at dens Politik i dette Spørgsmaal er den rigtige, at Krisen skulde have sin egen Gang, at Kræfternes frie Spil skulde være uhindret. Hvis Regeringen nu i dette Øjeblik vil ændre sit Standpunkt, vil vi tilgive den og sige, at det kan maaske have været nyttigt, at det er prøvet at gaa den Vej, som Regeringen vilde, vi skulde gaa. Men jeg tror ikke, at det gaar an at prøve længere. Jeg tror, det er nødvendigt nu at komme til en Forstaaelse, og jeg tror, at en saadan Forstaaelse er mulig, hvis man gaar til Arbejdet uden Fordomme, uden partipolitiske Bagtanker (Hør!). Denne Sag kan ikke løses, hvis hvert Parti her i Danmark vil staa paa sit og hævde, at dette er det eneste rigtige (Hør!) og saa iøvrigt lade 5 og 7 være lige. Vi maa komme til en objektiv Drøftelse, vi maa naa til en Forstaaelse af, at dette Onde, vi her staar overfor, det rækker til alle, uden Hensyn til om de tilhører det ene eller det andet Parti. Det er et Landsonde, og i Længden taaler Landet ikke, at vi har 60 000 eller flere gaaende arbejdsløse, at Arbejdernes Hjem nedbrydes, Moralen nedbrydes, Respekten for Regeringen og for de ledende Mænd nedbrydes (Hør!), og Troen paa sig selv nedbrydes. Vi er ikke tjent med, at saa store Dele af Befolkningen gaar ned ad Bakke baade økonomisk og moralsk (Hør! Hør!). Et Samfund, der ikke bygger paa Hjemmene, kan i det hele taget ikke siges at bygge paa solid Grund.

Men naar vi alle er enige om dette, og jeg skulde dog tro, at vi alle er enige om, at det er Hjemmene, der danner Grundlaget for Nationens Ve og Vel, saa kan det heller ikke tillades, at vi Maaned efter Maaned ser roligt paa, at saa mange Tusind Hjem er uden Forsørgere. Det gaar ikke i Længden, det kan gaa en Tid, og da Forholdet nu er dette, at vi ingen Udsigt har til, at Tallet vil mindskes, men nærmest kan sige med Sikkerhed, at det vil forøges i Vintermaanederne, saa mener jeg, at Tiden er kommen, da vi maa sige til Regeringen: Nu gaar det ikke længere an at lade Kræfterne have frit Spil, nu maa Samfundet se at finde Helsebod for det Onde, vi her staar overfor. Jeg vil henstille, at der herfra rettes en Opfordring til Regeringen og Industriudvalget om at tage Sagen op til en saadan Prøvelse, som jeg her har nævnt. Det er nødvendigt, ogsaa af den Grund, at hverken Staten eller Kommunerne jo i Længden er i Stand til at taale, rent økonomisk, at 60 000 eller flere gaar arbejdsløse, er uden for Produktionen og skal leve af andres Produktion. Nogle Kommuner har allerede delvis meldt Pas, og det endda saadanne Kommuner, som har været fuldt borgerligt styrede i flere Aar — man kan da ikke overfor dem hævde, at det er uvedkommende Aarsager, der har foraarsaget deres vanskelige økonomiske Stilling. De har nedsat de Arbejdsløses Understøttelse — den var iforvejen ringe nok, navnlig naar Talen er om en Understøttelse, der skal falde Maaned efter Maaned som det eneste, Hjemmene har at leve af.

Iaar faar vi Skatten betalt saa nogenlunde i de fleste Kommuner — der skal jo svares Skat af den Indtægt, der havdes ifjor — men næste Aar skal der svares Skat af den Indtægt, som ikke haves iaar. Hvorledes det skal gaa, det staar for mange som en Gaade, og jeg forsikrer den høje Regering om, at selv i de bedst stillede Kommuner er alle uden Partihensyn meget ængstelige for, hvorledes det kommende Aar vil blive (Hør!).

Af rent økonomiske Grunde er det nødvendigt, at der nu gøres et alvorligt Forsøg paa at faa de 60 000 eller i al Fald den overvejende Part af dem i Arbejde igen. Det kan selvfølgelig ikke ske i en Haandevending, men naar vi kan have Sikkerhed for, at nu arbejder vi os ud af Krisen, er vi dog paa rette Vej, hvad vi ikke er nu. Saa længe det ikke er muligt at faa alle beskæftiget, saa længe vi endnu har Tusinder og atter Tusinder gaaende ledige, maa det Offentlige prøve paa at sætte nye Arbejder i Gang eller i al Fald gøre sit yderste for at faa de Arbejder igangsat, som der er bevilget Penge til og er projekteret. Jeg er fuldkommen paa det rene med, at man ikke ved Stats- og kommunale Arbejder i Længden er i Stand til at raade Bod paa en industriel Krise; for det meste Arbejde, Stat og Kommune saadan maa sætte i Gang, er jo uproduktivt, kan kun indirekte have økonomisk Betydning for paagældende Kommune. Men bedre er det under alle Omstændigheder at beskæftige Menneskene end lade dem gaa helt ledige og tære paa de offentlige Midler.

Jeg vil slutte med at udtale Ønsket og Haabet om, at den højtærede Handelsminister maa faa det Udbytte af dette Møde, at han vil være i Stand til, naar

han kommer i næste Ministermøde, at overbevise sine Kolleger om, at nu er det paa høje Tid, at der bliver gjort noget.

Fhv. Indenrigsminister Ove Rode:

Jeg repræsenterer i »Rigsdagspartiernes Industriudvalg« og altsaa ogsaa her paa Mødet et Parti, som kun har meget ringe Tilslutning fra Industrierhvervets Udøvere, dets Ledere eller dets Arbejdere. De Folk, jeg politisk kender, hører altsaa til dem, overfor hvem Direktør Prior opstillede Spørgsmaalet: Vil de være tilgængelige for økonomiske Betragtninger? Vil de overhovedet forstaa den Situation, som foreligger? Vil mine Ord være overflødige, eller kan der komme en Drøftelse ud af dem? Jeg vil hertil svare, at de Folk, jeg politisk kender, de kan forstaa den nuværende Situation, og jeg kan sige det, fordi det Landsmøde, vi netop har afholdt, i høj Grad beskæftigede sig med denne Situation og gav enstemmig Tilslutning til, at den økonomiske Situation maatte behandles fordomsfrit. Den er jo ikke forudset af Nationaløkonomien eller af Teorierne eller af Politikerne eller af Partiprogrammerne, eftersom den er opstaaet af Evropas Sammenbrud, og baade Teorierne, Videnskaben, Politiken og Partiprogrammerne er udformet, før dette Sammenbrud skete. Den maa behandles fordomsfrit, fordi man erkender, der er en Sygdom i Samfundslivet, hvad enten den er opstaaet som en Sygdom i vor egen Organisme eller hidført ved epidemisk Smitte fra den øvrige Verden. Overfor denne Sygdom i Samfundslivet er det min og vor Overbevisning, at den ikke kan mødes med at henvise alene til Livets lægende Kræfter. Der er overhovedet intet andet Forhold, hvor man overlader en Sygdom til sig selv. Man søger at efterforske Ondet og tilintetgøre Sygdommens Aarsager. Kun derved kan man overhovedet skaffe de lægende Kræfter Adgang til at virke.

Maa jeg her indskyde en Bemærkning med Hensyn til vor Opfattelse af vor samlede Erhvervssituation. Jeg tror ikke, vi vil kunne tiltræde den Opfattelse, som Direktør Prior gav Udtryk, da han skildrede, hvad Landbruget vilde være istand til at ernære her i Landet. Jeg tror, at der er kommen en økonomisk Uligevægt i vort Land derved, at Landbruget har skudt flere fra sig, end det behøvede, og at Byerhvervene har maattet optage flere, end de i og for sig kunde fordøje, og at en økonomisk Ligevægt kan tilvejebringes paa langt Sigt ved eǹ Politik, der forøger Muligheden for, at flere ernærer sig ved selvstændigt Landbrug. Men ganske utvivlsomt er det, at forsaavidt vi kan overse Forholdene, kan Danmark hverken nu eller i Løbet af en Menneskealder eller overhovedet bestaa udelukkende som Agerbrugsland.

Det, som det først og fremmest gælder om at klare sig i Øjeblikket, er Arbejdsløshedsproblemet. Derfor har jeg ogsaa udtrykt Ønsket om, at dette Møde maatte skaffe Oplysninger om Aarsagen til Sygdommen, da kun derved Helbredelsesmidler kunde tilvejebringes, og det forekommer mig, at efter hvad der hidtil er fremlagt, saa maa — hvad der ogsaa maa frembyde sig for en umiddelbar Betragtning — èn Aarsag, maaske en Hovedaarsag, i hvert Fald en i høj Grad medvirkende Aarsag, være den Uligevægt, hvori Verdens Montsystemer er inde. Der kan være mange andre Forhold, men at dette er en medvirkende Aarsag, en Hovedaarsag, synes mig at fremgaa af Udtalelserne, og at det altsaa særlig er de syge Priser, som findes syd for os, ikke blot i Tyskland, men ogsaa i andre Lande, som truer os med fortsat Arbejdsløshed. Disse syge Priser, som stammer fra et underernæret og nødlidende Erhvervsliv, fremtræder jo som billige Priser, og de indeholder derfor Tillokkelser. Det er min Opfattelse, at Forbrugerne har Ret til, hvad Professor L. V. Birck saa ofte har betegnet som retfærdige Priser (fair prices). Derfor har det ogsaa været min Opfattelse under Krigen, at man skulde søge at skaffe Forbrugerne retfærdige Priser og værne dem mod Opskruning, hvad enten den stammede fra Producenten eller Handelen. Men den retfærdige Pris er heller ikke den syge Pris. Det er ikke den Fallitbopris, som Direktør Prior nævnte. Derfor er Spørgsmaalet — da man ikke kan sige, at Forbrugerne har nogen moralsk eller teoretisk Ret til at modtage de billige Priser, som stammer fra økonomisk syge Lande — hvad der er økonomisk bedst for et Land: at leve tilsyneladende højt paa midlertidigt billige Indkøb, Fallitbopriser og understøtte 60 000 Arbejdsløse, eller give Afkald paa disse billige Priser og slippe for Understøttelsen. Midlet forekommer det mig, at man nu snart maa blive klar over hos dem, der har Ansvaret, og Ansvaret ligger jo i denne særlige Situation hos Industriens Ledere og hos Landets Ledere. Situationen er ny og ikke forudset, og jeg tilraader derfor, at man søger at tænke udelukkende med den nye Situation for Øje og ikke altfor meget i de gamle Metoder. Jeg beklager derfor en Del af de Udtalelser, der er fremsat her idag, som tager Sigte paa f. Eks. at fremstille Frihandelen som et Studekøretøj i Forhold til et moderne Transportmiddel.

Jeg betragter ikke de mange Foranstaltninger, som for Øjeblikket foretages rundt om i Verden, som Tegn paa Fremskridt, som en højmoderne Udvikling. Det er efter min Formening Vidnesbyrd om Sygdom i Verden, og Foranstaltninger er Helbredelsesmidler mod Sygdommen og ikke Udtryk for et Fremskridt. Fremskridtet ligger der, hvor den frie Handel virker. Men vi maa se paa den nuværende Situation, som den er, og her vil jeg gerne sige til dette Møde, at det er min Opfattelse, min alvorlige Opfattelse, at for hver Gang De siger Toldbeskyttelse, saa fjerner De Muligheden for en alvorlig Diskussion om Spørgsmaalets Løsning, og uden en alvorlig Diskussion naas intet Resultat. Efter min Mening vil De, hver Gang De kalder paa Toldbeskyttelse, møde Tvivl og Mistro, om det nu ikke snarere er Politik paa langt Sigt, De tænker paa, det, man har stredes om i mange Aar, end det er den øjeblikkelige Situation, den nuværende Fare, man vil imødegaa.

Det forekommer mig ogsaa, at Statsminister Neergaard, den Gang han i Industriudvalget gav sin Afvisning og til vor Beklagelse afviste enhver Forholdsregel, med Rette godtgjorde, at Toldbeskyttelse, selv om man overhovedet kunde tænke sig at gaa den

Vej, ikke var anvendelig overfor det Forhold, som udtrykkes i de syge Priser mod Syd, eftersom Toldbeskyttelse forhøjer baade sunde og syge Priser, og eftersom de syge Priser ofte er af en saadan Art, at ingen mulig Toldforhøjelse kunde bringe dem op til de naturlige Priser.

Imidlertid er Toldbeskyttelse jo ikke det eneste Middel, og Menneskene har en Forpligtelse overfor en Sygdom til at søge at tilvejebringe det rette Middel. Jeg hørte med Interesse en Udtalelse af Direktør Lausen om Importregulering, og naar Direktør Prior i saa manende Ord lagde frem, hvor vanskeligt man vil være stillet, hvis man ikke griber ind nu, og at der kunde komme et Øjeblik, hvor man greb for sent ind, saa vil jeg gerne tilføje, at det forekommer mig, at Industrien, naar den ser tilbage paa sin Stilling i hele denne Situation, ikke har set, at der var et psykologisk Øjeblik, hvor den havde Mulighed for at opnaa et Middel. Det var den Gang, da den udprægede Frihandelsmand Christoffer Hage fulgte samtlige Erhvervs, ogsaa Industriens Opfordring om at foreslaa en Importregulering her i Landet. Industrien raadede dertil, og hvis Industrien havde sat al sin Kraft ind paa at faa det gennemført den Gang, saa kunde det være sket. Men man syntes, at andre Ting var vigtigere, og det er meget muligt, at de Ting var vigtigere, men det psykologiske Øjeblik i Marts 1920 blev forspildt. Importregulering under et tillidsfuldt Samarbejde mellem alle Erhverv, hvis man overhovedet kan tænke sig saadant mellem Menneskene, og mellem Statsmagten og Erhvervene, er et elastisk Middel og indeholder derfor Mulighed for at behandle ethvert Spørgsmaal paa sin Maade, indeholder Mulighed for ikke at forhøje de sunde Priser, naar man hindrer de syge Priser i at brede sig med deres Ulykker. Regulering af Importen forstaar jo denne Regering ogsaa meget godt Betydningen af og Nødvendigheden af i visse Tilfælde. Da Postministeren, Postvæsenet, erklærede ikke at ville besørge Breve her i Landet, som var sendt fra Tyskland og frankeret med tyske Frimærker, fordi det var illoyal Konkurrence, idet det tyske Postvæsen faktisk paa Grund af Valutaforholdene kunde underbyde det danske Postvæsen, forstod Regeringen meget godt, hvad Valutaforholdene i Tyskland betød, og forstod Nødvendigheden af at foretage Importregulering af Breve. Og naar den nuværende Regering opretholder Kravet om Indrejsetilladelse og Opholdstilladelse her i Landet for Mennesker, og udtrykkelig motiverer det, som Justitsministeren har gjort, med, at man ikke kunde uhindret lade Arbejdere fra et Land med daarligere Priser rejse herind og tage Arbejdet op for de danske, saa forstaar man, hvorfor man maa regulere og eventuelt forbyde Importen, hvor det gælder Mennesker. Det er kun overfor Varer, at man opretholder sin afgjorte Modstand.

Imidlertid er det jo ikke Meningen fra vor Side at paastaa, at dette er den eneste Vej. Det er blot min Mening at sige, at dette var en Vej, maaske endnu er en Vej. Det ligger i Virkeligheden til Regeringen at træffe Afgørelsen, og jeg vil understrege, at det ligger til *denne Regering*, for udtrykkeligt at fastslaa, at efter min Opfattelse er der ikke i den nuværende Situation noget, som kan tage et politisk Sigte paa at fremkalde et Skifte eller saadant. Der er ingen Fristelse dertil og heller ingen Mulighed derfor, og naar disse to Momenter virker sammen, er de afgørende. Det er derfor ogsaa til *denne* Regering — og kun til denne — at jeg retter den mest indtrængende Opfordring til paa Baggrund af, hvad der var os alle bekendt iforvejen, og hvad der nu er fremført her idag, at opgive sin passive Politik, som i høj Grad bliver til en økonomisk Visnepolitik her i Landet, og erstatte den med en aktiv Politik til Beskyttelse mod Arbejdsløshedsondet.

Folketingsmand, Baron O. Reedtz-Thott:

Jeg maa tilstaa, at naar vi Politikere var indbudt til Mødet her idag, saa troede jeg, at vi skulde sidde stille og høre og blive belært af Industriens Mænd. Det sidste er vi heldigvis ogsaa blevet i en meget betydelig og gavnlig Grad. Men Politikerne har jo ikke helt tiet stille, og derfor mener jeg, at ogsaa jeg er ikke alene berettiget, men ogsaa forpligtet til at sige et Par ganske korte Bemærkninger.

Der er vel ingen, der mere end mine politiske Venner er kede af og med stor Betænkelighed har set paa, at der ikke er gjort mere for Industrien, end der bliver gjort. Jeg er ganske enig med de foregaaende Talere, der har karakteriseret Danmarks »Krise-Foranstaltninger« som ganske overordentlig ringe i Forhold til den Arbejdsløshed, det Problem, vi staar overfor. Men naar der ikke er blevet gjort mere, saa skyldes det naturligvis, som vi har hørt en Del om her idag, mange forskellige Grunde. Det skyldes Politik, det skyldes gamle Frihandelsteorier, og det skyldes maaske ogsaa i nogen Grad, at man fra ansvarlig Side, fra Regeringens Side, jevnlig fik det Spørgsmaal: Ja, men hvad skal vi gøre? Er nu de Midler, man anviser, de eneste rigtige? Og dette Spørgsmaal kunde ikke besvares paa afgørende Maade.

Med Hensyn til Politiken er det jo rigtigt, at politiske Motiver har spillet en ikke uvæsentlig Rolle — det er i al Fald min sikre Overbevisning, den har spillet en væsentlig Rolle i den passive Holdning, Regeringen har indtaget paa dette Punkt. Men Politiken kan vi ikke komme udenom. Ogsaa Frihandel og gamle Frihandelsteorier har spillet en ganske overordentlig Rolle i de politiske Betragtninger og det politiske Maskineri. Der er jo politiske Overbevisninger her i Landet, som vanskeligt kan frigøre sig for de gamle Idealer, de gamle Doktriner, hvad man nu vil kalde dem, om Frihandelens ene saliggørende Virkning, en Opfattelse, som jeg paa ingen mulig Maade deler. Man har ikke turdet se væk fra dette selv under de unormale Forhold. Man har ikke ment — antager jeg — at Befolkningen var i Stand til at indse, at man under unormale Forhold baade var berettiget og forpligtet til at benytte Midler, man ellers ikke vilde have benyttet, og der tror jeg, at en vis Mistænksomhed overfor hinanden, indenfor visse politiske Partier har spillet en Rolle. Man har ikke været sikker paa, at man kunde mødes paa ganske neutral og saglig Grund, men har frygtet for, at disse gamle

Teorier om Frihandelen som den ene saliggørende Rettesnor vilde blive truet i denne Situation.

Jeg antydede før, at dette, at man i denne nye Situation ikke fra Industriens Side med absolut Autoritet og absolut afgørende Myndighed har kunnet sige, at disse og netop disse Midler ansaa den for at være de eneste rigtige, ogsaa har spillet sin Rolle. Det har Industrien selvsagt ikke kunnet sige tidligere, fordi det var en ny Situation. Men efter at Midlerne først er blevet prøvet i alle andre Lande, og Resultatet heraf foreligger, er det anderledes. At Industrien ikke tidligere har kunnet svare Regeringen paa dens Spørgsmaal med absolut Sikkerhed, har Regeringen benyttet sig af — efter min Mening i nogen Grad med Urette — til at sige: Der kan I se, de sagkyndige er ikke enige om Midlernes Effektivitet og Anvendelighed.

Jeg tror — og derom er der faldet tilstrækkelig mange stærke Udtalelser her idag — at det vil være i den ellevte Time, om vi nu kaster politiske Ængstelser og gamle Teorier til Side og bliver enige om — alle Partier — at under denne Situation maa der handles hurtigt og handles kraftigt. Det kan ikke hjælpe noget at sige, at Situationen er farlig, og der maa gøres noget, men dette eller hint kan vi ikke gøre. Vi maa gaa til Arbejdet med den fuldkommen blanke Hensigt at bruge alle de Midler, som kan paavises at føre til Maalet, ogsaa Toldbeskyttelse. Det kan ikke hjælpe noget at komme og sige, at i Marts 1920 forsømte Industrien sin Besøgelsestid, for da kunde den have faaet noget af en radikal Minister. Vi maa være klare over, at selv om vi maa tage det af en Venstreminister — og det er jo kun Venstre, der kan føre det ud i Livet — saa maa vi være parate til at se bort fra Lofter, vi har givet før. Vi maa endogsaa være parate til at tage Afstand fra tidligere Standpunkter med Hensyn til Toldbeskyttelse, saaledes som vi jo har set betydelige Politikere i andre Lande gøre. Vi maa ogsaa nu lære af, hvad andre Lande har gjort, og naar vi ser paa Direktør Gregersens sammenlignende Materiale, som giver et ganske godt Resumé af, hvad andre Lande har foretaget, vil vi dog se, at det er i alt væsentligt Toldbeskyttelse, brugt paa forskellig Maade, man i de forskellige Lande har beskyttet sig med, og saa er der dog en vis Sandsynlighed for, at vi i den ekstraordinære Situation gør bedst i at bruge de Midler, andre Lande har ment svarer til Formaalet. — Om der er andre Midler, ved jeg ikke. Men naar vi har en redelig Vilje og den faste Overbevisning, at den økonomiske Situation, som Industrien og dermed hele Landet er i i Øjeblikket, ikke kan vedblive i mange Maaneder — jeg havde nær sagt Uger — uden at man har anvist Veje ud af den, tror jeg, man skal indstille sig paa at komme Industrien til Hjælp med alle de Midler, der staar til Raadighed — ogsaa Toldbeskyttelse.

Alex. Foss' Industrifond.

I Aaret 1921—22 vil der af Alex. Foss' Industrifond blive uddelt et Beløb paa ialt Kr. 14.600. Fondets Opgave er at fremme dansk Industri og Haandværk ved:

1. Uddannelse, Undervisning og Biblioteker,
2. Propaganda, derunder Films og Literatur,
3. Studier i Udlandet,
4. Understøttelse til bestemte Opgavers Løsning, f. Eks. i Form af Præmier, Bevillinger til Forarbejder og Forsøg,
5. Understøttelse til at begynde eller fortsætte en Virksomhed af industriel eller haandværksmæssig Karakter.

De, som mener at kunne komme i Betragtning, kan inden 30. August d. A. indsende Andragende med fornødne Oplysninger til Fondets Bestyrelse: Adr. Industriraadets Sekretariat, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B.

C. F. Jarl's Industrifond.

I Aaret 1921—22 vil der af C. F. Jarl's Industrifond blive uddelt et Beløb af ialt ca. Kr. 4.100. Dette Beløb, hvis Uddeling forestaas af den samme Bestyrelse som for Alex. Foss' Industrifond, vil blive anvendt som et Supplement til det ovenomhandlede Beløb af Kr. 14.600, der for Aaret 1921—22 uddeles af Alex. Foss' Industrifond.

Organisations- og Foreningsmeddelelser.

International Messe i Wien.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Afskrift af en Indberetning fra Gesandtskabet i Wien angaaende »Wiener Internationale Messe«, der agtes afholdt i Dagene fra 11.—17. September d. A. Komitéen for Messen (»Proponentkomité der Wiener Messen A/G«, Wien. IX. Berggasse 16) har meddelt Gesandtskabet, at enhver Indkøber eller Udstiller, der i rette Tid anmelder sin Ankomst til Komitéen, vil finde Logis i Messedagene, idet Komitéen har truffet Aftale med et større Antal Lejlighedsindehavere om Logis for de paagældende.

Samtidig har Industriraadet modtaget nogle Tryksager med Spørgeskemaer, Anmeldelsesblanketter, etc., der henligger til Disposition i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. 65*.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 17 1. SEPTEMBER 1921

Industrien og Erhvervskrisen.

Industriraadets Materiale sendt til Ministeriet.

PAA Industrimødet den 14. Juni 1921 vedtoges følgende Resolution:

»Deltagerne i Industrimødet d. 14. Juni 1921 opfordrer Industriraadet til at rette en fornyet Henvendelse til Regeringen om at genoptage Industrispørgsmaalet til Behandling, saaledes at der gennem Foranstaltninger fra Statsmagtens Side tilvejebringes effektive Midler til Modarbejdelse af den for vort Samfund saa katastrofale Erhvervskrise«.

Denne Resolution overbragtes Ministeriet, og Statsministeren gav den 23. Juni følgende Svar:

»Som Svar paa Industriraadets ærede Henvendelse af 17. ds. skal jeg udtale, at Regeringen ligesom hidtil vil gøre alt, hvad der staar i dens Magt, for at afhjælpe Arbejdsløsheden og mildne Industrikrisen, uden dog at fordyre Levevilkaarene og Produktionsomkostningerne her i Landet og skabe Vanskeligheder for vor Udførsel. Til Brug ved Regeringens fremtidige Overvejelser i denne Sag blev det i et idag afholdt Ministermøde overdraget Indenrigsministeren at tilvejebringe en Redegørelse for Arbejdsløshedsforholdene i Almindelighed og Handelsministeren at foranstalte en fornyet Undersøgelse vedrørende Aarsagerne til og Midlerne til Afhjælpning af den herskende Industrikrise«.

I Overensstemmelse med Handelsministeriet har Industriraadet derefter hos de enkelte Industrier indsamlet et Materiale, som Torsdag d. 18. August er overleveret til Handelsministeriet. Skønt der kunde være mange andre berettigede Forudsætninger for at søge ekstraordinær Beskyttelse under en ekstraordinær Situation, har Industriraadet ment det rigtigst i den foreliggende Situation kun at søge Støtte imod den rene Valuta-Dumping.

Den foretagne Undersøgelse har derfor ogsaa kun taget Sigte paa at belyse dette specielle Forhold, og det har for Industriraadet været et meget stort og ansvarsfuldt Arbejde at sigte det indkomne righoldige Materiale, saaledes at de udarbejdede Redegørelser koncentrerer sig om det nævnte Forhold. Denne Arbejdsplan er lagt i Overensstemmelse med Handelsministeriets Ønske. Det er imidlertid indlysende, at en saadan Indsamling og Bearbejdelse af et stort Materiale fra Industrien maa kræve sin Tid. Arbejdet har derfor ikke kunnet foreligge færdigt samtidigt med de statistiske Undersøgelser, der paa Ministeriets Foranledning er foretaget af Det statistiske Departement, Arbejdsløshedsinspektoratet m. fl.

Industriraadets Skrivelse til Ministeriet har følgende Ordlyd:

»*Til Handelsministeriet.*

Industriraadet tillader sig herved at fremsende det Materiale, der indtil Dato er fremskaffet ved den i Overensstemmelse med Handelsministeriet foretagne Undersøgelse af de Industrier, der paa Grund af de abnorme Valutaforhold befinder sig i Vanskeligheder.

Under Hensyn til, at Industriraadet ved Bedømmelsen af det indsamlede Materiale har ønsket i videste Omfang at holde sig den givne Forudsætning for sine Oplysninger efterrettelig, nemlig Kravet om Regulering af de Vanskelig-

heder, som skyldes Valuta-Dumping, har man gennem en efter Omstændighederne indgaaende kritisk Vurdering af det indkomne righoldige Materiale søgt at udskille alle Begæringer om Beskyttelse, der — selv om de maatte forekomme nok saa berettigede for Bevarelsen af en sund og anerkendelsesværdig Virksomhed — ikke kunde henføres til de givne, begrænsede Forudsætninger.

Som det fremgaar af det vedlagte Materiale, har Industriraadet anset det for rettest udover de i de indkomne Skemaer og Redegørelser fra de forskellige Firmaer i et ganske kort Memorandum for de enkelte Industrigrene at fremsætte specielle Oplysninger navnlig med Hensyn til de i den senere Tid stedfundne Forskydninger i Importen i Forhold til den hjemlige Produktion, idet man skonner, at saadanne Oplysninger vil være af væsentlig Betydning ved Bedømmelsen af Industriens Forhold.

Da mange af de i de indkomne Spørgeskemaer og Redegørelser omhandlede Oplysninger vedrører de enkelte Firmaers private Forhold, tillader man sig indtrængende at henstille, *at Oplysningerne maa blive behandlet med størst mulig Diskretion*, navnlig for saa vidt angaar Oplysningerne om Firmaernes økonomiske Forhold og om Lagrenes Størrelse, samt Enkelthederne i de opgivne Kalkulationer.

Industriraadet er klar over, at man ved Bedømmelsen af hele den foreliggende Situation vil være nødt til i nogen Grad at tage sit Udgangspunkt i *Arbejdsløshedens Størrelse og i Størrelsen af Importen fra Lande med sammenbrudt Valuta*.

Da Arbejdsloslieden foreligger statistisk belyst, vil man indskrænke sig til at henvise til de i de enkelte Memoranda meddelte Oplysninger. Man vil dog ikke undlade at paapege, at den store Arbejdsløshed i sig selv rummer en betydelig Fare ogsaa for de Industrier, der ikke rammes af Konkurrencen udefra, idet Arbejdsløsheden betyder formindsket Kobeevne og dermed forringede Afsætningsmuligheder for hele den danske Industri.

Importens Storrelse kan ligeledes konstateres rent talmæssigt. Industriraadet vil imidlertid stærkt advare imod, at man uden videre betragter Storrelsen af Importen fra de valutasvage Lande som en fuldgyldig Maalestok for den Styrke, hvormed den valutabegunstigede Konkurrence rammer den danske Industri.

Det er ofte blevet fremhævet, at den Omstændighed, at der foreligger Tilbud om udenlandske Industrivarer til Dumpingpriser, i sig selv skader den danske Industri, selv om Tilbudene ikke resulterer i en faktisk Import, ligesom man ogsaa har paapeget den ubestridelige Kendsgerning, at mange danske Industrivirksomheder, for at bevare Markedet og holde deres skolede Arbejderstab samlet, *endnu* har fulgt med i Prisnedgangen og optaget de fremkomne Ordrer, uanset om Prisen betod et direkte Tab, saaledes at den valutabegunstigede Konkurrence ikke har kunnet give sig et Udslag i en forøget Import.

Dette Forhold maa man tage tilborligt Hensyn til, hvis man vil drage Slutninger af en Sammenligning mellem Importens Størrelse nu og under normale Forhold. Det maa ogsaa erindres, at den Import, der finder Sted nu, føles saa meget stærkere, fordi den almindelige Depression — hvis Varighed og Styrke vil staa i et nøje Forhold til Arbejdsløshedens Størrelse — i sig selv medfører et stærkt dalende Forbrug. En Import af »normal« Størrelse er derfor i mange Tilfælde unormal stor, naar man sammenligner med den Produktion, den danske Industri er nede paa for Øjeblikket.

For at naa til fuld Klarhed over de Virkninger, Importen har, maa man endelig have for Øje det Sammenhæng, der bestaar mellem de forskellige Industrier. Den ene Industri er direkte eller indirekte den andens Kunde, og lammes den ene, rammes de begge. Naar f. Eks. Skotojsindustrien ser sin Produktion dale paa Grund af Konkurrencen fra Czecko-Slovakiet og Tyskland, kan Læderindustrien ikke sælge Læder. Naar en Industri, der fabrikerer Forbrugsvarer, mister Markedet, kan de Industrier, der fremstiller Maskiner til Brug ved Fabrikation af de paagældende Varer, ikke finde Afsætning for deres Maskiner. Dette giver sig ikke Udtryk i en forøget Import af disse Maskiner, ja der behover end ikke at foreligge et eneste Tilbud fra Udlandet paa saadanne Maskiner, og dog er vedkommende Industri lammet af den udenlandske Konkurrence. Dette gælder f. Eks. for den Del af Maskinindustrien, der fremstiller visse Arter af Værktøjsmaskiner.

Ogsaa paa anden Maade foles de indirekte Virkninger af den valutabegunstigede Eksport. Efterhaanden som Centralevropas Industrier trænger sig frem og erobrer nye Markeder i Landene med den høje Valuta, bliver disse Landes

Industri ude af Stand til at sælge deres Varer paa de sædvanlige Markeder, og de maa derfor, hvis Varerne overhovedet skal kunne sælges, kaste dem ind paa de endnu ubeskyttede fremmede Markeder. Herved fremkommer de tilsyneladende uforklarlige Udbud af Varepartier til meget lave Priser fra Lande, hvis Valuta ligger højere end Danmarks, og hvis Produktionspriser derfor ogsaa vil ligge over de danske Produktionspriser.

Samtidig med Valutakonkurrencen er indtraadt den voldsomme Konjunkturnedgang, der i nogen Grad maa betragtes som en indirekte Virkning af Valutakonkurrencen. Herved er der paaført den danske Industri Tab, der er saa store, at de i mange Tilfælde betyder en meget alvorlig Svækkelse af de industrielle Virksomheders Kapitalkraft. I Prisopgangens Tid blev det forment Industrien at drage den fulde Fordel af de stigende Priser, og af Hensyn til det vigtige Spørgsmaal om Bevarelsen af Landets Produktionskraft havde det maaske været klogt, om Samfundet i Konsekvens af den engang valgte Politik nu ogsaa havde søgt at udjævne det pludselige Prisfald noget.

Naar man vil mene, at Industrien nu ogsaa skal bære det *daglige* Driftstab, den valutabegunstigede Konkurrence fremtvinger, maa det ikke overses, at den fortsatte Evne hertil ikke altid er tilstede, og at de Midler, der staar til Raadighed, nu ofte kun er altfor begrænsede. Muligheden for *alene* ved en Regulering af Arbejdslønnens Højde og Arbejdstidens Længde at sætte Industrien i Stand til paa lige Fod at optage Konkurrencen med Centralevropa, skal Raadet ikke gaa nærmere ind paa.

Industriraadet finder dog Anledning til at udtale, at man er ganske klar over, at en successiv Nedsættelse af Lønningerne og Forlængelse af Arbejdstiden for dermed at opnaa en forbedret Udnyttelse af Produktionsmidlerne kan blive nødvendige Betingelser for, at Industrien fremtidig skal blive konkurrencedygtig. Ved Bedømmelsen af den øjeblikkelige Situation maa det imidlertid erindres, at Lønningerne i de konkurrerende, valutasvage Lande er mellem $^1/_4$ og $^1/_5$ af Lønningerne her i Landet. Ligeledes ønsker Industriraadet at paapege, at de Ændringer, der kan gennemføres med Hensyn til Arbejdstid og Lønninger, ikke kan ske uden en vis Forbindelse med de Kaar, Staten byder de i dens Tjeneste ansatte.

Der vedlægges Redegørelser for:

1. Papirindustrien,
2. Cigarindustrien,
3. Korsetindustrien,
4. Skotøjsindustrien,
5. Tekstilindustrien,
6. Glasindustrien,
7. Pianoindustrien,
8. Valseværkindustrien,
9. Traadværkindustrien,
10. Kabelindustrien,
11. Blikvareindustrien,
12. Tapetindustrien,
13. Pakkasse- og Træuldsfabrikationen,
14. Fabrikationen af Herreklæder,
15. Cykleindustrien,

og man skal senere tillade sig at fremsende Besvarelser for endnu en Række Industrier.

Af de enkelte Redegørelser vil det fremgaa, hvor alvorlig Situationen er for den danske Industri, og det er Industriraadets Haab, at de her foreliggende Oplysninger maa bidrage til, at det høje Handelsministerium nu vil være i Stand til at fremkomme med Forslag om Foranstaltninger til Imødegaaelse af den abnorme udenlandske Konkurrence, der truer med at standse saa store Dele af den danske Industri.

P. R. V.

H. P. Prior.«

*

Redegørelse for de enkelte Industrier.

Som et kortfattet Uddrag af de Oplysninger, der gives i Industriraadets Skrivelse om forskellige Industrier, skal nævnes følgende:

Papirindustrien. Den danske Produktion er nedsat til $^1/_3$ og vil formentlig falde yderligere, medens Importen i 1921 udviser en Stigning i Sammenligning med Importen i 1913 af 16 pCt.

Cigarindustrien. I Juni Maaned 1921 er der importeret 5 Mill. Cigarer og Cigarillos hovedsagelig fra Tyskland. Hvis den danske Industri havde faaet Lov til at fremstille dette Antal Cigarer, havde 1300 af Cigarindustriens arbejdsløse kunnet have haft Beskæftigelse i et tilsvarende Tidsrum.

Korsetindustrien. Knap 10 pCt. af de i 1913 beskæftigede Arbejdere har i Øjeblikket Arbejde.

Skotøjsindustrien. I 1913 beskæftigede denne Industri ca. 3500 Arbejdere. Nu er Arbejderantallet ikke mere end 1600, hvoraf en stor Del arbejder med indskrænket Arbejdstid. Samtidig er Importen steget med henimod 100 pCt. i Sammenligning med 1913, og medens Importen før Krigen udgjorde ca. 20 pCt. af den indenlandske Produktion, er den nu steget til 40 pCt. af Fabrikationen.

Tekstilindustrien. I 1921 har kun 30 til 50 pCt. af Tekstilindustriens Arbejdere haft Beskæftigelse. De enkelte Virksomheder afsætter saa godt som alle deres Produktion med betydelige Tab, men de Bestræbelser, der saaledes udfoldes dels for at beskæftige saa mange af Fagets Arbejdere som muligt og dels for at bevare det mest mulige af det hjemlige Marked, vil i Længden ikke kunne fortsættes, idet Kapitalreserverne efterhaanden opbruges. Indirekte lider de danske Klædefabriker i betydelig Grad under Følgerne af den lave Valuta, fordi store Mængder af færdigsyede Klædninger indføres fra Tyskland.

Glasindustrien. 75 pCt. af Glasindustriens Arbejdere er arbejdsløse, og samtidig er Importen steget meget stærkt. Af Flasker f. Eks. er der i første Halvdel af 1921 importeret 4 Gange saa mange som i tilsvarende Tidsrum af 1913. Den danske Glasindustri, hvis Toldbeskyttelse i Forhold til Varens Værdi nu kun er $^1/_4$ —$^1/_5$ af Beskyttelsen før Krigen, er meget alvorlig truet, og at en Standsning af Industrien ikke vil resultere i lavere Priser for Forbrugerne fremgaar af følgende. Vinduesglas fremstilles nu ikke her i Landet. I 1906 var der paabegyndt en Fabrikation, men den udenlandske Industri satte Prisen, og den danske Industri maatte standse. Derefter gik Prisen atter op, indtil et nyt Konsortium satte Vinduesglasfabrikationen igang igen. Atter satte Udlandet Priserne ned, og dette gentog sig, indtil den danske Konkurrence var slaaet ud.

Pianoindustrien. Denne Industri beskæftiger nu kun $^1/_6$ af de Arbejdere, den beskæftigede i Aaret 1914, og $^1/_{10}$ af Arbejderantallet i 1919. Skønt Forbruget er dalet enormt, er Importen tæt op imod den normale Størrelse, og medens vi her i Landet i 1913 selv fremstillede 40 pCt. af Landets Forbrug af Pianoer, er den danske Industris Andel nu kun 12 à 15 pCt.

Søm, Traad- og Valseværksprodukter. Der beskæftiges nu $^3/_4$ af Antallet af Arbejdere i 1920, og af disse Folk arbejder en stor Del med indskrænket Arbejdstid. Det er indtil nu lykkedes Fabrikerne at holde et saa relativt stort Antal Arbejdere beskæftigede derved, at de forskellige Fabrikata sælges til tabbringende Priser.

Blikvareindustrien. I 1914 beskæftigedes i denne Industri 1450 Arbejdere, nu er Antallet ca. 1100, og det kan ventes, at dette Tal meget snart vil gaa betydeligt ned. Grunden hertil maa ikke saa meget søges i det dalende Forbrug, idet denne Industris Hovedvarer er Nødvendighedsartikler, hvoraf Forbruget ikke gaar ned under en vis Grænse, men derimod i den Omstændighed, at den tyske Industri paa ethvert Punkt kan undersælge den danske Industri. Importen af Blikvarer fra Tyskland har da ogsaa været i meget stærk Stigning. I det første halve Aar af 1921 er der for en enkelt stor Artikels Vedkommende importeret 25 Gange saa meget som i tilsvarende Tidsrum i 1913. For de andre Varers Vedkommende er Stigningen i Importen 50—450 pCt.

Tapetindustrien. Industriens Arbejderantal er nede paa ca. $^1/_3$ af Antallet i 1913, og medens Produktionen kun er $^1/_3$ af det normale, er Importen af Tapet steget med 40 pCt.

Pakkasse- og Træuldsfabrikationen. Pakkassefabrikerne er med Hensyn til *Ægeksportkasser,* der hidtil udelukkende har været af dansk Fabrikat, nu fuldstændig slaaet ud af Markedet af den tyske Konkurrence.

Før Krigen blev det meste *Træuld* fremstillet herhjemme. I de seneste Aar indføres der store Mængder af Træuld navnlig fra Tyskland.

Fabrikationen af Herreklæder. Importen af færdigsyede Herreklæder er uanset det aftagende Forbrug i stærk Stigning. De danske Arbejdere, der endnu er beskæftiget med Fremstilling af færdigsyede Herreklæder, har nu kun Arbejde i ca. 2 Dage om Ugen. Af Dansk Skrædderforbunds Medlemmer er ca. 2000 helt arbejdsløse. Paa Grund af den lave tyske Valuta koster en tysk Klædning i Arbejdsløn kun ca. $^1/_4$ af den danske Syløn.

Cykleindustrien. I 1913 importeredes 3500 Cykler, i første Halvaar af indeværende Aar er der importeret 24 000 Cykler. Industriens Arbejderantal er sunket til det halve, og da en stor Del af den næsten halverede Produktion staar usolgt paa Lager, fordi tyske Cykler er saa meget billigere, er en yderligere Indskrænkning i Arbejdsstyrken forestaaende.

❁ ❁ ❁

Møbelindustrien.

Tale holdt paa Industrimødet den 14. Juni 1921 af Oldermand *Rud. Rasmussen.*

I Tilslutning til de foregaaende Talere skal jeg et Øjeblik tillade mig at lægge Beslag paa Forsamlingens Opmærksomhed for at pege paa, hvorledes Forholdene i Snedkerfaget har udviklet sig under Trykket af den tyske Konkurrence. Lad mig straks sige, at Stillingen i Øjeblikket er saa alvorlig, at Faget udsættes for et Sammenbrud, dersom der ikke kommer Hjælp.

Da det ikke kan forudsættes at være Tilhørerne bekendt, at Snedkerfaget i den sidste Menneskealder og især i de sidste 10 Aar har gennemgaaet en betydelig Udvikling, skal jeg i korte Træk ridse Linierne for denne Udvikling op.

Før Aarhundredskiftet blev Snedkeriet i Danmark overvejende drevet paa den gammeldags Manér som Haandværk. Bortset fra nogle enkelte Stolefabriker var Møbelfremstillingen ganske haandværksmæssig. De fleste Virksomheder havde ganske vist nogle Hjælpemaskiner, hvormed man kunde foretage den første grovere Behandling af Træet, men hele Tilrettelægningen af Arbejdet foregik i alt væsentligt paa den Maade, at hver Svend fik ét Stykke Arbejde, som han gjorde færdig fra først til sidst. Der opstod dog i Firserne enkelte Fabriker, som fik oparbejdet en betydelig Eksport paa Sverige. Men disse Virksomheder fik et stort Knæk ved den svenske Toldlov af 1888,

der indførte en høj Beskyttelsestold for svenske Møbler og sikkert har været Aarsagen til den stærke Udvikling, der siden den Tid har kendetegnet den svenske Møbelindustri. Tabet af det svenske Marked ramte den Gang det danske Snedkeri meget haardt og standsede det i en paabegyndt kraftig Udvikling. Efter Tabet af det svenske Marked havde man heller ikke Kraft til at modstaa og imødegaa den Konkurrence, som de amerikanske Fabriker paaførte os med Hensyn til billige Kontormøbler, og heller ikke kunde man konkurrere med Tyskerne, som leverede billige Møbler til Boligudstyr. I dette Forhold foregik der en betydelig Forandring efter Aarhundredskiftet. Den tekniske Udvikling tog Fart, og man lærte at begrænse sig til et bestemt Speciale indenfor Branchen. Der opstod med andre Ord en hel Del Møbelfabriker, som baserede deres Eksistens paa Masseproduktion af Møbler i Serier og Salg til Forhandlere. De nye Virksomheder tog med stort Held Kampen op med de tyske og amerikanske Fabriker, og Resultatet blev, at det hjemlige Marked generobredes takket være vore Fabrikanters Dygtighed og relativt gode Smag. Før Verdenskrigen bestod Importen af udenlandske Møbler derfor nærmest af svenske og østrigske Stole samt af finere franske Møbler, der nærmest blev solgt som Antikviteter.

Saa kom Krigen med Pengerigelighed og med stort Begær efter alle Varer, og til Trods for den høje svenske Told og til Trods for, at Sverige paa Møbelfabrikationens Omraade indtager en saa fremskudt Plads, lykkedes det alligevel i de første Krigsaar at skabe en meget smuk Eksport af Møbler til dette Land. Men især blev Norge den store Aftager af danske Møbler, og der udførtes navnlig i 1917 og første Halvdel af 1918 store Mængder dertil.

Desværre har dette lyse Billede alt for hurtigt skiftet Karakter. I 1918 indførte Norge en 25 pCt. Værditold for finere Møbler, og senere er denne høje Toldsats blevet ombyttet med et fuldstændigt Indførselsforbud. Ogsaa det svenske Marked gik efterhaanden tabt væsentligt af samme Aarsag, idet de svenske Fabriker, der hidtil havde haft en stor Eksport til Norge, nu blev tvunget til at afsætte i Hjemlandet den Del af deres Produktion, der hidtil var bestemt for Eksport. Derved blev det svenske Marked overfyldt og lukket for os.

Denne Tingenes Udvikling ramte naturligvis den danske Møbelfabrikation særdeles haardt, om man end i og for sig fandt det ganske naturligt, at Norge søgte at værne sin Møbelindustri mod en overlegen udenlandsk Konkurrence. At det norske og svenske Marked for største Delen gik tabt, tog vor Møbelindustri da ogsaa som en Kendsgerning, som den ikke havde Midler til at afvende. Og man tabte heller ikke Modet, men gik straks i Gang med at søge nye Markeder for vore Møbler andre Steder i Udlandet.

Jeg behøver ikke overfor den Forsamling, der her er tilstede, at paapege, at et nyt Marked ikke kan vindes, fordi man har Brug derfor. Der skal aarelangt energisk Arbejde dertil. Vi har sat disse forberedende Arbejder i Gang, men som Situationen har udviklet sig, ser det stærkt ud til, at vore Møbelfabriker paa Grund af den tyske Konkurrence vil gaa haarde Tider imøde, inden vi har fundet nye Afsætningssteder for deres Produkter. Lad mig med nogle faa Tal belyse Situationen. I 1913, det sidste normale Aar før Krigen, indførte vi fra Tyskland godt 200000 kg Møbler, i 1920 indførte vi ca. 900000 kg tyske Møbler. Der er altsaa en Stigning i Importen fra dette Land paa ca. 450 pCt., hvorimod de smaa Kvantiteter, der indføres fra andre Lande, er gaaet tilbage. Jeg tror, at disse Tal taler tilstrækkeligt for sig selv. Stigningen i Importen fra Tyskland er ikke noget forbigaaende Fænomen. Ved Velvilje fra Det statistiske Departements Side har vi faaet at vide, at Tallene for de første fire Maaneder af 1921 ligger over Gennemsnittet og viser stigende Tendens. Og hvilke Følger har denne Import ikke haft for Snedkerfaget! Beskæftigelsesgraden er gaaet ned, og Arbejdsløsheden vokset, saaledes at 4000 af Fagets 10000 Snedkersvende i Øjeblikket modtager deres Underhold af Arbejdsløshedskassen. Hertil kommer endvidere, at de fleste Virksomheder i Faget arbejder paa indskrænket Tid. Noget over Halvdelen af den ledige Arbejdskraft var udelukkende beskæftiget ved Fremstilling af Møbler. Ganske vist er Indførslen af tyske Møbler ikke alene Skyld i den Krise, der har ramt Faget. Men dersom man kunde tænke sig, at de indførte tyske Møbler i Fremtiden blev udelukkede og altsaa skulde erstattes med dansk Arbejde, vilde der dog herved kunne beskæftiges ca. 700 Mand af de arbejdsløse Snedkeres store Skare. Ja, sandsynligvis vilde Beskæftigelsesgraden yderligere stige derudover, idet man maa erindre den Indflydelse, som det har paa saavel Producent som Forbrugere, at tyske Varer kan købes langt under den danske Fabrikants Produktionsomkostninger. Raabet lyder stadig paa billigere Priser, og de tyske Møblers Billighed bliver draget frem til Sammenligning med vore. Køberne glemmer, at en tysk Snedkersvend faar 50 Øre i Timen og en dansk 2,25 Øre i Timen, kort sagt, at de tyske Produktionsomkostninger omregnet i danske Penge er under en Femtedel af vore. Alle de Tilstedeværende maa kunne indse, at det med de nuværende Arbejdslønninger, Materialepriser etc. er os ganske umuligt at konkurrere med Tyskland. Derfor er Produktionen lidt efter lidt gaaet i Staa, og jeg er overbevist om, at det vil blive værre endnu, saafremt man ikke herhjemme bestemmer sig til en Forandring i den hidtil fulgte økonomiske Politik. Og jeg kan forsikre d'Herrer, at dersom der ikke træffes Foranstaltninger til at værne Faget mod Konkurrencen udefra, da er Bunden langt fra naaet endnu. Det danske Snedkeri, der tidligere havde saa smuk Position, vil da gaa sin Ruin i Møde, medens Landet vil blive oversvømmet af fremmede Møbler.

▫▫▫▫▫▫

Indenrigsministeriets tekniske Udvalg.

Som man vil erindre, nedsatte afdøde Indenrigsminister *Sigurd Berg* i Efteraaret 1920 et teknisk Ud-

valg, som skulde være raadgivende for Indenrigsministeriet i de forskellige Spørgsmaal angaaende Varme, Lys og Kraft. Dette tekniske Udvalg har netop tilendebragt en større Studierejse til Tyskland og Østrig bl. a. for at bese den store Energiudstilling i München og studere Tørveforkoksning samt den mere moderne Oparbejdning af samme Slags Brunkul, som findes her i Landet.

Det tekniske Udvalg har bedt os meddele følgende:

Medens man hidtil har udnyttet de danske Brunkul i den Tilstand, hvori de fremkom fra Lejerne, nemlig med et Vandindhold paa ca. 50 pCt., maa man i Fremtiden have Opmærksomheden i høj Grad henvendt paa andre Metoder; thi det er jo meget dyrt at transportere Brændsel af saa tarvelig Kvalitet over længere Afstande.

Blandt de Metoder, som her kan komme til Anvendelse, skal nævnes:

Udnyttelse af de raa Brunkul paa Stedet til Fremstilling af Elektricitet og *Forædling af Brunkullene ved at presse dem til Briketter.* Der er god Grund til at tro, at Presningen af de danske Brunkul til Briketter i Almindelighed ikke vil give *tekniske* Vanskeligheder af Betydning; de fleste af de danske Brunkul ligner nemlig i høj Grad de Brunkul, som man andre Steder anvender til dette Brug, og som f. Eks. i Tyskland har givet Anledning til Industri af meget stort Omfang, som allerede mange Aar før Krigen var bragt til en høj Grad af Fuldkommenhed, saaledes at Produktet kunde konkurrere med Stenkul.

Vanskelighederne for de danske Brunkuls Vedkommende ligger paa andre Omraader, nemlig fremfor alt deri, at Lagene er langt tyndere end dem, der anvendes i Tyskland, medens Overjorden, som maa fjernes, ofte har en meget stor Mægtighed, og Produktionen af de raa Brunkul vil derfor blive betydelig dyrere.

I Løbet af de senere Aar er der fra mange forskellige Sider blevet foretaget lokale Undersøgelser over Brunkullenes Forekomst, men man er dog ikke naaet til Klarhed over, hvor meget der overhovedet findes. Hvis man skal iværksætte en rationel Udnyttelse af Brunkullene ud fra de angivne Synspunkter, er det imidlertid ganske nødvendigt at have en saadan Klarhed, idet det er en nødvendig Betingelse for en Briketfabriks eller et Elektricitetsværks Levedygtighed, at det lægges paa et saadant Sted, hvor der indenfor en rimelig Omkreds findes tilstrækkelige Beholdninger til at sikre Driften i et passende Antal Aar.

Indenrigsministeriets tekniske Udvalg har derfor nu sat en systematisk Undersøgelse i Gang for ved Hjælp af Boringer og naturligvis saa vidt muligt støttet paa de hidtil opnaaede Erfaringer at fastslaa Lejernes Udstrækning, Fordeling og Mægtighed. Undersøgelserne ledes for Udvalget af Hr. Statsgeolog V. Milthers.

Et andet Spørgsmaal, som for Tiden beskæftiger Udvalget, er Undersøgelsen af Mulighederne for at anvende vore *Havstrømme til Fremstilling af Elektricitet.*

I den Anledning har Udvalget sat en systematisk Undersøgelse i Gang af Strømforholdene i Lillebælt, idet nøjagtige Oplysninger herom hidtil ikke har været til Raadighed. Man har ganske vist været klar over, at der til Tider gaar en meget stærk Strøm igennem Lillebælt, men man har ikke udført nøjagtige Maalinger og ved derfor ikke, om Strømmen i Middel er saa stærk, at dens Udnyttelse kan betale sig. Man maa være klar over, at Anvendelsen af Havstrømme til Fremstilling af Elektricitet, selv om Havstrømmen endogsaa er meget kraftig, vil give Anledning til overordentlig store Vanskeligheder, og man maa derfor advare stærkt imod at stille for store Forhaabninger til denne Mulighed for at hjælpe paa Landets Kraftforsyning. Strømmaalingerne i Lillebælt udføres af Hr. Forstander Andr. Otterstrøm, Snoghøj.

▫▫▫▫▫▫

Den engelske Beskyttelseslov.

Loven om Foranstaltninger til Beskyttelse for den engelske Industri er nu vedtaget og vil træde i Kraft i September Maaned. Loven falder i to Afsnit:

1. Beskyttelse af Nøgleindustrierne,
2. Foranstaltninger mod Dumping.

Nøgleindustrierne (hvorved forstaas Industrier, der fremstiller Varer, der er af vital Interesse for hele Samfundets Bestaaen) beskyttes ved, at der for en i Loven nærmere angiven Række Varer fastsættes en Afgift af 33¹/₃ pCt. af Varernes Værdi. Denne Liste omfatter f. Eks. optiske Instrumenter, Glasvarer til videnskabeligt Brug, Porcelæn til Laboratoriebrug, videnskabelige Instrumenter, alle syntetiske, organiske Kemikalier, og Afgiften paalægges Varerne, uanset i hvilket Land de er fabrikeret (de engelske Kolonier undtagen).

Foranstaltninger mod Dumping. I Tilfælde, hvor udenlandske Varer sælges i England til Priser, der ligger lavere end Produktionspriserne, hvorved forstaas, at Priserne ligger lavere end 95 pCt. af en gros Prisen i vedkommende Produktionsland, og i Tilfælde, hvor udenlandske Varer sælges i England til Priser, der paa Grund af Produktionslandets lave Valuta ligger under den Pris, til hvilken lignende Varer med Fordel kan fremstilles i England, kan der paalægges saadanne Varer fra de paagældende Lande Afgift paa 33¹/₃ pCt. af Værdien. Betingelsen for, at dette kan ske, er, at en saadan Import enten har medført eller kan befrygtes at ville medføre Arbejdsløshed i England. Til at undersøge, hvorvidt disse Betingelser er til Stede, nedsættes af Præsidenten for Board of Trade særlige Komitéer, bestaaende af 5 Medlemmer, der undersøger de rejste Spørgsmaal og afgiver Indstilling derom. Der skal ved Indstillingen tages Hensyn til, hvorvidt den nævnte Importafgift vil virke generende for de Industrier, der eventuelt bruger vedkommende Vare som Raavare. De Møder, den paagældende Undersøgelseskomité afholder, skal saavidt muligt være offentlige. Efter Indstilling fra disse Komitéer kan Board of Trade, som ovenfor nævnt, bestemme, at der paa den paagældende Vare lægges en Afgift af 33¹/₃ pCt. Hvis Parlamentet er inde, træder en saadan Resolution dog ikke i Kraft før den er vedtaget af Underhuset. Hvis Underhuset ikke er inde, skal eventuelle Resolutioner

forelægges Underhuset, saasnart dette træder sammen, og hvis Underhuset ikke senest en Maaned efter sit første Møde har godkendt den paagældende Resolution, bortfalder den.

Medens Forholdsreglerne mod almindelig Dumping vil kunne bringes til Anvendelse paa Danmark, forsaavidt der herfra sælges Varer i England til Priser, der ligger under den danske Produktionspris, vil Bestemmelserne om Valutadumping ikke komme til at genere den danske Eksport. Det fastsættes nemlig i Loven, at disse Bestemmelser ikke træder i Kraft overfor Lande, med hvilke England har særlige Handelstraktater (hvad der er Tilfældet med Danmark), og ydermere er det bestemt, at Forholdsreglerne mod Valutadumping kun kan indføres overfor Lande, hvis Valuta er faldet mindst 33¹/₃ pCt. i Forhold til den engelske Valuta (hvilket altsaa vil sige, at Sterling her i Landet skulde noteres noget over 24).

Et Eksemplar af den paagældende Lov er fremlagt til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, Vestre Boulevard 18, hvor nærmere Oplysninger kan faas.

▫▫▫▫▫▫

Pensionsforsikringsanstalten.

Ved Pensionsforsikringsanstaltens sidste ordinære Generalforsamling udtalte Bestyrelsens Formand, Grosserer *Emil C. Hertz*, i sin Beretning bl. a:

Ved Regnskabsaarets Slutning havde over 800 Firmaer og Institutioner etc. sluttet sig til Anstalten ved at indmelde Funktionærer. I Aarets Løb har den endelige Overtagelse af A/S Dansk Pensions- og Livrente-Selskabs Forsikringsbestand tilligemed nævnte Selskabs Aktiver og Passiver fundet Sted.

Tilgangen i Aaret 1920 omfattede ialt 4622 Forsikringer (herunder medregnet den fra A/S Dansk Pensions- og Livrente-Selskab overtagne Forsikringsbestand) til et samlet aarligt Aldersrentebeløb af Kr. 4 736 223,72, hvortil er knyttet Invaliderenter til det samme aarlige Maksimumsbeløb og Enkepensioner til et aarligt Maksimumsbeløb af Kr. 1 688 753,78 samt endelig Børnerenter til et aarligt Beløb af Kr. 79 748,68 i Tilfælde af Faderens Invaliditet og Kr. 159 857,36 i Tilfælde af Faderens Død. Desuden antoges til Forsikring 98 Livrenter til et aarligt Rentebeløb af Kr. 83 777,99.

Den løbende Aarspræmie for de pr. 31. December 1920 ikraftværende Forsikringer androg herefter ialt Kr. 2 466 178,56. Aarets Præmieindtægt incl. Indskud har ialt andraget Kr. 2 457 761,42.

Som i de tidligere Aar har Anstalten arbejdet med meget smaa Omkostninger til Erhvervelse af nye Forsikringer og har afholdt samtlige disse Omkostninger af Driften.

Regnskabet udviste en samlet Indtægt paa Kr. 4 487 002,68 og en Udgift paa ialt Kr. 4 189 443,04. Driftsoverskudet, Kr. 297 559,64, anvendtes saaledes, at der til Sikkerhedsfonden henlagdes Kr. 70 000, til Bonusfonden Kr. 25 000 og til Reserve- og Kursreguleringsfonden Kr. 135 000, medens der til Aktionærerne udbetales en Rente paa 4 pCt. eller 40 000 Kr., hvorefter der til næste Aar overføres Kr. 27 559,64.

Generalforsamlingen gav Decharge for Regnskabet og genvalgte de afgaaende Medlemmer af Repræsentantskabet samt valgte som Suppleanter Direktør Gunnar Gregersen og Rejsende F. Weinel.

Direktør Chr. H. Olesen henstillede, at man henledte de forskellige nedsatte Sparekommissioners Opmærksomhed paa Pensionsforsikringsanstalten, idet man burde arbejde hen til, at Pensionsforholdene indenfor Stat og Kommune blev ordnede efter nogenlunde samme Principper som de, efter hvilke de private Erhverv har ordnet Pensioneringen gennem Pensionsforsikringsanstalten, nemlig saaledes, at hver Funktionær fik udleveret en Pensionspolice, som kunde følge ham ved Pladsskifte. Derved kunde man opnaa en Besparelse og samtidig undgaa den Urimelighed, at en Embedsmand eventuelt blev pensionsberettiget gennem flere Administrationer (Stat, Kommune og private Erhverv).

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Handelsbalancen Juni 1921.

Vareomsætningen med Udlandet i Juni 1921 viser ligesom de to foregaaende Maaneder en Udførsel, som overstiger Indførslen, denne Gang endog med 28,6 Mill. Kr.; idet Importen er paa 104,3 Mill. Kr. og Eksporten 125,8 Mill. Kr. for indenlandske Varer og 7,1 Mill. Kr. for udenlandske Varer.

Det er paany væsentligst Nedgang i Import af Kul og Kokes, som bevirker dette gunstige Resultat; men Industrien vil dog med nogen Bekymring lægge Mærke til, at den stærkt forringede Indførsel af Raavarer til Tekstil- og Jernindustrien ogsaa er en betydelig Faktor i Regnestykket.

Eksportunderskudet for første Halvaar 1921 er nu nede paa 74,4 Mill. Kr., og den danske Valuta har i de sidste Uger rettet sig noget.

Norsk Varemesse.

Da den første norske Varemesse ifjor i Kristiania slog saa godt igennem, at den blev besøgt af mellem 60—70 Tusind Mennesker, har man besluttet ogsaa iaar at afholde en Varemesse.

Tidspunktet for denne norske Varemesse er nu fastsat til Ugen fra 7.—11. September 1921, og den vil ligeledes iaar finde Sted i Kristiania.

Kali-Industrien i Alsace.

Som bekendt vandt Frankrig med Alsace tilbage en betydelig Rigdom i Kalilejer — et Forhold, der ikke blot har Betydning for Frankrig, men for den hele Verdensøkonomi, idet Tyskland, der foruden sine egne store Stassfurther-Kalilejer tidligere ogsaa ejede Lejerne i Alsace, dermed i Virkeligheden havde et Verdensmonopol. Overdragelsen af de nye Lejer paa fransk Haand har da ogsaa allerede øvet sin Virkning; dansk Landbrug har ordnet i hvert Fald en Del af sine Kali-Indkøb fra Frankrig; og i Februar iaar er der i New York aabnet et »Société Commerciale des Potasses d'Alsace«, hvis Medleder er blevet en af de ameri-

kanske Eksperter paa Kunstgødningens Omraade. At Salget organiseres, er heller ikke underligt; den hjemlige Produktion i Alsace er stærkt stigende: i 1919 90 000 Tons, i 1920 c. 200 000 Tons. Man haaber i Løbet af 5 Aar at være oppe paa en Produktion af 600 000 Tons aarlig.

Et betydningsfuldt Spørgsmaal ligger imidlertid endnu uløst hen, nemlig Organisationen af selve de overdragne Kali-Værker, deres Ejendomsforhold og Forhold til den franske Stat. Det franske Kammer og Senat skal i en nær Fremtid tage Stilling til tre Forslag, der er fremsat, med Hensyn til endelig Ordning af den for det franske Samfund saa betydningsfulde Industri.

Der foreligger især tre Forslag til Behandling: et fra Regeringen, et fra en særlig sagkyndig Deputeret, Rendu, og et fra Alsace-Lorraines egne Repræsentanter.

Regeringsforslaget vil have oprettet fire selvstændige Selskaber, der deler Kaligruberne mellem sig; Rendu vil stille disse fire Selskaber under Kontrol af et Centralselskab; det alsace'ske Forslag vil have alle Værkerne slaaet sammen i eet. Statens Forhold til Industrien er ogsaa noget forskelligt i de tre Forslag; efter Regeringens skal Staten deltage i hvert af de fire Selskaber med en bestemt Kapital; ligesaa hos Rendu (i hvert Selskab skal Staten have 4 Mill., i Centralselskabet 40 Mill. Kr.); efter Alsaces eget Forslag skal Staten uden Betaling have 25 pCt. af Aktierne (i Anledning af de store Udlæg, Staten allerede har haft); dette Forslag forlanger ogsaa en Garanti for en Mindsteproduktion fra Selskabernes Side, daglig skal de mindst producere 10 000 Tons; man regner fra Alsaces Side med en Kapital — foruden Statens Aktier — af 75 Mill. Frcs. i Aktier og 75 Mill. Frcs. i Obligationer. Rendu regner med en Kapital paa i alt i de forskellige Selskaber af c. 250 Mill. Frcs.

Regeringsforslaget foreslaar ingen bestemt Kapital, men vil overlade dette til de enkelte Selskaber og haaber paa en gavnlig Virkning af Konkurrencen imellem den. I alle Forslagene er der givet Plads for Repræsentation for Landbruget, der jo er Kunden — Regeringsforslaget vil endda have, at Staten sammen med forskellige Landbrugsorganisationer skal overtage Driften og Ejendomsretten til det ene af de fire foreslaaede Selskaber, medens de tre andre skal være ledet af privat Initiativ. Rendu og det alsace'ske Forslag vil give Landbruget Indflydelse derigennem, at det skal have særlig Adgang til at tegne op til 30 pCt. af Kapitalen.

Leverancen til de indenlandske Forbrugere er ogsaa paa særlig Maade garanteret, lidt forskellig efter de forskellige Forslag; saaledes foreslaar Regeringen, at der kun bør udstedes Udførselsbevillinger i bestemt Forhold til det indenlandske Salgs Størrelse. De alsacelorraine'ske Deputeredes Forslag gaar med Hensyn til dette Spørgsmaal ud paa, at der af Eksportfortjenesten skal afgives saa meget i Godtgørelse til de indenlandske Købere indenfor Landbruget, at den Pris, de derved kommer til at betale, bliver saa nær som muligt ved en Pris, der er fastsat af Statsingeniører som en Art kontrolleret Fabrikations- og Salgspris.

Alt i alt vil det have nogen Interesse at se, hvorledes dette Forsøg paa at kombinere statslige Producent- og Forbrugerinteresser vil blive ordnet og vil forløbe.

▫▫▫▫▫▫

Kataloger, Bøger o. l.

A/S De danske Spritfabrikker 1881—1921. I Anledning af sit 40 Aars Jubilæum har De danske Spritfabrikker udgivet et Jubilæumsskrift forfattet af cand. polit. *L. Estrup.* Det lille Skrift fortjener ikke blot den Interesse, det har vakt, men ogsaa i høj Grad Paaskønnelse fra Industriens Side. Thi uden at forbigaa Foregangsmændene inden for Spiritusindustrien, *Isidor Henius* og *C. A. Olesen,* og paa den anden Side ogsaa uden nogen Slags Brovten, men roligt og anskueligt, fortælles her om Gær- og Spiritusindustriens Udvikling under disse to Mænd og dens Koncentration under C. A. Olesens Søn, Direktør *Chr. H. Olesen.* Med Tilfredshed vil man fra Industriens Side lægge Mærke til den Vægt, Forfatteren har lagt paa at anskueliggøre, at Spiritusindustrien i Danmark altid har været ledet ud fra et Borgersind, der har Følelse af sit Ansvar overfor Medborgerne. Netop dette Borgersind, som er saa udpræget i Industrislægten Olesen, har ført til den for alle Parter — Producent, Forbruger og Myndigheder — sundeste og klogeste Form for Gær- og Spiritusindustriens Koncentration.

A/S Landbrugsmaskin-Kompagniet har udsendt et Vindmotor-Katalog omhandlende »Agricco« Vindmotorer efter System Jensen og Vinding.

I Tilslutning til vor tidligere Omtale af disse nye danske Vindmotorer anbefaler vi Kataloget, der indeholder mange praktiske Oplysninger.

▫▫▫▫▫▫

Organisations- og Forenings-Meddelelser.

Et nyt Platinsurrogat

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Genpart af Skrivelse med Bilag fra et tysk Firma til Gesandtskabet i Berlin angaaende et nyopfundet Platinsurrogat, som angives at frembyde væsentlige Fordele for Elektro-Industrien.

Sagen henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. 68.*

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·
Nr. 18 15. SEPTEMBER 1921

Industriens Oplysninger.

ET af de mest fremtrædende Venstreblade, *Sorø Amtstidende*, har i Løbet af Sommeren bragt en Række Artikler med meget stærke Angreb paa Industrien og dens Krav til Regeringen i Anledning af Erhvervskrisen. Efter at Industriraadet den 19. August havde sendt sit fyldige Materiale til Handelsministeriet, genoptog »Sorø Amtstidende« sine Angreb, og under Direktør Priors Bortrejse fandt Industriraadets Næstformand, Direktør *Benny Dessau*, det derfor paakrævet i en længere indgaaende Artikel at svare »Sorø Amtstidende«.

Da Direktør Benny Dessaus Udtalelser har Interesse langt udenfor »Sorø Amtstidende«s Læsekreds, skal vi gengive dem in extenso:

I Anledning af Artiklen »Industriens Oplysninger« vil jeg gerne som Næstformand i Industriraadet bede om Adgang til at fremføre nedenstaaende Bemærkninger angaaende Deres Kritik af det af Industriraadet fremsendte Materiale.

Jeg er ganske enig med »Sorø Amtstidende« deri, at man ved Bedømmelsen af Situationen i nogen Grad maa bygge paa Oplysninger om Forskellen mellem den danske Industris Produktionspriser og de Priser, hvortil man kan købe de tyske Varer. Angaaende dette Punkt er der da ogsaa givet Handelsministeriet udførlige Oplysninger indenfor de Rammer, Ministeriet selv har fastlagt, og jeg tror ikke, at Ministeriet herefter vil nære nogen Tvivl om, at de tyske Priser i desværre kun altfor mange Tilfælde ligger betydeligt under den danske Industris Produktionspriser, baseret paa Dagspris for Materiale m. v. Det vil imidlertid være let forstaaeligt, at Oplysninger af denne Art kun i ringe Grad kan gøres tilgængelige for Offentligheden, eftersom de enkelte Virksomheders Kalkulationer nødvendigvis maa være Driftshemmeligheder i dette Ords egentlige Betydning og ikke kan prisgives den offentlige Diskussion. Paa dette Punkt maa Offentligheden derfor være henvist til at stole paa de Erklæringer, der afgives paa Grundlag af det indsamlede Materiale samt paa de Stikprøver, Handelsministeriet sikkert foretager. Den anden Side af Sagen er Spørgsmaalet om, i hvilken Udstrækning Forskellen i Produktionsomkostningerne giver sig Udslag i en faktisk Import. Det er — endda fra meget autoritativ Side — blevet betvivlet, at Importen viste, at den udenlandske Industri fortrængte den danske Industri fra det danske Marked. Industriraadet har ment, at det var af største Vigtighed at faa dette Forhold klarlagt og har derfor søgt at belyse dette ved en Række Tal fra Importstatistiken. I det udsendte Uddrag — som »Sorø Amtstidende« loyalt har gengivet — forekommer der mig at være mange Tal, der maa vække Eftertanke, og som i hvert Fald viser, at den udenlandske Konkurrence har sin meget store Andel i Arbejdsløsheden indenfor Industrien. Det forekommer mig at være af Betydning at faa dette slaaet fast, og jeg mener af »Sorø Amtstidende«s Artikel at kunne forstaa, at Bladet ogsaa vil indrømme, at det forholder sig saaledes. Ydermere maa det fremhæves, at de anførte Tal ikke giver noget udtømmende Udtryk for Virkningerne af den udenlandske Konkurrence, idet det maa erindres, at blot Fremkomsten af Tilbud paa billige udenlandske Varer vil være nok til at tvinge den danske Industri ud i en urentabel Produktion.

Naar man vil undersøge Grunden til, at f. Eks. den tyske Industri producerer billigere end den

danske, bliver man straks staaende ved Forskellen i Arbejdslønnen. »Sorø Amtstidende« synes at mene, dette skyldes den Omstændighed, at den danske Arbejdsløn er for høj. Det er muligt; imidlertid maa det erindres, at Arbejdslønnen nu automatisk følger Prisnedgangen, og de Vildskud, der fremkom paa Arbejdslønningernes Omraade under Højkonjunkturerne, vil vist forsvinde af sig selv. Forskellen mellem de tyske og de danske Arbejdslønninger er imidlertid altfor stor til, at Reduktioner som de her nævnte forslaar noget rigtigt. En virkelig Udjevning vil først fremkomme, hvis den danske Arbejdsløn idag blev sat ned til allermindst det halve eller maaske snarere til en Trediedel. En Diskussion herom er dog vist ret ørkesløs, og man maa i hvert Fald ikke glemme, at der ogsaa maa tages et vist Hensyn til, hvad Genstanden for Diskussionen, nemlig Arbejderne, selv mener. Ingen kan tro, at de vil gaa med til en saadan Lønreduktion, og jeg tror ærlig talt heller ikke, at »Sorø Amtstidende« vil forlange noget saadant af dem. Naar Arbejderne skal købe deres Levnedsmidler i Kroner, kan man billigvis ikke kræve af dem, at de maa nøjes med at faa deres Løn i Mark.

Den Fordel, den tyske Industri har gennem den lave Arbejdsløn (og dette virker ikke alene ved det direkte Arbejde, men ogsaa ved Formandsløn, Emballering, Transport, Kontorhold osv.), opvejes ikke af nogen Eksportafgift paa 25 pCt. til Ententen, saaledes som »Sorø Amtstidende« skriver. Denne Eksportafgift eksisterer nemlig ikke. Forholdet er det, at Tyskland — foruden sine Afdrag — skal betale til Ententen et Beløb svarende til 25 pCt. af Eksportværdien. Hvorledes Tyskland vil tilvejebringe dette Beløb, er et indre tysk Anliggende, og det skaffes i hvert Fald *ikke* ved nogen Afgift paa den tyske Eksport. »Sorø Amtstidende« mener, at Tyskland, fordi det skal betale den mægtige Skadeserstatning, maa sælge dyrt. Dette er efter min Mening et Fejlsyn. Tyskland skal for enhver Pris skaffe Penge, og netop derfor maa det — som enhver Forretning, der er i samme Situation — sælge billigt, ja, det maa sælge til »Schleuderpreisen«, hvis det ikke kan faa Varerne solgt paa anden Maade.

Det er ligeledes en Fejltagelse at antage, at de konkurrerende Virksomheders Kapitalforhold spiller nogen Rolle i denne Forbindelse. Rent bortset fra de af »Sorø Amtstidende« fremdragne Eksempler, hvor Bladet synes at forveksle Kapitaludvidelse med Kapitaludvanding, vil jeg blot gøre opmærksom paa, at Forrentningen af Aktiekapitalen ikke er en Produktionsudgift, men afholdes af det eventuelle Overskud. Om der skal forrentes en stor eller en lille Aktiekapital har ingen Betydning med Hensyn til den øjeblikkelige Konkurrenceevne, det faar først Betydning, naar Overskudet skal fordeles. Lad os derfor vente med at tale herom, til dette Tidspunkt foreligger. Desværre vil dette for mange Industrivirksomheders Vedkommende sige, at denne Diskussion maa udskydes adskillige Aar.

Jeg har det Indtryk, at »Sorø Amtstidende« gerne vil føre en objektiv Diskussion om Industrikrisen, men Forudsætningen herfor maa dog være, at Bladet behandler Industriraadet retfærdigt. Dette synes jeg ikke er Tilfældet, naar Bladet vil mene, at Industrimødet blev afholdt for at skabe en Panikstemning, thi dette Møde blev nemlig afholdt *paa Handelsministerens Initiativ*. Ogsaa de smaa Sidebemærkninger om Sommerferie kunde have været sparet. Industriraadet har søgt at gøre den foretagne Undersøgelse saa dybtgaaende som mulig, og jeg mener ikke, at to Maaneder er urimelig lang Tid til dette Arbejde. Selvfølgelig vil jeg ikke nægte, at Ferietiden ogsaa har spillet ind, fordi det selvsagt i den Tid er vanskeligt at samle *alle*, men jeg vil dog ikke i denne Forbindelse undlade at pege paa, at de stadige Forsikringer om, at Regeringen intet vilde foretage sig, nødvendigvis maatte svække Interessen hos de enkelte Industridrivende, fordi det hele derved paa Forhaand synes dømt til at blive resultatløst.

»Sorø Amtstidende« vil afhjælpe Krisen ved omfattende Nødhjælpsarbejder og nævner, at 30 000 Mand skal beskæftiges herved. Det bliver enorme Kapitaler, der skal fremskaffes hertil, og vilde det f. Eks. ikke være urimeligt, om Staten ofrede Hundreder af Millioner hertil, og man saa oplever, at Husene bygges af tyske Sten og Kalk, medens danske Tegl- og Kalkværksarbejdere gaar ledige, at Døre og Vinduer kommer fra Finland, medens de danske Snedkere faar Arbejdsløshedsunderstøttelse, at Varmeapparaterne fremstilles i Tyskland, medens de danske Støberier er lukkede, og saa fremdeles. Bygningsarbejderne vil blive hjulpne, men den derved skabte Købeevne vil ikke komme den danske Industri tilgode. Arbejdstøjet vil ikke blive syet af de arbejdsløse danske Syersker, det øgede

Skotøjsforbrug vil mærkes hos Importøren af czekoslovakisk Fodtøj og ikke i de danske Fabriker, Cigarerne vil komme fra Tyskland, og Frokosten vil medbringes indpakket i Aviser, trykt paa finsk Papir. »Sorø Amtstidende« anser det for selvmodsigende, at vi har Bolignød samtidig med, at vore Bygningshaandværkere er uden Arbejde. Jeg anser det for lige saa selvmodsigende, at vi importerer Industrivarer fra Udlandet samtidig med, at de Arbejdere, der plejer at fremstille disse Varer, maa gaa arbejdsløse og leve af Understøttelse.

Saa godt min Tid og Arbejdsevne tillader mig det, søger jeg at holde mig underrettet om de økonomiske Foreteelser i Ind- og Udland. Desværre kan jeg intet Tegn se til, at Forholdene snart vil trække sig i Lave. Det skulde glæde mig, om dette virkelig var Tilfældet, og hvis den fremtrædende *anonyme* Industridrivende — hvis Udtalelser »Sorø Amtstidende« tillægger saa megen Vægt — sidder inde med et Kendskab til særlige Forhold, der peger i denne Retning, tror jeg, »Sorø Amtstidende« vilde indlægge sig Fortjeneste ved at faa vedkommende til offentlig at komme frem med sin Viden.

Benny Dessau.

❁ ❁ ❁

Erhvervene og Prisfaldet.

Erhvervenes Pressesekretariat udsendte den 1. September følgende Meddelelse:

Da der navnlig i den senere Tid oftest gennem anonyme Indlæg i Pressen fremkommer Formodninger om, at Sammenslutninger indenfor Erhvervene ved Aftaler eller paa anden Maade søger at modvirke Prisfaldet, har en Række Hovedorganisationer indenfor dansk Erhvervsliv samt Husmoderforeningen besluttet at afholde et Møde til Drøftelse af hele dette Forhold. De Organisationer, der foreløbig staar bag ved denne Tanke er:

1) Arbejdsgiverforeningen.
2) Centralforeningen af Restauratør-, Hotelvært- og Beværterforeningen.
3) De kjøbenhavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation.
4) De samv. Købmandsforeninger i Danmark.
5) Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk.
6) Grosserer-Societetets Komité.
7) Haandværkerforeningen i Kjøbenhavn.
8) Husmoderforeningen.
9) Industriraadet.
10) Provinshandelskammeret.

Man er indenfor disse Organisationer enig om at paapege Nødvendigheden af, at Prisfald, hvad enten de er foranlediget af Forholdene paa Verdensmarkedet, eller de foranlediges ved Nedsættelse af de bestaaende Arbejdslønninger, hurtigst muligt bør bringes ud til Befolkningen og komme det forbrugende Publikum tilgode. I det hele og store formodes dette ogsaa at være Tilfældet, og de Eksempler paa det modsatte, som Tid efter anden offentlig fremdrages, skønnes oftest at hvile paa fejle Forudsætninger eller Mangel paa Kendskab til de virkelige Forhold. For imidlertid at belyse Prisforholdenes virkelige Stilling for Tiden og for at finde Midler til Afhjælpning af eventuelle Mangler har man besluttet at afholde det nævnte Møde, hvor Repræsentanter for de danske Erhverv vil mødes med Repræsentanter for Forbrugere og Repræsentanter for Regering og Rigsdag. Da Mødet saa vidt muligt vil faa Karakter af et offentligt Møde, vil ogsaa Pressen blive indbudt. Mødet afholdes i Studenterforeningens store Sal Torsdag den 22. September Kl. 2 Em.

Fra alle Kredse i Landet ser man med den største Interesse hen til dette Møde, dets Drøftelser og Resultater. Dagspressen saavel i Hovedstaden som i Provinserne har udelt givet sin Tilfredshed med Mødets Afholdelse de stærkeste Udtryk, og saavel fra Handelsministeren som fra Indenrigsministeren foreligger offentlige Udtalelser om deres varme Sympati for Erhvervenes Bestræbelser for at faa Prisfaldet ud til den forbrugende Befolkning.

Kun de socialdemokratiske Blade er forud ikke ganske tilfreds med Mødet, men benytter dets Indkaldelse til at kræve Kontrol med Avancen. Socialdemokraterne burde sikkert ligesom hele den øvrige Befolkning roligt have afventet Mødets Afholdelse og dets Resultater. Industrien paa sin Side imødeser med Forhaabning det Samarbejde, som synes indledet mellem Industri, en gros og Detailhandelen, og som formentlig kan resultere i en samlet Bevægelse, hvorved Erhvervene selv tager Sagen angaaende Kontrol med Priserne i sine Hænder.

Udenrigsministeriets Oplysnings-bureau for Erhvervene.

Efter Indstilling af Erhvervsraadet har Udenrigsministeriet konstitueret Grosserer *Erik Valeur* som Chef for Udenrigsministeriets Oplysningsbureau for Erhvervene, idet Grosserer Valeur med et betydeligt Stemmeflertal blev indstillet til denne Post.

Afdelingschef Erik Valeur, der er 44 Aar, har gennemgaaet en alsidig praktisk Uddannelse i Forretningsvirksomhed, først i det landskendte danske Firma I. Ankerstjerne i Randers, senere baade i Hamborg og London. Han har i en Række Aar været Direktør for Randers Margarinefabrik, men har siden 1908 drevet Forretningsvirksomhed i Oliebranchen, desuden er han Medlem af Bestyrelsen for flere Dampskibsselskaber.

Industrien ser med Tilfredshed, at der til den vigtige Post som Chef for det nye Oplysningsbureau er valgt en Mand fra det praktiske Liv og med godt og solidt Kendskab til Erhvervenes Vilkaar i Danmark.

□□□□□□

Udlandets Foranstaltninger til Erhvervenes Beskyttelse.

Industriraadet har sendt Ministeriet sit righoldige Materiale til Belysning af Erhvervskrisen med specielt Henblik paa de Forhold, der skyldes Valuta-Dumping; og medens Indenrigsministeren vil tilvejebringe en Redegørelse for Arbejdsløshedsforholdene i Almindelighed, og det samlede Ministerium derefter har forbeholdt sig at overveje den hele Krise, er Industrien foreløbig henvist til en afventende Holdning. Den kan benytte det Tidsrum, Regeringen maatte behøve til sine Overvejelser, til nøje at granske, hvad andre Lande har ment at burde foretage sig for at beskytte den hjemlige Produktion mod Valuta-Dumping.

Vi skal derfor ganske kort give Oversigt over Beskyttelsesforanstaltninger i en Række evropæiske og oversoiske Lande:

England.

I Tidsskriftets forrige Numer gav vi et Uddrag af den engelske Lov om Foranstaltninger til Beskyttelse dels af de saakaldte Nogleindustrier og dels mod Dumping. I Tilfælde, hvor udenlandske Varer sælges i England til Priser, der ligger lavere end 95 pCt. af en gros Prisen i vedkommende Produktionsland, og i Tilfælde, hvor udenlandske Varer sælges i England til Priser, der paa Grund af Produktionslandets lave Valuta ligger under den Pris, til hvilken lignende Varer med Fordel kan fremstilles i England, kan der paalægges saadanne Varer fra de paagældende Lande Afgift paa $33^1/_3$ pCt. af Værdien.

Frankrig.

I Juli Maaned 1919 vedtoges i Frankrig Forhojelse af de gældende Toldsatser, som blev betydelig skærpede. Disse Toldforhojelser fastsattes som bekendt ved, at man for enhver Vare i Toldtarifen fastsatte en vis Koefficient, som svarede til Varens Prisforhojelse siden 1913. Den paagældende Vares Told blev derefter multipliceret med Koefficienten, saaledes at Toldforhøjelsen kom til at staa i Forhold til Varens forhojede Værdi.

Disse Koefficienter har hidtil varieret fra 1—3. Den franske Regering har imidlertid nu fundet det nodvendigt at udstede et nyt Dekret vedrorende de hidtil gældende Koefficienter, der forhøjes meget betydeligt, helt op til 10.

I Indstillingen til Præsidenten om Dekretets Udstedelse hedder det udtrykkeligt, at Regeringen har fundet det nødvendigt at revidere de gældende Koefficienter for at sikre Industriens Levedygtighed og Udvikling.

Italien.

Den 1. August 1921 er der i Italien traadt en ny Toldlov i Kraft. Denne Toldlov er væsentlig udarbejdet paa Basis af Forholdene før Krigen, idet der derefter for de forskellige Positioner er fastsat særlige Koefficienter, saaledes at de enkelte Toldafgifter forhøjes i Overensstemmelse med de ændrede Forhold. Disse Koefficienter er ikke endelige, men kan forandres fra Tid til anden af Regeringen. Koefficienterne er ifølge den ministerielle Rapport om Toldtarifen fastsat saaledes, at de bringer Beskyttelsen op til den Storrelse, der er nodvendiggjort ved de eksisterende Differencer mellem Produktionsomkostningerne i Italien og andre Industrilande. For forskellige Varer, f. Eks. hvor det drejer sig om nye italienske Industrier, der trænger til Beskyttelse, eller om Industrigrene, der er særlig ugunstigt stillede i Konkurrencen med Udlandet, er der fastsat højere Koefficienter. Dette har man ogsaa gjort i de Tilfælde, hvor Udlandet har fastsat særlig høje Toldsatser for italienske Industrivarer af vedkommende Art.

Klassifikationen af Varerne er i den nye Toldlov blevet stærkt udvidet, idet Positionernes Antal er steget fra 472 til 953, samtidig med at der indenfor mange af Positionerne er fastsat en Række forskellige Underafdelinger. Alle Toldbelobene skal indbetales i Guld; hvis Guldet ikke skaffes, kan Indbetalingen ske ved særlige Certifikater, som købes i visse dertil berettigede Banker til en Kurs, der fastsættes hver 14. Dag af Finansministeriet i Overensstemmelse med Lirens Notering i New York. For Øjeblikket er Prisen for Certifikater: 400 Papir-Lire = 100 Lire i Guld. For Varepartier, hvor Toldbelobet udgør mindre end 100 Lire i Guld, kan Tolden indbetales efter ovenstaaende Rate til Toldvæsenet, uden at man behøver at kobe de særlige Certifikater.

Belgien.

Den belgiske Finansminister *G. Theunis* har i Parlamentet fremsat Lovforslag om en Forlængelse af den ved Lov givne Bemyndigelse for den belgiske Re-

gering til at forhøje Toldsatserne indtil det seksdobbelte ved Anvendelsen af en Koefficient.

Lovforslaget motiveres af Finansministeren saaledes:

»Som Følge af Krigen har der for alle Slags Varer fundet en betydelig Prisstigning Sted. Resultatet heraf er bleven, at Afgifts-Proportionaliteten, hvad Vægttolden angaar, er svundet mere og mere ind. Denne Situation er ikke længere holdbar, thi det vilde stride baade mod Fornuft og Retfærdighed, om Afgiftsforholdet for de Varer, der fortoldes ad valorem, forblev de samme som før Krigen, medens dette Forhold for de Varer, der er underkastet Vægttold, befandt sig føleligt formindsket.

Forøvrigt har den gældende Lov tilladt en Udvidelse af Koefficientens Grænse til Tallet 6, da Afgiftsforholdet, der fremgik ved Anvendelsen af Maksimums-Koefficienten 3, for adskillige Varer langt fra svarede til den Værdi, som de Varer havde naaet; men den Bemyndigelse, der er givet Regeringen ved denne Lov, udløber den 15. Juni iaar. Imidlertid er de Omstændigheder, der har motiveret denne Bemyndigelse, stadig de samme, og en Stabilisation af Priserne lader sig endnu ikke skimte.

Derfor har Regeringen den Ære at forelægge Lovgivningsmagten et Lovforslag, ved hvilket den omtalte Bemyndigelse forlænges til 30. Juni 1922.

Naturligvis vil der fortsat blive iagttaget en stor Omhu under Anvendelsen af Koefficienterne, saaledes at ingen af de forskelligartede Interesser bliver forfordelt.«

Det vil være af Interesse her i Danmark at se, at den belgiske Regering saaledes stadig anser de gamle Toldsatser for utilstrækkelige og derfor ønsker at opretholde en 6-Dobling af dem, medens vi herhjemme vedblivende staar fast paa den gamle Vægttold fra Prisniveauet i 1908, der ikke længere hverken yder tilstrækkelig Beskyttelse for de truede Erhverv eller skaffer Statskassen Indtægter, som for Toldens Vedkommende kan udligne den danske Krones Fald.

Schweiz.

Den schweiziske *foreløbige Toldtarif*, til hvis Udstedelse Regeringen blev bemyndiget den 28. Februar iaar, traadte i Kraft fra 1. Juli med Gyldighed i 2 Aar, og det vil ligeledes være bekendt, at den betegner en meget betydelig Forhøjelse af de hidtil gældende Toldsatser, ligesom flere hidtil toldfri Varer er blevet toldpligtige. Tarifen har til Formaal at sikre de schweiziske Hovednæringsveje, Landbrug og Industri, mod Underbud fra omliggende Lande med lavere Valuta, og en Gennemgang af de enkelte Satser viser derfor ogsaa, at medens Raastoffer og Halvfabrikata, der er nødvendige for det schweiziske Erhvervsliv, kun er Genstand for en moderat Toldforhøjelse, virker Forhøjelsen med fuld Kraft paa alle Punkter, hvor det gælder om at sikre og opretholde Landets egen Produktion.

Fra et dansk Synspunkt er det særlig iøjnefaldende, at Landbruget i lige saa høj Grad som Industrien drages ind under den maalbevidste Beskyttelsespolitik, hvori Schweiz søger Redning for sit nationale Arbejde, der ligesom andre Landes trues af den økonomiske Verdenskrise. Den schweiziske Regering har paa Grund af Landbrugets Stilling ikke mødt de Vanskeligheder for sin Politik, som nødvendigvis maa melde sig i Lande, hvor Landbruget for sit Vedkommende ingen Beskyttelse ønsker; men lærerigt er det at se, at naar Landbruget trues paa samme Maade som Industrien, nemlig ved udenlandsk Dumping, saa nødes Staten til at værne det ved de selvsamme Midler som dem, der ønskes af Industrien, ogsaa vor egen.

Hvad Beskyttelsen af det schweiziske Landbrug angaar, betyder den nye Tarif, sammenlignet med Tarifen af 1906, en Fordobling af Indførselstolden for de almindelige Kornsorter og en Tredobling af Tolden for Bønner og Ærter. Af Kartofler, der tidligere var toldfri, skal der fremtidig betales 2 Frcs. pr. Ton. Tolden paa Kød af Kalv og Svin og andre Dyr samt paa saltet og røget Flæsk forhøjes ganske overordentligt, for Svinekød saaledes fra 10 til 70 Frcs. og for røgede Skinker fra 14 Frcs. til 75 Frcs. pr. 100 kg. Ægtolden stiger fra 1 Frc. til 15 Frcs. pr. 100 kg. Af frisk og frossen Fisk, som hidtil var toldfri, skal der betales henholdsvis 2 Frcs. og 0,50 Frc. pr. 100 kg. Af Mælk, der ligeledes var toldfrit, 0,50 Frc. pr. 100 kg. Ostetolden stiger fra 4 Frcs. pr. 100 kg til 20 Frcs. Tolden paa levende Dyr forhøjes i tilsvarende Grad. Heste til Brug og Føl fortoldes med henholdsvis 120 og 100 Frcs. pr. Hoved mod tidligere 5 Frcs., og paa Faar stiger Tolden fra 0,50 Frc. til 5 Frcs. o. s. v.

Tolden paa Viktualievarer forhøjes fra 15 à 25 Frcs. til 75 Frcs. og paa Konserves fra 50 til 100 Frcs. pr. Ton.

Hvad Industritolden angaar kan nævnes, at Toldforhøjelsen paa Papir gennemsnitlig andrager 150 pCt., paa Bomuldsvarer 60 til 100 pCt., paa Silkevarer 100 til 300 pCt., paa Uldvarer 100 til 200 pCt., paa Dynamoer og andre Maskiner 150 à 200 pCt. Porcelænstolden stiger fra 16 til 40 Frcs. pr. Ton, og Tolden paa Landbrugsmaskiner fra 4 og 7 Frcs. til 15 Frcs. Som et karakteristisk Eksempel paa den Beskyttelse, man har ment at maatte yde en enkelt Industri, kan nævnes, at Tolden paa *Glødelamper* er forhøjet fra 50 til 200 Frcs. pr. 100 kg, altsaa firdoblet.

Yderligere har Schweiz fra den 25. Juli foretaget en Række Indførselsindskrænkninger, saaledes at Indførslen af endnu flere Varer gøres afhængig af en Bevilling.

Af Hensyn til de schweiziske Kantoner i det østlige Schweiz, som har set sine Interesser truede ved en overvældende Import af udenlandske Træsorter, har det schweiziske Forbundsraad besluttet midlertidig at kræve Indførselsbevilling for Træ og Trævarer. Herfra er dog undtaget Indførsel af Træ til Brændsel.

Indførselstilladelse kræves endvidere for forskellige Kartoner, elastiske Bælter og Baand, Flaskelukker, Klichéer, Vogne og Barnecykler. For at dæmme op for den Strøm af mere eller mindre maadelige Kunstreproduktioner, der i den senere Tid er indført fra Tyskland, har Schweiz tillige foretaget Indførselsindskrænkninger for visse nærmere angivne Kunstgenstande, men samtidig betonet, at alle Anmodninger om Indførsel af virkelige Kunstværker vil kunne forventes at blive bevilget.

Af betydelig Interesse — ogsaa for Danmark — vil det være at erfare, at den Kommission, der er beskæftiget med Udstedelse af Importrestriktioner, paa given Foranledning har undersøgt Spørgsmaalet om, hvorvidt de ved den nye Toldlovs Ikrafttræden indførte Forhøjelser vil kunne overflødiggøre fremtidige Importforbud, og at Kommissionen har truffet Beslutning om, da Toldsatserne overfor den tyske Valuta ikke er tilstrækkelig prohibitive, at ville fortsætte med Importforbud paa Omraader, hvor saadanne maa anses for fornødne.

Det vil blive af overordentlig Interesse at se Virkningerne af en Politik som Schweiz', der synes at være saa nogenlunde ubesværet af Teorier og for at opnaa sit Formaal anvender ikke blot ekstraordinære Toldforhøjelser, men ogsaa Importforbud og Importregulering. I alle Forhold er det schweiziske Statsliv præget af en Selvstændighed, der ikke mindst beundres i andre smaa demokratiske Lande. Det Vidnesbyrd om en dristig og konsekvent Erhvervspolitik, som Schweiz nu aflægger overfor en Omverden, der har de samme Vanskeligheder at bekæmpe, turde ogsaa have Krav paa Opmærksomhed.

Spanien.

Den spanske Toldkommissions staaende Udvalg har udarbejdet et Forslag til en endelig Toldtarif og samtidig med Offentliggørelsen af dette Forslag aabnet Adgang for Institutioner, Foreninger eller Enkeltmænd til inden den 9. September skriftlig at fremsætte deres Bemærkninger til Forslaget.

Der er i Forslaget, som i de hidtidige spanske Toldlove, fastsat to Tarifer: Tarifa primera og Tarifa segunda, saaledes at den sidstnævnte Tarif kun anvendes overfor Lande, der har særlig Aftale desangaaende med Spanien. (Som det vil vides, har Danmark en foreløbig Aftale i denne Retning.) Tarifa primera er gennemgaaende tre Gange saa høj som den anden Tarif. Forslagets Satser er væsentlig højere end de nugældende foreløbige Tarifer, som atter betød en Forhøjelse af Toldloven af 1911. Beskyttelsen synes at skulle omfatte saavel Landbrug som Industri, og hvor vidtdrevet et Beskyttelsessystem man ønsker at opbygge, fremgaar f. Eks. deraf, at der er foreslaaet en Told af 7,50 Pesetas paa en Ton Kul til Beskyttelse af den spanske Kulproduktion.

Det nye Forslag er meget specificeret og indeholder 1426 Positioner, medens Toldloven af 1911 kun indeholdt 718 Positioner.

Portugal.

De portugisiske Toldsatser blev for omtrent to Aar siden flerdoblet for et stort Antal Artiklers Vedkommende, først og fremmest for Luksusvarer og for Raavarer, som ikke er absolut nødvendige for den indenlandske Industris Forbrug.

Polen.

Det polske Finansministerium og Ministeriet for Handel og Industri har forhøjet Toldagioen paa en Række Luksusvarer.

Denne Agio fastsættes til 14 900 pCt., saaledes at Tolden i Virkeligheden bliver 150 Gange saa stor som de Beløb, den polske Toldtarif angiver:

De Varer, der rammes af denne overordentlig kraftige Told, er foruden en Række Fødevarer (Hermetik og Skaldyr), Alkohol, Vin og Blomster, tillige Smykker, Porcelæn, Toiletartikler, Parfumer, Films, Automobiler, Motorcykler, Spillekort, Tapet, Silketøjer, vævede Stoffer; Linned og Konfektion, Kniplinger og Broderier, Damehatte, Pelsværk, en Række Skindvarer, Trikotage, kunstige Blomster, Fjervarer, Galanterivarer, Legetøj o. s. v.

Den polske Toldforhøjelse, der er vedtaget for at beskytte den hjemlige Industri, er ganske overordentlig omfattende, idet den, for at tjene Industrien til virkelig Beskyttelse, har udvidet Begrebet Luksusvarer til at omfatte en lang Række Brugsgenstande baade af Metaller, Plante- og Dyrestoffer.

Finland.

Efter Ophævelsen i Foraaret af de partielle Importforbud i Finland saa dette Land sig nødsaget til at forhøje Toldsatserne indtil 20 Gange for Varer, som tidligere var opført paa Importforbudslisten. De generelle Forhøjelser af Toldsatserne andrager gennemsnitlig 200 pCt. af de i 1919 fastsatte Afgifter.

Estland.

Finansministeren i Estland har faaet Bemyndigelse til at regulere Told- og Importafgiften saaledes, at den kommer i Overensstemmelse med de nu herskende Forhold paa Valutamarkedet.

Tyskland og Østrig.

Begge disse Lande har forhøjet Toldsatserne i Overensstemmelse med Markens og den østrigske Krones Fald. Tolden erlægges i Guld, og der er fastsat Importforbud for en Række Luksusvarer og i Tyskland for næsten alle Industrivarer.

Amerika.

Den Toldlov, som den amerikanske Regering har forelagt i Repræsentanternes Hus, er meget protektionistisk, og Tolden vil gennemsnitlig komme til at udgøre 18 og 20 pCt. af Værdien, medens Tolden efter den nugældende Toldlov af 1913 kun er mellem 6 og 7 pCt. Toldforslaget indeholder Bestemmelser om, at en importeret Vares Værdi skal fastsættes efter Prisen paa det amerikanske Marked og ikke efter Prisen paa det (billige) fremmede Marked. Af særlige Bestemmelser i Lovforslaget bemærker man, at der aabnes Præsidenten Adgang til, under Forudsætning af Senatets Ratifikation, at afslutte Handelstraktater med fremmede Lande, hvorved de fastsatte Toldafgifter nedsættes til Gengæld for de i de fremmede Lande tilstaaede Fordele. Endvidere har Præsidenten Myndighed til indenfor et Tidsrum af 3 Aar — som det synes uden Senatets Medvirken — at afslutte Overenskomster af en Varighed af ikke over 5 Aar angaaende Nedsættelse af Toldafgifterne, men ikke over 20 pCt. til Gengæld for Fordele tilstaaet af vedkommende fremmede Land. Overfor Lande, der opkræver for høj Told af amerikanske Produkter eller paa anden

Maade urimelig hindrer Indforslen af amerikanske Produkter, kan Præsidenten paalægge særlig Told.

Inddelingen af Varegrupper i den nye Toldlov er meget specialiseret, idet Loven ialt rummer 1689 Løbenumre imod den nuværende Toldlovs 657 Løbenumre.

Japan.

Japans Industri tog som bekendt under Krigen et voldsomt og ikke altid lige sundt Opsving. Verdens store og toneangivende Industrilande deltog alle i Krigen, og deres Ydeevne begrænsedes overordentlig udadtil, saalænge Krigen varede. Dette gav Stødet til, at Udviklingen: bl. a. den japanske Industri, tog en saa stærk Fart — men rummede ogsaa i sig Spiren til den senere saa tunge økonomiske Krise; og som Japan vel var det Land, hvor den industrielle Udvikling under Krigstiden skød voldsomst Fart, var det heller ikke underligt, at den nuværende akute Verdenskrise ogsaa tog sin Begyndelse i det japanske Ørige, med Prisfald, Arbejdsløshed, Standsning af Fabriker, Konkurser o. s. fr. — Da Verdenskrigen var endt, standsedes en stor Del af Produktion saavel som af Forbrug; de Industrigrene, der var vokset stærkest under Krigen, led ogsaa nu mest. Det hjemlige Markeds Købeevne aftog, Afsætningen paa fremmede Markeder aftog under Konkurrencen med de amerikanske og evropæiske Industriprodukter. Og Indlandet bød den samme Konkurrence; selv om den japanske Industri i Krigsaarene paa mange Punkter havde gjort væsentlige Fremskridt, saa var der dog blandt de hjemlige Forbrugere mange, der nu vendte tilbage til de gammelkendte, udenlandske Varer — selv i Japan.

Følgen af alt dette var: Prisfald, Indskrænkning og Tilbagegang i Produktionen. Men det varede ikke længe, inden man skred til Midler herimod. Den japanske Stor-Industris Mænd er — sammenhængende med hele Japans Udvikling i de to sidste Menneskealdre — af stor, ogsaa politisk Indflydelse. Og Midlerne, man foreslog og fik godkendt, var Told af forskellig Art.

Allerede i Løbet af 1920 indførtes en Række Bestemmelser om *Forhøjelse af Indførselstold*, særlig gældende for kemisk Industri og for Jernindustriens forskellige Tilvirkninger. Toldlovene af 1910 blev i det væsentligste omordnede; de enkelte Takster forhøjede.

1. Juni 1921 traadte en ny Toldtariflov i Kraft, og den opviser ikke blot en fortsat Række Forhøjelser, men gaar ogsaa — stadig for at værne om og udvikle Japans egen, nye Industri — *delvis* i Retningen fra Vægttold til Værditold. Og oven i Købet paa en Maade som vil vanskeliggøre Importen fra Evropa og Amerika til Japan.

Beregningsmaaden for denne Værditold er nemlig ikke paa Grundlag af de paa Fakturaen angivne Priser for vedkommende Vare, der ønskes indført — men derimod paa Grundlag af — den japanske Markedspris for Varen paa Indførselsdagen! — En saadan Beregningsmaade vilde under normale og rolige Erhvervsforhold kunne lade sig praktisere nogenlunde nemt og ikke medføre særlige Vanskeligheder for Eksportøren — men under Tider som disse med deres stadige Prissvingninger betyder Fortoldningen i Japan efter dette Princip en overordentlig Risiko for Eksportøren; en tilforladelig Priskalkulation, der skal lægges efter det japanske Marked, er jo næsten umulig. — En Del Beregninger for forskellige Varer, efter Prisforholdene i Japan c. 1. Juni d. A., viser Toldstigninger paa 150—400 pCt.

Endvidere paatænker den japanske Regering visse, nærmest statssocialistiske Forholdsregler — efter japansk Sædvane. For at opnaa stabile Priser paa de vigtigste Varer planlægger Regeringen dels at overtage bestemte Handels- og Industrivirksomheder, dels at give saadanne Virksomheder Monopol paa Tilvirkning af og Handel med enkelte gængse Artikler. Hvorledes disse Foranstaltninger vil blive udført og hvorledes de vil virke, staar endnu hen i det uvisse.

— — —

Disse Oversigter gør paa ingen Maade Fordring paa at være udtømmende, tvertimod forandrer de Forholdsregler, som en Række vaagne Lande foretager sig, saa at sige hver Maaned, i nogen Grad det Billede, man faar af deres Iver efter at beskytte deres Næringsveje; og de Forskydninger, der finder Sted, er overalt til Gunst for de hjemlige Erhverv.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Verdens Guldproduktion og dens Betydning.

Guldproduktionen var i en Aarrække ret stillestaaende; i 1912 naaede den sit Højdepunkt før Krigen, og i den senere Tid gør sig en ret stærk Nedgang gældende. I de følgende Tal er givet en Oversigt over de senere Aars Produktion; alle de anførte Tal er i Mill. £:

	Transvaal	Britisk Rige ialt	Verdensprod.
1913	37,4	57,0	94,7
1914	35,6	53,2	92,6
1915	38,6	58,7	96,8
1916	39,5	59,6	93,5
1917	38,3	56,1	87,0
1918	35,8	52,3	79,0
1919	35,5	49,5	75,0

Transvaals Miner har stadig den største Produktion, noget enkelt Sted kan opvise — men ogsaa der mærkes Nedgangen. Tydeligst er Nedgangen i Canada (Klondyke) og ogsaa i Mexiko. England indtager blandt Staterne ubetinget Førstepladsen med Hensyn til den aarlige Produktion. Men en stor og stigende Del af Guldforraadet har som velkendt fundet Vej til U. S. A. For 31. Decbr. 1913 opgjordes Staternes Guldbeholdning — naturligvis kun med tilnærmelsesvis Nøjagtighed — til 1905 Mill. Dollars, og Verdensforraadet opgjordes da til 10 200 Mill. Doll., det vil sige nær 20 pCt. faldt paa Staternes Forraad. 31. Decbr. 1920 opgjordes U. S. A.'s Guldbeholdning til c. 2900 Mill. Doll., Verdensforraadene var da antagelig 12 500 Mill. Doll. Det vil sige, at U. S. A.'s Andel af Verdensguldet i Krigsaarene og Tiden efter Krigen er steget fra c. 20 pCt. til c. 25 pCt., og at selve den amerikanske Guldbeholdning er steget med c. 50 pCt.

Der kan ikke være Tvivl om, at disse Guldtal har

deres store Indflydelse paa Pristallene rundt omkring i Verden. Selvfølgelig bestemmes Varepriserne ogsaa af andre Faktorer, men sikkert er det, at Guldets Mængde som Møntfodsmetallet er mere direkte i Berøring med Prisspørgsmaalet end de fleste andre Faktorer. En historisk Betragtning viser da ogsaa en Sammenhæng mellem Guldproduktion og Pristal (idet Pristallet her er »Economist«s). Før Midten af forrige Aarhundrede var Pristallet faldende, efter at det ved Begyndelsen af Aarhundredet under Napoleonskrigene og lige kort efter dem havde været oppe paa meget store Højder. Fra Begyndelsen af 50'erne stiger det, og samtidig (fra 1848) begynder de store Guldfund (i Amerika 1848 og Australien 1857); Stigningen naar sit Højdepunkt i 1857; og i samme Tidsrum viser den aarlige Guldproduktion en Højde som aldrig før; fra 1850—1860 er den gennemsnitlig c. 500 Mill. Kr.; Pristallet holder sig nogenlunde konstant indtil c. 1870. Guldproduktionen er gennemsnitlig i den Tid c. 470 Mill. Kr. Men fra ind i 70'erne til ind i 90'erne foregaar — paa enkelte Undtagelser nær — et ret stærkt Prisfald. Aarsagerne hertil er selvfølgelig, som ogsaa ovenfor nævnt, mange, Teknikens og Samfærdelsmidlernes Fremgang ikke mindst; men det er karakteristisk, at i den samme Tid falder Guldproduktionen, idet Findestederne fra Aarhundredets Midte delvis udtømmes, og den gennemsnitlige aarlige Produktion er i dette Tidsrum nede paa c. 400 Mill. Kr. Efter 1897 er der en stadig fortsat Opgang i Pristallet; Guldproduktionen stiger ogsaa stærkt, om end stærkere end Pristallet: 1896—1900 er det gennemsnitlig aarlig 960 Mill. Kr., 1910—14 c. 1600—1700 Mill. Kr.; fra 1890'erne kom nemlig nye, rige Miner til, Transvaals og Klondykes.

Det vil selvfølgelig, paa Grundlag af det heraf fremførte, være dristigt at spaa noget om Pristallets Bevægelser i den kommende Tid — under Indtryk af det foran anførte og saa iøjnefaldende Fald i Verdens Guldproduktion; der er, om ikke nye Miner findes, ikke megen Sandsynlighed for, at den foreløbig naar op til Højderne fra for en halv Snes Aar siden. Men vilde man driste sig til en saadan Spaadom, maa denne naturligvis sigte mod øget Prisfald.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Ny italiensk Toldtarif.

Som andet Steds i Bladet meddelt er der 1. August d. A. i Italien traadt en ny Toldlov i Kraft. Den nye Toldtarif (paa italiensk og engelsk) ligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat *Journal Nr. 67*, hvor interesserede Firmaer vil kunne henvende sig angaaende nærmere Oplysninger.

En Verdensudstilling i Rio de Janeiro.

I Eftersommeren 1922 vil der i Rio de Janeiro blive afholdt en Verdensudstilling. Efter den Deltagelse, der er tilsagt fra andre Lande, bl. a. fra Sverige, Norge og Finland, kan det forudses, at Udstillingen vil blive meget omfattende. Spørgsmaalet om Danmarks eventuelle Deltagelse i denne Udstilling har været behandlet i Komitéen for udenlandske Udstillinger, og under Hensyn til den Betydning, det sydamerikanske Marked har som fremtidig Aftager af Industriprodukter, var der Enighed om, at det vil være af Vigtighed, at ogsaa den danske Industri deltager i Udstillingen.

Meddelelsen om Danmarks officielle Deltagelse skal være afgivet inden denne Maaneds Udgang, og Industrivirksomheder, der maatte have Interesse i at deltage i Udstillingen, bedes derfor snarest muligt henvende sig til Industriraadet, der vil samle de indkomne Henvendelser og derefter overfor Komitéen klarlægge, hvilken Deltagelse der eventuelt kan forventes fra Industriens Side.

Som det vil erindres, er der tidligere fra Statens Side ydet Tilskud til Danmarks Deltagelse i Udstillinger i Udlandet, og da man indenfor de i Komitéen for udenlandske Udstillinger repræsenterede Ministerier lægger megen Vægt paa, at Danmark deltager med en saa fyldig Udstilling som muligt, kan det sikkert forventes, at der vil blive fremsat Forslag om Statstilskud til Udstillingen i Rio de Janeiro.

▫▫▫▫▫▫

Notitser.

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. i hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktionen modtager med Glæde Meddelelser fra Industrien om Nyheder o. l. af almen industriel Interesse.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 19 1. OKTOBER 1921

Repræsentanter for Erhvervene og Forbrugerne opretter selvstændig Priskontrol.

Erhvervenes Møde om Prisfaldet.

DET Møde, som Hovedorganisationerne for Industri, Haandværk, Handel og Detailhandel sammen med Husmoderforeningen havde indkaldt til i Studenterforeningens store Sal den 22. September 1921 for at drøfte, hvilke effektive Foranstaltninger der kunde foretages for at bringe Prisfaldet ud i Befolkningen, blev af den største Betydning, idet Mødet efter indgaaende Drøftelse med overvældende Majoritet vedtog, at Erhvervene i Forbindelse med Husmoderforeningen skulde oprette en egen og selvstændig Priskontrol. Mødet, hvortil der var indbudt Repræsentanter for alle Organisationer under de forskellige Erhverv, overværedes ogsaa af en Række Indbudte, hvorimellem bemærkedes Indenrigsminister *Kragh*, Handelsminister *Rothe*, Landstingsmand *Døcker*, Bankdirektør *Hassing-Jørgensen*, Borgmestrene *Godskesen*, *Kaper* og *J. Jensen*, samt som Repræsentanter for De samvirkende Fagforbund, Forretningsfører *Lyngsie* og Hovedkasserer *Svendsen*.

Industriraadets Formand, Direktør *H. P. Prior*, bød den store Forsamling Velkommen og overgav Dirigenthvervet til Overretssagfører *Axel Bang*, hvorefter Formanden for Arbejdsgiverforeningen, Bogtrykker *H. Langkjær*, fik Ordet for den Tale, vi omstaaende gengiver in extenso.

Formanden for Husmoderforeningen, »den eneste Forbrugerforening i Danmark«, Fru *Carla Meyer*, gennemgik paa Forbrugernes Vegne nogle Priser paa forskellige Forbrugsartikler og rettede en Række Spørgsmaal til Formændene for de tilstedeværende Detailhandlerorganisationer. Formanden for De kjøbenhavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation, Grosserer *C. V. Bunch*, samt Formanden for De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark, Grosserer *I. G. Schjær*, besvarede Fruens Spørgsmaal og knyttede dertil en Række meget indgaaende Oplysninger om Detailhandelens Stilling og det allerede gennemførte Prisfald.

Formanden for Industriraadet, Direktør *H. P. Prior*, fremsatte paa Industriens Vegne nogle ganske korte Bemærkninger, som vil findes gengivet andet Steds i Bladet.

Paa Haandværkernes Vegne talte Formanden for Haandværkerforeningen i Kjøbenhavn, Oldermand *P. O. Olsen*, og Formanden for Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk, Oldermand *Andreas Wildt*. Ret naturligt kom de to Herrer i deres Taler særlig ind paa Spørgsmaalene om Arbejdslønnens og Arbejdstidens Betydning for Priserne.

Den sidste af de officielle Talere var Formanden for Centralforeningen af Restauratør-, Hotelvært- og Beværterforeninger i Danmark, Direktør *Wunsch*, der meget virkningsfuldt fremhævede, at der ingen kollektive Prisaftaler findes indenfor Restauratørfaget.

Efter at de officielle Taleres Række var udtømt, fik saavel Forbrugere som Erhvervsdrivende Ordet til en fri Diskussion. Oldermand for Bagerlavet, *F. M. Rasmussen*, Købmand *Jeppesen*, Helsingør, Formanden for Centralforeningen af Skomagermestre og Skotøjshandlere for Kjøbenhavn og Omegn, Oldermand *Poul Sørensen*, og

Formanden for Danmarks Detailfiskehandlerforening, *Carl Larsen*, Formanden for Kjøbenhavns Boghandlerforening, *Emil Wiene*, Formanden for Bogtrykkerforeningen, *Einar Levison*, og Formanden for Ostehandlerforeningen i Kjøbenhavn, *Ludvig Poulsen*, svarede indgaaende paa de Spørgsmaal, der var rettet til dem af Husmoderforeningens Formand, medens Hovedkasserer for De samvirkende Fagforbund, *Svendsen*, erklærede, at efter hans Mening havde Forbrugerne ikke saa megen Interesse i at faa Priserne at vide som at faa Besked med Avancerne, og Redaktør *Calundan* fra »Landmandstidende« gav en Række Oplysninger om flere Maaneder gamle Priser, som modtoges med berettiget Demonstration.

Mødets Resolution.

Efter Diskussionen fremsatte Dirigenten paa Indbydernes Vegne følgende Resolution:

1) *Der nedsættes en Komité — kaldet Priskontrol-Komitéen — med det Formaal at modtage og undersøge Klager over, at Publikum med Hensyn til Priserne paa almindelige Forbrugsartikler udbyttes, hvad enten dette antages at finde Sted gennem effektive Prisoverenskomster mellem Erhvervene eller gennem stiltiende Aftaler. Klager maa være skriftlige, motiverede og underskrevne med Navn. Komitéen vil ogsaa paa eget Initiativ kunne optage til Drøftelse og Undersøgelse herhenhørende Prisforhold, uanset at Klage herover ikke er rejst.*

2) *Komitéen sammensættes af et Medlem (og en Suppleant) for hver af de til Mødet indbydende 10 Organisationer samt Landbrugsorganisationer, dog saaledes at De danske Husmoderforeninger som særlig Repræsentant for Forbrugsinteresser faar 4 Medlemmer. Komitéen kan iøvrigt supplere sig med Repræsentanter og Suppleanter for saadanne Organisationer, som Komitéen skønner har naturligt Krav paa at deltage i dens Arbejde. Komitéen vælger sin Formand i eller udenfor sin Midte og antager den fornødne Medhjælp.*

3) *Naar Komitéen beslutter at tage en fremkommen Klage op til Behandling, skal den søge de nærmere Omstændigheder oplyste ved Henvendelse til den interesserede Organisation, hvis en saadan findes. Hører den interesserede Organisation under en Hovedorganisation, rettes Henvendelsen til denne. Er det paagældende Erhverv ikke organiseret, rettes Henvendelsen direkte til Erhvervets Udøvere. Saafremt en Klage derefter findes berettiget, kan Komitéen ved Henstillinger henholdsvis til den paagældende Organisation eller de interesserede Udøvere søge det paaklagede Forhold ændret. Medfører en Henstilling i saa Henseende ikke et rimeligt Resultat, kan Komitéen bringe sit Skøn frem gennem en offentlig Udtalelse.*

Efter at Resolutionen var anbefalet af Formanden for Husmoderforeningen, Fru *Carla Meyer*, Formanden for Grosserer-Societetets Komité, Grosserer *Lillienschiold*, og Formanden for Provinshandelskammeret, Landstingsmand *Lange*, blev den vedtaget med 414 Stemmer mod 3, og det næsten 4 Timer lange Møde kunde slutte med Leveraab for Dirigenten, Overretssagfører *Axel Baug*, der med baade Energi og Behændighed havde ledet det til Tider ret bevægede Møde.

— — —

Gennem Mødets Drøftelse og dets fyldige Oplysninger om Prisforhold indenfor Industri, Handel og Haandværk maa der være skabt en Basis for Forstaaelse mellem Producent og Forbruger. Erhvervene paa deres Side har lagt Kortene paa Bordet og erklæret, at ingen af dets Organisationer vil finde sig i, at Publikum udbyttes gennem Prisaftaler eller lignende Foranstaltninger i samme Hensigt, samt erklæret sig beredt til i fuldt Alvor at optage et Arbejde for at rette, hvor der skal rettes, og vejlede, hvor der skal vejledes. Med disse alvorlige Erklæringer og hele Mødet som Baggrund faar Nedsættelsen af Priskontrolen sin store Betydning. Ligesom Erhvervene under Krigstiden overfor Udlandet viste sig i Stand til paa fuldtud tilfredsstillende Maade at gennemføre Kontrol med Overholdelsen af de trufne Aftaler, saaledes skal det ogsaa nok vise sig, at Erhvervene i Forbindelse med Husmoderforeningen vil være i Stand til at gennemføre en effektiv Priskontrol uden fremmed Indblanding, og Industrien deltager derfor med Glæde i dette Arbejde, som kun kan skønnes at være til varig Fordel saavel for Producenter som Forbrugere.

□□□□□□

Kaptajn Rambusch Formand for Erhvervsraadet.

Det under Udenrigsministeriet nedsatte Raad, *Erhvervsraadet*, som skal tjene til Støtte for det nye Oplysningsbureaus Arbejde, har konstitueret sig med Direktør, Kaptajn *F. H. J. Rambusch* som Formand og Direktør *Anders Nielsen* som Næstformand.

Til Medlemmer af Arbejdsudvalget valgtes: for Industrien Direktør, Kaptajn F. H. J. Rambusch, for Handelen Direktør H. P. Hjerl-Hansen, for Landbruget Direktør Anders Nielsen, for Skibsfarten Generalkonsul Johan Hansen, for Fiskeriet Direktør J. Chr. Pedersen, for Arbejdsgiverinteresser Ingeniør Otto Meyer og for Arbejderinteresser Sekretær Vilhelm Nygaard. Arbejdsudvalget har ligeledes konstitueret sig med samme Formand og Næstformand som Raadet.

Valget af Kaptajn Rambusch som Formand saavel for selve Raadet som for dets snevrere Arbejdsudvalg giver Industrien de bedste Forhaabninger om, at den nye udenrigsministerielle Organisation vil faa sin Betydning for vore nationale Erhverv.

▫▫▫▫▫▫

Prisfaldet og Befolkningen.

Tale holdt ved Erhvervenes Møde den 22. Septbr. 1921 af Bogtrykker *H. Langkjær.*

Vi befinder os midt i den vanskelige og byrdefulde Afviklingsperiode efter en af Krigshistoriens største Katastrofer. Alle Samfundslag maa gøre sit til, at denne Afvikling foregaar saa normalt, som Forholdene tillader, og her kan ingen Borger og ingen borgerlig Sammenslutning holde sig tilbage. Enhver maa paa sit Omraade af yderste Evne anstrænge sig for at medvirke, og det Møde, som Erhvervenes Hovedorganisationer idag lader afholde, er netop sammenkaldt i Erkendelsen heraf. Vi skal igennem den nuværende Krise til normale Tilstande; det gælder kun om at skaane Samfundet for altfor mange Lidelser, medens Kuren staar paa.

Mødet idag er derfor heller ikke fremkaldt af nogen Tilfældighed og er heller ikke Udtryk for en ny Erkendelse. Ingen ledende Personlighed indenfor dansk Erhvervsliv har ventet, at Samfundets Tilbagevenden mod ordnede Forhold skulde foregaa harmonisk. Det har tvertimod under hele Krigsperiodens fuldkommen tøjlesløse Tildragelser stadig været under Diskussion, med hvilke Midler man skulde se sig i Stand til igen at tvinge alle de løsnede Forhold tilbage i det rette Leje.

Prisfaldet.

Da Verdensprisfaldet i Slutningen af afvigte Aar begyndte at vise sine Virkninger, var man derfor ogsaa fuld af Opmærksomhed overfor Forholdenes Udvikling. Man noterede sig som første Udslag af Publikums Indgriben Etableringen af den saakaldte Køberstrejke. Da man derefter i Foraaret naaede til nogen Nedsættelse i de herskende Arbejdslønninger, skærpedes naturligt Opmærksomheden overfor Tildragelserne i vort Samfund. Organisationerne indsaa fuldt vel, at maatte Arbejderne slaa af paa Krigslønningerne, saa maatte Erhvervene ogsaa paa tilsvarende Maade slaa af paa Krigspriserne. Lige siden dengang har Organisationerne indskærpet deres Medlemmer, at de skulde og maatte følge med Prisfaldet. Og lige siden dengang har Organisationerne overvejet, hvorledes de bedst kunde gribe ind for at paavirke og systematisere Prisfaldet, hvis det skulde blive nodvendigt.

Vi har i vor Indbydelse til dette Møde udtrykt den Opfattelse, at Prisfaldet i det hele og store har fundet Vej igennem Befolkningens Lag, men det er naturligvis ikke undgaaet vor Opmærksomhed, at Meningerne herom har været stærkt delte, og Meningstilkendegivelserne har ikke formet sig paa en saadan Maade, at de var egnet til at befordre en rolig og jevn Prisnedgang. Bladene har været overfyldte af Beretninger om, hvad Husmødre og Familiefædre har oplevet i Butikerne. Snart var det en Apoteker, som formentlig krampagtig holdt paa en Krigspris, og snart var det en Grønthandler, som holdt sit Hvidkaalshøved i en efter Husmødrenes Opfattelse overdreven høj Pris.

Overalt, hvor Priserne ikke faldt hurtigt og dybt nok, gav man uden videre Erhvervene Skylden, undertiden ikke helt uden Grund, som oftest med mindre Grund end førmodet, og man glemte over alle disse Diskussioner undertiden at udnytte det Prisfald, der faktisk forelaa. Man glemte ogsaa at tage sig selv haardt i Armen og minde om, at vi er lovlig godt vant fra de gode Tider, og at vi er lovlig fordringsfulde endnu; vore Fordringer baade til Levnedsmidler og Nydelsesmidler ligger langt over, hvad andre Nationer mener at kunne tillade sig, og *det bedste* vil man nu altid komme til at betale højere end *det næstbedste*. Dog, dette skal jeg ikke nærmere fordybe mig i, da andre Talere formentlig vil finde bedre Udtryk for disse Betragtninger, end jeg er i Stand til.

Men alle disse Meddelelser fra Forbrugerne gik rundt og svulmede op til at være sikre Beviser for, at Erhvervene som Helhed klamrede sig til de engang opnaaede Krigspriser. Fra Socialdemokratiets Side kaldtes der paa Fortidens prisregulerende Foranstaltninger, og Bladenes Spalter blev efterhaanden fyldt med Beskyldninger overfor Dele af Erhvervene om mere eller mindre aabenlyse Prisaftaler.

Lavinen er rullet hurtigt.

Landmændene og Prisfaldet.

I de seneste Dage har man endogsaa set det Særsyn, at Landmandsforeningen kommer og kræver Regeringsforanstaltninger sigtende til at indføre Avancebegrænsning. Denne sidste Tildragelse har forbauset mig. Jeg havde ellers tænkt mig, at Landmændene i den forløbne Periode havde faaet Appetiten paa kontrolerende Foranstaltninger tilfredsstillet og ikke mere længtes efter at blive bænket om et Bord med disse Retter. Og jeg skulde endelig ogsaa antage, at vor nogterne Landbrugsminister ikke vilde føle sig opfordret til at søge saadanne Lækrerier sat frem paa Bordet. Men denne Kalden paa offentlig Kontrol minder mig paa den uhyggeligste Maade om den af Kontrol og Restriktioner øverfyldte Krigsperiode, kun at

det nu er Dele af den mest frie Befolkning, som opfordrer til at anvende de af Standen selv som Helhed forhadte og forøvrigt af det store Flertal af Landets Befolkning forkastede Fremgangsmaader, som kun har været egnet til at ødelægge det frie Initiativ og være Skalkeskjul for moralsk anløbne Personer. Og vil man for Alvor tro, at Befolkningen som Helhed, og da navnlig Arbejderpartiet, vilde føle sig tilfreds med, at denne Landmændenes Opfordring om Tilsynsforanstaltninger mod visse Dele af Befolkningen blev fulgt? Ja, maaske til en Begyndelse. Men Kravene vilde hurtigt rejse sig, ikke mindst mod Landbruget. Det undrer mig iøvrigt, at en vis Del af Befolkningen ikke allerede har været hos Landbrugsministeren med Krav om et Tilsyn. Det vilde i hvert Fald have været en god Konsekvens af de utallige mere eller mindre — oftest mindre — berettigede Angreb, som har været rettet imod dette Erhverv.

De anonyme Angreb paa Erhvervene.

Men hvorom alting er, vi staar i dette Øjeblik overfor ganske de samme Overdrivelser i Opfattelserne, som beherskede Krigsperioden, og overfor disse ganske primitive Udslag af Folkestemningen er det nødvendigt at træde op.

Vi maa bort fra den Guerillakrig, som de talløse anonyme og færre navngivne Indsendere fører mod Erhvervene i Pressen og paa anden Maade, og hvis Følger vi mærker i en indgroet fjendtlig eller dog mistroisk Stemning i Publikum. Denne Stemning er ikke blot ganske uretfærdig overfor Erhvervene som Helhed, den er ogsaa erhvervsødelæggende i sine Konsekvenser. Man har set Arbejdere ødelægge Erhverv ved Strejker, men ingen anden Strejke er dog saa ruinerende som Køberstrejken. Og den Stemning, der ligesom bader sig i Skadefryd, naar der ringes til Begravelse for dansk Virksomhed, den Stemning er i Bund og Grund landsskadelig. I de seneste Dage har man set Overdrivelserne ført saa vidt, at min udmærkede politiske Meningsfælle, den højtærede Landbrugsminister i en Tale har fremsat den Anskuelse, at en Hovedaarsag til den herskende Misère ligger i de kollektive Overenskomster, de faste Prisaftaler mellem Erhvervene og Arbejderne. Jeg tror, at af de Overraskelser, som den højtærede Landbrugsminister i den senere Tid ved sine Taler har beredt Publikum, er denne ikke den mindste. Hvis Stedet her var dertil, og hvis Tiden tillod det, vilde jeg give efter for Fristelsen til at fordybe mig lidt i det af Landbrugsministeren opkastede Problem, og jeg tror, at vi vilde blive enige om, at i hvert Fald den Del af Landbrugsministerens Tale hviler paa en Misforstaaelse eller i hvert Fald paa en ikke helt gennemtænkt Vurdering af Forholdene. At gøre et Eksperiment for at overbevise Landbrugsministeren herom, tror jeg vilde blive for kostbart, og det maa vist ogsaa i høj Grad betvivles, at Regeringen som Helhed vil tiltræde Landbrugsministerens Anskuelse.

Men Følgen af den ustandselige Agitation mod Erhvervene er den, at for hver Dag der gaar, deler Befolkningen sig bestandig mere i indbyrdes mistænksomme Lag, og en Fortsættelse af denne Tingenes Tilstand kan kun virke skadeligt paa en naturlig Afvikling af de endnu herskende abnorme Forhold.

Man maa heri se den væsentligste Aarsag til, at de store Hovedorganisationer har indkaldt til dette Møde.

Organisationernes Arbejde for Prisfald.

Det danske Publikum har ikke hidtil kaldt forgæves paa disse Organisationer, navnlig naar Landet var i en Nødstilstand, og det er ikke med Urette, at de fleste civiliserede Lande ser hen til de danske Erhvervsorganisationer som Mønsterorganisationer. Hvad der udrettes indenfor de 4 Vægge til Gavn for det ganske Land, bliver som oftest kun bekendt som Resultater uden Angivelse af Oprindelse. Men hvad der maa ligge fuldt aabent og klart til Beskuelse for enhver, som ikke glemmer fra den ene Dag til den anden, hvad der sker i dette Land, det er, hvad Organisationerne har udrettet under den forløbne Krigsperiode. Ved Anspændelse af alle Kræfter til det yderste har man holdt vor Produktion i Gang, og større Uegennytte, end nogen kan have blot en Forestilling om, er udfoldet af Erhvervenes ledende Mænd i den Periode. Det er derfor ogsaa naturligt, at disse Organisationer træder frem for Befolkningen nu paa dette Tidspunkt, hvor Bevægelsen har taget en hel anden Retning end den Gang, og yder deres Medvirkning. *Og naar de nu træder frem, saa er det for i fuldt Alvor at optage et Arbejde for at rette, hvor der skal rettes, og vejlede, hvor der skal vejledes.*

Stiller Organisationerne sig da paa det Standpunkt, at alt i Erhvervene er, som det skal være? Mener de, at Prisfaldet forløber paa en saadan Maade, at der ikke kan rejses nogen Kritik? Jeg tror ikke, at nogen af de indbydende Erhvervsorganisationer tør driste sig til at paastaa dette. Det vilde da være overflødigt at holde de mange Møder rundt om i Organisationerne, Møder, paa hvilke man søger at vejlede og paavirke Medlemmerne til saa rapt som muligt at følge Prisfaldet, hvad enten det ytrer sig som Fald paa Varer i Verdensmarkedet, eller det ytrer sig som Fald i Arbejdslønningerne. Jeg vil saaledes ikke hævde, at Erhvervene er helt uden Skyld i, at de Stemninger, som nu hersker i Befolkningen, er opstaaet. Naturligvis har Erhvervene nogen Skyld — ikke alle Erhvervsdrivende, ikke Erhvervene som Helhed — men naturligvis er der Skyld paa Erhvervenes Side. Kun skulde Forbrugerne ikke helt glemme, hvor uigennemsigtige Forholdene har været, hvor pludseligt og katastrofalt det økonomiske Omslag har virket, hvor tungt det er faldet at skulle ombytte gyldne Illusioner med en karrig Virkeligheds Smalkost eller med det, som ringere er. Det sidste Aar har set mange Formuer smuldre hen, og Konkurslisten taler højt nok om, at ikke alle Erhvervsdrivende spinder Silke.

Sagen har ogsaa en social Side. Et gennemgribende Prisfald er utænkeligt uden en kraftig Nedskæring af Lønniveauet, og her har Erhvervene haft store Vanskeligheder at kæmpe med. Man er tilbøjelig til at overse disse Vanskeligheder. Man er tilbøjelig til at kræve for store Prisvirkninger af de Resultater, som Erhvervene er kommen til gennem Nedsættelse af Arbejdslønnen.

Men hvorom alting er, *Prisfaldet er der.* Det vil man vel anerkende. Om det er stort nok, om det gaar hurtigt nok nedad, derom kan Meningerne være delte, men alting maa have sin Tid. Vi bevæger os, haaber jeg, henimod ordnede Forhold, men at denne Bevægelse ikke kan foregaa i fuld Orden og i hvert Fald ikke uden en vis Medvirkning fra Organisationernes Side, derover er man klar. Men skal man naa ordnede Forhold, saa maa man undlade at anstille de samme Betragtninger, som beherskede Samfundet under den forrykte Hojkonjunktur, som begyndte umiddelbart efter Vaabenhvilens Indtræden, og som paa den mest ubeherskede Maade drev Produktion, Import, Lonninger og Forbrug op over alle Grænser. Man maa vare sig for, at det Tilbageslag, vi har været ude for allerede i nogen Tid, ikke benyttes til Sammensværgelser, som kan blive til en Provelse for det hele Samfund. De Betragtninger, som Publikum nu almindeligt anlægger, fører til, at det, som for kort Tid siden ikke kunde blive for dyrt, nu pludselig ikke kan blive billigt nok. Og kan andet ikke hjælpe, saa tager Publikum den udenlandske Konkurrence til Hjælp og finder da navnlig Konkurrencen fra Lande med den lave Valuta anvendelig som det probateste Middel.

Men saa hurtigt foregaar Vendingerne nu engang ikke i et stort og velordnet Samfund. Det ligger i Sagens Natur, at Prisfaldet vil forløbe uregelmæssigt; paa nogle Omraader trænger det hurtigt igennem under Verdensprisfaldets Tryk, paa andre Omraader vil det være hemmet af forskellige modvirkende Kræfter. Indehaverne af store Varelagre søger naturligt at undgaa altfor store Tab, Arbejdslønningerne har ogsaa kun givet langsomt og modstræbende efter. Landbrugets Produkter har hidtil stadig været i hoj Pris og blev yderligere fordyrede af Valutaforholdene. Alle disse Omstændigheder maa bevirke en vis Uregelmæssighed, men en saadan Uregelmæssighed kan paa ingen Maade begrunde de til Tider hensynslose Angreb, der er rettet mod Erhvervene.

Erhvervene bør selv udøve Priskontrol.

De Hovedorganisationer, der har indbudt til dette Møde, er alle enige om, *at de almindelige Prisfald skal gøres effektive ud i Befolkningens yderste Lag. Ingen af disse Organisationer vil finde sig i, at Publikum udbyttes gennem Prisaftaler eller lignende Foranstaltninger i samme Hensigt.* Men Livet er mangfoldigt, og alle de Forhold, under hvilke Erhvervene virker, er ikke saa umiddelbart tilgængelige, at det almindelige Publikum ikke kan blive vildledt i sin Bedømmelse.

Idet vi nu paa den ene Side erkender Nodvendigheden af et Tillidsforhold mellem Erhvervene og Publikum og paa den anden Side er fuldt overbevist om, at Erhvervsvirksomhedernes levende Kræfter vil visne under den Statskontrol, som man fra nogle Sider paakalder, har vi sagt til os selv, at en Erhvervskontrol udøvet af Erhvervene selv, maa blive Løsenet. Kan vi ad denne Vej skabe, om jeg saa maa sige, Ro for Prisfaldet, vil meget være vundet. Prisfaldet vil da antagelig forløbe, som det skal — det vil sige i god Orden, ikke hovedkulds her og altfor sendrægtigt der, men uden voldsomme Konflikter mellem Publikums Utaalmodighed og Sælgernes berettigede Interesse. Vi maa kunne sikre et Prisfald under Disciplin, et Prisfald, som føres igennem paa alle Omraader, og vi maa kunne befri vort Samfundsliv for et Sprængstof, som nu kun altfor rigeligt er for Haanden.

Autoriteterne og Prisfaldet.

Men skal vi kunne naa dette almindelige Prisfald, skal vi kunne fore det til Bunds, saa maa de Krav, der nu rejses overfor Erhvervene, med endnu storre Styrke rejses overfor Stat, Kommune og alle offentlige Institutioner. I saare mange Tilfælde har Stat og Kommune tilfulde lært den Krigstidens Kunst at lægge paa Priserne. Gas, Elektricitet, Transport, Skatter og Afgifter — for alle disse Indtægtskilder har Prisskruen meget regelmæssigt, ja ogsaa sommetider meget uregelmæssigt, faaet sine voldsomme Omgange, som ligesom har suget Kraften af Prisstigningerne paa det borgerlige og private Omraade.

Nu kalder man overalt paa Prisfaldet, og ofte kommer der Opfordringer og Raab netop fra de offentlige Autoriteters Side om, at Helbredelsesmidlet for de usunde Tilstande i Samfundet skal være Prisfaldet. Vel, lad os kun erkende det, men lad os til Gengæld kræve, at de offentlige Autoriteter følger Trop, ja, at de hellere giver Tonen an; thi den Risiko, som det enkelte Fag eller den enkelte Erhvervsdrivende løber ved f. Eks. at prove paa at stimulere Omsætningen ved en dristig Prisreduktion, den er let paaviselig, og den kan være odelæggende for Faget og odelæggende for den enkelte Udøver deraf. Stat, Kommune og offentlige Autoriteter staar langt sikrere i saa Henseende. Ingen smiler ad dem, hvis det viser sig, at den dristige Disposition med Prisfald er slaaet fejl og ikke har foroget Omsætningen eller tomt Lageret; ingen Myndighed kommer og erklærer Stat, Kommune og offentlige Autoriteter fallit — eller det sker dog kun i yderste Nødsfald. Og da det netop drejer sig om en almen Reform, en almen Forbedring, er ingen i hojere Grad kaldet til at gore de dristige Forsøg end netop Stat, Kommune og andre offentlige Institutioner.

Men vi savner i ikke ringe Grad dette frejdige, banebrydende, offentlige Initiativ, og vi savner et produktivt Princip i de sociale Foranstaltninger, som sluger saa enorme Summer. Stat og Kommune har ofret og ofrer fremdeles Snese af Millioner til Understottelse af Arbejdslose for at sætte dem i Stand til at leve uden at arbejde. Men Samfundet bor have Arbejde for disse Millioner, og det maa kræves, at der kun gives Understøttelser til Lediggang, naar alle andre Veje er lukkede.

Staten og Prisfaldet.

Vi maa i det hele taget kunne forlange, at man i Statshusholdningen i hojere Grad end hidtil vender Skillingen i Haanden, inden man giver den ud.

Men hvad dernæst Statens Forhold til Erhvervslivet angaar, saa er det paa mange Omraader præget af en ganske ubillig Tendens til at fordyre og genere

de produktive Virksomheder. Hvor stædigt fastholder f. Eks. ikke Postvæsenet sine Krigspriser paa alle Postforsendelser? Men ikke nok hermed: Den travle Forretningsmand, der før kunde mode paa sit Kontor Søndag Morgen for at have Søndagsposten fra Haanden til om Mandagen, ham boycotter Postvæsenet ved selv at inddrage Søndagens Postombæring, og hvis nogle Virksomheder for at spare Tid og Penge arrangerer indbyrdes Udveksling af Breve, saa lader Postvæsenet denne private Foretagsomhed straffe efter Loven. Denne haardhændede Udnyttelse af et fordyrende Monopol er paa et saare vigtigt Omraade Statens eneste Bidrag til det Prisfald, som visse Medborgere ikke kan tænke sig gennemført uden Statskontrol med Erhvervene.

Det er sagt mig, at Forsendelsesomkostningerne for en Flaske Øl til Jylland andrager mellem 4 og 9 Øre, og at det koster omkring 11 Øre at føre et Pund Frugt ind til Kjobenhavn, og jeg sporger i den Anledning, om et Prisfald ikke her var paa sin Plads, og hvis det ikke kan gennemfores straks ved en praktisk Disposition, om det saa ikke var paa Tide at antyde, at man er villig til at forberede Sagen, villig til at gøre dette Forsøg paa at lette og stimulere Omsætningen. Det gaar heller ikke an, at et saa mægtigt Prisfald som det, vi har set paa Kul og Brændsel i det hele taget, kun trægt baner sig Vej til de Frembringelser, Gas og Elektricitet, hvis Pris netop er blevet ansat under Hensyn til den fænomenalt hoje Kulpris. Og sidst, men ikke mindst, er det værd i denne Forbindelse at pege paa, om ikke Stat og Kommune ved at foranledige et Prisfald i *Skatterne* vilde være i Stand til at bidrage til, at Indtægterne voksede, at Formuerne forogedes til Gavn for hele Samfundet og uden Skade for de paagældende Pengekasser. Det er kun Eksempler, jeg her har fremdraget, men det er Eksempler, som viser, at skal Prisfaldet faa nogen Betydning og navnlig nogen varig Betydning, findes der ikke i det ganske Land nogen Person, noget Erhverv, nogen Institution eller Myndighed, som maa undlade at rette det Spørgsmaal til sig selv, om den eller det ikke bør deltage i Bevægelsen nedad for sit Arbejde og for sine Produkter, ja, om den eller det under Hensyn til det heles Vel ikke er forpligtet til at gore dette.

Det har været min Opgave at fremhæve nogle af de almindelige Synspunkter, som gor sig gældende i dette vigtige Spørgsmaal, men almindelige Synspunkter og almindelige Slutninger betyder intet, hvis de ikke kan indpasses i de særlige Forhold, som taget tilsammen udgor dansk Erhvervsliv. Det er mit Haab, at de Betragtninger, som man nu vil gøre gældende fra forskellige Hovederhverv, vil kunne indpasses i mine almindelige Bemærkninger og vil kunne fore til et Resultat, som er til Gavn ikke alene for dansk Erhvervsliv, men for hele vort Samfund.

□□□□□□

Industrien og Prisfaldet.

Tale holdt ved Erhvervenes Møde den 22. Septbr. 1921 af Direktør *H. P. Prior.*

Efter Verdenskrigens Udbrud medforte den stigende Vareknaphed, at Priserne i Løbet af 1915—16 begyndte at tiltage med stærk Fart og formede sig som en voldsom Konjunkturstigning. Fra Regeringens Side blev der gennem Den overordentlige Kommission truffet Foranstaltninger imod den fulde Udnyttelse af denne Konjunkturstigning, saaledes at de forskellige Erhverv, herunder ogsaa Industrien, i høj Grad blev hindret i at drage Fordel af Konjunkturstigningen. Selvom den foreliggende Situation ved Siden heraf gav Adgang til en forøget Fortjeneste, maa man imidlertid huske paa, at enhver Højkonjunktur følges af en tilsvarende Nedgang, for at man kan naa tilbage til den normale Situation, og hvis derfor et Firma ikke i Højkonjunkturen har haft Lejlighed eller Vilje til at opspare den heraf flydende ekstraordinære Fortjeneste, da vil Nedgangsperioden give et Tab, som rækker ud over Fortjenesten i Opgangsperioden, i det Forhold, hvori man har været afskaaret fra at drage sig Hojkonjunkturen til Indtægt. Det heromtalte Forhold maa man være klar over, naar man bebrejder et Erhverv, at det ikke har opsparet tilstrækkelige Midler til at møde den voldsomme Prisnedgang, som har fundet Sted efter Krigen. Yderligere maa det erindres, at den Mangel paa økonomisk Modstandskraft, som nu i Nedgangsperioden har gjort sig gældende for Industriens Vedkommende, ogsaa i hoj Grad skyldes *de uhyre direkte Skatter,* der under Krigen har været paalagt Industrien ligesom andre Byerhverv. Med disse Bemærkninger onsker jeg at understrege den store Nedgang i Varepriser, som for Industriens Vedkommende har fundet Sted siden Krigsperioden.

Det skal indrømmes, at Erhvervene under Indtrykket af de blomstrende Tider maaske ikke har taget tilstrækkeligt i Betragtning, at disse gyldne Tider vilde faa en saa brat Afslutning, men paa dette Punkt har Industrien dog sikkert næppe vist større Optimisme, end man overalt indenfor alle Samfundsklasser har været tilbøjelig til. Imidlertid er de Tab, som er paaført Industrien i Nedgangstiden gaaet langt ud over den stærkt beskaarne Fortjeneste i Opgangsperioden, og naar man nu fra saa mange Sider horer Raabet om Nedgang i Priserne, kan Industrien for sit Vedkommende sige Hus forbi; saavidt Industriraadet bekendt, findes der ikke blandt dets Medlemmer nogen, som har Adgang til paa kunstig Vis at holde Priserne oppe over det Niveau, som dikteres udefra, nemlig fra Lande som paa Grund af ekstraordinære Forhold, som jeg ikke her skal komme nærmere ind paa, er i Stand til at producere til Priser, der i mange Tilfælde ligger betydeligt under vore Fremstillingsomkostninger. I Virkeligheden drejer det sig for Tiden for en Mængde Industrigrenes Vedkommende ikke om at opnaa en lidt større eller mindre Fortjeneste, men kun om at begrænse Tabene det mest mulige.

Som Eksempel paa den Prisnedgang, der for en Række Industrigrenes Vedkommende til Dato har fun-

det Sted, siden de paagældende Varepriser kulminerede, skal anføres følgende procentvise Nedgang:

Tekstilindustrien: 50 pCt.
Plantemargarine: 38 pCt.
Papirindustrien: 40—60 pCt.
Cikorieindustrien: Mellem 11 og 12 pCt. (jevnfør dog her Prisreguleringen for denne Industri under Krigen).
Tobak: Ingen Nedgang for de dyre Cigarer, men medens der ikke tidligere solgtes Cigarer under 20 Øre pr. Stk., kan der nu sælges baade til 15 og endog til 12½ Øre pr. Stk., omend Kvaliteten næppe kan anses for at være absolut identisk med tidligere solgte Cigarer.
Konservesindustrien: Ca. 15 pCt.
Tapetindustrien: For billigere Varer ca. 50 pCt.
Kalkindustrien: 38 pCt.
Skotøjsindustrien: Gennemsnitlig ca. 33⅓ pCt.
Valseværkerne: Ca. 74 pCt.
Kabelindustrien: Ca. 72 pCt.
Søm- og Traadindustrien: Ca. 75 pCt.
Mursten: Mellem 20 og 25 pCt.
Blikvarer: Ca. 33⅓ pCt.
Chokolade:
Koge- og Spisechokolade: Ca. 50 pCt.
Cacaopulver: 75 pCt.

Verdens-Prisniveauet er og maa være det bestemmende i Lande, der som Danmark relativt set i høj Grad bærer Præget af at være Frihandelsland. Af de her meddelte Oplysninger vil det fremgaa, i hvor høj Grad den almindelige Nedgang i Verdens-Prisniveauet til Dato har gjort sig gældende indenfor den danske Industri.

Den polytekniske Læreanstalts Fond for teknisk Kemi.

Indenfor den polytekniske Læreanstalt er en ny Institution traadt i Virksomhed, nemlig: »Den polytekniske Læreanstalts Fond for teknisk Kemi.«

Fondens Oprettelse er et Led i de Bestræbelser, som har gjort sig gældende for at skabe bedre Vilkaar for de anvendte Videnskaber herhjemme, i Særdeleshed paa Læreanstalten, og er sket med Støtte af den danske kemiske Industri og Kemikerstand.

En Række af vore betydeligste industrielle Virksomheder har ydet Bidrag, hvorefter Fonden disponerer over en Kapital paa lidt over 100 000 Kr., hvis Renter sammen med Aarsbidragene efter Statuterne skal tjene:

1) til Fremme af teknisk videnskabeligt Forskningsarbejde paa den tekniske Kemis Omraade til Gavn for dansk Industri,

2) til Fremme af videregaaende teoretisk og praktisk Undervisning i teknisk Kemi, og

3) iøvrigt til Fremme af saadanne Formaal, som Styrelsen til enhver Tid maa anse for at være til Støtte for den videnskabelige tekniske Kemis Kaar i Danmark.

Fonden, hvis Fundats har erholdt kgl. Konfirmation, forvaltes af følgende Styrelse: Fhv. Direktør, Ingeniør *Ad. Clément* (valgt af Dansk Ingeniørforening), Professor *Karl Meyer* (valgt af Industriraadet), Professor, Dr. phil. *E. Schou* (Kasseinspektør og valgt af Læreanstaltens Lærerraad) samt de ved Læreanstalten fast ansatte Professorer, som docerer anvendt Kemi som officielt Lærefag, *Carl Jacobsen*, *S. Orla Jensen* og *P. E. Raaschou* (Formand).

Styrelsen træffer under Hensyntagen til de disponible Midler og andre foreliggende Forhold Afgørelse om, ad hvilke Veje Fondens Formaal søges opnaaet.

Vicekonsul Olaf Knudsen.

Cand. polit. Olaf Knudsen fratræder nu sin Stilling som Redaktør af »Dansk Industriberetning« for at gaa over i Udenrigsministeriets Tjeneste. Olaf Knudsen blev efter at have været Sekretær i Finansministeriet i Foraaret 1917 knyttet til Industriraadets Sekretariat og beskæftigede sig navnlig med de vanskelige Rationeringsspørgsmaal, der opstod som Følge af Begrænsningen i Importen vestfra.

Efter Afslutningen af den dansk-amerikanske Handelsoverenskomst fik cand. Knudsen som Fuldmægtig i Industriraadet overdraget den Opgave at forestaa Administrationen af den Del af Handelsoverenskomsten, der vedrørte Importen.

I 1919 sendtes cand. Knudsen til London for som Industriraadets Repræsentant hos de britiske Myndigheder at varetage Afviklingen af Handelsoverenskomsten; derefter overtog cand. Knudsen Redaktionen af »Dansk Industriberetning« og har, som det vil vides, i Foraaret afsluttet den interessante Beretning om den danske Industri under Verdenskrigen.

Cand. Knudsen har under sit Arbejde i Industriraadets Tjeneste faaet et udmærket Indblik i den danske Industris Forhold og i de forløbne Aar udført et stort og paaskønnet Arbejde.

Ogsaa i sin fremtidige Virksomhed i Valparaiso vil Olaf Knudsen forhaabentlig faa Lejlighed til at arbejde for den danske Industri. Hr. Knudsen har bedt Redaktionen meddele, at han vil være glad ved at modtage Henvendelse fra de Industrifirmaer, der har Interesse i at knytte Forbindelser i Chile.

Handelsbalancen.

Vor Vareomsætning med Udlandet i Juli 1921 viser en Import af 112,8 Mill. Kr. og en Eksport af 112 Mill. Kr., hvoraf indenlandske Varer beløber sig til 105,2 Mill. Kr. og udenlandske Varer til 6,8 Mill. Kr. Denne Maaned giver altsaa i Modsætning til de nærmest foregaaende intet Udførselsoverskud, men til Gengæld heller intet Underskud.

Indførslen af Kul og Koks er nu oppe igen paa omtrent samme Beløb som i Juli 1920, og bemærkelsesværdig er især Gruppen Kolonialvarer, der er oppe paa 7,3 Mill. Kr., medens en Række Raastoffer til Industrien stadig holder sig nede paa smaa Indførselstal.

Maanederne Januar—Juli 1921 viser en Import paa 901,7 Mill. Kr. og en Eksport paa 856,7 Mill. Kr., hvilket giver et Underskud af 45 Mill. Kr. paa vor Handelsbalance.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Norske Ind- og Udførselsforbud.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Fortegnelse over de nugældende norske Ind- og Udførselsforbud. Nævnte Fortegnelse henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, *Journ. Nr. 70.*

Ophævede tyske Udførselsforbud.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at der fra 28. Juli d. A. ikke mere fordres Udførselsbevilling ved Udførsel fra Tyskland af Cykledele af Jern, andre uædle Metaller og og disses Legeringer, Træ, Kork, Kautschuk, Horn, Læder, Celluloid og lign. i Sendinger af indtil 350 gr. Nettovægt.

Engelske Udførselsforbud.

I Industriraadets Sekretariat henligger under *Journal Nr. 69* en Fortegnelse over de den 1. September gældende engelske Udførselsforbud.

Fortegnelse over Varer fremstillet af de engelske Nøgleindustrier.

Industriraadet har fra sin Repræsentant i London modtaget et Eksemplar af »The Safeguarding of Industries Act« hvori findes en Fortegnelse over de af de saakaldte Nøgleindustrier fremstillede Varer, for hvilke der ved Indførsel til England fra og med den 10. Oktober d. A. skal betales en Toldafgift af $33^1/_3$ pCt. af Vareværdien uden Hensyn til, paa hvilket Tidspunkt de paagældende Varer er bestilte.

Nævnte Fortegnelse, der væsentligst omfatter saadanne Varer som optiske Instrumenter, Maaleapparater, Glas og Porcelæn til Laboratoriebrug, Kemikalier m. m., henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, Vestre Boulevard 18, 1. Sal.

Eksport-Kredit i England.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at den siden 21. Juli 1919 gældende Lov gaaende ud paa at ophjælpe den britiske Eksport ved Kredit, grundet paa at de dengang fastsatte Regler viste sig ikke at være tilstrækkelig forretningsmæssige, har været Genstand for en fornyet Behandling af den britiske Regering i nøje Forbindelse med Repræsentanter for Handel og Industri. Resultatet af denne Behandling foreligger nu i to af »Export Credit Department« udgivne Publikationer. Den ene Publikation angaar Eksporten fra Det Forenede Kongedømme til Finland, Letland, Estland, Lithauen, Polen, Czekoslovakiet, Serbien-Kroatien-Slavonien, Rumænien, Georgien, Armenien og Bulgarien; den anden angaar Eksport fra Det Forenede Kongedømme til andre Dele af det britiske Rige, derunder indbefattet britiske Protektorater og Lande under britisk Mandat, dog med Undtagelse af britisk Indien, Ceylon og britiske Besiddelser i det yderste Østen. Principet, der er ens for begge Kategorier, deler disse i to Afsnit. Det første giver Regler for Kredit til Eksportører og aabner Mulighed for en af »Export Credit Department« stillet Garanti af indtil 85 pCt. af Fakturaværdien. Det andet omhandler de Betingelser, paa hvilke Staten vil participere i Tab, som godkendte Bankhuse og Kredit-Associationer maatte lide som Følge af at have medvirket ved Eksport fra Det Forenede Kongedømme, i hvilket Tilfælde Staten mod en nærmere fastsat Præmie vil kunne overtage indtil 70 pCt. af det lidte Tab.

Regeringen har ikke ønsket den i sin Tid ydede Bevilling af £ 26 000 000 til Ophjælpning af den britiske Eksport forhøjet, idet de nye Regler frembyder den Fordel, at Eksportøren ikke betales af »Export Credit Department«, før Fordringen forfalder, og altsaa, saafremt han maatte ønske rede Penge inden Forfaldsdagen, henvises til at diskontere sin Fordring, hvortil Statens Garanti sætter ham i Stand. Desuden er der, grundet paa at Systemet har været forholdsvis mislykket, kun benyttet £ 891 443 af den bevilgede Sum.

Spørgsmaalet om Udvidelse af Kreditsystemet til ogsaa at omfatte britisk Indien vil blive taget op, saafremt de der forhaandenværende meget betydelige Vareforraad i en nærmere Fremtid maatte blive absorberede, og det maatte vise sig, at det almindelige Banksystem da ikke vil være i Stand til at understøtte Eksporten paa Indien paa tilstrækkelig virkningsfuld Maade.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 20 15. OKTOBER 1921

Industriens og Haandværkets Stilling til Vægttoldprincipet.

En Skrivelse til Finansministeriet.

DEN 19. September 1921 har det af Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk og Industriraadet nedsatte fælles Tolddudvalg sendt Finansministeriet følgende Skrivelse:

Det af Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk og Industriraadet nedsatte fælles Toldudvalg har tidligere tilladt sig at tilsende Statsministeren en Genpart af det i Anledning af Toldlovsrevisionen udsendte Cirkulære. Som det fremgaar heraf, har Fællesudvalget indtaget det Standpunkt absolut at fastholde, at den kommende Toldlov blev baseret paa Vægttoldprincipet, idet man gennem en yderligere Specificering og Udvidelse i Positionernes Antal skulde modernisere og tilpasse Toldloven saaledes, at den kommer til at svare til Erhvervslivets Krav i vore Dage. Af de offentlig fremkomne Udtalelser saavelsom af de Meddelelser, Statsministeren har givet Medlemmer af Industriraadet, har man imidlertid forstaaet, at Regeringen har under Overvejelse eventuelt at basere den nye Toldlov paa *Værditoldsystemet,* og under Hensyn hertil vil Fællesudvalget tillade sig nærmere at gøre Rede for de Grunde, der har ført til, at Fællesudvalget har ment at maatte fraraade Værditoldsystemet, og fremdeles maa nedlægge en bestemt Protest mod dets Gennemførelse i vor Toldlov.

Fællesudvalget er meget vel bekendt med de teoretiske Grunde, som plejer at anføres til Fordel for Fortoldningen efter Værdi. En *almindelig* Anvendelse af Værditold vil imidlertid efter Fællesudvalgets Mening medføre saa mange praktiske Ulemper, at de Fordele, som skulde opnaas ved Systemet, ganske vil forsvinde. Disse Ulemper har deres Rod i, *at Værditolden aldeles ikke er det retfærdige System,* som det fra mange Sider paastaas at være; og dette ligger i, at en Vares Værdi slet ikke er noget fast og i alle Tilfælde kontrolabelt, men en flygtig, stadig svingende Størrelse. Ved Fortoldningen efter Vægt er Maalestokken givet, men ved Værdifortoldning er dette ikke Tilfældet; her er man nødsaget til i hvert enkelt Tilfælde at udfinde Midler til at faa Værdien fastslaaet, og under denne Bestræbelse vil modsatte Interesser trække hver til sin Side. Det mest nærliggende vil være at holde sig til Fakturaværdien, men det er en bekendt Sag, at Fortoldning efter Fakturaværdi overalt i Udlandet har ført til en udstrakt Benyttelse fra Importørernes Side af Dobbelt-Fakturaer. Og det maa befrygtes, at Fristelsen til at benytte Dobbelt-Fakturaer — saaledes at Fortoldningen sker efter en særlig i dette Øjemed fremsendt lav Faktura — vil blive for stærk, ogsaa hos os, for mindre samvittighedsfulde Erhvervsdrivende. Følgen vil da blive, at de, der benytter en saadan Fremgangsmaade, kan sælge billigere end de hæderlige Importører, og disse vil for at kunne klare sig i Konkurrencen let blive fristet til at gøre »hvad alle gør«. De »dobbelte Fakturaer« vil sikkert ikke være noget ukendt Fænomen for Toldvæsenet, og at der stadig er Tendenser til Stede med Hensyn til ved Omændring i Fakturaerne at opnaa en nedsat Told, vil bl. a. fremgaa af de Forhold, der nu gør sig gældende for Cigaretimportens Vedkommende. Som det vil vides, hviler der paa Cigaretter bl. a. en Værditold af 30 pCt., men denne Told skal ikke svares af Pakningernes Værdi. Resultatet

heraf er, at der ved Salg her til Landet af Varer af denne Art udstedes to Fakturaer, een for Cigaretter og een for Emballage. At et saadant Forhold meget let medfører, at Cigaretterne faktureres for lavt og Emballagen for højt, er selvlysende. Man vedlægger Afskrift af en Skrivelse af 19. ds. fra Fabrikant E. Nobel angaaende dette Spørgsmaal.

Da man under Hensyn til de her fremdragne Forhold ikke kan bygge udelukkende paa de fremsendte Fakturaer, vil Fastsættelsen af Værdien for en Del blive overladt til Toldvæsenets Skøn. Herved vil der imidlertid blive bragt en overordentlig stor Usikkerhed ind i Toldberegningen, idet Importøren ikke paa Forhaand kan vide, hvilken Told han vil komme til at betale for det indkøbte Vareparti, ligesom Toldvæsenet vil blive stillet overfor en særdeles vanskelig Opgave. Navnlig under de nuværende hurtigt skiftende Prisforhold vil det være meget vanskeligt for Toldvæsenet at afgøre, om en foreliggende Faktura er rigtig. Til Illustration heraf skal man nævne, at en bestemt Sort amerikansk Pibetobak paa samme Tid blev tilbudt fra Amerika til 2 Kr. 85 Øre pr. Daase og fra en Østersøprovins til 56 Øre. Overfor saadanne Prisforskelligheder vil det være umuligt for Toldvæsenet at afgøre, om en Faktura er rigtig. Naar Kurserne svinger stærkt, kan to Partier af samme Vare, købt til forskellig Kurs, komme til Fortoldning samtidig; hvilken Kurs skal da lægges til Grund? Varer, købte billigt ved Realisationer, maa kunne kræves indført til den lave Købepris. Varer, købt til forskellig Tid under stigende Priser, der indføres samtidig, bliver billigst i Told for den heldige Køber.

For at faa konstateret om en fremlagt Faktura er rigtig, vil der kræves indgaaende Undersøgelser, Toldbehandlingen vil blive i allerhøjeste Grad forsinket, og den Importør, der har købt et billigt Vareparti, vil uden egen Skyld blive udsat for, at det gunstige Tidspunkt til at faa Partiet videresolgt bliver forpasset. Selv meget drastiske Straffebestemmelser vil ikke udelukke Faren for Misbrug af Fakturaer, og i hvert Fald maa Toldvæsenet i mange Tilfælde være i Stand til at danne sig et Skøn over, hvorvidt de fremlagte Fakturaer er rigtige. For at kunne gøre dette for den Mængde Varer, der daglig passerer en Toldbod, maa Fortoldningen ske af særlig uddannede Folk, ja, for flere Varers Vedkommende endog ligefrem af Specialister. Det siger sig selv, at en saadan Stab af højt kvalificerede Embedsmænd ikke kan være knyttet til ethvert mindre Toldsted, og den direkte Følge af Værditoldens Indførelse vil derfor blive, at Fortoldninger af mange Varer kun vil kunne ske over ganske enkelte Toldsteder. Det vil sikkert være unødigt at gaa nærmere ind paa de Ulemper, dette vil medføre for Erhvervsdrivende, der har deres Forretning i de Byer, der mister Fortoldningsretten, ligesom det formentlig ogsaa vil være overflødigt at omtale den alvorlige Situation, der vil opstaa for de mange Købstæder, der herigennem vil blive afskaaret fra at drive direkte Import af en Mængde Varer.

De her anførte Ulemper vil i sig selv være alvorlige nok, men hertil kommer de ganske uberegnelige Følger, Indførelsen af Værditoldsystemet vil have for Haandværk og Industri. Dette System vil nemlig let føre til, at den Beskyttelse, Toldloven tilsiger Haandværket og Industrien, i Praksis vil blive nedsat i Strid med Toldlovens Forudsætninger, og Beskyttelsen vil i hvert Fald blive ganske uberegnelig. Man tænker ikke her paa den Nedsættelse af den faktiske Told, der fremkommer gennem Brugen af dobbelte Fakturaer, men paa den fuldt ud legitime Fremgangsmaade, at de udenlandske Eksportører, som blot har et nogenlunde betydeligt Salg til Danmark, ordner sig paa den Maade, at de antager en Repræsentant i Danmark og konsignerer deres Varer til ham. I saa Tilfælde vil det være fuldt ud lovligt at angive den rene Fabrikationspris som Varens Værdi, idet Dækningen for Handelsomkostningerne og Avancen først fremkommer ved Repræsentantens Salg til de danske Aftagere. Tolden bliver da kun beregnet efter Fabrikationsprisen og følgelig betydeligt lavere end den vilde blive, hvis Tolden, saaledes som det normalt forudsættes i Toldloven, skulde erlægges i Forhold til den Pris, hvortil Eksportøren sælger Varen til den egentlige Importør.

Selv i Tilfælde, hvor den her nævnte Fremgangsmaade ikke benyttes, vil Værditolden tjene til at begunstige de store kapitalkraftige Virksomheder paa de mindre Virksomheders Bekostning. Det er en kendt Sag, at man ved store kontant betalte Indkøb opnaar en lavere Pris end den, der maa betales, naar man er henvist til at købe smaa Poster ad Gangen og benytte Kredit. Den store Virksomhed vil selvfølgelig kun kunne komme til at betale Told efter den Pris, der virkelig er givet for Varen, og saaledes slippe med en billigere Told end den lille Virksomhed, der

køber dyrere. Det maa sikkert erkendes, at det vil være uretfærdigt mod de mindre Virksomheder, om man saaledes gennem Toldloven tilsikrer de store Virksomheder en yderligere Fordel.

Et Resultat af Værditoldsystemet vil dernæst være, at Toldens Højde følger Prisbevægelserne. Under mere normale Forhold vil dette sige, at Tolden — og dermed Beskyttelsen — vil være stigende i de gode Tider, naar Konjunkturerne er opadgaaende og Beskyttelsen er mindre nødvendig. I daarlige Tider, naar Priserne falder og den udenlandske Konkurrence føles haardt, vil Toldbeskyttelsen automatisk gaa ned, skønt det netop er under saadanne Forhold, da der er Overproduktion og Mangel paa Købere, at Haandværk og Industri har Beskyttelse behov for at kunne bevare Hjemmemarkedet og holde deres Arbejdere beskæftigede. For den moderne Toldbeskyttelse er det et af Hovedformaalene at skabe et Værn for den indenlandske Industri, saaledes at den kan arbejde i Ro og ikke er udsat for lammende Angreb fra den udenlandske Industri gennem Dumping. Det vil imidlertid let ses, at en Værditold ikke skaber et saadant Værn. I det Øjeblik den udenlandske Industri vil kaste sin Overproduktion ind paa det danske Marked til Priser, der ligger under Produktionsprisen, vil Tolden af sig selv gaa ned i Overensstemmelse med den lave Pris, og Beskyttelsen vil blive forringet netop paa det Tidspunkt, da den skulde danne en virksom Hjælp for Haandværk og Industri.

De mange Ulemper, der følger med Værditoldsystemet, har ført til, at man i de fleste Lande har forkastet dette System og valgt at bygge sin Toldlovgivning paa Vægttoldprincipet, der i Praksis byder saa mange Fordele. Dette har f. Eks. været Tilfældet i Frankrig og Italien, og de Erfaringer, man herhjemme under tidligere Toldlove har gjort med Værditold, opfordrer heller ikke til nu at anvende dette Princip. Man kan herom henvise til Toldkommissionens Betænkning af 1896, hvori det bl. a. hedder:

».... at det endog i Motiverne til Toldtarifen af 1ste Maj 1838 kort og godt udtales, at Værditoldsystemet havde været til stor Skade for Statskassen, for Importørerne og for Konsumenterne, og at Stænderne ikke blot ganske sluttede sig hertil, men endog yderligere gennemførte Kravet om Opgivelse af Værditolden«.

I nævnte Betænkning fremhæves det endvidere, at Værditolden vil nødvendiggøre en Ophævelse af vort udmærkede Kreditoplagssystem, der har faaet en saa stor Anvendelse og været til megen Gavn for vort Erhvervsliv, navnlig med Hensyn til Eksport til vore Nabolande. En Ophævelse af Kreditoplagssystemet vil derfor være til stor Skade, og ogsaa denne Følge af Værditolden vil være en meget alvorlig Indvending mod at gaa over til dette System. Ligeledes vil den nuværende bekvemme Ordning for Fortoldninger af 5 Kilo-Postpakker formentlig blive i den Grad besværliggjort, hvis Fortoldningen skal ske efter Værdi, at Fordelen ved denne Ordning vil forsvinde.

Under Hensyn til de her fremdragne Forhold vil Fællesudvalget indtrængende advare imod, at man nu i Almindelighed indfører Fortoldning efter Værdi, hvorved man vil opnaa at skade saavel Erhvervenes som Statskassens Interesse. Man skal hertil føje, at det under de nuværende Forhold sikkert af udenrigspolitiske Grunde vil være betænkeligt at indføre Værditolden, eftersom dette vil være direkte rettet mod de Lande, der har høj Valuta. Eksporten fra disse Lande vil nemlig blive yderligere hindret derved, at de dyrere Varer, der allerede nu vanskeligt kan konkurrere med Varerne fra Lande med lav Valuta, bliver yderligere fordyret derigennem, at de kommer til at svare en højere Told end de billigere Varer fra Lande med sammenbrudt Valuta. Værditolden vil saaledes i dette Forhold komme til at virke som Præmie paa den iforvejen saa skæbnesvangre Import af Varer fra Centraleuropas valutabegunstigede Industri.

Spørgsmaalet om Indførelsen af Værditoldsystemet har tidligere været Genstand for en dybtgaaende Undersøgelse her i Danmark, og Fællesudvalget kan, efter nøje at have gennemdrøftet Sagen, ikke se rettere, end at den Afgørelse, man i sin Tid har truffet, er den rette, idet Værditoldsystemet udført i Praksis, efter Fællesudvalgets Overbevisning, vil virke ødelæggende og uretfærdigt.

Da det af de tidligere anførte Grunde sikkert for en Del maa overlades til Toldvæsenets Skøn og Kontrol at fastsætte Varernes Værdi ved Fortoldningen, hvilket sandsynligvis efterhaanden vil udvikle sig til, at Toldvæsenet i de fleste Tilfælde ved Resolution fastsætter Værdien for et kortere eller længere Tidsrum ad Gangen, synes det langt retfærdigere, at man ved Toldlovens Udarbejdelse, hvor baade Toldvæsenet, Haandværk, Industri og Importørerne bliver hørt, udarbejder en stærkt

specificeret Vægttold under Hensyn til Varernes Gennemsnitsværdi. Herved opnaas i Virkeligheden den retfærdigst mulige Told, fri for alle tilfældige Skøn og Vilkaarligheder.

P. U. V.
H. P. Prior.

▫▫▫▫▫▫

Statslaanet til Andelsfiskenetfabriken.

Industriraadet protesterer overfor Landbrugsministeriet.

Ved Loven om Fiskerilaan er der i Paragraf 11, 2. Stykke givet Regeringen Bemyndigelse til af Statslaanefondens Midler i Finansaaret 1920—21 at anvende et Beløb af indtil 500 000 Kroner som Udlaan til Fællesforetagender af Fiskere til Fremskaffelse af Produktionsmidler til Fiskeriet. — Laanet, der skal forrentes med 4 pCt. p. a., kan ydes afdragsfrit i indtil 10 Aar og tilbagebetales derefter senest i Løbet af 15 Aar med mindst $^{1}/_{15}$ aarlig.

Ved Lovens Behandling i Landstinget den 23. Juni 1920 (se Landstingstidende Sp. 2158—2176) forespurgte saavel de Konservatives Ordfører Tvede som Socialisten Mads Jensen, hvad Ministeren forstod ved Begrebet Fællesforetagender, og hvad der iøvrigt var det nærmest paatænkte Formaal med Bemyndigelsen. I sit Svar udtalte Ministeren, at det i første Linie drejede sig om Petroleum, selv om det naturligvis ikke skulde være udelukket, at det Fællesforetagende indenfor Dansk Fiskeriforening, til hvilket Laanet tænktes ydet, kunde beskæftige sig med Fællesindkøb af andre Driftsmidler, som der skønnedes at være Anledning til at inddrage under Foretagendet. Han udtalte derefter følgende: »Jeg ser ikke, der kan være nogen principiel Forskel imellem, at man yder Laan til Laaneforeninger til Indkøb af Fartøjer og Redskaber til enkelte Fiskere eller til større landsomfattende Fællesindkøbsforeninger til Indkøb af saa store Artikler, at ikke den enkelte Laaneforening og endnu mindre den enkelte Fisker kan overkomme at løse Opgaven. Maa jeg endelig sige, at det er Meningen her ikke at give Laan, der stykkes ud i en Mængde forskellige Laan. Det er Meningen, at de Laan, der gives, skal gives een Gang for alle og samlede til en enkelt Fællesindkøbsforening, som vil blive udpeget efter Forhandling med Dansk Fiskeriforening, der jo omfatter alle Fiskerne i Landet, og hvor det vil blive stillet som Betingelse, at enhver Fisker her i Landet skal have Adgang til at forsyne sig, forsaavidt han ønsker det — det skal jo heller ikke være saadan, at Konkurrencen fra privat Erhvervsvirksomhed er udelukket«.

Ikke blot Bemærkningen om Petroleum, der som bekendt ikke produceres her i Landet, men ogsaa Udtrykket »Fællesindkøbsforeninger« i Forbindelse med den Parallel, Ministeren drager mellem det nu foreslaaede Laan og de tidligere kendte Laaneforanstaltninger for Fiskere, viser hen til, at Ministeren i hvert Fald paa dette Tidspunkt ikke har haft til Hensigt at benytte Laanet til Støtte for Oprettelsen af en *Produktionsvirksomhed*, der ifølge Sagens Natur er noget ganske andet end en Indkøbsforening.

Imidlertid blev de 500 000 Kroner anvendt som Laan til delvis Anlæg og Udvidelse af en Andelsfiskenetfabrik i Fredericia, paa hvis Ejendom der er tinglæst Obligation til Statslaanefonden med 500 000 Kroner, og Industriraadet har derfor paa Foranledning af den bestaaende Fiskenet-Industri, hvis Interesser synes at være tilsidesat ved Ministerens Disposition, fundet det nødvendigt at rejse denne Sag overfor Landbrugsministeriet første Gang i en Skrivelse af 13. Januar 1921. Ministeriets Svar gik kun ud paa, at det omtalte Beløb i Overensstemmelse med det af Dansk Fiskeriforening derom fremsatte Ønske var udlaant til Andelsselskabet De danske Fiskeres Fællesindkøb, og at »Ministeriet derfor maa gaa ud fra, at Beløbet vil blive anvendt paa en for hele det danske Fiskeri gavnlig Maade«. I en fornyet Henvendelse af 7. Marts 1921, der fra Ministeriets Side er forblevet ubesvaret, udtaler Industriraadet derefter bl. a. følgende: »Industriraadet vil være af den Opfattelse, at man ikke fra Industriens Side kunde have rejst nogen Indvending imod, at der for det paagældende Beløb blev givet Varer i Ordre til en bestaaende Andelsfiskenetfabrik, saafremt denne Fabriks Varepriser var lavere eller eventuelt de samme som den øvrige Industris, men man maa bestemt fastholde, at det ikke blot strider mod de Forudsætninger, under hvilke den her omtalte Laanebemyndigelse er givet ved Loven om Fiskerilaan, men ogsaa mod de Grundsætninger, vort økonomiske og finansielle Liv iøvrigt bygger paa, naar Statsmagten direkte giver Støtte til Anlæg af industrielle Virksomheder, der har til Formaal at konkurrere med bestaaende private Industrier. Særlig grelt bliver dette Forhold naturligvis paa et Tidspunkt, hvor den paagældende Industri som i det foreliggende Tilfælde paa Grund af daarlige Konjunkturer og Afsætningsvilkaar befinder sig i en øjeblikkelig vanskelig Situation«.

Sagen drøftes for Tiden i Dagspressen og kan ogsaa ventes at blive Genstand for Debat i Rigsdagen.

▫▫▫▫▫▫

Den uimodstaaelige tyske Valutakonkurrence.

Markkursens Fald virker som en uhyre Eksportpræmie.

Den fremragende schweiziske Nationaløkonom, Dr. *J. Lorenz,* har i Pressen offentliggjort nogle Undersøgelser vedrørende Prisfaldet i Schweiz og dertil knyttet nogle Bemærkninger af stor Interesse om den tyske *Valutakonkurrence.*

Han udregner først *Prisstigningen* henholdsvis i Schweiz og i Tyskland og omregner derpaa de schweiziske Priser i tyske Mark. Derved lykkes det ham saa klart som muligt at paavise, at den tyske Producent,

skønt Prisstigningen er mange Gange større i Tyskland end i Schweiz, faar et mægtigt Forspring i Konkurrencen.

I nedenstaaende Skema giver *første* Kolonne den schweiziske en gros Prisindeks beregnet pr. 5. August 1921 efter Indeksen 100 for Tiden for Krigen. I *anden* Kolonne findes den tilsvarende tyske en gros Prisindeks. I *tredie* Kolonne er angivet, hvor høj den tyske Prisindeks med den nuværende Markkurs (100 Mark = 7,35 Francs) skulde være for at balancere med den schweiziske Indeks. I *fjerde* Kolonne ses Forskellen mellem den faktiske tyske Prisindeks og Balance-Indeksen. I *femte* Kolonne endelig er denne Forskel angivet i Procenter.

Gruppe	*Schweiz*	*Tyskland* A.	B.	*Valutaforspring*
I. Levneds- og Nydelsesmidler o. l. ...	198,3	1784	3331	1547 = 46 pCt.
II. Tekstilvarer, Læder o. l.	149,4	2289	2509	220 = 9 —
III. Mineralier.......	161,8	1636	2718	1082 = 40 —
IV. Forskelligt.......	209,3	1550	3515	1965 = 56 —
Fællesindeks	185,3	1690	3112	1422 = 46 pCt.

Prisniveauet i Schweiz ligger altsaa henved dobbelt saa højt som før Krigen, medens det i Tyskland er næsten sytten Gange saa højt. Men for at den schweiziske og den tyske Producent skulde være lige stillede i Konkurrencen, maatte *enten* det tyske Prisniveau sættes op til ca. det 31-dobbelte af Niveauet før Krigen, *eller* ogsaa maatte Værdien af den tyske Mark i Forhold til Francen fordobles. Som Tingene nu ligger, kan man sige, at den tyske Producent kan sælge til Schweiz til *Fredspriser i Franc*; derved faar han i Mark netop 17 Gange saa meget, som han fik før Krigen og har altsaa Dækning for sine Omkostninger. Men den schweiziske Producent maa have omtrent *det dobbelte af Fredsprisen i Franc*, førend hans Arbejde kan svare sig. Og Følgen er, at han hverken paa Hjemmemarkedet eller i Udlandet kan konkurrere med Tyskerne. Som det fremgaar af Tabellen, har den tyske Producent i »Valutaforspringet« et Spillerum, der ganske vist er begrænset paa Omraader, hvor den tyske Industri arbejder med indførte Raastoffer (Tekstilindustrien), men til Gengæld paa *alle* andre Omraader, hvor Tyskland overhovedet producerer til Eksport, gør Konkurrence *umulig*.

Vel stiger Priserne stadig i Tyskland, medens de falder i Schweiz. Men den Udjevning, som derved skulde opnaas, gaar fuldstændig tabt ved yderligere Valutafald. Kun ved internationale Forholdsregler kan en virkelig Bedring indenfor overskuelig Tid fremkaldes.

Vi kan yderligere belyse Spørgsmaalet om Markkursens Betydning som Eksportpræmie gennem en Artikel, som Dr. *Arthur Heichen* har offentliggjort i *Berliner Tageblatt's* Handelstidende for 11. September.

Dr. Heichen sammenligner Prisniveauet i De Forenede Stater og i Tyskland og fastslaar først, at Prisniveauet i Tyskland er steget 14—18 Gange og i De Forenede Stater 1,3—1,4 Gange sammenlignet med Fredstider; han naar derefter til at konstatere, at Dollarens Købekraft paa Grundlag af den nuværende Prisbevægelse ligger mellem 42—60 Papirmark, og Dr. Heichen skriver derpaa: »Da Dollaren for nogle Uger siden en Tid lang valutamæssig bevægede sig mellem 64—66 Mark, var Forskellen mellem Markens Udlandsværdi (Valuta) og Indlandsværdi (Købeevnen), og følgelig ogsaa Eksportpræmien for den tyske Industri, ikke længere særlig stor.

I den Proces, der kunde udligne Forskellen mellem en Montsorts udenlandske og indenlandske Værdi laa jo Muligheden for at bringe Verdensøkonomien paa Fode igen, men denne Helbredelsesproces er blevet kraftigt afbrudt gennem Markkursens Fald i de sidste Uger. Naar Dollaren har en Indlandsværdi af 42—60 Mark og en Kursværdi af 95—100, *saa bliver den øjeblikkelige Eksportpræmie for den tyske Industri maaske 50—100 pCt.* Hvis de udenlandske Montsorter vil holde sig paa saadanne eller lignende truende Højder som i de sidste Dage, saa maa en saa voldsom Eksportpræmie komme til at virke revolutionerende paa hele Verdenshusholdningen.«

Medens herhjemme Industrien foreløbig forgæves paakalder Regeringens Hjælp mod Valutadumpingen, er man i Tyskland fuldstændig klar over den betydelige Fordel, den tyske Industri, som oppebærer rige Eksportindtægter, nyder af den abnormt lave Markkurs, og man frygter for, at Udlandet overalt skal værge sig med Antidumpinglove — ja, man er endog, som det ses, saa klar over Forholdet, at en Mand som Dr. Arthur Heichen offentlig kan fastslaa, at Forholdet virker for den tyske Industri som en Eksportpræmie paa mellem 50—100 pCt.

▫▫▫▫▫▫

Kupolovnens Kapacitet.

Vi har modtaget følgende:

Da jeg flere Gange er blevet adspurgt om, hvor meget mindre i Diameter man skal opmure en Smelteovn for at faa Smelteevnen nedsat til det halve, og da dette Spørgsmaal, nu da Støberierne har saa godt som intet at støbe, er aktuelt, skal jeg i »Tidsskrift for Industri« i Korthed berøre denne Sag.

Vil man nedsætte Ovnens Kapacitet, er det ikke den rigtige Vej at gaa at lave Ovnens Diameter mindre. Med dette vil man i de fleste Tilfælde kun opnaa, at Ovnen smelter mindre godt Jern, medens Jernmængden pr. Time bliver omtrent den samme.

Ovnens Smelteevne er nemlig kun til en vis Grad afhængig af dens Størrelse, men er proportional med den i et Minut indblæste Luftmængde.

Lige saa simpelt det er at faa en lille Ovn til at smelte forholdsvis meget Jern pr. Time, lige saa let er det at faa en stor Ovn til at smelte et lille Kvantum Jern i Timen. Man har ogsaa større Glæde af det sidste Alternativ, da Jernet som sagt i dette Tilfælde bliver varmere og bedre at støbe.

Naar man forud vil bestemme, hvor meget Jern man med en vis Koksmængde vil smelte pr. Time, plejer man at regne 10 Kubikm. Luft pr. Minut og kg Koks. Dette passer i de Tilfælde, hvor man forcerer Smeltningen; smelter man langsomt, kan man regne med mindre. Forholdet forklares bedst med et Eksempel:

Hvis min Ovn er 1100 mm i Diameter i Smeltestedet, og jeg med 9 pCt. Sætningskoks — Koksene mellem Sætningerne — vil smelte 6500 kg Jern pr. Time, skal jeg i en Time forbrænde 6500 × 9 = 585 kg Koks eller 9,750 kg pr. Minut. Efter 10 Kbm. Luft pr. kg Koks har jeg at blæse 97 Kbm. ind pr. Minut. Hvis alt andet er, som det skal være, lystrer Ovnen og leverer 6500 kg godt og varmt Jern pr. Time.

Har jeg nu en Dag en mindre Støbning og ikke kan faa heldt Jernet saa hurtigt i Formene, som det smelter, skal jeg *ikke forandre noget ved min Ovn*, men formindske Blæsten.

Antag at jeg en Dag vil smelte 4000 kg pr. Time.

Til 4000 kg smeltet Jern skal jeg bruge 360 kg Koks pr. Time = 6 kg i Minutet. Her kan jeg regne med 8,5 à 9 Kbm. Luft pr. kg Koks og Minut. Lad os nu regne med 9 Kbm. Jeg skal da blæse 6 × 9 = 54 Kbm. Luft ind pr. Minut, og Ovnen smelter 4000 kg Jern i Timen. Dette Jern er som Regel varmere end, om man i samme Ovn og med samme Koksprocent smelter 6500 eller mere.

Forudsætningen for, at man paa denne Maade kan beherske sin Ovn, er imidlertid, at man har gode Luftmaaleapparater. Disse kan nu faas for en saa billig Penge — 160 Kr. — at ingen Fabrikant eller Støberileder bør vente en Dag med at anskaffe et saadant. Med et saadant Apparat fremmer man i meget høj Grad Støbemestrenes Interesse for deres Smelteovn og Arbejde.

Ved Forandring af Ovnens Smelteevne bør man lade Ovnen faa samme Luftmængde under hele Støbningen.

Dog kan man godt forandre Luftmængden og dermed ogsaa Ovnens Smelteevne under Smeltningens Gang. Dette forlanger imidlertid Erfarenhed og visse Forholdsregler; følges disse ikke, bliver Jernet mat.

Begynder man at smelte langsomt, kan man uden videre forøge Blæsten til Ovnens Maksimum, kun maa man ikke siden under Smeltningens Gang reducere, thi da bliver Jernet mat paa Grund af Smeltezonens Forskydning i Ovnen.

Jeg haaber, at disse Eksempler vil være nogle Støberimænd til Gavn.

F. O. Nordbeck.

▫▫▫▫▫▫

De nye Love vedrørende Lærlingeforhold.

Foreningen til Lærlinges Uddannelse i Haandværk og Industri tillader sig at gøre opmærksom paa følgende nye Bestemmelser, der skal iagttages i Henhold til den nye Lærlingelov, som træder i Kraft den 1. Januar 1922, og Invalideloven, som er traadt i Kraft den 1. Oktober d. A.

Lærekontrakten skal — hvis Mesteren ikke vil udsætte sig for at faa en Bøde — oprettes, *før* Lærlingen træder i Arbejde, og Kontrakterne skal autoriseres af den stedlige Politiovrighed eller af de kommunale Arbejdsanvisningskontorer. Nærmere Bekendtgørelse herom vil fremkomme fra Indenrigsministeriet.

En Lærling maa ikke begynde Læren, før han er fyldt 14 Aar.

Er Lærlingen ved Kontraktens Oprettelse over 16 Aar, skal Kontrakten foruden af Værgen medunderskrives af Lærlingen selv, hvis den skal være bindende efter Lærlingens 20. Aar.

Mesteren skal — uanset hvad der staar i de allerede oprettede Kontrakter — betale Lærlingens Undervisning i en teknisk eller faglig Skole, forsaavidt Lærlingen passer denne, og skal bestride Udgifterne ved eventuel Aflæggelse af Svendeprøve.

Den daglige Arbejdstid for Lærlingene maa ikke være længere end for de udlærte Arbejdere i Faget; dog kan Mesteren beskæftige Lærlingen indtil ½ Time mere daglig ved Tilrettelægning af Arbejdet og ved Oprydning. Lærlinge over 18 Aar har dog Ret (ikke Pligt) til at arbejde udenfor Arbejdstiden.

Lærlinge i Haandværk og Industri mellem 14 og 18 Aar maa iøvrigt kun anvendes til Arbejde i Tiden mellem Kl. 6 Morgen og Kl. 6 Aften.

Arbejdstiden skal efter højst 4½ samlede Arbejdstimer være afbrudt af mindst ½ Times Spise- eller Hviletid.

Lærlingene skal have et ugentligt Fridøgn, der saavidt muligt skal falde paa Folkekirkens Søn- og Helligdage.

Hustugten bortfalder, og Mesteren skal værne Lærlingen mod Mishandling af andre i Virksomheden beskæftigede Personer og fra Mesterens Husstands Side.

Lærlingen maa ikke anvendes til andet Arbejde end det, der henhører til Forretningens Virksomhed.

Hvis Lærlingen bor hos Mesteren, skal denne anvise ham et forsvarligt indrettet Soverum, og hver Lærling skal have sin egen Seng.

Hvis et Læreforhold ophører inden Læretidens Udløb, har Lærlingen Ret til at forlange en skriftlig Bevidnelse af, i hvor lang Tid Læreforholdet har vedvaret. En saadan Attest skal udfærdiges i Overensstemmelse med en af Indenrigsministeriet fastsat Formular.

Mesteren skal paase, at Lærlingen er Medlem af en offentlig anerkendt Sygekasse og skal betale Omkostningerne herved.

Fra 1. Oktober d. A. skal Lærlingen endvidere være invalideforsikret, og Mesterens Bidrag hertil er for hver Lærling og iøvrigt for hver ulykkesforsikret Person i Virksomheden 5 Kr. 40 Øre aarlig. Disse Penge opkræves af det Selskab, hvori Vedkommende er ulykkesforsikret. Lærlingen skal, naar han er fyldt 18 Aar betale et lige saa stort Beløb, som opkræves af den Sygekasse, han er Medlem af.

Bliver en Lærling lidende af en uhelbredelig Sygdom, eller noget betydeligt vedvarende Onde er tilføjet Lærlingen, eller bliver Lærlingen lidende af en langvarig Sygdom, der af vedkommendes Sygekasselæge efter en Maaneds Forløb skønnes at ville hindre Uddannelsen i mere end 3 Maaneder, er Mesteren berettiget til at opsige Lærekontrakten med 2 Maaneders Varsel.

Mesteren er pligtig at betale Lærlingen fuld Løn i Sygdomstilfælde, indtil Læreforholdet ophører, dog ikke udover et Tidsrum af 3 Maaneder. Bor Lærlin-

gen hos Mesteren, skal denne endvidere i Sygdomstilfælde give Lærlingen Kost og Logis, saa længe han bliver i Mesterens Hus, og i andet Fald Kostpenge, dog ikke for et længere Tidsrum end 8 Uger. Kostpengene fastsættes til mindst 1 Kr. pr. Dag. Hvis en saadan Lærling indlægges paa Sygehus for Sygekassens Regning, bortfalder Kostpengene.

Paadrager Lærlingen sig en Sygdom ved eget utilbørligt Forhold, er Mesteren ikke pligtig at betale ham Løn under Sygdommen.

Vi formener, at der ligger en Urimelighed i, at Mesteren, naar han skal betale Sygekassekontingentet for Lærlingen, ogsaa skal betale ham fuld Løn i Sygdomstilfælde, endogsaa naar Lærlingen for Sygekassens Regning er indlagt paa Sygehus, hvorfor vi har anmodet Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk og Arbejdsgiverforeningen om at tage denne Sag op til Behandling og at forhandle med Ministeriet herom.

For de Lærlinges Vedkommende, for hvilke Lærekontrakt er oprettet, inden den nye Lov træder i Kraft, gælder fremdeles den gamle Lovs Bestemmelser om Mesterens Forpligtelser i Tilfælde af Lærlingens Sygdom.

Kun Lærlinge under 18 Aar kan ved Politiets Foranstaltning bringes tilbage til Læren, naar de uberettiget har forladt denne; er Lærlingen over 18 Aar, maa Sagen behandles af Voldgiftsretten eller ved Sagsanlæg, hvis Mesteren ønsker at gøre Krav gældende.

Erstatningssager kan indankes for Voldgiftsretten, selv om lovlig Kontrakt ikke har været oprettet.

P. F. V.
Aage Hassel.
Formand.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Englands Farvestofindustri.

En engelsk Regeringskommission har nylig (Sommeren 1921) afgivet en Beretning om Udviklingen af den engelske Tjære-Farveindustri. I 1913 kom 90 pCt. af Englands Forbrug af Farvestoffer fra Tysklands Industri — der brugtes 20 000 Tons syntetiske Farvestoffer, deraf var Importen af tyske Farver 18 000 Tons af Værdi 1,9 Mill. £. Vanskelighederne for især Tekstilindustrien ved Krigens Indtræden var derfor selvfølgelige og store; og Regeringen paatog sig da ogsaa hurtigt at yde Støtte til en hjemlig Industri. Kort efter Krigens Udbrud blev der givet et meget billigt Laan paa 200 000 £ til Firmaet Holliday & Sons, der i 1915 omdannedes til British Dyes Ltd. Ogsaa andre Farveværker opstod: Levinstein i Manchester, der overtog den engelske Filial, Ellesmere Port Works, af de store tyske Höchst-Værker, her fremstilledes bl. a. syntetisk Indigo, ogsaa British Alizorine Co. Ltd., der dog i 1917 svækkedes stærkt ved en Eksplosion.

Ved Begyndelsen af Aaret 1918 var Forholdene i den engelske Farveindustri væsentlig disse: Man producerede Farvestoffer nok til militært Brug, delvis kunde ogsaa det civile Forbrug hjemme og lidt ude dækkes; store Fordringer blev ikke stillet til Farvens Kvalitet, de finere og vanskeligt fremstillede Stoffer evnede man ikke. Da Krigen var forbi, var alle derfor ogsaa klar over, at den unge engelske Industri vilde have meget vanskelige Kaar ved Siden af den gamle tyske. Som første Middel til at klare sig i Konkurrencen brugtes Sammenslutningen; under Regeringens Medvirken sammensmeltedes i Juli 1919 British Dyes og Levinstein, de to største Farveværker, i *British Dyestuffs Corporation* med en Aktiekapital paa 10 Mill. £. Regeringen ydede ogsaa finansiel Støtte hertil, og ogsaa til andre Farveværker; der findes foruden det nævnte Selskab, der producerer de *tre Fjerdedele* af Englands Farveproduktion følgende: British Alizorine Co. (væsentlig ejet af forskellige Tekstilfirmaer), Scottish Dyes, Holliday & Co. (som fremstiller forsk. vigtige Farver), Brotherton & Co. og Clayton Aniline Co.; det sidste samarbejder med schweizisk Farveindustri.

Genydelsen fra Industrien for Statens Hjælp er, at Regeringen skal have Repræsentanter i Ledelsen og en vis Indflydelse paa Priserne. — Almindelig anses imidlertid Kapitalen i British Dyestuffs for at være for stor, og Ordningen i det hele af dets finansielle Forhold ikke altfor gunstig. Derimod er man ganske klar over, at Centralisationen har medført store tekniske Fordele, ikke mindst ved de videnskabelige Forarbejder, i højste Grad fornødne i denne Industri.

Med Hensyn til de vundne Resultater anføres følgende: mange Forbrugere, især i Læderindustrien klager stadig over for svag Kvalitet, især for ringe Farveevne; dog mener den omtalte Beretning, at de engelske Produkter tilfredsstiller de *fleste* Krav. Med Englands Forsyning af Farver staar det saadan til: Før Krigen brugtes i England c. 200 forsk. Farvestoffer; ved Begyndelsen af 1921 fremstilledes i Landet selv c. 500 — men mange af dem er ikke de mest ønskede og ellers gangbare Farver. Beretningen siger udtrykkeligt, at de engelske Forbrugere (i Tekstil-, Læder-, Tapet- o. a. Industrier) ubetinget maa have til Raadighed alle gangbare og almindelige Farver — og maa have Lov til at fremskaffe dem fra Udlandet og uden Told, naar den engelske Industri ikke selv er i Stand til at fremstille dem. — I 1920 forbrugtes i England 25 000 Tons Farvestoffer, heraf fremstillede British Dyestuffs Corporation de 16 000 Tons og er i Stand til ved forceret Arbejde at yde op til 20 000 Tons.

For ogsaa kvalitativt at hæve Produktionen har British Dyestuffs Corp. anvendt ret betydelige Midler til den videnskabelige Forskning i Laboratorierne. Til disses Indretning er anvendt c. 300 000 £ (deraf 100 000 £ fra Staten), og til Driften i 1920 af Laboratorierne medgik 90 000 £; mere end 100 Kemikere er for Tiden beskæftiget der — og de staar i nøje Kontakt med Universiteter og højere tekniske Læreanstalter.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Ophævede svenske Udførselsforbud.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at den svenske Regering den 26. f. M. har ophævet de hidtil gældende Udførselsforbud for en Række Varer, hvoraf kan nævnes Raafosfat, Sukker o. lign., Kulør (ikke indeholdende Sprit) samt en Række Godningsstoffer.

Ind- og Udførsel af Varer i Czeko-Slovakiet.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at der i en nær Fremtid kan forventes udstedt Bestemmelser, hvorefter Ind- og Udførslen af Varer til og fra Czeko-Slovakiet i det væsentligste frigives. Der vil dog formentlig stadig blive opretholdt Udførselsforbud for Levnedsmidler og visse Raastoffer, for hvilke Czeko-Slovakiet selv har Brug, samt Indførselsforbud for Luksusvarer. I Industriraadets Sekretariat, *Journal Nr. 71*, henligger til Gennemsyn en Liste over saadanne Varer, for hvilke der for Tiden i Almindelighed vil blive bevilget Udførselstilladelse.

Ind- og Udførselsforbud i Bulgarien.

Industriraadet har gennem Udenrigsministeriet modtaget en Fortegnelse over de i Bulgarien gældende Ind- og Udførselsforbud.

Af indførselsforbudte Varer kan nævnes Øl, Spiritus og Vin, med Undtagelse af hvad der bruges i helbredende Øjemed, samt Luksusvarer.

De vigtigste udførselsforbudte Varer er Heste og Kvæg, Sukker, Cement, Bygningstømmer etc. samt medicinske Artikler.

Handelsbalancen.

Vareomsætningen med Udlandet i August Maaned 1921 udviser for første Gang i de sidste Maaneder et Overskud for Indførslen, idet Danmark har indført for 158,5 Mill. Kr. og kun udført for tilsammen 152,8 Mill. Kr. indenlandske og fremmede Varer. Underskudet paa Maanedens Handelsbalance bliver derefter 5,7 Mill. Kr.

Maaneden viser en betydelig Stigning ikke blot i de udførte Varers Værdi, men ogsaa i Importens, idet saa godt som alle Varegrupper, undtagen raat og ubearbejdet Jern og Træ, viser større Importtal end Aaret forud. Naturligvis er særlig Tallene for Kul og Koks i betydelig Stigning. I Juni og Juli var Værdien af Importen af disse Varegrupper henholdsvis 3,8 og 10,9 Mill. Kr., i August steg den til 17,2 Mill. Kr.

I Aarets første Maaneder har vi indført for 1060,2 Mill. Kr. og udført for 1009,5 Mill. Kr. Underskudet paa vor Handelsbalance for dette Tidsrum bliver saaledes 50,7 Mill. Kr.

□□□□□□

Kataloger, Bøger o. l.

Danmarks Statistik i Udtog. Chefen for Kjøbenhavns Statistiske Kontor, Hr. Cordt Trap, har paa Vilhelm Trydes Forlag udgivet en kortfattet, men meget instruktiv lille Bog *Danmarks Statistik i Udtog*. Ved Siden af Falbe Hansens, Scharlings, Koefoeds, Westergaards og Adolph Jensens større Lærebøger i Danmarks Statistik vil denne knapt 100 Sider store Bog ikke blot finde sin nærmeste Anvendelse ved Undervisning i det økonomiske Fag i Officersskolens Stabsklasse, hvor dens Forfatter er Lærer, men vil formentlig ogsaa forstaa at finde Vej ud til et større Publikum.

For Industriens Mænd vil naturligvis særlig Afsnittet om Haandværk og Industri have Betydning. I korte Rids gives her en Oversigt over vor Industris Udvikling lige fra Merkantilismens Dage og op til Aarene omkring Verdenskrigen. Bogens Oplysninger er — skønt det drejer sig om Statistik — ikke tynget af Tal og Tabeller, og den fortjener at blive kendt og læst ogsaa i Industriens Verden.

□□□□□□

Notitser.

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. i hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktionen modtager med Glæde Meddelelser fra Industrien om Nyheder o. l. af almen industriel Interesse.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 21 | 1. NOVEMBER | 1921

Regeringen og Industrikrisen.

Regeringens nye Tilbud og Industriraadets Stilling.

SOM Resultat af de langvarige Undersøgelser og Forhandlinger, der har været iværksat vedrørende den ekstraordinære Industrikrise, udsendte Regeringen Tirsdag den 25. Oktober følgende Meddelelse:

»I et igaar Eftermiddags afholdt Ministermøde forelagde Handelsministeren den af Handelsministeriet udarbejdede Betænkning over den i Sommerens Løb foretagne Undersøgelse vedrørende den industrielle Krise.

Ministeren meddelte samtidig, at Industriraadets staaende Udvalg, der har haft Lejlighed til at gøre sig bekendt med Betænkningen, overfor ham havde protesteret imod dens Offentliggørelse og udtalt sin Beklagelse over, at de af Raadet meddelte Oplysninger i den foreliggende Form blev forelagt Offentligheden som en Del af Betænkningen. Ministermødet besluttede derfor indtil videre kun at udsende Betænkningen som en fortrolig Meddelelse til Rigsdagens Medlemmer.

Af Betænkningen fremgaar, at medens de herhjemme foreslaaede Foranstaltninger til Krisens Afhjælpning i Form af *Importregulering, midtertidig* Forhøjelse af Vægttolden eller *Valuta-Dumping-Afgift* efter Ministeriets Skøn hverken er formaalstjenlige eller gennemførlige, er det dog Ministeriets Opfattelse, at der kan paapeges positive Foranstaltninger, der maa anses egnede til at mildne Krisen.

Man har i saa Henseende peget paa følgende Muligheder:

1) Opretholdelse af Bestemmelserne om *Begunstigelse af dansk Arbejde ved Statsanskaffelser og Køb af Materialer til Foretagender, der udføres med Statsstøtte.*

2) *Midlertidig Ophævelse af Tolden paa visse Raastoffer.*

3) *Statsstøtte til Afhjælpning af den Ulighed i Konkurrencen, som hidrører fra, at danske Industrier paa Grund af udenlandsk Prisdifferentieringspolitik maa betale visse Hjælpestoffer, som kun kan erholdes fra Udlandet, højere end tilsvarende Virksomheder i Eksportlandet* (f. Eks. Farvestoffer, Valsetraad).

4) *Midlertidige Fragtlettelser* i Overensstemmelse med de Principer, der allerede er bragt i Anvendelse overfor visse Industrier.

5) Opretholdelse af den i Medfør af Lov Nr. 269 af 6. Maj 1921 om *Forbud mod Anvendelse af Pap og Kunstlæder m. v.* i Fodtøj etablerede Skotøjs-Ordning.

6) *Billige Statslaan til saadanne nødstedte industrielle Virksomheder,* hvis Opretholdelse her i Landet er af almen Interesse, og som uden saadan Støtte ikke vilde være i Stand til at sætte Virksomheden i Gang paany.

7) *Statens Bistand til Ydelse af Eksportkredit* i visse Tilfælde (f. Eks. til Genoprettelse af bristede Afsætningsforhold eller Oparbejdelse af nye Markeder).

8) *Statens Medvirkning til efter foretagen nøjere Undersøgelse at søge Industriens Modstandskraft overfor Udlandet styrket dels derigennem, at ensartede Virksomheder sammensluttes til Opnaaelse af en bedre teknisk eller kommerciel Organisation* dels derved, at der til Imødegaaelse af udenlandsk Konkurrence søges tilvejebragt *nær-*

mere Samarbejde mellem visse Industrier (f. Eks. mellem Glasværker og Bryggerier, Mejerier og Stavfabriker, Lagerskrædere og Tekstilfabriker, Spinderier og Væverier, Rederier og Skibsværfter).

Det er Regeringens Hensigt at bemyndige Handelsministeren til indenfor den her angivne Ramme med fornoden sagkyndig Bistand paa Statens Vegne at yde Medvirkning til Gennemførelse af saadanne Foranstaltninger, som efter Forhandling med vedkommende industrielle Virksomhed maatte skonnes formaalstjenlige til Krisens Mildnelse.«

Allerede Dagen efter afholdt Industriraadet Møde for at drøfte det af Regeringen saaledes afgivne Tilbud, og som Resultat af disse Drøftelser udsendtes følgende Meddelelse:

»Industriraadet har i et Møde Onsdag den 26. Oktober droftet Regeringens Forslag til midlertidige Foranstaltninger i Anledning af den herskende Industrikrise. De Foranstaltninger, der i de af Regeringen opstillede 8 Punkter repræsenterer nye Muligheder, indeholder ikke Opfyldelsen af de Ønsker, Industrien selv har fremsat, og forst nye og grundige Undersøgelser indenfor de forskellige Industrier kan fuldt ud belyse Værdien af disse Punkter. Industriraadet kan derfor kun med Forbehold allerede nu bedømme den ved Regeringens Forslag skabte Situation.

Samtidig med at betone, at Forslaget saaledes ikke opfylder de Forventninger, der fra Industriens Side var knyttet dertil, ikke mindst til Fordel for en Lettelse i den alvorlige Arbejdsløshedssituation, mener Industriraadet under Hensyn til de foreliggende Forhold dog ikke at turde paatage sig Ansvaret for at nægte sin Medvirken til Gennemforelsen af Forslaget i de Tilfælde, hvor dette eventuelt maatte kunne faa praktisk Betydning.

Uden at binde sig til Forslagets Enkeltheder erklærer Raadet sig derfor beredt til at deltage i de fornødne Forhandlinger i Forventning om, at den samlede industrielle Situation maa kunne finde sin heldige Løsning ved de forestaaende Skatte- og Toldlovsforhandlinger.«

Kaos eller Fremskridt.

Foredrag af Direktør *Chr. H. Olesen* ved Diskussionsmødet i Studenterforeningen den 15. Oktober 1921.

Den, der for blot faa Aar siden vilde have spaaet, at vi skulde komme ind i en saa uhyggelig Situation som den, hvori vi nu befinder os, vilde være bleven mødt med den samme Kulde og de samme overlegne Skuldertræk, som desværre lovlig ofte i dette Land møder den, der søger at trække Linierne op med en fjernere Fremtid for Øje. I alt for stærk Grad har vi vænnet os til at lade staa til, til at tage Sagerne, som de nu engang byder sig, medens Lysten og Viljen til at trænge tilbunds i Problemerne, til at bygge paa længere Sigt i paafaldende ringe Grad er tilstede. Denne Tendens til at lade hver Dag have nok i sin Plage vil i det lange Lob skabe en svag Befolkning, hvis enkelte Medlemmer vil mangle Mod, Selvtillid og Handlekraft. Den væsentligste Aarsag til, at vi efterhaanden mere og mere glider ind i Ligegyldighedens Bane, maa sikkert soges deri, at den politiske Indflydelse i for stærk Grad er kommen i Hojsædet, hvilket maa og skal afføde, at partipolitiske Hensyn i mangfoldige Tilfælde sættes over de saglige; Oplysningen af Befolkningen præges paa tendentiøs Maade; Avislæsere vænnes mere til at hore om partipolitiske Kabaler end om Realiteter. Befolkningens forskellige Grupper sættes op imod hverandre. Muligheden for Samarbejde forringes. Værst af alt er det dog, naar Sagligheden af disse Grunde ved vigtige Spørgsmaals Afgørelse sættes til Side, idet Politikernes Løfter til Vælgerbefolkningen ganske overskygger de saglige Krav, som Øjeblikket og navnlig Fremtiden stiller.

Erhvervslivets advarende Tale.

For alle, der er til Stede her, staar Krigsaarenes Begivenheder i frisk Minde. Alle husker vi, hvorledes man da, for at sikre Landet dets nodvendige Forsyninger i videste Omfang benyttede sig af Erhvervsorganisationernes Arbejde. Landet skulde have sine Forsyninger, og man opdagede hurtigt, at dette bedst lod sig gore, naar man tog det praktiske Livs Mænd med paa Raad, ja med ind i selve Arbejdet. Men man, og herved forstaar jeg i denne Forbindelse først og fremmest Regering og Rigsdag, undlod at høre efter de Raad med Henblik paa Fremtiden, der Gang paa Gang blev givet fra Erhvervenes Side. Jeg sigter her navnlig til Forslaget om Nedsættelsen af et Finansraad, hvilket Forslag i Aarene 1916—17 atter og atter blev fremsat fra Industriens Side og vel med storst Kraft af Industriens ledende Mand, daværende Rigsdagsmand, Ingenior Alex. Foss. Forslaget motiveredes paa folgende Maade: Landet har nu Mulighed for at indtjene betydelig Kapital; en stor Del af denne Kapital vil komme paa Hænder, der ikke forstaar at

administrere den. Vi vil da se en usund Kapitalanvendelse, som i det lange Løb ikke vil komme Samfundet tilgode, ja daarligt nok blive til synderlig Gavn for Enkeltmand. Lad os da i Tide søge rimelige Udveje for at regulere den løsslupne Kapital, der ikke alene vil blive til ingen Verdens Nytte, men som tillige vil fremkalde en Leven over Evne og en Spillelyst, som hurtigt vil forplante sig fra de velhavende Samfundslag til de videste Kredse af Befolkningen. Grundtonen i disse Betragtninger var nøjagtig den samme som findes i fhv. Handelsminister Chr. Hages Haandbog under Kapitlet »Kriser«. Der var jo ogsaa al Anledning til i de Dage at se alvorligt paa den Udvikling, den tilsyneladende saa gunstige Situation under Krigen førte os ind i. Man saa, hvorledes Spekulationen ikke alene tumlede sig indenfor de allerede afstukne Rammer, og hvorledes Kravet om Udvanding Gang paa Gang blev rejst indenfor de Selskaber, der igennem en Aarrække havde sat Konsoliderings-Systemet i Højsædet; man blev ogsaa Vidne til, hvorledes den ganske letsindige Trang til Nyskabninger fik Lov til at udfolde sig. Herimod blev der ogsaa sagt gode og kloge Ord; jeg skal saaledes citere Ingeniør Foss' Udtalelser i Folketinget den 29. November 1917 ved Behandling af Lovforslaget om Adgang til Bygning og Anvendelse af Skibe. Med Henblik paa Skibsværftet i Kalundborg udtalte Ingeniør Foss: »Et saadant Værft, som ikke eksisterer andre Steder end paa Papiret, paatager sig uhyre Kontrakter til Udlandet Aar frem i Tiden uden endog at eje Maskiner, Værft, Arbejdere eller Ledere. Disse Kontrakter bliver da atter omsat, rimeligvis paa Børsen og med Fortjeneste, og en skønne Dag staar man da altsaa overfor den Situation, at et venligt sindet Naboland vil beklage sig over, at disse Skibe ikke udleveres til det —«.

Alle Røster om Finansraad blev kvalt; Skibsværftet i Kalundborg blev bygget som saa mange andre, og nu har vi den Skandale, der blev forudsagt.

Parlamentarismens Kortsynethed.

Hvad var vel Grunden til, at man slet intet vilde høre om Fremtiden og om de Konsekvenser, en altfor planløs og letsindig økonomisk Udvikling maatte føre med sig? Efter min Mening maa man søge Hovedaarsagen i den Omstændighed, at Rigsdagen ikke følte sig forpligtet overfor Befolkningen synderlig længere end til det øjeblikkelige Forsyningsspørgsmaal, og jeg ser da heri et Bevis for, at det partipolitiske System paa et saare vigtigt Omraade har ført med sig, at man ganske har undladt at disponere fremover i Spørgsmaal, hvis uheldige Udvikling skulde blive til overmaade stor Skade for hele Samfundet. Thi vi kan vist hurtigt slaa fast, at det var Krigstidens Pengerigelighed, der blev den værste Kræftskade i de følgende Aar og er det den Dag i Dag. Befolkningen har, som Povl Drachmann slog fast i et Foredrag for flere Aar tilbage, vænnet sig til »Forbrug og Nydelse« i Stedet for »Produktion og Ydelse«. Man bebrejder nu saa haardt Arbejderne deres Hængen ved de høje Lønninger, og alle maa erkende, at der fra Fagforbundenes Side vises lovlig ringe Forstaaelse af det nødvendige i, at Lønningerne føres tilbage til et passende Niveau; men man maa nødvendigvis ikke overse, at det var de besiddende Klasser, der førte an i Spillet og gav et daarligt Eksempel. Var man skredet til en Kapital-Regulering som den, Finansraads-Forslaget tilsigtede, havde der sikkert ogsaa været Jordbund for, den Gang Dyrtiden virkelig tog Fart, at faa den glidende Lønningsskala indført i alle Arbejdskontrakter. Havde man gjort det, vilde man have sparet Samfundet for urimelige Udgifter til Dyrtidstillæg, der jo slet ikke kom til at staa i passende Forhold til den virkelige Dyrtid, og som nu er en af de væsentligste Hindringer for at faa vort Produktionsniveau passende bragt ned.

Den store Krise.

Vi er nu inde i en Krise af et Omfang, som ingen nulevende har kendt Mage til, og hvis fremtidige Følger og Udvikling ingen kan overskue. Almindeligvis betegnes denne Krise en Industrikrise. Betegnelsen dækker imidlertid ikke, idet det vil blive umuligt at begrænse Krisen til Industrien alene.

De Aarsager — af indenrigsk eller af international Art — som fremkalder Krisen, er ikke specielt at henføre til industrielle Forhold. F. Eks. kan den internationale Knaphed paa Levnedsmidler, som holder Landbrugsvarernes Priser oppe og derved bidrager stærkt til at vanskeliggøre Nedgangen i Arbejdsløn, ikke skrives paa Industriens Regnebræt, rammer heller ikke ensidigt Industrien, men rammer ganske vist Industrien særdeles haardt, fordi netop Levnedsmidlerne spiller en saa overordentlig stor Rolle i Byarbejderens Budget. Disse eller lignende Enkeltheder skal jeg imidlertid lade ligge og nøjes med at fremhæve det, som er Hovedsagen: man kan ikke »isolere« en Krise af et saa stort Omfang. Naar over et halvt Hundred Tusinde Arbejdere gaar ledige, medens andre Titusinder arbejder for halv Kraft, saa lider Landet et dagligt Produktionstab, hvis nationaløkonomiske Virkninger vil gøre sig gældende overalt, virke som et Tryk overalt. Krisen er en Samfundskrise, i hvilken Industrien foreløbig staar paa en Uriaspost, en Krise, der truer med at faa de alvorligste Følger for hele Landets Befolkning i skattemæssig og social Henseende. Det vil derfor være mere formaalstjenligt ved Behandlingen af de foreliggende Problemer stadig at holde sig det hele Samfunds Tarv for Øje og ikke glemme, at der kommer en Dag efter denne. Dette gør man i for ringe Grad, naar man fra visse Hold fører Skyts i Marken imod Industrien som saadan. Der er saaledes aldeles ingen Anledning til eller Fornuft i at bebrejde Industrien som saadan de Fejlgreb, der har fundet Sted under Krigen paa Felter, for hvilke Industriens Ledelse ikke har noget Ansvar. Jeg har allerede fremhævet, hvorledes man fra ansvarlig Side indenfor Industrien kæmpede imod de usunde Døgndannelser, der fandt Sted under Krigen, og for hvilke Industrien altsaa med Rette vil kunne fralægge sig Ansvaret. At vi har sund og god Industri i Danmark, vil ingen fornuftig Mand bestride; det burde da være en Opgave for enhver samfundsinteresseret Mand, der vil en god Samfundsudvik-

ling, at fremhæve dette og til enhver Tid stille sig ved Siden af denne Industri i Stedet for at slaa den i Hartkorn med al Krigsgøglet. At den megen Tale om vor Industris Mangel paa Evne til at klare sig har slaaet dybere Rod, viser eksempelvis en Annonce i et kjøbenhavnsk Dagblad for nogle Dage siden. En Mand skal avertere en Ejendom til Salg, og han gør det med følgende smagfulde Overskrift i sikker Forventning om at slaa paa de rigtige Strenge: »Hvorfor smide Deres Penge i Gabet paa en dødsdømt Industri«? Der er heller ingen Anledning til udover de Eksempler, vi kender fra alle Erhverv, at bebrejde Industriens Ledelse altfor meget i Retning af Spillelyst; jeg maa have Lov til at henvise til de Tilfælde, hvor den ansvarlige Ledelse maatte sætte alt ind paa at forsvare deres Selskaber overfor de Aktionærovergreb, der i stor Stil søgtes gennemført i Krigsaarene. I al Almindelighed — det tør nok siges — ser Aktionærer ikke deres Fordel i Udvanding af Selskabernes Kapital; men de nye Krigsaktionærer havde jo kun et Formaal: Penge. Ogsaa overfor disse Foreteelser skulde Finansaaret have virket; thi at en ny Aktionær er ligesaa lidet egnet til at bestemme over et industrielt Selskabs Midler, som den stadig skiftende Arbejderstab vilde være det, turde være en Selvfølge.

De mange — ofte meget hadefulde — Angreb paa Industrien, som vi kender fra de senere Tider, og som ikke staar tilbage for de Angreb, der under Krigen fortes fra Socialdemokratiets Side, har selvfølgelig ikke gjort Tilstandene for Landets Industri lettere, end de iforvejen var. Jeg tror imidlertid, at man gjorde vel i lidt oftere at huske paa, at vi jo alle skal være i samme Baad, og at det kun er igennem et fordrageligt Samarbejde mellem alle Faktorer indenfor Samfundet, at det gode Resultat naas.

Industriens Betingelser og det industrielle Værk.

Det maa erindres, at Danmarks Industri i det hele og store er ung, og at en stor Del af denne Industri er kæmpet frem alene i Kraft af personlig Dygtighed og trods alle Vanskeligheder. Det er ikke fortjenstfuld Gerning at pukke paa Landets saakaldte kunstige Industri. Tvertimod turde der være Anledning til at glæde sig over, at vi her i Landet har mange betydelige Industrier, der under normale Forhold kan klare sig i Konkurrencen baade ude og hjemme, fordi det er lykkedes en dygtig Ledelse, dygtige Teknikere og en Stab af kvalificerede Arbejdere at præstere det fremragende, tiltrods for at man har maattet hente Raavarer og Hjælpematerialer udefra. Man kalder saadan Industri unaturlig for Danmark, men man glemmer, at de raastoffattige Lande kun skaber sig en Industri og derigennem Fremgang ved Hjælp af dygtige Mænd med stærke Hjerner. Har vi disse Mænd, skulde vi paaskønne dem i Stedet for at angribe dem og deres Værk.

Ved tidligere Lejlighed har jeg haft Anledning til med Ingeniør Jul. H. West som Kilde at fremdrage nogle Tal til Belysning af vore Forhold i Sammenligning med andre tilsvarende Landes, vel at mærke Lande, i hvilke Forstaaelsen af Industriproblemet er væsentlig mere indgroet i Befolkningen, end Tilfældet er i Danmark. Jeg finder Anledning til at gentage nogle af disse Tal: I Aarene for Krigen har Schweiz udført Maskiner til en Værdi af 20 Mill. Kroner imod Danmarks 10 Mill. Schweizs Udforsel af Jern- og Staalvarer har andraget 20 Mill. Kr. imod 7 Mill. Kr. fra Danmark. Af Chokolade har Schweiz eksporteret for 40 Mill. Kr., medens Danmark ikke har kunnet naa højere op end til 0,2 Mill. Kr. Ogsaa for et Land som Württemberg kan gives Eksempler, der viser, i hvilken uhyggelig Grad vi herhjemme staar tilbage for andre Lande, hvis Størrelse og Forhold svarer saa nogenlunde til vore. Resultatet er da ogsaa, at medens man i Danmark før Krigen kun havde 87 Indbyggere pr. Flade-Kilometer opdyrket Land, havde Schweiz 121 og Württemberg 130.

Landbruget favoriseres paa Industriens Bekostning.

Det er gentaget til det trivielle, at Danmarks Industri maatte arbejde paa at forøge sin Eksport. Ja, selvfølgelig maa Industrien det, og den har i mangfoldige Aar arbejdet derpaa og vil ogsaa i Fremtiden gøre det. Men det maa ikke glemmes, at Industrien i Danmark — i Modsætning til andre Erhverv — i højeste Grad maa hjælpe sig selv paa alle Omraader, og at det nu engang er en første Betingelse for Eksporten, at Hjemmemarkedet er i Orden. Jeg siger, at Industrien i videste Udstrækning maa hjælpe sig selv, og jeg gør det under Henvisning til, at Industrien saa lidt som andre Byerhverv opnaar Statens Støtte til Fremme af sine Formaal i et Omfang, der blot tilnærmelsesvis andrager de Beløb, Landbruget faar. I Finansaaret 1919—20 var Statens Tilskud til Landbrugets Formaal saaledes 2½ Gange større end Tilskudet til Industriens Formaal. Ingen misunder Landbruget Hjælp og Støtte til dets Arbejde; men der skulde jo gerne være nogenlunde lige Adkomst for alle Landets Erhverv.

Jeg kan yderligere belyse dette Forhold ved et Eksempel fra den seneste Tid: Da det under Krigen nedsatte Hudenævn skulde ophæves, forefandtes der en Kassebeholdning paa Kr. 2 684 530. — Paa Forslag af Landbrugsministeren fordeltes dette Beløb paa følgende Maade:

Kr. 1 200 000 til De samvirkende danske Landboforeninger.
Kr. 400 000 til De samvirkende danske Husmandsforeninger.
Kr. 400 000 til Studiehjælp for unge Landmænd.
Kr. 150 000 til Slagtermestrenes Organisationer.
Kr. 534 530 til Oprettelse af et Forsøgsmejeri.

Dette skete i Foraaret 1921.

Kort Tid derefter skulde Statens Kulfordelingsudvalg ophæves; der var i Kassen Kr. 195 949,64 indbetalt under Krigen gennem en særlig Afgift, der beregnedes pr. Ton Kul til Forbrugerne. Kulfordelingsudvalget foreslog, at en Del af dette Overskud udbetaltes til Dansk Brændsels- og Kontrolforening, en under Krigen paa Industriraadets Initiativ stiftet Organisation, der har samme Opgaver som tilsvarende Institutioner i andre Lande, nemlig et støtte Kulforbrugerne i deres Bestræbelser for at udnytte Brændslet paa mest hensigtsmæssig Maade. Foreningen har

saaledes Bud ikke alene til ethvert industrielt Anlæg i By og paa Land, men til enhver Kakkelovn i hele Landet. Indenrigsministeriet gav imidlertid Ordre til, at hele Kassebeholdningen skulde indbetales i Statskassen. Medens man altsaa afskar en af Industriraadet med det hele Samfunds Vel for Øje stiftet Organisation Muligheden for at faa sin nærmeste Fremtid sikret i økonomisk Henseende, fordelte man Beløb, der efter danske Forhold var meget betydelige, til selve Landbrugets Organisationer. Det paastaas saa ofte, at Landbruget er Landets bærende Erhverv. Landbruget maatte da ogsaa kunne bære sine egne Organisationsudgifter, saaledes som alle vore øvrige Erhverv, derunder Industrien, maa det. Disse to Eksempler viser med al Tydelighed, at vi her i Landet indenfor Erhvervsorganisationerne desværre endnu har en Kong Salomon og en Jørgen Hattemager.

Hjemmemarkedet som Industriens Fundament.

Naar det, som jeg har paavist, faktisk er saaledes, at Industrien i saa høj Grad er henvist til at hjælpe sig selv frem, vil det let forstaas, at Industrien kun med Anspændelse af sine yderste Evner er i Stand til at skabe det tekniske Grundlag for et Hjemmemarked, der, som jeg før sagde, maa være Grundlag for Eksporten. Thi naar Bevillingsmagten ikke anser det for nødvendigt at støtte Industrien i større Grad, end Tilfældet er, paa de Omraader, hvor Statstilskud kan gøre deres store Nytte og har gjort deres store Nytte for andre Erhverv, er det forstaaeligt, at den store Befolkning ikke nærer synderlig Interesse for gennem de daglige Indkøb at støtte Landets egen Industri. For at søge at bøde paa den Passivitet, der behersker Befolkningen paa dette Omraade, har man for adskillige Aar tilbage dannet Landsforeningen Dansk Arbejde, hvis Opgave er at fremhæve den nationaløkonomiske Betydning af, at Befolkningen i videst muligt Omfang køber de i Landet producerede Varer, naar disse i Pris og Kvalitet staar paa Højde med Udlandets. En saadan Bevægelse er under almindelige Forhold kun nødvendig i Lande, hvor Industriforstaaelsen er saa ringe som i Danmark. Bevægelsen har hidtil maattet klare sig ved de Tilskud, der ydedes af Medlemmerne; først i de senere Aar er det lykkedes at opnaa et ganske vist ikke imponerende Tilskud paa 10 000 Kr.

Nødvendigheden af at have Industri i Danmark anerkendes vel efterhaanden fra alle Sider, selv af Landbrugsministeren, men som sagt ikke med den Dybde i Forstaaelsen af hele Situationen, som er nødvendig. En Industri, der trives, kan opsuge mere menneskelig Arbejdskraft end noget andet Erhverv og ganske særlig i langt højere Grad end Landbruget. Det bliver i disse Dage meddelt, at Landbruget udlægger usædvanlig store Arealer med Korn. Vil det betyde andet, end at vort industrielle Landbrug føler sig truet og forbereder sig paa at gaa over til ekstensiv Drift fra intensiv? Dette vil da sige, at Landbruget skyder Arbejdskraft fra sig. Hvis denne Udvikling skal fortsættes, uden at den ledige Arbejdskraft kan finde anden Anvendelse, hvad saa? Og det er ingenlunde sikkert, at en Luksusproduktion som det nuværende danske Landbrug kan finde de fornødne Markeder. Skæbnens Ironi har maaske bestemt, at det inden længe bliver Landbruget, som maa høre Raabet: Eksporter! Eksporter! — og maa svare: Jamen hvorhen?

Landbruget vil da erklære, at det har lært at indrette sig efter Forholdene, og at det kan lægge sin Produktion om paa nye Artikler til nye Markeder. Kravet om at gøre det samme kan med Rette stilles til Industrien og vil ogsaa saa hurtigt og vidt muligt blive fulgt. Industrien vil føre en aktiv Politik, men den maa have et betryggende Hjemmemarked som Basis. Hvad den raa Jord er for Landbruget, er Hjemmemarkedet for Industrien.

Krisens sociale og samfundsmæssige Side og Midlet imod den.

Betragter man nu den Krise, hvori vi er inde, nærmere, bør man stadig holde sig de Forhold, hvorunder Industrien lever i dette Land, for Øje; man bør ikke glemme, at vi har en Industri, der for mange Grenes Vedkommende er ung, og som har gjort et betydeligt Arbejde for at hævde sig ude og hjemme. Jeg behøver i denne Forbindelse blot at nævne enkelte Grupper som Cement-, Porcelæn-, Dieselmotor- og Kabelindustrien; men jeg kunde jo nævne en Række andre Industrier, der har gjort dansk Foretagsomhed Ære Verden over. Trods meget ringe Forstaaelse fra Befolkningens Side har disse mange stolte Virksomheder forstaaet at blive Banebrydere og at gøre det danske Flag Ære. Det kan intet nytte, men kun gøre hele Samfundet Skade, naar man nu vil forsøge at slaa alle disse Virksomheder, som et lille Land burde være stolt af, i Hartkorn med den tarveligste Krigsspekulation. Thi gør man det, kan man kun opnaa at bidrage til at svække Modet hos alle dem, der har været med til at bygge alt dette op. Den reelle Industris Mænd er ikke Klynkere og Klagere, der, naar det kniber, kommer for at tigge om en utidig Almisse, og der er da ogsaa al Grund til at pege paa, at Industrien ikke — saaledes som man har villet fremstille det — har raabt om Hjælp. Fra første Færd har Industriraadet henvendt sig til Regeringen og gjort opmærksom paa, hvilken uhyre samfundsmæssig Fare en fortsat Arbejdsløshed vilde føre med sig, og man pegede da paa den Skævhed i Toldsatserne, der var opstaaet som Følge af hele Prisniveauets Forskydning. Regeringen spurgte da, hvilke Midler Industrien kunde anvise til en Ordning af dette Forhold, og ganske naturligt svarede Industrien: Toldsatsernes à jour Føring. Dette Svar skulde synes at være tydeligt og letfatteligt, og vi har da ogsaa en Række Eksempler paa, hvorledes man netop ad denne Vej har ordnet sig i en Række Lande, der ikke tidligere har været mere protektionistiske end Danmark. Netop ved at foreslaa à jour Føringen gav Industrien sit Forslag det rette Præg af, at det, man ønskede, var noget midlertidigt; thi efterhaanden som Valutakurserne atter nærmede sig det normale, kunde tilsvarende Reguleringer med Toldsatserne jo automatisk finde Sted. (Naar der nu tales om, at Regeringen vil foreslaa at føre Hoved-Grundlaget for vore

Toldsatser over fra Vægttold til Værditold, kan dette fornuftigvis ikke bringes i Forbindelse med Forslaget om à jour Foringen. Værditold maa i al Almindelighed anses for utilfredsstillende for Erhvervslivet, idet denne Beregningsmaade efter Erfaringen giver Anledning til Omgaaelser til Skade for den legitime Handel og forøvrigt ogsaa for Statskassen). Uden at optage nogen reel Debat om Problemerne begyndte Regeringen nu at forlange Materiale fra Industrien til Belysning af Forholdene, og med Udveksling af Indlæg er Sommeren gaaet hen, alt imedens Arbejdsløsheden har holdt sig paa en Højde, der maa og skal føre de uhyggeligste Konsekvenser med sig for Statskassen og samtidig for Landets skatteydende Borgere paa den ene Side og Arbejdsmodet og Arbejdsevnen paa den anden Side. Dette er et Faktum, man ikke kommer udenom, og det første, man da bør gøre, er at klare for sig, hvorledes man atter faar Hjulene i Gang for igennem Produktion og Arbejde at aflaste Statskassen og skaffe Hænderne i Aktivitet. Hvad der skulde gøres skulde saaledes ikke gøres for at hjælpe Industrien, men for at hjælpe Landet. Industrien ligesaa lidt som nogen anden Erhvervsgren har Krav paa eller ønsker Klassebeskyttelse. Den ønsker blot at kunne eksistere under rimelige Former. Naar Regeringen da ikke vilde følge den af Industrikrisen anviste Vej, maatte den dog vel kunne anvise andre og bedre Veje; men det har den ikke gjort. Alt har faaet Lov at blive ved det gamle.

Udlandets Valutadumping.

Hidtil har vi fra Regeringens Side kun hørt meget lidt om, hvad man agter at gøre for at klare Vanskelighederne. En af de oftest gentagne Paastande er, at Prisniveauet maa ned. Ja, selvfølgelig maa Prisniveauet ned; men dette sker ikke, saalænge Fabrik ved Fabrik ligger kold, fordi store Dele af Befolkningen ikke har Penge til at købe for, og de, der endnu disponerer over flydende Kapital, kan købe de udenlandske Frembringelser langt billigere. Det paastaas ganske vist fra Regeringens Side, at den saakaldte Valutadumping ikke spiller nogen væsentlig Rolle (Udtrykket Valutadumping er maaske ikke helt heldigt, men vi ved alle, hvad det betyder, og nogen Strid om selve Ordet synes saaledes unødvendig). Denne Paastand kan imidlertid afkræftes ved rene Tal. Tager vi en Vare som Papir, viser Statistiken, at den halvaarlige Import heraf i 1913 var 8 300 000 kg; i første Halvaar af 1921 er Importen vokset til 9 400 000, medens den danske Industris Produktion er gaaet ned til 30 pCt. af den tidligere Produktion. Samtidig vil man se, at Importen navnlig er vokset fra Lande med lav Valuta, medens Sverige, der tidligere forsynede Danmark med store Mængder Papir, nu er traadt i Baggrunden. Af Avispapir indførtes intet i 1913, medens Importen i 1. Halvaar 1921 androg 2 692 000 kg.

Af Transportspande indførtes i hele 1913 13 300 kg. I 1. Halvaar 1921 indførtes 163 000 kg, alt sydfra.

For Kurvemøblers Vedkommende er Importtallet for hele 1913 9000 kg, for 1. Halvaar 1921 209 000 kg, hvoraf henholdsvis 7000 og 208 000 kg sydfra.

Af Maskiner til Metalforarbejdning indførtes i hele 1913 485 000 kg, medens Importtallet for 1. Halvaar 1921 er 722 000 kg, hvoraf 584 000 kg sydfra.

I hele 1913 indførtes 842 Automobiler. I 1. Halvdel af 1921 2312, deraf ca. 700 fra Tyskland, altsaa omtrent ligesaa mange fra Tyskland alene i et halvt Aar som hele Importen i 1913. Den almindelige Antagelse, at det navnlig er de billige amerikanske Automobiler, der erobrer det danske Marked, er saaledes ikke rigtig.

Jeg kunde nævne en Række andre Tal, men enhver vil kunne faa disse hos Statistisk Departement, hvorfra mine Tal stammer.

Det viser sig med al Tydelighed, at Valutadumpingen er et Fænomen, som man har al Anledning til at tage med i Betragtning, saa meget mere som de billige Tilbud udefra i høj Grad virker deprimerende.

I sin nyudsendte Aarsberetning fremhæver selve Nationalbanken udtrykkelig Valutadumpingen som en af de væsentlige Aarsager til hele Misèren; Regeringen maa altsaa være meget stærk i sine Argumenter, hvis den vedblivende mener at kunne fastholde sin Opfattelse af Valutadumpingen ogsaa imod en Institution, der dog hidtil har været anset for absolut upartisk og saglig paa økonomiske Omraader. Som et Eksempel paa, hvorledes andre evropæiske Regeringer ser paa Valutadumpingen og Midlerne imod denne, skal jeg citere en Passus i den schweiziske Regerings Betænkning til Schweiz Rigsdag. Betænkningen er afgivet i disse Dage, og den omhandler Spørgsmaalet om Fornyelse og yderligere Udvidelse af de ekstraordinære Lovforanstaltninger, der forlængst er vedtaget i det nævnte Land:

»Med al Anerkendelse af den økonomiske Sandhed, at der vil indtræffe en naturlig Udjevning mellem Produktionsomkostningerne i de forskellige Lande, er forbigaaende Forholdsregler absolut nødvendige for vor Selvopholdelse, thi at se paa denne Udjevningsproces uden at foretage sig noget vil kun have til Følge, at ogsaa de valutastærke Lande oplever et økonomisk Sammenbrud.«

Regeringen i Schweiz siger altsaa det samme, som mange allerede i lange Tider har sagt i Danmark: Vi har ikke Raad til at vente paa, at Forholdene ad Aare kan regulere sig selv, thi i Mellemtiden gaar vi alle fallit.

Ved den megen Tale om Nedgang i Prisniveauet skydes der stadig med meget skarpt Skyts paa alle Byerhverv, men der er vel ogsaa Anledning til at se paa, om ikke Landbruget i nogen Grad kunde hjælpe til med Prisnedsættelser. Det maa jo endda erindres, at Landbrugets Produktion udelukkende anvendes i Ernæringsøjemed, og det er ikke helt ualmindeligt i Landboblade at se Udtalelser, der direkte anviser Producenterne at holde igen paa Produktionen i Forventning om højere Priser. Jeg kan ikke overse, hvilken Medfart en Produktionsgruppe indenfor andre Erhverv vilde faa, hvis den ikke alene raadede sine Medlemmer til at stramme Priserne, men endda ved saadanne Midler, at Varerne skulde holdes tilbage. Paa disse Forhold bør Regeringen have sin Opmærksomhed henvendt, thi det vilde være uretfærdigt, at ikke alle skulde arbejde med paa at faa Priserne ned. I det

hele taget vilde det sikkert i stærkeste Grad tjene til at hjælpe Prisfaldet frem, hvis Regeringen og de Regeringen nærstaaende Kredse i store som i smaa Spørgsmaal udvirkede, at vi ikke alene fik Priserne ned, men først og fremmest, at yderligere Forhøjelser ikke fandt Sted. Det tjener i altfor høj Grad den usunde Agitations Interesser, naar, saaledes som det for ganske nylig skete, Afgiften for Telegramadresser sættes op med 100—150 pCt., og Telegrafvæsenets Tryksager til Publikum samtidig forhøjedes med 100 pCt.

Paa et enkelt Omraade har Regeringen fulgt Industriens Henstillinger, nemlig i Spørgsmaalet om Anvendelsen af det i Landet fremstillede Arbejde i videst mulig Udstrækning, og man har al Grund til at være tilfreds med, at Regeringen i alle de Tilfælde, der bliver den bekendt, søger at gennemføre, at der tilvejebringes Mulighed for Køb af dansk Produktion. Jo vanskeligere Produktionsforholdene bliver, desto besværligere vil det imidlertid blive for dansk Industri og Haandværk at give Tilbud, der kan anses for blot nogenlunde akceptable. At Køb af danske Varer for Tiden meget ofte medfører betydelige Merudgifter, er givet; et Eksempel fra det praktiske Liv belyser dette: Sifoner til Mineralvand koster sydfra Kr. 1,34 pr. Stk., medens den laveste danske Pris er Kr. 3,00. Alligevel anvender Bryggerierne udelukkende de danske. Af de meget omtalte smaa Kapsler, der anvendes til Ølflasker i Stedet for Korkpropper, forbruges aarligt mindst 100 Mill. Prisen paa de danske er Kr. 2,00 pr. 1000 Stk. højere end Prisen udefra; men Bryggerierne anvender udelukkende de danske Kapsler tiltrods for, at dette altsaa betyder en Merudgift paa flere Hundrede Tusinde Kroner aarligt.

Kaos eller Fremskridt!

Hvad er da Grunden til, at man nu, da Verden er af Lave, ikke vil gaa med til en saa tydelig Retfærdighedshandling som det at føre den Beskyttelse for andre Erhverv, som er godkendt under normale Forhold, à jour? Kan Grunden hertil være andet en Hensynet til Vælgerne? Men er dette ikke højt Spil under saadanne Forhold? Vil en saadan Handlemaade ikke føre os ud i et økonomisk Uføre, der tillige meget let kan faa de mest vidtgaaende sociale Følger? Jeg kan derfor ikke se rettere, end at det maa være paa højeste Tid at skifte Signaler, saaledes at vi i Stedet for at se Landet ude i en Krise, der er værre end den, vi gennemlever, alle kunde komme til at arbejde med paa en Genopbygning af Samfundet efter Parolen Produktion og Arbejde.

Hvis nu Regeringen ikke vil gaa med til Toldsatsernes à jour Føring, hvad vil den da? Tror Regeringen, at vi kan komme over vor Erhvervskrise alene ved at købe det danske Arbejde og ved at sætte Nødarbejder i Gang, og saa iøvrigt true vore Byerhverv med Avancelove og Trustbestemmelser? Nej, vi kan ikke. Jeg gentager: Naar Regeringen ikke vil følge den af Industrien anviste Vej, hvad vil den da gøre for at forebygge, at vi ender i Kaos i Stedet for at komme til at udnytte de Betingelser, der forhaabentlig endnu er til Stede for, at Danmarks Erhvervsliv kan glide ind i en Fremskridtsperiode.

Gang paa Gang har man givet Regeringen det Raad at faa Boet gjort op af klartseende Mænd, der uden politiske Bagtanker gik til en saadan Opgørelse. Formentlig maa Regeringen anse en saadan indgaaende Statusopgørelse for unødvendig. Men maaske vil man en skønne Dag fortryde, at man har overset dette Forslag. Det vil være for sent at vente med den endelige Orientering, til vore Byerhverv praktisk talt ligger lammede, og de dygtige Elementer blandt Teknikere og Arbejdere, der vil og kan bestille noget, har søgt ud til andre Arbejdsmarkeder, hvor Forstaaelsen af Produktionsproblemet er mere levende end i Danmark. Sker dette først, vil ogsaa den dygtige unge Landbostand søge ud til Lande med vidtstrakte, uopdyrkede Jordarealer, hvor Skattebyrden ikke vil være en saadan, at den kvæler ethvert Initiativ.

Emigrationen bliver sikkert nødvendig, men den bør reguleres paa en saadan Maade, at den danske Udvandring mest muligt bliver ensbetydende med en dansk Ekspansion. Industrien er ligesom tildels Handelen, men i skarp Modsætning til Landbruget, et Erhverv, der kan emigrere uden at gaa tabt for Danmark. Man kan næppe sprede Filialer af det danske Landbrug over Verden, men man kan sprede Filialer af den danske Industri, Kolonier af danske Arbejdere, Teknikere, Driftsledere, som ikke udtræder af, men styrker den økonomiske Forbindelse med Hjemlandet.

Konklusionen.

Jeg skal nu ganske kort sammenfatte mine Udtalelser i følgende Betragtninger:

I den Krigsperiode, Verden har gennemgaaet, har Danmark haft særdeles gode økonomiske Kaar, saa gode, at fremsynte Mænd af Frygt for, at Befolkningen ikke skulde kunne taale den løsslupne Kapitals Magt, allerede paa et meget tidligt Tidspunkt foreslog en Regulering af Kapitaloverfloden gennem et Finansraad, ligesom en fast Regulering af Lønningerne i Forhold til Dyrtiden blev foreslaaet.

Alle Forslag i saa Henseende forblev upaaagtede, og vi fik et Børsspil med dertil hørende Gullaschleben, der forplantede sig til alle Befolkningens Lag, idet Arbejderne — ved Synet af de øvrige Befolkningsklassers Spil med Værdierne og stærke Forbrug — tiltvang sig Lønforhøjelser, der laa væsentlig over den virkelige Udgiftsforøgelse.

Krigen bragte den internationale Handelsomsætning i fuldstændig Uorden; Kreditsystemerne svigtede, Købelysten og Købeevnen svækkedes saa betydeligt, at mægtige Industrikomplekser i alle Lande gik i Staa. De valutastærke Lande paaførtes en føleig Konkurrence fra de valutasvage Lande, dels igennem faktiske Leverancer, dels igennem meget billige Tilbud, der umuliggjorde Produktionens Rentabilitet.

Samtidig med, at en Række Lande, der tidligere havde været udpræget frihandelsvenlige, traf midlertidige ekstraordinære Foranstaltninger imod den udenlandske Konkurrence, foreslog herhjemme Industriraadet at føre Toldsatserne à jour, saaledes at den ved Toldloven af 1908 indførte Beskyttelse atter blev effektiv. Forslaget motiveredes med Henvisning til den kostbare og demoraliserende Arbejdsløshed.

Den landbovenlige Regering afviste dette Forslag, men anviste ikke andre Midler, der kunde bidrage til at skaffe Arbejdet indenfor Haandværk og Industri i Gang og samtidig regulere Arbejdsløsheden, udover at Regeringen i videst muligt Omfang købte de i Landet fremstillede Varer og ydede nogle Laan til smaa vanskeligt stillede Virksomheder samt diskuterede Spørgsmaalet om at sætte Nødarbejder i Gang.

Samtidig faldt Regeringsmedlemmer og Regeringspresse over Landets Industri, idet man væltede det fulde Ansvar for Krigstidens Udskejelser over paa Byerhvervene, efter at disses Mænd og enkelte Virksomheder trods alle Vanskeligheder havde bidraget i væsentlig Grad til at holde Forsyningsspørgsmaalet i Orden under Krigen og havde fundet sig i de mange og kraftige Indgreb i deres Handlefrihed samt betalt 78 pCt. af Landets Skattebyrde.

Krisen antog mere og mere Karakter af en organisk Krise, og medens Arbejdsløsheden varede ved, forværredes gennem den svigtende Skatteevne Udsigterne for at faa et nogenlunde rimeligt Forhold mellem Statens Indtægter og Udgifter.

Den hjemlige Krise er nu ikke alene en Industrikrise, men en Samfundskrise, der kan faa saa vidtrækkende Følger, at Landets Økonomi i en uoverskuelig Fremtid kan komme til at lide derunder, ligesom der foreligger en Risiko for, at Landet kan miste de dygtigste og mest arbejdsduelige Kræfter.

Forslag om gennem upolitiske Mænd at faa Boet gjort op til Bunds overhøres; Regeringen henviser til, at Dyrtiden skal bringes ned; men ogsaa paa dette Omraade peges der til Stadighed kun paa Byernes Produktion. Alle er enige om, at der maa arbejdes, men Arbejdet kommer ikke i Gang, fordi det stadig giver Tab som Følge af Forholdene udefra.

Hele Fremtiden for vort Erhvervsliv synes saaledes at ligge i en Taage. Man siger ganske vist, at Himlen ovenover altid er blaa. Skal vi da ikke se i Tide at faa lidt blaa Himmel over Danmarks Erhvervsliv, og kan det ske paa anden Maade end derigennem, at de gamle Misforstaaelser mellem Erhvervsgrenene udlignes, og at de gamle Fordomme brydes. Lad Partipolitiken træde i Baggrunden til Fordel for Sagligheden, saa kan vi altid senere, naar vi har Raad dertil, dyrke Partipolitiken, hvis vi ikke i Mellemtiden bliver saa kloge, at vi foretrækker at fortsætte ad Saglighedens mere samfundsnyttige Baner.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Frankrigs Ammoniak-Industri.

Der blev i sin Tid i Frankrig nedsat en Kommission, der skulde prøve og sammenligne den tyske *Haber*-Metode (Badisches i Oppau) med den franske *Claude*-Metode (Société Chimique de la Grande Paroisse). Det meddeles nu, at dens Arbejde er endt, men i hvert Fald foreløbig holdes Resultatet hemmeligt. Men efter alt at dømme maa man antage, at den har anbefalet Claude-Metoden; bl. a. har Compagnie Nationale de l'Azote, som havde overtaget Haber-Metoden og villet bringe den til Udførelse i Frankrig, bekendtgjort, at det i en nær Fremtid vil opløse sig. Det Claude'ske Selskab vil da være ene om Kvælstof-Fabrikationen i Frankrig.

Tyske Varer i Japan.

Det japanske Blad »Jiji« klager i en Artikel stærkt over den tyske Konkurrence paa Japans Markeder; i Yokohama og andre vigtige Handelsbyer er begyndt Salg af tyske Maskiner og tyske Kemikalier (Farvestoffer især) til Priser, som truer den japanske Industri meget stærkt. Paa Forespørgsel i det japanske Handelsministerium om det var en tysk Dumping-Handel, man var ude for, blev der fra det japanske Ministerium svaret, at det var vanskeligt at afgøre fuldt ud, men i hvert Fald var det saadan, at adskillige af de tyske Varelagre var saadanne *Kvalitetsvarer*, som Japan ikke selv kunde fremstille — og at det derfor var urimeligt at holde dem ude.

▫▫▫▫▫▫

Organisations- og Foreningsmeddelelser.

Forskellige estniske Forordninger.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget et Eksemplar af en estnisk Forordning af 10. September d. A. vedrørende Udførselsafgiften paa Værdipapirer, Juveler o. l. i Letland.

Forordningen henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

I Industriraadets Sekretariat henligger ligeledes til Gennemsyn et Eksemplar af en estnisk Forordning angaaende Inddragelse af de i Januar 1919 af den daværende estniske Regering udstedte 5 pCt. Gældsbeviser, lydende paa 50, 100, 200, 500 og 1000 estniske Mark.

Udstilling i Singapore.

I Anledning af Prinsen af Wales Besøg vil der i Marts Maaned næste Aar i Singapore blive arrangeret en Udstilling, der ogsaa staar aaben for evropæiske Varer. Kolonialregeringen har uofficielt rettet en Indbydelse til Danmark om at deltage i Udstillingen, og i den foreliggende telegrafiske Indberetning fra det danske Konsulat i Singapore omtales følgende Varer som særligt egnede: Fabriksmateriel, Motorer, Porcelæn og Levnedsmidler.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 22 15. NOVEMBER 1921

Danmarks Kraftkilder.

Apropos Vandkraft-Udvalgets Betænkning.

UDVALGET angaaende Vandkraftanlæg har afgivet en Betænkning, der foruden en Række Bilag indeholder Resultaterne af Overvejelserne af Spørgsmaalet: »Hvilke danske Aafald vil med Fordel kunne udbygges til Vandkraftstationer?«

Udvalgets Forhistorie er følgende: For et Aars Tid siden rejste Indenrigsministeriets Arbejdsudvalg, hvis Formand er Departementschef *H. Vedel*, det Spørgsmaal, om ikke Udbygning af Vandcentraler ved forskellige danske, navnlig jyske Aaløb vilde være fordelagtig under de nuværende usikre Brændselsforhold *og den meget store Arbejdsløshed.* Efter at Sagen havde været gennemdrøftet i et Møde i Arbejdsudvalget under Tilkaldelse af Sagkyndige, tilskrev Indenrigsministeriet under 10. Novbr. 1920 Ministeriet for offentlige Arbejder, der ved en Skrivelse af 1. Decbr. 1920 beskikkede Vandbygningsdirektør *Lillelund*, Professor *Rung*, Ingeniør *Holger Neergaard*, Folketingsmand *Pinholt* og Borgmester *Drechsel* til Medlemmer og Kontorchef i Ministeriet *T. F. Krarup* til Formand for et Udvalg til Undersøgelse af det ved Indenrigsministeriets Skrivelse rejste Spørgsmaal.

En Bedømmelse af de forskellige Vandkraftmuligheder, Aaerne i Jylland rummer, ene ingeniørmæssig set, er imidlertid ikke tilstrækkelig — kun en Orientering kan der gives. Naar Arbejdet da ikke skal vare Aar, forinden et Vandkraftanlæg vil kunne komme til Udførelse, er der, foruden den tekniske, flere andre Sider af Sagen, der vil nødvendiggøre Rækker af Undersøgelser, nemlig af de Ulemper, som et Anlæg landøkonomisk set og fiskerimæssigt kunde afstedkomme o. s. v. — Dette begrænsede selvfølgelig Betydningen af Udvalgets Arbejde.

Betænkningen oplyser, at Udvalget har arbejdet saaledes, »at man har foranlediget indsendt en Række af forskellige Ingeniører udarbejdede Projekter til Vandkraftanlæg og gjort disse Projekter til Genstand for en nærmere kritisk Undersøgelse, hvis Resultater har været afgørende for Arbejdet. Udvalgets Undersøgelser har jo maattet baseres paa de af de projekterende Ingeniører givne Oplysninger, medens man ikke har ment at burde foretage selvstændige Undersøgelser i Marken, idet saadanne Undersøgelser dels vil kræve meget lang Tid, dels blive ret bekostelige. De af Udvalget foretagne Undersøgelser og Beregninger er derfor, bortset fra Vandkraftanlæget ved Karlsgaarde, med Hensyn til hvilket der foreligger mere udførlige Undersøgelser og Oplysninger, end Forholdet er ved de øvrige nedenfor nævnte Anlæg, ikke af den Natur, at man paa Grundlag af disse uden videre kan gaa i Gang med Udbygningen af et eller flere af de nedenfor nævnte Vandkraftanlæg, men det vil være nødvendigt, at der, forinden man skrider til Udførelsen af Anlægene, udføres omhyggelige og detaillerede Undersøgelser af alle i Betragtning kommende Forhold.«

Der er til Udvalget indkommet 17 Projekter, et til et Vandkraftanlæg paa *Sjælland*, nemlig: 1) Susaaen ved Raunstrup, og 16 Anlæg i *Jylland*, nemlig: 2) Gudenaa: Vestbirk; 3) Storeaa: Holstebro og 4) Bur; 5) Skjernaa: Ahlersgaard nedre, 6) Ahlersgaard nedre samt Vorgod Aa, 7) Ahlersgaard øvre og nedre samt Vorgod Aa og 8) Skjern; 9) Varde Aa: Karlsgaarde: det allerede udbyggede Anlæg uden Regulering af Aaen, 10) det allerede udbyggede Anlæg med Regulering af Aaen, 11) 2,5 m Fald alene med Regulering af Aaen, 12) Omlægning af Varde Aa med Regulering, 13) Udvidelse af Kraftstationen, Omlægning af Aaen med Udbygning af 2,5 m Fald bortset fra det alt udbyggede Anlæg, 14) med Opstemning i 2,5 m Fald og med Regulering nedenfor Kraftstationen, 15) med Omlægning af Varde Aa samt Rest af Varde Aa i 2,5 m Fald samt Regulering nedenfor Kraftstationen, 16) med Omlægning af Varde Aa samt Regulering nedenfor Kraftstationen og 17) Ansager.

Paa Grundlag af de nævnte Projekter, som derpaa kritisk er gennemgaaet, har Udvalget foretaget en Beregning af den for de enkelte Anlæg nødvendige Anlægskapital samt deres Produktionsevne og Produktionspris pr. Kilowattime.

Af disse Beregninger fremgaar det, at Produktions-

prisen pr. Kilowattime for de 17 Anlæg varierer ret stærkt, idet den mindste Pris andrager 8,38 Øre, medens den største er 24,4 Øre. For at naa til en fyldestgørende Bedømmelse af de enkelte Værkers Berettigelse vil det imidlertid være nødvendigt at anstille en Sammenligning mellem Omkostningerne ved at tilvejebringe Elektriciteten ved de heromhandlede Vandkraftanlæg og Omkostningerne ved at tilvejebringe den samme Elektricitetsmængde paa anden Maade, f. Eks. ved Anlæg af Damp-Elektricitetsværker af samme Maskinkapacitet og Produktionsevne og beliggende paa samme Sted. En saadan Sammenligning vil kun være af Betydning som Grundlag for en Sammenligning mellem de forskellige Vandkraftanlægs Rentabilitet indbyrdes, idet man, saafremt Elektriciteten skulde fremstilles ved Dampværker, dels vilde vælge en anden Beliggenhed, dels vilde foretrække færre og større Værker. Ved Sammenligning har man lagt de nye Dampcentraler i Skovshoved, Kalundborg og Thisted til Grund. Ogsaa dette giver Arbejdet en vis Relativitet.

Efter en Sammenstilling af de i Overensstemmelse hermed beregnede Produktionspriser for en Dampcentral af tilsvarende Størrelse har man udskudt 9 Anlæg, medens følgende 8 Vandkraftanlæg maa antages at kunne levere Elektriciteten ligesaa billigt som eller billigere end en tilsvarende Dampcentral, saalænge Kulprisen ikke gaar ned under ca. 30 à 35 Kr. pr. Ton, nemlig:

Værk	KW	Aarsproduktion i KWT	Produktionspris Øre	Anlægskapital
1. Raunstrup . .	500	876 000	19,2	1 500 000
2. Vestbirk . . .	1 000	1 984 000	12,4	2 550 000
3. Holstebro . .	1 500	3 940 000	10,0	3 925 000
4. Bur	800	2 020 000	11,2	2 100 000
7. Ahlersgaard .	7 800	11 330 000	9,05	11 850 000
8. Skjern	1 200	3 680 000	9 8	3 600 000
13. Karlsgaarde .	1 000	2 730 000	10,3	3 530 000
17. Ansager	670	1 494 000	13,5	1 750 000

Idet man dernæst ser bort fra det under 1 nævnte Anlæg ved Raunstrup, der kun synes at have ren lokal Betydning og næppe i Henseende til Produktionspris vil kunne konkurrere med de paa Sjælland værende større Højspændingselektricitetsværker, vil de øvrige 7, i Jylland beliggende Værker, tilsammen kunne yde ca. 14 000 kw og aarlig kunne producere ca. 27 Millioner Kilowattimer for en gennemsnitlig Pris af ca. 10 Øre pr. Kilowattime — et i Sammenligning med Jyllands øjeblikkelige Kilowattimeforbrug ret betydeligt Kvantum. De 7 Værkers samlede Anlægskapital vil med de i 1920 gældende Priser kunne anslaas til ca. 30 Millioner Kroner, hvilket Beløb dog allerede nu og formentlig i højere Grad i Fremtiden maa kunne paaregnes formindsket væsentligt, hvorved ogsaa Produktionsprisen vil gaa ned.

For Sammenligningens Skyld har man for de bestaaende Vandkraftanlæg ved Gudenaa (Tange), Harte og Bygholm foretaget Beregninger paa samme Grundlag som for de forannævnte Anlægs Vedkommende og er derved naaet til følgende Resultater:

Værk	KW	Aarsproduktion i KWT	Produktionspris Øre	Anlægs kapital
Gudenaa	3 000	10 000 000	8,56	9 200 000
Harte	900	2 000 000	15,25	3 399 000
Bygholm	120	400 000	18,8	670 000
Tilsammen . . .	4 020	12 400 000	gs. 10	13 269 000 pr. KW gs. 3301 Kr.
De projekterede 7 Værker	13 970	27 178 000		29 305 000
Ialt. . .	17 990	39 578 000	gs. 10	42 574 000 pr. KW gs. 2422 Kr.

Sidstnævnte dog de forskellige ukontrolerede Overslags Rigtighed forudsat.

Under Forudsætning af, at de ovennævnte 7 Vandkraftanlæg efterhaanden tænkes at komme til Udførelse, har man, i det væsentlige i Overensstemmelse med et af Ingeniør Faber i »Ingeniøren« fremsat Forslag, udarbejdet et Hovedledningsnet, der vil sætte de vigtigste Elektricitetsværker i Jylland i Forbindelse med hinanden. Anlæget af dette ca. 800 km lange Net med tilhørende Hovedtransformatorstationer vil antagelig koste ca. 15 Millioner Kroner, og naar Hensyn tages til Udgifterne ved denne Anlægssums Forrentning og Amortisation, Nettets Vedligeholdelse samt Tab af Elektricitet i Ledningerne, vil Transport- og Transformeringsudgifterne for den ved Vandkraftanlægene producerede Elektricitet formentlig kunne ansættes til ca. 5 Øre pr. Kilowattime, saaledes at Omkostningerne ved den producerede Vandkraftelektricitet paa ethvert Punkt af Ledningsnettet vil blive ca. 15 Øre pr. Kilowattime. Til Sammenligning anføres, at en Produktionspris paa 15 Øre pr. produceret Kilowattime maa anses for rimelig her i Landet.

Det vil af det foranstaaende ses, at Udvalget er af den Opfattelse, at de fremhævede 7 Anlæg synes at kunne gennemføres med et økonomisk set forsvarligt Driftsresultat, hvorved bemærkes, at man i Oversigterne har regnet med Arbejds- og Materialpriser fra 1920. Forsaavidt disse Priser og særlig Arbejdspriserne gaar ned, vil Værkernes Forrentningsevne blive paavirket forholdsvis meget i gunstig Retning og f. Eks. med Hensyn til Produktionspris kunne konkurrere med Dampkraftanlæg med en tilsvarende lavere Kulpris end den ovenfor nævnte af 30 à 35 Kr. pr. Ton. Det samme Resultat vil naturligvis naas, forsaavidt en Del af Anlægsudgifterne straks kan afskrives som Tilskud til Afhjælpning af Arbejdsløshed.

Med den ovennævnte Beretning er vi da et Stykke Orienteringsarbejde indenfor Omraadet »Hjemmeforsyning« paa Kraftomraadet rigere. Det bliver dog næppe ad Vandvejen, vi her i Landet skal naa længst i Selvforsyning. Men dette, at vi nu gennem en rask lille Kommissions Betænkning faar oplyst, at vi *kan* erstatte endnu ikke saa lidt tilført Energi med »hjemmelavet«, er *symptomatisk*.

Men ogsaa i *vore Nabolande* mod Nord og Øst er det formentlig i første Række ad »Vandvejen«, man

skal søge, naar man ønsker at erstatte Kultilførslerne. Organet for Norges Industriforbund behandler i disse Dage i en lang Artikelserie Spørgsmaalet: Nyttiggørelsen av vor Vandkraft (se »Norges Industri«, Numrene 34—35, 38, 39, 40 og 41). »Intet land er saa rikt utstyret med vandkraft som Norge«, begynder Artiklen. En Opgørelse viser, at der i Norge er udnyttelig Vandkraft andragende ialt 12,4 Millioner HK, og heraf er omtrent 1½ Million udbygget. De angivne Tal refererer sig til Turbinehestekræfter ved Døgndrift. Grænsen imellem udnyttelige og uudnyttelige er sat der, hvor Prisen for Udbygningen pr. Turbinehestekraft vilde overstige 500 Kr., samt for Vandfald, som med en ringe Regulering ikke vilde kunne bringes op til en Kraftydelse af mindst 1000 Turbine HK (!).

Artiklen indeholder en Række meget interessante Afsnit. Efter en længere Indledning, der leddeler Stoffet i først Befolkningens og derpaa Samfundets og Storindustriens Behov, behandler Forfatteren grundigt Afsnit efter Afsnit en Række Muligheder, idet han begynder med en Oversigt over Norges Brændselsforbrug eller rettere Import af Brændsel: I 1915, det Aar, hvor der importeredes de største Mængder af Brændsel, indførtes ialt 3 011 000 Tons, der fordelte sig som følger:

Til Marinen	30 000	Tons
» Jernbanerne	246 000	»
» Gasværkerne	146 000	»
» kommunale Elektricitetsværker	7 000	»
» Hæren	11 500	»
» offentl. og kommunale Bygninger	67 500	»
» Industri	1 392 000	»
» Husbrug	439 000	»
» Bunkers	672 000	»
	3 011 000	Tons

Skønt denne Import i de efterfølgende Aar væsentlig aftog, steg Prisen, som overalt, paa de tilførte Kul. Den androg i 1915 kun ca. 107 Millioner Kroner, et artigt Beløb, naar henses til, at Værdien af den samlede Brændselsimport to Aar iforvejen ikke var mere end 47 Millioner Kroner! *Men i 1917, 1918 og 1919, hvor Kvantumet, der tilførtes, var ca. det halve, steg den ikke desto mindre til henholdsvis 248, 292 og 221 Millioner Kroner!* Og den vedblev at stige. 1920 er ikke opgjort endnu, men der vil det, der er betalt for Importen, betænkeligt nærme sig *en halv Milliard!* Vi kender jo denne Bevægelse fra vort eget Land — men havde vel næppe ventet den lige saa stærkt i Fossernes Land!

Det kan da ikke forbavse, at man i Norge tager Spørgsmaalet om Erstatning af de sorte Kul med de hvide op til grundig Udredning. Saa let, som man tror det at lave Elektricitet, er det nu næppe. Det er jo ikke helt ligegyldigt, hvor meget *Udbygningen* af Faldet koster, og ved en Gennemgang af de norske Fald har der altsaa vist sig en Del, som man i hvert Tilfælde i første Omgang ganske maa opgive. Yderligere er der *Afsætningen* af Elektriciteten. Der maa for det første være Aftagere, og dernæst maa den tilbydes saaledes, at Kunden ser sin Fordel ved at gaa fra anden Kraft til elektrisk Kraft — hvilket jo ikke kan forbause og i de fleste Tilfælde vil være ganske iøjnespringende. Man maa for at forstaa dette vide, at der regnes med meget lave Priser for Kilowatten. Som *Drivkraft* er Vandfaldene vistnok i Længden uden Konkurrence.

Noget anderledes stiller det sig, naar Talen er om *elektrisk Opvarmning.* I de ovennævnte Artikler, hvor Forfatteren tager Import af Kul og Cinders en for en for at undersøge Mulighederne for Erstatning, og hvor selvfølgelig Bunkers og Kul til Marinen paa Forhaand skydes ud, er det netop *den elektriske Opvarmning,* der synes at interessere ham særlig. Han skriver bl. a. følgende:

».... Vore »største autoriteter« paa omraadet har hitindtil været imot elektrisk opvarmning. De har fremholdt, at den ikke økonomisk kan gjennemføres. Der har været benyttet uttryk som at elektrisk opvarmning maa sammenlignes med at brænde mahogni i vore ovner. Og der er blit opstillet paastand om at en almindelig elektrisk opvarmning er nationaløkonomisk uforsvarlig. Jeg skal prøve at vise at denne paastand er feilagtig.

For at elektrisk opvarmning direkte skal kunne konkurrere med opvarmning med koks i magasinovner, maa 1 kw-time ikke koste mer end 1,64 øre, forutsat at koksens brændværdi er 7000 kal., at den koster 4 kr pr. hl à 40 kg (i Danmark koster Koks i Øjeblikket Kr. 3,10 pr. hl), og at virkningsgraden ved koksfyring er 75 pCt. I denne pris er der ikke regnet med noget for pass og ubehag ved koksfyringen. Saa meget hensyn bør der ialfald tages hertil, at den pris, som kan betales pr. kw-time, bør sættes til 2 øre. En komité, som var nedsat for at utrede spørsmaalet om elektrisk opvarmning i Stockholm, kom til det resultat, at 1 kw-time for elektrisk opvarmning kunde sættes i værdi lik 2 øre, og det var efter priserne før krigen.«

Forfatteren gør derpaa Rede for en Mængde Betingelser, der maa være tilstede for med Udbytte at benytte den elektriske Opvarmning. Faldene maa udbygges økonomisk — og udnyttes. Og dette opnaas just ved, at Opvarmningen drages med ind under Afsætningen. Det vil øge Belastningen af Faldene og dermed Økonomien. Han advarer mod altfor stor Flothed med Bygninger, der skal rumme Kraftværkerne: »Der maa anvendes økonomi paa alle maater. Der maa ikke bygges paladser ute i vildmarken for vore kraftanlæg« osv. osv. (!). Skønt det paa nogle Punkter er temmelig problematisk, om det, Forfatteren stiler efter, kan naas, slutter han dog denne Part af sin Artikel som følger: »Jeg tror, at jeg hermed tydelig skal ha motbevist den paastand, at elektrisk opvarmning national-økonomisk er uforsvarlig. Den er ikke bare forsvarlig, men den er i høj grad nationaløkonomisk at anbefale.«

Det tilsvarende svenske Spørgsmaal er jo i sin Tid grundigt behandlet af »Svenska Vattenkraftföreningen« i Anledning af dens 10-Aars Jubilæum (1920), et saare interessant Værk, der udover en Redegørelse for Foreningens Historie indeholder en Artikel af Profes-

sor Svante Arrhenius: »Det store Kraftproblemet«, og dernæst interessante Oversigter af Generaldirektør Hansen (Vattenfallsstyret) om Udviklingen af Statens Kraftværkforvaltninger og en Række andre.

Sammenlignet med vort nordlige Naboland er det østlige langt ringere forsynet med Vandkraft. Men der er nok. Blot ca. 7 pCt. af den udbyggelige Vandkraft vilde forslaa til at drive samtlige svenske Statsbaner ved Siden af Industrien. *Det* lyder næsten utroligt. Sikkert er det dog i al Fald, at foruden Nordlandsbanen nu ogsaa Stambanen Stockholm—Göteborg skal elektrificeres.

Vender vi efter dette lille Rundskue Blikket hjem igen, da møder vi de samme Bestræbelser hos os. Ogsaa her er *Brændselsøkonomispørgsmaalet* et stort Spørgsmaal. Medens en Række Lande i deres Kul, andre som Norge, Sverige og Bayern i deres Vandkraft, Finland i sit Ved (de finske Statsbaner har jo i en længere Aarrække under Krigen været drevet helt og holdent med Brænde), har let Adgang til »hjemligt Brændsel«, er det næppe for meget sagt, at *Hovedstøttepunktet for Selvforsyningsbestræbelserne paa Brændselsomraadet hos os er og maa blive Tørvene.* Der vil derfor være god Grund til saa omhyggeligt som muligt at følge Tørvespørgsmaalet. At man her skulde staa overfor en Evolution uden Skuffelser og Vanskeligheder af nogen Art under Overgangen fra et gennem det Par Menneskealdre tilvant Brændsel, nemlig Kullene — til *Tørvene,* vilde være lige saa urimeligt at fordre som usandsynligt at vente. *Men glemmes maa det jo ikke, at der har været vanskelige Tilførselsperioder i de senere Aar, hvor Tørvene klarede 40 pCt. af Landets Brændselsforbrug* og derved sparede en Import af 1,2 Millioner Tons Kul eller en Udgift af 100—120 Millioner Kroner ud af Landet.

Medens vi derfor med Taalmodighed afventer den endelige Fuldforelse af den saa tit omtalte moderne Mølle, hvor der utvivlsomt er gjort betydningsfulde Fremskridt, som det blot vil tage Tid at faa ordentlig gennemprøvet i Praksis, og medens vi stilfærdigt, men sikkert tapper vore som Regel roligt flydende Aaløb for de sparsomme Hestekræfter, her findes, *vil Hovedinteressen i Arbejdet for det hjemlige Brændsel sikkert mere og mere knytte sig til Forsøg paa rationelt at udnytte vore Moser* — hvor vi formentlig har Brændsel nok for de første halvandet Hundrede Aar — og saa — — — ja, den Tid den Sorg!

G. G.

▫▫▫▫▫▫

Situationen i den engelske Kulindustri.

Den store Saneringsproces.

Som bekendt afsluttedes Lonstridighederne i den engelske Kulmineindustri i Sommer med Vedtagelsen af en Overenskomst, der paa ganske nyt Grundlag indførte et Lonsystem, der gav Mulighed for en Elasticitet i Kulpriserne, som hidtil havde manglet i saa skæbnesvanger Grad. Saaledes som Forholdene har udviklet sig siden, tor det sikkert siges at være i en særdeles heldig Stund, dette System blev indført. Nedgangen i Kulpriserne har virket automatisk sammen med Arbejdslønnen. Staten tilskød som sin Andel til Losningen af dette for England uhyre vigtige Problem en betydelig Sum for at mildne Faldet i Arbejdslønnen, idet denne fastsættes for hvert enkelt Distrikt paa Basis af Kulminernes Udbytte og kan falde indtil 20 pCt. over Lønniveauet i 1914 som Minimum.

I en Indberetning, som Industriraadets Repræsentant i London, Ingeniør *K. Mygind,* har tilstillet Industriraadet, fremhæves, at Ordningen til Trods for sin ubetingede Sukces, alligevel ikke har været tilstrækkelig hurtigt reagerende overfor et saa stærkt faldende Marked, som man nu har oplevet, saaledes at mange Miner i Løbet af den sidste Maanedstid har set sig nødsaget til helt eller delvis at standse Driften. Arbejdsløsheden er i Øjeblikket steget til ca. 175 000 Mand af et samlet Arbejderantal paa ca. 1 000 000.

I Juli og August Maaned viste det samlede Resultat nogen Fortjeneste for Mineejerne i flere Distrikter, saaledes at Statssubventionen paa £ 10 Millioner, der var stillet til Raadighed af Regeringen for at mildne Nedgangen i Arbejdslønningerne, ikke blev fuldt udnyttet. Grunden hertil var en ret betydelig Efterspørgsel umiddelbart efter Krisens Ophør, fordi de indenlandske Lagre under Strejken var blevet udtomt.

Overenskomsten har givet Anledning til en Del Stridigheder mellem Arbejdsgiverne og Arbejderne. Alle disse Stridigheder er det dog lykkedes Sir *William Plender,* der er blevet udnævnt til Opmand, at bilægge uden større Vanskeligheder, saaledes at Overenskomsten indenfor den midlertidige Periode af tre Maaneder, hvor Kulmineindustrien var subventioneret, i det store og hele maa siges at have virket tilfredsstillende.

Vanskelighederne er først opstaaet i Oktober, da det viste sig, at de Lønninger, som efter Opmandens Kendelse blev fastsat paa Basis af Resultatet for Juli og August, laa saa højt, at de medførte Tab for adskillige Miner. I November Maned vil Lonningerne blive yderligere stærkt reduceret, saaledes at disse Reduktioner maa forventes at støde paa Vanskeligheder fra Arbejdernes Side.

Følgerne af disse Forhold er, at Overenskomstens Rammer trues med at sprænges i flere Distrikter. En Del af de Mineselskaber, der ikke har været i Stand til at betale de fastsatte Lønninger, har stillet deres Arbejdere overfor Valget enten at gaa med til en yderligere Lønnedsættelse eller en Standsning af Driften. I enkelte Tilfælde er Minearbejderne gaaet med til en venskabelig Ordning for at undgaa Standsning, der efter den lange Strejke for faa Maaneder siden, hvor Arbejdernes Ressourcer blev fuldstændig udtomte, vilde føles dobbelt haardt.

I et Forsøg paa at imødegaa den vanskelige Situation har Mr. Hodges, Sekretæren for »The Miners' Federation«, tilstillet Regeringen et Forslag om en fornyet Understøttelse til Mineindustrien.

Forslaget gaar ud paa, at Staten skal tilskyde et saa stort Belob, som vil være nødvendigt for at reducere Kulpriserne til 30 sh pr. Ton. Mr. *Hodges* hævder, at en Reduktion i Kulpriserne til dette Niveau

vil medføre en saa stærkt forøget Efterspørgsel efter Kul til industrielt Brug, at Minerne efter kort Tids Forløb vil være i Stand til at producere Kullene til disse Priser. De lave Kulpriser vilde endvidere medføre en Opgang i andre Industrier, særlig Staalindustrien, og derigennem gøre Subventionen økonomisk forsvarlig.

Man kan sikkert gaa ud fra, at Regeringen ikke vil gaa med til dette noget fantastiske Forslag; allerede før Kulstrejkens Begyndelse fremkom Mr. Hodges med et lignende Forslag paa et Tidspunkt, hvor Lønningerne var betydelig højere end nu, saaledes at en tilsvarende Reduktion vilde have medført Kulpriser liggende over de nuværende og altsaa ikke vilde have medført den forøgede Efterspørgsel som forudsat af »The Miners' Federation«.

Som nævnt ovenfor er Beløbet, Regeringen gik med til at tilskyde under den forløbne Periode, ikke fuldt udnyttet, der menes at være omkring £ 3 Millioner tilbage. Minearbejderne har anmodet Regeringen om Tilladelse til at overføre Restbeløbet til Dækning af Underskudet i Oktober; hvorvidt Regeringen vil gaa med til dette er i Øjeblikket usikkert og kan i hvert Tilfælde ikke gøres uden Parlamentets Samtykke, da det var en Betingelse for Subventionen, at den kun skulde betales indenfor den midlertidige Periode, der udløb den 1ste Oktober.

Skønt Kulindustrien staar overfor en meget vanskelig Periode, er der næppe Grund til at vente alvorlige Arbejdsstandsninger eller Uroligheder. Muligvis vil det vise sig nødvendigt at reducere Arbejdslønnen til det i Overenskomsten vedtagne Minimum af 20 pCt. over Niveauet i 1914. Under Hensyn til Faldet i Pengenes Værdi siden 1914 vil dette altsaa betyde en væsentlig Nedgang i Minearbejdernes Levefod.

Det maa imidlertid anses for sandsynligt, at saa lave Lønninger vil *bidrage til en forøget Arbejdsydelse og muligvis en Forlængelse af Arbejdstiden.* I denne Sammenhæng skal det nævnes, at enkelte Mineselskaber allerede har gennemtvunget en forøget Arbejdsydelse ved at erklære at maatte lukke Minerne, saafremt en saadan ikke fandt Sted.

Indenfor Arbejderkredse maa der siges at være *en vaagnende Erkendelse af Nødvendigheden af en forøget Arbejdsydelse.* Karakteristisk er saaledes en Udtalelse, Mr. *Clynes,* Arbejderpartiets Fører i Underhuset, fremkom med for faa Dage siden under Debaten i Parlamentet angaaende Arbejdsløshedsspørgsmaalet. Han udtalte følgende: »Spørgsmaalet om Nedgangen i Produktionsomkostningerne er af afgørende Betydning for Løsningen af Arbejdsløshedsproblemet, og det er i Arbejdernes Interesse, at de selv hjælper med til Opnaaelsen af dette Maal. Ideen om bevidst Underproduktion maa, for saa vidt den praktiseres, tillægges Uvidenhed om den alvorlige Skade, den foraarsager Arbejderne selv mere end alle andre Klasser.«

Skønt Forholdene indenfor Kulindustrien i Øjeblikket er overordentlig vanskelige og alvorlige, er der Grund til at tro, at Industrien netop gennem de nuværende Vanskeligheder vil naa frem til sunde Forhold igen, hvilket selvfølgelig er af allerstørste Betydning for Englands industrielle Stilling.

Kinas industrielle Udvikling.

Som velkendt er et Hovedpunkt under Forhandlingerne i Washington: Adgangen til Kinas rige Marked, rigt paa Raastoffer ikke mindst, med Mulighed for engang at blive et stort Industricentrum; Kina, der for U. S. A. i første Linie er Arbejdspladsen for den amerikanske Stor-Kapital, for Japan derimod er det rent ud uundværlige Raastoflager. Disse to Magter, U. S. A. og Japan, hvis Interesser krydses adskillige Steder paa Jorden, er ogsaa i Kina de to fornemste Bejlere til de store Rigdomme, der latent gemmes i Jord og Mennesker der. Men ogsaa England og Frankrig har Interesser at pleje.

Trods den politiske Opløsning i det vældige kinesiske Rige gaar Arbejdet i mange Maader sin støtte Gang ved egne Kræfter, men ogsaa og maaske mest ved de fremmede Kræfters Hjælp.

En af de vigtigste Forberedelser mod Maalet: Kinas Land aabnet for Alvor for det moderne Arbejdsliv er Anlæget af et rationelt Jernbanesystem. For Øjeblikket er der givet Jernbane- og Industri-Koncessioner, der vil kræve 2000 Millioner Dollars, om Bevillingerne helt ud skal realiseres; Hovedparten af disse Koncessioner gælder netop Jernbaneanlæg. Og rundt om i Riget bygges der Jernbaner, Kanalanlægene forbedres og Broer udbygges over de store Floder. Saaledes over den farlige Huangho er der nylig, efter afholdt Licitation, givet et belgisk Konsortium til Opgave at bygge en Bro for Peking—Hankau-Banen, et af de betydningsfuldeste Baneanlæg i Kina. I 1905 blev der ganske vist bygget en anden Bro, men den maa allerede nu erstattes. De vigtigste Firmaer, der tilbød at udføre det store nye Brobygningsanlæg, var et japansk (dyrest), det belgiske (til c. 11 Mill. Doll.) og et tysk (Krupp m. a.), der var billigst. Kommissionen, der skulde træffe Valget, bestod foruden af Kinesere, ogsaa af amerikanske, japanske, engelske, franske og belgiske sagkyndige: og Flertallet i den indstillede, imod det amerikanske og det japanske Medlems Stemmer, at give Belgierne Fortrinet.

Iøvrigt rejser sig, og stærkt netop i den sidste Tid, en Række nye *industrielle Foretagender* i Kina; her skal nævnes nogle af de større blandt dem — som en Fortælling om, i hvilken Grad den moderne Arbejdskultur trænger frem ogsaa i Østens Egne og vækker der en Arbejdskonkurrence til Live imod Vesterlandenes, Evropas og Amerikas, Industri og Erhvervsliv i det hele.

Jernværker bygges rundt om: i Havnebyen Chungking har et kinesisk Selskab med en Aktiekapital paa 2 Mill. Doll. begyndt at arbejde paa et Jernværk. — Paa Chiawa-Øen ved Kysten planlægger et kinesisk-japansk-engelsk Selskab (med Kapital 15 Mill. Doll.) et Jernværk, hvis maanedlige Ydeevne er anslaaet til 6000 Tons Støbejern. — Det kinesiske Ministerium for Handel og Landbrug har overdraget store Jernmalmgruber i Yangtse-Dalen, Hsiang-Pushan-Gruberne til Jern- og Staalværkerne i *Hanyang.* Disse ejes og drives af et Selskab, hvori i Løbet af Krigen den japanske Kapital mere og mere har faaet Magten — saaledes at denne Overdragelse i Virkeligheden bety-

der, at den japanske Indflydelse over de store Rigdomme netop i Yangtse-Dalen er steget end mere. Befolkningen i disse Egne er ogsaa stærkt forbitret over Japanernes Fremtrængen og har nedlagt Protest mod Overdragelsen og Salget hos Ministeriet. Ligeledes har Befolkningen protesteret skarpt imod, at Regeringen i Provinsen Hupeh har ydet det samme Hanyang-Selskab toldfri Udforsel af alle dets Produkter — idet disse væsentlig gaar netop til Japan.

I *Hankan*, det allerede nu store Industricentrum ved Yangtse, sammenbygget med Hangang og Wuchang, er der dannet et stort kinesisk-tysk Selskab, Hsiang-Han Mineral Co., som vil udnytte de rige Malmlejer i Provinsen Hunan. Det drejer sig der om forskellige Mineraler, særlig Jern, Antimon, Kobber, Zink, Solv og Bly. Forelobig er der kun anbragt 500 000 Doll. i Selskabet, men bag det staar, foruden tyske sagkyndige, en Række fremragende og kapitalstærke Mænd: den tidligere Ministerpræsident, Hsiung Hsi-ling, Hunans forrige Guvernor, Tsu Yu, og en Kreds af store kinesiske Kobmænd i de nævnte Byer.

Men foruden disse Jern- og Metalværker er der ogsaa i den sidste Tid dels begyndt, dels planlagt en Række andre industrielle Foretagender, ogsaa enkelte, hvori dansk Kapital er interesseret eller dansk Arbejde stærkt knyttet til.

Enkelte af disse andre ret store Foretagender skal nævnes her: Saaledes i Kiukiang et stort moderne *Dampmølle*-Anlæg. Provinsen Ankuis Forsamling har vedtaget for Provinsens Bekostning at opføre en stor *Papirfabrik* efter de mest moderne amerikanske Mønstre. I *Shanghaj* er der alene i Juli Maaned grundlagt 45 nye Selskaber, væsentlig med industrielle, og meget forskellige Formaal (Sukker, Bomuldsspinding, Tekstil o. m. a.); der er i dem anbragt alene i den nævnte Maaned Kapitaler paa ialt c. 32 Mill. Doll. — I den saakaldte »Monsterby« Nantung-chou, der ligger c. 150 km fra Shanghaj ved Yangtse-Floden, er der af Byens Kommune fornylig udbudt et 8 pCt. Laan paa 2 Mill. Doll. (at afbetale i 4 Aar); for det skal bygges nogle kommunale Anlæg, Telefon, Oliemølle, Sæbefabrik, Papirfabrik og Elektricitetsværk. — I Lungsha ved Shanghaj er der paabegyndt Opførelsen af store *Cementværker*. Den ledende Kraft i dette Foretagende er en af de førende Mænd i Kinas industrielle Udvikling, den tidligere Minister Chang chien, der ogsaa i den førnævnte Mønsterby har iværksat betydelige Foretagender. Forelobig er der til disse Værker en Kapital paa c. 1 Mill. Doll. Det menes (ifølge »Ostasiatische Rundschau«), at tyske Fabriker vil komme til at forestaa den maskinelle Indretning. Men der hersker paa Maskin-Markedet i Kina en skarp Konkurrence, hvori foruden Japan, Amerika, England og Tyskland ogsaa — og netop i Cementindustrien — *dansk* Maskinindustri gør sig gældende. I Almindelighed ligger Forholdene dog saaledes, at de japanske Kapitaler i deres Foretagender anvender japansk Arbejde, de amerikanske i deres naturligvis amerikansk, med Udelukkelse af andet.

Rent kinesiske Selskaber arbejder dog ogsaa, og mange Steder med godt Udbytte; den private Kapital i Kina er stor og Dygtigheden i mange Henseender meget betydelig. Kirin-*Glasværkerne* i Nord-Kina arbejder, trods skarp japansk Konkurrence i Manchuriet, med udmærket Held. De har nylig udvidet Fabrikationen til Lampeglas, Spejlglas o. a. — og har for 1920 udbetalt et Udbytte paa 40 pCt. — Med en russisk Ekspert i Ledelsen er begyndt et stort, ellers rent kinesisk *Garveri* ogsaa i Kirin, der med den Rigdom af Huder, der er tilgængelig for Virksomheden, sikkert — som megen anden kinesisk Industri — har en stor Fremtid for sig.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Sønderjylland og den tyske Konkurrence.

Som bekendt lider de generhvervede Landsdele i Sønderjylland ganske særlig under den valutabegunstigede Konkurrence sydfra — den, som den danske Regering ganske vist ikke kan se, men Erhvervslivet saa meget mere kan *føle*. Det er jo ikke blot Importen under de almindelige Former, man i Grænselandet har at regne med, men som særlig Opmærksomhed har den tyske Regering, som tidligere omtalt, udstyret Flensborg med specielle Handelsprivilegier for at lette Flensborgs Eksport baade i stort og i smaat over Grænsen det mest mulige. Samtidig med at vor Regering og Rigsdag med en Offervillighed, der svarer til Formaalet, bevilger Million efter Million til Ophjælpning af Sønderjylland, er det endnu til Dato desværre ikke lykkedes at finde afværgende Foranstaltninger overfor denne Særpolitik sydfra, der ødelægger og underminerer, hvad der ellers bygges op. Den sidste Tids yderligere og bratte Fald i Markkursen bør virke til, at Spørgsmaalet paany tages op fra dansk Side. Da den store forbrugende Befolkning syd for Grænsen og ikke mindst i Flensborg selv jo lider særdeles stærkt under det priviligerede Valutaudsalg, og der saaledes er Tab at notere paa begge Sider, burde det ikke være umuligt ved aaben og fornuftig Forhandling at finde en Ordning. Hvis ikke maa vi selv træffe de fornødne Modforholdsregler og navnlig ikke paa Forhaand opgive Tanken om saadanne.

Derimod er der et andet Forhold, man straks burde kunne afgøre indenfor vore egne Vægge, nemlig Misbruget af det danske Nationalitetsmærke. Et saadant Misbrug foreligger i de Tilfælde, hvor Varer eller Maskiner sydfra føres over Grænsen til »Filialer« i danske Byer nord for Grænsen, og hvor paagældende Varer eller Maskiner enten undergaar en ny Indpakning eller i bedste Tilfælde en Samling af de forskellige Dele, og i alle Tilfælde en Paastempling af et dansk eller maaske snarere fordansket Varemærke, hvorefter Varerne omgaaende eksporteres til det store Udland. Forhold, som de her paatalte, vil selvfølgelig altid være vanskelige at komme til Livs, og internationalt set er de afgjort ikke ulovlige. Alligevel vilde disse specielle Forhold sikkert retfærdiggore Foranstaltninger, der forhindrede, at man paa den ene Side drager Fordel af det valutasvage Lands Produktionsvilkaar og paa den anden Side udnytter det valutastærkes Afsætningsmuligheder. Lad det kort sagt blive lidt vanskeligere at »gaa over Grænsen«.

Otte-Timers-Dagen.

»Times« indeholdt den 24. Oktober nedenstaaende højst interessante Meddelelse, af hvilken det vil fremgaa, at 8-Timers-Arbejdsdagens Skæbne som lovfæstet international Ordning staar hen i det helt uvisse:

Det internationale Arbejdsbureaus Forretningsudvalg har i Genève drøftet den britiske Regerings Beslutning om ikke at ratificere den Konvention om 8-Timers-Dagen, der blev vedtaget paa den internationale Arbejdskonferenee i Washington 1919. Beslutningen blev taget som Følge af Vanskeligheder, der knytter sig til de nuværende industrielle Forhold her i Landet (altsaa England), og som hindrede den fuldstændige Antagelse af Principerne med Hensyn til 8-Timers-Dagen og Overtidsarbejdet, saaledes som de fremtraadte i Konventionen. Det hed i Regeringens Brev (til Arbejdsbureauet):

»Hans Majestæts Regering har bragt i Erfaring, at andre Lande mærker Vanskeligheder af noget lignende Art som dem, der er paaviste i nærværende Meddelelse, og er af den Mening, at det vilde være raadeligt, at hele Spørgsmaalet blev underkastet fornyet Prøvelse paa en kommende Konferenee, idet en saadan Konference skulde have til Formaal at vedtage en ny Arbejdstids-Konvention med Bevarelse af de Bestemmelser i Washington-Konventionen, der i Lyset af den sidste Tids Erfaringer har vist sig at være alment antagelige, og med Udeladelse eller Ændring af dem, der maatte vise sig at være for uelastiske for de forskellige Erhvervs skiftende Behov i de paagældende Lande. Derfor foreslaar den (den engelske Regering) at henstille til Organisationens Forretningsudvalg at overveje, om det ikke vil være tilraadeligt at sætte Spørgsmaalet paa Dagsordenen for Organisationens almindelige Konference, for at de nødvendige Forholdsregler til Afholdelse af en Konference om Spørgsmaalet kan blive trufne«.

Under Debaten om dette Brev understregede Sir *Montague Barlow*, Parlamentssekretær for Arbejdsministeren og Regeringens Repræsentant i Forretningsudvalget, det nødvendige i at give Konventionen (den i Washington vedtagne) større Elasticitet, samtidig med at man bevarede de Principer, der havde vist sig at være alment antagelige. Dette, sagde han, kunde medføre, at Konventionen maatte ændres.

Man naaede omsider næsten enstemmigt til et Kompromis, ifølge hvilket det paalægges Direktøren for Det internationale Arbejdsbureau, M. *Albert Thomas*, at træde i Underhandling med alle Regeringer, der officielt har gjort Indberetning om Vanskeligheder i Forbindelse med Ratificeringen af 8-Timers-Konventionen, for at finde en Løsning af disse Vanskeligheder.

Det maa paa Basis af disse Meddelelser vistnok siges, at det var heldigt, at den danske Rigsdag i sin forrige Samling vedtog at afvente Forholdenes Udvikling ude omkring, førend man kritikløst gik til at lovfæste 8-Timers-Dagen.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Udførselsforbud i England.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn en Fortegnelse over de Varer, hvis Udførsel fra England er forbudt pr. 1. November d. A.

Fortegnelse over forskellige Indberetninger og Forordninger.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn:

Aarsberetning for 1920 fra Generalkonsulatet i Budapest.

Indberetning til Udenrigsministeriet fra Gesandtskabet i Helsingfors vedrørende Finlands Udenrigshandel i Juli og August d. A.

Fortegnelse over Varer, hvis Indførsel til *Polen* fra og med den 5. September d. A. er forbudt.

Polsk Forordning vedrørende Ind- og Udførsel af Kul, Koks, Brunkul og Kulbriketter til og fra Polen.

Polsk Forordning af 26. August d. A. angaaende Forhøjelse af Toldagioen paa Luksusvarer samt en Forordning af 18. s. M. angaaende Toldlettelser for en Række Varer ved Indførsel til Polen.

Eksemplar af estnisk Forordning af 1. Oktober d. A. angaaende Regler for udenlandske Handels- og Industriselskabers Adgang til at drive Virksomhed i Republiken Estland.

Fortegnelse over de vigtigste ungarske Bestemmelser vedrørende Udenrigshandel.

Udførselsforbud i Czeko-Slovakiet.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en af Gesandtskabet i Prag indsendt Fortegnelse over de i Anledning af den i Czeko-Slovakiet foretagne Mobilisering udstedte midlertidige Udforselsforbud omfattende Levnedsmidler, tekniske Krigsartikler samt Medicinalvarer.

Gesandtskabet meddeler, at Forbudene hovedsagelig er beregnet paa under Mobiliseringen og i den nærmest følgende Tid at sikre Landet de i Fortegnelsen omhandlede Varer, og at de derfor forventes atter at ville blive ophævet indenfor en nærmere Fremtid.

Den nævnte Fortegnelse henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Fra Biblioteket.

Biblioteket er aabent fra Kl. 10 F. til 10 Aft.

Følgende Bøger er indgaaede i Biblioteket:

18. Jørgensen, H. A. Anv. til bruk av regnestaven. Kria. 1919. 80 S.
26. Moszkowski, A. Einstein, Einblicke in seine Gedankenwelt. Hamb. 1921. 240 S.
34b. Bronsted, J. N. Uorganisk Kemi. 2. Udg. 1920. 407 S.
36. Ohlmüller W. u. O. Spitta. Untersuchung und Beurteilung des Wassers und des Abwassers. Berl. 1921. 397 S. (Tvlr.).
58. Neumann, O. Handbuch der gesamten Dampfwäscherei für Textilstoffe. Halle 1921. 253 S.
84. Holzer, H. Berechnung der Drehschwingungen und ihre Anwendungen in Maschinenbau. Berl. 1921. 203 S.
86c. Prigge, F. Die Knorr- und Westinghouse-Bremse in Verbindung mit Kunze-, Knorr- und Zusatzbremse. Hannover 1921. 51 S. (Tvlr.).
86f. Dubbel, H. Die Steuerungen der Dampfmaschinen. 2. Aufl. Berl. 1921. 392 S.
90. Dub, R. Der Kranbau. Wittenberg 1921. 465 S. (Tvlr.).
90. Berg, H. Kolbenpumpen einschliesslich der Flügel und Rotationspumpen. 2. Aufl. 1921. 435 S. (Tvlr.).
93. Kaye, G. W. C. & T. H. Laby. Physical and chemical constants and some mathematical functions. 4 Ed. Lond. 1921. 169 S.
94. De tekniska vetenskaperna. Bibliotek för tekniska vetenskap och dess tillämpning på svensk industri och byggnadskonst. Stockh. 1920 ff.
94. Zur Nedden F. Das praktische Jahr in der Maschinen- und Elektromaschinenfabrik. 2. Aufl. Berl. 1921. 256 S.
103. Stephan, P. Die Drahtseilbahnen (Schwebebahnen). 3. Aufl. Berl. 1921. 465 S. (Tvlr.).
103. Cornelius, C. Eisenbahnhochbauten. Berl. 1921. 136 S.
104. Engelhard, F. Kanal- und Schleusenbau. Berl. 1921. 291 S. (Tvlr.).
107. Luden, A. u. W. G. Waffenschmidt. Wertberechnung von Wasserkräften. Berl. 1921. 18 S.
129b. Madsen, Th. Vejledning i Metalfarvning. Kbh. 1920. 60 S.
130d. Hahn, E. u. J. Holfert. Spezialitäten und Geheimmittel. 7. Aufl. bearb. v. G. Arends. Berl. 1919. 520 S.
130f. Claude, G. Flüssige Luft, Sauerstoff, Stickstoff, Wasserstoff. Übers. v. L. Kolbe. Lpz. 1920. 438 S.
130h. Bühler, F. A. Filtern u. Pressen. 2. Aufl. bearb. v. E. Jänecke. Lpz. 1921. 180 S.
133. Seufert, F. Verbrennungslehre und Feuerungstechnik. Berl. 1921.
135. Kelle, Ph. Automaten. Berl. 1921. 436 S. (Tvlr.).
135. Theobald, W. Entwickelung der Kaltsägemaschinen. Berl. 1921. 83 S.
145. Bouilhet, H. L'orfèvrerie française au XVIIIe et XIXe siecles. I—III. Paris 1908—1912. (3. Bd.).
154. Busley, C. Die Entwickelung des Segelschiffes. Berl. 1920. 246 S.
156. Vogelsang, C. W. Der Automobilmotor und seine Bestandteile. 2. Aufl. Berl. 1921.
173. Ebert, H. Glasblasen. 5. Aufl. Lpz. 1921. 122 S.
177. Fischer, F. Kraftgas. 2. Aufl. bearb. v. J. Gwodz. Lpz. 1921. 136 S.
198. Dreyer, J. Die Moore Kurlands. Hamb. 1919. 269 S.
198. Krüger, E. Kulturtechnischer Wasserbau. Berl. 1921. 300 S.
198. Feilberg, Aa. & C. L. Feilberg. Lærebog i kulturteknisk Vandbygning. Kbh. 1921. 170 S. med Tegninger (2 Bd.).
254. Bugge, A. Husbygningslære. Kria. 1918. 1119 S. (Indb. 3 Bd.).
257. Huth, G. Konstruktion af Trætrapper. 6. Opl. 1920. 16 S. (Tvlr.).
261. Dansk Møbelkunst. Forord af R. Berg. Kbh. 1921. 91 S.
265. Den danske Centraladministration. Udg. i Anl. af den danske Kancellibygnings 200 Aarsdag. Kbh. 1921. 534 S.
268. Trap, C. Danmarks Statistik i Udtog. Kbh. 1921. 96 S.
281. Rogind, S. Brændevin, Øl og Vin i de nordiske Landes Lovgivning. Kbh. 1921. 611 S.
282. International Chamber of Commerce. Proceedings of the 1. congress. Paris 1921. 189 S.
285. The swedish Yearbook 1921. Stockh. 1921. 170 S. (Tvlr.).
286. Erdmann-König. Grundriss der allgem. Warenkunde. 16. Aufl. I—II. Lpz. 1921. (2 Bd.).
287. Bjarne, H. Bogholderi. Kbh. 1921. 208 S.
287. Schär, J. F. Buchhaltung und Bilanz. 4. Aufl. Berl. 1921. 470 S.
287. Grull, W. Kontrolle in gewerblichen Unternehmungen. Berl. 1921. 236 S.
288. International Signalbog. Udg. paa Foranstaltning af Handelsministeriet. Kbh. 1921. 545 S.
294. Tschierschky, S. Zur Reform der Industriekartelle. Berl. 1921. 102 S.
296. Rogers, J. E. T. The industrial and commercial history of England. 8 Ed. 1920. 484 S.
304. Witte, J. M. Kritik des Zeitstudienverfahrens. Berl. 1921. 75 S.
304. Kent, W. Warum arbeitet die Fabrik mit Verlust. Übers. v. K. Italiene. Berl. 1911. 99 S.
315. Lande og Folk. Udg. af K. Byrjalsen. 1.—9. Klastrup 1893—98. (9 Bd.).

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 23 1. DECEMBER 1921

De 8 Punkter.

Fortolkningen af disse og Fremgangsmaaden ved Ansøgninger om Støtte.

DE Tilsagn, Regeringen med de saakaldte 8 Punkter har givet til Støtte af Industrien i den nuværende Krise, er som bekendt delvis ret svævende, og inden det lykkes at udforme Tilsagnene mere bestemt, maa vi nøjes med at henvise vore Medlemmer til selve den Fortolkning, Handelsministeren gav ved sin Tale i Folketinget den 15. November. Vi tillader os derfor at gengive disse efter »Rigsdagstidende« og at tilføje en kort Meddelelse om de paabegyndte Forhandlingers hidtidige Resultat:

Punkt 1. *Opretholdelsen af Bestemmelserne om Begunstigelse af dansk Arbejde ved Statsanskaffelser og Køb af Materialer til Foretagender, der udføres med Statsstøtte,* er en ligefrem Fortsættelse af den gældende Praksis og indeholder altsaa Regeringens fornyede Tilsagn om overalt, hvor det skønnes forsvarligt ud fra økonomiske eller andre Betragtninger, at ville foretrække dansk Arbejde fremfor udenlandsk.

Punkt 2. *Midlertidig Ophævelse af Tolden paa visse Raastoffer* er ligeledes en Fortsættelse af den hidtil gældende Ordning. Denne har, som bekendt, hidtil kun omfattet Cellulosetolden. Om den kan udvides til ogsaa at omfatte andre af de forholdsvis meget faa Raastoftoldsatser, der indeholdes i den gældende Toldlov af 1908, vil naturligvis først og fremmest afhænge af den paagældende Toldsats' fiskale Betydning, men dernæst være afhængig af det Forslag til en ny Toldlov, som om føje Tid vil blive forelagt for Rigsdagen.

Punkt 3 er nyt og gaar ud paa, at *Staten i visse Tilfælde, hvor den hjemlige Industri stilles ugunstigt i Konkurrencen med Udlandet paa Grund af en bevidst Prisdifferentieringspolitik fra dettes Side med Hensyn til nødvendige Raa- eller Hjælpestoffer, kan yde en økonomisk Støtte til hel eller delvis Afhjælpning af denne Ulighed i Konkurrencen.* Det er en Selvfølge, at en Begrænsning paa dette Omraade er nødvendig, og den maa foruden i rent finansiel Henseende ogsaa ligge i Definitionen af selve Begrebet: Prisdifferentieringspolitik. Kriteriet for en saadan Politik bør utvivlsomt være det, at der er Tale om et faktisk Monopol for det paagældende Raa- eller Hjælpestof, enten saaledes at forstaa, at disse Stoffer overhovedet ikke kan faas udenfor et bestemt Land, eller ogsaa, at Prisforskellen mellem det Land, hvorfra disse Stoffer sædvanligvis faas, og eventuelt andre Lande er saa urimelig, saa uforholdsmæssig, at der maa siges at foreligge et faktisk Monopol til Skade for dansk Industri. Betingelserne for Støtte imod Prisdifferentiering maatte desuden være følgende: 1) at den prisdifferentierende Foranstaltning fra det paagældende Lands eller eventuelt udenlandsk Erhvervssammenslutnings Side ikke er permanent, men et Led i den øjeblikkelige økonomiske Politik, 2) at den direkte eller indirekte virker til særlig Skade for dansk Industri, 3) at Prisdifferentieringen virkelig spiller en Rolle for den paagældende danske Industris fortsatte Bestaaen eller Konkurrencedygtighed. Alt dette maa naturligvis i Forvejen underkastes en meget omhyggelig teknisk eller kommerciel Undersøgelse.

Punkt 4, omhandlende *midlertidig Fragtlettelse,* er en umiddelbar Fortsættelse af gældende Bestemmelser og behøver derfor ingen nærmere Forklaring: kun skal jeg bemærke, at dette Punkt formentlig bør helt eller delvis bortfalde, hvis en almindelig Takstnedsættelse gennemføres i en nær Fremtid.

Punkt 5 er opfyldt ved *Loven af 6. Maj 1921.* Naar denne Lov overhovedet er medtaget her i denne Sammenhæng og som en Foranstaltning til Støtte for Industrien, skyldes det den ganske simple Omstændighed, at vel skulde den oprindelig udelukkende tjene til Beskyttelse af Forbrugerne mod en daarlig Vare, der som en Reminiscens fra Krigstiden i sin Tid truede med at blive kastet ind paa det danske Marked, men at den samtidig i de 6 Maaneder, den har været i Kraft, ogsaa har vist sig at være til Gavn for den hjemlige Produktion ved ogsaa at forbyde og derigennem beskytte imod indenlandsk Svindel paa dette Omraade. Da det af Handelsministeriet til Hjælp ved Lovens Administration nedsatte Udvalg, i hvilket der sad Repræsentanter for saavel Fabrikanter, Forhand-

lere og Importører som Forbrugere, enstemmigt indstillede til Justitsministeriet at søge Loven forlænget, saa jeg deri et Bevis paa, at den hjemlige Skotøjsindustri betragtede den ogsaa som en Hjælp under den nuværende Krisesituation, og derfor optog jeg den som et Punkt paa Programmet. Jeg skal iøvrigt ikke anticipere Nydelsen af det ærede Medlem Hr. Rodes Udtalelser paa dette Punkt.

Punkt 6 er en *Fortsættelse af den sidste af de fra Februar gældende Foranstaltninger til Støtte for Industrien,* men Affattelsen er en noget andet end den tidligere og aabner en vis Mulighed for en Udvidelse af Omfanget af Bestemmelsen, hvis man maatte skønne en saadan hensigtsmæssig eller finansiel forsvarlig. Betegnelsen »af almen Interesse« skal forstaas som gældende en under normale Forhold levedygtig Virksomhed, som det danske Samfund som Helhed maa siges at have en vis Interesse i opretholdes, det være sig af Beskæftigelseshensyn eller for ikke ganske at blive prisgivet Udlandets Forgodtbefindende. Men jeg gentager, at denne Udvidelse kun kan tænkes, hvis den iøvrigt kan rummes indenfor den finansielle Rækkevidde eller iøvrigt maa skønnes at være hensigtsmæssig.

Punkt 7, *Statens Bistand til Ydelse af Eksportkredit,* er ogsaa nyt og tager i Lighed med, hvad der gælder i England og Belgien, de eneste Lande, hvor der mig bekendt er truffet Foranstaltninger af lignende Art, kun Sigte paa at ophjælpe Eksporten af danske Industriprodukter til saadanne økonomisk eller politisk konsoliderede Lande, hvor enten Afsætningsforholdene efter Krigens Rystelser er væsentlig forandrede og vanskeliggjorte eller ligefrem bristede, eller hvor det drejer sig om Oparbejdelse af nye og varige Markeder.

Uden her at komme nærmere ind paa, hvorledes denne Hjælpeforanstaltning kan tænkes iværksat i Enkelthederne, skal jeg blot bemærke, at Betingelsen for en saadan Bistand fra Statens Side maa herhjemme, ligesom i England, være den, at der findes Banker, Finanskonsortier eller Grupper af Virksomheder, der kan paatage sig at financiere de paagældende Eksportforretninger, og at Staten derfor kun træder ind som Garant for en vis Procentdel af den ydede Kredit. Dog kan det ogsaa tænkes, at Staten med visse godkendte Banker, Pengeinstituter eller Handelsselskaber vil participere i den Risiko, som saadanne Institutioner maatte løbe som Følge af at have medvirket til Eksport her fra Landet, saaledes at Staten paa visse Betingelser og mod en nærmere fastsat Præmie vil kunne dække en vis større Procentdel af det lidte Tab.

Jeg kommer endelig til det 8de og sidste Punkt, som jeg er ganske klar over ikke alene er et overmaade vanskeligt Punkt, men ogsaa det, hvor en nærmere Forklaring og derigennem ogsaa en Begrænsning i høj Grad er paakrævet fra min Side.

Dette Punkt er, som jeg sagde før, ikke nogen Frugt af Samarbejdet med Direktør Lindberg, og ærede Medlemmer af det socialdemokratiske Parti maa ikke deri se et Ønske fra Regeringens Side om at fremme en for Forbrugerne skadelig Koncentration af den hjemlige Industri som Overgang til det af Socialdemokratiet attraaede Maal, nemlig Statens Overtagelse af Produktionsmidlerne.

Det i denne Paragraf antydede *Tilsagn om fra Statens Side at yde Medvirkning til, at Industriens Modstandskraft overfor den udenlandske Konkurrence søges styrket dels ved en Sammenslutning af ensartede Virksomheder til Opnaaelse af en bedre teknisk eller kommerciel Organisation, dels ved et i samme Øjemed tilvejebragt Samarbejde mellem forskellige Industrigrene,* hvor den naturlige Tilknytning er til Stede, f. Eks. derved, at den ene er Aftager af den andens Frembringelser, er kun en Konsekvens af Regeringens Standpunkt overfor Industriens Krav om Beskyttelse mod Udlandets Konkurrence og er derfor i fuld Overensstemmelse med Principet: fri Konkurrence og fri Handel, fordi det tager Sigte paa en indre Styrkelse af Industrien og ikke en ydre Beskyttelse.

Vi har fra Regeringens Side i nøje Overensstemmelse med det Parti, hvorfra vi er udgaaet, altid erkendt, at en sund og levedygtig dansk Industri kun er et Gode for Landet, og jeg er for mit Vedkommende ikke bange for at sige, at den, saaledes som Forholdene har udviklet sig herhjemme, efter min Mening er nødvendig for Landets sociale og økonomiske Struktur, ikke alene fordi Landbruget ikke kan beskæftige hele Befolkningen, men ogsaa fordi jeg godt kan indse, at uden Hjemmeindustri er Risikoen for at blive prisgivet Udlandets Prispolitik — selv om denne jo altid i nogen Grad vil blive afbalanceret gennem Udlandets indbyrdes Konkurrence — større, end hvis en saadan konkurrencedygtig Industri ikke opretholdes. Men netop fordi vi har denne Opfattelse af Industriens Stilling og Betydning i vort økonomiske Liv, maa vi ogsaa have fuld Føje til at hævde, at en sund og levedygtig Industri kun er en saadan, som i videst muligt Omfang kan staa paa egne Ben, og som ikke til sin Opretholdelse behøver kunstige Skranker overfor Udlandet ud over den moderate Beskyttelse, som maa erkendes nødvendig og forsvarlig under Hensyn til andre Erhvervs eller Forbrugernes berettigede Interesser.

Vi mener derfor, at dansk Industris Levedygtighed, navnlig, men derfor ingenlunde udelukkende, maa søges paa de Omraader, hvor Kvaliteten gaar forud for Kvantiteten. Det vil med andre Ord sige, hvor f. Eks. Smagen og den kunstfærdige Udførelse er det afgørende, eller hvor det drejer sig om Præcisionsarbejde eller om Specialiteter, hvor teknisk Dygtighed er Hovedindsatsen. Selvfølgelig vil der ogsaa paa de Omraader, hvor de naturlige Betingelser er til Stede — Raastofferne — kunne være Tale om Masseproduktion — jeg tænker her paa Cementindustrien. Enhver Bestræbelse indenfor Industrien selv for at naa frem paa disse Omraader har derfor ikke alene Krav paa Regeringens fulde Sympati og Interesse, men Regeringen har efter min Opfattelse ogsaa en Pligt til efter Evne og indenfor sit Magtomraade paa virksom Maade at støtte disse Bestræbelser, og dette ottende og sidste Punkt er et Udtryk for denne Opfattelse og intet andet.

Det er, som sagt, et Tilsagn fra Regeringens Side, men et Tilsagns praktiske Betydning er jo altid betinget af, at der fra Modpartens Side er et Ønske om at benytte sig af dette Tilsagn, og derfor vil ogsaa hele dette Punkts praktiske Betydning være afhængigt af,

at man fra Industriens Side erkender Rigtigheden af denne Opfattelse og ønsker denne Medvirkning.

Saa vidt Handelsministeren. Foreløbig er Sagen i Praksis grebet saaledes an, at Handelsministeriet for sit Vedkommende har nedsat et særligt Udvalg af sagkyndige til at bistaa Ministeriet i Forhandlingerne med Industriraadet. Dette Udvalg bestaar af: Grosserer *Emil Hertz,* Direktør, cand. polyt. *Torben Rist* og Fuldmægtig i Tolddepartementet *J. Toftegaard.* Industriraadet paa sin Side har anmodet det allerede tidligere bestaaende Forhandlingsudvalg, nemlig: Fabrikant *C. F. Jarl,* Direktør *Gunnar Gregersen* og Professor *Karl Meyer,* om ogsaa at varetage de nye Opgaver, der maatte komme frem. Disse to Udvalg har da foreløbig afholdt en Del forberedende Fællesmøder, men foruden at fastlægge Principerne for Fremgangsmaaden er det selvfølgelig af største Vigtighed at faa et Overblik over, *i hvilket Omfang Regeringens Tilbud har Interesse for Industrien.* Inden det derfor er muligt at sige noget bestemt om Afgørelser og Fremgangsmaade for de paagældende Sagers Behandling, har Industriraadet ved et Cirkulære af 22. November d. A. opfordret de Medlemmer af Industriraadsorganisationen, der maatte have Interesse i nogle af de nævnte Punkter, til snarest muligt at henvende sig med en motiveret Fremstilling til Industriraadets Sekretariat.

Betragtninger i Anledning af den sidste Udstilling af Møbelkunst.

Naar man sammenligner den Udstilling af Møbler, som Foreningen for Kunsthaandværk nylig har afholdt i den frie Udstillings Lokaler, med hvad dansk Møbelkunst tidligere har ydet, kan man ikke andet end indrømme, at der er ualmindelig lidt Humør i denne sidste. Noget saa stilfærdigt skal man søge langt om Verden for at finde. Lutter lige Linier, det bareste konstruktive Skelet, med den mest nødvendige Paaklædning, det er Hovedpræget. Virkningen skal udelukkende opnaas ved Farven af Træet eller rettere sagt dets ydre Beklædning. Thi Finéren og de mest farverigt straalende ydre Flader er i moderne Møbelkunst bleven det vigtigste. Man næsten gyser tilbage for lidt Billedskærerarbejde, ja endog for ganske diskrete Beslag.

I alt dette er moderne Møbelkunst i Overensstemmelse med den herskende Tidsretning i Arkitekturen. Ogsaa den tilstræber det strenge og enkle og søger at virke saa godt som udelukkende ved Linier og Flader. Al overflødig Pynt, som man ganske vist tidligere havde for meget af, undgaas.

Hvis man vil karakterisere denne Søgen saavel i Møbler som Bygninger efter Simpelhed og Renhed som noget særlig dansk, saa kan man forsaavidt have Ret, som det enkle og stilfærdige svarer til visse Sider i dansk Natur. Men alligevel for lidt og for meget spolerer alting. Og i Retning af Enkelthed turde man nu snart have naaet den yderste Grænse, den, hvor man risikerer at blive kedelig.

Den sidste Udstilling var ikke fri for at være kedelig. Man skulde næsten forsværge, at der for ikke mange Aar siden havde eksisteret en Kunstner som Bindesbøll, der med sin Frodighed ogsaa havde indvirket paa Møbelkunsten. Og Frodighed, Liv og Humor er nu ogsaa Sider i dansk Naturel, som forlanger at blive respekteret og sikkert vil blive det, naar Tidens Fylde kommer.

Er ikke Sen-Gothikens og Renæssance--Tidens Møbler Eksempler paa, at vi ogsaa formaar at finde Udtryk for det djerve og sprudlende?

Foreløbig maa vi imidlertid finde os til Rette med de Former, moderne Møbelkunst nu en Gang fremtræder i. De svarer selvfølgelig til en bestemt Trang i Nutidens Aandsliv til at vælge det stille og dæmpede i Form og Farver, til en vis aandelig Træthed, der trænger til Ro og derfor skyr alt det stærke og brogede.

Synd og Skam er det nu i mange Tilfælde for vore udmærkede Snedkere. For selv om de gør sig den største Umage for og med deres virkelig fremragende Teknik ogsaa kan følge Arkitekterne i deres Moder, saa kan man dog en Gang imellem se, hvorledes Naturen gaar over Optugtelsen, som naar Anton Kjær rigtig morer sig af Hjertens Lyst ved at lave det store brillante Barokmøbel, som fandtes paa Udstillingen, og som med sine stærke buede Linier og sin svajede Profil var et af de faa oplivende Punkter, der fandtes.

Ellers naturligvis — al Ære og Respekt. Brummer tegner dejlige Møbler, og Otto Meyer udfører dem særdeles godt, og det gælder som Hovedregel

alle, baade Tegnere og Snedkere. De forstaar at træffe den herskende Smag, men nægtes kan det ikke, at gennemgaaende er vore Møbler ved at blive lidt for »kvindagtige«. Man kan træffe enkelte som Axel E. Mørck — sikkert fordi han er baade Tegner og Snedker i een Person — der forsøger at stemme imod og skabe lidt mere Saft og Kraft i Form og Linier og som ogsaa tit har Held med sig.

Men lad os sige det rent ud. Der er altfor meget ufriskt og altfor megen Spædhed som Helhed over vore Møbler.

Allermest Synd er det for vort gamle Egetræ. Dette herlige Materiale, der strutter af Liv og Saft, og som vore gamle Snedkere forstod at skære og snitte, saa dets Styrke gav sig Udslag i bugnende Fylde, det maa nu mod sin Natur finde sig i at høvles og pudses glat som et Spejl og faa sin levende livfulde Aaretegning dækket af Boning og andet Overtræk, saa det bliver artigt og stilfærdigt og dermed mister sin Karakter.

Det er da til syvende og sidst Farven, der skal give vore moderne Møbler Karakter. Mahogniens dybtrøde og Birkens lysgule Flader er det fremtrædende ved dem. Form og Profil næsten sluges op af Farvevirkningen. Fladen er absolut det, man først og fremmest vil virke med. Man ser det bedst paa Stole. Hvor har vore Møbeltegnere dog Mas med at tegne en Stol. Der var næsten ikke en moderne Stol paa hele Udstillingen, der var rigtig god. Bedst var de, hvor man resolut havde skjult Stellet i Polstring, og i dem opnaaede man jo ogsaa den i det hele tilstræbte rolige Virkning.

En Virkning, der yderligere fremhæves af de anvendte Møbelstoffer. Professor Rosen, Frøknerne Westergaard og Siegumfeldt har udfoldet et dygtigt, ja et beundringsværdigt og slidsomt Arbejde med deres Reform af de vævede Møbelstoffer. Det er solide Ting og de er smagfulde, men saa dæmpede i Farve og Dekoration, saa man griber sig i Ønsket om dog at se en ren ublandet Farve og noget mere lebendigt end de evige Stribemønstre.

Men naturligvis — det ene maa svare til det andet. Og i den Henseende lader Vævekunsten intet tilbage at ønske.

Alt paa denne Udstilling var i det hele civiliseret, net, smagfuldt, men tamt.

R. Berg.

▫▫▫▫▫▫

Toldloven og vore Handelstraktater.

Den 8. November holdt Industriraadets Sekretær, Ingeniør *G. E. Hartz,* et Foredrag i »Højskolen for Samfundskundskab« i Kjøbenhavn angaaende Erhvervskrisen og kom ved denne Lejlighed ind paa forskellige Betragtninger vedrørende de Vanskeligheder, som vor Eksportindustri for Tiden har at kæmpe med under Hensyn til de høje Toldskranker, som andre Lande paa Grund af den nuværende Krise omgiver sig med. Da disse Udtalelser sikkert tør paaregne Interesse blandt Tidsskriftets Læsere, hidsættes de nedenfor efter Talerens Manuskript:

Ingeniør Foss holdt paa Industrikongressen i Juni 1913 et ypperligt Foredrag »Vore Handelstraktater«, hvori han paaviste, hvor vanskeligt vi med vore gældende Handelstraktater er stillede i vort Forhold til Udlandet i Tilfælde, hvor der f. Eks. som her omtalt lægges Importen af vore Frembringelser Hindringer i Vejen. Sagen er den, at vore Handelstraktater er baserede paa Mestbegunstigelsesprincipet, det vil sige Tilsikringen af, at danske Undersaatter, danske Skibe og danske Varer skal nyde lige saa god Behandling som den, der bliver et hvilketsomhelst andet Lands Undersaatter, Skibe og Varer til Del, og omvendt.

Dette Princip har — som Ingeniør Foss udtaler — ved sin Simpelhed og Klarhed og ved sin Rimelighed været af uvurderlig Nytte. Det hjemler omfattende Rettigheder og giver dog Kontrahenten Frihed til at tillade eller forbyde Indforsel, paalægge Told eller nedsætte Told etc., naar blot den anden Part ikke behandles ringere end noget andet Land. Og for et mindre Land i Forhold til de større frembyder dette Princip den store Fordel, at det mindre Land kommer til at nyde godt af Indrømmelser, som det store Land yder et andet stort Land, og som det mindre Land maaske ikke selv vilde have kunnet skaffe sig ved direkte Forhandling.

Der er derfor næppe Tvivl om, at vi har haft den største Nytte af at føre denne Politik, men efterhaanden som denne Form for Handelstraktater, der indskrænker sig til at fastslaa alm. Retsregler mellem de kontraherende Parter, er bleven afløst af Aftaler af langt mere indgaaende Natur — Aftaler, der maaske drejer sig om de enkelte Toldsatser — da kommer Mestbegunstigelsesprincipet let i Vejen. Den Omstændighed, at de Fordele, som man har givet et Land, automatisk skal gaa over paa de øvrige Lande, hvormed man har Mestbegunstigelsesaftaler, bevirker jo, at vi ingen Kort har paa Haanden, naar vi skal i Gang med Forhandlingerne med det næste Land. Hertil kommer, at man fra de store Landes Side, som det er paavist af Ingeniør Foss ved nævnte Lejlighed, ved sindrige Fortolkninger omgaar Mestbegunstigelsesprincipet. Naar Ingeniør Foss dengang udtaler, at vi muligt ved Afslutningen af nye Handelstraktater (Fornyelse af de bestaaende Traktater), bør *tage under Overvejelse, om det ikke var muligt at opnaa nogen Bedring i Betingelserne for vor Afsætning til Udlandet,* da forekommer det mig, *at disse Ord nu har Bud til os mere end nogensinde før.*

Da vi jo i politisk Henseende er en svag Nation,

spørger man uvilkaarlig: Hvilke Magtmidler vilde vi i paakommende Tilfælde være i Stand til at have til vor Raadighed, og Svaret maa blive:

Vor Købeevne.

Vi maa derfor føre vor Handelspolitik ud fra den Grundsætning, at de Lande, der ønsker at sælge paa det danske Marked (med andre Ord ønsker at drage Fordel af vor Købeevne), ogsaa maa give os en fair Chance for at sælge paa deres Marked. Midler til at opnaa dette er særlige Toldforhøjelser eller Differentialtold. Kun rent undtagelsesvis kan disse Midler undværes.

Det er klart, at det nøje maa overvejes, hvilke Skridt der i de enkelte Tilfælde maa tages, idet det selvfølgelig under alle Omstændigheder er en betænkelig Sag at komme ud i en eventuel Handels- eller Toldkrig med en anden Nation (jfr. Norge—Spanien), men jeg vil her kun paapege det, set fra et dansk Standpunkt, fuldkommen meningsløse i, at Lande, der her i Danmark har saa godt som uhindret Adgang til en meget betydelig Afsætning af deres Frembringelser, belægger Importen af vore Frembringelser med en høj, i visse Tilfælde prohibitiv, Indførselstold.

Som Eksempel paa Lande, der driver en protektionistisk Politik og som finder et betydeligt Marked for deres Frembringelser her i Landet, uden at det modsatte Forhold i synderlig Grad er Tilfældet, skal nævnes følgende:

	Samlet Indførsel i 1919 fra	Samlet Udførsel i 1919 til
Frankrig	52 524 000 Kr.	7 686 000 Kr.
Portugal	10 944 000 »	67 000 »
Spanien	26 099 000 »	1 852 000 »
Italien	13 297 000 »	1 830 000 »
Schweiz	73 731 000 »	36 274 000 »

I Øjeblikket er vi politisk set udelukket fra at anvende det Vaaben, vi har i vor relativ store Købeevne, idet vor Toldlov kun indeholder een Tarif, der er gældende for alle Lande, og Toldforhøjelser vilde jo ikke kunne gennemføres overfor en enkelt Nation, hvormed der er afsluttet Mestbegunstigelsestraktat.

Vor Toldlovs § 5 indeholder om dette Spørgsmaal kun en i Praksis betydningsløs Bestemmelse om, at Varer, der indføres fra Lande, som behandler danske Skibe eller Varer fra det danske Monarki ugunstigere end andre Landes Skibe eller Varer, forsaavidt ingen traktatmæssig Bestemmelse træder hindrende i Vejen, ved kgl. Anordning for et Tidsrum af indtil 40 Uger kan belægges med et Tillæg til den tarifmæssige Told af indtil 40 pCt. af dette Beløb eller forsaavidt Varen er toldfri med indtil 10 pCt. af dens Værdi eller indtil 1 Øre pr. kg. En saadan kgl. Anordning kan overfor samme Land og samme Vare kun udstedes en Gang i Løbet af et Treaar.

Det er interessant, at de tilsvarende Bestemmelser i andre Landes Toldlov gaar ud paa, at man kan foretage Forhøjelser i Toldsatserne med indtil 200 pCt., og i Japan gaar man endog saa vidt, at Tolden kan beløbe sig indtil hele den paagældende Vares Værdi.

Ved den kommende Toldlovsrevision bør de herombandlede Forhold nøje overvejes, *og det maa være i samtlige danske Erhvervs Interesse, at vi i Traktatforhandlinger med Udlandet faar saa mange Kort paa Haanden som muligt.* Spørgsmaalet om Revisionen af vore Handelstraktater bør, efter at man eventuelt har skaffet sig saadanne Kort paa Haanden, tages op til Overvejelse. Jeg for mit Vedkommende kunde da tænke mig, at man, forsaavidt angaar de Lande, med hvilke vi af Hensyn til Afsætningen af vore Eksportvarer (specielt Landbrugsvarer), Køb af nødvendige Raa- og Hjælpestoffer m. v., staar i et nøje Afhængighedsforhold, i det store og hele burde opretholde de bestaaende Aftaler, *hvorimod vi for Lande, der har et betydeligt Afsætningsmarked her, uden at vi af en eller anden Grund staar i et lignende Afhængighedsforhold til disse, burde forsøge at skaffe os gunstigere Afsætningsforhold for vore Varer i de paagældende Lande.* Jeg tænker her ikke mindst paa de mange nyopdukkede Stater her i Evropa, med hvilke Afslutningen af Handelstraktater er i høj Grad aktuel.

— — —

Det samme Emne, vor Toldlov som Basis for vor Handelstraktatpolitik, er draget frem i Folketinget af Redaktør *Povl Drachmann,* der under Finanlovdebatten nærmere belyste disse Forhold. Overfor Landbrugets Krav om »fri Adgang til Verdensmarkedet og dets Priser og Protest mod en Toldpolitik, der er Hindring herfor«, rejste Taleren det Spørgsmaal, hvordan det skulde være muligt for Danmark at sikre ogsaa sin Landbrugseksport, der jo bliver mere og mere truet rundt om, om ikke netop gennem en opportun Benyttelse af vor Toldpolitik?

Vi tror dog ikke, at man allerede nu skal hengive sig til for store Illusioner m. H. t. Landbrugets Forstaaelse paa disse Felter. Kun den bitre Nødvendighed kan medføre den fornødne Revision i Landbrugets handelspolitiske Opfattelse — til Gengæld tror vi, at Timen for en saadan bitter Erkendelse ikke er for langt borte, navnlig ikke, hvis Landbruget virkelig gør Alvor af at ville overtage alle Konsekvenser af »at være Danmarks *bærende* Erhverv«.

▫▫▫▫▫▫

Den danske Industri bør købe danske Varer.

I vort Numer for 1. August iaar slog Direktør *H. Bohn* til Lyd for, at enhver dansk Virksomhed maa søge at støtte den anden. I Artiklen hed det bl. a.: »Den ene Industrigren maa søge at beskytte den anden derigennem, at der træffes faste Aftaler om indenfor selve Industrien kun at købe dansk Arbejde, selv om dette i det afgørende Øjeblik er dyrere end det udenlandske — en større Fabrikation vil hurtigt udligne Differencen. Enhver dansk Virksomhed bør købe sit Forbrug hos danske Fabrikanter«.

Industriraadet ønsker, foranlediget af Landsforeningen »Dansk Arbejde«, paany at indskærpe den overordentlige Betydning, det har, at enhver dansk Industri i videst muligt Omfang, og selv hvor det kun drejer sig om Smaating, dækker sit Forbrug ved at købe dansk Arbejde.

Man bør se saaledes paa den danske Industri, at den er et sammenhængende Hele, en Kæde af mange forskellige smaa og store Led. Hvis blot et eller faa Led brydes i Stykker, er Kæden brudt, og den danske Industris Produktion og Ydeevne svækket maaske i betænkelig Grad. Det er jo saaledes, at hvert enkelt Led i den danske Industri er Kunde hos en eller flere af de andre Led. Køber A hos B, styrkes dennes Købeevne saaledes, at B kan tage sit Forbrug hos C, der atter er Kunde hos A og bliver i Stand til at købe hos ham.

Hvis en stor dansk Industri — lad os tage f. Eks. Papirindustrien — styrkes og bevares derigennem, at Landets øvrige Virksomheder konsekvent tager selv det mindste Forbrug af Papir, Fakturaer, Notaer o. s. v. udelukkende paa dansk Papir, saa vil den store Papirindustri gaa fremad og bevare sin Købeevne og derved højne sit Forbrug hos den øvrige danske Industri, hos hvem den er Kunde.

Ingen Industridrivende har i Tider saa haarde og vanskelige som dem, vi lever i, Lov til at tænke, at det kan saamænd være ligegyldigt, om jeg tager mit ringe Forbrug af den eller den Vare her i Landet, naar jeg ovenikøbet kan faa det noget billigere i Udlandet. Det er nu hver enkelt Industris Pligt at være Aftager af dansk Industris Produktion; det er de mange smaa Bække, der gør den store Aa, de mange smaa Ordrer styrker baade de smaa og store Industrier og udvider det Hjemmemarked, der er Basis for hele den danske Industri. Staar vi nu Ryg imod Ryg, har i hvert Tilfælde vi gjort vort til at bevare og styrke vore Virksomheder.

Parolen: at købe sit Hjemlands Produkter er i andre Lande i langt højere Grad end herhjemme gaaet de Erhvervsdrivende i Blodet. En norsk Ingeniør, Hr. *Paul Sagberg*, ved saaledes at berette, at den økonomiske Samfølelse i Schweiz er meget udbredt. Det var ham paa en Rejse i Landet paafaldende, at der ikke i noget Kraftanlæg i Schweiz fandtes en eneste Turbine eller Regulator af udenlandsk Fabrikat. Han havde Grund til at tro, at der dèr i Landet ikke er givet en eneste Bestilling paa saadanne Maskiner til et ikke-schweizisk Firma.

Sveriges Industriförbund og Norges Industriforbund har i Henvendelser til deres Medlemmer energisk indskærpet dem i videst muligt Omfang kun at købe henholdsvis svenske og norske Varer.

Vi er af den Formening, at med det stærke Sammenhold, som altid har kendetegnet dansk Industri, vil det forstaas, at vi ligesaavel som vore Nabolande har en uafviselig Pligt til gennem Køb af vort Hjemlands Arbejde at styrke den danske Industri.

□□□□□□

Bayerske Selvforsynings-bestræbelser.

Overalt i Lande Evropa over, der savner Kul, er man i disse Aar beskæftiget med at gøre sig saa uafhængig af importeret Brændsel som muligt. En lang Række Kommissioner arbejder, Udstillinger og planlagte Agitationer beskæftiger sig med Spørgsmaalet. Alle arbejder de under Mottoet: *Selvforsyning* — men selvfølgelig paa forskellig Vis.

Paa en lille, men fortrinlig ordnet Udstilling i München i Maanederne Juni—Juli, »Energieausstellung« kaldet, sloges der saaledes til Lyd for Selvforsyningen og med saa snæver Begrænsning som tænkeligt, nemlig for Landet *Bayern* alene. »Brug Vandkraft og Tørv! Benyt Vandvejen til Godstransport« o. s. v., var dens Lære. Kæmpemæssige Kort over Tørvemoserne i Landet, over Vandfald og Veje dækkede de officielle Udstillingers Vægge. *Vandkraften* syntes dog særlig at have Offentlighedens Interesse. Kul er der jo kun saare lidt af, to smaa, ret fattige Forekomster — men saa meget mere er der af de to andre Erstatningsmuligheder. Alene et enkelt Vandkraftanlæg udført under Krigen, populært kaldet »Das Walchensee-Werk«, skønnes saa stort, at den herfra præsterede elektriske Energi vil være tilstrækkelig til at drive Størsteparten af Bayerns Jernbaner, og der er jo flere under Udbygning.

Værket, der menes at ville kunne give ca. 120 000 HK, tager Vandet fra Isar og fører det igennem en Række Kanaler, Bjergtunneler, Søerne Walchensee og Kochelsee samt 3 Kraftværker ud i Isars nedre Løb. Det samlede Fald, ialt ca. 200 Meter, er udnytteligt Fald. Kraftværket er tildels fuldført og det ganske Bayerns Stolthed.

Men ogsaa *Tørvene* spiller en mægtig Rolle i Bayerns Selvforsyning med Brændsel eller vil maaske kunne komme til det. Dog — det er interessant at se, at trods udstrakte Forekomster vil de næppe komme til at spille den Rolle i Bayern, som de med god Grund tør forvente at komme til at spille her i Landet. — Det er med Tørv som med Landbrug, der er saa mange Faktorer, som det er vanskeligt at beherske, og som spiller afgørende Rolle. Under Besøget paa en stor Mose nær München konstateredes det saaledes, hvor overordentlig vanskeligt Spørgsmaalet »Læggeplads« (Tørreplads) var for Tørvene, navnlig da der paa den Tid af Aaret, hvor de skulde tørre, altid er rigeligt med haard Slagregn i et bredt Bælte nord for Alperne og samtidig er lange Perioder af Vindstille. Dette kan være noget nær ødelæggende for Mosebruget. Kvaliteten er heller ikke særlig god. *Men dog arbejdes der med imponerende Iver og Offervilje fra Privates Side og med forstaaende Støtte fra det Offentliges.*

En anden Side — rettere en sekundær Side — af Energispørgsmaalet, som ikke direkte falder i Øjnene som saadan, er *Transportproblemet:* Ved udstrakt Kanalisation af Sydtysklands Floder er der efterhaanden skabt et mægtigt Net af Vandveje til Aflastning af Banerne. Ogsaa dette betyder en kraftig Brændselsbesparelse, forsaavidt som det er muligt med Slæbedampere ad Vandvejen at pramme Gods lange Strækninger for Priser, der kommer helt ned under Tiendeparten af Jernbanefragten.

Det er saaledes nærmest ad »*Vandveje*« i Ordets Dobbelttydighed, at man i Bayern søger sin Uafhængighed af Tilførsler af Kul, Bestræbelser, der har en mægtig Sangbund i Befolkningen, ligesom alle andre »Væren-sig-selv-nok-Bestræbelser« synes at have det i den »schwabisch-frankische Volksstaat«.

Mindre Meddelelser.

Dansk Papirposemaskine.

Det danske Maskinfirma A/S Brødrene Hartmann har konstrueret en ny Specialtype for Flad- og Sidefalsposemaskine, som automatisk kan præstere fra 10 000 til 15 000 Poser i Timen i alle onskelige Størrelser mellem et Minimum- og Maksimum-Format. Ved Siden af denne betydelige Præstation har denne nye danske Maskine fremfor tidligere kendte Papirposemaskiner sit væsentlige Fortrin i dens nye patenterede Klistertorringsmetode. Desuden er Maskinen forsynet med automatisk Aflæggeanordning og den er af en hoj og sammentrængt Konstruktion i Modsætning til andre Systemer af lang Konstruktion og optager derfor kun ca. Halvdelen af det Gulvareal, som andre Typer af Papirposemaskiner behover.

Firmaet har udstillet baade denne nye og andre Arter af Maskiner paa den store grafiske Udstilling i London i Maj Maaned og hostet Anerkendelse for sit Arbejde. Den nye Maskine er derfor ogsaa allerede blevet indfort paa det engelske Marked og har forhaabentlig rige Afsætningsmuligheder for sig.

Buenos Aires eller Rio de Janeiro?

Som omtalt i vort Numer for 1. Maj d. A. har det været paatænkt at arrangere en Verdensudstilling i *Buenos Aires* i Sommeren 1922.

Det synes nu imidlertid, som om denne Udstilling *ikke* vil faa nogen officiel Karakter, idet den argentinske Regering endnu ikke har tilsagt sin Protektion. Under Hensyn hertil menes det, at saa store Lande som England, U. S. A. og Frankrig ikke vil deltage i Udstillingen, og da det ydermere paa nærværende Tidspunkt næppe vil være muligt at faa de nodvendige Forarbejder færdige til en Udstilling, der skulde aabnes allerede tidligt paa Sommeren, er det tvivlsomt, om den paatænkte Verdensudstilling bliver til noget.

Iøvrigt vilde det ogsaa synes noget mærkeligt, om man omtrent paa samme Tid afholdt to store Verdensudstillinger i Sydamerika, hvilket selvsagt vilde fore til, at Deltagelsen blev spredt. Under de foreliggende Forhold vil den danske Industri derfor sikkert gore klogt i at koncentrere Opmærksomheden om den planlagte Udstilling i *Rio de Janeiro* og gemme Interessen for at deltage i en Udstilling i *Buenos Aires,* indtil Forholdene foreligger virkelig oplyst.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Industriraadets Mødelokaler.

Paa given Foranledning meddeles det, at Industriraadets Modelokaler fremtidig i storst mulig Udstrækning vederlagsfrit vil blive stillet til Disposition for Medlemmerne af Industriraadsorganisationen ved Afholdelse af Generalforsamlinger og Møder, der *ikke* angaar Arbejdersporgsmaal.

Estlands Industri.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn et fra Udenrigsministeriet modtaget Eksemplar af statistisk Oversigt over Forholdene indenfor den estniske Industri i Aarene 1919 og 1920.

Tyske politiske Indberetninger.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn to politiske Indberetninger fra det kgl. Gesandtskab i Berlin betitlet: »Tysklands finansielle Situation« og »Debaten i Anledning af Finansministerens Tale i Rigsdagen den 4. November«.

Tyske Udførselsbestemmelser.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en Afskrift af Indberetning fra Gesandtskabet i Berlin angaaende videre Udførselsbestemmelser til Forordningen af 20. December 1919 om den tyske Udenrigshandel. Ifølge denne Bekendtgorelse vil der fra 1. November d. A. være at betale en Afgift af en vis Procentdel af den deklarerede Værdi af den Vare, der onskes udført. Procentsatsens Højde er i Almindelighed bestemt saaledes, at udenlandske Varer enten er afgiftsfrie eller kun belastede med en meget ubetydelig Afgift ved Genudførslen. Endvidere er der for at lette Industrien og Handelen givet en Del Undtagelsesbestemmelser. Bliver saaledes Udførselsbevillingen givet den 1. November eller senere, vil Udforselsafgiften dog være at erlægge efter den hidtil gældende Tarif, naar Andragende om Udstedelse af Udforselsbevilling er afsendt for den 20. Oktober d. A., og vedkommende Vare bliver afgivet til Udførsel inden 31. Januar 1922. Det samme gælder, naar Varen før den 20. Oktober d. A. er solgt til Udlandet med Aftale om bestemt Pris og almindelig handelssædvanemæssig Frist for Leveringen, og et Andragende om, at den hidtil gældende Tarif maa komme til Anvendelse, afsendes inden den 1. December d. A. Ved Udforselsforretninger til ikke-evropæiske Lande er det til strækkeligt, naar det af Koberen antagne bindende Salgstilbud er afsendt før den 20. Oktober d. A., og Andragende om Anvendelse af den hidtil gældende Tarif afsendes inden den 15. Januar 1922. Paa den anden Side vil Afgift efter den nye Tarif være at erlægge, selv om Udførselsbevillingen er udstedt for den 1. November, naar ikke enten Varen bliver afgivet til Forsendelse til Udlandet

inden den 31. Januar 1922, eller Varen forinden den 20. Oktober d. A. er solgt til Udlandet med Aftale om fast Pris, og et Andragende om Anvendelse af den hidtil gældende Tarif afsendes inden den 1. December d. A.

En Fortegnelse over Afgiftsprocentens Størrelse for de forskellige Varer henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Varer for hvilke der kræves Importtilladelse i Schweiz.

Industriraadet har fra Udenrigsministeriet modtaget følgende telegrafiske Meddelelse fra Gesandtskabet i Bern:

Fra den 20. November d. A. udkræves der i Schweiz Importtilladelse for følgende Varer: tærsket Havre og Byg, Finérarbejde, Børstenbinderarbejde, Kautschuk- og Cellulosevarer, vandtætte Stoffer til sanitær Brug, Stenhuggerarbejde, Varer af Smergel og Karborundum, Kakler, Porcelænskakkelovne, Sandstensvarer, Laase, Cykleklokker, Knivsmedearbejde, Ure og Vækkeure, Maale- og Tegneinstrumenter, Regnemaskiner, Orgler, Termometre, Pyrometre, og elektriske Glødelamper.

Importrestriktioner i Schweiz.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget et Eksemplar af en schweizisk Bekendtgørelse vedrørende forskellige Restriktioner for en Række Varer ved Indførsel til Schweiz, samt et Regulativ, hvori findes angivet de Varer, som endnu kræver Licens for at kunne udføres fra Schweiz. Bilagene henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Messe i Brüssel.

I Industriraadets Sekretariat er henlagt nogle Prospekter og Tryksager for den 3. officielle Handelsmesse, der agtes afholdt i Brüssel i Tiden 3.—19. April 1922. Det herværende belgiske Gesandtskab har i en Note til Udenrigsministeriet efter sin Regerings Ordre henledt Opmærksomheden paa, at Komitéen vil sætte Pris paa Deltagelse fra udstillingsinteresserede danske Erhvervskredse.

Belgiske Valutaafgifter.

Industriraadet meddeler, at den belgiske Regering under 3. November under Hensyn til Markkursens Fald og den industrielle Krise i Belgien har udstedt en Anordning, hvorved der indføres en Række Toldforhøjelser for Varer importerede fra Tyskland. I Henhold til denne Anordning maa de paagældende Varer, naar de indføres fra et andet evropæisk Land end Tyskland, for at fortoldes efter de almindelige Takster være ledsagede af Oprindelsescertifikater. Certifikatblanketter og nærmere Oplysninger om dette Spørgsmaal faas hos de belgiske Konsuler her i Landet, og en Fortegnelse over de Varer, der omhandles i nævnte Forordning, henligger til Eftersyn i Industriraadets Sekretariat og i Dansk Eksportforenings Kontor.

Prøver og Kataloger til Buenos Aires.

Gennem det herværende argentinske Generalkonsulat har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at Handelskammeret i Buenos Aires i sine Lokaler vil indrette et Handelsmuseum og et Bibliotek for danske Varer og Produkter, og at Handelskammeret vilde sætte Pris paa at modtage Prøver og Kataloger fra danske Industrier til Dannelse af en særlig Afdeling, der vedrører Danmark.

I denne Anledning vil Industriraadet anmode industrielle Virksomheder, der maatte have Interesse i at faa Prøver og Kataloger fremlagt i Handelskammeret i Buenos Aires, om at sende disse til Industriraadet, der da vil videresende dem til Buenos Aires.

Man undlader imidlertid ikke at henlede Opmærksomheden paa, at Kataloger, der er forsynet med spansk Tekst sikkert vil være af størst Værdi.

Den spanske Toldtarif.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en Meddelelse, der henleder Eksportørernes Opmærksomhed paa, at Paragraf 5 i den nugældende spanske Toldtarif for et betydeligt Antal Varer paabyder Toldbehandling efter Bruttovægten med Fradrag af en i Loven fastsat Tara, der er forskellig for de forskellige Varegrupper. Da denne legale Tara for en stor Del Varer er betydelig lavere end den faktiske, tilraades det Eksportørerne ved alle Vareforsendelser til Spanien at bringe Emballagen saa nær som muligt til den legalt fastsatte Tara.

Tillægsafgifter ved Import til Canada.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn et Eksemplar af canadisk Forordning, hvorefter der fra 1. Januar 1922 opkræves Tillægsafgift af 10 pCt. ad valorem af de til Canada indførte Varer, der ikke er mærkede med Oprindelseslandets Navn paa paa en i Forordningen nærmere angivet Maade.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 24 15. DECEMBER 1921

Toldloven.

Haandværkets og Industriens Fælles-Toldudvalg indkalder Materiale til Bedømmelse af Regeringsforslagets Virkninger.

MED Henblik paa den forestaaende Toldlovsrevision har Haandværk og Industri gennem de respektive Hovedorganisationer, Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk og Industriraadet, i Fællesskab nedsat et Toldudvalg, der allerede i Foraaret afgav en Række Indstillinger til Regeringen vedrørende de forskellige Industri- og Haandværksgrenes Toldforhold.

Det vilde være overdrevent at sige, at disse Indstillinger har sat deres Præg paa det Toldlovforslag, som Regeringen nu har lagt paa Folketingets Bord, og uagtet Haandværk og Industri selvfølgelig maa opretholde deres principale Standpunkt i Toldsagen, saaledes som det bl. a. er kommet til Orde i de nævnte Indstillinger, vil det selvfølgelig være en Nødvendighed at indkalde nyt Materiale, som direkte tager Sigte paa Regeringsforslaget, Position for Position, og belyser de Konsekvenser, dettes Gennemførelse maatte faa for de producerende Erhverv. Samtidig med, at det nævnte Fælles-Toldudvalg derfor fortsætter sin Udarbejdelse af Industriens og Haandværkets Forslag til en ny Toldlov, saaledes som dette vil forme sig gennem de udførlige Memoranda for samtlige industrielle og haaandværksmæssige Erhvervsgrene, opfordrer Udvalget Industri og Haandværk til at lægge den størst mulige Vægt paa deres Redegørelser i Anledning af Regeringens Toldlovforslag.

Der er i denne Anledning fra Fælles-Udvalget udsendt Opfordringer til nævnte Erhverv, i hvilke man fremhæver, at de Virksomheder og Brancher, der ikke mener, at Regeringens Forslag er tilfredsstillende for dem, maa forstaa, at en Kritik af Forslaget maa være saa vel dokumenteret og vel underbygget som muligt.

Da man næppe undgaar, at Drøftelserne i Folketingets Toldudvalg vil komme til at dreje sig om hele den paagældende Industris Berettigelse og Virkemaade, vil det være ønskeligt at supplere Motiveringerne med Hensyn til Lovforslagets aktuelle Virkninger med statistiske Oplysninger, f. Eks. over betalte Skatter, udbetalt Arbejdsløn, Eksportbeløb, de Beløb den paagældende Industri kan skønnes at have sparet Landet for sammenholdt med udenlandske Prisnoteringer o. s. v., belysende vedkommende Fags eller Virksomheds *nationaløkonomiske* Betydning.

Da det vil være af største Betydning for Industri og Haandværk at følge en bestemt Linie i Arbejdets Tilrettelægning, *henstiller de nævnte Organisationer indtrængende, at de enkelte Fag eller Virksomheder ikke paa egen Haand søger eller optager Forhandling indenfor Rigsdagskredse, specielt ikke overfor Folketingets Toldudvalg, om deres særlige Interesser, men sætter sig i Forbindelse med Haandværkets og Industriens Fælles-Toldudvalg*, der gerne yder sin Assistance ogsaa ved Tilrettelæggelsen og Udformningen af de enkelte Indstillinger, og som vil drage Omsorg for, at de Fag eller Virksomheder, der ønsker Fortræde for Folketingets Toldudvalg, faar Adgang hertil.

Haandværkets og Industriens Fælles-Toldudvalg bestaar for Industriens Vedkommende af Direktør *H. P. Prior*, Fabrikant *H. Sebbelov* og Direktør *Torben Zahle* og for Haandværkets

af Konsulent *Jul. Wulff*, Oldermand *Rud. Rasmussen* og Fabrikant *Knud Møller*, og har Sekretariat Vestre Boulevard 18, Kjobenhavn B, Telefon Cen'ral 8100.

Udvalget har sikret sig al fornoden Hjælp, baade sekretariatsmæssig og de fornødne Toldeksperter m. m., for fuldt ud at kunne lose sin Opgave, nemlig virkningsfuldt at understøtte Industri og Haandværk i deres Motiveringer overfor Regeringens Toldlovforslag, om hvilket man — uden at vi i denne Forbindelse ønsker at komme ind paa Politik — nok tør sige, at det i al Fald ikke paa Forhaand svarer til de Forventninger, der var stillet dertil, end mindre til de Krav, der var rejst fra de nødstedte Erhverv. Paa den anden Side har selve Regeringens Chef, Stats- og Finansministeren, Hr. *Neergaard*, ved sin Forlæggelse af dette Lovforslag meget stærkt betonet, at det var et Forhandlingsgrundlag, og at Spørgsmaalet maatte løses »ikke efter ensidige Teorier, men efter praktiske Hensyn til, hvad der passer for det Land, man lever i og de Tiders Forhold, hvorunder man lever«.

Naar dette imidlertid er Tilfældet, bør det da være dobbelt paakrævet, at Haandværk og Industri møder med saa sagligt og vel dokumenteret Materiale til Bedømmelse af et Forslag, hvis praktiske Konsekvenser, man vistnok tør paastaa, staar hen i det uvisse ogsaa for Lovgiverne selv.

Hvide Kul i Danmark.

Karlsgaarde-Værket.

Vi omtalte i Foraaret Harte-Kraftværket, og det næste store Kraftanlæg, Tidsskriftet skal bringe en mere indgaaende Beskrivelse af, er da Karlsgaarde-Værket, der har spillet og spiller en Rolle under de gennem længere Tid førte Forhandlinger om bl. a. Sønderjyllands Elektricitetsforsyning.

Anlæget, der er projekteret af Ingeniørfirmaerne Ulrik Pedersen, Varde, og F. H. Krebs, Kjøbenhavn, kan føres helt tilbage til Foraaret 1917.

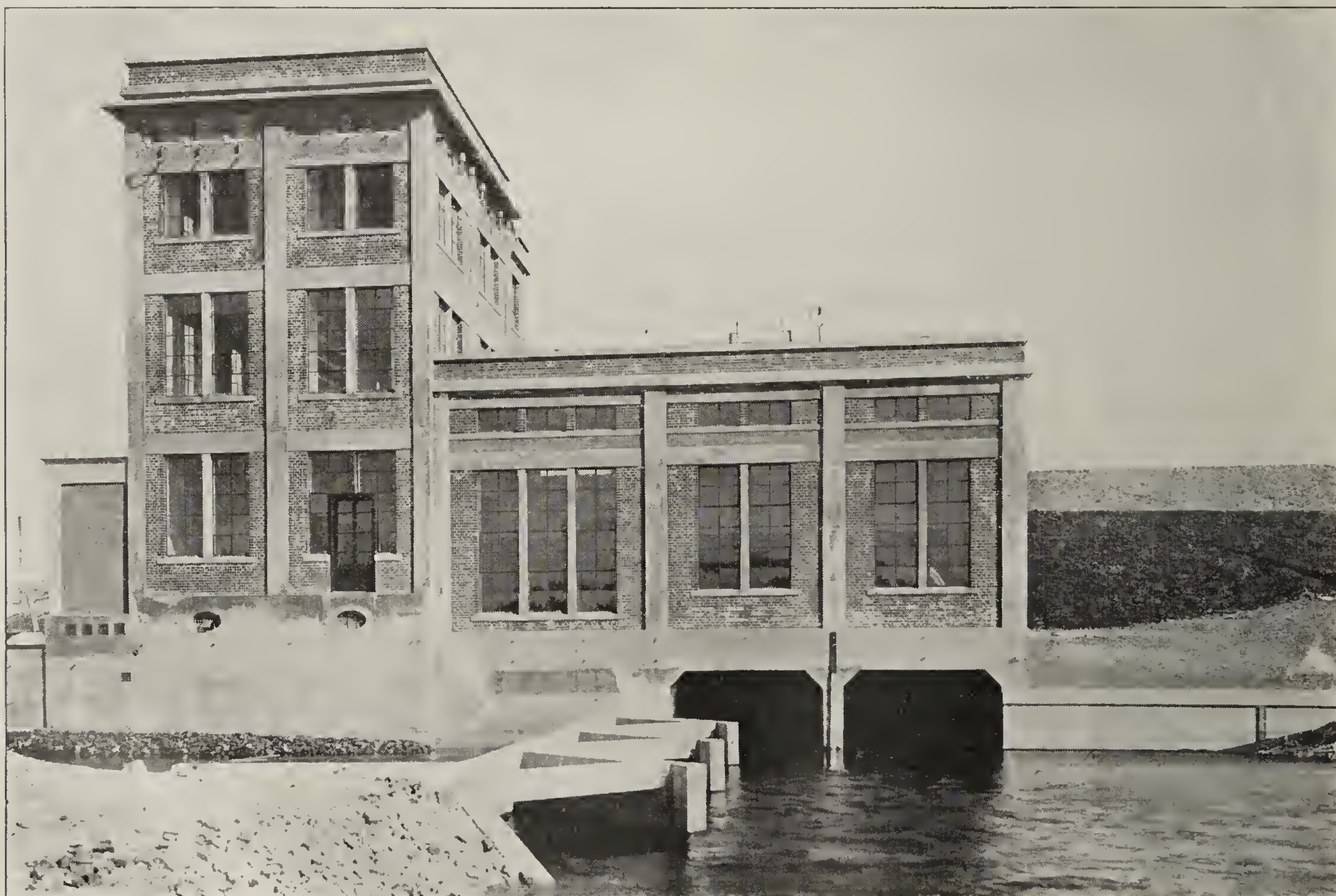

Karlsgaarde Kraftstation set fra Afløbskanalen imod Vest.

Paa dette Tidsspunkt, hvor Manglen paa Brændselsstoffer begyndte at vise sig følelig, blev Planer om Udnyttelse af Vandkraften i Landets Aaer — bl. a. ogsaa i Varde Aa — taget op til Behandling. Dette bevirkede, at særlig denne sidste blev undersøgt af de to Ingeniorfirmaer, og efter at et Konsortium til at føre Sagen frem var dannet, blev Anlæget projekteret. Der kom Forhandlinlinger i Gang mellem Konsortiet og det den Gang nylig stiftede »Sydvestjyllands Andels Elektricitetsforsyning« og Resultatet blev, at Sydvestjyllands Andels Elektricitetsforsyning i Forbindelse med Esbjerg Byraad dannede et Interessentskab under Navn af *Sydvestjyllands forenede Elektricitetsværker* til Samarbejde mellem den projekterede Vandkraftstation ved Karlsgaarde og Esbjerg Elektricitetsværk. De forberedende Udbygningsarbejder ved Anlæget blev paabegyndt i 1919, og Arbejdet blev fremmet det mest mulige, saaledes at Anlæget nu staar færdigt for første Udbygningstrins Vedkommende.

Anlæget er baseret saavel paa Udnyttelse af Holme som Varde Aa, men medens i Øjeblikket kun Holme Aa Anlæget er udbygget, er der dog i Kraftstationsbygningen afgivet Plads til Anbringelse ogsaa af Turbine til Varde Aa, ligesom en Del af Kanalanlæget herfor er udført.

Til Fremskaffelse af Reguler-Bassin er der i Nørbækdalen udbygget en 1,6 km lang Dæmning, der paa sit højeste Sted har en Højde af ca. 10 m. Vandet fra Holme Aa ledes gennem en 7 km lang Kanal ind i det ved Dæmningen dannede Bækken, hvor det frembringer en Sø paa ca. 110 ha.

Kraftstationen er beliggende umiddelbart bag Dæmningen, og Vandet ledes fra Søen gennem Dæmningen ind til Kraftstationen gennem en Betontunnel.

Faldhojden er ca. 10 m, og Turbinerne er opstillet i aabne Turbinekamre. Turbinerne, hvoraf der i Øjeblikket findes to, hver paa 450 HK. og 375 Omdr. i Min., trækker gennem de i Væggen mellem Turbinekamre og Maskinsal indbyggede Lejer direkte koblede Vekselstrøms Generatorer paa 500 Volt. Gennem Transformatorerne transformeres Spændingen op til 10 000 Volt til Forsyning af Oplandet og til Samarbejde med Esbjerg By.

Mellem Kraftstationen og Esbjerg Elektricitetsværk er derfor udbygget en Højspændingslinie,

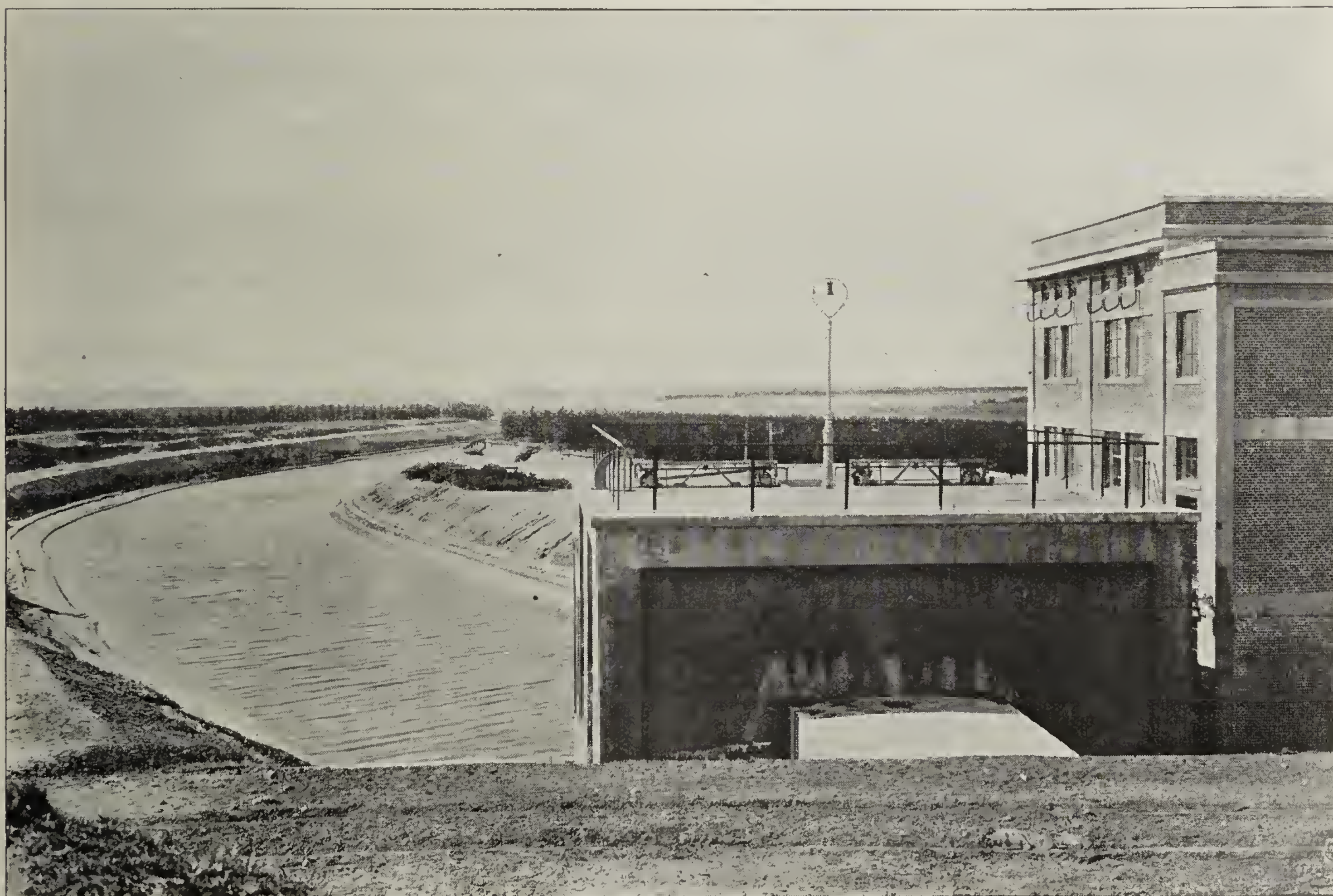

Karlsgaarde Kraftstation set fra Dæmningen med Turbinekamrene i Forgrunden og Afløbskanalen løbende mod Vest.

der i Øjeblikket har en Driftspænding af 10 000 Volt, men som vil kunne arbejde med en Driftspænding af 20 000 Volt, naar Forbruget bliver saa stort, at en saadan Spænding vil være nødvendig.

Som nævnt er Anlæget projekteret til ogsaa at udnytte Varde Aa, f. Eks. ved at Varde Aa ledes ind i den i Nørbækdalen dannede So og udnyttes ved 10 m Faldhøjde. I dette Tilfælde vil der yderligere kunne stilles en mindre Turbine op til Udnyttelse af resterende Vand fra Varde Aa ved 2,5 m's Fald.

Kraftstationen repræsenterer i fuldt udbygget Stand med Varde Aa, udnyttet ved 10 m Faldhøjde, en samlet Maskinkraft af 2500 HK. og vil kunne give en aarlig Elektricitets-Produktion af ca. 4½ Mill. Kilowattimer.

Som nævnt er Karlsgaarde-Værket det første Vandelektricitetsværk indrettet paa at udnytte de vestjyske Aaløb. Den i et tidligere Numer af Tidsskriftet (15. Nov. dette Aar) omtalte Redegørelse fra Vandkraftudvalget viser, at disse — de vestjyske — Aalob ingenlunde er de mindst vigtige af samtlige de udbyggelige Vandkraftmuligheder i Danmark — de udgor 6 af de 8 af Kommissionen anbefalede.

De foreløbige af de ovennævnte Ingeniørfirmaer *projekterede* Anlæg opgives at repræsentere (Karlsgaarde-Anlæget inklusive) en samlet Maskinkraft paa ca. 20 000 HK., og Anlægene er beregnet at kunne producere ca. 33 Mill. Kilowattimer aarlig ved Middelvandføring og fuld Udnyttelse.

Disse Anlæg er, idet de nævnte Ingeniørers Opgivelser i det efterfolgende lægges til Grund, bl. a.:

Ved *Stor Aa* ved Holstebro er projekteret 2 Kraftstationer, der med en samlet Maskinkraft af ca. 3500 HK. kan yde ca. 7 Mill. KWT. Af disse er en Kraftstation ved Holstebro projekteret til en Faldhøjde af ca. 12 m med en Ydeevne af ca. 4,5 Mill. KWT.

Ved *Skjern Aa* kan der anlægges 2 Kraftanlæg, der med en samlet Maskinkraft paa ca. 13 000 HK. vil kunne yde ca. 18 Mill. KWT. — Af disse vil formentlig alene Kraftstationen ved Ahlersgaard i fuldt udbygget Stand med 5,16 og 22 m Fald og med en Maskinkraft af 11 700 HK. kunne yde ca. 13,5 Mill. KWT. (Til Sammenligning kan anføres, at den udbyggede Gudenaa Central ved Tange med 5400 HK. ved 100 pCt. Udnyttelse skal kunne yde ca. 10 Mill. KWT. aarlig).

Ved *Varde Aa* kan foruden Karlsgaarde Kraftstation udbygges en Kraftstation ved Ansager. Da denne er beliggende mellem 2 Bassiner, kan den udbygges som Spidscentral med en betydelig Maskinreserve, men kun yde ca. 1,6 Mill. KWT.

Ved *Gjels Aa*, beliggende ved den gamle Grænse, kan anlægges en Kraftstation ved Stavnsager med en Maskinkraft paa 1200 HK. til Fremstilling af ca. 2 Mill. KWT.

De af ovennævnte samlede Anlæg fremstillede Elektricitetsmængder vil imidlertid næppe forelobig kunne udnyttes i Vestjylland alene, men da der andre Steder i Landet, i Nordjylland og Sønderjylland, er Behov, vil de kunne indgaa i en eventuel samlet Plan for Halvøens Elektricitetsforsyning, forudsat Udbygningerne maatte anses for rentable.

I denne Sammenhæng skal yderligere nævnes Muligheden: en Vandkraftstation ved *Rørkjær* i Nærheden af Tønder i Forbindelse med Regulering af Vidaaen.

Sidstnævnte, der vil kunne udbygges til 10—12 m Faldhøjde med en maksimal Energiydelse af 1000 KW. og til ca. 2,4 Mill. KWT. ved 80 pCt. Udnyttelse, har maaske Interesse i Øjeblikket som Led i Forsyningen af Sønderjylland med Elektricitet, i Forbindelse med Køb af Strøm fra et eller flere sydjyske Elektricitetsinteressentskaber suppleret med Udbygning af en Dampturbinecentral et eller andet Sted.

G. G.

□□□□□□

Kupolovnes Smelteevne.

Vi har modtaget følgende:

I »Tidsskrift for Industri« Nr. 20 er Hr. Nordbeck fremkommen med en Besvarelse af Spørgsmaalet, hvorledes man bedst kan faa Smelteevnen af en forhaandenværende Kupolovn nedsat til det halve. Da Hr. Nordbecks Besvarelse let kan føre til en Misforstaaelse og derved paaføre Støberierne Tab ved et uheldigt Resultat af en Smeltning efter den af ham fremførte Fremgangsmaade, vil jeg raade Støberilederne til at gaa frem med Forsigtighed.

Det er fuldkommen rigtigt, at man ved at formindske Luftmængden uden samtidig at gøre Ovnens Diameter mindre kan opnaa, at denne smelter langsommere, men at man kan opnaa en saa betydelig Reduktion i en Kupolovns Kapacitet, som Hr. Nordbeck angiver fra 6500 kg til 4000 kg, betvivler jeg.

Ved en rigtigt konstrueret Kupolovn vil der jo altid være givet et vist Spillerum ved den normale Smeltning pr. Time, indenfor hvilket man enten kan forcere sin Smeltning eller reducere den. Grænsen herfor kan man ikke efter Hr. Nordbecks Metode saadan uden

videre regne sig til, den maa findes ved at prøve sig frem ved hver enkelt Ovn. Ved at smelte med formindsket Lufttilførsel bliver ikke alene den termiske Nyttevirkning daarlig, men man løber ogsaa den Fare, at »Blæsten« ikke naar at trænge ind til Midten af Ovnen, hvorved der opstaar et dødt Sted med ufuldkommen Forbrænding og som Følge deraf en daarlig Smeltning.

Det rigtigste vil være, naar man med den forhaandenværende Kupolovn og Blæseanlæg for en Tid, hvor Produktionen i Støberiet er lille, ønsker en betydelig Reduktion i Kupolovnens Smeltningsevne, at formindske dennes Diameter og afpasse Tviernes Gennemstrømningsareal derefter. Begge Dele kan uden større Bekostning gennemføres. Selvfølgelig maa man være i Besiddelse af de nødvendige Maaleapparater til at kontrolere »Blæsten«s Tryk og den Luftmængde, der tilføres Kupolovnen.

I det følgende skal jeg ved kort at belyse Forholdene ved Smeltningsprocessen i Kupolovnen vise, hvorfor jeg anser Hr. Nordbeeks Forslag for urigtigt.

Den Kulstofmængde, der tilføres Kupolovnen ved Paasætnings-Cindersene, forbrænder i denne til Kulsyre (CO_2) og Kulilte (CO). Foruden disse to Gasarter har man tillige den tilførte Lufts Kvælstof (N), Kulsyren fra Kalkstenene og Vanddampe. De øvrige Bestanddele kan der ses bort fra. Fri Ilt (O) fremkommer i ringe Mængde, ved at det nødvendige Overskud af Luft (ca. 10 pCt.), der skal tilføres Kupolovnen, for at Forbrændingen skal være fuldstændig, ikke er blevet forbrugt til Iltning. Disse Forbrændingsprodukter gaar efter at have passeret op igennem Ovnen bort som »Gigtgas«.

Jo mere Kulsyre der opstaar ved Forbrændingen, desto større er den termiske Nyttevirkning, dog kan man ikke forhindre, at der dannes Kulilte, særlig ved Slutningen af Smeltningen, naar der kun er faa Paasætninger i Ovnen. I Reglen kan man regne med, at ved en Kupolovn i et Jernstøberi har Forbrændingsgassen, der gaar bort fra Ovnen, følgende Sammensætning: $CO_2 = 10$ pCt., $CO = 14$ pCt., $O = 0$ pCt., $N = 76$ pCt.

Da nu 1 kg Kulstof ved at forbrænde til Kulsyre leverer 8080 V. E., og 1 kg Kulstof ved at forbrænde til Kulilte leverer 2473 V. E., saa maa man for at faa en stor Nyttevirkning af Cindersene sørge for, at der ved Forbrændingen udvikles saa meget Kulsyre som muligt.

Vil man derfor udnytte Varmen rigtigt i en Kupolovn, saa maa den Hastighed, hvormed Paasætningerne skrider ned igennem Ovnen, svare til Forbrændingsluftens Hastighed op igennem Smeltestedet. Der gives i alle Tilfælde, enten man ønsker svagt eller stærkt overhedet Jern, en normal Paasætningshastighed, hvor det relativt gunstigste Forhold mellem Kulsyre og Kulilte bestaar. Forsøger man nu at smelte langsommere end normalt, opstaar der for meget Kulilte, fordi Forbrændingsluften passerer for langsomt igennem Ovnen og for meget Kulsyre sønderdeles af de glødende Koks ($C + CO_2 = 2\,CO$). Forcerer man derimod Smeltningen ud over det normale, saa har Forbrændingsluften ikke Tid til at afgive hele sin Varme. Heraf fremgaar, at til en bestemt Diameter og Højde af en Kupolovn svarer en ganske bestemt Luftmængde.

Alene heraf kan man slutte, at Hr. Nordbeeks Udregning er forkert; men vi skal nu i det følgende ogsaa gennem en Beregning se, at han ikke har Ret.

Ved at betragte Temperaturen og den Mængde Varme, der ønskes frembragt ved den intensive Forbrænding af Cindersene, som finder Sted i en Kupolovn, og som er nødvendig for at faa Jernet smeltet og tilstrækkelig overhedet, ser man, at Cindersene begynder at forbrænde ved en Temperatur paa ca. 1800° C.

For at overføre Jernet fra fast til flydende Tilstand maa det for det første opvarmes til Smeltepunktet, og derefter maa der tilføres saa meget Varme, at det bliver flydende. Desuden maa det flydende Jern overhedes ca. 200°, for at det ikke straks skal størkne, naar det er tappet ud af Ovnen. Eftersom Jernets kemiske Sammensætning er, varierer dets Smeltetemperatur. Hvidt Raajern f. Eks. smelter ved 1075°, Hematit ved 1250°. Skal Jernet nu overhedes 200°, saa har man en Temperatur af 1450°, og for at opnaa dette maa Cindersene begynde Forbrændingen ved ca. 1800°.

Vil man opnaa en saadan Temperatur, er det indlysende, at Forbrændingen maa ske hurtigt og inderligt, og for at dette kan finde Sted, maa der nødvendigvis tilføres Ovnen gennem Tvierne en bestemt Mængde Luft. Hastigheden, hvormed denne Luft presses gennem Tvierne, maa da være i Overensstemmelse med Hastigheden af den ophedede Forbrændingsluft i Smeltestedet. Tviernes Størrelse er da bestemt efter dette Forhold.

Ved at gaa ud herfra, er man nu i Stand til at bestemme den normale Luftmængde. Af det foregaaende har vi set, at der til en Kupolovn med en bestemt Diameter og Højde svarer en bestemt Mængde Luft pr. Tidsenhed, hvilket vil sige det samme som en bestemt Lufthastighed.

Finder man nu Forholdet mellem Luftmængden pr. Minut $= W$ og Ovnens Tværsnitsareal $= q$, idet man gaar ud fra, at Forbrændingsluftens Rumfang omtrent er det samme som Luftens, faar man følgende Ligning $G_t = W_t = q \cdot v_t \cdot 60$, hvor $W_t =$ Luftmængde pr. Min. i m³, (ved t^0 C) $G_t =$ Forbrændingsluft pr. Min. i m³ (ved t^0 C), $q =$ det frie Gennemgangsareal ved Smeltestedet i Kupolovnen under Smeltningen, $Q =$ Kupolovnens Tværsnitsareal i Smeltestedet, $v_t =$ Hastigheden af Forbrændingsluften i Smeltestedet og t^0 C $=$ Middeltemperaturen i Smeltestedet. Af disse Størrelser har man fundet at $q = 0{,}4\,Q$, idet man har undersøgt, hvor stort Spillerum, der lades frit, mellem de enkelte Dele af Cinders og Jern, der er paasat Ovnen.

Da Luftens Hastighed ved et bestemt Gennemstrømningsareal forandrer sig paa samme Maade som Mængden af den Luft, der strømmer igennem, gælder ogsaa her Gay-Lussac's Ligning for Hastighed ved forskellige Temperaturer: $v_t = v_0\,(1 + at) = v_0 \left(\frac{t}{1 + 273}\right)$, heraf $v_0 = \frac{v_t \cdot 273}{t \cdot 273} = \frac{v_t \cdot 273}{T}$, hvor $T =$ den absolute Temperatur. Tænker vi os Luften bragt til 0° C., faar vi

$G_0 = q \cdot v_0 \cdot 60 = W_0$, hvilket vi indsætter i Ligningen $v_0 = \frac{v_t \cdot 273}{T}$ og faar da $W_0 = q \cdot \frac{v_t \cdot 273}{T} \cdot 60$, hvori $W_0 =$ Luftmængden pr. Min. ved 0° C., da q = 0,4 Q, og vi af det foregaaende har set, at Ovntemperaturen svinger mellem 1450° og 1650°, saa faar vi den absolute Temperatur = T = 1650 + 273 = 1923° C. Af Ligningen $v_0 = \frac{v_t \cdot 273}{T}$ faar vi $v_t = v_0 \frac{T}{273} = v_0 \cdot \frac{1923}{273} = v_0 \cdot 7$, ɔ: at ved en Temperatur paa 1650° er Rumfanget af Forbrændingsluften omtrent 7 Gange saa stort som ved 0°, eller med andre Ord, den i Kupolovnen indblæste Luft opvarmes af Temperaturen i Ovnen saa stærkt, at dens Rumfang omtrent bliver 7 Gange saa stort.

Ved at undersøge forskellige Kupolovne, der arbejder fuldkommen tilfredsstillende, har man fundet, at Hastigheden af Forbrændingsluften i Smeltestedet varierer fra 25—30 m/Sek., hvilket vi indsætter i vor Ligning $W_0 = q \frac{v_t \cdot 273}{T} = 0{,}4\,Q \frac{30 \cdot 273}{1923} \cdot 60 \simeq 100\,Q$. Er Q = 1 m² saa faar man følgende $W_0 = 100$ ɔ: Den normale Luftmængde pr. Min. for 1 m² Tværsnitsareal i Kupolovnens Forbrændingssted ≃ 100 m³.

Vi vil nu tillige undersøge, hvor meget en Kupolovn normalt smelter i Timen.

Er Paasætningscindersene = K pCt. af Paasætningsjernet, og 1 kg Cinders forbruger 10 m³ Luft, naar det forbrænder, faar man Smeltningsevnen pr. Time = S af følgende Ligninger $S = \frac{W_0 \cdot 60}{K \cdot 10}$. For fandt vi $W_0 = 100\,Q$; er Q = 1 m², indsætter man dette i Ligningen og faar da $S = \frac{600}{K}$ udtrykt i 100 kg pr. Time. Har vi f. Eks. 9 pCt. Paasætningscinders, bliver $S = \frac{600}{9} \cdot 100 = 6670$ kg pr. Time ved 1 m² som Tværsnitsareal af Ovnen.

Benytter vi disse Tal overfor Hr. Nordbecks Ovn, der er 1100 mm i Diameter og som smelter med 9 pCt. Paasætningskoks, faar vi $\frac{600 \cdot 0{,}95}{9} \cdot 100 = \frac{57000}{9} = 6333$ kg pr. Time, hvilket omtrent svarer til de 6,5 Tons pr. Time, som der opgives, at Ovnen smelter, hvilket beviser, at Ovnen i Praksis smelter rigtigt i Forhold til Dimensioner og Lufttilforsel.

Vil vi nu i samme Ovn ved kun at blæse med 54 m³ Luft pr. Minut opnaa, at Ovnen kun skulde smelte 4000 kg pr. Time, saa ser vi af vor første Ligning $W_0 = 100\,Q$, der jo fortalte os, at den normale Luftmængde pr. Minut for 1 m³ Tværsnitsareal er = 100 m³ (hvilket ogsaa stemmer med Hr. Nordbecks Ovn, der efter vor Beregning bruger 95 m³ og 97 m³ efter Hr. Nordbecks). Forskellen mellem 54 m³ og 95 m³ indblæst Luft pr. Minut, er saa stor, at enhver maa sige sig selv, at det er umuligt.

Til Slut skal jeg kort opgive nogle Dimensioner, hvorefter man vil kunne forandre sin Kupolovn, dersom den skulde have for stor Smelteevne.

Anførte Dimensioner er udregnede efter de ovenfor fundne Værdier, dog gør man klogt i at sørge for, at Blæseren giver 10 à 20 pCt. mere Luft end efter Beregning, idet der ved Utætheder i Ledningen kan gaa en Del tabt.

P = Lufttrykket i Ovnen er udregnet efter $P = 640 \sqrt{Q}$ (efter Osaun), hvor Q er Tværsnitsareal i m². Ser man nu paa Kraftforbruget ved de forskellige Arter af Blæsere, saa tror jeg ikke, det vil vare længe, inden Støberiledere tænker paa at anskaffe sig en Rateaublæser. I de Aar, jeg selv har anvendt den i Tyskland, har det vist sig, at den absolut var alle andre Blæsere overlegen, baade med Hensyn til Varighed, lydløs Gang og den Lethed, hvormed man kan variere Luftmængden.

Til Slut skal jeg kun henvise til de forskellige Afhandlinger, der er skrevet om Kupolovnen, og som er benyttede ved Udarbejdelsen af foranstaaende:

A. Schoemann, Giesserei Zt. 1907, 33, 65.

A. Messerschmidt, St. und Eisen 1909, 1182, 1384, 1558, 1730, 1887.

G. Buzek, St. und Eisen 1910, 363, 567, 694.

Mathesius, Giesserei Zt. 1914, 377, 420, 447, 476, 528.

Osaun, Lehrbuch Eisen- und Stahlgiesserei 1913, II. Teil.

C. Geiger, Handbuch Eisen- und Stahlgiesserei 1916.

Adler Nissen.
Støberiingeniør ved Orlogsværftet.

Kupolovnens Dimensioner.

Diameter	Tværsnitsareal	Luftmængde pr. Min. ved Ovnen	Luftmængde pr. Min. ved Blæser	Lufttryk (afrundet) Vandsøjle	Smelteevne pr. Time ved pCt. Paasætningscinders			Tviernes Areal i cm²		Ovnens Højde fra Tvie til Paasætningsaabning	Kraftforbrug i effektive Hestekræfter		
		m³	m³	m/m	8 pCt.	9 pCt.	10 pCt.	Min.	Maks.	m/m	Alm. Blæser	Kapselblæser	Rateaublæser
500	0,1964	20	24	270	1500	1330	1200	60	100	3000	3,4	2,1	1,7
600	0,2827	28	34	340	2100	1900	1700	90	150	3000	5,4	3,4	2,7
700	0,3848	38	46	400	2900	2600	2300	120	200	3000	8,0	5,0	4,0
800	0,5026	50	60	450	3700	3300	3000	180	300	3000	15,0	9,4	7,5
900	0,6362	64	76	510	4800	4200	3800	240	400	3000	26,8	16,8	13,4
1000	0,7854	79	94	570	5900	5200	4700	300	500	3750	32,8	20,5	16,4
1100	0,9503	95	114	625	7100	6300	5700	360	600	4000	43,6	27,0	21,8
1200	1,1310	113	136	680	8500	7500	6800	480	800	4250	66,0	41,0	33,0

Mindre Meddelelser.

Sagkundskab.

Indeværende Aars Finanslovdebat var jo i største Grad præget af den industrielle Krise. Det kan da have sin Interesse at se, hvorledes en af Venstres bedste Mænd (vi skal lade hans Navn unævnet) bedømte Situationen. Han udtalte bl. a.: »Men saaledes kan det ikke blive ved at gaa, det kan ikke gaa helt i Ring. Kunde det det, saa det godt nok ud. Men der er Erhvervsgrene, som er ved den aabne Ende, og som skal sørge for, at Tilførslerne til Landet, som vi alle sammen er med til at fortære, kan betales. Spørgsmaalet er altsaa, om disse Erhverv med den aabne Ende udad mod den forvirrede Verden med Valutadumping — ja, undskyld, at jeg udtaler det saadan, men ovre i Jylland udtaler vi det aldrig som »domping«, vi siger paa jevnt Jysk dumping, det forstaar vi, hvad er, og det falder bedst for den jevne, jyske Tunge — altsaa Spørgsmaalet er, om de, som har deres Erhvervsbedriftsside ud mod dette Evropa med Valutamisèren — hvor Valutaen snart er for høj og snart for lav, men aldrig tilpas — kan bringe tilstrækkeligt hjem til, at det hele kan gaa rundt. For ellers er det, der sker noget, og dette noget sker med Naturlovenes Ubøjelighed.« — Det maa jo indrømmes, at slige Betragtninger, der her er gengivet efter »Rigsdagstidende« i høj Grad bidrager til at klarlægge vor alvorlige Situation for den store Offentlighed.

Schweiziske Importforbud.

Ifølge Meddelelse fra Bern har som nævnt i vort forrige Numer det schweiziske Forbundsraad paany udvidet den Række Importindskrænkninger, som Landet har foretaget for at beskytte sine Erhverv.

Det vigtigste af de nye Forbud er sikkert Forbudet mod Indførsel af forarbejdet Havre og Byg. Dette Forbud er utvivlsomt motiveret derved, at Tyskland nylig havde frigjort Produkter af Havre og Byg til Udførsel, men stadig vedligeholder Udførselsforbudet for ikke forarbejdet Havre og Byg. Da Møllerne i Tyskland kan købe Kornet til billigere Priser end de almindelige Verdenspriser, kan de til Schweiz levere Produkter af Havre og Byg til Priser, som ligger langt under de schweiziske, og en Beskyttelse imod dette »Dumpingsystem« har derfor været nødvendig.

Det menes ikke, at dette Indførselsforbud vil influere paa Priserne i Schweiz for Havre- og Bygprodukter (Mel, Gryn, Semulje).

Det har den største Interesse at se, hvor energisk og maalbevidst Schweiz værger sine Erhverv — baade Industri og Landbrug — mod den tyske Dumping.

Den tyske Udenrigshandel.

Efter officiel Statistik foreligger de følgende Tal (angivne i Papirmark) for den tyske Handelsbalance:

Indførslen i Juli:
19,2 Mill. Dobbeltcentner — Værdi 7,6 Milliarder Mark.
Udførslen i Juli:
15,6 Mill. Dobbeltcentner — Værdi 6,2 Milliarder Mark.
Indførslen i August:
21,1 Mill. Dobbeltcentner — Værdi 9,4 Milliarder Mark.
Udførslen i August:
18,3 Mill. Dobbeltcentner — Værdi 6,7 Milliarder Mark.

Disse Tal betegner, sammenholdt med de tidligere, en voksende ugunstig Udvikling af den tyske Handelsbalance. Forskellen mellem Indførsel og Udførsel er stadig stigende og saaledes, at Indførselsoverskudet var:

i Maj	928 Mill. M.
i Juni	977 —
i Juli	1,400 —
i August	2,700 —

Det er særlig Varer til Tysklands Ernæring og til Tysklands Landbrug, der indføres og giver denne svage Handelsbalance.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Fragtgodtgørelse for Trævarer.

Industriraadet har fra Indenrigsministeriet modtaget Meddelelse om, at Virksomheder og Organisationer indenfor Træindustrien ved Forsendelse af Raatræ og de deraf fremstillede Produkter paa Stats- og Privatbaner vil kunne opnaa 30 pCt. Fragtgodtgørelse i Tiden indtil 31. December 1921.

Ansøgninger om saadan Fragtgodtgørelse stiles til Indenrigsministeriet.

Oplysninger om Polen.

Gennem Handelsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at alle Oplysninger vedrørende økonomiske og kommercielle Spørgsmaal i Polen udelukkende gives af det polske Konsulat, Colbjørnsensgade 28, Tlf. 12 752.

Udenlandsk Kapital i Finland.

Gennem Handelsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at der af den finske Regering er fremsat Forslag til en særlig Rente- og Dividendeskat paa udenlandske Kapitalanbringelser i Finland, motiveret ved Vanskelighederne ved for disses Vedkommende at inddrive den ved Lov af 3. August 1920 hjemlede Indkomstskat.

Forslaget gaar ud paa, at der af Renten af alle Beløb, som indestaar paa Konto i finske Handels- eller Sparebanker, saavel som af den forfaldne Dividende

af Kapitaler indskudt i finske Aktieselskaber, vil være at tilbageholde en Skat paa 5 Procent af Beløbet, naar dette udbetales til eller godskrives en Udlænding eller en udenlandsk Sammenslutning, Anstalt eller Stiftelse, hvorimod Obligationer ikke omfattes af Forslaget, hvilket navnlig skyldes Ønsket om ikke at vanskeliggøre deres Placering paa udenlandske Pengemarkeder.

For at undgaa Dobbeltbeskatning indeholder Forslaget en Bestemmelse, hvorefter der gives Udlændinge, som, efter allerede at have erlagt almindelig Indkomstskat i Overensstemmelse med Lov af 3. August 1920, betaler den i nærværende Lovforslag omhandlede Skat, Ret til Tilbagebetaling af samme.

I det finske Statsudvalgs Betænkning vedrørende ovennævnte Forslag har et Flertal indenfor Statsudvalget foreslaaet den ovennævnte Skatteprocent forhøjet fra 5 til 8 pCt., medens et Mindretal,under Hensyn til Faren for at drage fremmed Kapital ud af Landet, har henstillet, at man bliver staaende ved 5 Procent.

Portugisisk Toldlovgivning.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at Portugal ifølge en Forordning af 5. November d. A. forlader Enkelttarifsystemet for at gaa over til et Toldtarifsystem med Maksimal- og Minimalsatser.

I Henhold til Forordningen skal den nugældende Toldtarif vedblive at bestaa som Minimaltarif, medens Maksimaltarifens Satser skal være lig det dobbelte.

For Varer, der ifølge Minimaltarifen er toldfri, skal der, efter Maksimaltarifen, betales 50 pCt. ad valorem.

Det bestemmes desuden, at Maksimaltarifens Satser i visse Tilfælde kan fordobles, forudsat, at ikke en endnu større Forhøjelse er paakrævet.

I Forordningen er truffet den Bestemmelse, at der omkring 1. December d. A. skal nedsættes en Kommission, bestaaende af Delegerede fra Raadet for Udenrigshandelen og Toldvæsenet under Finansministerens Forsæde med det Formaal at fremsætte et Forslag om en definitiv fordoblet Toldtarif i Overensstemmelse med Øjeblikkets nationale Krav.

Et Eksemplar af ovennævnte Forordning tillige med et Eksemplar af et portugisisk Dekret angaaende Indførselstolden for elektriske Maskiner henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Fra Biblioteket.

Biblioteket er aabent fra Kl. 10 F. til 10 Aft.

Jule- og Nytaarshelligdagene samt Juleaftens- og Nytaarsaftensdag er Biblioteket lukket.

Følgende Bøger er indgaaede i Biblioteket:

2. Molbech, C. Über Bibliothekswissenschaft oder Einrichtung und Verwaltung öffentl. Bibliotheken. Übers. v. H. Ratjen. Lpz. 1833. 316 S. (Tvl.).
2. Katalog over Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek m. Tillæg. Kbh. 1921. 1271 S.
9d. Hansen, H. M. Vejledninger ved de fysiske Øvelser for Fabrikingeniører. Kbh. 1919. 2. Udgave v. A. W. Marke. 158 S.
10. Skougaard, Joh. Fransk-Norsk Ordbog. Kria. 1921. 774 S.
17. d'Ocagne. Nomographie. Les calculs usuels effectués au moyen des abaques. Paris 1891. 102 S. (Tvl.).
17. Soreau, R. Nomographie ou traité des abaques I.—II. Paris 1921. (2. Bd.).
60. Braunbeck, G. Sportlexikon 1912—13. Berl. 1913. 1304 S.
85. Kissling, R. & W. Hacker. Fabrikation der Schmiermittel. Meissen 1921. 144 S.
114. Regler och råd beträffande isolation, jordning överspannigsskydd o. d. vid elektr. stärkströmsanläggningar. 3. Uppl. Stockh. 1919. 53 Sider + Bilag.
123 Fletcher, G. K. The electric lighting of shop windows. London 1921. 38 S.
129a. Hannover, H. I. Forelæsninger over Trevlstoffer, Papirfabrikation og grafiske Kunster m. Tegninger af S. Fiedler. Kbh. 1920 (Maskinskr.). 94 S. 2 Tvl.
130d. Nowak, D. J. Lösungsmittel für alle Stoffe. Meissen 1920. 348 S.
130d. Block, B. Die sieblose Schleuder. Lpz. 1921. 271 S.
130f. Hacker, W. Handbuch der Tinten-Fabrikation. Meissen 1920. 90 S.
130f. Stock, E. Die Fabrikation der Spirituslacke. Meissen 1920. 143 S.
135. Smärt, B. m. fl. Mekanisk Arbetstransmissioner. 2. Uppl. Stockh. 1918. 83 S.
138. Hacker, W. Handbuch der Kitte- und Klebemittel. Meissen 1920. 161 S.
141. Haandbog for Blikkenslagere og Gas- og Vandmestre. 2. Udg. Kbh. 1921. 192 S.
149c. Hanke, Jul. Die Uhrmacher-Lehre. 2. Aufl. Lpz. 1920. 351 S.
154. Miller, W. H. Canoeing, sailing and motor boating. 2. Udg. New York. 1918. 351 S.
156. Rider Road, Hints & Tips for Motor Cyclists. 8. Ed. Lond. u. A. 312 S.
156. Motor Cycles and how to manage them. 22. Ed. Lond. u. A. 278 S.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Kbhvn. — Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær).

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 120176240